mozog a színpadon. Ilyen esetben a rendezőnek is jobban figyelembe kellene vennie az énekes adottságait, és inkább statikusabb játékra kellene őt ösztönöznie. *A bolygó hollandi* és a *Salome* után ebben az évadban már a harmadik főszerepet kapja *Kálmándi* Mihály: *A láng* Basilióját. Megérdemelten, mert az Erdélyből nemrég átelepült baritonista hangja egyike a legszebbeknek az egész társulatban, jó képzést kapott, és mindig gondosan készül fel feladatára. Az öreg, megtört Basilio figurája talán nem áll olyan közel egyéniségéhez, mint a Hollandié, vagy a Jochanaané, de ebbe is bele tudja érezni magát. *Mészöly*

Magyar Nemzet

Olvasd —

és add tovább!

Kiállítás nyílik a Nemzeti Mú

(Munkatársunk telefonjelentése)

Az utóbbi időkben minden korábbinál jobban megnövekedett az érdeklődés — mind Ausztriában, mind pedig hazánkban — a másik országa, a közös történelem iránt. Néhány esztendeje látványos példája volt ennek a schallaburgi Mátyás-kiállítás, amelyet magyarok tízezrei tekintettek meg a helyszínen, és később pedig Budapesten is. Azóta is évről évre újabb és újabb hasonló — kisebb-nagyobb — rendezvényekkel rukkolnak elő az osztrákok.

A legfrissebb: hivatalosan csütörtökön nyitják meg, és június 16-tól október 1-jéig, hétfő kivételével naponta reggel fél 10 és délután fél 5 között tekinthető meg Kismartonban (Eisenstadt) a *Magyarország és Ausztria — Egy házasság jelenetei* című kiállítás. A rendezvény védnökei: *Nagy* János bécsi magyar nagykövet, dr. Erhard *Busek* osztrák tudományos és kutatási miniszter, Hans *Sipötz*, Burgenland tartományi főnöke és Kurt *Korbatits*, Eisenstadt polgármestere.

Az osztrák kultúra múzeumában — a Magyar Nemzeti Múzeum közreműködésével — most először láthatók Ausztriában azok a Budapestről érkezett festmények, amelyek a kiállítás közép-

kormánnyal egy új, a szovjet csapatok magyarországi tartózkodását megszabó, kétoldalú szerződést kötni! (Erre — tudjuk — csak 1957. május végén került a sor!) Így tehát a magyar honpolgár 1955/56 telén joggal várhatta az idegen csapatok távozását hazánk területéről.

Ami meg 1956-ot illeti: Nagy Imre is tisztában volt az akkori és az 1945-ben történt európai területi felosztottsággal. Tudjuk, [illegible] állva, igyekezett megállítani a Kárpátok felől mozgó páncélos ármádát.

A forradalom letiprása, a második szovjet katonai intervenció beindítása Moszkvában ekkor már eldöntött dolog volt. Nagy Imre semlegességi nyilatkozata az ügyekre sem pro sem kontra befolyással nem bírt!

Gosztonyi Péter
Svájc

Nagy Imre-szoborterv

Megelégedéssel láttam, hogy lapjuk május 13-i számában közölték Nagy Imre-szobrom tervét.

Mint a mű szerzője, ezúton köszönöm meg. Szeretném ha az alábbiakat olvasóik tudomására hoznák.

Valójában nem szobortervről van szó. 1986. májusában Párizsban készítettem a mártírhalált halt miniszterelnök fejszobrát (70 cm) 56-os Forradalmunk 30. évfordulójára. Művem, nyilvános bemutatásra került ugyanez év októberében a párizsi második kerületi városházán rendezett történelmi kiállításon.

Az itt élő, főleg az 56-os nemzedékhez tartozó barátaim bátorítottak, hogy 30 év múltán eljött az ideje, hogy Nagy Imrének méltó emléket állítsunk.

Az elsőnek alkotott fejszobor története, miután a Párizsban működő Emberi Jogok Magyar Ligájának díját elnyerte, nem mondható el e rövid levél keretében; — most csak annyit, hogy nem kerülhetett az 1988-ban a párizsi „Pére-Lachaise"-i temetőben felállított síremlékre.

Jelenleg a szobor Párizs polgármesterének védnöksége alatt a „Hotel de Ville" egyik tanácstermében van kiállítva.

A szobor talapzatán francia és magyar nyelven olvasható, hogy eredeti rendeltetési helye az eljövendő szabad és demokratikus Magyarország. Önökre bízom, hogy döntsenek az időpontról.

Kilár István
Párizs

KILÁR István
1989. jún. 15

Kibár Antal,

szobrász.

„La Femme Sculpture 1965" címmel a közelmúltban Párizsban rendezett szobrászati kiállításon „kozmikus fej"-ével szerepelt.

Vigília, 1965, f. 12, 901. old.

Kiss István

Született Földákon 1936-ban. Szobrász.

Tanulmányai: a budapesti Képzőművészeti Főiskolán és az École Nationale des Beaux Arts. 1956-ban Párizsban telepedett le.

Fehete Mester: Prominent Hungarians Home and abroad, München, 1966. 334 l. 155 l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kilár István

1961: a Fiatal Művészek Nemzetközi Biennale első díj nyertese, Párizs.

Fehéte Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, Münchex, 1966. 334l 155 l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

KILAR István

Élet és Irod
1995.
dec. 1

CSERBA JÚLIA:

Magyarok Párizsban

Régóta nem adott otthont a párizsi Magyar Intézet olyan jelentős képzőművészeti eseménynek, mint a most látható *„Magyar származású francia szobrászok kiállítása"*.

A kiállító művészek között van olyan, aki már évtizedek óta él távol hazájától, van, aki csak néhány éve, és olyan is, akinek szülei ugyan magyarok, de ő maga már Franciaországban született. Egyiküket közelebbi, másikukat távolabbi kapcsolat fűzi Magyarországhoz, de hogy valamiképpen kötődnek a magyar kultúrához, azt a kiállításon való részvételük is bizonyítja.

Székely Péter, vagy ahogyan világszerte ismerik, *Pierre Székely* mindhárom bemutatott műve, a misztikus *„A Buddha lába"*, az erőt árasztó *„Európa"* és az erotikus *„1+1=1"*, kiemelkedő alkotása a tárlatnak. A „kő szerelmesé"-nek márványból, gránitból készült szobrai nemcsak esztétikai élményt nyújtanak, hanem mély gondolatokat is ébresztenek.

Elsősorban köztéri alkotásai révén vált ismertté a világ számos országában *Pán Márta*. A kiállításon látható kisebb méretű, rozsdamentes acélból készült szobraiban nemes egyszerűséggel, finom eleganciával képes a fém hideg merevségét feledtetni, kevés eszközzel sokat mond.

Nemrégiben láthattuk a budapesti Francia Intézetben *Stein Anna* munkáit, aki most két bronzszobrával, az *„Antik portré"*-val és a „Torony"-nyal bizonyítja, hogy sokoldalú művész, aki festőként és szobrászként is egyaránt igényes műveket alkot.

Kilár István fából készólt szobrait választotta ki bemutatásra. A geometrikus formákra épülő *„A világ minden fájdalma"* és a technikai bravúrnak is mondható *„Spirál"* láttán különösen örülhetünk, hogy a közeljövőben Magyarországra érkezik a művész ajándéka. Az egzotikus fából készült nagyméretű alkotás a székesfehérvári Megyei Könyvtárban kerül majd elhelyezésre.

Figyelemre méltóak a hazánkban kevéssé ismert *Liptay Mátyás* carrarai márványból készült, finoman megmunkált absztrakt szobrai. Jó lenne alkotásaival egy magyarországi kiállításon is találkozni.

Visy József, aki büszkén vallja magát Székely Péter tanítványának, önálló művész, semmiképpen sem Székely utánzója. Egy tömbből faragott fekete márvány szobrai, melyeken a fényes és matt felületek, a fekete és szürke árnyalatai változnak, jól kifejezik Visy érzékenységét és fogékonyságát az őt körülvevő világ jelzéseire.

Véra Cardot kötelekből, poliészterből és fából összeállított érdekes hatású reliefje, *Kazinczy János Antal* totemszerű, színesre festett faszobrai, valamint a fiatalabb gerenációt képviselő *Nagy Zsuzsa* üvegmunkái, *Marie-José Andriko* gránitszobrai és *Zsakó Zoltán* műgyanta alapú, fémhatású domborművei teszik színesebbé, változatosabbá a tárlat anyagát.

Magyar Intézetnek valóban érdekes és színvonalas kiállítást sikerült rendeznie. Kár, hogy az időközben elhunyt Román Viktor alkotásai nem kerültek bemutatásra, és sajnálatos Etienne Hajdú távolmaradása is, ugyanakkor a Magyar Intézet munkatársai bebizonyították, hogy kevés pénzzel is lehet jó rendezvényt szervezni, csak egy kis találékonyság és sok-sok munka szükséges hozzá.

TÓT AMBRUS:

Maradi beszélg

Két portréműsor is volt a múlt héten, az egyikben *Vágó István* beszélgetett *Koncz Zsuzsával*, a másikban *Vámos Miklós Geszti Péterrel*.

Ez négy személyiség ez idő tájt, népszerűek mindahányan, nos, az ilyen beszélgetések szoktak végső unalomba fulladni, vagy ami rosszabb, a szereplők túl akarnak nőni a másikon, minden lehetséges poént leütnek, hogy felülkerekedjenek, de olyannyira, hogy a végén beverik a fejüket a plafonba.

Most nem így történt. Bár meg kell mondani, Koncz Zsuzsáról nem sokat tudtunk meg, legfeljebb annyit, hogy már nem az a kedvenc színésze, aki tíz évvel ezelőtt volt, most már egy másik színész a kedvence, feltehetően az, amelyikkel együtt él, hát ez a világ már csak ilyen. Azon túl, Vágó István minden próbálkozása ellenére is csupa közhelyes válasz, általánosság hangzott el a vendég részéről, de hát nem is a nyilatkozataiért szeretjük, a művészete sokkal mélyebb, árnyaltabb.

Vámos viszont talán *Lehetetlen*béli pályafutása legnehezebb helyzetébe került. Geszti Péterből dől a szó, a poén, egy szóviccért képes még a kérdést is elfelejteni, egyébként is vibrál, játszik, szórakozik, s kicsit pózol is. Vámos Miklós ezt angyali türelemmel viselte, és ez csak azért érdekes, mert nem volt erőltetett. Feltehetően privátim is mély beleéléssel szemléli a bolondozásokat, s időnként felnyerít a számára is jópofa szójátékokon, kiszólásokon. Vagy nem, de ez az ő magánügye. Mindenesetre ebben az adásban látszott leginkább, hogy a műsor a televízió egyik legsikerültebb vállalkozása: kimegy egy kövérkés és kissé savanyú ábrázatú pasas a színpadra, amely leginkább egy szobának van berendezve, s némi, iróniával átszőtt bevezető után bejelenti, hogy meghívott egy vendéget, akivel beszélgetni fog. Erre mi történik? Tényleg bejön egy vendég és Vámos Miklós tényleg beszélget vele. Ráadásul még érdekli is az a vendég, s főleg, amit mond. Csak nagyon ritkán kotyog közbe, vitatkozni meg egyszerűen nem hajlandó, mert minek, itt most nem ő a középpont, hanem a színész vagy a tévériporter. Az emberben akaratlanul is fölmerül: csakugyan, minek kell állandóan nézeteket kifejteni, vitatkozni, eszméket, micsodákat ütköztetni, miért nem elég, hogy valaki leül a fotelba, s beszél, mi meg hallgatjuk őt, a történeteiben úgyis minden benne van, csakúgy, mint a gesztusaiban, mozdulataiban. Nagy dolog az máma, hogy a tévében a vendéglátó hajlandó beszélgetni a vendégével. A tévében ma jószerivel csak *Vitray* és *Kepes András* szokott be-

KILLA'R István

MN
1989. máj
13

Nemzet

Szomb

Nagy Imre reformja

Balogh Sándor akadémiai előadása alapján

való visszatérésről, a másik pedig az, hogy az MDP-nek nem szabad a népfronton kívül maradnia. *Farkas* Mihály felszólalásában lényegében megerősítette Rákosi Mátyás álláspontját. A népfront felelevenítésének gondolata és a tanácsok önállóságának fokozását szolgáló javaslatok feltétlenül pozitívak voltak, de az előbb említettek sem takarhatták el azt a rendkívül fontos tényt, hogy az MDP vezetői mereven elzárkóztak a politikai intézményrendszer jelentősebb átalakítása, illetőleg a népi demokratikus politikai intézményrendszer helyreállítása elől. Ez az állásfoglalás tükröződött azután a kongresszus beszámolóiban is.

Az MDP III. kongresszusa (1954. *tejet, zsírt vagy szalonnát adni? Mi olyan szocializmust és úgy akarunk létrehozni, amely mindezt biztosítja a dolgozó nép számára. A régi gazdaságpolitika a szocializmusnak egészen helytelen értelmezését adott, számításon kívül hagyta az embert, a társadalmat, a szocializmus fogalmát pedig leszűkítette a vas- és acéltermelés maximális növelésére, a túliparosításra. Ez nem szocializmus, elvtársak!"*

Az elbizonytalanodott Rákosi Mátyás zárszavában azt állította, hogy a pártvezetőség *egységesen* ítéli meg a Központi Vezetőség 1953. júniusi határozatát, az MDP III. kongresszusának állásfoglalását és azokat a kérdéseket is, amelyek az átállásnak és a mező-

Kilár István szoborterve

lizmust építe
gyon óvatos
nyilatkozáso
most már k
lyokra van
nem intézke
úgy elharap
juk megálli
kategorikusa
re azon állá
mán harcol
baloldal elle

A helyzet
ban valamiv
Bizottság 19
sén követke
dulat. A rés
hangúlag el
rének azt a
*előtt a vitá
nék a szov
nyét, a Köz
gyalja meg
állást.*

1955. janu
tájékoztatták
döttség tagja
gét Magyaro
dasági helyz
MDP vezetés
tételről és a
foglalta össz
felek egyenk
nyét, aki arr
*Imre pártelle
sel, és az SZ
kel szemben
támogatja.* I
hogy Nagy I
demei, most
le szemben, m
pártnak. *Nag
áll: a párttal*

Évtizedeke

A politikai
módosítását
Vezetősége 19
ülésének határ
nosságra. Kiv
felmerült p
Nagy Imrét m
vetkező napo
Politikai Bizo
értelmében *k*

május 24-

gai Tavasz... és ősz

(Részletek)

megjelent — tiz évvel ezelőtt — politikai best-önyvpiacon. Szerzője, Zdenek Mlynár, a Bécsben gus, 1968-ban tagja volt a dubceki pártvezetés ezetesen kb titkári beosztásban.

:ai önéletrajz és visszaemlékezés. Szerzője egy képes kritikával szemlélni saját szellemének tikával szemlélhesse mindazokat, akik partnerei abban a történelmi pillanatban, amelyben meg-vá" változtatni a „létező" szocializmust. Nem

)etés. Egy művelt, becsületes, megfontolt cseh t saját marxista múltjával, pártjával, eszmei és anélkül, hogy ingét megtépné, hamut szórna a értelmezi néhai önmagát, és ugyanakkor fel is ezt anélkül teszi, hogy önmagát túlságosan mu-Csehszlovákia „szocialista történelmének" első ár e húsz év részese és alakítója volt. Olyasmi-:özember nem láthatott. Mindezt megírta, ken-óan, elemző igénnyel.

kihez szól, akit érdekel a közeg, amelyben élt, k is szól, ha közvetve is. Magyarország és Cseh-egymástól elválaszthatatlan. S ez így is marad mszédok leszünk. Jobb hát tudni, mi zajlik a ıátha mi is tanulhatunk belőle.

ét kiadást ért meg magyarul. Egyszer itthon je-ın, egyszer Párizsban, a Magyar Füzetek kiadá-lása talán hamarosan megjelenik a hazai szabad

Bába Iván, a fordító

rvenhat ta-e a kommu-nem voltam csehszlovák hoz a gene-tehát, amely — a totális ra megszüle-ızel húszéves itikai tapasz-mzedék saját-talata. Azok, etöltötték hu-sok mindenre másféle élet-nemcsak a még a háború vekből. Nor-között ötév-nem jelentős alatt az öt év világháború, különbség van

tal való radikális szakításban reménykedtek — ám ugyanakkor a Szovjetunióban uralkodó viszonyokról mit sem tudtak. Belső meggyőződésünk, számítás és hátsó gondolat nélküli elképzeléseink vezettek minket a kommunista párthoz és annak eszméihez.

A ligha mondható, hogy politikai tevékenységünk első éveiben ismertük volna a marxizmust. Mi akkor csak a marxizmus „ideológiai párlatát" ismertük és lélegeztük be. Sztálin cikke *A dialektikus és történelmi materializmusról*, az *SZK(b)P története*, a *Kommunista Kiáltvány*, *Engels Anti-Dühringje*, *Lenin* műve, az *Állam és forradalom*, vagy *A leninizmus kérdései* Sztálin tollából — mindez akkor már a marxista műveltség

Berend T. Iván osztrák elismerése

(MTI) Berend T. Ivánt, a Magyar Tudományos Akadémia elnökét, az Osztrák Tudományos Akadémia a napokban tartott közgyűlésén külföldi levelező tagjává választotta. Ezzel a magyar tudós középkelet-európai gazdaságtörténeti kutatásait, valamint az osztrák—magyar tudományos kapcsolatok erősítése érdekében kifejtett tevékenységét ismerték el.

Megkezdődött a cannes-i filmfesztivál

(AP/Reuter/TASZSZ/AFP) Csütörtökön ünnepélyes külsőségek között megnyílt a 42. cannes-i filmfesztivál. A 13 napos filmünnepen egyúttal az éppen 100 éve született Charlie Chaplin emléke előtt tisztelegnek. Ennek jegyében a nyitóceremónián Jack *Lang* francia kulturális miniszter oldalán, több világhíresség társaságában, megjelent a komikus unokája, Geraldine *Chaplin* is. A megnyitón három rendező, Woody *Allen*, Martin *Scorsese* és Francis Ford *Coppola* közös rendezésében a *New York Stories (New York-i történetek)* című, három rövidebb, önálló alkotásból álló filmet mutattak be, amely nem indul a seregszemle díjáért. A viadalra egyébként 22 versenyfilmet neveztek, s az Arany Pálma ez évi díját május 23-án kapja meg a legjobb alkotás.

Eltemették Tabi Lászlót

(MTI) Végakaratának megfelelően, szűk családi körben eltemették *Tabi László* József Attila-díjas írót.

NAPLÓ

Az idén is megrendezi a Magyar Tudományos Akadémia

KILÁR István szobrai

Cserba Judit: Magyar
Képzőművészet a párizsi MAC 2000
kiállításán. = ÉS 1994. dec. 2. 14.

zett. és a múzeumi központ vánc
nak. Az évtized közepétől már a
lókhoz kötődő, nevelő és ismer
kortárs művészet mestereit, mű
bemutatók teszik változatossá
ját. Hagyománnyá vált, hogy m
egy Pest megyében élő alkotó be
tőség nyílik Tápiószelén. A h
Tápió-mente amatőr- és népmű
is megismerhette a közönség.
A kiállításokat a műfaji sokfé
vészet túlsulya jellemezte. Ez

MDK

Kilbling János kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

e, és az év végére kamatokkal együtt a hiány elérheti a 70-75 millió forintot. Külön gondot jelent az épület karbantartása, egyelőre a Király utcai oldal renoválására kaptak csak támogatást. Kiadásaikat minimálisra csökkentették, állagmegóvásra és fejlesztésre egyáltalán nincs lehetőségük.

A minisztérium és a főiskola között több vitás kérdés van. A minisztérium a kormány döntésének értelmében a főiskolai dolgozók bér- és tb-járulék-lenőrzési főosztályának idei vizsgálata ezt egyértelműen cáfolta. Kedden levél érkezett a rektornak, hogy kormány elé viszi az MKM a Zeneakadémia krízisének ügyét.

A gazdasági főigazgató szerint semmilyen belső erőfeszítés árán nincs lehetőségük a hiány megszüntetésére, csak a költségvetés egyszeri juttatásától várhatnak segítséget, hogy elkerüljék az intézmény lassú agonizálását.

S. B. P.

Tizenkét magyar szobrász Párizsban

Még mindig lenne tizenkét magyar szobrász Franciaországban? – törvényszerűen ez a kérdés ötlik fel először az emberben, ha olyan meghívót kap, amely éppen ennyi magyar vagy magyar származású szobrász kiállításának megtekintésére invitál a francia fővárosba.

A hitetlenkedő csodálkozás még akkor is jogos, ha tudjuk, rajokban érkeztek hosszú évtizedeken át Franciaországba tanulni, dolgozni a magyar képzőművészek. Közülük sokan végleg itt ragadtak, és nem kevés életmű jött ily módon létre, amelyet a francia művészettörténet legalább olyan mértékben számon tart, mint a magyar – ha éppen nem jobban. Egyébként pedig teljes joggal – Csáky József, Beöthy István, Schöffer Miklós és több társuk Franciaországban vált nemzetközi hírű szobrásszá, de nyilván sokat köszönhetett az itt töltött éveknek Barta Lajos vagy Beck András is.

A párizsi Magyar Intézetben most kiállított kisplasztikák neggyőzően bizonyítják, hogy a névsor máig folytatható. gen, kétség sem férhet hozzá, ogy Franciaországban még indig él tizenkét színvonalas ortárs magyar vagy magyar származású szobrász. Azt perze senki nem állítja, hogy indannyian maradandó értét hoztak már létre; és nnyen előfordulhat, hogy yikük-másikuk hatása kéb sem fog egy adott közös határain túlra kisugározni. Talán ezért nem teljesen igazságos dolog, hogy a szűkre szabott helyen ők is lényegében ugyanannyi művel szerepelnek, mint a valóban jelentékeny alkotók, így mindenekelőtt Pierre Székely és Pán Márta. Székely kísérletező kedve és humora a jelek szerint kifogyhatatlan, Pán elmélyültsége pedig egyre tiszteletreméltóbb. Felfedezésszámba megy ugyanakkor Kilár István és Visy József két-két szobra, de a tőle megszokott megbízható színvonalon teljesít Stein Anna is. Meggyőzőek Véra Cardot munkái.

A látottak alapján az is bizonyossá válik, hogy napjainkban nem tizenkettő, hanem legalább tizenhárom magyar szobrász dolgozik Párizsban. Sajnos, éppen a legismertebb név – Etienne Hajdú –, a magyar szobrászok doyenjének a művei hiányoznak a termekből. Hajdú távolmaradására nyilván van ésszerű magyarázat, a tény azonban ettől még tény marad – hiánya pedig egy ilyen jellegű kiállításról pótolhatatlan.

Ezt leszámítva feltétlenül méltánylandó a tárlat szervezőinek erőfeszítése, hogy a világ magyar kulturális intézeteit sújtó mostani nagy pénztelenség közepette nem kevés találékonysággal igyekeznek eleget tenni hivatásuknak, és mint ez a tárlat is mutatja, változatlanul értéket kínálnak – úgy, ahogy lehet, amennyire a pénztárca engedi.

K. T.

Ön és e

kocsi közöt

Kulcs Hitel

indulórészlet

kézbe kapja

dítókulcsát. Az

Kulcs Hitel *lehe*

a törlesztés els

20-23% kamatta

...ANCIÁT vállal, akkor is, ha a szervező nem a **BUDAPEST TOURIST Rt.** Amennyiben egy út a szervező utazási iroda hibájából vagy annak esetleges tönkremenetele miatt nem indul, utasaink visszakapják a teljes részvételi díjat. Az **UTASVÉDELMI RENDSZER-hez** eddig 30 partner utazási iroda csatlakozott, melyek útjaira a **BUDAPEST TOURIST Rt.** minden irodájában lehet jelentkezni. **Utasaink 1995 októberétől kezdve teljes biztonságban érezhetik magukat. BUDAPEST TOURIST Rt. – A BIZTONSÁGOS ÉLMÉNY.**

Figyelem! IV. Nemzetközi ifjúsági szálláshely börze az Utazási randevú keretében, november 4–5-én, 10–18 óráig, a Petőfi Csarnokban. INGYENES BELÉPÉS! (F)

☎ **Szicília–Tunézia:** november 7–24., 124 900 Ft/fő, London: november 12–16., 24 900 Ft/fő, Szilveszter Rómában: december 29.–január 3., 34 900 Ft/fő, Trieszt–Tarvisio: november 24–26., 3390 Ft/fő. MUSZTÁNG: 267-8846, 267-8847. (159901/2H)

☎ **Utazzon Isztambulba** minden vasárnap, autóbusszal, 15 000 Ft. EUROFERR TRAVEL UTAZÁSI IRODA, 1085 Budapest, Üllői út 6., 114-1880. (159964/2T)

SZILVESZTERI AJÁNLATOK! Felvidék: december 28.–január 2., teljes ellátás, 12 500 Ft/fő. **Selmeci-hegyek:** december 28.–január 2., teljes ellátás, 13 800 Ft-tól/fő. **Ausztria:** december 30.–január 2., félpanzió, 19 900 Ft-tól/fő. **Párizs:** december 30.–január 2., reggeli és szilveszteresti 29 550 Ft/fő. **AUTOMOBIL TRAVEL,** Budapest, Visegrádi u. 17. Tel.: 132-6500, 112-6218. (F)

Közkívánatra ismét Család Éve! Újra vonzó családi akciókat kínálunk. Szülők, nagyszülők, figyelem: 12 év alatti gyerekük, unokájuk a mi vendégünk! Várjuk Önöket – további kedvezményekkel – az **Ózon Szállodában, Mátraházán.** Most a legszínesebb a Mátra, ezt ne hagyják ki! Forduljanak szokott utazási irodájukhoz, illetve hívjanak bennünket a (37) 374-004-es számon. (F)

EGZOTIKUS TÁRSASUTAK: BANGKOK–PATTAYA, 2 hét december 14-től – négycsillagos szállodákban, karácsony a trópusokon, 167 100 Ft. **SZENTFÖLDI KÓRÚT,** 1 hét, december 3-tól – 75 600 Ft. **USA** – San Francisco, Los Angeles, Las Vegas, 10 nap/8 éj, november 16. **Van még néhány helyünk!** – 164 900 Ft. **RIO DE JANEIRO,** 10 nap/7 éj, december 13. – 159 900 Ft. **NÍLUSI HAJÓÚT,** 1 hét, december 1., 8., 15. – 79 900 Ft. **TAN-TÚRA** Utazási Iroda, 1065 Budapest, Lázár utca 6. Tel.: 266-1386, 131-5368; 6722 Szeged, Kálvária sgt. 16. Tel.: 06 (62) 325-488. (F)

JAMBO KENYA! Kéthetes utazások az Egyenlítő környékére, tengerparti luxusüdülés választható szafarikkal november 27-től, kéthetente márciusig – 149 900 Ft-tól! **Rendkívüli ajánlat: utazzon december 11-én, ajándékba kapja a 25 000 Ft-os, kétnapos szafári kirándulást!** TAN-TÚRA Utazási Iroda, 1065 Budapest, Lázár utca 6. Tel.: 266-1386; 6722 Szeged, Kálvária sgt. 16. Tel.: 06 (62) 325-488. (F)

pont támogatja! Beiratkozás november 6–7-én 12–18 óráig: XI., Karinthy Frigyes út 4–6. Információ: 186-8980, 165-5116. Vállalatoknak kihelyezett tanfolyamok. Tolmácsolás és fordítás. (F)

☎ **TENISZTANFOLYAM GYERMEKEKNEK** (4–14 évesig): 175-6163. (156071/22T)

SZÁRAZVIRÁG-KÖTÉSZETI tanfolyamot indítunk november 28-án, 4 héten keresztül, heti 1x6 órában, a Marczibányi téren. Felvilágosítás: Kosztolányi Ágnes, 212-4885. (F)

ESTI ÉS INTENZÍV NAPPALI szakképesítést adó tanfolyamok kezdőknek november végén: **idegenforgalmi** ügyintéző, **külkereskedelmi** ügyintéző, **marketing-** és reklámügyintéző, marketing- és reklámmenedzser, **mérlegképes könyvelő,** számviteli ügyintéző, **számítógép-kezelő, vám**kezelő, **vám**ügyintéző. A képzési költségekhez a munkanélküliek a Munkaügyi Központ támogatását igényelhetik. **KOTK,** 1055 Budapest, Falk Miksa u. 1., telefon: 112-5250, 112-5252. (F)

HÉTVÉGI, szuperintenzív, 6 hónapos angol- és németnyelv-tanfolyam, garantált középfokú vizsgával. Sikertelen nyelvvizsga esetén a nyelvstúdió a tandíjat visszatéríti. Tel.: 201-6158. (340007/1K)

☎ **Szövegszerkesztő tanfolyam indul** november 13-án, Óbudán, a Fő térnél (Árpád hídnál). Beiratkozás: 168-6873-as telefonon. (155406/12T)

Kik voltak... c. előadássorozat a szabadkőművesekről a Szabadegyetemen: 138-4087. (F)

Egyéb

☎ **PÁLYÁZATI FELHÍVÁS!** A Válságmenedzser Kft. (1039 Budapest, Petőfi u. 3.) mint a Semen Vetőmagtermelő és Értékesítő Kft. f. a. felszámolója EGYFORDULÓS NYÍLT PÁLYÁZAT keretében meghirdeti a Semen Kft. f. a. mosonszentmiklósi vetőmagtisztító üzemének értékesítésére. **A pályázat beérkezési határideje:** 1995. december 6. **A benyújtás helye:** Válságmenedzser Kft., 1039 Budapest, Petőfi u. 3. A pályázatokat személyesen, meghatalmazott útján illetve postai úton tértivevénnyel kell benyújtani 5 példányban, zárt, cégjelzés nélküli borítékban, „SEMEN" pályázat megjelöléssel. A pályázat értékelésére 1995. december 6-án 11 órakor kerül sor. Az értékelés eredményéről a pályázókat zártkörű eredményhirdetés keretében tájékoztatjuk. A pályázatok angol és magyar nyelven nyújthatók be. Az idegen nyelven benyújtott pályázat esetén a hitelesített magyar nyelvű fordítást is csatolni kell. Eredeti pályázatnak a hitelesített magyar nyelvű fordítását is kell megjelölni. A pályázatra az ajánlataik elkészítéséhez szükséges további információt a Válságmenedzser Kft. székhelyén vagy a 250-4999 és a 160-9505 telefon- és telefaxszámokon kérhet. A pályázatra csak azon ajánlattevők nyújthatnak be érvényes ajánlatot, akik a részletes pályázati felhívást a tanácsadó székhelyén megvásárolták. (159497/1H)

1995. november 1-jén megjelent MEGAPLAST Rt. hirdetménye tévesen jelent meg. Helyesen: a közgyűlés időpontja 1995. december 1. (péntek) de. 10 óra, határozatképtelenség esetén 1995. december 1-jén de. 11 óra. (F)

Az Agrogenerál Kft. Szolnok, mint a Kossuth Mgtsz, Tiszaderzs felszámolója **nyilvános árverésen** értékesíti a szövetkezet tulajdonát képező: erőgépeket, kombájnokat, személygépkocsikat, növénytermesztési munkagépeket, egyéb eszközöket. **Az értékesítés időpontja és helyszíne: 1995. november 13., 10 óra, Tiszaderzs, Dembinszky u. 9. alatti telephelyen.** Fizetés készpénzzel történhet a helyszínen. Az eszközök értékesítési irányárai a helyszínen, az árverés napján 8 órától megtekinthetők. Az árverésen résztvevőknek az értékesítési irányár 5 százalékának megfelelő bánatpénzt kell a helyszínen befizetni. Az eszközök értékesítése egyedenként történik, a megvásárolt eszközök szállításáról azonnal gondoskodni kell. Az elővásárlásra jogosultak a nyilvános árverésen gyakorolhatják a törvény által biztosított jogukat. A meghirdetett eszközökkel kapcsolatban felvilágosítást a helyszínen a felszámoló helyi megbízottja: Józsa Ibolya ad, naponta 8–12 óráig, az (59) 355-254-es telefonszámon. (F)

A Fővárosi Bíróság a 17. Fpk. 1001/1995/7. sz. végzésével elrendelte a KERTSZOLG felszámolását. A szövetkezet eszközállománya értékesítésre kerül. Érdeklődni lehet a 302-1014-es telefonszámon. (340185/1K)

A Fővárosi Bíróság a 4. Fpk. 974/1995/10. sz. végzésével elrendelte az ÉVISZOLG Szövetkezet felszámolását. A szövetkezet eszközállománya értékesítésre kerül. Érdeklődni lehet a 302-1014-es telefonszámon. (340183/1K)

Pályázati felhívás! A Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem gazdasági igazgatósága ezúton pályázatot hirdet vállalatok, illetve egyéni vállalkozók részére, a Budapest IV., Erkel Gy. u. 26. sz. alatti telephelyén lévő, 2 db tüzelőolaj-tároló hasznosítására. **Alapfeladat:** a tartály végleges megszüntetése, eltávolítása tartozékaival együtt (szivattyú stb.). A bontott anyagokért ellenértéket nem számítunk fel, de azok pályázhatnak sikerrel, akik az anyagok ellenérték nélküli átadás fejében minél több ellenszolgáltatást vállalnak: az alapfeladaton túl pl. aknák elbontása, tartályok helyén földvisszatöltés, tereprendezés stb. A tartályok jellemző adatai: térfogata: 25 köbméter/db, életkor: 30 év, föld alatti fekvőhengeres. Tárolt olaj minősége: könnyű, kénmentes ipari tüzelőolaj. Igényelt munkavégzési időpont: 1995. december 15–30. között. Bővebb felvilágosítást ad: Kovács József energiagazdálkodó a 270-4742 illetve a 270-4727-es telefonszámon. A pályázatok benyújtásának határideje: 1995. november 30. Helye: Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem, műszaki főosztály titkársága (Bp. XIII., Szabolcs u. 35. 7-es épület I. em.). Az ajánlatokat zárt borítékban kérjük benyújtani. A borítékra írják rá: „Olajtárolóhasznosítás, pályázat".

☎ **Németországban élő,** 45 éves, egészséges férfi, kis, modern háztartásába házvezetőnőt keres, 18–45 éves korig. Telefonszámos, fényképes levelek előnyben. „München 160137" jeligére a kiadóba. (160137/2T)

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS! Beremend Nagyközség Önkormányzata **bérleti üzemeltetésre meghirdeti** a Kossuth u. 11. szám alatti **patikát, szolgálati lakással. A pályázat benyújtásának határideje és helye: 1995. november 20., 10 óra, Polgármesteri Hivatal. A pályázatok elbírálásának ideje: 1995. november 21., 17 óra.** További felvilágosítás és részletes pályázati feltételek a Polgármesteri Hivatalban (Beremend, Szabadság tér 1.) szerezhetők be. (F)

☎ **Pizzaszállításra** motorosfutárt felveszek. 181-2523. (160267/2T)

☎ **Kereskedelmi tevékenységet végző rt.** pénzügyi munkatársat keres. Feltétel: középfokú szakirányú végzettség, minimum 5 éves szakmai gyakorlat. Jelentkezés naponta, reggel 9–10 óráig: 262-8615-ös telefonszámon. (160242/1H)

Adatrögzítői gyakorlattal, PC-ismerettel rendelkező munkatársat keres médiakutató cég. Érdeklődni: Puskás Enikő, tel.: 131-0357. (F)

☎ **Az Országos Háziorvosi Intézet** azonnali belépéssel keres szövegszerkesztésben jártas, jól gépelő titkárnőt. Érdeklődni lehet a 393-1210 vagy a 06 (30) 414-329-es telefonszámon, dr. Nagy Zsoltnál. (160244/1H)

Angol know-how alapján hamarosan megjelenő magazin keres hirdetési igazgatót. Tel.: 06 (30) 459-043. (340134/1K)

A MECHANIKAI MŰVEK Rt. szakmunkásfelvételt hirdet az alábbi munkakörökre: szerszámkészítő, szerszámmarós, csőszerelő. Érdeklődni lehet: Németh Lászlóné, humánpolitikai főov. 227-3800. (237570/1H)

XIII., kerületi ifjúsági intézmény fiatal, közgazdasági végzettségű, számítástechnikai ismeretekkel rendelkező pénztáros-adminisztrátort keres. Tel.: 149-7761, 270-3466. (F)

☎ **Nemzetközi holding,** vezetői ambícióval rendelkező munkatársat keres másodállásban, 40 éves korig. 8–15 óráig: 276-1445. (160432/1T)

☎ **Villanyszerelőket,** villanyszerelő brigádokat felvesz budapesti kft. Jelentkezés személyesen: Budapest III., Losonc u. 18. tel.: 188-7262, 168-6416. (160441/1H)

Kilbrich János

pesti órás XIX. sz.
empire stilu

l.

Rexa Dezső: Pest-
Pilis-Solt-Kiskun
vármegye emlékei
Bp. 1931. 21. l. és XV.
tabla

tisztábban bontakozik ki a Tihanyi félsziget és ennek keleti partját uraló párkányhegyháton emelkedő apátsági templom.

Legnagyobb emelkedése a félsziget nyugati partján álló 235 m. magas Csúcshegy. Kisebbek a 212 méteres Hármas-, a 207 méteres Kiserdő s a keleti szélen álló 199 méter magas Akasztó-hegy, melyek hellyel-hellyel fenyvesekkel és kiterjedtebb lomberdőkkel vannak borítva.

Geológiai szempontból annyiból érdekes a félsziget, mert azzal a hosszú ideig elfogadott véleménnyel szemben, hogy vulkáni erők nyomták a tó közepébe, az újabb vizsgálat megállapította, hogy neptuni eredtű, vagyis az új harmadidő miocénjének végén, illetőleg a pliocén elején a Dunántúlt elborító pannontenger homok és agyag lerakódásaiból van felépítve.

Az úgynevezett vulkáni korszakban itt is fölhasadt a föld kérge. De a repedésekből nem bazalt-, hanem bazalttufa tört elő, mely aztán mintegy sapkaszerűen borította be a laza pontusi üledéket és ez a kemény réteg védte meg a sivatagi korszak rettenetes viharainak pusztításától. Innen van tehát, hogy a félsziget legfelső része kemény, sötétszínű, kavicsszemekkel tarkázott kőzet, ellenben alsó része mindenütt congeria (kecskeköröm) és más kagylómaradványokkal telt pontusi homokos agyag.

Úgy földrajzi, geologiai, mint történelmi szempontból egyaránt érdekes ez az Aszófő és Szántód között a tó vizébe mélyen benyomuló

Kilcz Jolán (Kijo)

keramikus, ~~[illegible]~~
szül. 1909 máj. 11. meghalt
1936. ápr. 28.

A kassai muzeum rajzisko-
lájában tanult rajzolni,
melyet 1924-ben történt meg-
szüntéig látogatott. 1932-ben
kapott kedvet a keramiára.
Müntán vehány hónap alatt
megtanulta a keramia mes-
tersegbeli részet, szülőfalu-
jában a sárosmegyei (??) Drie-
novban keramiai műhelyt
rendezett be egető kemencé-
vel, hol főleg sárosi pa-
rasztfigurákat, gyermekeket, pa-
rasztmadonnákat, korsókat,
tálakat, fazekakat, kerített, a népmű-
vészet hatása alatt dolgozott.
Groteszk formák, élénk szine-
tés. Műveit Kijo mesterjellel
szignálta. 1933–1935 ig Pb
200 tárgyat készített, ezekből
a kassai muzeum 1936-ban
fordits

TAPOLCA
43 XI. 11-9

MAGYAR KIR. POSTA
KÖNYVTÁR

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

emlékkiállítást rendezett, melynek katalogusában Polák József dr. írta még szlovákul életrajzát.

Prager Presse. 1936. okt. 18.

(J. Pk.: „Kijo" Die Gedächtnis-Ausstellung der Keramikerin Jolan Kircz im Ostslovakischen Museum in Košice.) Képekkel.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kilczer Béla

épitesz

l

Dornyay Salgótarjan

26. l

28. l

Tek

Nyomtatvány

SCHULCZ JÉRONE
lapterjesztő vállalat
TORNALJA

Europa
Lapterjesztő

Budapest
V Rothermerere
u 12 III 2.

ALJA
-7.18

Kilczer Béla

építőm. Salgótarján

l.

Vályival

534. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HÉTFŐI HÍREK

1960 OKT 10.

1021

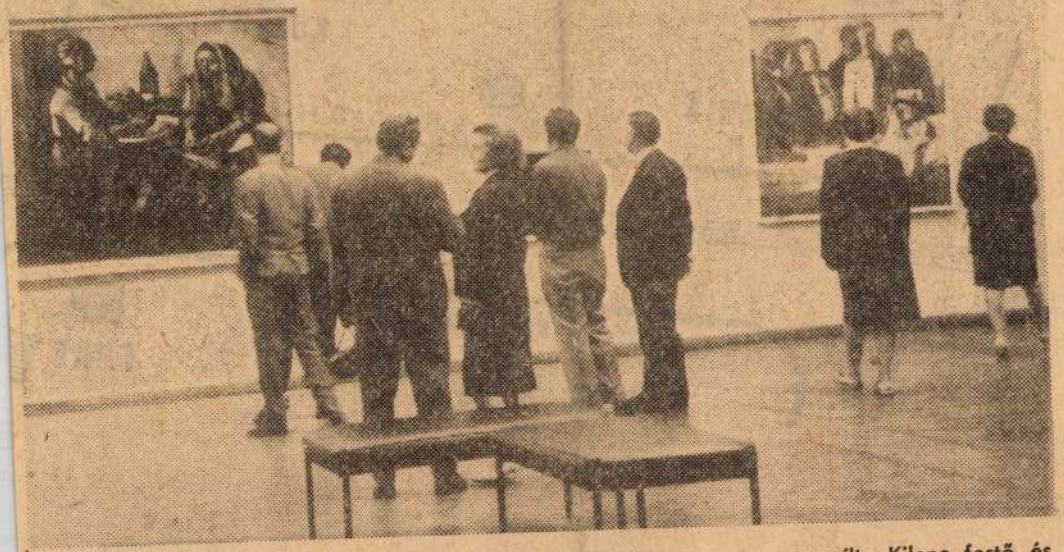

Vasárnap délelőtt sokan keresték fel a Műcsarnokban tegnap megnyílt „Kilenc festő és grafikus" kiállítást. A 9 élvonalbeli képzőművész — Csohány Kálmán, Konfár Gyula, Raszler Károly, Reich Károly, Ridovics László, Sarkantyú Simon, Stettner Béla, Szabó Zoltán és Vati József — legújabb alkotásaikat mutatták be.

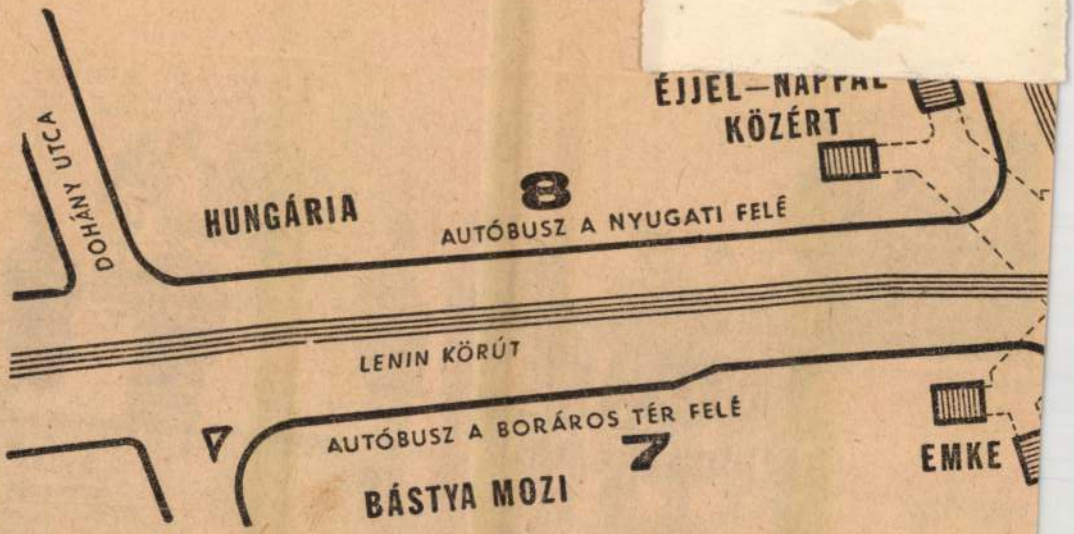

ÚJRA EGYENESEN

KILCZER Béla építész

PRAKFALVI ENDRE

Folyam 1990 április

A „Rákosi-Bástya"*

Mottó (1): „Hazánk nem rés, hanem
erős bástya a béke frontján."
(R. M., 1946)

Mottó (2): „Ez ..., melyet állítasz
Pháros gyanánt tenger hullámai közt,
Egykor kialszik, félig összedűl
S vészesb szirtté lesz a merész utasra,
Mint bármelyik más, mely sohasem világlott"
(Madách)

Minden társadalom és civilizáció a történelemben megépíti a maga tornyát. Akár valóságosan, akár tervekben létezőként. Kronológiailag két szélső példát említenénk csak: a mezopotámiai zikkurátokat és a Szovjetek Palotájának a II. világháborúban megakadt építkezését Moszkvában; az ideák közül Tatlin II. Internacionálé-emlékművét, illetve makettjét, vagy legutóbb a Bécs–Budapest világkiállításhoz kapcsolódóan felmerült Európa-torony elképzelést.

Vizsgálódásunk tárgya szempontjából nem elhanyagolható, hogy Tatlin munkája elsődlegesen annak az új társadalomnak a megteremtését szimbolizálta, amelyet az „új építészet" és művészet szolgálni akart. Rámutattunk arra a radikális torzulásra is, amely a tatlini célkitűzések és a „Szovjetek Palotája" tervezése között a Szovjetunióban végbement (s mely folyamatot a két mű eszmei különbözősége is szimbolizál), és ennek egy jellegzetes közbülső állomására: a Lenin-mauzóleum építészettörténeti fontosságára. (A Lenin-mauzóleum mint óriási architektonikus ereklyetartó, hatalomlegitimáló funkciókkal.) Tornyok, toronyszerű építmények döntően eszmei funkciójuk miatt épültek – épülnek. Építészetikonológiai jelentőségük gyakorlati hasznosságukkal általában fordítottan arányos. Mindenekelőtt a földi világ és a transzcendens térségek közötti „kapcsolattartás" eszközei és jelei.

A „Rákosi-Bástya" tervlap a hangsúlyozottan vertikális megjelenésű bástya két nézeti rajzát, alaprajzát, egy látószöget a városból és egy szintvonalas térképet tartalmaz az építés helyszínéről. A bástyát 1952-ben, Rákosi Mátyás 60. születésnapjára építették volna fel Salgótarjánban, a Pécskő-hegy oldalában. A rendelkezésre álló dokumentumok, tanácstestületi és pártbizottsági ülések jegyzőkönyvei alapján elemzésünket az alábbiakban foglalhatjuk össze.

Az építtetők teljes mértékben tisztában voltak a praktikumon túlmutató, a kilátófunkciót betöltő torony eszmei jelentőségével:

* A terv fénymásolatban került elő, ezért nehezen fotózható. Korábban magántulajdonban. 590 x 855 mm. Eredetileg vszleg: p. tus v. ceruza. Jelezve b.l.: Rákosi-Bástya, Terve Pécskőn, Salgótarján, 1952. május 1. Tervezte Kilczer Béla építőmester.

A tanulmány megjelent a Nógrád Megyei Múzeumok évkönyve XIV. kötetében (1988). Prakfalvi Endre: A „Rákosi-Bástya". Egy meg nem valósult építészeti mű Salgótarjánban (1987), 381-406. oldal.

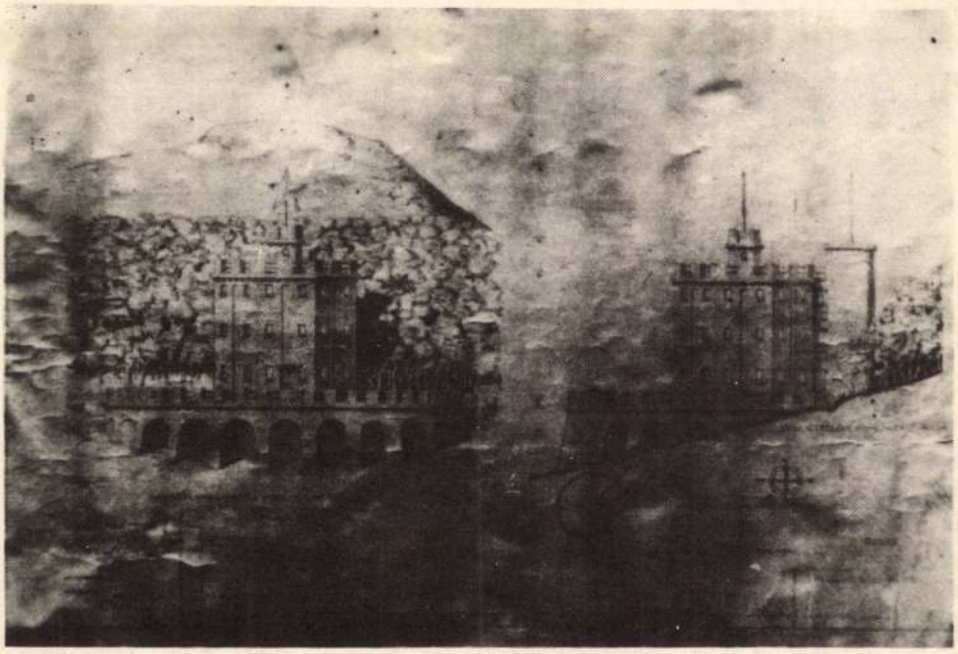

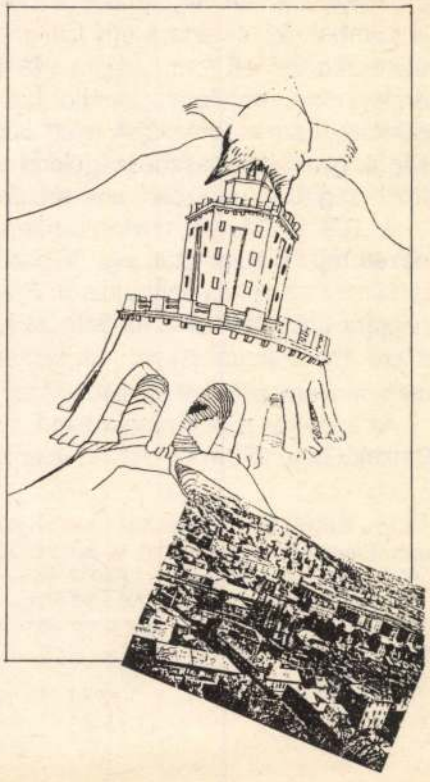

SZUROMI IMRE

„messze hirdesse, Salgótarján dolgozói még nagyobb lendülettel vesznek részt a szocializmus építéséért és a tartós béke biztosításáért vívott harcban ... tetején a vörös csillag hirdesse Salgótarján dolgozói határtalan ragaszkodását és szeretetét pártunk és a nagy Szovjetunió iránt."

A „Rákosi-Bástya" nem áll egyedül a korszak hazai emlékanyagában sem. Legkoncepciózusabb társát Sztálinváros számára tervezték. Nemcsak a tornyoknak, de az egész ötvenes évekbeli, az ún. „szocialista realista" építészet egészének is a „társadalom pozitív kifejezésében" kellett megnyilvánulnia. Interpretációnk summázata az volt, hogy a *repraesentatio,* a jelenvalóvá tétel az az eszmetörténeti fundamentum, amely az ötvenes évek alkotásait összekapcsolja. Az az érzékfeletti, amelyet az érzéki forma a repraesentatio eredeti értelmében jelenvalóként mutat meg, és ezáltal szimbólummá lett az architektúrában – úgy véljük –, nem más, mint az önmagát történelmi novumként meghatározó társadalom létezését teoretikusan megalapozó eszmerendszer, még inkább *ideológia* manifesztumjelleggel és intuitíve felfogható jelenvalósága, entitásként való megjelenése az anyag, az architektúra képében. Mely rendszer („társadalom") alapkaraktere – egy „méltatója" szerint – az eszme uralma és a gondolat hiánya kategóriapárral jellemezhető a legszemléletesebben. Heideggerrel szólva: a „mű"-ben a *nem* igazság lépett volna működésbe, a „mű" a *nem* létezőt nyilvánította volna ki. Az igazság és a szabadság hiánya lépett (volna) a mű nem-létezésének el-nem-rejtettségébe.

Az építkezés nagy lendülettel indult meg, hogy Salgótarján felett mielőbb „vörös csillag hirdesse a dolgozók győzelmét". Téglajegyek kibocsátása révén is megkísérelték elősegíteni a társadalmi munkában készülő építmény gyors megvalósulását. A befolyt jelentős összeget azonban központi rendelkezéssel elvonták a hős koreai nép harcának megsegítésére. Helyette „dolgozó népünk" egy emléktáblával jelölte meg azt a tölgyfát, amely alól 33 évvel korábban (1919-ben) Rákosi elvtárs vezette győztes ütközetre Salgótarján dolgozóit. S mint a tanácsülés jegyzőkönyve tanúsítja, megállapítást nyert, hogy a fa környéke „nagyon rendezetlen, ami nem méltó Rákosi elvtárshoz", és ezt a tényt a dolgozók kifogásolják is. Éppen ezért kívánatos egy park létesítése „paddal ellátva, hogy lássák azt a dolgozók, hogy mi szeretjük Rákosi elvtársat. A VB. pedig gondoskodjon arról, hogy a Rákosi Fájáról fényképes levelezőlap készüljön, hogy azon keresztül annak jelentősége az egész ország dolgozói körében ismertté váljon".

Napjainkra a már kiszáradt, betoninjekciókkal fenntartott tölgy torzója köré – mely fához hitelesen a magyar történelem egyetlen alakja sem köthető – Kiss István „Szabadságpark"-ja (1983) szerveződött...

MATYÓ JUDIT (Hollandia)

Frank Auerbach kiállítása

Amsterdam, Van Gogh Múzeum, 1989. november–december

„... őrültségnek tűnik reggel felkelni és mást tenni, mint festeni. Különösen, ha arra gondolok, hogy holnap reggel esetleg már fel sem ébredek." (F. A. kiállításának katalógusából)

Frank Auerbach már évtizedek óta dolgozott, mégis nemzetközileg szinte teljesen ismeretlen festőművész volt, amikor 1986-ban a Velencei Biennálén hazáját, Angliát képviselte. Ezen a monstre seregszemlén elnyerte az országok anyagának szóló Arany Oroszlán díjat, a német Sigmar Polkéval megosztva. A rangos elismerés nemcsak személyes sikert hozott a művésznek, hanem a 20. századi angol portréfestészeti hagyományok folytathatóságát is igazolta.

Az amsterdami kiállításon közel harminc művel szerepel (húsz olajfestmény és hét szénrajz), amelyek az utolsó tíz év termékei.

Auerbach (született 1931-ben, Berlinben) az ötvenes évek eleje óta kitartóan egyéni utat jár. Hagyományos technikával (ecset, olajfesték, vászon) dolgozik. A képzőművészet különféle csoportosulásai, teóriái, különböző neo- és post irányzatai, gépi, elektromos áramlatai nem inspirálták. A vizuális világ mélységeit kutatja. Témakörét leszűkíti az alak, a portré és a városi táj motívumaira. Nem a sokféleség érdekli, hanem a létezést meghatározó lényegi rétegek. Látszólag a figurális festészet minden képi konvencióját mellőzi. Elveti a képépítés klasszikus elemeit; az illuzórikus perspektívát, a vonal formát lehatároló jellegét, a színeket megfosztja expresszív vagy naturalista értékeiktől. Nem a természet leképzése, a hasonlóság foglalkoztatja, hanem a cézanne-i tradíciót építi tovább, célja a felületen túli valóság megragadása.

Harminc éve megszakítás nélkül ugyanabban a műteremben dolgozik. Modelljei közvetlen környezetének alakjai, családtagjai, barátai és a város számára jól ismert részletei, ami leszűkül a műterem és a lakás közötti útszakaszra, amelyet naponta több alkalommal is megtesz.

A látható valóság újra és újra lenyűgözi Auerbachot, nem tud szabadulni tőle. Témái viszatérnek. Az újraalkotás folyamatában nem hasonlóságra törekszik, nem történeteket közöl modelljeiről, attribútumokkal sem látja el őket, érzelmi világuk is közömbös számára. A városkép felismerhetősége is lényegtelen. Alapvető kérdése: a megismerhetőség maga.

Portréi, tájai kísérletek a látott, a mágikus transzformációjára, úgy, ahogy azt a gyakorlatban tapasztalja, minden egyszerre élő és jelen levő, elérhetetlen és múló. Érzékelteti a valóság változásait, számol azzal a lehetőséggel, hogy a valóságot folytonos mozgása nélkül rögzítse. A maradandó aspektus a fizikai jelenlét, amely minden újratalálkozásnál elérhetetlen marad. A személyek, a tárgyak végtelen vál-

Kilényi

cod

Hu Pr magyarem

XXXV. tabla

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezek
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mik
királyság megváltó eszméjének. És fegy
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát

Ezért fordulok barátaimhoz, hiveim
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz.
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomiá
sok ezer embertársamon, joggal kérhete
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

És kérek mindenkit, akit közös eszm
nek semmit, amig igazolt embereim
Griger Miklós és az én nevem sze

Budapest, 1935 március havában, a

Márkus-nyomda, Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

M.D.K.

Kilényi

"A tizedik olimpiász plakettje, amelyet a magyar Kilényi szobrász készitett"& kisérő sorokkal a lap bemutatja a müvész plakettj repr.-ját.

Szinházi Élet. Bp. 1932. jan. 3-9. XXII. évf. 2. sz. 71. lap

Kilényi Andreas M.D.K.

Szül. 1917. A budapesti Művésztelepen folytatja tanulmányait. 1946-ban Ausztriába emigrált. Jelenleg Graz-ban él.

O. Sz. k. regisztes

Kilényi Gyula

Született Aradon 1885 február 21-én.
Szobrász, érmész. Tanulmányai: a budapesti Képzőművészeti Főiskolán.
(1900-1912) Később Münchenben és Párizsban élt. 1916-ban az U.S.A.-ban telepedett le.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l
155-156 l

Kilényi Gyula

Jólismert érmész (: Washington, Coolidge, Roosewelt, Truman stb :)
Cime: 1 West 67th Street, New York.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966.
334 l 156 l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Kilényi Gyula ,éremvésö

szintén Brazilia után New Yorkban mü-
ködik.

Dr.Procopius Dála: A Magyar Emlékéren- és Plakett-
művészet. Ml.1931 125-127.1.

MDK

Kilényi Gyula

Vasco Nunez de Balboa, a Csendes-oceán fölfedezője. Kilényi Gyula (Buenos-Aires) dombormüve egykorú metszetek után. Repr.

Uj Idők, 1913.II. 533.l.

Kilényi Gyula szobrász

Az amerikai Munkácsy-céh választmányi tagjává választották.

PH.929.V.30

KILÉNYI GYULA, éremművész

Az Éremkedvelők Egyesülete 1932-ben kiadta: A Magyar Éremművészet története,cimü könyvet német nyelven. A magyar éremművészet világhirüvé tételében nagy része volt e katalógusnak.-Sok magyar éremművész akkor is és ma is külföldön és itthon egyaránt nagy sikerrel müködik. Ezek egyike volt:KILÉNYI GYULA is. 37.old

GOSZTONYI JÓZSEF: Az Éremkedvelők Egyesülete /ÉKE/ /folyt./ 28.old

AZ ÉRME, XXIX.évf. 1973. 1.szám, Bp.

KILÉNYI GYULA, szobrász, éremművész

1909-ben Argentinában telepedett le, majt 1919-ben az Egyesült Államokba költözött és New Yorkban élt. 1925-ben haza látogatott Magyarországra is szüleihez és bátyjához, aki Aradon volt orvos. 58.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász, éremművész

"WILSON" elnök mellszobrát készitette el annak halá
la után. A szobrot New York egyik parkjában alli-
tották fel. Előzőleg Wilsonról plakettet is készitet
58.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek
külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971.
Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász,éremművész

Argentinában sok szobrot készitett közéleti személyi ségekről igen anagy sikereel-Itt kezdett az érem és p plakett-művészettel is foglalkozni,de hogy milyen sikerrel,arra nézve nem talált a szerző adatokat. 57.old

GOSZTONYI JÓZSEF: A .szazadi magyar érmművészek külföldön 57.old

a Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971. sp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász,éremművész

--

Az Egyesült Államokban főleg érem-és plakett-művészettel foglalkozott. Ezek közül sok található az amerikai muzeumokban és a Viktoria muzeumban Londonban.-Érmet készitett; többek között:
" MARK TWAIN"-ról is. 58.old

GOSZTONYI JÓZSEF: A [illegible] magyar érmművészek külföldön. 61.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász,éremművész

Az egyesült Államokban főleg érem-és plakett-művészettel foglalkozott.Ezek közül sok található az amerikai múzeumokban és a Viktória Múzeumban London ban.Érmet készitett többek között:
"BENJÁMIN FRANKLIN"-ról is.58.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX.századi magyar éremművészek külföldön 56.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971.
Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász,éremművész

1919-ben költözött az Egyesült Államokba Argentinából.Amerikában főleg érem és plakett-művészettel foglalkozott.Ezen művei közül igen sok található ma is az amerikai múzeumokban és a Viktoria és Albert Múzeumban Londonban. 58.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX.századi magyar éremművészek külföldön 5?.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971.
Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász, éremművész

Az Egyesült Államokban főleg érem -és plakett-művészettel foglalkozott. Ezek közül sok található az amerikai múzeumokban és a Viktória Múzeumban Londonban. -Érmet készített többek között:
"LINCOLN"-ról is. 58.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX.századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971.
Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász, éremművész

Az Egyesült Államokban főleg érem-és plakett-művészettel foglalkozott. Ezek közül sok található az amerikai múzeumokban és a Viktória múzeumban Londonban.-Éremt készitett többek között:
"KIPLING"-ről is. 58.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX.századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971.
Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász, éremművész

Az Egyesült Államokban főleg érem-és plakett-művészettel foglalkozott.-Ezek közül sok található az amerikai múzeumokban és a Viktória múzeumban Londonban.-Érmet készitett többekközött:
"EDISON"-ról is. 58.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX.szazadi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1971.
Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász

Mint egy kölni porcelángyár alkalmazottja megismerkedett egy buenos-airesi mükereskedővel, aki magával vitte Argentinába/1907/. Tiz évig élt Buenos-airesben. Itt kiváló érem és plaket művésszé fejlődött. 23.old.

SZIGETI ISTVÁN: Kilényi Gyula szobrászmüvész érmei és plakettjei 22.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
-------- XIX. 1963. 23.sz. Bp.

KILÉNYI GYULA, szobrász

Szül. Aradon 1885-ben. 1901-ben az Iparmüv. Főiskolába i
iratkozott. Buenos Airesben-New Yorkban élt.
ÉRMEI, PLAKETTJEI: .-1925.-ERNŐ ELSA DOHNÁNYI, női és fé
fi arckép balra/Dohnányi Ernő és felesége Galafres El-
za new yorki hangversenyük alkalmából/. Fekvő tégla,
250+160 mm. egyold. öntött, bronz. 23. old.

SZIGETI ISTVÁN: Kilényi Gyula szobrászmüvész érmei
és plakettjei 22. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XIX. 1963. 23. sz. pp.

KILÉNYI GYULA, szobrász

Az első világháború alatt 1916-ban Buenos Airesből bátyja, Kiényi Ede karnester meghivására New Yorkba ment. Az amerika csehek nála rendelték meg Wilson elnök plaket jét. az elnök halála után ő kapott megbizást az elnök mellszobrának megmintazására. Ez New York egyik parkjában éll. 1925-ben itthon járt. 23.old.

SZIGETI ISTVÁN: Kiényi Gyula szobrászművész érmei és plakettjei 22.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XIX. 1963. 23.sz. Bp.

KILÉNYI GYULA:szobrász

Szül.1885-ben Aradon.1901-ben az Iparművészeti Főiskolára iratkozott.Buenos Airesben-New Yorkban élt.

ÉRMEI,PLAKETTJEI:.-1927.-THOMAS A EDISON a nagy feltaláló arcképével,álló tégla,225+170 mm.egyold.öntött,bronz. 23.old

SZIGETI ISTVÁN: Kiléyni Gyula szobrászművész érmei és plakettjei 22.old.

AZ ÉRME,Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XIX. 1963. 25.sz. 4p.

KILÉNYI GYULA, szobrász

Szül. 1885-ben Aradon. Megh. New Yorkban 1959-ben. Faszobrászként kzdte Titteltauber Vilmos faszobrásznál Aradon. Felszabadulása után, mint faszobrászsegéd először Békéscsabán, majd Budapesten Thék Endre bútorgyárában dolgozott. 22.old.

SZIGETI KÁROLY: Kilényi Gyula szobrászművész érmei és plakettjei 22.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XIX. 1963. 23.sz. 2p.

KILÉNYI GYULA, szobrász

Szül. 1885-ben Aradon. 1901-ben az Iparmüv. Főiskolába iratkozott. Buenos Airesben-New Yorkban élt.

ÉRMEI, PLAKETTJEI:- 1935.-SAMUEL LANGHORNE CLEMENS, müvészhaju, nagybajuszu férfi arcképe jobbra. Szelvényen: MARK TVAIN/CENTENNAL/1835-1935. Kör. 75 mm. egyold. öntött, bronz. Ugyanaz 35 mm. vert bronz. 23. old.

SZIGETI ISTVÁN: Kilényi Gyula szobrászmüvész érmei 22. old.

AZ ÉREM, Közlrmányek az éremgyüjtés köréből. XIX. évf. 23. szám. Bp. 1963

KILÉNYI GYULA, szobrász

Szül. 1885-ben Aradon. 1901-ben az Iparmüv. Főiskolába iratkozott. Buenos Airesben-New Yorkban élt.

ÉRMEI, PLAKETTJEI:.- 1932.-LOS ANGELES CALIFORNIA, két ülő nő között az USA cimere. H/Ifjú atléta zászlóval, szemben. A zászló felirata: X-th/OLYMPIAD/ 1932. Kör. 70 mm. vert, bronz. 23.old.

SZIGETI ISTVÁN: Kilényi Gyula szobrászművész érmei és plakettjei 22.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XIX. 1963. 23.sz. Bp.

KILÉNYI GYULA, szobrász

1901-ben beiratkozott az Iparművészeti Főiskolába, ahol Mátrai Lajosnál tanult. Utána 1905-ben Németországba ment, a dösszeldorfi Képzőmüv. Akadémián egy évig tovább képezte magát, majd Kölnben egy porcelángyárba szegődött. 22.old.

SZIGETI ISTVAN: Kilényi Gyula szobrászmüvész érmei és plakettjei 22.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
XIX. 1963. 23.sz. Bp.

KILÉNYI GYULA, szobrász, éremművész

Az Egyesült Államokban főleg érem-és plakett-művészettel foglalkozott. Ezek közül sok található az amerikai múzeumokban és a Viktoria Múzeumban Londonban. Érmet készitett többek között:
"LINDBERG"-ről is. 58.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX. szazadi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Evkönyve, 1971.
Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász,éremművész

1905-ben Németországba utazott,ahol a düsseldorfi Képzőművészeti Akadémian továbbképezte magát,majd egy kölni porcelángyárban dolgozott.Itt megismerkedett egy buenosairesi műkereskedővel,akinek segitségével Argentinában telepedett le.Tehetségét hamar felismerték,neve hamarosan közismertté vált. 57.old

/ GOSZTONYI JÓZSEF: XX.századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971. Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász, éremművész

Az Egyesült Államokban főleg érem-és plakett-művészettel foglalkozott.-Ezek közül sok található az amerikai múzeumokban és a Viktória múzeumban Londonban.-Érmet készitett többek között::
"DOHNÁNYI ERNŐ-ről, akit feleségével együtt örökitett meg..-58.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX.szazadi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Evkönyve, 1971.
Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász, éremművész

Argentinában tehetségét hamar felismer ék,neve rövidesen közismertté vált.Számos közéleti személyiségről szobrot készitett.Többek között a köztársasági elnökről,és egy népszerü argentinai költőről is, akinek mellszobrát rendkivül sok példanyban sokszoro sitották. 57.old

/ GOSZTONYI JÓZSEF: XX.szazadi magyar éremművészek mérlegen 53.old

A Magyar numizmatikai Tarsulat évkönyve, 1971. Bp. 197x.

KILÉNYI GYULA, szobrász és éremművész

1883-ban született Aradon, meghalt New Yorkban 1959-ben. Faszobrász mesterséget tanult egy aradi faszobrásznál, majd később Békéscsabán, később Budapesten faszobrászként működött, a Thék bútorgyárban. 1901-ben beiratkozott az Iparművészeti Főiskolára, ahol Mátrai Jalos növendéke volt. 57.old

/ GOSZTONYI JÓZSEF: XX. századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Évkönyve, 1971. Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász, éremművész

Argentinában dolgozott és bátyja meghivására, aki New Yorkban volt karmester, az Egyesült Államokba látogatott, majd 1919-ben ott le is telepedett. Nála "WILSON" elnök plaket jét rendelték meg, később, az elnök halála után megbizast kapott az elnök mell szobrának megmintázására is. 58.old

/ GOSZTONYI JÓZSEF: XX. szazadi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Evkönyve, 1971. Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász,éremművész

Az Egyesült Államokban főleg érem-és plakett-művészettel foglalkozott.-Ezek közül sok található az amerikai múzeumokban és a Viktória múzeumban Londonban.-Érmeket készitett többek között a:
"LOS ANGELES"-i olimpiáról is. 58.old. 3.számu kép. 61.old

GOSZTONYI JÓZSEF: XX.szazadi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat évkönyve, 1971. Bp. 1972.

KILÉNYI GYULA, szobrász,ére,,übész

Az Egyesült Államokban főleg érem-és plakett-művészet tel foglalkozott.Ezek közül sok található az amerikai és a Viktoria múzeumban Lomndonban.-Érmetkészitett többek között a :
"LOS ANGELES"-i olimpiáról is.58.old. 3.számu kép 61.old. Fekete repr.

GOSZTONYI JÓZSEF: XX.századi magyar éremművészek külföldön 53.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971. Bp. 1972.

Kilényi Gyula szobrász

Az amerikai Munkácsy-céh választmányi tagjává választották.

M.929.V.30.

Kiléryi Gyula szobrász

Amerikában élő magyar művészek
York Art Guild megalakulásával
választmányi taggá választották.

M. 929. V. 26.

MDK

Kilényi Gyula

Argentinai nő, c. szobormüve. Repr.

Uj Idők, 1913. I. 618.1.

MDK

Kilényi Gyula

Vasco Nunez de Balboa, a Csendes-oceán fölfedezője. Kilényi Gyula (Buenos-Aires) dombormüve egykorú metszetek után. Repr.

Uj Idők, 1913-14. XX. 8.sz. 205.l.

MDK

Kilényi Gyula

Dohnányi Ernő és felesége,plakett, repr.

Uj Idők 1924. XXX. 22. sz. 405.l.

MDK

Kilényi Gyula szobrász

Vicente Lopez Y Planes költő szobra. Repr.
Siremlék-részlet. Repr.
Kilényi Gyula Argentinában élő szobrász művei.

Vas.Ujs. 1912. 59.évf. 12.1.

MDA

Kiléryi Gyula szobrása

Vicente Lopez Y Planes Költő szobra. Repr.
Stremidk-részlet. Repr.
Kiléryi Gyula Argentinában élő szobrászi művei.

Vas.Újs. 1912. 59.évf. 12.1.

Kilényi Gyula szobrász

A bpesti iparművészeti iskolában kezdte el studiumait, Mátray tanitványa volt. Itáliában, Párisban, Londonban, Belgiumban és Hollandiában járt tanulmányuton. Németországban három évet töltött, egy műintézet állandóan foglalkoztatta. Három éve tartozkodik Buenos-Airesben, ahol ő készitette dr. Royue Saenz Pena-nak mellszobrát, Santiago püspökének és Falcon rendörfőkapitánynak is szobrát.

B.I.: Magyar szobrász...
Vas.Ujs. 1912. 59.évf. 12.l.

Kilényi Gyula

Thieme Becker

XX. 288. l.

(Lyka)

EUROPA RT.

Tájé

Folyó év február hóban a következő ki

Magyar Nemzet	II. 1.-től I
„ „	II. 1.-től I
Film, Szinház, Irodalom	5, 6,
Képes Sport	5, 6,
Magyar Rejtvényujság	5, 6,
Sztár	2. sz

Magyar Nők
Mit tesz egy
Metropolis
Fekete gyerty
Az arisztokra

FONTOS T

1.) Az elszámolási iv **postán** küldend
2.) Csak igazolt hiányt ismerünk el. Mi
azonnal közölje.
3.) A példányszámot úgy szabályozza, h
4.) Remittendáját jól csomagolva küldje
feladó nevét és helyét irja rá.
5.) Az elszámolási iv adatait ne javitsa.
6.) Elszámolásaira, annak pontos számfej
7.) Az elszámolási ívvel egyidőben adja

Sue állta a nénje tekintetét. De haragja lassan fáradt közönybe tompult.

— Igazad van, — mondta végre. — Semmi közöm hozzá.

Visszaült öltözőasztalához és szórakozottan rakosgatni kezdett a csillogó üveglapon.

— Mi ketten, úgy látszik, mindig a magunk útján járunk, — mondta.

S hozzátette:

— Vesztünkre.

Kinyitott egy kis ezüst ékszeres dobozt, turkált benne, aztán mintha csak most ébredne tudatára annak, hogy mit cselekszik: erélyes mozdulattal félrelökte a dobozt és Margarethez fordult:

— Ha fájdalmat okozol Davidnak, — kezdte fojtott hangon, — ha fájdalmat okozol Davidnak, akkor ... akkor ...

Torka görcsösen összeszorult s kezét a szájára szorította.

Az ajtón könnyedén kopogtak és Geoffrey Fifield lépett a szobába.

Margaret csak most vehette először alaposan szemügyre a sógorát.

Magas, sötéthajú, úgynevezett szép férfi volt. Ő is fehér szatinba öltözött és púderes parókát viselt.

Odalépett a tükörhöz, elvette Estelle-től a bundát és ráborította Sue vállára.

— Nagyon szép ma, kedvesem, — mondta, — az alakja tökéletes.

Kezét mohón csúsztatta végig Sue mezítelen karján.

Margaret érezte, hogy Sue megmerevedik ettől az érintéstől.

— Mit jelentenek ezek a könnyek, Sue? — kérdezte Geoffrey és aztán mosolyogva Margarethez fordult:

— A feleségem mindennap megköveteli a maga kis melodrámáját.

Elhallgatott és hosszan Margaretre nézett. Margaret arca lángbaborult s egy pillanatig gyűlölte a testéhez tapadó puha selymet. Nem, mintha nem volna mindegy, hogy milyen ruha van rajta. Fifield tekintete akkor is levetkőztette volna.

Margaret Suera nézett és látta, hogy Sue is őt nézi.

Kicsoda Sue, hogy őt leckéztetni meri?! Leckéztetni — és elítélni!

Estelle ráadta a belépőjét. Margaret hirtelen beleburkolózott és kisietett a szobából.

Alig várta, hogy kijusson ebből a túlfűtött, illatos levegőből.

*

A vendégek már táncoltak, amikor Sue és Margaret megérkeztek.

Igazi farsangvégi hangulat tombolt a teremben, amely virág- és fényözönben fürdött. A hallban és a bálteremben köröskörül alkalmi árusok kínálgatták a portékájukat: konfettit, szerpentint, papírsapkát.

A vendégek vagy százan lehettek.

Mindenki álarcot viselt, csak Sue meg az ura nem. Az álarc alatt szabadabban, fesztelenebbül mozogtak. Margaret rögtön tisztában volt vele, hogy Sue nem ok nélkül figyelmeztette: hagyja otthon szigorú erkölcseit. Már a jelmezek maguk is kihívóak voltak.

A bál nagy felvonulással kezdődött.

Margarettel meg a táncosával szemben — táncosa egy vörösruhás ördög volt, — sovány kis nő állt, akinek a ruhája egyetlen darab élénkzöld selyemből készült. Margaret megbotránkozó tekintete is kénytelen volt elismerni, hogy ez a félméter selyem raffinált művészettel teljesítette kötelességét és megpróbálta eltakarni, amit lehetett. Nem is a jelmez vakmerő szemtelensége lázította fel Margaretet, hanem az, hogy a nő — csúnya volt. A bőre sárgás, foltos, párnás csípője pedig elárulta, hogy nem fiatal többé.

Az utolsó (gorodeki) lovasroham emléktáblája, amelyet a mult héten lepleztek le a Ferenc József lovassági laktanyában

Ha ez a ... bőrkirakat finom, rózsás és síma lett volna, akkor még lehetne számára mentség. — így okoskodott Margaret. — De így ízléstelen és közönséges volt. A zöldruhás nő párja egy leopárdbőrbe öltözött kövér, szőrös ember. Margaret undorodva húzódott el tőle, mikor a tömegben egyszer hozzálökték.

Az ebéd kilenc óra körül kezdődött. Már az első fogás után sutba dobtak minden formaságot. Fölálltak az asztaltól, táncoltak, aztán megint leültek és italért kiabáltak. A harmadik fogás után a térdükre, meg a bokájukra kötötték asztalkendőjüket s pohárral a kezükben táncoltak.

A fagylaltnál legtöbben levették vagy letépték az álarcukat és egy kissé kijózanodtak. Ekkor tizenegy óra volt. De háromnegyed tizenkettőre a józanságnak nyoma se maradt. A szálló körül, az utcán dobpergés, sípszó, tűzijáték, konfettizápor tombolt.

Mr. Craddock (ő volt a vörös ördög) rákacsintott Margaretre, mikor a zöldruhás nővel eltáncolt mellette és azt mondta:

— Még a kávé is becsípett, úgy-e, Peg?

Éjfélkor trombitaharsogás közepette leeresztették a csillárokhoz erősített szivárványszínű papirosfüzéreket, amelyek most keresztül-kasul hálózták az egész termet. Mindenki kapott valami hangszerfélét és benn a hotelben és kint az utcán a város vad üvöltéssel köszöntötte az újesztendőt.

Margaret ebben a zajban és kavarodásban feltűnően és idegenül józannak érezte magát. Nagyon kevés pezsgőt ivott és bár a pezsgő egy kissé felvidította, ahhoz nem eléggé, hogy otthon érezze magát ebben az őrült forgatagban. Sue sokszor elsuhant mellette fehér szatinruhájában s Margaret úgy találta, hogy bár nagyon élénk a huga, mégis egészen más, mint a többiek.

Margaret szinte fájó szívvel látta, hogy Sue mindenkinek a kedvence itt is, akárcsak otthon.

Egyszer, amikor eltáncolt mellette, Margaret hallotta, hogy Sue elutasítja a leopárdkacagányos urat.

— De én vagyok az egyetlen, akivel ma még nem táncolt, Mrs. Sue, — könyörgött a férfi.

— Téved. Nem maga az egyetlen, Mr. Sattle. De ha úgy volna is, az sem változtatna a dolgon. Tudja jól, hogy megvan rá az okom.

A hangulat csodálatosképpen már két óra tájt alábbhagyott. A város lármája elhalkult, a csőcselék nem akart már betörni a szállóba s a rekedt torkok örültek, hogy elcsöndesedhettek.

Valaki elkiáltotta magát:

— Álljon elő, Sue és adjon elő valamit!

Az indítványt kitörő taps fogadta.

Margaret zavartan nézett körül és látta, hogy Sue nevetve tiltakozik. Huszan-harmincan is körülállták és Sue nevetve könyörgött kegyelemért.

Margaretnek az jutott eszébe: milyen furcsa, hogy Sue itt mindenkit ismer. Furcsa gyülekezet volt: hivatalos tekintélyek, művészek, bohémek, milliomosok.

Margaret érezte, hogy valaki megszorítja a karját. Mr. Craddock volt, a vörös ördög.

— A huga kitünően tud másokat utánozni.

— Igen? — kérdezte Margaret közömbösen. — Úgy látszik, ez a tehetsége megmaradt a régi jó időkből.

— A régi jó időkből?! Mi az, hogy „régi jó idők?!" Maga nagyon cinikus, Peg.

— Legyen szíves, szólítson Miss Winthropnak.

— Jobban szeretném Mrs. Craddock-nak szólítani.

A férfi nehéz lélegzete Margaret arcát érte.

Margaret hátrahúzódott.

— Hol a zöldruhás szirén? — kérdezte.

— Tudja, hogy ki az? A bagolyszemű segédszerkesztő nálunk. Becsapott. Parókát tett a fejére.

Margaret nevetett.

— Úgy kell.

Ettől kezdve vagy húsz percen keresztül Margaret le nem vette tekintetét Sueről.

Minden egyes szám után falrengető nevetés és taps zúgott fel, de egyszersmind egy kis nyugtalanság is támadt, mert senki sem tudhatta: nem ő lesz-e a következő áldozat.

Margaret bámulta Sue bátorságát, mert ha még olyan ártatlan szórakozás volt is ez: lehetetlen, hogy itt-ott fájdalmat ne okozott volna. Fekete selyemkabátban és turbánnal a fején most éppen Miss Cheneyt utánozta. Margaret lopva figyelte, hogy Miss Cheney mit szól hozzá s észrevette, hogy bár ő is éppen olyan jóízűen nevetett, mint a többiek, a szeme baljóslatúan villogott. A legtöbbjét szellemesen, de jóindulatúan utánozta Sue. Miss Cheneyjében azonban volt valami kis ellenségeskedés is. Azután Mrs. Carlyle került sorra. Sue szerzett valahonnan egy szilvakék kalapot meg egy fátyolt és pompás képét adta Mrs. Carlyle-nek. Mikor befejezte: csókot dobott Mrs. Carlyle felé, mintha bocsánatot kérne tőle és Mrs. Carlyle is csókot intett vissza.

Az izzólámpa ötvenéves. A jubileumi érem, amelynek egyik oldalát a feltaláló: Edison, másik oldalát a régi és az új izzólámpa-típus képe díszíti. Az érem mellett megalkotója: Kilényi Gyula, Amerikában élő magyar szobrászművész

— És most, — hallatszott Sue csengő hangja — műsorunk utolsó száma következik. Tessék kitalálni, hogy ki lesz . . .

Kalapot tett a fejére, csíptetőt az orrára s a kezébe sétapálcát fogott. Egy futó mozdulatát, melylyel a pocakját jelezte, harsogó nevetés fogadta. Sue egyszerre meglátta Margaretet, egy szempillantás alatt mellette termett, megsímogatta a karját, megcsipkedte az állát! Mikor Sue meg akarta csókolni, Margaret fölkapta a fejét, pofonütötte Suet s kikapva egy vázából egy csomó virágot, rászórta Suera és toporzékolva kiáltotta:

— Takarodjék innen! Ne nyuljon hozzám! Gyűlölöm a maga hülye lapját!

Alig ismerte valaki ezt a történetet, bár Jules Anders sokszor maga is elmesélte.

Most Sue leporolta zsebkendőjével a cipőjét, kisimította képzelt bajuszát és zavartan továbbállt.

A társaság hangos nevetésben tört ki, mikor a velencei dzsesz-nek öltözött Jules Anders egyszerre felkapta Suet a levegőbe és így kiáltott fel:

— No, Sue Fifield most az egyszer megkapja a magáét. Akkor is szerettem volna megverni, de most igazán megverem.

Hirtelen leeresztette Suet, lehajolt és úgy tett, minha megverte volna. A fülsiketítő lármából is kicsengett Sue tiszta hangja:

— Megálljon, Jules Anders, most megmondom, hogy mit gondolok magáról! Megmondhatom?

— Parancsoljon!

Egy hosszú percig Sue diadalmasan nézett körül. Ezalatt a perc alatt Jules Anders, a fennséges dzsesből szepegő kisfiúvá szerényedett. Sue felkacagott s őszinte szeretettel fonta két karját az áldozat nyaka köré, megcsókolta mind a két arcát s a sokaság feje fölött így kiáltott:

— Maga a legdrágább ember a világon, Jules Anders!

A férfiak vállukra kapták Suet és körülhordozták a teremben. És Margaret, akit idáig senki sem ismert, egyszerre azon vette észre magát, hogy mindenki a keresztnevén szólítja. Húszféle likőrből szopogatott és Craddock-kal táncolt és hagyta, hogy az magához szorítsa s nem érezte már azt az undort, amelyet az előbb érzett s amelyet, mint agyának egy távoli zúga súgta neki: holnap újra érezni fog.

Négy órakor Margaret ott ült a leopárddal egy asztalnál kilenc férfi között, kezét a leopárd vállára tette és így szólt hozzá:

— Mondja, George, micsoda maga civilben?

George pedig — ha ugyan George-nak hívták — Margaret vállára ütögetett és így felelt:

— Hogy én mi vagyok civilben, kicsikém? — Én vagyok Meriden őrnagy.

Öt órakor Margaret végre elhatározta, hogy taxit hozat és hazamegy.

Az öltözőszoba tükrében szemrehányó tekintetet vetett önmagára. Eh, ostobaság! A többi asszonyhoz képest ő még mindig nagyon józan és rendes volt, de a lelkiismerete . . . Hogy tudott Sue megúszni egy ilyen éjszakát? Sue most is olyan hűvösen fehér volt, mint este nyolckor.

Mrs. Carlyle lépett be az öltözőbe. Látta, amint a fiatalasszony némán állt a tükör előtt.

— Azt nézi ugye, hogy hogyan kerül majd ilyen állapotban az édesanyja elé! Tudja mit: jöjjön hozzám aludni és az édesanyja előtt csak akkor mutatkozzék, ha már kijózanodott.

Margaret hirtelen hátrafordult.

— Én csak két pohár pezsgőt ittam. Ön legalább tizenkettőt, — mondta és érezte, hogy elönti a harag.

Mrs. Carlyle is, mint Sue: éppen olyan makulát-

Uj Idők, 1929. szept. 1. 36

Kitty levelei

Irta FARKAS PÁL

III.

Schloss-Eckmühl, július 15.

Drága Tecám!

Hogy mit csinálok? Kiolvastam nyolc detektivregényt, amelyeket e kedves hely úgynevezett könyvtárában találtam. Vagyis, az igazat megvallva, nem is én találtam meg őket, hanem Marie, a mama szobaleánya. Marie szenvedélyesen érdeklődik az irodalom iránt és azonnal fölfedezi a nyomtatott betűt. Először ő tanulmányozta át az említett regényeket, de nem nagy elismeréssel nyilatkozott róluk. Marie ugyanis mindenekfölött szerelmet óhajt a regényekben és nagyon megveti azon irodalmi terményeket, amelyekben nem fordulnak elő vöröshajú és zöldszemű grófnők, akik kegyetlen hidegvérrel gyötrik főrangú imádóikat. Detektivek kalandjai ellenben hidegen hagyják és a legizgatóbb Sherlock Holmesnál is ásít. Azt hiszem, Marie az, amit a modern írók komplikált lélekneк neveznek.

Nos, én nem vagyok komplikált lélek és én nagyon élveztem az összes rémregényeket. Különösen egy kreoltörténetet imádtam, amelyben egy francia gonosztevő olyan okos és raffinált, hogy mindenkit lefőz. De van egy kreol nő, akit magával hozott Martiniqueből és aki őt rém módon szereti és akit megcsal és ennek a kreol nőnek van egy mérges kígyója, akit vagy amelyet mindennap maga itat édes borral — tudniillik a kreol nő itatja a kígyót, — ami rém guzi lehet és én nagyon szeretném megpróbálni. És amikor már a gonosztevő minden detektivet becsapott és több embert megölt és a gyöngyöket is ellopta, akkor a kreol nő párnája alá teszi a kígyót és egyszerre vége van. Azt hiszem, nagyon kellemetlen lehet, ha az embernek párnája alá kígyót tesznek. Az intézetben egyszer két kis békát tettem Brandlin Médi ágyába, két igazán ártatlan, hercig kis zöld békát és Médi mégis úgy visított, mintha nyársra húznák.

Különben Marie sem panaszkodhatik, az utóbbi napok alatt Schloss-Eckmühlben is dúlt a szerelem. Nem... ne gondolj szegény, száműzött barátnődre, neki semmi köze sem volt ehhez a szerelmi küzdelemhez. Fájdalom, már hetek óta nem láttam valamireváló fiatalembert és ha nem kapnék néhanapján egy-egy anzixot, már végleg elfelejtettem volna, hogy fiúk is vannak a világon. A szerelem helybeli alanyai — azt hiszem, a stilisztika szerint így kell mondanom, — hála Istennek, szintén magyarok, vagyis a leány, akit Tusinak hívnak, magyar, a fiatalember ellenben osztrák. A fiatalember különben a poétikus Ringschnabel névre hallgat és foglalkozására nézve keményítőgyáros. Pont keményítőgyáros.

Először Tusiék érkeztek meg a csatatérre. Tusi kissé undok, nem mintha nem volna éppen csinos, eléggé csinos, bár a termete rossz és az arcbőre szeplős és a haja túlrövid és a szeme vizes, — de azért nem mondom... eléggé csinos. Ami azonban undok benne, az az arckifejezése. Tusi olyan arrogánsan hordja a fejét, mintha legalább is vérbeli hercegnő volna, pedig az apja csak nagybérlő és szeszfőző egy dunántúli városban. De Marie megtudta, hogy a fiatal hölgynek nyolcvanezer korona hozománya van takarékpénztári könyvecskében és hogy már több férfiút kosarazott ki, közöttük egy bakafőhadnagyot is. Ez a tudat Tusit mérhetetlenül gőgössé teszi. Úgy látszik, szülővárosában ő a nagy partie, aki még eddig nem talált magához méltót és ezért megközelíthetetlen hidegséggel sétál a világban. Különben — én miattam!

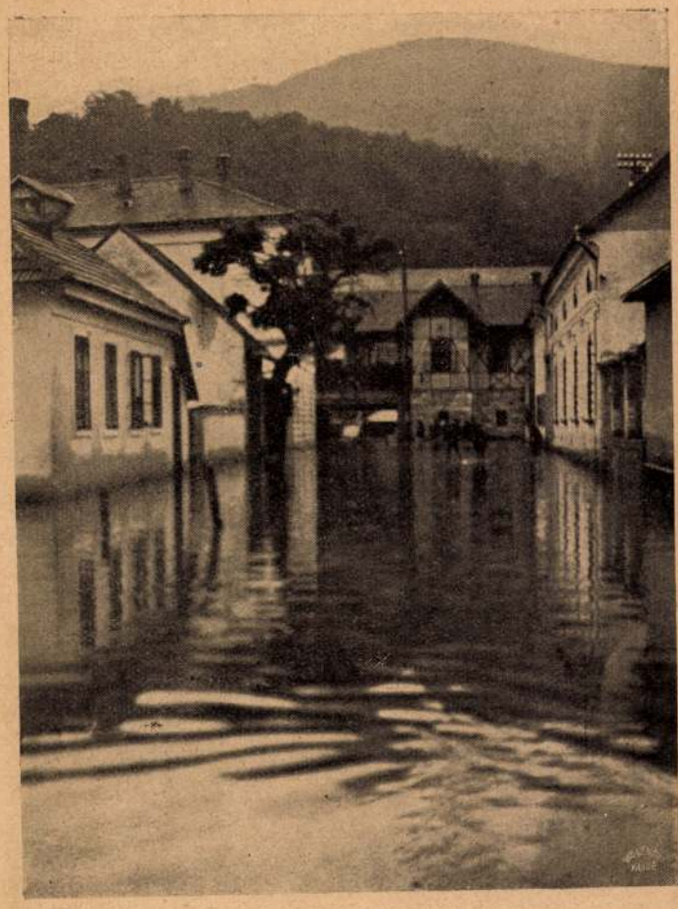

A délmagyarországi árvíz. Resica utcái víz alatt. Biró Árpád amatőrfényképe

Tusi mamája kövér, asztmatikus és távbeszélésben föltétlenül ő nyerné meg az első díjat. Ha nem tévedek, akkor nemcsak távbeszélésben, hanem távhazudozásban is kiváló. A szomszéd asztalnál ülnek, amely table d'hôte jellegű (mi kis asztalnál étkezünk), és ilyenformán minden szót hallok. Az anyatusi három napig azzal mulattatta az egész társaságot, hogy leányának különböző előnyeiről és sikereiről hosszasan, kimerítően és minden részletre kitérőleg számolt be. Szerinte Tusi az egész országrész egyik legsikerültebb teremtése, aki egyformán jól beszéli az összes élő nyelveket, úgy énekel, mint a Vasquez (akit láthatólag nagyon tisztelt), úgy zongorázik, mint a Sauer (akit Sopronban hallott konzertben), és úgy táncol, mint... itt az érdemes nő nem talált megfelelő hasonlatot és ezért csak annyit mondott: úgy táncol, mint egy angyal. És milyen okos. És milyen elmés. És milyen művelt. Tavaly egy egyetemi tanárral ismerkedtek meg Berlin és Heringsdorf között a vonaton (ők tudniillik eddig Heringsdorfban nyaraltak) és az a tanár azt mondta, hogy Tusinak az egyetemre kellene mennie. Tusinak volna is kedve a tudományhoz, mert Tusi olyan, de ő, az édesanyja, nem helyeselheti ezen új módikat, a leányok menjenek férjhez és ne lógjanak a világban. Hála Istennek, a Tusinak már eddig is voltak kitünő kérői, csupa előkelő és gazdag ember, de a kisasszony nagyon válogatós. Amit azonban nem lehet neki nagyon rossz néven venni, mert elvégre ki válogasson, ha nem a Tusi.

A válogatós Tusi ezen tanulságos előadások alatt dölyfös arccal ült a helyén és dölyfösen ette végig Schloss-Eckmühlnek higiénikus ebédjeit. Ebéd után rendesen kiült a ház elé, ilyenkor egy angol regényt

tartott a kezében, amelyet állítólag olvasott. Minden mozdulatán meglátszott azonban, hogy mennyire büszke és boldog abban a tudatban, hogy egy igazi angol könyvet olvas. Nem magyart, nem németet, még csak nem is franciát, hanem angolt.

Ez az idilli nyugalom azonban csak addig tartott, amíg a daliás Ringschnabel Schwechatból meg nem érkezett. Hogy Ringschnabel milyen? Pofaszakálla van, drágám, pofaszakálla, amely úgy fénylik, mint a lószőr. Azonkívül cvikkert is hord. No, ja. Majd nem hord cvikkert. A termete? Köszönöm, a termete alacsony, de kövér. A megérkezésnél különben cúgos sárga cipőt hordott. Azt hiszem, többre nem vagy kíváncsi.

Marie azt állítja, hogy ezt a véletlen találkozást elkeseredett szerelmi harc előzte meg, amelyet egy győri és egy bécsi házasságközvetítő viseltek egymással üzleti levelekben. Amikor végül a kölcsönös álláspontok ötezer korona differenciáig közeledtek egymáshoz, a győri személyes ismerkedést ajánlott, remélvén, hogy Tusi ragyogó külsejét és fényes lelki tulajdonságait a vitás ötezer korona értékben fogja beszámíthatni.

Hidd el nekem, fiacskám, hogy rém vicces volt. A schwechati olyan esetlen volt, mint . . . mondjuk: mint egy keményítőgyáros, akinek a lírai tenor szerepében kell dilettálnia. Tusi pedig, hihetőleg anyai tanácsok hatása alatt, próbált kedves lenni, de ez nem nagyon sikerült neki. Nagy hecc volt. Vacsora után a gondos anya mindig a sötét kertbe küldte őket és ő maga óvatosan hátramaradt, de úgy látszik, hogy a sötétség sem hatott a schwechatira. Vagy lehet, hogy a sötétben is az ötezer korona differenciára gondolt.

Tegnap délután végül egy tiszteletreméltó külsejű aggastyán érkezett meg Bécsből. Úgy festett, mint egy ó-testamentumbeli patriárcha és olyan kenetteljesen beszélt, mint egy methódista püspök. Mint Marie jelentette, maga a nagy J. F. Waschbär volt, Bécsnek és környékének legkitünőbb házasságközvetítője. Waschbär bácsi ebéd után visszavonult az anyatusival és mikor ismét kiléptek a szabadba, minden el volt intézve. A magyarok másodszor is elveszítették a schwechati ütközetet és meg kell adniok az ötezer koronát is. De — es ist erreicht — Tusi ebben a pillanatban már menyasszony.

Hogy is mondja csak a „Napkeleti királykisasszony" végén a bölcs? „Les grands amours travaillent pour le ciel." Az ember mindig örül, ha látja, hogy az igazi szerelem miként küzd le minden akadályt.

Különben elárulok neked még valamit. Tusiék az eljegyzés örömére pezsgőztek. A pezsgőzésben részt vett Waschbär bácsi is, aki az egész este enyhén és unatkozva mosolygott. Később azonban engem kezdett nézni és ekkor határozott érdeklődést olvastam ki okos szemeiből. Nem tartom kizártnak, hogy nekem is szánt már gondolatban egy krumpendorfi vagy fischamendi ifjút.

Annyira unatkozom, hogy már azt sem bánnám. Egészen vicces volna, ha az ember egy olyan felsőausztriai alakot ugrathatna egy kicsit. Ebből a gondolatból is láthatod, hogy hova jutott szerető barátnőd

Kitty.

A szfinx. Kilényi Gyula (Argentina) szoborműve

Francia négyes

Elbeszélés

Irta Krúdy Gyula

Ernő ifjú ember volt, szerette a struplis fehér nadrágot, a színes derékövet és a verseket, amelyeket a ligetben hosszadalmasan tanúlgatott, hogy majdan a kis városka hölgyeinek elmondhassa. Ábrándos, búskomoly és mellbeteg ifjú volt, csupán akkor volt boldog, ha fehér kamáslíját fölvehette, zsebébe (aranymetszésben és finom bőrben) Reviczky verseskönyvét elhelyezte és a Nussdorf-kisasszonyokhoz alkonyattal elsétált.

Abban az időben még egy nevezetes, költészeti férfiú lakott a városkában, ahol még nem igen tudtak különbséget tenni a hivatott és hivatlan poéták között. Andercs hosszúhajú, libegő köpönyegű, bolondos járású ember volt, aki nyáron tánciskolát tartott a város végén, míg télen a disznóöléseket látta el. „Eperfától-akácfáig!" — vezényelte nyáron a hármas lépést tanuló hölgyeket, iparos-kisasszonyokat, varrónőket és a helybeli Bon marché két elárusítónőjét. A diákok már akkor sem tudtak mit csinálni a kezükkel és lábukkal, Andercs úr nélkül talán még ma sem tanulták volna meg, hogy a lábfejet kifelé kell fordítani, a sarkakat szorosan egymás mellé illeszteni és a kezet világért sem szabad a mellényzsebbe dugni. Andercsnek kis, fakó bajuszka helyezkedett el az arcán, amely olyanszerű volt, mint a középkori bohócok arca. Csupán kék szemében lobogott valami titkos láng, amelyet őrültségnek vagy költői lángnak lehet nevezni. Ernő igen boldogtalan volt, hogy Andercscsel egy városban született és gyakran szégyenkezett, midőn az alvégi kisasszonyok megkérdezték a versekről, amelyeket az eperfák alatt fülükbe sugdosott, hogy vajjon Andercs úrtól tanulta-e a gyönyörű szavakat, aki tudvalevőleg művésze volt a beszédnek.

Ernő akkoriban még nem választott foglalkozást. Édes anyjának (egy mészárosmester özvegyének) meglehetős hitele volt a divatkereskedőnél és könyvárúsnál, Ernő tehát még nem határozott, hogy megmarad-e a költői pályán, vagy szigorú nagybátyja kívánsága szerint belép a Kroján és Veleszta marhakereskedő cégbe? A marhakereskedők piactéri udvarán mindig szomorú,

Uj Idők 1913. II.

Kilenyi gryte-
niany

Kepekkel

Vas. Ujs. 1916, 340 l.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Kilenyi Gyula é.

Illenc Lipót

1.

Liber Apostolorum

277. l.

Kilenyi Gyula

zobrazení

l. okr

U. 1934

~~Aurorát ábrázoló bronzplakett~~

~~IX. 85.~~

Kilenyi Gyula

szobrász

lásd

okr.

Vas. Ujs

1912. 12. lap.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Kileinyi Gyula

---

wd

Ves. Nyp 1902. 641–2

A vörösnaty Hobor

pefatérei

Kilenyi Gyula

szobrai

lár d

Vasárnapi Ujság

1912. 1 7.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Kiléniyi Gula

Müvenet 1912. 78

Felgyógyi római castellum V. 58.

Kiléngi Gyula

Horváth József, az orosz fogságból Perzsián át hazaszökött budapesti honvéd

roknak. Ez a derék tatár lángos-tésztával, tejjel bőven ellátta József vitézéket, még tatáros ruházatot is adott nekik, — Józsi leánynak öltözött fel! — mindamellett a folyót át kellett úszniok („aligha nem ez volt a Nilus-folyója", mert vagy 3—4 „krokodilust" is látott benne Józsi vitéz?) .... 4-en a menekülők közül ekkor, itt a folyóban is lemaradtak, úgy, hogy még további 8 napos bolyongás után hárman érték el Messet nevezetű perzsa várost, ahol a legnagyobb úr a „karkuzár" (bíró vagy polgármester?) volt, kötött félcipővel, cifra harisnyával, gömbölyű fekete perzsasapkával ékesen kiruházta József vitézéket ... Addig jártak a nyakára „karkuzar" uramnak, hogy az folyton küldte a sürgönyt Teheránba az „Otruse" osztrák-magyar) konzulhoz, végre azután megérkezett a parancs, 18 napig kocsiztak, mignem elérkeztek Teheránig, ahol a konzulátus költségén 1915 júniustól—októberig haváig tartózkodtak.

— Salem alejkum! — úgymond Józsi vitéz, — közben megtanulgattak „perzsájul" is; majd szintén kocsin, tovább mint 2 hétig Kermansahba utaztak, itten „német" tisztekkel jöttek össze, akik a perzsákat toborzották katonáknak, József vitézéket nem kelletett toborzani, hiszen a honvédnek a német most kenyeres pajtása ... Kenyérben, puskában nem lévén különbség, hát ahogy illett (de meg mert muszáj is volt!) a németek zászlója alá felcsapott a három magyar. Hamadán, Kum és Kengaval tájékán 3 hónapig verekedtek az „oroszokkal", maga Józsi vitéz is (a pesti baka is!) lóra ült, volt úgy, hogy száz lovas perzsa-kozáknak is parancsolt József. A reuma és malária azonban annyira elgyengítették Józsefet, hogy kórházba került s mert csak nem erősbödött meg, a németek innét, tudniillik Kermansahból hazaküldték. Elbúcsúzott Perzsiában visszamaradt két cimborájától, Fábián István 22-ik gyalogezredbeli honvédtől és egy szegedi 46-os „közös frájtertől" és a két font pénzzel, amit a németek „lénung" fejében adtak, nekivágott a hazafelé útnak. Még mindig hosszú, töredelmes, kalandos volt ez a hazafelé törtető útja is, szamár-háton, kocsin, automobilon, hajón, vasúton, gyalogszerrel is utazgatott a világjáró honvéd. Bagdadban például az esőzések, áradások miatt tizenöt napig vesztegelt egy szállodában a konzulátus költségén; bizony hetek, hónapok múltak el, mígnem megviselten, összetörten Halepen, Konstantinápolyon, Szófián át, kacskaringós perzsa s török írásokkal fölszerelten, Lompalánkából a dunai „Deák Ferenc" gőzhajón Orsovánál ismét hazai földre ért. Orsován azután öt napig megfigyelték és a „tetejébe" ráadásul még négy „oltást" kapott a volt orosz hadifogoly pesti baka, aki április 27-én virradólag végül viszontláthatta szülőfészkét, a drága szép Budapestet. Ámde gyászra, szomorúságra érkezett haza, apját, öreg Horváth László cipészmestert, a Kerepesi-út 34. szám alól aznap délután temették el, József vitézünk 32-ős baka testvérének két karját meg már korábban „leamputálták" a csatatéri súlyos sérülések miatt ...

— Mégis, mondja, Józsi ... Abból az ázsiai vadidegenből, rabságból és gyilkos sivatagokon át hogy s mint talált haza? — végül megkockáztattam én is egy szerény kérdést.

— Azt mondták, hogy délnyugat felé fekszik a hazánk, hát mindig csak délnyugatnak tartottam, — felelte öntudatosan, fölvillanó okos tekintettel a modern Rontó Pál, majd a búcsúzásnál szikár kezét ázsiai lomhán fekete, kerek, perzsa sapkájához emelte, — salem alejkum!

Móricz Pál

Háborús idők imádságos könyve. Sántha Károly, jónevű egyházi írónk, formás kis kötetbe gyűjtötte össze a háború alatt írott imáit és vallásos költeményeit. Mottóját Máté evangéliumából idézi: „Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek; mert jóllehet a lélek kész, de a test erőtlen." Emelkedett hang, amelynek nemes páthosza megfogja a szívet, jellemzi Sántha Károly költeményeit és imáit egyaránt. Jóság és emberszeretet szárnyain emelkedik minden gondolata a fenköltség magasságába és a nyelve zengő, tiszta magyar nyelv, amelynek szinte biblikus ereje van. A tetszetős kis könyv Debrecenben jelent meg, Hegedűs és Sándor kiadásában.

Milliók könyve

A Gyurkovics-lányok. A hét szép Gyurkovics-lány okos mamája renaissance-át éli most, leányaival és magával a kedves humorú regénnyel együtt. A „Milliók Könyve" eleven és népszerű vállalata most adta ki Herczeg Ferenc ifjúkori, első nagyobb alkotását „A Gyurkovics-lányok" regényét, amely két évtizeddel ezelőtt valósággal egy csapásra meghódította a közönséget. Ez a két évtized nyomtalanul suhant el e regény fölött: a Gyurkovics-lányok éppen olyan kedves és üde teremtések most is és anyjuk, az okos Gyurkovics-mama ma is éppen olyan diplomata-tehetséget árul el annak a nagy és örök problémának megoldásában, hogy mint lehet hét leányt hozomány nélkül férjhezadni. Mintha csak ma viselné azt a nagy, férjszerző hadjáratot a Gyurkovics-familia, olyan friss és üde minden sora ennek a regénynek és a koronás vörös pajzsban a fehér macskafej, a Gyurkovics-család címere, ma ismét ott mosolyog mindenütt — horribile dictu! — még a villamos sárga autobuszokon is. Pedig hol voltak akkor a villamos-autobuszok, amikor Gyurkovics Sárika még a Vigadóbeli atléta-bálon a Treff-keringő melódiájára táncolt? A döcögő lóvonat jelentette akkor a legmodernebb nagyvárosi közlekedési eszközt és a sietés szimbólumai, a motoros járművek, még álomképekként szerepeltek a föltalálók fantáziájában. Közben a villamosság és a rotációs-mótorok is megjelentek a mindennapos életben, a világ e húsz esztendő alatt egy évszázaddal öregedett meg, de a Gyurkovics-lányok üdék, fiatalok és szépek ma is és a Gyurkovics-család jelmondata, hogy: „Beszéljen az édesmamával", mosolygósan kedves szállóige maradt és marad továbbra is, amíg csak fiatal leányok és fiatal urak lesznek, egymásra mosolyognak, táncolnak és levele-

A gyermekszoba. Kilényi Gyula, Buenos-Airesben élő magyar szobrász szoborműve

ket váltanak egymással és szerenádot adnak, ami mind egyet jelent a — szerelemmel. Ez a regény valósággal predesztinálva volt arra, hogy a „Milliók Könyve" vállalatában megjelenjen. Két népszerűség találkozik itt. És mind a kettő még tovább fejleszti mindegyiknek népszerűségét. „A Gyurkovics-lányok" ára szintén csak 30 fillér.

Három hét. Ne keressük, mi a történelmi igazság, amit a história is följegyzett, abban a regényben, amelyet Elinor Glyn írt „Három hét" címmel. Mint emberi dokumentum, nem az a fontos, hogy élt-e a valóságban is egy királynő, akivel férje durván bánt és egyáltalán nem királyi viselkedésről tett tanuságot a legszebb nővel szemben, aki törvényes és egyenrangú hitvese is volt. Az a nő, akit a férje nem ért meg, ugyanaz marad polgárasszony létére is, mint egy uralkodónő, akinek gyönyörű fejét korona ékesíti. Egy szomjas lélek, amely eleped a vágyakozásban. És a „Három hét" hősnője ilyen asszony: meg nem értett asszony. De a lelke éppen úgy sóvárogja a szerelmet, a megértést, mint a mi társadalmunk bármelyik asszonya. Csakhogy éppen a királyi nő bátrabb és elszántabb, amikor a boldogságát keresi, mert egész életében egyedül ez az érzés jelenti az igazi emberi érzést, hiszen életének minden más fejezete csak külsőség. Amikor a lelki életre és a szerelemre megszomjazik, bátorságában az etikett és az előítélet minden gátját szétrombolja és élni és szeretni akar, mint a többi ember. Glyn forró színekkel festi meg ennek a gyönyörű királyi nőnek portréját és színei talán még izzóbbak, amikor az ekzotikus királynő lelki portréját színezi. A szerelemnek mámoros költeménye ez a regény. De forrósága, mámora nem érzékiség, mert céljaiban nemes és tiszta: egy vergődő, szenvedő nőnek életküzdelmét írja meg ebben a regényben, amely ha királyi teremtésről szól is, de — nőről szól, az örök nőről, akinek életében a legfontosabb, sőt talán egyedül fontos momentum a szerelem. A szép regényt Balla Ignác fordította és az „Egyetemes Regénytár" gyüjteményében jelent meg először magyar nyelven. Ára 1 korona 20 fillér. Megrendelhető Singer és Wolfner könyvkereskedésében.

Élet, halál

Szép Ernő új könyve

Szép Ernő, aki apró széljegyzeteket és följegyzéseket ír egyik elterjedt napilapunkba, kötetbe gyűjtötte ezeket az írásait és a könyvet még értékesebbé tette azzal, hogy újabb verseit is beléillesztette ebbe a kötetbe. Prózájának nem egy darabjára még emlékeztünk, lágy és finom érzelmessége, vallomásszerű közvetlensége sokkalta jobban megragadta lelkünket, semhogy egyhamar elfelejthettük volna. És most, hogy kötetbe gyűjtve kapjuk őket, újabb és újabb szépségeket és értékeket találunk bennük. Minden egyes kis följegyzése csiszolt és ragyogó, mint a rubint és a fénye is olyan meleg. De amint egymásután olvassuk őket, nemcsak az egyes kis fejezetek szépségeiben gyönyörködünk el, hanem valahogyan abban az önarcképben is, amely kirajzolódik belőlük és amely egy vonagló szívű, melegtekintetű, csöndes, szép életfilozófiájú poéta lelki fotografiáját mutatja.

„Oh, nézz körül a földön és a tengeren és csodálkozz, mintha ma jöttél volna a világra..." Ezt írja az első háborús följegyzésében Szép Ernő. Önmagáról írja ezt. És írásait karakterizálja ez az egy mondat. Ő mindig nézett, körülnézett a világban és naiv gyerekszemmel csodálkozott mindenen, hogy impresszióit a titkos naplók őszinteségével és közvetlenségével jegyezze föl. Ez volt művészi célja előző könyveiben is. De most, mintha a csodálkozáson kívül valami mélyebb, fájdalmasabb érzés is ragyogna ezekben a naplószerű írásokban: az emberszeretet, az emberszeretetben hullatott könny. Most már nemcsak az életet nézi, most már a halál is megjelenik, egyre gyakrabban és gyakrabban a gondolatai között. És éppen ezért még szebbnek és még nagyobb kincsnek látja az életet. A háború elmélyítette a gondolatait, a szeme többet lát, a lelke többre lett fogékonyabb.

A háborúban íródott ez a könyv. Minden sora olyan, mint egy túlérzékeny lélek megrezzenése ebben a gyilkos erőfeszítésben, amelynek világháború a neve. Költemény minden kis följegyzése. Mutatóul itt közöljük ezt az apróságát:

„Az izsai koldúsasszony.

Milyen szép történetet hallottam. A komáromi hadikórházba, ahová a környék jószívű asszonyai reggelenkint sűrűn hordják befelé a csirkét, tojást, pogácsát, mindent, amit isten adott, mondom a komáromi hadikórházba bejön a minap egy toldott-foldott ruhájú szegény öreg asszony. Két párna a hóna alatt, az egyik vörös kockás, a másik kék stráfos. A két párna közt az öreg anyó sok tarka foltjával, mint egy kubista festmény. Megállítja a káplár az ajtóban:

— Hát maga kit keres, öreg néni?

— Ezt a két párnát hoztam volna a beteg katonáknak a fejök alá.

Megnézi a káplár az öreg anyót:

— Nagyon szegény asszony lehet maga lelkem, hogy van magának annyi párnája, hogy még a katonáknak is hoz belőle.

— Nem is a magaméból van, instálom, nekem magamnak sincsen. Én vagyok az izsai kódusasszony. Kódultam én ezt a két cihát. A vereset Izsán adták, a kéket Szentpéteren. A belevaló tollat, pihét meg a mezőn szedegettem Szentpéter meg Izsa közt, amerre a libák legelnek. Megtépik egymást a libák, meg magától is kiesik egy-egy tollú itt-ott, csak le kell érte hajolni ... Ennyi az egész".

A háború egy lírai lélek tükrében verődik vissza Szép Ernő könyvében. A versei is ilyenek. Nem deklamálni való frázisok. Erős, mély magyar érzés sugározza át minden költeményét. Páthosza nincs és gyönyörű versének, az „Imádság"-nak, mélységes megindultsága, vérző közvetlensége nem a harci kürtök poétájának hangja, hanem azé a költőé, aki „csodálkozik, mintha ma jött volna a világra".

Egyik szép versét itt közöljük:

A MOSOLY

Én úgy csodálom a mosolyt
És azt leírni úgy szeretném,
Én nem tudom, de oly jól esne,
Ha a mosolyt le tudnám írni.
Ha utánozhatnám betűkkel
Ezt a tündérmozgást az orcán,
Mely mintha mély szenderből jönne,
Úgy kél és indul a cimpák fölött
S gyöngéd és karcsú illanással
Vonagló íve kétfelé lejt
S hasonlít a hattyúk nyakához
Mikor a vízbe hajlanak
S olyan is, mint a hegedűk
Két *S* betűje, olyan is.
S az ajkak mellett jobbra-balra
Megáll a két varázsvonal,
Hízelgő koszorú a szájnak
És míg lejtett édesdeden,
A két orcát földuzzasztotta,
S ott lett két kis derült halom,
Melyek fölött fény tünedez.
És ezalatt a két szemet
Mily változás bájolta el,
Gyöngéd s oly könnyű a tekintet
És mintha íze lenne: édes.
S úgy néz, csodálva kedvesen
Mintha mást látna, mint amit
S oly szelíd fény jár a szemekben,
Mintha hold sütné valahonnan,
Meleg hold, álmodott világból
És lenn az ajkak elhúzódnak
És fölnyílnak maguktól andán
És a csontváz előmutatja
Tiszta, remek két gyöngysorát.

A szép könyv ára 4 korona.

Új Idők 1916. XXII. 28 sz.

— Álljon elő, Sue és adjon elő valamit!

Az indítványt kitörő taps fogadta.

Margaret zavartan nézett körül és látta, hogy Sue nevetve tiltakozik. Huszan-harmincan is körülállták és Sue nevetve könyörgött kegyelemért.

Margaretnek az jutott eszébe: milyen furcsa, hogy Sue itt mindenkit ismer. Furcsa gyülekezet volt: hivatalos tekintélyek, művészek, bohémek, milliomosok.

Margaret érezte, hogy valaki megszorítja a karját. Mr. Craddock volt, a vörös ördög.

— A huga kitünően tud másokat utánozni.

— Igen? — kérdezte Margaret közömbösen. — Úgy látszik, ez a tehetsége megmaradt a régi jó időkből.

— A régi jó időkből?! Mi az, hogy „régi jó idők?!" Maga nagyon cinikus, Peg.

— Legyen szíves, szólítson Miss Winthropnak.

— Jobban szeretném Mrs. Craddock-nak szólítani.

A férfi nehéz lélegzete Margaret arcát érte.

Margaret hátrahúzódott.

— Hol a zöldruhás szirén? — kérdezte.

— Tudja, hogy ki az? A bagolyszemű segédszerkesztő nálunk. Becsapott. Parókát tett a fejére.

Margaret nevetett.

— Úgy kell.

Ettől kezdve vagy húsz percen keresztül Margaret le nem vette tekintetét Sueról.

Minden egyes szám után falrengető nevetés és taps zúgott fel, de egyszersmind egy kis nyugtalanság is támadt, mert senki sem tudhatta: nem ő lesz-e a következő áldozat.

Margaret bámulta Sue bátorságát, mert ha még olyan ártatlan szórakozás volt is ez: lehetetlen, hogy itt-ott fájdalmat ne okozott volna. Fekete selyemkabátban és turbánnal a fején most éppen Miss Cheneyt utánozta. Margaret lopva figyelte, hogy Miss Cheney mit szól hozzá s észrevette, hogy bár ő is éppen olyan jóízűen nevetett, mint a többiek, a szeme baljóslatúan villogott. A legtöbbjét szellemesen, de jóindulatúan utánozta Sue. Miss Cheneyjében azonban volt valami kis ellenségeskedés is. Azután Mrs. Carlyle került sorra. Sue szerzett valahonnan egy szilvakék kalapot meg egy fátyolt és pompás képét adta Mrs. Carlyle-nek. Mikor befejezte: csókot dobott Mrs. Carlyle felé, mintha bocsánatot kérne tőle és Mrs. Carlyle is csókot intett vissza.

Az izzólámpa ötvenéves. A jubileumi érem, amelynek egyik oldalát a feltaláló: Edison, másik oldalát a régi és az új izzólámpa-típus képe diszíti. Az érem mellett megalkotója: Kilényi Gyula, Amerikában élő magyar szobrászművész

— És most, — hallatszott Sue csengő hangja — műsorunk utolsó száma következik. Tessék kitalálni, hogy ki lesz . . .

Kalapot tett a fejére, csíptetőt az orrára s a kezébe sétapálcát fogott. Egy futó mozdulatát, melylyel a pocakját jelezte, harsogó nevetés fogadta. Sue egyszerre meglátta Margaretet, egy szempillantás alatt mellette termett, megsímogatta a karját, megcsipkedte az állát! Mikor Sue meg akarta csókolni, Margaret fölkapta a fejét, pofonütötte Suet s kikapva egy vázából egy csomó virágot, rászórta Suera és toporzékolva kiáltotta:

— Takarodjék innen! Ne nyuljon hozzám! Gyűlölöm a maga hülye lapját!

Alig ismerte valaki ezt a történetet, bár Jules Anders sokszor maga is elmesélte.

Most Sue leporolta zsebkendőjével a cipőjét, kisimította képzelt bajuszát és zavartan továbbállt.

A társaság hangos nevetésben tört ki, mikor a velencei dozse-nek öltözött Jules Anders egyszerre felkapta Suet a levegőbe és így kiáltott fel:

— No, Sue Fifield most az egyszer megkapja a magáét. Akkor is szerettem volna megverni, de most igazán megverem.

Hirtelen leeresztette Suet, lehajolt és úgy tett, minha megverte volna. A fülsiketítő lármából is kicsengett Sue tiszta hangja:

— Megálljon, Jules Anders, most megmondom, hogy mit gondolok magáról! Megmondhatom?

— Parancsoljon!

Egy hosszú percig Sue diadalmasan nézett körül. Ezalatt a perc alatt Jules Anders, a fennséges dózseből szepegő kisfiúvá szerényedett. Sue felkacagott s őszinte szeretettel fonta két karját az áldozat nyaka köré, megcsókolta mind a két arcát s a sokaság feje fölött így kiáltott:

— Maga a legdrágább ember a világon, Jules Anders!

A férfiak vállukra kapták Suet és körülhordozták a teremben. És Margaret, akit idáig senki sem ismert, egyszerre azon vette észre magát, hogy mindenki a keresztnevén szólítja. Húszféle likőrből szopogatott és Craddock-kal táncolt és hagyta, hogy az magához szorítsa s nem érezte már azt az undort, amelyet az előbb érzett s amelyet, mint agyának egy távoli zúga súgta neki: holnap újra érezni fog.

Négy órakor Margaret ott ült a leopárddal egy asztalnál kilenc férfi között, kezét a leopárd vállára tette és így szólt hozzá:

— Mondja, George, micsoda maga civilben?

George pedig — ha ugyan George-nak hívták — Margaret vállára ütögetett és így felelt:

— Hogy én mi vagyok civilben, kicsikém? — Én vagyok Meriden őrnagy.

Öt órakor Margaret végre elhatározta, hogy taxit hozat és hazamegy.

Az öltözőszoba tükrében szemrehányó tekintetet vetett önmagára. Eh, ostobaság! A többi asszonyhoz képest ő még mindig nagyon józan és rendes volt, de a lelkiismerete . . . Hogy tudott Sue megúszni egy ilyen éjszakát? Sue most is olyan hűvösen fehér volt, mint este nyolckor.

Mrs. Carlyle lépett be az öltözőbe. Látta, amint a fiatalasszony némán állt a tükör előtt.

— Azt nézi ugye, hogy hogyan kerül majd ilyen állapotban az édesanyja elé! Tudja mit: jöjjön hozzám aludni és az édesanyja előtt csak akkor mutatkozzék, ha már kijózanodott.

Margaret hirtelen hátrafordult.

— Én csak két pohár pezsgőt ittam. Ön legalább tizenkettőt, — mondta és érezte, hogy elönti a harag.

Mrs. Carlyle is, mint Sue: éppen olyan makulát-

Új Idők 1929. 36. sz.

Sue állta a nénje tekintetét. De haragja lassan fáradt közönybe tompult.

— Igazad van, — mondta végre. — Semmi közöm hozzá.

Visszaült öltözőasztalához és szórakozottan rakosgatni kezdett a csillogó üveglapon.

— Mi ketten, úgy látszik, mindig a magunk útján járunk, — mondta.

S hozzátette:

— Vesztünkre.

Kinyitott egy kis ezüst ékszeres dobozt, turkált benne, aztán mintha csak most ébredne tudatára annak, hogy mit cselekszik: erélyes mozdulattal félrelökte a dobozt és Margarethez fordult:

— Ha fájdalmat okozol Davidnak, — kezdte fojtott hangon, — ha fájdalmat okozol Davidnak, akkor ... akkor ...

Torka görcsösen összeszorult s kezét a szájára szorította.

Az ajtón könnyedén kopogtak és Geoffrey Fifield lépett a szobába.

Margaret csak most vehette először alaposan szemügyre a sógorát.

Magas, sötéthajú, úgynevezett szép férfi volt. Ő is fehér szatinba öltözött és púderes parókát viselt.

Odalépett a tükörhöz, elvette Estelle-től a bundát és ráborította Sue vállára.

— Nagyon szép ma, kedvesem, — mondta, — az alakja tökéletes.

Kezét mohón csúsztatta végig Sue mezítelen karján.

Margaret érezte, hogy Sue megmerevedik ettől az érintéstől.

— Mit jelentenek ezek a könnyek, Sue? — kérdezte Geoffrey és aztán mosolyogva Margarethez fordult:

— A feleségem mindennap megköveteli a maga kis melodrámáját.

Elhallgatott és hosszan Margaretre nézett. Margaret arca lángbaborult s egy pillanatig gyűlölte a testéhez tapadó puha selymet. Nem, mintha nem volna mindegy, hogy milyen ruha van rajta. Fifield tekintete akkor is levetkőztette volna.

Margaret Suera nézett és látta, hogy Sue is őt nézi.

Kicsoda Sue, hogy őt leckéztetni meri?! Leckéztetni — és elítélni!

Estelle ráadta a belépőjét. Margaret hirtelen beleburkolózott és kisietett a szobából.

Alig várta, hogy kijusson ebből a túlfűtött, illatos levegőből.

*

A vendégek már táncoltak, amikor Sue és Margaret megérkeztek.

Igazi farsangvégi hangulat tombolt a teremben, amely virág- és fényözönben fürdött. A hallban és a bálteremben köröskörül alkalmi árusok kínálgatták a portékájukat: konfettit, szerpentint, papírsapkát.

A vendégek vagy százan lehettek.

Mindenki álarcot viselt, csak Sue meg az ura nem. Az álarc alatt szabadabban, fesztelenebbül mozogtak. Margaret rögtön tisztában volt vele, hogy Sue nem ok nélkül figyelmeztette: hagyja otthon szigorú erkölcseit. Már a jelmezek maguk is kihívóak voltak.

A bál nagy felvonulással kezdődött.

Margarettel meg a táncosával szemben — táncosa egy vörösruhás ördög volt, — sovány kis nő állt, akinek a ruhája egyetlen darab élénkzöld selyemből készült. Margaret megbotránkozó tekintete is kénytelen volt elismerni, hogy ez a félméter selyem raffinált művészettel teljesítette kötelességét és megpróbálta eltakarni, amit lehetett. Nem is a jelmez vakmerő szemtelensége lázította fel Margaretet, hanem az, hogy a nő — csúnya volt. A bőre sárgás, foltos, párnás csípője pedig elárulta, hogy nem fiatal többé.

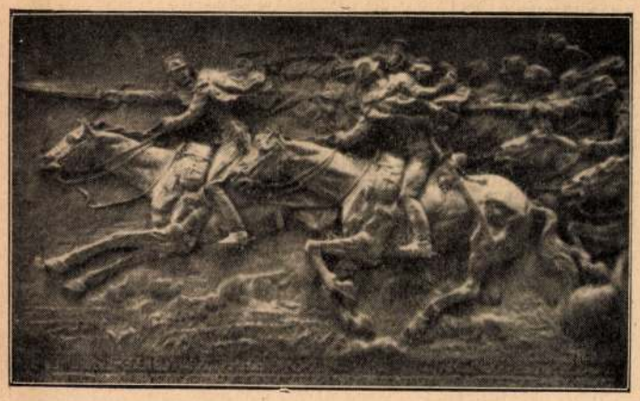

Az utolsó (gorodeki) lovasroham emléktáblája, amelyet a mult héten lepleztek le a Ferenc József lovassági laktanyában

Ha ez a ... bőrkirakat finom, rózsás és síma lett volna, akkor még lehetne számára mentség, — így okoskodott Margaret. — De így ízléstelen és közönséges volt. A zöldruhás nő párja egy leopárdbőrbe öltözött kövér, szőrös ember. Margaret undorodva húzódott el tőle, mikor a tömegben egyszer hozzálökték.

Az ebéd kilenc óra körül kezdődött. Már az első fogás után sutba dobtak minden formaságot. Fölálltak az asztaltól, táncoltak, aztán megint leültek és italért kiabáltak. A harmadik fogás után a térdükre, meg a bokájukra kötötték asztalkendőjüket s pohárral a kezükben táncoltak.

A fagylaltnál legtöbben levették vagy letépték az álarcukat és egy kissé kijózanodtak. Ekkor tizenegy óra volt. De háromnegyed tizenkettőre a józanságnak nyoma se maradt. A szálló körül, az utcán dobpergés, sípszó, tűzijáték, konfettizápor tombolt.

Mr. Craddock (ő volt a vörös ördög) rákacsintott Margaretre, mikor a zöldruhás nővel eltáncolt mellette és azt mondta:

— Még a kávé is becsípett, úgy-e, Peg?

Éjfélkor trombitaharsogás közepette leeresztették a csillárokhoz erősített szivárványszínű papírosfüzéreket, amelyek most keresztül-kasul hálózták az egész termet. Mindenki kapott valami hangszerfélét és benn a hotelben és kint az utcán a város vad üvöltéssel köszöntötte az újesztendőt.

Margaret ebben a zajban és kavarodásban feltűnően és idegenül józannak érezte magát. Nagyon kevés pezsgőt ivott és bár a pezsgő egy kissé felvidította, ahhoz nem eléggé, hogy otthon érezze magát ebben az őrült forgatagban. Sue sokszor elsuhant mellette fehér szatinruhájában s Margaret úgy találta, hogy bár nagyon élénk a huga, mégis egészen más, mint a többiek.

Margaret szinte fájó szívvel látta, hogy Sue mindenkinek a kedvence itt is, akárcsak otthon.

Egyszer, amikor eltáncolt mellette, Margaret hallotta, hogy Sue elutasítja a leopárdkacagányos urat.

— De én vagyok az egyetlen, akivel ma még nem táncolt, Mrs. Sue, — könyörgött a férfi.

— Téved. Nem maga az egyetlen, Mr. Sattle. De ha úgy volna is, az sem változtatna a dolgon. Tudja jól, hogy megvan rá az okom.

A hangulat csodálatosképpen már két óra tájt alábbhagyott. A város lármája elhalkult, a csőcselék nem akart már betörni a szállóba s a rekedt torkok örültek, hogy elcsöndesedhettek.

Valaki elkiáltotta magát:

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisz

17.406/1940. szám.

III.ü.o.

A Müemlékek Országos Bizottsága tek. Elnökségének.

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben
Díj átalányozva.

Budapest.

IX.Hőgyes Endre-utc

<Kileinyi Gyula>

~~nobán~~

< > A Csendes-oczeán jubileuma. Új Idők 1913. 47. sz.

1913 szept. 29-én volt negyszáz éves jubileuma, hogy Vasco Nunez de Balboa fölfederte a Csendes oceánt. A cikk írója Buenos Airesben lakik, hol egyhorn metszetek után domborúmelt készített Balboa mellképével.

Ismerteti a cikket Száradok 1914. 73. l.

Előfizetési fölhivás

A mult számmal az Uj Idők megkezdte új évfolyamát. Az új évfolyamban is híven fog ragaszkodni régi hagyományaihoz, amelyek a magyar olvasóközönség kedvelt lapjává avatták. Előkelő színvonal, tárgyilagosság, nemzeti fejlődésünk igaz érdekeinek fölismerése és minden jogosult új szempont érvényesítése alkották mindenkor e program sarkalatos alapelveit. Az Uj Idők sohasem fog egyoldalu irodalmi irányok szolgálatába állani, de egyesíteni fogja hasábjain mindazokat, akik igazi hivatottsággal és igazi tehetséggel művelik irodalmunk bármely ágát.

Új évfolyamunkban kezdtük meg *Gárdonyi* Géza új mesteri regényét *Finum Ilka* címen. Gárdonyi Gézát fölösleges volna olvasóinknak bemutatni, hiszen ő a közönség kiváltságos írója. De azért fölhívjuk olvasóinkat az új regény különös szépségeire.

Felelős szerkesztőnk, *Herczeg Ferenc* minden számba ír és véle együtt szinte minden számban keresik föl az Uj Idők hasábjait irodalmunk többi jelesei. Az új évfolyamban folytatja *Farkas Pál*, az országos népszerűségü „önkéntes naplójának" szerzője új rovatát *Egy jogász naplója* címen, melyben az egyetemi élet humoros epizódjai vonulnak el szemünk előtt. Fordított regényünk, *A levegő hajótöröttjei*, a külföldi irodalom egyik legérdekesebb műve, mely izgató cselekményével és váratlan fordulataival mindvégig le fogja bilincselni olvasóinkat. Regénymellékletünkről, Dumas világhírü művéről, *Monte Cristoról* kell még megemlékeznünk, melyet ezentúl is minden olvasónk ingyen kap. Az ujonnan belépő előfizetők az eddigi folytatásokat díjtalanul kapják meg.

Az Uj Idők előfizetési ára:

negyedévre	5 korona
félévre	10 „
egész évre	20 „

Az Uj Idők kiadóhivatala

Budapest VI., Andrássy-út 10.

Kaas Ivor báró

A magyar publicisztika rajongó lelkü nagy halottjáról, véleményünk szerint, nem emlékezhetünk meg szebben, és hozzá méltóbban, mint hogy közöljük azt a gyönyörü portrét, amit *Bródy* Sándor irt róla „Rembrandt-fejek" cimü, nemrégiben megjelent könyvében.

*

Abban, hogy ő a legelső publicista valamennyiünk között, még a legöregebb kálvinisták, azok sem kételkednek, akik azt vallják, hogy szép ember, tudós ember, jó iró, de még jó táncos sem lehet senki, aki nem Kálvin hitében született és neveltetett.

Sőt, valószinü, maga az igazságos Szilágyi Dezső is Kaas Ivort tartotta a magyar publicisták fejedelmének — de csak pénteken. Úgy beszélik, akik ismerték, hogy a roppant fejnek — mely a glóbussal vetekszik — csak ez egy elfogulatlan napja volt, de akkor nem ment emberek közé. Más napokon — ha üzte játszi kedve — mégis csak ellátogatott megtapogatni az igazságot, melynek örökre kinevezett világminisztere.

*

Van-e különb magyar publicista manapság Kaas Ivornál? Aki tud ehhez a dologhoz, azt mondja, hogy nincs. Költőnek született és rendkívüli ismereteket szerzett. Egy kivételes költői erőnek gazdag kincseit mind fölváltotta mestersége apró pénzére. Ötleteinek bőségére, szavainak színére, gyengédsége és erejére nézve: példakép, pár nélkül való. Amióta dolgozik, az egész magyar zsurnalisztika élt és tanult belőle. Önmegalázó szerénysége szinte bántó már, oly nagy és igaz. Bocsánatot kér, hogy önálló és eredeti stilusa van, engedelmet instál, hogy munkaereje határt nem ismer. Szinte sírva tagadja a tényt, azt, hogy őt soha más cél nem vezette, mint a hivatása, a pennája robot munkájából élt, dolgoztatták, mint egy napszámost. Pedig minden módja megadatott arra, hogy béreljen és dolgoztasson. Sohasem bérelt. És sohasem lehetett kibérelni, csak a munkaerejét. Holott, ha a meggyőződéséből, a hitéből csak egy kevéskét ád árendába: senki könnyebben nem önállósíthatta volna magát, dolgozhatott volna a maga kezére. De ez igaztalan és elfogult ember mindig másképp fogta föl a publicisztikát. Úgy, ahogy kell.

Kossak fényképe

Kaas Ivor br. Meghalt december 29-én

Természetes, hogy a végén letiportatik. Miért nem szolgálta Szilágyi Dezsőt is meggyőződés ellenére? Mert a nagy politikusok szerint, aki igy cselekszik, ez az igazi zsurnaliszta.

*

Nem is igen bánom, hogy mit hisz. A fő az, hogy van hite valamiben, ami nem az ő egyéni jóléte. Nem úgy, mint azok a vén akadémikusok, akiknek egyéb vallásuk nincs, mint hogy ők örökké fognak élni. (Miattam különben éljenek, kívánok is nékik jó friss egészséget!)

Nem tudom én, ha olyasmit olvasnék tőle, ami fajtám, magam ellen való, ha fölszólítaná az olvasót, hogy bennünket mágslyára dobjon, bizony nem tudom: talán előbb tapsolnék az irónak és csak azután védekezném az ember ellen.

Bántani nem kell semmiesetre, ő szent. Két okból is. A második ok az, hogy önfeláldozó jósága, önzetlen gyermekies és nagy szive nagyobb elméjénél, pedig az is jelentékeny.

*

Tartok attól, hogy gyengédtelen találok lenni, ha nagyon is követelem számára a dicsőséget. Ő nem igen kereste életében. Életmódra nála puritánabb ember közöttünk nincs. Napi szüksége a maga személyére nézve talán az a tiz krajcár, amiért megveszi azt a krajcáros ujságot, amibe ir.

Emlékszem, — nem is olyan régen volt — amikor ugyan viaskodott, hogy megvásároljon-e magának egy kész nyári nadrágot, amelynek a szine, szabása tetszett neki, sőt az ára is konveniált volna. Akkor volt ez, amikor a családja nyaralt és ő eljárt a kávéházba — hideg kávét vacsorálni. Ez volt az ő lumpolása.

No meg az, hogy egyszer belvárosi képviselőnek választották meg. Keservesen nyögött e megtiszteltetés terhe alatt, az

utcán kiabálta ki, hogy ő ezt nem érdemli meg, titkon talán sírt is, mért hogy nem tud méltó lenni ehhez a pozicióhoz? Ebben az időben még növekedett önmegalázkodása. Pedig még nem is környékezte meg a nagy szerencsétlenség, mely belőle, a lutheránus hitben születettből, rajongó katolikus egyházpolitikust csinált.

Nem tőle hallottam, nem tudom így igaz-e, de valaminek lenni kell abban a történetben, amelyből ő mint vallásos rajongó került ki. Halálos beteg volt egy gyermeke, az orvosok lemondtak róla, minden órán várták a halálát. Kétségbeesve állott fölötte az apa, kinek lelke egyszerre megvilágosodék, az égnek szálla, Mária trónusa elé. Az ujságíró könyörgött a szűz Anyához: Te Mária, kinek jóságod kifogyhatatlan, hatalmad — Fiadnál — megmérhetetlen, add vissza nekem gyermekem. Vitézed leszek, szolgád leszek, rabod leszek!

Az ujságíró látta Máriát. Akinek ilyen látomásai vannak, az csak nagy lélek lehet. A gyermek pedig meggyógyult.

Akkor fogta el Kaas Ivort az a lélekállapot, amelyet sokan betegségnek neveznek. Én meg a legfőbb egészségnek tartom az ő nyavalyáját, csudálom és szeretem érte, de irigykedem is rá. Istenem, istenem, ha én csudát láttam volna, amikor vártam, nem Máriának, aki szép, de a legcsúfabb ördögnek is lettem volna a térden hadakozó vitéze. *Bródy Sándor*

Gelléri hat könyve

Negyven évi munkájára Gelléri Mór azzal a kellemes tudattal tekinthet vissza, hogy a neve azonos fogalommá lett a hazai ipartörténettel. Ami vágya volt: az eredménnyé lett, céljai tettekké váltak, a zászlótartó eggyé lett a zászlóval. Kevés ember mondhatja magáról azt, amit Gelléri jogosan mondhatna, hogy t. i. megoldotta föladatát.

S minő téren! A magyar ipar köves parlagát kellett termőfölddé változtatni. Hatalmas kezdeményezésekben, igaz, nem volt hiány. Gondoljunk csak vissza egy Berzeviczy Gergelyre, egy Széchenyi Istvánra. Ők nagy eszmékkel, nagy példákkal jártak elől. Ám a legszivósabb hétköznapi munka árán érhető csak el, hogy ily kezdeményezések beleilleszkedjenek az élő életben. Lapozzák át azt a hat szép és érdekes kötetet, amelyet a Gelléri-jubileumi könyvkiadó-bizottság Kner Izidor nyomdájából Singer és Wolfnernél bocsátott a nyilvánosság elé: tisztában leszünk azzal, hogy Gelléri negyven évi iparfejlesztési műve apró kövecsekből szilárdult ma már impozáns épületté. Mily megható nézni, mint tanulmányozza az iparteleped két világrészben, hogy jelenik meg minden kiállításon új tanulságokat szerezni, mint agitál, szervez, küzd, hogy megnyomja hosszu hirlapirói pályáján a tollat a zsenge ipar érdekében, mint kormányozza nagy céljai felé a rábízott testületeket s emellett mint terjed ki a figyelme az ipar- és munkásügy minden apró részletébe, hogyan igazgat, javít, simít minden bajon, mint tüzeli előre s még előbbre az ipar közkatonáit.

Miksa szász herceg, a teologia tanára, akinek a mult héten a Vatikánban vezekelnie kellett az egyházak egyesítését célzó iratáért

Valóban, aki a lefolyt évszázad második felének magyar ipartörténetét kutatja, annak elsősorban e hat kötethez kell fordulnia, hogy belőlük megösmerje — még rejtett részleteiben is — iparunk fejlődését, gátjait, betegségeit, haladását, holt pontjait, serkentő elemeit. Joggal mondhatjuk tehát, hogy Gellérinek sokfelé szerteszórt cikkei és cikkecskéi így egybefűzve nemcsak az ő egyéni munkásságának története, hanem a magyar iparé is.

A legérdekesebb azonban az, hogy ezek a cikkek és tanulmányok látszólag ötletszerüen, kisebb-nagyobb jelentőségü aktualitásokhoz fűzve jelentek meg s az ember eleinte azt hinné, hogy amit Gelléri szegedi ujságíró korában irt, talán már semmi atyafiságot sem tart azokkal a tanulmányaival, amelyek a legutóbb kerültek ki tolla alól. De tévedünk. Gelléri már eleve oly világosan látta e nemzeti munka céljait és útjait, hogy a látszólag széjjelforgácsolt cikk-szilánkok mind egy nagy koncepció lényeges alkotórészei s hogy amit kezdetben vallott, azt következetesen fejleszthette érett tetté évekkel azután. Ebből kialakul Gelléri arcképe: egész ember, talpig ember.

Magyar szobrász műve Argentina új elnökéről. Az ezüstös ország, Argentina, ez esztendőben választott új elnököt. Dél-Amerika köztársaságainak fejei talán kevésbbé érdeklik a magyar közönséget, mint az európai uralkodók, de az a kép, amit róla bemutatunk, most különösebb érdeklődésre tarthat számot, mert a szobor, amit ábrázol, egy Buenos-Ayresben élő magyar szobrász, *Kilényi* Gyula műve. Magyar művészek eleddig csak ha európai koronás fők portréit készítették el és Kilényi Gyula, ez a kiváló tehetségü ifju szobrász, az első magyar művész, akinek alkalma volt idegen világrész uralkodóját modelljének mondhatni és a magyar művészetnek a távol Argentinában is dicsőséget szerezni. Argentina új köztársasági elnökének megválasztása egyébként Argentinának egyik legnagyobb történelmi dátumával esik egybe. Dr. Royue Saenz Pena, az új elnök ugyanis 1910-ben foglalta el elnöki székét, tehát az argentinai szabadságharc kezdetének százesztendős évfordulóján és megbizatása 1916-ban fog lejárni, azaz száz esztendővel a szabadságharc befejezte után. E dátumok találkozását lehet véletlenségnek is tulajdonitani, ám Argentinában nem annak tekintik és máris jó ómennek mondják.

Uj könyvek

A nehéz út. Elbeszélések. Irta Toma István. Ára 2 korona.

Melódiák. Uj zsidó dalokból. Irta Jakab Endre. Ára 1 korona.

Universum. Szerkeszti Hankó Vilmos dr. Ára vászonkötésben 8 korona 50 fillér.

Utazásaim Belső-Ázsiában. Irta Prinz Gyula dr. Ára 15 korona.

Ünnep a dühöngőn és egyéb szerelmek. Irta Szomory Dezső. Ára 3 korona.

Kis meséskönyv. Irta Heltai Jenő. Ára 3 korona.

Heltai Jenő versei. Ára 3 korona 50 fillér.

A minden titkok verseiből. Irta Ady Endre. Ára 3 korona.

A szent skarabäus. Regény. Irta Else Jerusalem.

Cashel Byron mestersége. Regény. Irta Bernard Shaw. Forditotta Benedek Marcell. Ára 4 korona.

Utazás a természetben. Irta Platz Bonifác dr. Ára 3 korona 40 fillér.

Megjegyzések az esztétika módszeréhez s főbb feladataihoz. Irta Kristóf György dr.

Kis drámák. Irta Biró Lajos. Ára 40 fillér.

Mesék unokáimnak. Irta Nagyapó. Ára 60 fillér.

A kőfalon túl. Irta Szederkényi Anna. Ára 40 fillér.

Carducci költeményei. Fordította Zoltán Vilmos. Ára 40 fillér.

A forma problémája a képzőművészetben. Irta Hildebrand. Fordította Wilde János. Ára 40 fillér.

Beszélgetések. Irta Cholnoky Viktor. Ára 60 fillér. (Modern Könyvtár.)

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

F. M. Ilyen esetekben az illető fiatalemberrel tapintatos módon kell megértetni, hogy látogatásait esetleg félremagyarázhatják. Művelt és izléses emberek ezt a megértetést igen könnyen viszik keresztül, anélkül, hogy azt akár feltünően, akár sértő módon intéznék el. A búcsúnál például elmulasztják a szokásos „legyen máskor is szerencsénk" vagy „látogasson meg minél előbb" frázist. Találkoznak az utcán és nem említik meg, hogy mikor jön el. Van az ilyen néma megértetésnek száz és száz módja, melyből az illető fiatalember, ha tényleg „végtelenül intelligens" csakhamar ért. Ha pedig egyáltalában nem akar érteni, még mindig megvan az a lehetőség, hogy egészen világosan megmondják neki az igazságot.

Keserüség. Hasonló helyzetekben mindig meg kell kisérteni a békés és tapintatos megoldást. Csak ha az semmiképpen sem sikerül, kerülhet sor azokra a végső kétségbeesett eszközökre, melyekre levelében céloz és melyeket, őszintén szólva, még a végső esetben sem tartunk szerencséseknek.

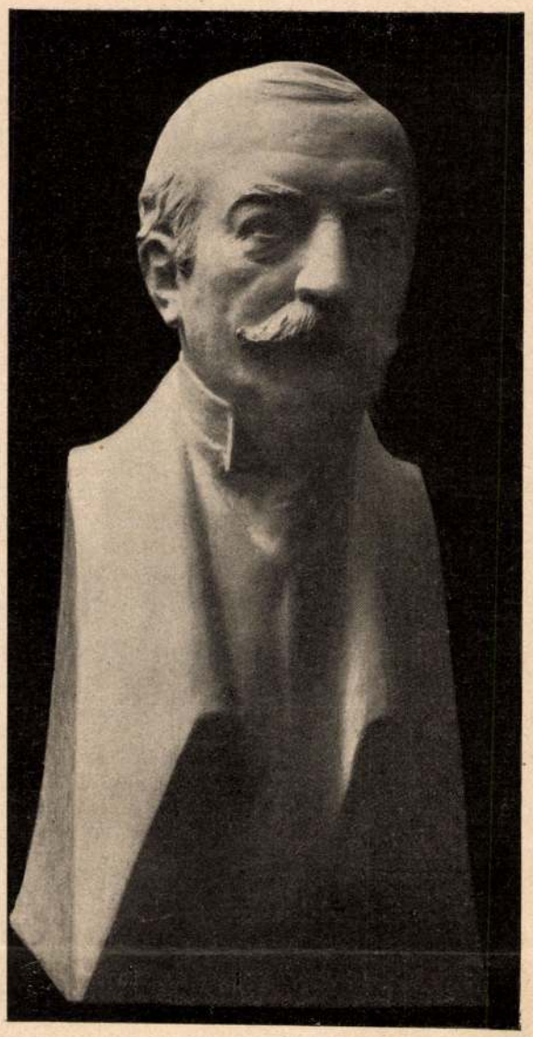

Royue Saenz Pena, az argentinai köztársaság új elnöke. Buenos-Ayresben mintázta Kilényi Gyula

füttyent. És Rip most barátságosan ugrik reá és tetőtől-talpig végigpiszkítja csatakos lábával.

— Ez mégis csak szemtelenség! — gondolja magában Bonichon úr, de azért béketürően törülgetni kezdi a kabátját. — Ez az állat, néhány hónapja túlságosan sok kellemetlenséget okozott már nekem. A feleségem egész ideges lett tőle és elkeseredett. A házmesterné, aki eddig tisztelt-becsült engem, már annyira ellenségeskedővé vált velem szemben, hogy átveszi ugyan a levélhordótól a leveleimet, de nem adja át idejére. És ami Ripet illeti, az bizonyos, hogy nem vadászkutya-természet, mert julius tizennegyedikén, az ünnepi díszlövéseknél, annyira elfogta a félelem, hogy az ágyam alá bujt. Házőrzőnek sem mondható, mert ha ugatni merészel, a feleségem rögtön elnáspágolja. Rip nem szobatiszta, Rip lármás, Rip torkos ...

Igy szövi a gondolatokat Bonichon úr, mialatt a Saint Michel-körútra ér; de a tekintete szeretettel teljesen követi Ripet, aki előreszalad, meg-megáll, visszafut hozzá, vagy hirtelen átbujik a sétálók lába között.

Bonichon úr érzi, hogy erős elhatározásunak kell lennie. Mint becsületes embernek, miután vállalta a dolgot, nem szabad ilyen elérzékenykedőnek lennie.

Mindig szentimentális voltam, — vallja meg magának, — és a feleségem azt is mondja, hogy tökfilkó vagyok. Meg kell tehát mutatnom, hogy van lelkierőm és akaraterőm.

A Tuileriák-kertjéhez közelednek. Bonichon úr összeráncolja a homlokát, az ajkát harapdálja, aztán sóhajt és szeretné, ha teljes lelki nyugalmat érezhetne, hogy nagy vállalkozását biztos siker koronázza. Fütytyent Ripnek, az ugrándozva rohan feléje. Most lehajol hozzá, leoldja nyakáról a jártató-szalagot, csókot lehel a fülére és Rip, köszönet gyanánt, hálásan nyaldossa a kezét.

Biztos léptekkel lép Bonichon úr a kertbe. Leül a legelső padra és széjjelnyitja az ujságját.

Rip a gazdája előtt telepszik le és ragyogó szemmel figyeli minden mozdulatát. — Nincs szalag! Nincs örv! Mi? Mit jelentsen ez? Ez a szabadság? Rip a saját ura volna és ura ennek a paradicsomnak? És a gazdája az ujságjába van elmélyedve, semmit sem tilt meg neki és nem kiált így: — Rip, azt nem szabad! — Jóságos Isten! Rip szinte eszét veszti a nagy örömtől, beléveti magát a dús, kövér fűbe, hemperegni kezd ott, forogni kezd a farka körül, nekiugrat a verebeknek és üldözőbe fogja őket, széttúr egy virágágyat, megugat egy öreg úriasszonyt és megrohanja annak ölebecskéjét. Valóságos botrány kerekedik. Két kerti-őr, katonai érdemrenddel mellén, elősiet és élénken gesztikulál.

Bonichon úr pedig, halálsápadtan eloson, kereket old és szökik a kertből. Fölugrik az első omnibuszra, amely arra elhalad.

Az omnibusz a Saint-Lazare-pályaház előtt teszi le. Le kell szállnia, haza kell mennie.

Lassan bandukol Bonichon úr a népes utcán. Levert és melankólikus. Valami, helyesebben: valaki hiányzik neki . . . Olyan egyedül érzi magát ma a tömegben! Amikor egy-egy forgalmasabb helyen át kell mennie az utcán, rajtakapja magát, hogy — füttyent és vár egy régi, ösmerős alakra. És ime, az ő számára már örökre vége annak a gyönyörüségnek, hogy egy kis oktalan állatkára vigyázzon . . . Más kutyák sétálnak el előtte, pórázon vezetve. Bonichon úr érzi, hogy szomorúsága lelkiismeretbeli furdalásokká kezd változni.

Amialatt így, gondolkozás nélkül halad előre, hirtelen, véletlenül megint a Tuileriák előtt találja magát. Véletlenül? Kétségen kívül, mert hiszen semmi keresni valója itt és csak az a titkos ösztön csalta ide vissza, amely a betörőt visszacsalja bűntettének helyére.

Bonichon úr megáll és merev tekintettel néz előre. Öreg szíve hevesen dobog. Miért történhetett ott az a csoportosulás? Mit akarhat az a sok gyerek ott egy csoportban? És mit vonszol maga után az a kövér, vörös kerti-őr?

Bonichon úrnak egy fához kell támaszkodnia.

Rip az ott, sárosan, piszkosan, meghunyászkodva és az őr őt vonszolja a kerítéshez, amelyhez oda is köti.

A gyerekek újonganak, ugrándoznak örömükben.

— Csak semmi csoportosulás! — mondja az őr zordul.

Egy másik kutyus már oda van kötve a rácsos kerítéshez: egy kicsi, fehér uszkár, egy ártatlan, hosszuszőrü állatocska, amelyik már leheveredett a kaviesra és a napfényen lustálkodik.

Amikor Rip körülszaglássza, a másik kis kutya fölveti a szemét és föláll. Aztán nyújtózkodik, Ripet udvariasan körülszaglássza és végül hangtalanul bámul reá.

De Rip nem adja meg magát sorsának, leül hátsó lábaira és az ég felé küldi ártatlanságának panaszos jajveszékelő, vonyító hangjait.

Bonichon úr nem tudja türtőztetni magát. Két lépést tesz előre és füttyent.

És az őr megfordul, mert tompa hörgést hall. Rip föláll, vonyít, a nyelve kilóg, szeme forog, a teste resz-

Uj Idők 1911. 15.

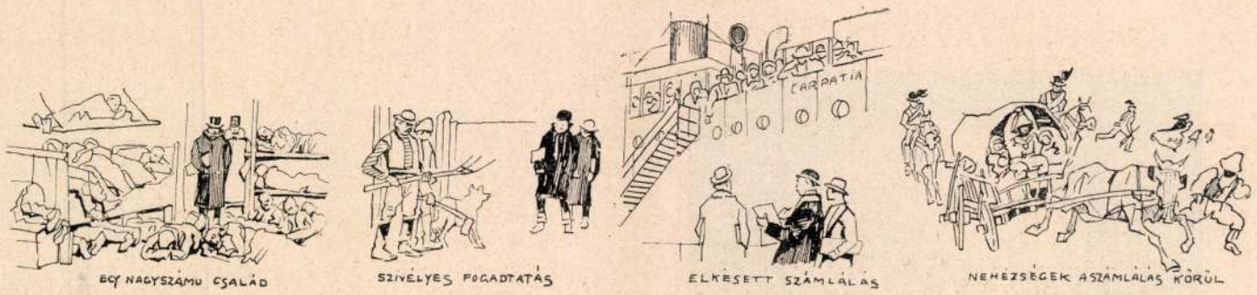

Népszámlálás

Mühlbeck Károly rajza

dogma gyanánt állították oda mindenkor a népiskolák föltétlen államosítását. Nos, Bárczy Istvánról még legnagyobb ellenségei is minden körülmények között elismerik, hogy a modern eszméknek egyik főerőssége. És most ugyanez a Bárczy István jelenti be éppen a szabadelvüség nevében súlyos aggodalmait a föltétlen államosítás ellen.

Alexander Bernát irodalmi, Cholnoky Jenő tudományos, Ambrus Zoltán színházi, Herczeg Ferenc társadalmi, Kenedi Géza szociológiai, Lyka Károly művészeti cikke a magyar szellemi élet egy-egy jelentős ágát képviselik, egyforma magas színvonalon, míg Gárdonyi Géza csodaszép novellája beleviszi a szemlébe a szépirodalmi elemet is. Mikszáth Kálmán utolsó kézirata egészíti ki ezt a gazdag és változatos tartalmat.

A „Magyar Figyelő" több mint egyszerü szemle. A „Magyar Figyelő" a magyar értelmiség sorakozása a reáerőszakolt jelszavak ellen. A „Magyar Figyelő" az a program, melyben a szélsőségeket kerülő mérsékelt elemek, akik egyformán magyarok és modernek, szabadelvüek, de nem a rombolás, hanem az építés szabadelvüségét hirdetők találkoznak és találkozni fognak. Ezért fogadta ennyi bizalom és szeretet és ezért lesz komoly és jelentős további munkája.

Idegen írók

Marcel Berger

A legfiatalabb francia írógárda egyik jeles tagja, akinek neve csak legutóbb járta be a világot, amikor a francia „Journal" novellapályázatán az ő elbeszélése nyerte meg az első díjat. A pályadíjat nyert novellát alább közöljük.

Bonichon úr kutyája

Délelőtt tizenegy óra. A Saint-Jacques-utcán. Bonichon úr ott lakik, de még nem megy be a kapun, mert a kutyája, Rip, — fekete, fiatal szelid kis állat, — egy nagy darab csontot kezd el rágicsálni, amit az úton talált.

— Rip, Rip! — kiáltja felé Bonichon úr.

Az arra járók közül néhányan megfordulnak és Rip a farkát csóválja.

— Rip! — ismétli Bonichon úr egész szeliden, mint valami kérést.

Rip apró léptekkel közeledik és ünnepies büszkeséggel viszi szájában a zsákmányt.

Bonichon úr vállat von, Rip hirtelen keresztülszalad gazdájának lábai között és diadalmasan tipeg át a kapualjon.

— Na, remélhetőleg nem veszi észre a házmesterné! — gondolja Bonichon úr. Fölteszi a pápaszemét. De a házmesterné nincs a portásfülkében. Bonichon úr fölmegy a sötét lépcsőn és ott majdnem belé ütközödik a házmesternébe, aki, seprüjét a kezében tartva, lesi Ripet. De a kutya ügyesen elszökik mellette, mialatt Bonichon úr barátságosan köszönti a barátságtalan asszonyságot.

Végre fölérkezik a harmadik emeletre. Csönget. Bonichonné nyit ajtót.

— Jónapot, szivem! — szól a férfi a feleségéhez, lihegve a lépcsőmászástól.

Az asszony hátat fordit, anélkül, hogy válaszolna. Bonichon úr megdöbben. Ujságot kezd olvasni, de ma semmi érdekes sincs az ujságban. Aggódva, várva füle eközben, de Rip most nem ugat és nem vonyit a konyhában. Ez jó jel. Talán már nem is haragszik az asszony.

Ebédidő. Asztalhoz ülnek. Rip a falhoz lapulva oson be. Mintha lelkiismeretbeli furdalásai volnának: ma tartózkodó és példásan jó. Nem ágaskodik az asztal széléig, hanem az asztal alatt meglapulva, nyalogatni kezdi a gazdája kezét.

— Kérlek, elhatároztam magamban . . . — mondja Bonichonné.

Bonichon úr ijedtében nagyot nyel.

— Ugyan mit? — és közben igyekszik szeretetreméltóan mosolyogni.

— Hogy még ma elvidd szemem elől a kutyádat! — mondja az asszony. — Torkig vagyok már azzal, hogy a házmesterné örökös pörlekedését hallgassam miatta. Előre is óvtalak ettől.

Bonichon úr mindennél jobban szereti a házibéket, de most már tudja, hogy komoly dologról lesz szó.

— Hát kérlek, — mondja, — beszéljünk okosan. Mit csináljak a kutyánkkal?

— Add el!

— Eladjam Ripet?

— Igazad van. Ki venné meg? Nos, hát akkor lövesd agyon!

— Mindent kérhetsz, csak ezt ne! . . .

— Hát akkor nem marad más hátra, mint eredj el itthonról és igyekezz, hogy valahol elveszitsed. Annyi ember van úgyis, aki elveszti a kutyáját, mert máskülönben nem volnának olyan bolondok, akik kutyákat találnak . . . mint példának okáért te is, a mult esztendőben . . .

*

Délután két óra. Bonichon úr veszi a kalapját és halkan füttyent Ripnek. Észrevétlenül akarna kereket oldani.

De most megjelenik Bonichonné:

— Haza ne hozd nekem ezt a kutyát!

Bonichon úr békülékeny arccal közeledik feléje:

— Nézd, kérlek, beszéljünk okosan . . .

De ha okosan akar beszélni, hát csak saját magával beszélhet, mert a felesége becsapja az orra előtt az ajtót.

Lesújtva távozik a derék Bonichon úr. Rip boldog ugrándozással szalad le a lépcsőn.

Az udvaron a házmesterné dühösen mormog:

— Piszok egy dög! . . . Undok egy jószág!

Bonichon úr elpirul fölháborodásában.

Rip a piszkos csatornába dugta az orrát és onnan iszik.

A gazdája türelmesen vár, aztán hivni kezdi, majd

Kilenyi Gyula

(Newyork)

Dohnanyi Ernő és
feleseje Galafrés
Elza plakettje
repr.

Uj Idők

1924. XXX

22. 7.

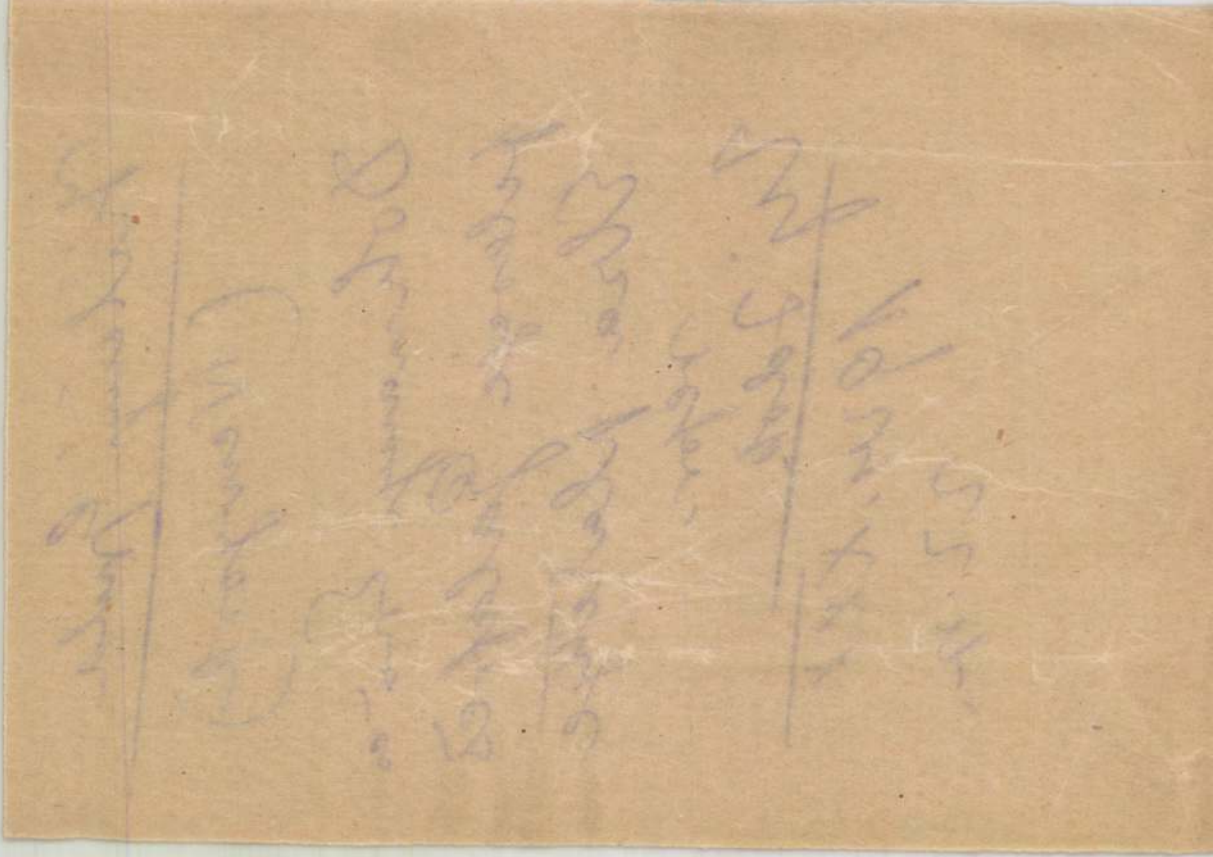

A dada

Mühlbeck Károly rajza

kal. Sikoltva rohant hozzá a felesége, nem akarta engedni, hogy bántsák.

— Eressz, hagyj békén! — kiáltott sápadt arccal Algernon apja és a zsebéből pisztolyt vett elő, a homlokához illesztette, de Algernon mamája kicsavarta a kezéből. A gyerekek sivalkodtak. Jacques, az inas, mozdulatlanul állt az ajtóban és mögötte a cselédek mind, bámész pofával, sőt az utcáról is jöttek be sokan.

— A törvény nevében előre! — kiáltotta az egyik zsandár és a másik hárommal közrefogva, kisérte ki Algernon papáját. Lehajtott fejjel, némán ment . . . és én sirtam.

Algernon mamája a haját tépte, sikoltozott, berohant a másik szobába és onnét nagy durranás hallatszott, mintha a villám csapott volna le . . .

*

Itt elhallgatott a barátom. A hídra értünk már, fölöttünk és alattunk csillagok. Némán ballagtunk a budai part felé.

Beledobta szivarját a Dunába:

— A kis fiu — folytatta sóhajtva — maga sem tudja, hogyan került haza . . . Az ágyban tért magához másnap, otthon és a doktor bácsi pápaszeme meredt reá. Gyengélkedett még kissé, pár napig. De aztán jobban lett és attól fogva még jobban szerette az ódon képeket, az egyszerü bútorokat és a zenélő órát. A kis fiu akkor sokkal többet tanult, mint hasonlókoru társai és sohasem felejtette el a leckét. De az is igaz, hogy sokáig nem tudott tiszta szívből kacagni.

— És Algernon?

Sokatmondóan legyintett a kezével:

— Szegény. Bűnt követett el az anyja, hogy nem vitte magával . . .

Csöndes napok

S az ember lassan azzal is kibékül,
Hogy senkije sem marad menedékül.

A vágyait lassacskán elveti,
Napfény, zápor nem örvendezteti.

Szemét elönti békés szürkeség,
Min nem törnek már át a szűz-mesék.

Csak éli, éli csöndes napjait;
Nem álmodik s virágot sem szakít.

Az ablakon kinézni sose mer
És föl nem rezzen, ha az óra ver.

Telt holdnak látja a kelő napot.
Minden elhagyta s mindent elhagyott.

Somlyó Zoltán

Séták a nagyvilágban

Az argentinai indiánok

Buenos-Aires, augusztus

A kulturember természetében már benne van, hogy néha szeret kikivánkozni abból a modern és kényelmes miliőből, mely körülveszi. Óhajtja és kivánja a vére a különlegességet, az excentrikusságot. Ez azután az oka annak, hogy ha valaki otthon Argentinára gondol, nem képzeli maga elé a Buenos-Aires-i palotasorokat, a ragyogó Avenidákat, hanem szivesen fantáziál bőrharisnyás, lándzsás és ijjas indiánokról. De lehetetlen is elképzelni Argentinát az indiánok nélkül. Ahogy szerepük van históriájában a fölfedezése óta, éppen úgy meg vannak most is, s meg lesznek még egy jó darabig.

Argentinát — vagyis a mostani Rio de la Plata környékét — 1520-ban fedezte föl Solis Adolf. A spanyol király küldte ki az expediciót, hogy közelebbi utat keressen a rengeteg arany és ezüst hazaszállítására, melyet már a fölfedezett Bolivia és Peru-ból (azaz az Inkák hazájából) zsákmányoltak a spanyolok. Solis partot is ért itt, de nem sok szerencsével. Az indiánok barátságos jelekkel beljebb csalták és őt s társait megölték. A hajón maradottak azután — Solis nélkül — ijedten vitorláztak vissza Spanyolországba, ahonnan most Gabotto expediciója indult el és ennek már több szerencséje volt. Ugyanis mikor megérkeztek arra a helyre, hol Solis szerencsétlenül járt, két indián törzs harcban állt egymással.

Gabotto és társai partra szállottak és segítettek az egyik indián törzsnek és együtt elverték a másikat. Ezért azután nagyon hálás lett irántuk e törzs: ellátták őket mindennel és segítették is őket fölfedező útjokban. Mikor pedig haza készültek, oly rengeteg mennyiségü ezüstöt ajándékoztak nekik, hogy a spanyolok nem is vehették föl mindet a hajójukra. Mikor Gabotto visszatért Spanyolországba, megmutatta azt az ezüst tömeget, amit kapott és oly lelkesedve beszélt arról, hogy itt valóságos ezüst hegyek, ezüst folyók vannak és még a föld is tele van ezüsttel, hogy a spanyol király büszkén kiáltott föl:

— Most már van egy ezüstös-országom is!

Innét datálódik a mostani Argentina: ezüstös ország elnevezése.

Akkoriban az indiánok három nagy törzse — mely huszonkét kis törzsből állott — élt itt. Az *Arancaua* törzs a mostani Patagoniában, a *Guarani* törzs Buenos-Aires vidékén és a mostani Uruguay-ban és a *Quichua* törzs, mely a Cordillerák mentén élt. Ezek cacaua és serrana nyelveken beszéltek és most is még nagy része e nyelvekből eredő beszédet használja. Ezek az indiánok azután útjában állottak mindig minden civilizációnak. Betörtek a falvakba, raboltak, gyilkoltak, szóval: bőven szolgáltatták a sok érdekes témát a modern mesés-könyveknek.

Ezernyolcszázhatvanban Alsina elnök szervezett hadsereggel indult ellenük s sikerült is teljesen fölszoritani őket az északi vidékekre. Ma már oly messze

Indián leány

Indián szépség

Indián asszony: Kilényi Gyula szobormüve

élnek, hogy nekünk, itt Buenos-Airesben, egy-egy indián valóságos kuriozum-számba megy.

Van Argentinának egy vadregényes része, ahol még minden szinte olyan, mint amilyen lehetett, mikor a teremtő megalkotta a világot. E földrész egy nagy őserdő. Van olyan nagy, mint Magyarország fele. Irdatlan rengeteg, óriási fák egymással összebogozódva, tele kigyókkal, vadakkal. A zoológus mindig akad itt egy-egy új állatra, bogárra. A botanikus mindig fölfedez egy új növényt, virágot. A neve: *Chaco*. Ez a mostani argentinai indiánok világa. Ide szorította őket a civilizáció. Maga az erdő óriási gazdasági kincs, amely még kihasználatlan. Százötvenféle különböző fa-faj van benne (amit eddig ösmernek). Kettő belőlük világhírü: az „Algarobbo" és a „Quebracho". Az egyiket utcaburkolatra használják (a római Piazza Panteon is ezzel van burkolva és ezt a faburkolatot Argentina csináltatta az örök városnak), a másikat vasuti talpfának használják. Az erdő körül vannak a fürész-telepek. És itt már lehet indiánra akadni. De ez a hely messze van Buenos-Ayres-től, öt-hat napi hajóút, fölfelé a Paraná-folyón.

A szelidebb indiánok maguk is segítenek az erdőirtás munkájában és általában az indiánok felerészének ma már hasznát veszi az emberiség a civilizáció munkájában. A másik fele, mely az erdőkben él, örökre vad maradt és az is marad, míg csak ki nem pusztul. Ha valaki, aki nem közülök való, hozzájuk kerül, azt agyonkínozzák. Nem türnek meg semmit a civilizációból, ami nem fér meg az ő ősi szokásaikkal. Mezetelenül szaladgálnak ma is és úgy élnek még mindig, mint Amerika fölfedezése előtt. Az utolsó spanyol tudományos expedició tagjait teljesen fölkoncolták. Több század katonaság vonult ki ekkor ellenük. Egyszer az éjszakai őrjárat eltévedt az erdőben s ahelyett, hogy kifelé jöttek volna, mindjobban beljebb mentek. Sok gyaloglás után, hajnalra, elértek egy kis tisztáshoz. Már azt gondolták, hogy megtalálták a jó utat, s elkezdtek lövöldözni, hogy jelt adjanak, ha van körülöttük élő lény. A lövöldözés zajára előjött egy vad indián-csapat, mely őket is fölkoncolta. Az egyik katonát, ki értett a nyelvükön, életben hagyták, hogy megtanítsa őket arra, mint kell a fegyverrel bánni. De hogy el ne tudjon szökni, leégették a lábát bokáig.

Két évet élt itt közöttük ez a katona, míg valahogyan meg tudott szökni, s eljutott Buenos-Airesbe is. Az ő leírásai szerint még gondolni se lehet arra, hogy bármily eszközzel is megmentsék ez indiánokat a civilizációnak, noha a kormány megtesz mindent, hogy hasznát vegye izmos karjaiknak.

Az indiánok másik része, mely érintkezik a köztársasági emberekkel is, már jobban hajlik a „szelidség" felé. Külsejük is sokkal szimpatikusabb, noha a lapos orr, nagy, széles száj és hatalmas pofacsonttól néha egy kicsit megborzadhat az ember. A férfiak vadásznak jaguárra, pumára és egyéb vadakra. Az asszonyok, lányok preparálják a bőröket. A törzs feje, ki már spanyolul is beszélget, elviszi a közeli falvakba, hol becseréli mindenféle árukra. Ezek az indiánok már öltözködnek is, s némely asszonynak, lánynak teljes ruházata is van. Ahogy az anyák a kis gyermekeiket hordják, hasonlít az otthoni cigányasszonyok szokására, csakhogy itt nem a hátukon, hanem előre kötve cipelik a gyerekeket e gondos anyák.

Ezek az indiánok minduntalan jelét adják, hogy van bennök érzés és értelem. Ha egy fehér ember megmutatja neki a gyujtót, hogy ezzel hamarább lehet tüzet csinálni, akkor már kedvetlenül dörzsöl össze két fát, mint annakelőtte. S ha megismeri a fürészgépet, attól kezdve már kedvetlenül vágja a fákat baltájával. Ezeknek az eredménye már az is, hogy a múlt évben, egy több ezer főből álló törzs ment a Chaco-i kormányzóhoz, s kértek földet és arató eszközöket, hogy dolgozhassanak, mert — mint mondták — az erdőben rossz az élet és sokat éheznek.

Azok az indián gyermekek, kik betévednek a városokba, teljesen egybevegyülnek az itteni gyermekekkel; s hogy mennyire értelmesek, legjobban bizonyítja az, hogy akad köztük — az ilyen véletlen útján civilizálódott indiánok között — hivatalnok, orvos, ügyvéd is. Az egyik fiatal indián képzőművészeti hajlamokat árult el, ügyesen rajzolt és faragott. Ma pedig, egy argentinai milliomos jóvoltából — és talán mulatságából — Rómában tanul az első „indián művész".

A délamerikai tipusokat megszokott szem alig különbözteti meg az indiánokat, ha „comme il faut" vannak felöltözve. Az egyedüli jellegzetes vonás, mely mindig fönnmarad az indián-fajnál, a sűrű, tömött, sötéten feketélő haj, mely fekete és hideg, mint a csillagtalan téli éjszaka.

Az argentinaiak ma már úgyszólván el is felejtették, hogy még ötven-hatvan év előtt félni kellett — a városban is — az indiánoktól. A civilizáció vaskeze annyira kipusztította, vagy megtérítette őket, hogy

Uj Idők 1912. XVIII. 47 sz

Indiánok a Chaco-erdőben

egynéhány évtized múlva már csak a legendákban lesz Argentinában — indián.

Ha majd az üzleti szellem kivágja a Chaco-erdő utolsó fáját is, kipusztul belőle a most még megtérni nem tudó vad indián is.

De ha majd tényleg mind kipusztult is már, az ó-világiak akkor is még mindig indiánokat látnak majd idelent. Ám erről Argentina nem tehet. Az európaiak, ha Délamerikára gondolnak, okvetlenül elfogja őket a — romantika. *Kilényi Gyula*

Ylang-Ylang

Elbeszélés

Irta Lakatos László

Az idősebbik Goncourtnak utolsó regényét olvastam a vonaton, Chériet. A regény a második császárság korában játszódik és Edmond de Goncourt pontosan leírja benne ennek a csodálatos korszaknak embereit, szalónjait, bútorait, szerelmeit, sőt parfümjeit. A második császárság kedvenc parfümje az Ylang-Ylang volt.

Ez az exotikus szó és a hozzáfűződő édes és illatos képzet nem hagyott nyugodni. Mihelyt a kis kárpáti fürdőhelyre érkeztem, nyomban megkérdeztem barátomat, a fürdőorvost, mondjon el mindent, amit az Ylang-Ylangról tud. Késő este volt már, de ő mégis elővette lexikonját és abból megtudtuk, hogy az Ylang-Ylangot — más néven orchidea-olaj — a Jáva-szigeten lakó malájok készítették először a Canonga odoratissima virágaiból.

— A malájok . . . — mondtam — bizonyára az angolok hozták el tőlük ezt a csodálatos illatszert és a franciák, a III. Napoleon franciái tették népszerűvé.

Az este — bár barátommal más dolgokról beszéltünk — még sokáig gondolkoztam az Ylang-Ylangról. A park fenyőfái között ültünk, de én a fenyő nagyszerű és uralkodó illatán át is az Ylang-Ylang fanyar-édes bouquetját éreztem.

Az éjszaka azután az Ylang-Ylangról álmodtam. Párisban voltam. Láttam III. Napoleont lovon. Azután hölgyeket, Montijo Eugéniát a császárnét, lady Hamiltont, Metternich Sándor grófnőt és Rothschild bárónét. Majd Ylang-Ylangból valóságos fehér köd következett és ebből hirtelen egy kilenc esztendős marsall bukkant föl, Lulu, a császári herceg. Le prince impérial. Azután a Bouffes Parisiennesben ültem. A nézőtéren az Ylang-Ylang illata úszott és a karmesteri székben Offenbach ült, aki maga vezényelte a Gerolsteini nagyhercegnőt. A színpadi dámák aranyos ruháiból is az Ylang-Ylang áradt.

*

Délelőtt fürödtünk, sétáltunk, lovagoltunk. Ebédkor a vendéglőben barátom, az orvos, egy kicsiny társaságra figyelmeztetett.

— Nézd csak, — mondta — milyen szép asszony. Az a sovány úr ottan annak a gyönyörű asszonynak a férje. Ösmerem az embert. A szomszéd bányavároskában ügyvéd. Ma vasárnap van és ide átrándultak a fürdőbe. Milyen szép asszony!

— És ki az a gyönyörű leány, ott az asztaluknál?

— Az? Az orvos kis sógornője. Tizenhat esztendős lehet.

— Gyönyörű, — mondtam — gyönyörű!

Ebéd után, kávézás közben, barátomat rosszúl palástolt izgalommal az ügyvéd családja miatt faggattam. Hány esztendős a kis sógornő? Tud-e szépen táncolni? Volt már szerelmes? Olvasta-e már Reviczky Gyulát?

— Kérlek, — mondta a barátom — azt hiszem, hogy hozzád adnák feleségül.

Később kissé pihenni tértem. Nem tudtam elaludni. Mindig a kis leányt láttam magam előtt. Már hosszu ruha volt rajta, rózsaszín selyem-battiszt ruha écru-vel és a ruha és a haja Ylang-Ylang illatos volt.

Délután négy órakor barátomért mentem, akivel egy környékbeli régi kastélyt — valamikor a Pongrácz grófoké volt — akartunk megnézni. Amikor a barátom szobájába léptem, ott találtam az ügyvédet. Már tudta ki vagyok.

— Pestről jött? . . . A kastélyhoz kocsiznak? . . . Nagyon érdekes kastély . . . A legszebb egész Túróc-megyében . . . Ugy-e szebb itt nálunk, mint fönt a Magas-Tátrában?

Alig tudtam az ügyvédnek felelni. Édes Ylang-Ylang köd fojtogatott és ez az illat a kis sógornő hajából áradt, aki pedig nem is volt a szobában.

Ez az illat nem hagyott el később sem, amikor barátommal a rossz szandlauferban ültünk. A parkon át

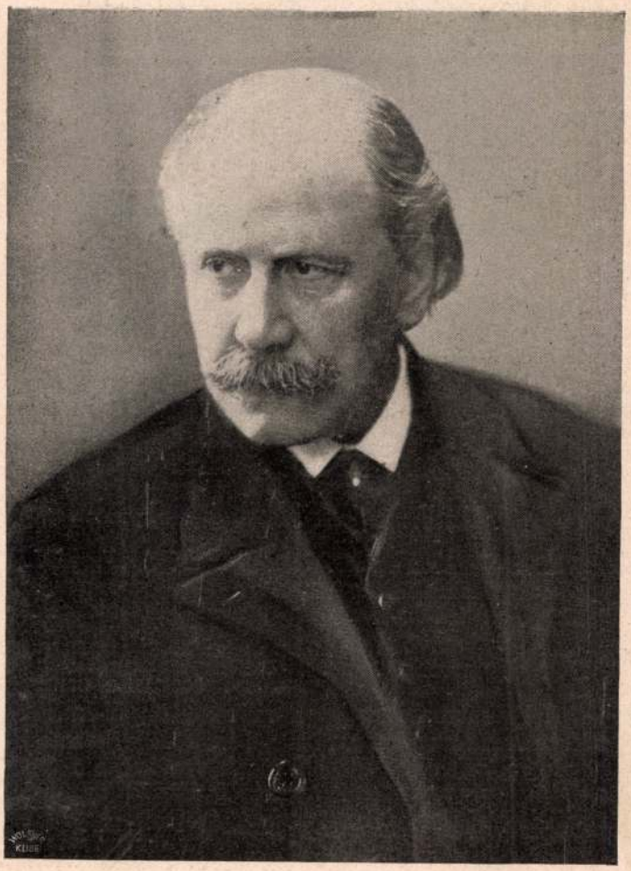

Jules Massenet, a mult héten meghalt, világhirü francia zeneszerző

tisztásba értünk és láttuk az egész Fátra-hegységet, amely kedves koszorúként fonja körül a kicsiny Túróc-megyét. A Pongrácz-kastélyhoz jutottunk utóbb és az ódon ház töréseiből Ylang-Ylang áradt ki. Azt illatozták a fenyőtobozok is és a seconde empire illatszerét éreztem még abban a kicsiny tót templomban is, ahol a pap — vasárnap délután volt — rengeteg sok vízszőke haju asszonynak prédikált. Amikor a kocsiban haza hajtattunk, az országúton megkérdeztem a barátomat:

— Te okos ember vagy, orvos is. Mit gondolsz, nem túlságos bolondság, ha harminc éves férfi tizenhat éves lányt jegyez el?

A park szélén elbocsájtottuk a kocsit és gyalog mentünk be a fürdőbe. Amint a parkon átmegyünk, a hatalmas fenyőfák közül hirtelen szélrohamként az Ylang-Ylang illata csap meg. Éreztem, történni kell valaminek. És valóban. Tíz négyzetméternyi kis tisztáson egy önmagába visszafutó kerek padon nagy társaság ült. Köztük az ügyvéd, a felesége és a kis sógornő. Köszöntünk, én — éreztem — szégyenletes erősen elpirultam. Azután hirtelen nagyon fájni kezdett a szivem. Keserüen fájt. Ebben a percben világosan tudtam megállapitani. Az Ylang-Ylang nem a kis leány felől jött. Máshonnan érkezett. Talán a fenyőfák közül, talán a regényből, amit tegnap a vonaton olvastam, talán a képzelőtehetségemből? Talán a lady Hamilton sárga bőrkeztyüjéből . . . De igaz, hiszen a lady Hamilton már meghalt harminc esztendő előtt . . .

*

Este az ügyvédékhez közel ültünk vacsorára. Most már nyiltan, szemérmetlenül a kis leányról beszéltünk a barátommal. A hölgynek beszélgetésünkben már tolvajnevet is adtunk. A kis sógornő — így neveztük, mert hisz mást nem ösmertünk a társaságból, csak a sovány ügyvédet, aki a sógora volt.

A cigány játszott. Hirtelen szemérmetlen és vakmerő ötlet kapott meg. En, aki tudom magamról, hogy hölgyekkel szemben mily gyengéd, tiszteletteljes és félénk szoktam lenni, nagyon megijedtem az ötleten. De azért megmondtam a barátomnak.

— Meg kellene tudni, mi a kis sógornő nótája . . . És el kellene huzatni a cigánnyal.

Barátom természetesnek találta az ötletet.

— Vidéken ez igy szokás, — mondta.

És mindjárt rá is irta a névjegyére:

— Tisztelt ügyvéd úr! Pesti barátom nagyon szeretné a kis sógornője nótáját elhuzatni. Üzenje meg melyik az?

Pincért hivatott.

— Vigye át ezt a névjegyet a harmadik asztalhoz.

A fogam vacogott. Nagyon féltem. Hirtelen kivettem a pincér kezéből a névjegyet és összetéptem.

A kis sógornő látta ezt és azontúl mindig rám nézett. Én is ő rá. Azon igyekeztünk, hogy föltünés nélkül faljuk föl egymást szemünkkel és a pillantásunkban egy évszázadra szóló vágy volt. Most már valóban kellett volna, hogy odalépjek az ügyvédhez és megkérjem: mutasson be a kis sógornőjének.

Nem tettem. Vacsora után barátommal eltávoztunk. A vendéglő ajtajában még egyszer visszanéztem a leányra. Látta, hogy távozom. Arcán kimondhatatlan csalódás ömlött el . . . Ylang-Ylangot éreztem . . . Kimentünk a parkba.

Csak negyedóráig voltunk ott. Nagyon izgatott lehettem (este mindig ideges vagyok és most azonkívül a zene, a kis sógornő és az Ylang-Ylang . . .). Össze-vissza beszéltem, értelmetlen szavakat hadartam. Barátom, az orvos, hirtelen megállt:

— Gyere vissza! — mondta. — Be foglak mutatni a kis sógornőnek.

Szó nélkül engedelmeskedtem.

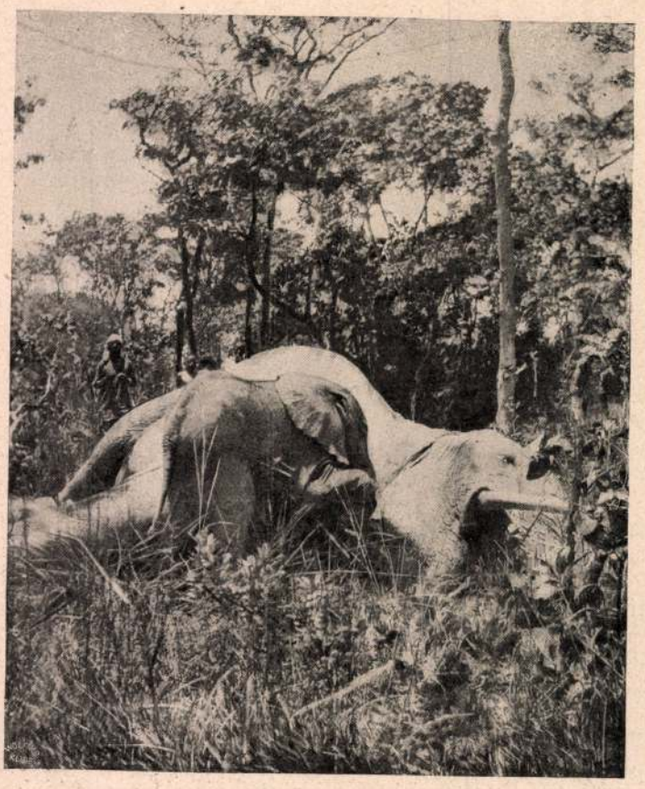

Pillanatkép egy afrikai vadászatról: Fiatal elefánt halálra sebzett anyját költögeti

Kilényi Gyula (Buenos-Ayres) plaketjei

dalommal sohasem űzött kacérkodó költői játékot: komoly és bánattal teljes volt a lelke:

Örömre vágyol?
Nézd a sötét bú merre gyászol.
Hol könny patakzik, sóhaj szállong,
Ott megtalálod.

Bánatra vágyol?
Nézd a vidámság merre lángol.
Hol az öröm gyújtott világot,
Ott megtalálod.

Fekete prizmán át látta az életet: a szinek mind árnyakkal tetéződtek lírájában és ezek az árnyak nem kívülről, de a saját énjéből vetődtek a képekre. Parnaszszien volt, szerette a finom formákat, az ötvösködésre emlékeztető aprólékos csiszolgatást, de amellett lelket tudott önteni minden versébe.

Irodalmi értékét és jelentőségét *Kiss* József állapította meg azokban a gyönyörű bevezető sorokban, amelyeket a posthumus kötet elé írt, és amelyek tragikus fenségükben így kezdődnek: „Meghalt fele úton, fiatalon. Bevégezetlen munka, bevégezetlen élet."

A könyv Singer és Wolfner kiadásában jelent meg.

Katonaság és — egészség

A hadseregben az egyén elvész a tömegben. Akár kicsiny, akár nagy a katonaember ereje, örökölt, vagy szerzett ellentálló képessége, egy ugyanazon munkára fogják. A gyönge, vézna ember fegyvere és cakumpakkja csak olyan nehéz, mint a legerősebbé, ugyanannyit kell futkosni az egyiknek, mint a másiknak, ugyanegy időben kell fölkelnie mind a kettőnek, egyenlő a ruhájuk meg az élelmük.

A hadsereg harcképessége és fegyelmezettsége megkivánja ugyan ezt a generalizálást, de viszont a katonák egészségének megóvása szempontjából, melytől elsősorban függ a harcképességük, helyes volna egy kicsit individualizálni is. Mert az erősebbnek nagyobb erejéhez mért és nap-nap után ismétlődő fárasztó gyakorlatok a gyöngébb szervezetü katonáknak lassu agyonfárasztását vonják maguk után. Az agyonfárasztott szervezet pedig, mint a tapasztalat mutatja, sokkal fogékonyabb a különféle betegségek iránt.

Állati kisérletekkel bebizonyított tény, hogy a fertőző betegségek akvirálását nagyban elősegíti az agyonfárasztás. Az agyonfárasztott állatok csakhamar elpusztulnak, ha valamely fertőző betegségnek mérgét oltják beléjük, a pihent állatok ellenben kevésbé fogékonyak ezen mérgek iránt. Igy van az az embernél is. Az agyonfárasztott ember sokkal könnyebben betegszik meg, mint a pihent ember. Tifusz-epidémiák azért sokkal gyakoribbak a katonaságnál, mint a civil-lakosságnál. Egyik tudós azt tartja, hogy az agyonfárasztott szervezetben az ártalmatlan mikróba is átváltozik ártalmassá, egy másik tudós szerint pedig az egészséges ember szervezetében itt-ott van már betegséget okozó baktérium, de pusztító hatása csak akkor érvényesül, ha a szervezet az agyonfárasztás következtében elvesztette ellentállóképességét. Akármint van is, az tény, hogy az agyonfárasztott szervezet fogékonyabb lesz a fertőző betegségek iránt.

Az agyonfárasztás következménye az a lázas állapot is, mely a katonákat és különösen a lovasokat nagy strapák után meg szokta lepni. Erőtlenség, étvágytalanság, nagy fájdalom a kezekben-lábakban a tünetei ezen lázas betegségnek, mely az agyonfárasztott katonák legtöbbjét gyötörni szokta. Ez a láz a szervezet megmérgezésének a következménye s a túlságosan kifárasztott organizmus a benne fölhalmozott mérges anyagokat kiküszöbölni tökéletesen nem tudja. Hogy valóban agyonfárasztás az oka a lázas állapotnak, mutatja az, hogy kellő ideig tartó pihenés után a láz ismét elmulik.

Az összes orvosok megegyeznek abban, hogy tulságos testi és szellemi megerőltetés elősegíti a tuberkulózis kifejlődését. Nem szenved kétséget, hogy legalább is annyi ember szerzi meg a katonaságnál ezt a veszedelmes betegséget, mint ahányat már tüdőbajosan a katonasághoz besoroznak. Tapasztalati tény, hogy a tuberkulózis rendszerint abban a szervben fejlődik ki leginkább, melyet legjobban fárasztanak ki. Igy a kommandánsoknál leggyakoribb a gége tuberkulózisa, nyilván azért, mert a sok hangos beszéd és kiabálás kifárasztja ezt a szervet és ellentállóképességét gyöngiti. A szellemi munkával foglalkozóknál ismét az agyvelő az a szerv, melyet legtöbbször támad meg a tuberkulózis, szintén a nagy megerőltetés és kifárasztás következtében, melynek az agyvelő a folytonos szellemi munkánál ki van téve. Az agyon-

A megkerült Mona Lisa Firenzében. A tömeg az Uffizi-palota előtt, ahol Lionardo da Vinci remekművét egyidőre kiállították

Uj Idők 1914. XX. ~~14~~ 15 sz

Pesti művészmodellek

A modellek nemcsak a vászon és a szobor számára élnek tehát, hanem résztvesznek a művész életében is. Sok kedves, színes együttes játszódik le a műtermekben a modellekkel. Nem is kell a párisi művésznegyedbe elmenni, nálunk is sűrűn esnek tarka hangulatú estélyek, gitáros-énekes teázások, amelyeknek igazi hangulatát a modell adja meg. Vannak azután tragédiák is, szomorú, könnyezős történetek, amelyek hősnői, a modellek — japán gésák szerepét játszák. Játékszerek csupán, amelyeket félretesznek, s ebbe belenyugodni, a társadalmi kegyetlenségeket, az érvényesülési lehetőségeket megérteni az elhagyott játékok nem tudják.

A „szép modellek" azonban nem elégítik ki a keresletet. A művésznek szüksége van a másik tipusra is, arra, amely a karaktereket, az élet-ábrázolás mindennemü emberi tartozékát adja. Itt azután találkoznak nagyszakállas öreg bácsik, akik nagyszerüen megélnek abból, hogy jellegzetes orruk, kemény homlokuk, vagy szigorú szemöldökük van. A másikon kapnak a művészek, mert arra született, hogy a megkínzott vértanúszentek ájtatosságát lehessen lepingálni az arcáról. A harmadik — bár hatgyerekes csizmadia — nagyszerü minta a középkori hősökhöz.

Vén dámák, templomnyitogató anyókák szíves fogadtatásra találnak a műtermekben. S egyik-másiknak olyan szerencsés elrendezésben szántják keresztül-kasul arcát a ráncok, hogy kézről-kézre adják, mint valami kincset. Mert abból is meg lehet élni, ha valakinek öreg napjaira jól sikerültek a ráncai. Az exotikus tipusok, a felénk vetődött olasz utcai árusok, papagályos planéta-kinálgatók, muzsikusok is kelendők, mert nem kell értük elmenni messzi tájakra, ahol ők otthon vannak.

No és a gyermekek. Reájuk is szüksége van a művésznek, aki egy-egy mosolygó, pufók ábrázat megörökítésében a legnagyobb feladatok elé kerül. A gyermekarc nehéz probléma, mert hiányzanak róla a kemény vonások, a barázdák, az élesre kialakult vonalak, vagyis nincs meg a művésznek munkájához a sorvezetője.

A minden rendü és rangú modellek azután sokszor az egész világ ismerőseivé válnak. Valamely nagysikerü kép a képtárlati látogatók ezreinek mutatkozik be, majd reprodukció formájában a szobák falára jut, belekerül a képeslapokba, s ezek szárnyán messze földeket bejár. Végül pedig lesz belőle anzix-kártya, kirakatok dísze és gyöngéd üzenetek hordozója. És a képet milliók megnézik, milliók szívébe visz hangulatokat. Az egész világ ismerősévé válik a modell és — senki sem ismeri mégsem. *Tábori Kornél.*

Kún József posthumus versei

Posthumus könyveknél már igazán nincs szerepe a kritikának. A kritikus sem tehet egyebet, mint leteszi koszorúját a sírra, amely még friss és amely alól — úgy érezzük, — a halott poéta üzenget még nekünk.

Kún József versei is, most, hogy ezeknek a borongó rigmusoknak csöndesszavú írója immáron egészen csöndes ember lett, valósággal megnőnek jelentőségükben, halálsejtelmei a jóslások megrendítő erejével hatnak és a sejtelmes igék mintha az élet és halál nagy misztikumát magyaráznak. Minden poémája több, mint egyszerű, mindennapos vers: aki írta, belélátott az örök titokzatosságba. És ez nem tárul föl minden versifikátor előtt, csak azok számára, akik szomorú jegyesei a halálnak.

Lehetetlen megszabadúlni ezektől az érzésektől, amikor Kún József verses hagyatékában lapozgatunk és a kritikus józansága, örök mérlegelő és disztingváló ösztöne sem tud átvergődni ezen az érzésen. Mindig ott áll előttünk a halott poéta és a verseit úgy olvassuk, mint üzenetet a másvilágról.

A halál gondolata nem költői játékból tért folyton-folyvást vissza Kún József lírájában. Ebben a lírában sok volt mindig a borongásból, az elmúlással terhes szomorúságból, a nagy misztikumokban való elmélyedésből. Fekete szálakkal szőtte be az élet minden képét, amely a lelkére vetődött.

Ó titkok, miket megbolygatni meddő,
Miken megtör a józan kétszer kettő —
Az életnek értéket csak ti adtok!

Aztán, amit a feleségéhez írt:

Sötét napok soka borít be lassan
És hozza, hozza a fekete véget,
Mikor örökre elveszítlek téged!

Ó, borús, beteg éltem, kora végem!
Ami útamra fény hullt és öröm,
Azt mind Neked, csak Neked köszönöm!

Elbágyadó szívem végső tüzében
Szítom e dalt, utolsó dalomat —
Fogadd el, meghitt utitárs, fogadd!

Komor és erővel teljes szomorúság zokogott föl Kún József verseiből. A fáj-

Este

— *Bársony István elbeszélései.* —

Színtiszta magyarság a legfőbb karakterisztikuma Bársony István minden írásának: magyarok az alakjai, nemcsak mert magyarul beszélnek, de mert érzéseikben is magyarok, akár urakról, akár parasztokról, vagy akár az erdő és mező isteneiről is van szó. Az ő Szilvánusza, aki Vadrózsának ír szerelmes levelet, nem a görög mithoszból plántálódott át a mi erdeinkbe, hanem egyenesen itt született és magyaros, — anélkül, hogy ez valami sujtásos, sallangos beszédben nyilvánulna meg, — akárcsak a magyar tündérmesék hősei. Magyaros az érzésében, a gondolkozásában, magyar a vérmérsékletében, amint hogy Bársony István minden novellájának az. Bársony Istvánnál a novellák hőse nem egyszer nem az ember, hanem maga a természet. De magától értetődő, hogy ez is mindig színtiszta magyar.

És itt rögtön le kell szögeznünk valamit: Bársony Istvánt sokan egyedül a természet piktorának ösmerik, holott ez a megállapítás nem födi teljesen Bársony István képességeit és nem karakterizálja teljesen az ő minden átfogó talentumát. Ő, igenis, poétalelkű megértője a természet szépségeinek, perszonifikálásaiban lelket önt az erdők susogó lombjaiba, a nagy mezők virágainak pompájában a nagy természet harmóniáját látja meg és nem az akció sokszínű díszletét. De ez még nem minden, ami Bársony Istvánt a természethez köti. O nem a természet festője, hanem a... poétája. Nem lesi el a színeket, vonalakat, hanem átérzi a harmóniájukat. De ezt sem magának a természeti képnek kedvéért. A természetimádás nem öncél és nem is művészi számítás nála, hanem lelki szükséglet, amelynek édes mámorában elszakadhat a mindennapi élet szürkeségeitől.

Tagadhatatlan, hogy Bársony István művészetére jellemző a természet rajongó szeretete. De írásaiban nemcsak ezt találhatjuk meg. Éppen olyan művészi megértője Bársony az emberi léleknek is, mint a természetnek és harmónikus, nemes lelkületére jellemző, hogy éppen olyan gyönyörűséggel mélyed el a természet szépségeinek búvárlásában, mint az emberi érzések, ős-indulatok, nagy gerjedelmek mozgató erőinek kutatásában. De amint a természet-festéseiben is lelket tud önteni az élettelen részletekbe, úgy az analizálásaiban is, amikor a nemes matéria, amellyel dolgozik, nem az erdő, vagy a rét, hanem az emberi lélek, a szépséget és az erőt keresi mindég. Ez az erő pedig ott lüktet történeteiben, amelyeknek akciója lebilincselővé tudja tenni novelláit azok számára is, akik nem csupán a művészi szépet, hanem az érdekeset keresik a novellákban.

Bársony István szép könyve, melyből mai számunkban mutatót közlünk, Singer és Wolfner kiadásában jelent meg.

Gyermekszobor a szülők reliefjével. Kilényi Gyula, Buenos-Airesben élő magyar szobrász műve

A tavaszi divat

Páris, 1914 március.

A párisi női divatáru-szalonok, nagykereskedők stb. gazdag raktárai máris tiszta képét adják annak, hogy miféle *tavaszi* divat lesz idén várható. A párisi szalónoknak ez rendszerint féltve őrzött titkuk az utolsó időig, de minthogy éppen ezekre a titkokra igen sokan leselkednek, rendszerint nem lehet a várható divatot véka alá rejteni.

Általános jellemzésül megemlithetjük, hogy az úgynevezett kosárforma fog tavasszal divatozni: kihajtásos, rávarrott díszek. E díszek csipkék (arany és ezüst fonással), bársonyszalagok virágdisszel, selyemhajtókák. Különösen virágdíszt fognak alkalmazni a ruhákon, ami több apróbb jelből is következtethető.

A lingerie-ruhák kettős és hármas csipkedísszel lesznek ellátva kimonószerű szabással, hosszu ujakkal; a csipkedíszen kívül igen sok selyem fog még szerepelni tafotából és tafota moiréból. Minden ruhához hozzájárul széles, virágos szalag virágos velours-ral vagy tafota-moiréval díszített öv. A bluzok mélyen lesznek kivágva, hátul felsodort Stuart- vagy Medici-gallérral, ami különben már a téli ruháknál is divatozott.

A tavaszi divat előbb-utóbb fölöslegessé fogja tenni a füző viseletét. A szük, testhezálló divat továbbra is megmarad, s a derék ismét följebb fog csúszni, mint ahogy azt a legutolsó divatnál tapasztalhattuk.

Az aljak föllhasítva fognak továbbra is divatozni. Ez elsősorban annak tulajdonítandó, hogy a mai modern táncok ezt teszik szükségessé. Ez különösen a délutáni, mindinkább divatozó tangó-teák viselete lesz. Igen sok dekolletázst enged meg a hasított szoknyákhoz viselendő blúz divatja. A selyemből, csipkéből, foulardból, tüllből és gase-ból készített blúzokat csak egy igen keskeny bársonyszalag tartja össze a vállon s így nemcsak a karok, de a felső vállak is teljesen szabadon lesznek.

Estélyi ruhák. Bársony és brokát (selyem ezüst és arany hímzett virágokkal, tüllel és csipkével) vagy gyöngyökkel takart gase fogja képezni a tavaszi estélyi ruhák divatját. Az uralkodó színek a vérvörös, sötétkék és zöld lesznek. A ruhák uszálya teljesen el fog tünni, inkább rövidek lesznek, baloldalt vagy középen fölhasítva. A ruhák felső része megtartja továbbra is könnyed alakját. E ruhákhoz nem fűzőt, hanem feszes trikót fognak viselni, rendszerint selyemből.

Nagyon divatosak lehetnek a következő ruhák:

Zöld brokát, félig csipkével takarva, erősen kivágva, vállszalaggal, a ruha színével egyező gase felsőrésszel. Ugyanily színű harisnya és hímzett cipő, magas francia sarokkal.

Vérvörös bársony, kétoldalt hasított, gyöngyökkel hímzett tunika, a felsőrészen csipkével.

Kék brokát, gase-zal borítva, fenn mousselin, hímzett ezüstszínű virágokkal.

E ruhák többnyire szalagosak, hátul csokorra kötött, vagy elől nagy színes rózsával ellátott övvel. Kis művirágcsokrok különben az egész tavaszi divatot jellemzik.

Utcai ruhák. Főszín a zöld. Széles aljak szalagdiszítéssel vagy gombokkal. A kabátok hosszuak, hátul csattal ellátva. Az ujjak kihajtásosak. Az utcai ruhák nyakig zártak lesznek, a nyak dísze kis plisszé-gallér vagy kis strucctoll-garnitura lesznek.

Néhány utcai ruha:

Zöld düvetyne-ruha, lent széles, baloldalt gombbal ellátva, mely tetszés szerint gombolhatók be; hosszú kabát, hátul szövetcsattal, oldalt behasított összevarrással. Az ujj fölhajtva, a fölhajtás zöld moiréselyemmel fedve.

Kék posztóból készült kissé szük szoknya, mely fölfelé bővül, úgynevezett „saját" övvel, az egész fekete szalagdisszel. A kabát hosszú és zsákszerű, csattal, esetleg fekete csontból.

Az új tavaszi divat egyébként, amelyről mai számunkban három képet bemutatunk (a ruhák a budapesti Monaszterly és Kuzmik utódai cég műtermében készültek) úgyszólván teljesen kiküszöböli az angolos kelméket, sőt a szabásokat is és ehelyett egészen lágy szövetekből a legfantasztikusabb szabásu kabátokat és aljakat részesíti előnyben. Szük és bő, hosszabb és rövidebb kabátok, bolerok, japán és oroszos felöltők a legnagyobb változatosságban váltakoznak. Az anyaguk az új, kissé

Ujság 1914. XX. 27.

Kék gabardienneből készült kosztüm paszomány- és rojtdisszel, selyemgallérral és manzsettákkal

Fekete popelineből készült kosztüm oroszos kabáttal, ráncozott övvel

Pávakék moirirozott tafotából készült kosztüm, redőzött aljjal. Monaszterly és Kuzmik utódai cég műtermében

Az Uj Idők pályázatot hirdet amatőr-fényképekre

Amatőr-fényképész olvasóink száma egyre nagyobb, munkáik egyre szebbek: megvan tehát minden elő-feltétele annak, hogy nemes vetekedésre hívjuk e szép művészkedés gyakorlóit.

Pályázatot hirdetünk tehát, egy sor díjjal, amelyek a következők:

1. díj: Száz korona.
2. díj: Ötven korona.
3. díj: Munkácsy Mihály élete és munkái. Nagy díszmű.
4. díj: Kiss József. Levelek hullása.
5. díj: Herczeg Ferenc. Pogányok.
6. díj: Krúdy Gyula. A vörös postakocsi.
7. díj: Gáspár Ferenc. A fehér ember útja.
8. díj: Farkas Pál. Egy önkéntes naplója. 2 kötetben.
9. díj: Szomaházy munkáinak 5 kötete díszkötésben
10. díj: Brillat Savarin. Az izlés fiziológiája.
11. díj: Mikkelsen. A sarkvidék Robinsonja.
12. díj: Herczeg Ferenc, Gyurkovicsék 3 kötetben.

A pályázóknak a következőket kell figyelembe venniök:

Csak előfizetőink pályázhatnak. Akik nem a kiadóhivatalnál fizettek elő, azok mellékeljék könyvkereskedésük nyugtáját. Akik egyenest kiadóhivatalunkban fizettek elő, azoknak semmi igazolásra nincs szükségük.

A fényképek tárgyára és kidolgozására nézve nem állítunk föl korlátokat. Mégis legszívesebben vesszük az alakos képeket.

A fényképek technikájára nézve figyelembe kell venni, hogy a pályamű nyomdai reprodukció céljára készül s nem arra, hogy magát az eredeti fényképet kiállítsuk. Olyan technikával készüljön tehát a kép, amely a legjobb a nyomdai reprodukció szempontjából. A legalkalmasabb erre a közömbös színü celloidinkópia. A barnás, sárgás, zöldes, kékes kópiák rossz klisét adnak, tehát lehetőleg mellőzendők. A recés, göröngyös texturájú papiros föltétlenül mellőzendő.

A pályaművek megválasztásánál a pályázók vegyék figyelembe, hogy nyomdai reprodukcióról levén szó, az olyan fényképek, amelyek kiválóan lehelletes tónusokkal, gyöngéd harmóniájukkal hatnak, a nyomdai sokszorosításnál nem érvényesülnek teljesen. Ide inkább az erőteljesebb, kontrasztokkal bíró képek valók. A kópiák mindegyikének hátlapjára ceruzával gyöngéden (nehogy átüssön) rájegyzendő a kép címe és a pályázó jeligéje.

A kópiák kartónra ragasztva küldendők a szerkesztőségbe, Andrássy-út 16., május elsejéig. A borítékra rájegyzendő: Az Uj Idők pályázata.

A képek jutalmazása dolgában a szerkesztőség dönt. A díjakon kivül dicséretben is részesít és a pályázó nevével reprodukál egy sor képet. A jutalmazott és dicséretben részesített pályaműveket az Uj Időknek jogában van reprodukálni a szerzővel való minden külön megállapodás nélkül. A többi, fölhasználatlan pályamű visszajuttatására a szerkesztőség nem vállalkozik.

Kilényi Gyula

Im Jahre 1885 in Ungarn geboren, war K. 1901 Schüler der Kunstgewerbeschule in Budapest. Nach zehnjährigem Aufenthalte in Argentinien in Buenos-Ayres sich nach den Vereinigten Staaten von Nordamerika wendend, verfertigte er dort die Dienstmedaille der amerikanischen Marine. Seine Werke sind in New-York im Metropolitan und Numismatic Museum, in Cleveland Museum of Art, in Massachusetts im Museum of fine Arts, in Boston im Historical Museum, schliesslich in London im Victoria und Albert Museum.

3 nüve, fcls.

Hu Prmagyerem 271. l.

Viselet.

Női ruha.

A beszélgető hölgyek egyi
nehezedik, másika pedig, a ki
zsebébe dugta. A korláton túl

ÖSZI ÖLTÖNYÖ
Monaszterly és

alól jobbra: Nyomt. Engel és M
legalól balra: Melléklet a Gom

Kny., mér. 22.2 :

Kilenyi Gula

vul. 1885. Ha Eell

laid

Ha Pomagyerem 271 l.

megvan.

Kilenyi Gyula

nobrán

1901

Érmisk 1930. 84. l.

Kántorjánosi h. n. IV. 116.

Kilényi Gyula

SZOBRÁSZAT

Magyar szobrász Argentinában. — Kilényi Gyula. — Irta B. I. Vasárnapi Ujság, jan. 7.

1912.

(Művészet 1912. 78. l.)

KÍLÉNYI *Gyula*, szobrász- és éremművész, * Arad 1883. A bpesti iparművészeti iskolában Mátray tanítványa volt, azután Nyugat-Európában volt tanulmányúton. 1906-tól három évig Németországban dolgozott, 1909, Buenos-Airesben telepedett le. Itt készült művei közül említésreméltók Royue Saenz Penna köztársasági elnök, Falcon buenosairesi rendőrfőkapitány és Vincente Lopez I. Planes költő naturalista felfogással mintázott mellszobrai, melyek közül az utóbbit rendkívül sok példányban sokszorosították. 1919. New Yorkba költözött, s azóta főleg érem- és plakettművészettel foglalkozik. Enemű művei vannak a newyorki Metropol- és Numismatic-Museumban, a clevelandi Mus. of Art és a Mus. of Fine Arstban, a Victoria a. Albert-Museumban Londonban, stb.

E. G I 552 l

1907.

és sima karimájú, de egyoldalú érem előlapján

-kissé balrafordultan van ábrázol-
a és szakálla leberetvált. Nyilt ko-
magas köntöst és prémgallérú pa-
a, vonalkörön belül:

RVM. REX. MORT. A. MLXIII.

~~reme, karimája, kóplapjának háttere~~

ormű, méretei 6.7:6.7 cm. -- Becsértéke
déka 1907. április 30-án (787-907-37).

138

1495

Bakai Temesközy Bella, akit május 15-én községi tisztviselőnek választottak meg Abonyban. Vác után Abony a második község Magyarországon, ahol női tisztviselő is működik

A félelmetes Vénusz

Régi legendák eredetét vizsgálva, rendszerint arra szoktunk rájönni, hogy a legcsodálatosabb dolgoknak is majdnem mindig nagyon egyszerű és természetes a magyarázata s ilyenkor szinte hihetetlennek látjuk, hogy a tudatlan őseink fantáziája milyen merészen csapongott olykor, ha valami nem egészen köznapi tüneményt volt alkalmuk megfigyelni. Se szeri, se száma az üstökös-legendáknak, melyek szerint az emberek rettenetes dolgokat láttak az égen megjelenni, véres kardot, égő keresztet, viaskodó sasokat — holott csak egy szerény üstökös szántotta végig az eget s egy szokatlan alakú felhő is a legvadabb képzelgéseket váltott ki az emberekből. Mi, mai emberek mulatni szoktunk őseink tudatlanságán, kinevetjük őket, pedig — pedig csak az idők változtak, az emberek nem, és bizony mi sem vagyunk sokkal józanabbak a régieknél.

Ezerkilencszázötben történt, hogy *Cherbourgban,* e francia kikötővárosban, napnyugta után egy titokzatos hajót láttak az emberek föltünni a tengeren, amely vakító reflektorával megvilágította a partokat, — nyilván azért, mert ki akarta kémlelni a kikötőt. Egy héten keresztül mindennap megjelent a látóhatáron, Franciaország egész nyugati partja mentén mindenütt látták, mert mindenütt megjelent s a szegény franciáknak vacogott a foguk a félelmükben: itt az ellenség s szinte várták, hogy mikor kezdődik meg a bombázás. Hajókat küldtek ki a nyilt tengerre, mindhiába, a titokzatos világító hajót nem tudták elfogni. A dolognak a magyarázata pedig egyszerűen az, hogy a nagy fénnyel ragyogó Vénusz-bolygót látták az emberek, amint éppen lenyugvóban volt a nyugati horizonton.

Csaknem ugyanaz történt meg mostanában Angliában. Mindenki emlékszik rá, hogy ez év márciusában nem mult el nap, hogy az angol partok fölött ne láttak volna egy titokzatos német léghajót, vagy aeroplánt, amely szintén hatalmas fényű reflektorral világította meg az alant levő vidékeket. Német invázió — ez volt az angolok legelső gondolata s mikor naprólnapra ismétlődött az eset, százan meg százan látták a léghajót, hallották motorjának berregését, csepp híjja volt, hogy nem mozgósították az indiszkrét idegen ellen az egész angol légi flottát. A titokzatos léghajó kosarát és ballonját nem látta senki, de ezt csak a sötétségnek tulajdonították, ám a reflektornak földre szegzett fénye kétségtelenné tette, hogy valóban léghajónak kell repülnie a magasban.

Mintha a nagy lármától ijedt volna meg, március végétől kezdve többé nem jelent meg a reflektoros léghajó az angol kikötők fölött s a jelentéseket földolgozó bizottság mostan megállapította azt, hogy nem is léghajó volt az, amit láttak, hanem a Vénusz-bolygó, amely ebben az időben ragyogott legteljesebb fényével. Igen, a pásztorok csillaga, földünk ikertestvére az égen okozta a rettegést, ha nem is csinált egyebet, mint pompázott a nap sugaraiban. Hogyan lehetett a csillagot reflektornak nézni, mekkora fantázia kellett hozzá, hogy a motor kattogását is hallják? — épp olyan nehéz kérdés, mint azt eldönteni, hogy hogyan láttak véres kardot egy üstökösben hatszáz évvel ezelőtt.

De nemcsak az angolok ijedtek meg a Vénusztól ugyanebben az időben. Itt Budapesten üstököst láttak a Vénuszban s egy egész este mindenki rettegve nézett a Buda felett ragyogó titokzatos fényű üstökösre. Ugyanakkor Erdélyben és Máramarosban szintén léghajó és aeroplán jelent meg, amely reflektorral világította meg a földet s mindenki orosz kémkedést sejtett a dologban. Azonban az oroszok sem maradtak el s Oroszország délnyugati részében osztrák spionléghajókat láttak a magasban. Ó-Petrescu jelentette a párisi astronómiai társaságnak, mint érdekes kuriózumot, hogy Turnu Severinben a románok is orosz aeroplánnak nézték a Vénuszt és Besszarábiában meg az oroszok lövöldöztek a szép bolygóra, mert ők viszont román léghajónak vélték.

Nem lehet eléggé csodálkozni ezen a fejevesztett ijedelmen. Elég lett volna csak egy közönséges színházi látcsővel megnézni a titokzatos reflektort s azonnal észrevették volna, hogy az csak a Vénusz, mert ekkor a Vénusz alakja jellegzetes fázist mutatott, mint ujholdkor a Hold. Senkinek sem jutott eszébe sem az angolok, sem az oroszok közül, hogy látcsővel nézze meg a titokzatos jelenséget és bizonyos, hogy ezentúl sem fognak erre az egyszerű dologra gondolni, ha majd nyolc év múlva ismét hasonló

Argentinai nő. Kilényi Gyula szobormüve

helyzetbe fog kerülni a Vénusz. 1921-ben talán még cifrább dolgokat fogunk hallani, mert hiszen akkorára még nagyobb lesz a lehetősége annak, hogy a léghajók nagy reflektorokkal fölszerelve átmerészkedjenek az idegen országok határai fölött. S akkor talán majd ágyúkkal fognak lövöldözni a Vénuszra, amelynek igazán szerencséje, hogy jó pár millió kilométerre van tőlünk s így ágyúval sem lehet leszedni az égről.

Valóban, csak az idők változnak, az emberek nem s a modern világban legföljebb modern térre terelődik az emberek fantáziája, mikor csak kissé is szokatlan dolog tünik föl. Nem szoktak ma az égre tekintgetni, elfelejti mindenki, hogy egy héttel ezelőtt magasabban látta a Vénuszt és akkor még nem volt ilyen erős a fénye s mikor a sötét éjszakában, talán gyenge felhők mögött előtünik kissé elmosódva a ragyogó csillag, mindenre előbb gondolnak, mint a legegyszerűbb magyarázatra, — hogy a csillag valóban csillag és nem titokzatos reflektor.

Este. Ha jól tudjuk, ez a kis füzet első könyve *Miklós* Jenőnek, és mégsem lepődtünk meg azon, hogy első könyvében ilyen kiforrottan, készen, tökéletes művészi fölszereléssel mutatkozik be mint novellista. Már régóta figyelemmel kísértük finom írásait, egyéni gondolkozást és egyéni látást elárulo elbeszéléseit, amelyek eddig elszórtan, napilapokban jelentek meg, de az ujságok egynapi életénél szebb sors várt rájuk, mert még hónapok, esztendők multán is, egy-egy szomorú estén, föl-föltámadtak emlékeink közül és újra

Uj Idők 1913 I.

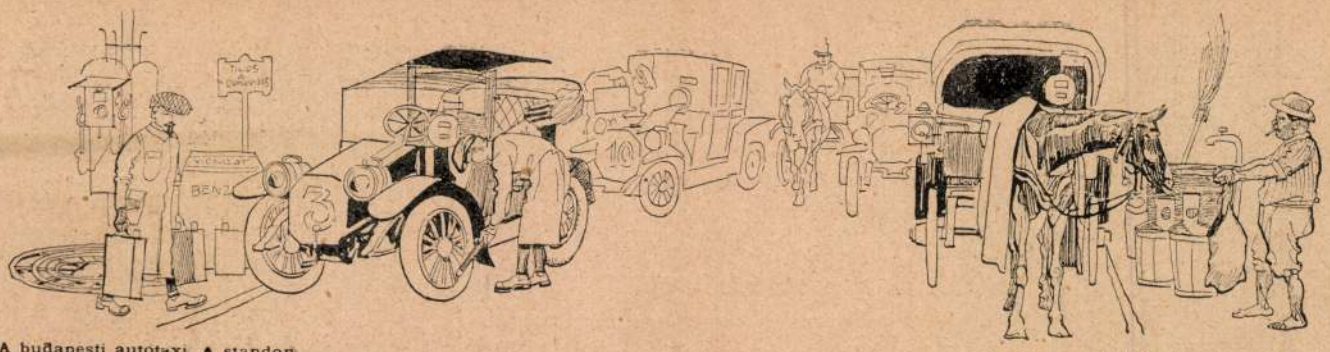

A budapesti autótaxi. A standon

Mühlbeck Károly rajza

a templomban. Ha itt aztán valamely legénynek, vagy a legény szüleinek megtetszett egy leány, vagy a leány vetett szemet valamelyik legényre s szüleinek nem volt kifogásuk, a megbizott közvetítő révén megindult a *kommendálás*.

A házasságközvetítéssel egyesek egészen üzletszerüleg foglalkoztak s illő jutalom fejében bámulatos rábeszélő képességükkel megbizójuknak lehetőleg olyan párt szereztek, amilyent éppen kivánt. Dehogy is törődtek azzal, hogy Hymen láncaiból a rózsák hamar elhervadhatnak és a tövisek örökre megmaradnak. A nagyon kerülgetett leány tudta, hogy: „Várt leány várat nyer", a férfi, ki meg nagyon is a jót igyekezett keresni, mert: „A rossz asszony várat veszt", számtalanszor beugrottak a közvetítők által felállított csapdába. Minthogy az ilyen módon kötött házasságok közt igen sok volt a szerencsétlen, legalább a régi népballadák szerint semmiért annyi könny nem folyt, mint éppen a rosszul sikerült házasságért, azért a magyar protestáns egyházak úgyszólván mindjárt szervezkedésük idejében híveik boldogsága érdekében törvényekkel szabályozzák a házasságszerzők működését s eképpen igyekeznek üzelmeiknek gátat vetni.

Igy a dunántúli ág. hitv. evangélikus egyház 1598-iki törvénykönyve, mely: „Canones, azaz az egyházi szolgáknak, életeknek, tisztinek és magok tartásának regulái" címet viseli, az LIII-ik kánonban e szavakkal fordul a házasságközvetítők ellen:

„Miért hogy az titkon és alattomban való menyegző szörzésből és kézfogásból sok gonoszságok, visszavonások, hamis esküvések, gyakorta vérontások is támadnak: ez okáért akarjuk, hogy titkon senki menyegzőt ne szerezzen, avagy kezet ne fogjon, hanem ezek tisztességbeli személyek előtt legyenek meg, ha a tanétó (pap) mindenkor ott nem lehetne is. A menyegző szörzők is jól meglássák, kiket szerezzenek öszve, és ha valami kétséges dolog volna benne, addig meg ne szerezzék, mig az tanétónak hirré nem adják; az asszonynépet pedig efféle szörzéstől egyáltalában megtiltunk, mert hogy az asszonynépeknek hosszú az hajok, de rövid az elméjek." Igy a törvény betüje.

A református egyház látva, hogy hívei szintén mennyire kárát vallják a közvetítők üzelmeinek, „Az egyházi jó-rendtartásoknak irott törvényi" cimű 1642-ben megjelent törvénykönyvében az LVI-ik kánonnal igy kivánja híveit a szerencsétlen házasságtól megóvni:

„Mindenütt bizonyos házasság-szörzők legyenek. Mivel-hogy az igyenetlen házasságból gyakorta nagy pörök és veszekedések támadnak, midőn a' vén kofák és részeges asszonyok hasok töltéjért és tsak hogy inkább lakhassanak (jóllakjanak), illetlen (nem egymáshoz való) személyeket nösztetnek (házasítanak) egyben: Annak okáért az Egyházi személyek együtt a' hallgatókkal abban munkálkodgyanak, hogy falunként és városonként tisztességes hirű nevű keresztyén személyek legyenek, kiknek közben járások által illendő személyek házasíttassanak egyben."

Hogy pedig a pap se feledkezzék meg a kötelességéről, utóbbi törvénykönyv az LV-ik kánonnal a következő utasítással látja el:

„Az össze nem illőket, s a leánzókat 14 esztendőnek alatta öszve nem kell eskütni. A' kik ezt által hágják elsőben 14 flor. büntetnek-meg, annakutánna, ha többé az cselekszik, tisztök nélkül maradnak."

Ugy látszik, hogy a közvetítéssel leginkább nők foglalkoztak, mert a két törvény éle, ha nem is egészen udvariasan, de annál érthetőbben ellenük fordul. De a törvényekből nem tünik ki az, hogy a nőknek az egyháztanácsban szavazati joguk lett volna, mert női presbyterek aligha hoztak volna a házasságszerzés ellen törvényeket.

Azóta ugyan nagyot fordult a világ s bár *Saphir* szerint: „Nincs badarabb dolog, mint a havat elhordani, mert az úgyis elolvad; s a leánynak férjet keresni, mert az úgyis talál magának", azért Saphirt a legjobb esetben humoristának tartják és a házasságközvetítéssel még a legmegesontosodottabb feministák is foglalkoznak.

Lesskó Béla.

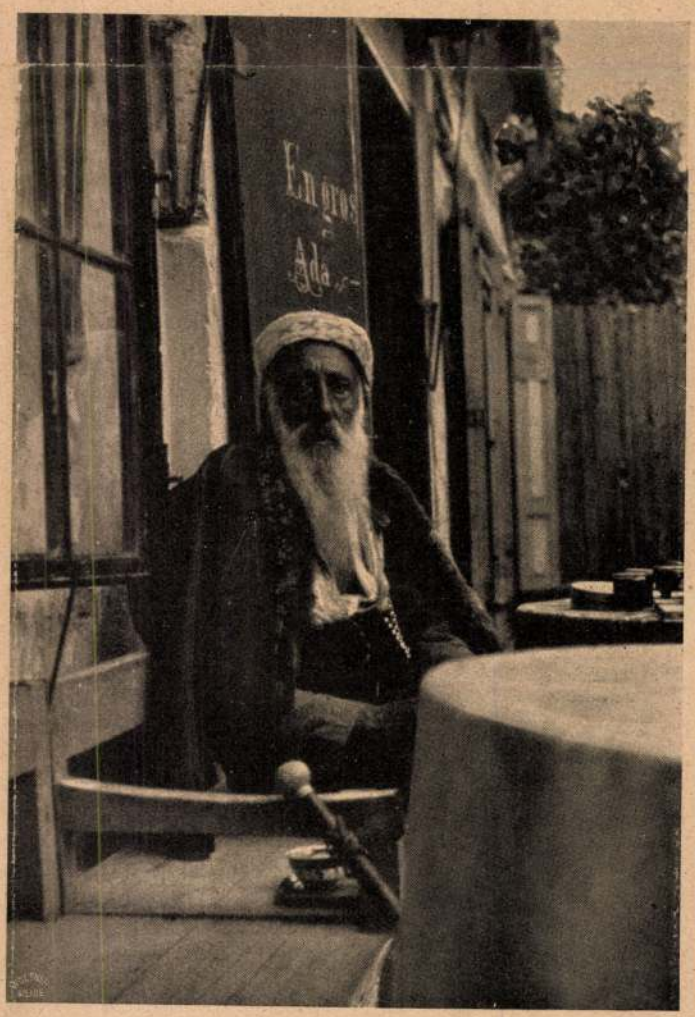

Pecz Gyula amatör-fényképe

Bego Musztafa, az annektált Adakaleh-sziget tipikus őslakója

Kossuth Ferenc dolgozószobájában. A fényképfölvétel a pártvezér hetvenéves születése napján készült

— Uljenek föl. Elviszöm egy húszért magukat...

Mégis csak van abban valami igazság, hogy a gyalogjáró ember látja meg legalkalmasabban a világot. Ez már csakugyan szegénység. Itt ácsorog az állomás előtt a kétlovas, mert oda van parancsolva, érkező utasok szolgálatára s nem mehet el onnan, ha csak utast nem fog. De kinek kell ma kétfogatú kocsi? Aki podgyász nélkül van, a villamosra száll, aki podgyásszal érkezik, az a féllovas kocsissal alkudozik, a kétlovasok csak állnak, állnak és senki sem kérdi meg tőlük, hogy voltaképpen igazság szerint miért is hívják köznyelven zabhambárnak a lovakat?

Ezen el lehetne elmélkedni, vagy hogy inkább elszomorodni, azonban de most már gyerünk. Fölkapaszkodunk. Mi természetesen, mint elsőosztályúak, a hátulsó ülésekbe, a szangvinikus fiatal családapa mint másodosztály szemközt a kis ülésre, míg a pesti ember, az egész üzlet összetákolója, a kocsis mellé ugrik föl vidáman, mert hiszen két hatost megspórolt. Megyünk. A pesti pipára gyújt, a takarmányárak iránt érdeklődik, azután sürögve tapogatja magát körül, azt mondja, lyukas a zsebje, kivesztett belőle egy koronát, mit szól majd hozzá az asszony?

No, valami sebeshajtásért nem igen lehetne megbirságolni a fiákerost, nem igen vágtatnak a zabhambárok. A fiákeros lónak megvan az a tudománya, hogy a két első lábával lépésben megy, a két hátulsó lábával meg úgy mutatja, mintha kocogna, mivelhogy képmutálkodik már a ló is ebben a nyakatekert világban. De ezért a pénzért nem is igen lehet sebesebb járást kívánni, a lovacskák soványak, a tarisznyát rá lehetne a combjukra akasztani s elvégre is mindenki csak olyan kalappal köszönhet, amilyen van neki. Igy is csak odaérünk, ahova akartunk, aminthogy annak idején majd a közanyánk ölébe is elérünk, bármiként tartózkodjunk még ma tőle.

A családos fiatalember a kezembe nyomja a két hatost, hogy majd fizessem ki az ő taksáját és a templom lábjánál azt mondja a kocsisnak, hogy talán már megállhatna, mert ennyi pénzért elég ennyi fuvar is. A kocsis „nagynehezen egy szóra" azonnal megáll, a fiatalember leszáll és azt kérdezi, hogy melyik itt az az utca, amelyiken egyenesen menni kell. Hát éppen ez az. De hát sohase volt még Dorozsmán? Azt mondja: nem. Hát akkor hogy találja meg azt az embert, akinek a kocsiját föltekinteni akarja? Azt mondja: azt mondta, hogy csak az egyenes utcán menjek, majd rátalálok és hát majd csak rásegít az isten. (Szerelmes úristenem, ekkora bizalmak mellett teréád aligha szólhat a munkaszüneti törvény.)

Leszállunk hát mink is, hogy mendegéljünk tovább, napnyugat felé. A pesti ember is leszáll a kocsibakról és beül a belső ülésbe. Majd hirtelen föláll és halkan mond valamit a kocsisnak. Öt krajcárt, illetve tíz fillért igér még neki, ha elhajt vele a szolgabírói hivatalig. A fiákeros ránt egyet a vállán: miért ne, hiszen csak százötven lépés odáig. No és mondjátok meg őszintén és a lelketekre, emberek, hogy volna-e egy olyan szolgabírói hivatal a világon, amely ekkora tisztelet kifejtése mellett ne adna engedelmet egy pesti embernek arra nézve, hogy a szombati búcsú alkalmával vásárt állhasson?

Rendőri ellenőrzés a football-mérkőzéseknél

Mühlbeck Károly rajza

No hát, most itt ácsorgunk. Meddig várjunk egy másikra. A városszéli hivatalos személyzet: rendőr, vámőr, biztat, hogy majd visszajön nemsokára. De nem nagyon jön. Már egy óra is eltelik s mégsem mutatkozik az idő előtt elmentnek mása. Gyerünk gyalog. Igen ám, de lehet, hogy mikor megindulunk, pár perc múlva már jön az automobil, akkor az a másik utas, aki szintén rá várakozik, majd kinevet bennünket, amint patallérozunk az országúton. Az amúgy is úgy van, hogy a kocsinjáró ember lenézi a gyalogost. Különösen ha úrforma. Már pedig minket ne nevessen ki senki, a jó reggelét ennek a találmányos világnak.

A vasuti állomás mellett vagyunk, fiákerek és konflisok várnak a vonatokra. Egy kétlovas kocsis odasomfordál és szinte szégyenkezve mondja:

— Ha fejenkint négy hatost fizetnek, beviszöm magukat Dorozsmára.

Ez jó lenne. De a harmadik társ nem vállalja. Öreges pesti zsidó, kopottas, foszlányos, de tisztára mosott és szépen kivasalt fehér nyári ruhában. Olyan vásárokra járó ember. Nem igen látszik pestinek, mert nem visel nyakkendőt és pipázik és dohányzacskó van a zsebében, de ő maga mondja és hát miért ne higyjük el neki. Ellenpróbát úgysem tehetünk, mint a bosnyák borbély. Az úgy volt, hogy lent a hegyek közt egy faluban bemegy a borbélyhoz egy cigány ficsúr. Kérdik tőle: hova való? Hencegve feléli a cigány: Bosznaszerályba. A borbély erre kopott borotvát vesz elő és azt mondja: Úgy hallottam, hogy a szarajevói urak most életlen borotvával szeretik magukat tisztíttatni. Jaj, — kiáltotta erre ijedten a cigány, — nem egészen Szarajevóból való vagyok én, hanem csak a közeléből. Ilyen próbát nem tehettünk a pesti emberrel, aki azért igyekezett Dorozsmára, mert ott szombaton búcsú lesz és engedelmet akart kérni a szolgabirótól, hogy ő is vásárt állhasson. Panorámás lehetett, vagy gyorsfényképész, vagy esetleg olyan művész, aki bicskaheggyel karcolja a betüket a névjegyekre. Szóval, ha nem idevaló is, de éppen olyan célszörű szögény embör, mint a többi.

Nem állt bele a vállalatba. Azt mondta, hogy az automobil oda is viszi, meg vissza is hozza négy hatosért, miért fizessen ő csak odáig négy hatost. Azt mondta: Wir können warten s nyomban megkérdezte, hogy ki mondta ezt: Bismarck vagy Schmerling. Én bizony nem tudom egészen biztosan, nem vagyok lexikon. Azonban alighanem mégis Schmerling mondta, bár hiszen ugyanezzel az erővel mondhatta volna Bismarck is.

Jött egy negyedik automobil-váró. Ez egy fiatalos férfi volt, iparos, vagy kiskereskedő, kocsit ment nézni Dorozsmára, hogy ha megtetszenék neki, majd meg is venné. Úgy látszik, hogy a vérmesebb emberek közé tartozott, mert az automobil viselkedésére azt mondta: ez nem eljárás.

A pesti ember ekkor közbevető indítványt tett, mint azt a gyűléseken szokás mondani. Azt vetette közbe, hogy mi, én meg a társam, fizessünk négy-négy hatost, ő fizet két hatost, ez a jó ember is fizet két hatost, akkor ki lesz az egy forint húsz krajcár és a fiákeros elvisz bennünket Dorozsmára. Jó. Ez olyan indítvány, amibe bele lehet alapodni. A pesti mindjárt el is ment a kocsijához, a visszavonult fiákeroshoz és tanácskozásra hívta meg. A fiákeros elpirult a szégyenletes ajánlatra. Hiszen kétlovas létére már így is igen megalázta magát, mikor arra vállalkozott, hogy idegen határba koponyánkint négy hatosért szállít pasasérokat, mint valami omnibusz, de hogy forint húszért négy embert: idáig már nem sülyedhet. Forint hatvan, aztán punktum.

S míg ezt a fiákeros elmondta, egy másik kétlovas fiákeros már a kocsijával oda is állott elébünk, mondván elszomorodottan:

Vasco Nunez de Balboa, a Csendes-oceán fölfedezője. Kilényi Gyula (Buenos-Aires) domborműve egyarú metszetek után

Uj Idők. 1913. II.

Kilenyi Hugó

mügyűjtő

l.

Ujo MZsL.

479. l.

Kilényi Gyula

Kossuth Ferenc dolgozószobájában. A fényképfölvétel a pártvezér hetvenéves születése napján készült

— Üljenek föl. Elviszöm egy húszért magukat...

Mégis csak van abban valami igazság, hogy a gyalogjáró ember látja meg legalkalmasabban a világot. Ez már csakugyan szegénység. Itt ácsorog az állomás előtt a kétlovas, mert oda van parancsolva, érkező utasok szolgálatára s nem mehet el onnan, ha csak utast nem fog. De kinek kell ma kétfogatú kocsi? Aki podgyász nélkül van, a villamosra száll, aki podgyásszal érkezik, az a féllovas kocsissal alkudozik, a kétlovasok csak állnak, állnak és senki sem kérdi meg tőlük, hogy voltaképpen igazság szerint miért is hívják köznyelven zabhambárnak a lovakat?

Ezen el lehetne elmélkedni, vagy hogy inkább elszomorodni, azonban de most már gyerünk. Fölkapaszkodunk. Mi természetesen, mint elsőosztályúak, a hátulsó ülésekbe, a szangvinikus fiatal családapa mint másodosztály szemközt a kis ülésre, míg a pesti ember, az egész üzlet összetákolója, a kocsis mellé ugrik föl vidáman, mert hiszen két hatost megspórolt. Megyünk. A pesti pipára gyújt, a takarmányárak iránt érdeklődik, azután sürögve tapogatja magát körül, azt mondja, lyukas a zsebje, kivesztett belőle egy koronát, mit szól majd hozzá az asszony?

No, valami sebeshajtásért nem igen lehetne megbirságolni a fiákerost, nem igen vágtatnak a zabhambárok. A fiákeros lónak megvan az a tudománya, hogy a két első lábával lépésben megy, a két hátulsó lábával meg úgy mutatja, mintha kocogna, mivelhogy képmutálkodik már a ló is ebben a nyakatekert világban. De ezért a pénzért nem is igen lehet sebesebb járást kívánni, a lovacskák soványak, a tarisznyát rá lehetne a combjukra akasztani s elvégre is mindenki csak olyan kalappal köszönhet, amilyen van neki. Igy is csak odaérünk, ahova akartunk, aminthogy annak idején majd a közanyánk ölébe is elérünk, bármiként tartózkodjunk még ma tőle.

A családos fiatalember a kezembe nyomja a két hatost, hogy majd fizessem ki az ő taksáját és a templom lábjánál azt mondja a kocsisnak, hogy talán már megállhatna, mert ennyi pénzért elég ennyi fuvar is. A kocsis „nagynehezen egy szóra" azonnal megáll, a fiatalember leszáll és azt kérdezi, hogy melyik itt az az utca, amelyiken egyenesen menni kell. Hát éppen ez az. De hát sohase volt még Dorozsmán? Azt mondja: nem. Hát akkor hogy találja meg azt az embert, akinek a kocsiját föltekinteni akarja? Azt mondja: azt mondta, hogy csak az egyenes utcán menjek, majd rátalálok és hát majd csak rásegít az isten. (Szerelmes úristenem, ekkora bizalmak mellett teréád aligha szólhat a munkaszüneti törvény.)

Leszállunk hát mink is, hogy mendegéljünk tovább, napnyugat felé. A pesti ember is leszáll a kocsibakról és beül a belső ülésbe. Majd hirtelen föláll és halkan mond valamit a kocsisnak. Öt krajcárt, illetve tíz fillért igér még neki, ha elhajt vele a szolgabírói hivatalig. A fiákeros ránt egyet a vállán: miért ne, hiszen csak százötven lépés odáig. No és mondjátok meg őszintén és a lelketekre, emberek, hogy volna-e egy olyan szolgabírói hivatal a világon, amely ekkora tisztelet kifejtése mellett ne adna engedelmet egy pesti embernek arra nézve, hogy a szombati búcsú alkalmával vásárt állhasson?

INGYEN KÖNYVTÁRT
AD AZ ÉN UJSÁGOM
MINDEN
ELŐFIZETŐJÉNEK

Rendőri ellenőrzés a football-mérkőzéseknél

Mühlbeck Károly rajza

No hát, most itt ácsorgunk. Meddig várjunk egy másikra. A városszéli hivatalos személyzet: rendőr, vámőr, biztat, hogy majd visszajön nemsokára. De nem nagyon jön. Már egy óra is eltelik s mégsem mutatkozik az idő előtt elmentnek mása. Gyerünk gyalog. Igen ám, de lehet, hogy mikor megindulunk, pár perc múlva már jön az automobil, akkor az a másik utas, aki szintén rá várakozik, majd kinevet bennünket, amint patallérozunk az országúton. Az amúgy is úgy van, hogy a kocsinjáró ember lenézi a gyalogost. Különösen ha úrforma. Már pedig minket ne nevessen ki senki, a jó reggelét ennek a találmányos világnak.

A vasuti állomás mellett vagyunk, fiákerek és konflisok várnak a vonatokra. Egy kétlovas kocsis odasomfordál és szinte szégyenkezve mondja:

— Ha fejenkint négy hatost fizetnek, beviszöm magukat Dorozsmára.

Ez jó lenne. De a harmadik társ nem vállalja. Öreges pesti zsidó, kopottas, foszlányos, de tisztára mosott és szépen kivasalt fehér nyári ruhában. Olyan vásárokra járó ember. Nem igen látszik pestinek, mert nem visel nyakkendőt és pipázik és dohányzacskó van a zsebében, de ő maga mondja és hát miért ne higyjük el neki. Ellenpróbát úgysem tehetünk, mint a bosnyák borbély. Az úgy volt, hogy lent a hegyek közt egy faluban bemegy a borbélyhoz egy cigány ficsúr. Kérdik tőle: hova való? Hencegve feleli a cigány: Bosznaszerályba. A borbély erre kopott borotvát vesz elő és azt mondja: Úgy hallottam, hogy a szarajevói urak most életlen borotvával szeretik magukat tisztíttatni. Jaj, — kiáltotta erre ijedten a cigány, — nem egészen Szarajevóból való vagyok én, hanem csak a közeléből. Ilyen próbát nem tehettünk a pesti emberrel, aki azért igyekezett Dorozsmára, mert ott szombaton búcsú lesz és engedelmet akart kérni a szolgabírótól, hogy ő is vásárt állhasson. Panorámás lehetett, vagy gyorsfényképész, vagy esetleg olyan művész, aki bicskaheggyel karcolja a betüket a névjegyekre. Szóval, ha nem idevaló is, de éppen olyan célszerű szögény ember, mint a többi.

Nem állt bele a vállalatba. Azt mondta, hogy az automobil oda is viszi, meg vissza is hozza négy hatosért, miért fizessen ő csak odáig négy hatost. Azt mondta: Wir können warten s nyomban megkérdezte, hogy ki mondta ezt: Bismarck vagy Schmerling. Én bizony nem tudom egészen biztosan, nem vagyok lexikon. Azonban alighanem mégis Schmerling mondta, bár hiszen ugyanezzel az erővel mondhatta volna Bismarck is.

Jött egy negyedik automobil-váró. Ez egy fiatalos férfi volt, iparos, vagy kiskereskedő, kocsit ment nézni Dorozsmára, hogy ha megtetszenék neki, majd meg is venné. Úgy látszik, hogy a vérmesebb emberek közé tartozott, mert az automobil viselkedésére azt mondta: ez nem eljárás.

A pesti ember ekkor közbevető indítványt tett, mint azt a gyűléseken szokás mondani. Azt vetette közbe, hogy mi, én meg a társam, fizessünk négy-négy hatost, ő fizet két hatost, ez a jó ember is fizet két hatost, akkor ki lesz az egy forint húsz krajcár és a fiákeros elvisz bennünket Dorozsmára. Jó. Ez olyan indítvány, amibe bele lehet alapodni. A pesti mindjárt el is ment a kocsijához, a visszavonult fiákeroshoz és tanácskozásra hívta meg. A fiákeros elpirult a szégyenletes ajánlatra. Hiszen kétlovas létére már így is igen megalázta magát, mikor arra vállalkozott, hogy idegen határba koponyánkint négy hatosért szállít pasasérokat, mint valami omnibusz, de hogy forint húszért négy embert: idáig már nem sülyedhet. Forint hatvan, aztán punktum.

S míg ezt a fiákeros elmondta, egy másik kétlovas fiákeros már a kocsijával oda is állott elébünk, mondván elszomorodottan:

Vasco Nunez de Balboa, a Csendes-oceán fölfedezője. Kilényi Gyula (Buenos-Aires) domborműve egyik oldalról metszetek után

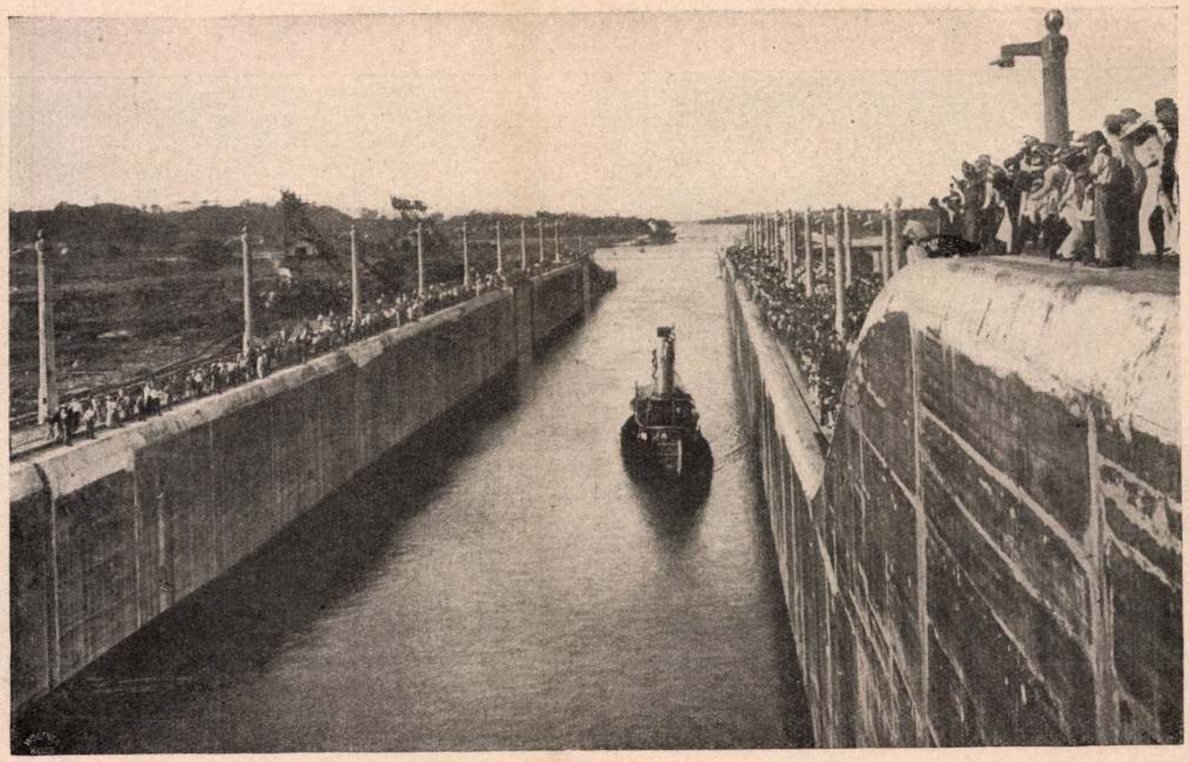

Az első hajó, amely a Panama-csatornába jutott: A Gatun vontatóhajó a zsilipek közt. A háttérben látható az Atlanti-óceán egy darabja

A király elhitte és amikor Balboa visszatért, a kormányzó társaival együtt láncra verette, majd pedig rávette Espinozát, az új világrész akkori legmagasabb rangú katonáját, hogy fejeztesse le Balboát.

... Ahogy a történelem írja: Pedro Arias maga is jelen volt a lefejezésnél és gyönyörködött a martir Balboa véres fejének lehullásában ...

Balboa holtteste több napig maradt eltemetetlenül... Azé az emberé, ki hű volt a királyához, és aki fölfedezte a Csendes-óceánt, örök dicsőségére Hispániának.

Most, négyszáz év után, az évfordulón, kellett volna szobrát leleplezni, még pedig ugyanazon a helyen, ahol lefejezték. Am az ünnepségeket elhalasztották akkorra, amikor hivatalosan is megnyílik a Panama-csatorna. Akik pedig majd az Atlanti-óceánról átmennek a Csendes-óceánra, a csatorna bejáratánál ott fogják látni Balboa szobrát, aki először ért el a Csendes-óceánra.

(Buenos-Aires.) *Kilényi Gyula*

Homokhordás. Szikszay Jolán amtőrfényképe

A homokon

Elbeszélés

Irta Tömörkény István

Az úton

Jó sport a gereblyézés, továbbá a pajzstetü irtása az akácfákról s nem utolsó hátgerinc-gimnasztika a paréjt kihúzgálni a szőlőtőkék közül a homokhártyából. Azonfölül hasznos dolog is, mert a paréjt a sertés nagyon szereti, ezért is neveztetik disznóparéjnak. Azonfölül nagyon alkalmas sport a gyalogolás. Nem kell hozzá sem egylet, se uniformis, se semmiféle fölszerelés, csak országút, azt meg ingyen adják. (Igaz ugyan, hogy a lélegzésen kívül talán már csak az egyetlen olyan dolog, ami ingyen van adva.) Csak nem szabad vele határidőzni, mert akkor olyan emberkínzás válik belőle, mint amilyen az állatvilágban a lófuttatás. Nem is gyalogolni kell, hanem csak menni-mendegélni, folytonfolyvást szem előtt tartva a régi magyar igazságot, hogy sohasem volt jó az a nagy sietség. Azután le kell arról is tenni, hogy azzal dicsekedjen az ember, hogy ezt meg ezt az útat teljesen gyalog tette meg. Minek az? Ahol alkalom van rá, ott mással viteti magát az ember, nem a lábaival.

Ennek a figyelembevételével született meg az a határozatunk, hogy gyerünk ki az alsótanyára ezen az ingyen sporton, de mégsem egészen gyalog. A szomszéd Dorozsmára automobil jár a vasuti állomástól, odáig hát azon megyünk. Onnan már csak egy ugrás a dorozsmai fürdő, ahol, mint ez előzetesen kitudakoltatott, most jó sört mérnek. Ott egy félórai pihenés s utána már csak gyenge két órácska kell, hogy odaérjünk, ahova akarunk.

Az előzetes program-csinálások azonban még az ilyen kis dolgoknál sem válnak be mindig. Az automobilnak is baja van, mint a vasutnak, de megfordított. A vasút abban hibás, hogy késik, a benzinre járó delizsánsz pedig abban, hogy siet. Hamarabb elment, mint ahogy az állomáson a táblájára ki van írva.

A készülő millenáris emlékmű. „Moriamur . . .“ Zala György műterméből

A Csendes-oceán jubileuma

A tengerek is jubilálnak . . .

Rövid idő múlva a világ egyik technikai csodája — a Panama-csatorna — a civilizáció szolgálatába áll. Egész Észak-, Közép- és Dél-Amerika készülődik a nagy ünnepségekre, melyekre a mai amerikai nemzedék legöregebbje is úgyszólván gyermekkora óta vár már. A véletlenen múlt csak, hogy az első hajó nem azon a napon megy keresztül a csatornán, amely napon éppen négyszáz esztendeje, hogy fölfedezték a — Csendes-oceánt.

1513 szeptember huszonkilencedikén a spanyol hidalgó, Vasco Nunez de Balboa, a déli tenger partján kirántotta hüvelyéből kardját és a dicső spanyol királyt éltetve, belépett az ismeretlen oceánba, és elsőnek fürdött meg a szűz vízben, melyről a művelt világ még nem tudott semmit, és elnevezte azt a tengert Csendes-oceánnak, s elfoglalta a spanyol birodalom részére . . .

A tizenötödik században, a nagy fölfedezések idején, mikor Spanyolország nagy és hatalmas volt, és a spanyol lovagok mind azon igyekeztek, hogy hazájuknak hírt, vagyont és dicsőséget szerezzenek, Balboa egyike volt hazája legnemesebb, legműveltebb lovagjainak. Rászolgált a halhatatlanságra: meghalt mártirhalállal azon a helyen, ahol tudtul adta a civilizált világnak a Csendes-oceán létezését.

Miután Columbus fölfedezte Amerikát, a spanyol fölfedezők egész raja tette meg ugyanazt az utat, amelyet ő, hogy hazájuknak újabb földeket hódítsanak meg. Azok közül a nevek közül, melyeket a történelem följegyzett, — Pizarro, Soto, Valdivia, Almagro, Alvarado, stb. — kétségen kívül Balboa emelkedik ki leginkább.

Míg a többi expediciók mindig csak a belső partok mentén kutattak, Balboa volt az első, ki rájött arra, hogy: bármilyen széles legyen is az ujonnan fölfedezett föld, nem messzire kell, hogy legyen tenger a másik oldalán is. El akart jutni az új tengerhez . . . Ezt az ideáját már akkor akarta megvalósítani, mikor már Darien-ig ért s ott már megalapította Santa Maria de la Antiguá-t, mely székhelye volt az akkori kolóniának, s már abban az időben is rohamosan kezdett fejlődni. Akkor lett e vidék kormányzója, és ez időtájt már kezdett fölfedező-utakat tenni Panama belsejébe. Egyik fölfedező-útjában találkozott egy indián törzzsel és annak fejedelmével azután is bizalmasan érintkezett. E törzsfőnök fia pedig már tudott arról, hogy van egy nagy tenger az ellenkező irányban is. Ez még jobban megerősítette Balboát föltevésében, és ezt közölte is a spanyol kormánnyal és egyben kérte, hogy fölfedező-útjára a szükséges eszközöket bocsássák rendelkezésére. Mivel pedig kormánya csupán kormányzói állásától mentette föl, elhatározta, hogy a saját belátása szerint fogja megtenni fölfedező útját. Amennyire ott akkor még lehetett, előkészítette az expediciót, az útiterveket kidolgozta és 190 emberrel elindult Amerika belsejébe.

Hosszadalmas, szinte lehetetlen is lenne leírni azokat a szenvedéseket, melyek az expediciót érték. Keresztül az irdatlan őserdőkön, hol baltákkal vágtak maguknak útat; a végtelen hegyláncokon, hol küzdeniök kellene a vadakkal, a nagy hideggel és a tikkasztó hőséggel. És mégis, ha sokan el is pusztúltak, huszonöt napi keserves út után, mikor egy hegy tetejére értek, ott látták maguk előtt a végtelenbe eltünő nagy déli tengert — a mai Csendes-oceánt.

Ez 1513 szeptember 25-én történt. De míg a hegyről lekerültek egész a tenger partjára, elérkezett 29-ike is. Balboa ekkor megvárta az apályt, és míg társai fatörzsekből kereszteket csináltak, s szent zsolozsmákat énekeltek, ő bement a vízbe és elkeresztelte az új tengert. Társai abbahagyták a zsolozsmát és utána kiáltották:

— Mar Pacifico.

A spanyol király, — V. Carlos, — a legnagyobb elismeréssel és kitüntetéssel illette Balboát. Neki ajándékozta az általa fölfedezett földeket.

De mialatt ő tovább kutatott, kormányzóvá Pedró Ariast nevezték ki, aki megirigyelte Balboa dicsőségét és azt, hogy a király annyira kegyeibe fogadta. Hosszú távolléte alatt annyit intrikált, hogy V. Carlossal el tudta hitetni, hogy Balboa áruló, hűtlen lett a hazájához és visszaélt a király jóságával, kinevezte saját magát királynak és ő uralkodik az ujonnan fölfedezett földeken.

Uj Idők 1913-14. XX. 8 sz.

200

201

202

203

200. A Kilényi-féle gyűjteményből: Ezüst karosgyertyatartó XVI. Lajos stílusban, Bécs 1776. — 201. Mahagóni ellenző, empire. — 202—203. Faragott és aranyozott székek, XVIII. század.

200. Aus der Sammlung Kilényi: Armleuchter, Wien 1776. — 201. Wandschirm, Empire. — 202—203. Lehnstuhl und Hocker, XVIII. Jahrhundert.

Kilényi gyűjtemény

204

204. A Kilényi-féle gyüjteményből: Délnémet színes faragvány, XVI. sz. e.

204. Aus der Sammlung Kilényi: Holzschnitzerei, bemalt. Süddeutsch, XVI. Jahrhundert.

Kilényi-gyűjtemény

melyek közül néhány e nagy hírnévre szert tett gyár kezdő idejéből származik. A magyar kerámcserépgyárak termékei szintén gazdag sorozattal vannak képviselve. A herendi porcellángyár termékei közül szintén több művészi értékű darabot találunk a gyüjteményben. A legkorábbi egy virágtartó edény, a Neu-Wien porcellánok modorában 1846-ból.

A fafaragások közt egy színezett délnémet dombormű érdemel nagyobb figyelmet. A régi francia szalonbútorok legszebb dísze a gobelin. Egy teljes készlet ma meglehetősen ritka. Ilyen XVI. Lajos korabeli készlet gazdagítja ez idő szerint a Kilényi-gyüjteményt.

Tóth Gyula: Épületdíszítr

A fémek csoportjában Messerschmidt württembergi születésű szobrász ólomból öntött tanulmányfeje a művészi alkotások minden ismérvét viseli magán.

Ez a jeles szobrász a XVIII. század második felében Pozsonyban működött és ott alkotta meg az említett tanulmányfejet. Hasonló alkotása van az Iparművészeti Múzeumban és a pozsonyi városi múzeumban.

Érdeklődéssel várjuk e gazdag gyüjteményt, melyet az aukció alkalmával nagyközönségünknek is alkalma lesz közelebbről megismerni és érdeme szerint méltányolni. Csk.

AZ ORSZ. MAGY. IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM igazgatósága megkezdte a múzeum gyüjteményeinek átrendezését. A modern magyar iparművészeti tárgyakat a földszinti csarnok baloldali részében csoportosítják. Ugyancsak a csarnok baloldali részében állítják ki időlegesen a textilgyüjteménynek magyar úri hímzéseit, amelyek érdekesen tükröztetik vissza az olasz és a török művészet hatását. Csk.

SZAKOKTATÁS

AZ ORSZ. M. KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA igazgatói teendőit Czakó Elemér dr. távozása óta Nádler Róbert kir. műegyetemi tanár látta el ideiglenesen. E kétéves interregnum a nyár folyamán megszünt. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ugyanis Gróh Istvánt, az intézetnek tanárát bízta meg az igazgatással, aki e tanév elején át is

szentel a magyar háborús emlékeknek. A közleményben lapunk szerkesztője, Györgyi Kálmán számol be arról a serény munkáról, amelyet e tekintetben bizottságok, művészeti egyesületek és művészek kifejtettek és úgy ebből a cikkből, mint a bemutatott sok síremlékből és egyéb pályamunkákból megismerkedhetnek a német körök ama nem kicsinylendő kulturális erővel, mely alkotóművészeinket a nagy, történeti feladatok teljesítésére is képessé teszi. Míg Németországban főleg a szaksajtó érdeklődik háborús emlékművészetünk iránt, Bulgáriában a hivatalos körök és a társadalom kívánják ennek közelebbről való megismerését. Arról értesülünk ugyanis, hogy a Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság egy külföldi vándorkiállítás előkészítésén dolgozik, melynek első állomása Szófia volna. Ennek az eszmének megvalósításától nemcsak erkölcsi sikereket remélhetünk, hanem hihetőleg oly gazdasági kapcsolatok megteremtését is, melyek egyaránt üdvösek volnának művészeinkre és az idevágó ipari szakmák képviselőire is.

MUZEÁLIS ÜGYEK

A KILÉNYI-GYŰJTEMÉNY, melyet tulajdonosa több mint 30 éven át csendben gyűjtött, nemsokára kilép az ismeretlenségből: aukcióra kerül az Ernst-múzeumban. Kilényi Hugó nyugalmazott miniszteri tanácsos a maga gyönyörűségére gyűjtögette nagyszámú képeit, miniatürjeit, bútorait, ón- és fajansztárgyait, ezüstjeit, szelencéit, porcellánjait, érmeit, régészeti tárgyait és szőnyegeit. Várhegy-utcai villájában szívesen megmutatta ismerőseinek gazdag gyűjteményét. Csak egy ízben szerepelt nyilvánosan néhány tárgygyal a kisplasztikai kiállításon (1912-ben), ahol különösen nagy feltűnést keltett az a mesteri dombormű, mely egy nagy darab lapis lazuliból van kifaragva és barlangban ülő nőalakot ábrázol; és egy Buddha-szobrocska, melyhez türkizekkel kirakott színarany szelence tartozik. Mindkét tárgy a Kárász-gyűjteményből származik. Iparművészeti tárgyainak néhány jeles darabját Kilényi a Giergl-gyűjteményből szerezte meg: így egy XIII. századi püspöki pásztorbotot, néhány olasz majolikatálat és egy rendkívül érdekes keleti szőnyegtöredéket. (Lásd: Magy. Iparművészet 1907. évf.)

A porcellánok csoportjában egy Georg Ernst Keil (Herold sógora) által festett és teljes névvel jelzett meisszeni fedeles kupa gazdag aranyozásával és mesteri — Herold-modorú — festésével válik ki. Különös érdeklődéssel gyűjtötte a holicsi fajanszokat,

Magyar Iparművészet
1917.

KILÉNYI Hugó műgyűjtő

91 10. 4

Új Művészet

Kilényi Julio, Newyork, I.West 67. Street

Adressenverzeichniss der ungarische Medailleure

Kilenyi, Julio M.D.K.

szobrász. Szül.: Arad, 1885.febr.21. Jelenleg Amerikában él. Cime: 1 W. 67th St., New York, N.Y.

vö. Who's who in America, 1952-1953; 1956-1957.

MDK

Kilényi Zoltán

Csand-utcai részlet, of.

Uj Szalon...karácsonyi kiáll. 1934. dec.

7. 1.

Kilényi Zoltán

1901. tav. kiáll. Nemzeti Szalon

Esős idő a Balatonon,
140 kor.

Vágmagyarád h. sz. 116.

M.D.K.

Kili Mihály, csizmadiam.

Pápai csizmadiamester 1818-ban. 223.o.

Mihalik Sándor: Dunántúli keramikus családok. 221.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém. 1965

Kilian
rezmetro
1690. Lásd Müller Antalt

MDK

Kilián

A betontechnológiai eljárásokat vizsgálja.

K/bpt/ 100.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités történet. Bp. 1960.

MDK

Kilian, N,

Lippay György, rm.

Koronázási kiáll. Tört.Képes. 1916.dec.

MDK

Kilián, rézmetszö

Spillenberger János mellképét rézbe metszette 1671-ben

Kenény Lajos: Spillenberger János.
Müvészet.1907. Adatok müvészetünk történetéhez.
206.1.

MDK

Kilián, párdányi plébános, festő

A csatádi templom főoltárán levő felirás, az 1783. évszámot viseli. Szt.-Terézia képét Kilián, egykoron párdányi plébános, renoválta, és-sajnos-át is festette.

Dr. Szentkláray Jenő: Csatád helytörténeti emlékei.

Tört, és Rég. Értesitő 1902. 3.f. 10.l.

Eperjes.

A középtért a kőfalakkal s bástyatornyokkal megerősitett város foglalja el, melynek épületei felett a templomok tornyai uralkodnak, melyek körül a szt. Miklósról nevezett anya templom középütt s a görög katholikusok czifra temploma jobbra latható. A város mögött a Tarcza folyik, mely balról át van hidalva. A háttérben elvanuló hegyek közt ~~[illegible]~~ vár romjai tünnek föl s az előtér dombos. Fölirataí

a felső jobb sarokban: „48";
a lebegő szalagon: „EPERIES";
alól jobbra: „Georg Christoph Kilian exc."
s a balsarokban: „Eperies. Lat. Eperiae, liegt nicht weit von den Polnischen Gräntzen, und ist eine Koenigliche Frey Stadt, welche sich A° 1685 durch Accord nach einer harten Belagerung an den Kayser ergeben Muste = Denn bisshero hatte es die Stadt beständig mit den Türcken gehalten. Vor diesem ist in der Stadt ein berühmtes Evangelisches Gymnasium gewesen."

Rézmetszet, méretei 13,5 : 20.5 cm.

2061.

31/93 № 208

Kanizsa:

A középtérben van a bástyákkal s a Zala vizeitól képzett mocsarakkal körülvett város, melynek épületei közül a mecsetek s kúp alakú tornyok válnak ki. Balra négyszögletes épület van sarkain tornyokkal. A előtérben lévő házcsoportok tól a várba töltéseken lehet bejutni. A háttér hegység. Fiiratai

a felső jobb sarkon: „6.",
a mondatszalagon: „Canischa",
alól jobbra: „Georg Chr. Kilian ~~[illegible]~~ exc. A. V."
s balról: „Lat. Canisia. Eine sehr feste Stadt am Fluss Sala in der Grafschafft Zalavár in Nieder-Ungarn an den Steÿrmärckischen Grentzen, nicht weit von den Flüßen Muer u. Drau, wo beyde zusammen fließen u. liegt sie gleichsam als eine Insul, mitten im Morast am kleinen fluß Canisa. Sie gehört dem Hause Oesterreich, u. ~~[illegible]~~ wurde 1690 mit Accord von den Christen erobert. Mehreres davon findet man in unserem Grundriß."

Rezinetszet, méretei 14.3: 24.6 c/m.

4102.

31/93 № 217.

Kilian Georg Christian

1709-1781

verm

l.

Drescher verm

55. l.

56. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Kilian, Georg Christoph

1709–1781

rezim –

l –

Michalik Miklós bört

43. l –

Kilian G. C.

rajzoló 1775

l. Nyári Kup

105. l.

Többször

M.D.K.

KILIAN, Georg Christian rézmetsző
(1709 - 1781)
az augsburgi rézmetsző család egyik tagja
Officium Rakocziamum metszései

Drescher P.: Bibl. Táv. 8. füz. 55-56.l.

Kanizsa. T. 4102.

A középtérben látjuk a bástyákkal megerösitett várost, az előtérben a külvárosi épületek vannak, a melyek felé padló vezet, a háttért pedig hegyek képezik. Felirata a lebegő mondatszalagon:

CANISCHA

fölül jobbra: 6
alól jobbra: Georg ✠ Chr. Kilian exc. A.V.
oldalt balra: lévő leiro szövegének kezdete: Lat: Canisia. és befejezése: Mehres davon findet man in unserem Grundriss.

Rm., mér. a rl. 14.1 : 24.5 cm.

31-93-217.

Eperjes. T. 4061.

A középtért a város foglalja el, a háttér hegyes vidék erődökkel, az előtérben pedig dombok vannak. Felirata a lebegő mondatszalagon:

EPERIES.

alól balra a keretben: EPERIES
Lat. Eperiae liegt nicht weit von den Polnischen Grantzen, und ist eine Königliche Frey-Stadt, welche sich Ao. 1685. durch Accord, nach einer harten Belagerung an den Kayser ergeben Muste: Denn bisshero hatte es die Stadt beständig mit den Türcken gehalten. Vor diesem ist in der Stadt ein berühmtes Evangelisches Gymnasium gewesen.
fölül jobbra: 48.
alól jobbra: Georg Christoph Kilian exc.

Rm., mér. a rl. 13.3: 20.5 cm.

31-93-208.

Kilian, Georg Christoph

Szigetvár. T. 4121.

A bástyákkal megerősitett váron innen, melynek kapuihoz czölöpökön nyugvó hidak vezetnek, a Dráva balról át van hidalva; a háttérben pedig hegyek látszanak. Felirata a lebegő mondatszalagon:

SIGETH

fölül jobbra: 153.
alól jobbra: Georg Christ Kilian exc. Aug. V.
oldalt: List gelegen in Nieder Ungarn.. Bloquade ergeben muste
szöveget Erklärung der Buchstaben követi A. die alte Stadt
kezdettel és D. das innere Schloss befejezéssel.

Rm., mér. a rl. 16.6 : 25.3 cm.

35-93-277.

E mozzanatokon kivül javára vált Csatád emelkedésének egy másik körülmény is, mely Clary gróf tartományi kormányzó 1774-ben történt leköszönése után a Temesi Bánság igazgatásában beállott. Ugyanis Mária Terézia Brigido József bárót nevezvén ki Clary utódjává, Brigido legott új dikaszteriális rendszert dolgozott ki, mely szerint a tartomány kincstári területe, az 1752-ki tizenegy kerület helyett, most már csak négy kerületre tagoltatott. E felosztásnál Csatádot tették az egyik kerület székhelyévé.

Ezen új rendszer keretében megalakultak a csatádi, verseczi, temesvári és lugosi kincstári kerületek. Az egyes kerületek ismét uradalmakra vagyis tiszttartóságokra, azok pedig községekre osztattak. Minden kerület élére a császári örökös tartományok példája szerint kerületi kapitányok (Kreishauptmann) vagy főnökök (Kreisvorstand) neveztettek ki, egy segéddel, két biztossal, egy irnokkal és nehány gyakornokkal. A kerületek központi hivatalát „Kreisamt"-nak nevezték. A kapitány alárendeltjei voltak az uradalmi tiszttartók, azok összes hivatalbéli személyzete és a községek elüljárói.[1]) A csatádi kerület 1777-ben már teljesen rendezve volt. Azon év őszén költözött át Temesvárról Csatádra a „Cameral-Kreisamt". Brigido József tervét némi módositásokkal öcscse s a tartományi kormányon utódja, Brigido Pompeo báró vitte keresztül és fejezte be.[2])

Csatád szerencsés fekvése a nagy-szentmiklós-temesvári és a zsombolyaradi országutakon, földjeinek termékenysége és a falunak a többihez képest nagyobb népessége (1776-ban 1045 lélek) megszerezték neki azt a rendkivüli előnyt, hogy nyolcz esztendőre alapitása után kerületi központtá lehetett. 1775-ben már mint kiválóbb községet látjuk szerepelni Griselini atlaszán.[3]) Székhelye volt a kerület kapitányának és a hozzátartozó hivatalos személyzetnek, azonkivül a bünfenyitő bíróságnak is. A kerületi kincstári uradalmak mind Csatádra szolgáltatták az országos adókat és egyéb jövedelmeket, oda jártak igazságot keresni és törvényt látni.[4]) Ő felsége 1777-ben decz. 18-án kelt dekrétummal elrendelte, hogy Csatádon önálló postaállomás létesittessék; „mert — ugymond — Kis-Becskerektől Komlósig 4 mértföldnyi a távolság, mi a póstajáratokra nézve nagyon terhes".[5])

[1]) Száz év Délmagyarorsz. u. tört. 226. l.

[2]) Griselini: Gesch. d. Temeser Banats, I. 189—190. l.; Czoernig: III, 27. l.; Böhm: II, 121. l.

[3]) Ortvay-Szentkláray: Tört. Adattár, IV, 9 l.

[4]) Száz év Délm. u. tört. m. f. — A nagy-kikindai szab. distriktusnak első fölebbezési fóruma szintén a csatádi kerületi kapitányság volt. A distriktus ez ellen 1777. jan. 31-én óvást tett a temesi adminisztrácziónál. (Torontál megy. levtr., n.-kikindai akták.)

[5]) Torontál várm. levtr. (Protocoll. Congregat.) A postákat abban az időben többnyire pénzen vették. A temesvári császári postaprefektura pályázatot hirdetett az üres állomásokra. Aki postát akart venni, a prefektushoz folyamodott.

Időközben az 1767-ben épült kisded kápolna nagyon megrongálódott a téli viharoktól és esőzésektől. Különben is olyan szűk volt az a kápolna, hogy a megszaporodott híveket már nem volt képes befogadni. Az istenitiszteletet tehát 1771-től kezdve a valamivel tágabb iskolában kellett tartani.

De Tománovics nem lankadott. Utánjárására a püspök 1777-ben kieszközölte a királynőnél, hogy Csatádon kincstári költségen a hivek számának megfelelő új templom épittessék. A temesi adminisztráczió intézkedett azonnal, hogy az alapozási munkák még azon év őszén befejeztessenek. A következő 1778-ik év őszén már a mostani szép tornyos templommal diszelkedék Csatád községe. Még folytak az épitkezés munkálatai, midőn 1778. junius 24-én Christovich Imre püspök megjelent a községben s megtartotta az első „canonica visitatio"-t. Jelenvolt a kincstári kerület kapitánya, Löwenwolde Keresztély Frigyes gróf. Nemsokára elkészült az új templom is. A kegyes királynő iránti hálából Szent-Terézia nevére szentelte föl Jáprai Spissich Ignácz Antal kerületi esperes.[1] Keresztelő Szt.-János megszünt a helységnek pátronusa lenni. Az új templom szerelvényei a királynő rendeletére részben kincstári költségen, részben adományokból kerültek elő. A még létező főoltárkép, a monstratorium, ciborium, kelyhek és nehány miseruha Mária Terézia ajándéka. A községi hagyomány szerint a három oltárt a királynő halála után Ausztria valamelyik eltörölt jezsuita-zárdájából küldte le a kormány.[2]

Tománovics Sándor, noha csak 56 éves volt, ekkor már véghatárán állott tevékeny életének. Az elmult télen konok betegség támadta meg és annyira erőt vett rajta, hogy kénytelen volt ideiglenesen Sturm Kázmér ferenczrendi szerzetest maga mellé venni. Folyamodott egyszersmind egy káplán állandósitásáért. A püspök fölterjesztésére a temesvári kormányszék oly meleg ajánlással vitte az érdemes és kedvelt pap kérelmét a trón elé, hogy a királynő, tekintettel a helység folyton szaporodó lakosságára, czentrális jellegére, és különös figyelemmel a plebános betegeskedésére (wegen misslicher Gusundheit dasigen Pfarrers), teljesitette Tománovics kérését és állandó segédlelkészi állomást engedélyezett Csatádnak, rendszeresitett kápláni fizetéssel (mit den für einen Caplan ausgemessenen gewöhnlichen jährlichen Unterhalt). Ezen elhatározásáról a királynő 1778. márcz. 7-én értesitette a püspököt az osztrák-cseh udv. kanczellária utján.[3]

Tománovics meghalt 1780-ban febr. 29-én. Végrendeletében megható szavakkal kéri hiveit, hogy az ő sok fáradságával létrehozott új templomban temessék el. Kivánságát teljesitették. Hamvai e derék lelkipásztornak, kit

---

[1]) A templom főajtaja fölé illesztett egy kőlapon ez a felirás olvasható: D. Theresiae tutelari, Maria Theresia Aug. D. D. D. Anno R. S. MDCCLXXVIII.

[2]) A főoltár tetején levő felirás az 1783-ik évszámot viseli. Szt.-Terézia képét Kilián, egykoron párdányi plebános, renoválta és — sajnos — át is festette.

[3]) Csanád-egym. püsp. lvtr. (Cista Csatád.)

Dr Szentkláray Jenő: Csatád hely-történeti emlékei - Tört. és Rég. Értesítő 1902. 3 füzet

Kilián mester

tevékenykedett 1625 körül Stricsón.

H. Takács Marianna: A Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970.

1041

MBK

Kilián és Cselesnik János

gépmesterek

A tírás bécsi Képes Kronika 41 lapja nimt Melléklet. A lap 13 zinben és aranyozással liliput gépen lett nyomva szakértelemmel és munciozus pontossággal". Kilián és Cselesnik munkája (Athenaeum nyomda)

-: Mellékletünk

Grafikai Szemle 1895 évf 3 z 43 l.

Kilián könyvkereskedő, mükereskedő

Művészet, III., 1904. 203.

Adatok művészetünk történetéhez.

Kilian

rezm.

Nádasdy Ferenc
gróf és neje,
rezm. kis folio
fentitol.
Wawra aukció
1901. apr. Bécs.
Esterházy M. gróf
tatai nutrietegyüte-
mennye.

Balthasar Kilian, grafikus

Melczer János XVII.századi tézislapja melyet a metsző, Balthasar Kilian,a nagyszombati jezsuita templomban ol tárképeket festő Jacobus Rost rajza után készittetett, 3.old.12.jegyz.

Galavics Géza: A törökellenes harc és egykorú világi képzőművészetünk 1.old

Müv.Tört.Írt. 1976. XXV. 1sz. Bp

Kilian, grafikus

Neuhausi jezsuita tanár Guttwird Menyhért vallásos mövét díszítő metszet arcképe II.Rákóczi Ferencnek csak a császári területen,csk bizonyos körökben válhatott publikálhatóvá. 62.old. 3.jegyz.

MTKcs.Gyüjt.2126.sz.Rézmetszet.Jel:Antonius Müller, dell.-F.Kilian s.

Cennerné,Wilhelmb Gizella: Adalékok az ifju II.Rákóczi Ferenc és felesége ikonografiájához. 62.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. kt 1.sz. Bp

Kilian, Bartholomäus

Nádasdy Ferenc ét, feleségét és a Brettoni templomot ábr. tárgyalását említi és közli

Rózsa György: Nádasdy Ferenc és a művészet. - Művtört.Ert. 1970.3.sz. 185-202. l.

192, Kr. 194. l.

Kilian; Bar.

vézin

Mayr, Jo. Ulrich

tovább

a királynét termének
után rajzolta.

Eleonora Magdolna
Terézia magyar király-
né, I. Lipot nejenek
mellképe, ovál keretben.
Rézm. 1676. ból.
Fentich műve
Majláth tört. kiáll
459. l.

MŰEMLÉKEK OBSZ. BIZOTTSÁGA
738-1908
Számlaz

KARL W. H

BUCHHÄNDLER U

RECHNUNGS-AUSZUG für die Landes-

Ung

Fol. XV 297
6485/187

Erfüllungso

1908 30/1.		Sie empfingen: 328/141 Choisy, l'arc 340/598 Paulus, Kun v Württemb + Text
30/1.		Dehio + Bezold, Ku Atlas m/ Ge
19/6.		Bau- & Kunstde

Kilian E. W.

Peralltörtképes

223,476.l.

roly postatiszt, a miskolczi igazgatósági

lőadója / lakik: Miskolcz, Szemere-utca 12/

Kilian, Bartolomeus

augsburgi rézm.
Merian Mathias tanitvá-
nya.

Buda és Pest lát képe.

Megjelent: Wagner: Deli-
neatio Provinciarum
Pannoniae c. umben.
Augsburg 1684.

Kremnemetmet

115. l.

k

b. (király

bra.

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

Mátyás király

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

a hírneves királynak hódolatul. H
ülkében trónon ül Mátyás. Lábait
ugtatja; öltözete páncélból és palástból
t, ~~bal~~ baljában világalmát tart. Dúshaj-
n arca erélyt és bátorságot fejez ki. Teje
en felül az egyik, rövid pallost, a másik gö-
ülke felső részét. Az oromban pedig kor-
gar pályákkal és Dalmácia koronás oros-
lkként hangzik: MATHIAS. REX ANNO. MC
s üdonek 1486. évében. Az arckifejezés egyé

Kilian B.

vérm

I. Lipót felesege
Eleonora magyar
királyné arch.

d.

Harsányi

24-l

Kilian, Barthol.

rezni

Waldman, Casp

rajzoló

[illegible]

I. József magyar
király arck.

l.

Harsányi.

26 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Kilian Bartholomeus

Kilian, Barthol., rézmetsző III-40

Mur és kit Ert

Kilian Bertalan
és Lukács
vérmetszok
XVII–XVIII. sz

Pozsonyi latkepek

l.

Forum 1935. 221. l.

~~Kigyóbűvölő~~, Gérómedól IV. 45.

Kilian, Bartholomeus

... az augsburgi Kilianok seregéből meg-
említjük Bartholomeus Kiliant, aki Wagner »Delinatio Provincia-
rum Pannoniae« (Augsburg, 1684) számára dolgozott.[288]

Ambesata
75. l.

Muz. és Kvt. Ért.
MÚZEUM

Kilian, Bar., vérmetsző III. 38.

Kilian, Bar.

Kilian, B.

I. Lipót. 10183.

A Historische Beschreibung des Heutigen EUROPAE czimü munkának czimlapján fölül jobbra IV. Ferdinand és I. József képei között tojásdad medaillonban látjuk I. Lipót arczképét, mely őt balra fordulva ábrázolja. Az előtérben az EVERHARDI GVERN. HAPPELII HISTORIA MODERNA EUROPAE. czimü könyvet tartó szárnyas női alakkal Mercur beszél, ki caduceusával a három arczképre mutat, a melyek előtt a harsonát fuvo hir ül felhőkön. Jobbra a korlát sarkán globuszt látunk. Jelzése alól balra: B. Kilian Sculps.

Rm., mér. a vk. 30.7:18.3 cm.

Szn. 153-900
332-900-106.

Kilián Farkas

verm. XVII.

l.

Bán 206, 207 l

208, 209. l.

ség

vége.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS Patrona Hungariae alakja.

EGYÉB ADAT

Három hajos. A középső hajóban
kje, A két oldalsóban. kettő-kettő
ztatásának eszközeivel. Hat
emek tőt levelek.

Kilian, Wolfg. Philipp
rezi

I. Lipót király
arch.

l.

Harsányi
24. l.

Kilian Wolfgang

rézm.

1641-ben ter-
mészet után raj-
zolta és metszette
Lippay György
egri püspök
arcképét
Repr.

Frederk

III. 54. l.

ben nem forog, mivel ez
fővárosi tulajdona és
szükség esetén, azt más
hasonmértékű területtel
fogja becserélhetni.

Összefoglalva már
most a fentmondottakat,
a jövő évben a követke-
ző munkálatokra lesz
szükség, melyek költsé-
gei a magas kormány
budgetjébe csatolnak.

1. Az amphitheatrum

/.

Kilian, Wolfgang

I Lipót király fiatal
korában

1658

l.

Harsányi

16. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca [illegible] III. 2.

Kilian, Wolf.

II Ferdinand királ
archepě

l. Hassaupi

14 l.

értékelést állitottunk össze, mely
i a veszteségeket, tekintve azok-
művészi és nemzeti értékét, továbbá azt
lehetetlen pénzben értékelni, miértis
gét vettük csak számitásba.
ről a németek által okozott müemléki
jellemzésére, azokról topográfiai
övetkező képet adjuk, részletekben
lapján:
azért vettük elsőnek, mert az or-
mert müemlékekben a legtöbb veszt-
tt a német ellenállás utolsó fészke,
pestnek legrégibb városrésze, utcá-
lomaival és házaival, a királyi pa-
gy összefüggő, nagy müemlék. A Vár-
ház nem maradt benne. Az egykori

Kilian Farkas
rezm 1581 – 1662

Bethlen Gabor
arczeje, rezm.
repr.

Kubinyi Miklós

Bethlenfalvi gróf
Thurzó Imre.
1598 – 1621. M. Tört.
Életrajzok Bp.
1888. 68. l.
után

vegytani intézetben, Barrenscheen professzor vezetése mellett dolgozott s ezenkívül Bécs különböző szakkönyvtáraiban igyekezett a dohányra vonatkozó irodalmi adatokat összegyüjteni. Munkája eredményeit a következő, részben már közölt, részben közlés alatt levő dolgozatokban foglalta össze: A Magyar Dohányújságban: „Nikotinelőállítás zöld dohányból", „A dohány mesterséges fermentálása" és „A dohány minősége". — A Biochemische Zeitschrift számára: „Bestimmung kleiner Mengen Furfurol", továbbá „Unsere bisherige Ergebnisse über die Chemie und Biochemie der Tabakausbildung" és „Methode zur Bestimmung kleiner Mengen Pyridin neben Nicotin und Ammoniak".

Dr. Bogsch László (1906, Vajdahunyad, ág. ev.), bölcsészdoktor, tanársegéd az egyetem Földtani Intézetében, Budapestről (Papp Károly professzor). Állami ösztöndíjas az első félévben. A bécsi természettudományi múzeum geológiai osztályán dolgozott dr. Schaffer egyetemi tanár és dr. Kautsky paleontológus vezetése alatt. Az idei félév folyamán befejezte a mult évben megkezdett munkáját, amennyiben a nógrádszakáli tortonienkori kövületanyag monografiáját összeállította. A mult, 1933—34. ösztöndíjas éve alatt ugyanitt dolgozva az egész anyag részletes őslénytani feldolgozását végezte, az idei félév folyamán összeállította a monográfia teljes kéziratát a

Kilian W

laid
2

Perlajst 36 l

..... *műhely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Mur. és Kat. Esterh.

Kilian, Wolfgang, vézmetsző II. 217

Mur. is Kat. Estentő

Kilian, W. vézmetsző II/215.
/213

Kilian rezm

Mayr. Jo. Ulrich

festö

I. Lipót felesége

Eleonóra magyar

királyné termé-

szet utáni hé-

szült arcképe

l.

Harsányi

24. l.

[illegible]

cél

2

(Wolfg. Phil. Kilian sc)

Nicolaus Comes De Serin.
medaille mell rép, alatta
emblemakkal A kretben
a fenti latin felirat.
Felr. ( ).

Kilian Ignaz Dientzenhofer

Minorita templom (részlet)
1745. évi tervek alapján.
(repro)

Voit Pál: Egy nagy korszaka.
Művészet, 1979. augusztus – 12. lap.

Zrinyi Miklós:

Mellig, kissé jobbra ~~nézve~~ fordult, kerek medaillonban ~~látható~~, melyet hadi ékítmények és szalagok díszítenek. Haja hosszú, bajusza kicsiny, ~~ki~~ szakálla leberetvált. Köntöse álló gallérú, ~~ki~~ prémg ~~galléros~~ mentéjének csatja ékköves. Felirata a kereten:

NICOLAVS COMES DE SERINI

s alól jobbra: „Wolfg. Phil. Kilian sc."

Rézmetszet, méretei a vonalkezetnek 11·1 : 14·2 cm.

8422

140/95 № 325.

400. E. W. Kilian.

Működött a XVII. században.

Lippay György püspök.

Derékig, balrafordultan és tojásdad medaillonban van ábrázolva. Biretumot visel, haja és körszakálla rövid, bajusza hegyesre pödrött, ingének széles gallérja lehajtott, brokátköntöse zsinóros. A díszes keret párkányzatán fölül, infulával és pásztorbottal, címert tartó két angyal ül. Felirata a kereten: »ILLVSTRISSIMVS AC REVERENDISSIMVS DOMINVS DN. GEORGIVS LIPPAY DE ZOMBOR, EPPVS AGRIENSIS, SVPREMVS AC PERPETVVS COMES COMITATVVM HEVESIENSIS, & VTRIVSQ ZOLNOK, AC SACRAE CAESAREAE REGIAEQ MAIESTATIS CONSILIARIVS, & REGNI HVNGARIAE CANCELLARIVS.«, alól pedig: »*E. Wolfgang Kilian ad vivum*« és »*delineauit Ao 1641*«.

Rézlap, méretei 19·7 : 14 cm. — Lelt. sz. 400. — Értéke 10 K.

Jegyzet. Lenyomatát lásd a Tört. Képcsarnok grafikai gyűjteményének személyi sorozatában a 2937 lelt. szám alatt.

Kilian, Wolfg
Philip

Lippay György:

Mellig, kissé balra, tojásdad medaillonban. Fején biretum van s rövid hajat, bajuszt és szakált hord. Ingének gallérjá lehajtott s rövid újú brokát köntösén zsinór gombolók vannak. Fölül czimer látható, melyet a keret diszén ülő két angyal tart, kiknél infula s pásztor bot is van. Felirata a kereten:

„Illvstrissimvs Ac Reverendissimvs Dominvs, Georgivs Lippay De Zombor, Eppus Agriensis, Supremvs Ac Perpetvvs Comes Comitatvvm Hevesiensis Et Vtrivsqz Zolnok, Ac Sacrae Caesareae Regiaeqz Consiliarivs & Regni Hongariae Cancellarivs"

s alól a faragványon balra: „Wolfgang Kilian ad vinum"
s jobbra: „delineavit A° 1641".

Reámetszet, méretei a vonalkeretnek 19.3 : 13.2 Cm.

Ltha 1937.

Degenfeld Hannibál:

Mellig, kissé jobbra ~~nézve~~ fordult, kerek medaillonban, melyet pálmák és ~~hadi~~ tropheák vesznek körül. Gündör parókájának fürtjei vállaira omlanak, bajusza kicsiny, szakálla leberetvált. Vértbe ~~van~~ öltöz~~ve~~ött s nyakkendőjének végei ~~elől~~ lelógnak. Felirata alól a kereten:

„HANNIBAL BARÓ A DEGENFELD."

s alól jobbra: „Wolff. Philipp Kilian Sculps."

Rézmetszet, méretei a háttérnek 10.9 x 14.1 cm
Metszette: W. Ph. Kilian.

9133.

140/95 № 31.

Kilian, Wolfg. Phil

Zrínyi Miklós

Vállon alól, kétnyolczad jobbra, négyzögletes alapon kerek medaillonban. Középütt elválasztott haja hosszú, bajusza kicsiny s arcza leberesvált. Köntöse be van gombolva s prémes mentéjét ékköves csat tartja össze. A medaillont fölül szalag díszíti s alól hadi ékítmények veszik körül. Feliratai a kereten:

„Nicolavs Comes De Serini"

s alól jobbra: „Wolfg. Phil: Kilian sc."

Rézkarcz, méretei 11:14 %m.

Muz. és Kvt. Ert.

Kilian, Wolf., rézmetsző III. 38.

Kilian, Wolfg

rein.

I. Lipót felesége Eleonóra magyar királyné arcképe

l.

Hasenauer

24. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Grafika. XVII. sd. Rézmetszet.

Capricornus muzsika arcképe, Kilián Fülöp rézmetszete.

Tud. gyűjt. 1832. évf.

VII., 20-21. l.

Rothkrepf Gábor: Második told. a magyarországi muzsika tört-hez.

Rézmetszet. Capricornus, vagy
Bokshorn Samu (: 1629–1669:)
pocsonyi ht. Hörnsi, templom karnagya.
Kilian Fülöp. (: 1659:)

Tud. gyüjt.
1832., VII., 20–21.

művei az osztrák nagymester hagyatékaként szállanak az egri építésznemzedékre. Már korábban, 1745-ben a Pilgram-féle jászói építkezés idején is születtek Egerben olyan alkotások, amelyek Francesco Borromini és – Pilgram másik nagy példaképe – Johann Lucas von Hildebrandt ismert stíluselemeit utánozzák, például a [illegible] templom homlokzata, a kispréposti palota [illegible]

6 *Franz Sigrist: Az egri Líceum dísztermének mennyezetfreskója, részlet, 1781 (Corvina Fotóarchívum)*
7 *A Csillagvizsgáló belső homlokzata, egri Líceum, épült Josef Ignaz Gerl 1763. évi tervei alapján*
8 *Kracker János Lukács: Az egri Líceum könyvtártermének freskója, részlet, 1779 (Corvina Fotóarchívum)*

9 *Minorita templom, részlet, épült Kilian Ignaz Dientzenhofer 1745. évi tervei alapján (fotó Tahin)*

Kilian Ignaz Dientzenhofer

Művészet, Budapest, 1979. aug. 10. old.

KILIÁN István üveges ? Egerben 1768 február 4-én a trinitárius templom ablakainak megcsinálása fejében 119 forint munkadijat vesz fel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Kilián János Károly

könyvkötő Sopron

1798 – 1832

1832. cékmester

+ 1849.

lásd

Vasi Szemle

1936. 230. l.

1.–12. M.

Kilian János Károly

Könyvkötő

Sopron

1799. febr. 6.

polg. cskü

Hází

Római denár V. 256.

Johannes Kilian, Johannes ötvös MDK

Kilian Lucas fia. A Brandenburgi Katalin virginálján lévő ötvösmunkák szerzőinek tartják.
A szerző Joh. Klebillerre gondol.
184.o.

Gábry György: Brandenburgi Katalin virginálja.
Folia Archaeologica. XI.1959. 179- 184.

MDK

Kilián József
nyomdász

1839 zül. 1854 lett betűszedő, a Landerer és Heckenast nyomdában. Több fővárosi nyomdában dolgozott – évek óta a Franklin társulatnál.

÷ Jubileum
Grafikai Szemle 1905 évf 6 z 138 l.

Kiliánu Jozef
majorovský

[illegible] 1811 bol [illegible], a [illegible]
a [illegible] majorovi [illegible]. Tým [illegible]
majorovi [illegible] – viedli [illegible]
[illegible].

— [illegible]

[illegible] [illegible] 1848

Kilian, Josef

Josef Kilian tárlatát a *Csehszlovák Kultúra* újonnan megnyílt Népköztársaság úti kiállítótermében láttuk. Az érdemes művészi címmel kitüntetett cseh mester, aki „civilben" Prága város helyettes főpolgármestere, a csehszlovák piktúra idősebb nemzedékének rangos és népszerű képviselője.

Kilian elsősorban tájképfestő, s e műfajon belül is főként a mozgalmasan tagolt, folyókkal, halastavakkal szabdalt dél-cseh dombvidék festője. Izgalmas természeti részletek váltakoznak itt egyedülálló népi építészeti emlékekkel, nagymúltú civilizáció a végtelenbe futó nagyüzemi szántók szalagjaival. Ez a változatos világ Kilián ecsetje nyomán igen dinamikusan, mintegy *a fejlődés feszültségében* elevenedik meg: azt keresi és láttatja meg a tájban, ami élő és aktuális. Vitalitását főként friss színvilága és képszerkesztésének lényegre törő módszere közvetíti: a rajzos alapú, tiszta szí-

Népszava 1979. III. 29.

Kilian Károly

(Carl)

Könyvkötő.

mainzi (?) születésű

1795-ben érkezik Sop-

ronba, hol 1799-ben

nerez. polgárjogot 1802-

töl könyvkereskedéssel

is foglalkozik - Meghalt

1849 aug. 13.

Csatkózl

1798-ban már atyamester

s

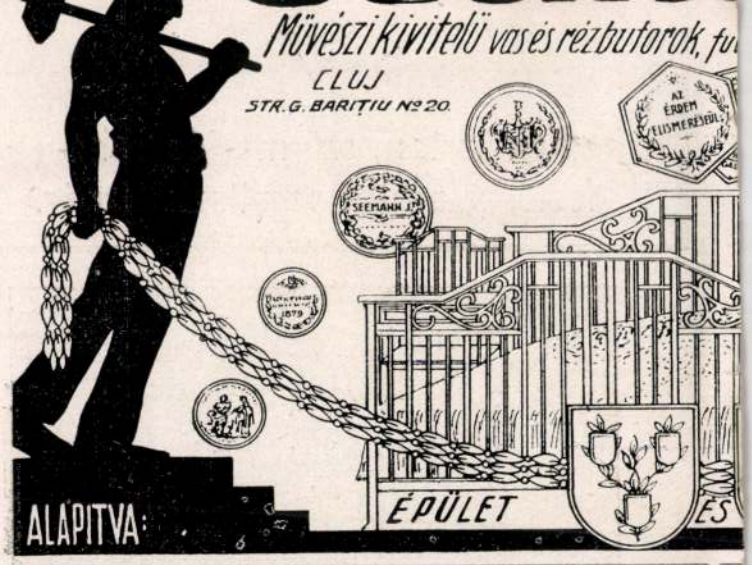
Művészi kivitelü vas és rézbutorok, fu
CLUJ
STR. G. BARIȚIU Nº 20.
AZ ÉRDEM ELISMERÉSÉVEL
SEEMANN
ALAPITVA:
ÉPÜLET
ÉS

OSENBERG
PIANINÓK
PERZSASZÖNYEGEK
ANTIKBUTOROK
STEINWEY WIRTH LAUBERGER & GLOS

M. D. K.

KILIÁN KÁROLY

Soproni könyvkötő volt 1806-ban említik az itteni könyvkötők Emlékkönyvének egy bejegyzése.

a Debreceni Déry-Múzeum Évkönyve 1948-56

Debrecen, 1957.

Csathay Endre: Debreceni könyvkötő legények Sopronban. 115. o.

Kilián Károly
könyvkseged.
K. János Károly fia.
1817-ben szabadult fel
Sopronban
Végh sopronikönyvk
230. l.

Kilián János Károly

könyvkmester

Sopronban

1798-ban kéri magát mint mestert felvétetni. 1799-ben bemutatja remekét és felvessik a céhbe. 1799-ben Jungmeisterré, 1819-ben alelnökké és Gesellen-vaterré 1832-ben elnökké (céhmesterré) választották.

Meghalt 1849-ben.

Véghsoprkönyvk.

230. l.

Piszkolygolyók VII. 28.

Kilián János Károly

soproni könyvkötő

1799

l.

Rombányi

88. l.

Kilián Katalin

– Lukáts Gabriella – Hönich Henrik –
– Simon Ferenc

35 ezer forinttal jutalmaztak pályaművüket az esztergomi Várhegy és Vármúzeum építészeti kialakítására kiírt pályázatán

Magyar Nemzet 1972 október 4
6. old.

L. Kilian rézmetsző
(Pázmány portre)

Vayer L. Pázmány Péter ikonografiája
Századok. 1936.
273-320. l.

LUKAS KILIAN, rézmetsző

1620-ban kelt képe Bethlen Gáborról egy másolata Egidius Sadeler képének. Rosszabb kiviteli kép, a keret sok elemét átvette. 176.old. 7.jegyz

GYÖRGY RÓZSA: Ein unbekanntes Werk von Egidius Sadeler 169.old

FOLIA ARCHAEOLOGICA. A Magy.Nemz.Múz.Évkönyve, XXI. 1970.Bpest

LUKAS KILIAN, Professor

LUKAS KILIAN, rézmetsző

Singer szerint Bethlen Gábornak két összefüggő képe Lukas Kilian művére megy vissza, 170.old. 5.jegyz. 1.-2.kép.

GYÖRGY RÓZSA: Ein unbekanntes Werk von Egidius Sadeler 169.old

FOLIA ARCHAEOLOGICA. A Magy.Nemz.Múz.Évkönyve, XXI. 1970.Bpest

---

Lucas Kilianus Aug.^{s} sculpsit

Bárta György..., rézm.

Tört. Képes. graf. kiáll. 1907. 30 l.

MDK

Kilian ?,Lucas ötvös

Többen azonositják Branderburgi Katalin virgináljának mesterével. /L.K.I. 1617. /
/I.- Invenit?/
Müködött 1607,1627,1637-ben.
183-184.o.

Bethlen Gábor ikonográfiájában egy 1620-ból valórézmetszet mestere.
184.o.

Gábry György: Brandenburgi Katalin virginálja. Folia Archaeologica. XI.1959. 179- 184.

KILIAN, Lucas

91 11. 48

Új Művészet

XLIX. 1. ***Gr. Zrinyi Miklós halála.*** († 1664.)

Az előtérben a középen a vadkan, amint szétmarcangolja áldozatát. Jobbról és balról vadászok sietnek elő. A háttérben jobbra Csáktornya. (Kurtze Beschreibung, wie Jämmerlich Herr Grav Niclas Zerini auff der Wilden Schweinhatz umkom̃en. | Herr Graf Niclas von Serini . . . der Held sein Tod)

Egykorú rézkarc. M. 21·7—29·2 cm. Kettős-példány.

— 2. ***Zerinvár képe madártávlatból az 1663-ik évből.***

A középen, kissé balra Zerinvár. Tőle jobbra Zrinyi mellképe, ovális keretben, «Sors Bona Nihil Aliud» jelmondattal. Fent a jobb sarokban Zerinvár erődítéseinek hosszmetszete és német nyelvű magyarázat. (Warhafft= und eigentlich Geometrischer Grund=Risz | des alten Gräflichen Haus | Serin=War | und der hernach neuerbauten Vestung Serin=War über der Traba liegend in Sclavo= | nien | nach der Scala durch einen Inschienör in Grundrisz gebracht. | Dieses alte Gräfliche Haus . . . wi dann disz seine | erley Weisz und Weg Schaden . . . wie er dem Türken auf aller= | wegs von Serin=War . . . um Jesu Christi willen | AMEN !)

Egykorú rézkarc nyomtatott szöveggel. M. 38—28·4 cm. Ltsz. 1038.

L. 1. ***Gróf Nádasdy Ferenc országbiró.*** († 1671.)

Mellen alul ábrázolt, félig balra forduló alak, ovális keretben. (Francesco Nadasti Conte Perpetvo Della | Terra Di Fogaraz, Delli Contadi Di Castel Ferrato, | Simeg, E Salad, Svpremo Conte & Consigliero Di | Stato Di S. M. Cesª E Svo Camariero, Svpremo Givdice | Della Real Corte Di Vngheria.)

Egykorú rézmetszet. M. 23—16 cm. Kettős példány.

— 2. ***Gróf Nádasdy Ferenc országbiró és neje Esterházy Anna Julia grófnő.***

Derékig ábrázolt alakok. Balról a férfi, jobbról a nő. A háttérben kolostor. (Lavretani In Hvngaria Conventvs Et Ecclesiæ Ord. Servorvm Bmae Mªe Vis Fvndator Excellentmus. | D. Comes Franciscvs De Nadasd Perpetvvs, Terræ Fogaras Comitatvs Castriferbei Svpremvs | Comes &c Ivdex Regiæ Cvriæ Cvm Lectissª Sva Contorali Dª Comitissa Anna Jvliana Esterhasi De Galätha)

Rézmetszet. M. 17·9—26·2 cm. XVII. sz. Jelzése lent a jobb sarokban: «L. Kilian Sculp.» Fent a jobb sarokban: «Nº 17.» Kettős példány.

XLVII. 4. ***Apaffi Mihály, erdélyi fejedelem.*** (1661—1690.)

Derékon alul ábrázolt, félig balra forduló és fejét kissé jobbra fordító alak. Lent a középen Erdélyország és a fejedelem egyesített címere. (Michael Apaffi, | Pr. Tran„sÿlvaniæ.)

Rézkarc. M. 14·4—8·8 cm. Kettős példány.

— 5. ***Apaffi Mihály, erdélyi fejedelem.*** (1661—1690.)

Mellig ábrázolt, balra forduló alak, bal arcélben. Ovális keret. (Michiele Abaffi Principe Di Transilvania | Anno, 1666,)

Rézmetszet. M. 24—16 cm. Jelzése lent a jobb sarokban: «Cor, Meyssens, Fe, Viennæ». Fent a jobb sarokban: «34». Kettős példány.

XLVIII. 1. ***Gróf Montecucculi Rajmond, tábornagy.*** († 1680.)

Mellen alul ábrázolt, félig jobbra forduló és fejét kissé balra fordító alak, ovális keretben. (Raimondo Conte Di Montecvccoli, Baron Di Ho= | henech, Consigliere Di Stato Di S. M. Ces: Svo | Tenente Generale, Governatore, & Capitan | Generale Di Giavarino, & Svoi Confini. Cavr | Del Tosone, Presidente Del Conse Di Gverra &.)

Egykorú rézmetszet. M. 26·5—19 cm. Jelzések alul balra és jobbra: »J. D. Herdt del.: — F.v. Steen S. C. M. Sculpt: fec.» Ltsz. 3197.

— 2. ***Gróf Montecucculi Rajmond, tábornagy.*** († 1680.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló álló alak. A háttérben ütközet. (Graff Von Montecuculi | Keyserlicher General.)

Egykorú rézmetszet. M. 23—16 cm. Ltsz. 3193.

— 3. ***Gróf Montecucculi Rajmond, tábornagy.*** († 1680.)

Lóháton. Balfelé vágtat. A háttérben ütközet. (Der Hoch= ung Wohlgebohrne Herr, Herr Reÿmund, Graf von Monte= | cuccoli, Herr der Freÿen Herrschafft Hoheneckh und Osterburg, Ritter desz guldenen | Vellüs, Der Röm: Kaÿs: Maÿ: gehaimber Rath, Cammerer. Hof Kriegs Raths Præsident, Ge= | neral Leüthenandt, Veld Marschalckh, Obrister Land= und Haus=Zeügmeister, bestelter Obrister und General der Raabe: Grentzen etc.»

Egykorú rézmetszet. M. 36—27·2 cm. Jelzések alul balra és jobbra: «Zu finden bey Paulus Fürst. — N S sc;» Ltsz. 3192.

Tört. Képcs. gyűjt. kiáll. 1907

Kilián Károly
könyvkötő legény
Sopron
1817

l.
Vasi Szemle
1936. 230. l.

1863

Kilián Károly

Könyvkötő

1799-ben nyert polgárjogot Sopronban. 1802-ben könyvkereskedési jogot kért és kapott. Ő volt az első hivatásos soproni könyvkereskedő. 1813-ban kölcsönkönyvtárat alapított, de ezt a hatóság nem engedélyezte.

Csatkai Endre:

Régi soproni könyvnyomtatók, könyvesboltok és olvasókabinetek. Magyar Könyvszemle 1939. 60-l.

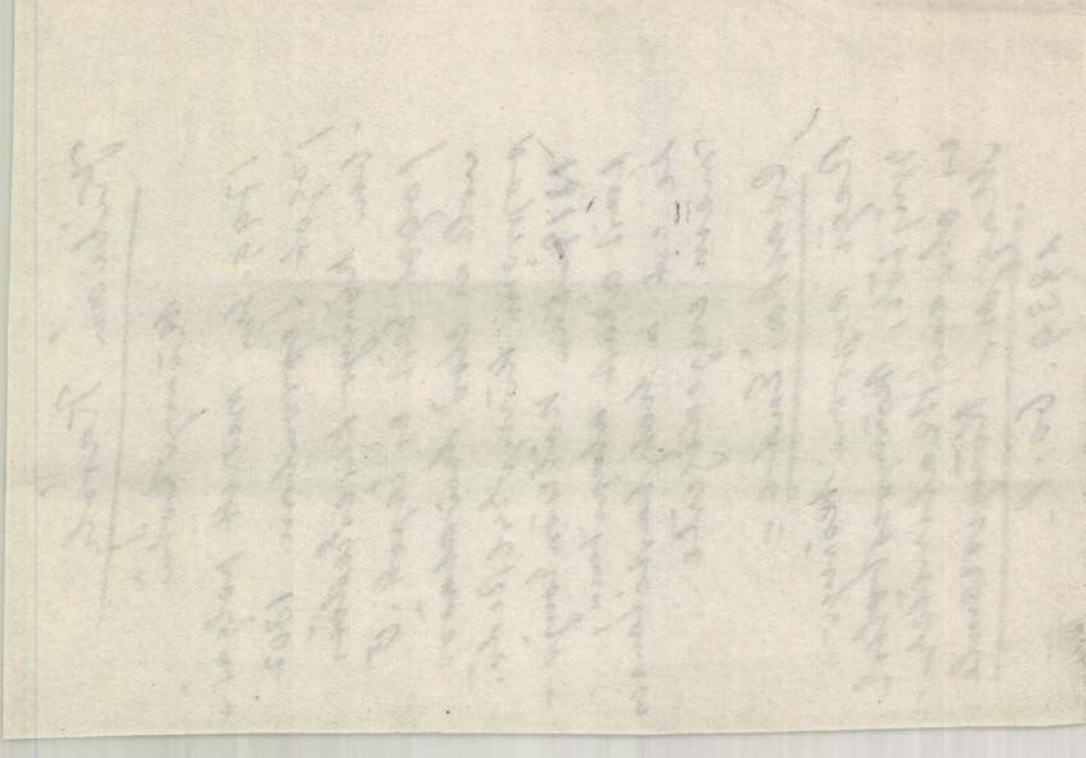

Kilián Lukács

Rézbe metszette Pázmány Péter arcképét. E tábla meg volt Jankovics Miklós gyűjteményében. Ugy értesít erről a Tudományos Gyűjtemény 1817. XI. füzetének 33. lapja. 1)

1) Pilágyi István: Adalék a magyar országi képző mi. részek nevezetéhez. Tört. Tár. 1880. 162. l.

ÉRK. A CSORNAI M. KIR. ADÓHIVATALHOZ
1904 APR 19.
1537
SZÁM

II

Valtaró ülelmény kami-
bajtó-Dám 326 lab 1 t. a
folyójárva
Kurt [illegible]

Lemowlana!

Kilian Lucas

rézm.

II. Ulászló arcképe

l. Rézm. Repr.

Mayer Lajos Gy.

Magyar uralkodók.

Bp. 1942.

16. l.

26. tábla

N° 77.

4272. Willem van Mieris:
Sz. Leydenben 1662 junius 3-á

Ámor megfenyitése.

Folyótól felt Hegyes vidéken szemlélhető, a

a rozsákkal felhintett uton
göndör hajú Ámort, a kit Diana je
nyit meg. A utobbiak egyike, a
gatja, a csintalan gyermektől, az
kel telt puzdra a figyelő vadász
a kissé fordult Venus áll
virágokat tart kezeiben és az utob
jával az Istennőnek balját tartja.
veri a siró gyermeket, mig másika
ja, Diana pedig jobbjával fenyeget
vállára támaszkodik. A folyótól
felhőzöt. Jelzése nyomai jobbról a szikl
1692. vannak."

Fa, méretei 59:~~69.7~~ 70 cm. -- Be
Gróf Pálffy János hagyománya

Jegyzet. Száma a törzsleltár

Jegyzet. A leltár szerint:
Willem Mieris: Diana un
tigen, unter Glas in alten G
schen Bildhändler, der einst
hoch 68 brt. (II. Salon No. 3)

49(6)

GABRIEL BETHLEN
TRANSSYLVANIÆ, PART.
ET SICVLORVM
Ætatis suæ XXXX.
D.G. PRINCEPS
REGNI HVNGARIÆ DNS
COMES, &c.
A° CHRISTI M.DC.XX.

Om I.

szepesvármegyei örökös főispánná lett, s Erdélyből a Kárpátok aljába ültette át nagynevű családját. Erdély fejedelmévé a felsőmagyarországi *Rákóczy* György lőn, Zsigmond fejedelem fia, Bethlen fegyvertársa, nem genialis, de eszes, rendszerető, conservativ hajlamú férfi, ki Erdélyben holmi puritan velleitásokkal szemben a reformatus vallásnak megadta maig fennálló szervezetét; az unitarismus túlcsapongásait pedig a deési complanatióval (1637) a megállapított dogma keretébe szorította. Főtörekvése volt azonban családja vagyonát, birtokait növelni, számára az erdélyi fejedelemséget biztosítani. Olyan ember lévén, ki nem szerette a koczkáztatást, csak nagy nehezen tudta magát 14 év mulva, 1644 elején, mikor Svédország támogatásáról formaszerűleg biztosította, elszánni, hogy Bethlen Gábor példájára a 30 éves háború nagy drámájába szereplő gyanánt belépjen.

Már ekkor II. Ferdinánd és Pázmány Péter, ki a magyar világi politikának is egyik döntő tényezője volt, nem éltek. A király 1637 febr. 25-én halt meg, az érsek, mint megtört, de mégsem pihenő aggastyán, egy hónap múlva (1637 márczius 19) követte. Nem egészen két évvel halála előtt (1635 május 12) Nagy-Szombatban jezsuita tanárokkal egyetemet alapított: „hogy előmozdítsa a katholikus vallás terjedését és emelje a magyar nemzet díszét, míveltségét", mely egyetem két — theologiai és bölcsészeti — karához a jogi kar csak 32 év mulva járúlhatott (1667 január 16), ugyancsak Pázmány Péter utódjainak, Lósy Imrének (1637—1642) és az erős magyar Lippay Györgynek (1642—1667) áldozatkészségéből. Ebből az egyetemből fejlődött azután később, királyi adományokkal gyarapítva, a mai budapesti magyar királyi egyetem.

Már Pázmány életében igen nagy hatást gyakorolt az ország ügyeire *Esterházy* Miklós, 1625-ben, 40 éves korában, nádor; Pázmány halála után pedig e férfiú lőn III. Ferdinándnak (1637—1657) legelső magyar tanácsosa. Pozsonymegyei régi köznemes család ivadéka, anyja után Illésházy nádor unokaöcscse, ifjúságában protestans, azután buzgó, sőt szenvedélyes, térítő katholikus; Pázmánynyal sokban ellenkező politikát követett. Míg a primás, bár erős magyar, mindig jezsuita maradt, kinek figyelme kiterjedt az egész világra, s a ki a dolgokat a katholikus egyház általános érdekei szempontjából tekintvén, még a protestansokkal is tudott, ha kellett, békét tartani: Esterházy Miklós tiszta fővel, de korlátoltabb látókörrel és gyakran fellobbanó hevességgel mindig csak a magyar dolgokat tartá szeme előtt és czélja az volt, hogy Magyarországot a német és török

Básta György:

Vállon alól, hétnyolczad jobbra, tojásdad medaillonban. Rövid hajat, bajuszt s állaá szakált hord. Vértbe van öltözve. Felirata a kereten:

„Georgius Basta Dns In Svlt. Eqves Avrat. Sac. Caes. Mat^is Ac Catholici Regis Hispaniae Consil: Bellicus Nec Non Partium Regni Hung: Superioris General Procapitā"

s alól balra: „S. C. M. Pictor
Ioan ab Ach
pinx."

s jobbra: „Lucas Kilianus
Aug^s. sculpsit
D: Custos excud."

Réikarg. méretei a vonalkeretnek 16,: 13. C/m

Ltsza 721.

11732.

L. Kilián:

Dr Jenis Pál.

Derékon alólig, kissé jobbra fordultan, feliratos czimerektől körül vett és balapzaton nyugvó tojásdad medaillonban van ábrázolva. Jobb kezével a nyakába vetett aranylánczot fogja. Felirata

fölül: PALLADE. IOVE. APOLLINE.

a kereten: PAVLVS IENISCH AVGVSTO. M.D.S. CÆS: M. ET. R. T. PALATI COMES S. CORONÆ HVNG. CIVIS. IMMATR. EVSDEM REGNI ex post AVSTRIÆ INFERIORIS nunc PATRIÆ MEDICVS ET COLLEGI p.t. DECANVS.

fönt jobbról: ÆTATIS LIII.

alól a mondatszalagon: gedult bringt Hoffnung... Hoffnung last nit zu schanden werden,

a képalatt: ZIMPERTU IENISCH ΣΥΝΕΜΠΟΡΟΣ HAMBVGENSIS HONORI AMORI FRATRIS VNICI F.F.

Lucas Kilian. Patrono bene merito D.D. CIƆIƆCXXXI.

Rézmetszet, méretei 22·4 : 16·1 cm.

Ltsz. 14243.
Kat. 121-914
570-914-iii

3 V.

Kilian Lukács

rezm.

l.

Szilágyi: Magy. nemzet

tört. VI. 580. l.–
581. l.

Zabela VII. 193

Kilian Lucas

rézmetsző.

(magyar ?)

Jankovics gyűjteményében egy réz tábla, Pázmány Péter archépével, meget Kilian Lucas vésett.

Fejér György. T. Vadassi Jankovics Miklós Gyűjteményeiről. Tud Gyűjt. 1817. XI. 33. l.

Kilian L

Lasd

Perlajst 40 l

1/2

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Kilian L

läsd

Perlajst 4·2

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kilian Philip

Margit királynő. 10222.

Derékig, kissé balra, tojásdad medaillonban, melynek kerete gyümölcsfüzér, felül kiterjesztett szárnyú sas ül czimerrel; oldalt, alól és a háttérbeli párkányzaton két-két koronás gyermek látható jogarral és feliratos paizszsal. A talapzat elején CONTERMINA SIC FOVET ASTRA jeligés ábrázolás van. Felirata a keret mondatszalagján:

D. MARGARITA AVSTR. ROM. IMP. AVG.

és alól jobbra: Philip Kilian sculpsit.

Rm., mér. a vk. 28.1:18.2 cm.

Szn. 165-900.
332-900-117.

Kilián Mihály

pesti üvegesm.

1768

l. Sägüvegesipar

206. l.

BUDAPEST
937 JAN-3-4.
P 741 P

Kilian Philip

rézmi

I. Lipót magyar
král mellképe
babérkeretben.
Rézmi. Fenti
metszete.

Majláth tört. kiáll

464. l

Méltóságos

Bátor vagyok a g

4000 k. kintaltatott.

egyház épit

szóval: ne

lázát kérni.

6000 k. kintaltatott Hermesnél oct. 7. 1908. Forster

Az öralja

tés részére

fedezésére

tatására

koronának

W. P.

MDK

Kilian Philipp rézm.

I. Lipót király arcképe.

Harsányi, 23.1.

K

Kilian Philipp rezm

Mildorfer Simon rajzolo

nincs
led
2

I. Lipót király
arcképe
l.
Harsányi
23. l.

Kilián többszor
ezen az oldalon

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

MDK

Kilian Philipp

halotti portrétat résztett rézmetszetben Hartmann Greid (+1656) és Johann Steudner (1665) augsburgi tisztelet eseköt.

Piglu, A. Portraying the dead
Acta Historiae Artium IV Tom. 1956. 1-2 n.
18.o.

Pázmány Péter. Kilian Lucas műve.

(: rézmetszet :)

Tud. gyűjt.

1817. XI. kät. 33.

Jankovich-gyűjt.

Kilian, Lucas, rézmetsző II. 214.

Mur. és Rot Esteste

Kilian Lukács

vezmetszi

Jeszeni János orvos tanár a prágai egyetem rektori diszében c. metszete 1617-ből repr.

Magyary-Kossa Gyula dr

Magyar orvosi emlékek.

I. kötet. Bpest, 1929. 247. l.

Kilian Lukács

Ruland János David
pozsonyi orvos (1585-1648)
archépe zentitöl, vérmet-
szet 1623-ból, repr.

Magyary-Kossa Gyula dr.

Magyar orvosi emlékek.
III. k. Bpest, 1931. 361. l.

EST
27 21
LKd

Kilian L., rézmetsző / II. 141

/ Mus. Kol. Ép

Kilián Lukács

rezin

l.

Vayer Pármán

26, 27, 28. l.

47. l.

tisztelettel kérjü
elismerést szerezn
váltásával támogat
egy ily kőrajz soro
haladja a jelen, ál

Kilian Lukas, rézmetsző

Schwartzenberg Adolf..., rézm.

Tört. Képes. graf. kiáll. 19o7. 31 l.

pontok és vonalak bemély
lyedésekbe jutott festék
fajai: acélmetszet, rézk

Melzi, Francesco /Mil
olasz festő, Leonardo t
ciao.-ba is elkisérte;
Művészetéről alig tudun
való hü barátsága őrizt
merjük /Milánó, Ambrosi
egy Fiatal nő arcképe /
/Milánó, magángyüjteném
köszött.

Kilian Lucas

Mária királyné:

(III. Ferdinand neje).

Mellig, hétnyolcad balra, talapzatra helyezett tojásdad medaillonban, melynek pálmakeretét babérgaly futja körül. Haja göndör ~~sikkö~~ köves fülbevalókat s balról „rezgő" boglárt hord, mint fejéket. Csipkézett kerek gallérja réteges s hositott újú magas ruhája kivarrásokkal díszes. Vállaira drága kövekkel kirakott láncz van vetve. Fölül a medaillon melletti faragványon nyilt koronával a kéiben két angyal ül, kik a pálmalevelek végei fölé zárt koronát tartanak keresztel a tetején. Feliratai a faragott keretben három sorban:

„Serenissima Et Augustissima Domina
Domina Maria Rom. Imperatrix Germ. Hung.
Et Bohemiae Regina. Infans Hispaniarum.

ezután két sorban:

„Eiusdem Augustissimae Majestati, humillime ac devote se suaq; studia commendans L. m. dedicat Wolfg. Kilianus Sculptor."

s alól balra:

„Lucas Kilian Ad vium delineavit" s

jobbra: „Wolfgang Kilian sculpsit Anno 1639."

Rézmetszet mérétei a vonalkeretet véve 22 : 15.8 c/m.
Methette: W. Kilian. 1639.

Ltsa ~~[illegible]~~ 3120.

Muz. és Kvt Ért.

Kilian, Philipp, rézmetsző III. 36, 37, 38.

Kilián Fülöp

vízmetsző.

1. Loretto. (Sopron m). Gróf Nádasdy Ferenc és neje Esterházy Anna Julia arckepe lapjain. Metszette Kilián Fülöp. — Az általuk alapított várda távlatban. K. fol.

Bubics. Magyarországi várak. 42. l.

Kilian Philipp

Lugger – Birken:
Spiegel ... des ... Erzhauses Oesterreich: I., czímlép.

Lipót (I).

A jelmondatokkal ellátott hat oszlop előtt állnak az uralkodói jelvényekkel kezében és koronával a fején. Rudolphus I. Albertus I. Fridericus III. Al-

bertus II., Fridericus IV. és Maximilianus I." császárol; az oszlopfőkön pedig amoretek ülnek, mint az uralom, dicsőség, hadi tettek, törvénylátás (igazságszolg.) stb. személyesítői. Ezek fölött tartja két amorette Lipótnak háromlánczon függő, nyolcz szögletű keretbe foglalt mellképét, melyen a fejét babérkoszorú övezi.

(A kép alatt két amorette keretet tart, melyben a könyv czíme: „Spiegel..." van gót betűkkel benyomva).

Mérései: 18: 28·5 cm.

Signat:

„Jonas Arnold delineavit." „Philip Kilian sculps."

Kilian Fülöp.

Margit (I. Lipót neje)
Zebr.: Philip Kilian sculp-
sit. Rézmetszet, folio.

Kilian Philip

rerum.

Eccl.?

Ferdinandus IIII ect.

Rerum 8°.

Philip Kilian sculp.

Kilian Philipp

rézm.

I Lipót király arch.

l.

Harsányi

27. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Kilian Philip

Kilian, Phil., rézmetsző III. 40

Mur és Kit Ést

Kilián Fülöp
vérm.

Zichy István gróf emlék-
lapja. vérm. Fentinek
Potmani Péter ~~nemá-~~
~~va kiszult~~ Theses Phi-
losophicae ~~emléklapja~~
c. metszete. 1665-ben
kiszult

Zichy István gróf.

Adatok egy XVII.
századi Katolikus főúri
család történetéhez.
Öregetbik Zichy István
gróf (1616–1693.)

Regnum 1942–43.

V. k. 762. l.

Repr u o. 763. l
elött

5.

Kilian, Philipp

I József Eiralz arc-
kepe

l.

Harsányi

26 d.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Kilián Fülöp

VI. III.

Gróf Nádasdy Ferenc
és neje, a loretói ker-
vita-templom és rendház
alapítói. Rézm. 1656.
Festi metszete.

Repr.
Magyar Művelődéstörténet
III. k. 438. l.

926

894.

XLIII.

KILIAN, Philipp

Galavics Művtört.Ért. 1988 3-4 160. p. 38. a.

P E R I O D I Q U E S

==========

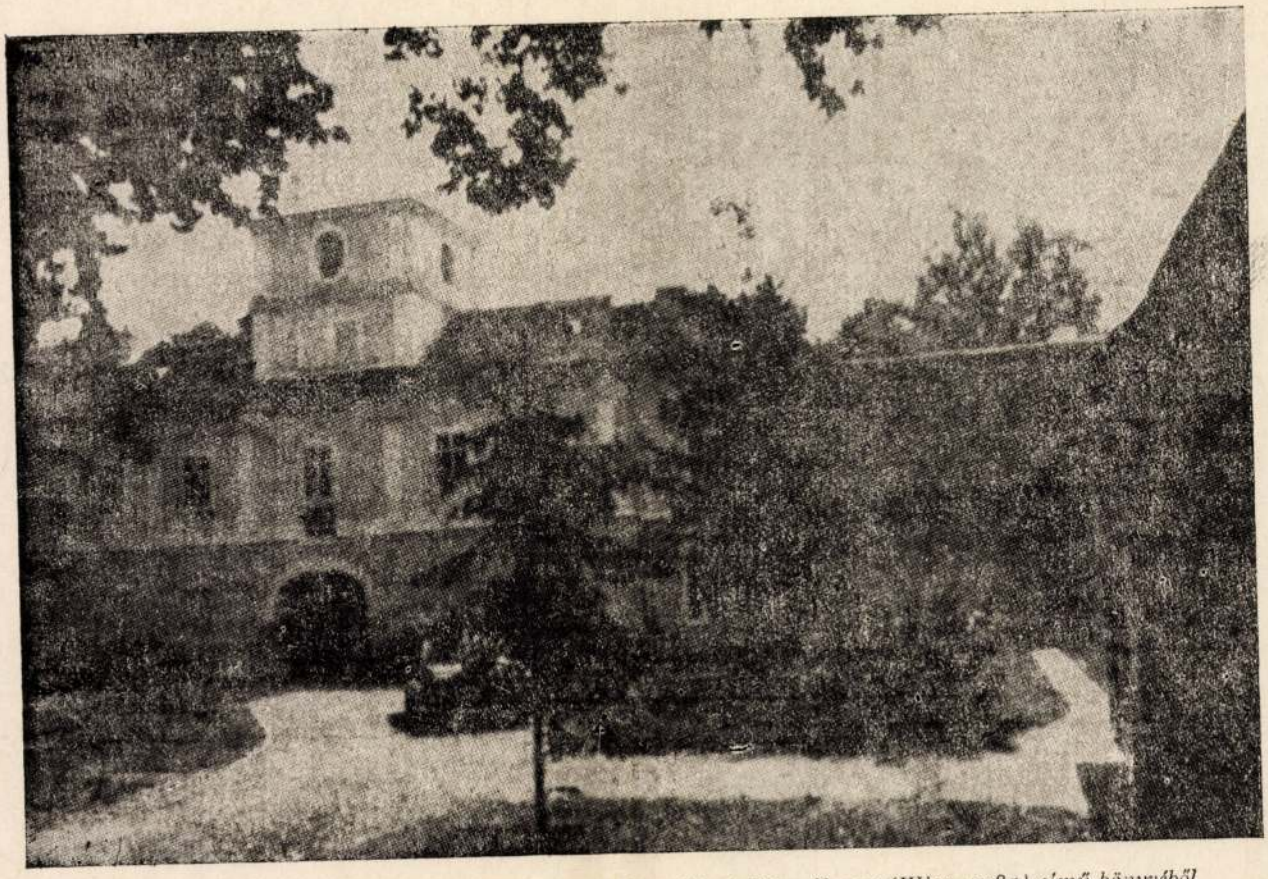

3. A béllyei kastély a Dráva-szögben. Reprodukció Ernst Trost Prinz Eugen (Wien, 1985) című könyvéből

csak lezárt törökkor után, tartva a további betörésektől — négyszög alakúra terveztek, sarokbástyákkal láttak el, belső udvar köré építettek. A rajz szerint egyemeletes volt, középen hangsúlyosan kiképzett, reprezentatívabb résszel. Itt volt a timpanon díszítésű — a rajz szerint egyedüli — kapu, mely a belső udvarba vitt. A bejárati fronton a hangsúlytalan bal és jobb oldalon öt-öt ablak volt, a tetőn pedig három. A középső részen a timpanon tetejű kapubejáró mellett a földszinten egy-egy, az emeleten kettő-kettő, míg a tetőrészben szélül egy-egy, középen egy dupla ablak látható. A középső rész középső tagja fölött még egy emeletnyi, ovális ablakú részre került rá a nagy, hagymaalakú, csúcsos torony.

A kastély központi részéről Ernst Trost[43] hoz felvételt, mely a belső udvar felől készült. Ezen a földszint és az első emelet képe megegyezik a tus- és tollrajzzal, míg a toronytörzs valamivel rövidebbnek látszik. A hagymatető eltűnt — helyette egy lényegesen egyszerűbb, de csúcsba összefutó lazárást választottak.

Trost leírja könyvében,[44] hogy a kastélyparkba lépve ma is Szavojai-kereszt látható. A kastélyban — melynek kertje ma is ápolt — a „Jelen" Társaság székel, mely a Béllye-környéki természeti paradicsomban vadászatokat rendez, turistákat küld. A Duna-deltában madárrezervátumot alakítottak ki. A béllyei agrár-nagyüzem egyszerű emblémáján — a gazdaság egy része Szavojai hajdani birtokán áll — az „1697" megjelölés emlékeztet a hajdani nagy napokra.

Szavojai Jenő halála után Albert von Sachsen-Teschen, Mária Krisztina férje, majd (Aspern) Károly és Frigyes főherceg kapták meg a németeklakta birtokot. Állítólag Rudolf főherceg is gyakran vendégeskedett itt. Őt II. Vilmos császár követte. Ezt róla 1903-ban és 1910-ben is feljegyezték. Amikor a terület Frigyes főherceg birtoka lett, 62 710 hektárnyi volt és komlótermesztéséről volt híres.

Azt, hogy Mária Terézia kedvenc veje, Albert herceg, amikor megkapja ráadásként a „mannersdorfi", „Ungarisch-Altenburgi", „béllyei" és „ráckevei" birtokait, lelkesen ültet, meliorizál ezen a vidéken, tudjuk az 1980-as halbturmi kiállításról. [45]

3.5. Magyarbél

A Pozsony melletti Magyarbél (ma Velký Bel) egykori Csáky-kastélyában a törökverő Szavojait szintúgy allegorikus alakok társaságában találhatjuk.

A Csáky-kastély maga egyes datálás szerint 1719-ben, más szerint 1722/25-ben A. E. Martinelli tervei alapján épült.[46] A kápolnában található freskók témája Szent Pál legendája és megtérése. Ennek keretébe ágyazta bele a festő egyben a magyar királyok és hősök alakját is. Közöttük helyet talált Szavojainak is. Gróf Csáky Imre püspök, esztergomi érsek, egykori, igen pompás kastélyát négy toronnyal építtette fel J. L. von Hildebrandt egyik tanítványával és természetesen ellátta pazar lépcsőházzal, díszteremmel is, melyben a freskók láthatók.[47]

Csáky kardinálisról (1672—1732) a morvamezei kiállítás is hoz képet — egy olasz festő 1721/22-ből keltezett alkotás it. A katalógus megemlíti Csáky fontosabb tetteit: 1702-ben váradi püspök, 1710-ben már kalocsai érsek és egri adminisztrátor, 1717-től érsek Esztergomban. Részt vett reformművek kidolgozásában, így pl. a Sysemata-ában 1712—15-ben, majd a Domus Austriacae Cunae-ban is.[48]

Galavics Géza megemlíti, hogy a két legkorábbi, ismert tézislap egyike szintén Csáky Imréé. Ez Philipp Kilian alkotása, mely régen a szepesmindszenti kastélyba került, ma bécsi magántulajdon és 1690 körül Lipót és József császárt Dáviddal, Góliáttal allegorikusan hasonlította össze, őket párhu zamba állítva.[49]

Művtört.Ért. 1988 3'4

KILIAN, Philipp

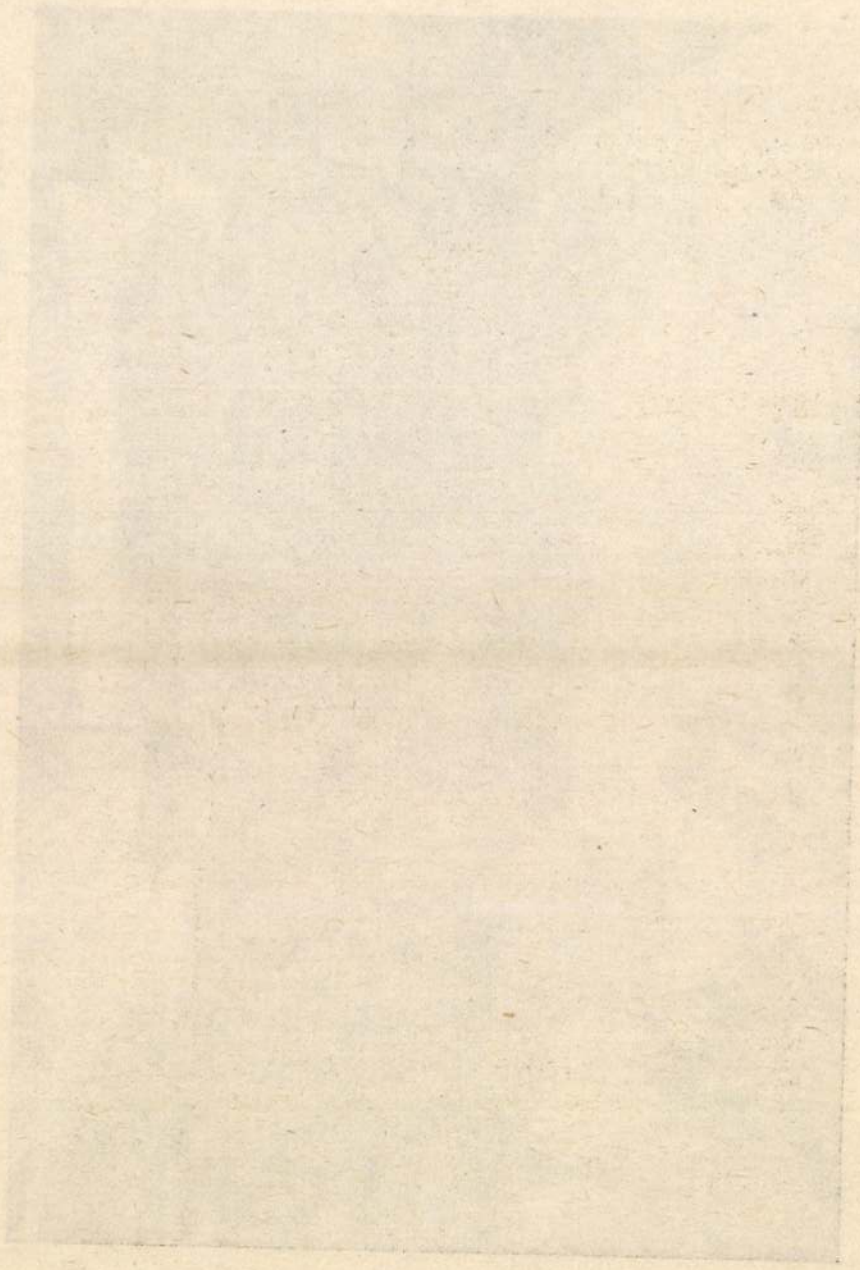

Kilian Philipp

verm.

1690

laid

n

Kampis Rákóczi

76, 78. l.

Zászlók, régi, megóvása és fölállítása

II. 160–162.

Zilian P.

rézm.

II. Rákóczi Ferenc
1690-ben. Müller
Antonius rajza után
fenti metszete

Repr.

Márki Sándor dr

II. Rákóczi Ferenc
I. k. 1676-1707.
Bp. 1907. 25. l.

A metszet repr. Thaly Kálmán II. Rákóczi Ferenc ifjusága c. műveben is 128. l.

A metszet megjelent
Guttwirth Menyhért Amores Mariani (Lincii 1690) c. műveben

PHILIPP KILIAN, grafikus

Az összeesküvőkről csak egy olajfestmény, Zrinyi Péter, Nádasdy Ferenc és Frangepán. Nádasdy a Kilian készitette kettős arcképp, a loretomi kép más ruházat tekintetében grafogalmazott változat. 186.ol

CENNÉRNÉ WILHELMB GIZELLA: Zrinyi Péter arcképei 177.old

FOLIA ARCHAEOLOGICA, XXI. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve 1970. Bpest

PHILIPP KILIAN, grafikus

Az összeesküvők kivégzéséről készült metszeteken Zrinyi esetében a Toorenvliet-Meyssens portré. Nádasdynál a PHILIPP Kilian készítette kettős arckép volt a minta, mely feleségével együtt a loretomi kolostor alapitójaként mutatja be. 184.old. 29.jegyz

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: Zrinyi Péter arcképei
177.old

FOLIA ARCHAEOLOGICA, XXI. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve
1970. Bpest

PHILIPP KILIAN, grafikus

Nádasdy Ferenc Prioratonál megjelent metszet-arcképét vette alapul a katalógusban IX/4, IX/11, XI.XI/1 alatt szereplő ábrázolások mestere, a Kilian Philipp-féle lorettomi kettős portré megfelelő alakját a IX/3e, IX/7, IX/8 számuaké vagy párdarabjaiké. A IX/5, IX/10 alatt szereplő csportképek megfelelő ábrázoltja az MTKcs 606.sz.olajfestménnyel tart rokonságot. 184.old. 30.jegyz

GENNRICH WILHELMB GIZELLA: Krinyi Péter arcképei
177.old

FOLIA ARCHAEOLOGICA, XXI. A Magy. Nemz. Muz. Évkönyve
1970. Bpest

58 A gyógyforrás ivócsarnokában. — F. Hegi fec. — Aquatinta; 12·7×19 cm. . . . . 10.—

59 Environs de Münchenstein. — Dessiné d'après nature par P. Birmann. — Fr: Hegi sculpsit. — Aquatinta; 23·5×35 cm. . . . . 12.—

60 Pont à Dornach. — Dessiné d'après nature par P. Birmann. — Fr. Hegi sculpsit. No. 2. Aquatinta; 24×35 cm. 16.—

61 Chateau d'Augenstein. — Dessiné d'après nature par P. Birmann. — Fr. Hegi sculpsit. No. 3. — Aquatinta; 24×35·5 cm. . . . . 16.—

62 Cascade de la Birs à Grellingen — Dessiné d'après nature par P. Birmann. — Gravé par F. Hegi No. 5. — Aquatinta; 24×35·5 cm. . . . . 16.—

J. B. Hössel

63 Blick auf Berlin von der Wege nach Britz aus gesehen. — Nach der Natur gez. u. rad. v. F. W. Delkeskamp. — In Aquatinta beendet v. I. B. Hössel zu Schönweide b. Kop. — Aquatinta; fol. . . . . 8.—

RICHARD HOUSTON

64 The rat catcher. — Done by R. Houston after the scarce and valuable print of Vischer. — Mezzotinto; kis-fol. . 60.—
[Rámázva, üvegezve.]

PAUL HUET

65 La chasse au renard. — Dessiné par Huet. — Gravé par Duthé. Szines rézkarc; kis-fol. . . . . 40.—
[Rendkivül üde szinezésü. Rámázva, üvegezve.]

LAURENZ JANSCHA

66 Erster Theil von Mödling. — Gezeichnet von L. Janscha. — Gestochen von H. Benedicti. Aquatinta; 21×28 cm. . 10.—
[Kiválóan szép lap.]

67 Zweyter Theil von Mödling. — Gezeichnet von L. Janscha. — Gestochen von H. Benedicti. — Aquatinta; 21×28 cm. . . . . 10.—
[Teljesen ép állapotú.]

FRIEDRICH JOHN

68 Julie, Duchesse de Giovane, née Baronne de Mudersbach... — Dessiné par V. Kinninger. — Gravé par F. John. — Pontozómodorú rézkarc; 26×19·3 cm. . . . 10.—
[Kifogástalan lap.]

BARTHOLOMÄUS KILIAN

69 Joannes Heinricus Schönfeld pictor aetatis suae 61. Ao. 1671 . . . — Bartholomaeus Kilianus, Augus Chalcographus. — Rézm.; fol. . . . . 15.—

GEORG KILIAN

70 Tehén-csorda. — J. Roos delin. — Georg Kilian sculp. et excud. Aug. Vind. — Mezzotinto; nagy-fol. . . . . 30.—

71 A pihenő pásztor. — J. Roos delin. — Georg Kilian sculps. et excud. Aug. Vind. — Mezzotinto; folio . . . 30.—

72 Carol. Sigism. Grundherr ab Altentann et Weyerhaus, Reipub. Nor. Senator... 1646—1705... — Joh. Daniel Preisler pinxit. — Georg Kilian sculpsit Norimb. Mezzotinto; 4º. . . . . 20.—
[Rámázva, üvegezve.]

PHILIP KILIAN

73 Johannes Spillenberger aetatis suae XLIII. Ao. MDCLXXI . . . — Philippus Kilian Chalcographus. — Rézmetsz.; fol. . . . . 20.—
[Spillenberger festő és rézmetsző kassai születésű volt.]

VINCENZ GEORG KININGER

74 Achille . . . — Peint par H. Füger. — gravé par Kininger. — Imprimé par Senn... 1802. — Mezzotinto; nagy-fol. 65.—
[Rendkivül szép lap.] Illusztráció I. tábla.

WILHELM VON KOBELL

75 Útirányt kérdező lovas. — Aquatinta; 19×25·8 cm. . . 15.—

76 Falusi udvar. Aquatinta; fol. . . . . 26.—

Kilian Philipp

verm

laid

Ars Una

1923. 2 n. 53 l.

JNKÁSBIZTOSITÓ PÉNZTÁR
:METŐ-UT 19/B. SZ.

·etés!

19. M. E. sz. rendeletének végrehajtása
z. M. M. N. M. rendelet 8. §-a szerint
tal megküldött ürlapon ***az 1919. évi***
vő összes munkásait a személyi adatok
ételétől számitott 8 napon belül ***ujólag***

küldött fölszólitásunkra az ahhoz mellé-

Kilian W. Ph.

verm.

Zrinyi Miklós a Eöltö
és hadvezér arcképe
Rézni fantitul

Zrinyi kiáll

45. l

Esztergom vármegye . . . é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20., 4. l. — Gerevich PA, 249. l. — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l.

Madonna a kis Jézussal

Fa, olaj, 40×30 cm.

Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 45. szám. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 773. l. — Maszlaghy II., 262. szám. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20., 4. l. — Gerevich PA, 249. l. — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l.

HAANEN, REMY VAN (bécsi festő, 1812—1894)

Tájkép

Vászon, olaj, 73×103 cm.

Földváry István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 772. l. — Maszlaghy II., 124. szám. — Lepold—Homor 97. l.

Tájkép

Vászon, olaj, 57×82 cm.

Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 33. l. —

Kilian Syröth

a nagybiccsei várkastély fundálója a Thurzó birtokon telepedett le.

H. Takács Marianna: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970.

1041

Kilian Syröth

milanói származású mester a
nagybicsei várkastély építője (1571–
1601).

H. Takács Marianna: Magyarországi
udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970
1011

MDK

Kilian, Wolfgang

Vízmetszetet Vésztett Joachim v. Ortenburg hg.-ről (+1600) halottas ágán.

Pigler, A. Portraying the dead
Acta Historiae Artium IV Tom. 1956. 1-2 [illegible]
15.0.

Kilian, Wolfgang MDK

vérmetszetet készített a halott Paul Jenisch, augsburgi teológusról (+1648) továbbá a halott Philipp Weber augsburgi teológusról (+1648), Johann Heinrich Schönfeld lépe vagy rajza alapján.

Pigler, A. Portraying the dead
Acta Historiae Artium IV Tom. 1956. 1-2n.
17.o.

felüli távolságokra való szállítást van hivatva lebonyolítani, a gépkocsi nem jelent konkurrenciát. Sőt ellenkezőleg a gépkocsi igen jó tápláló eszköze a vízi útnak, mert lehetővé teszi tömegáruknak a vízhez való szállítását olyan helyekről is, amelyeknek vasúti kapcsolata nincs és amelyek a vízi úttól olyan távolságban feküsznek, hogy azoknak a régi lófogatú járművekkel való elérése és kiszolgálása már nem bizonyult gazdaságosnak.

A gépkocsi mondhatjuk kiterjeszti annak a folyómenti sávnak a szélességét, amelynek terményei a vízi út forgalmát táplálják.

A hosszú századok folyamán a gazdasági élet átalakult, intenzívebbé, gyorsabban lüktetővé vált. Uj és új közlekedő eszközök jöttek létre, a régiek átalakultak, tökéletesültek, de a vízi út mindezek versenyében megőrzi helyét, fontosságát és jelentőségét.

MAURER GYULA

Magyar Szemle
1931. XI. k. 1.-2.

Az állam az elmult évtized alatt az építő ország és nemcsak az építő Budapest érdekét szolgálta. A túlméretezett fővárossal szemben ezt az építőpolitikát csak helyeselni lehet; a „Budapesten kívül nincsen itt semmi" és e „vidéken nem érdemes élni" balhitet az erőteljes vidéki építkezés, városodás talán letöri egyszer. Az állam budapesti építkezései így nem valami nagyarányúak; a lakásinség leküzdésére szolgáló bérházait nem tekinthetjük jelenleg a szegény ember igazi segítésének, az állami bérházak száma kevés és az odvas pincék helyébe emberhez illő otthont teremteni a lakásépítőakció nem tudott.

Legjelentősebb állami építkezésünk a fővárosban az Országos Társadalombiztosító Intézet fiumeiúti székházkibővítése 68 m magas tornyával, mely afféle mérsékelt felhőkarcoló jellegével új képet fog adni a város eddig ugyancsak elhanyagolt egy részének. Serényen építtetett az ország minden táján a postakincstár, meg rendőrpalotáival és csendőrlaktanyáival a belügy, a főváros egyik leghatalmasabb újabb állami épülete is a postáé: a budai postapalota. Másik nagy fővárosi postaépítkezés az Egressy-úti központi postai járóműtelep, mely hatalmas kocsiszínével és hét 3—3 emeletes lakóházával mintaszerűen modern intézménye új autókocsiszínekben igazán nem bővelkedő fővárosunknak. A Váci-út 17. száma alatt szintén új postapalotát kapunk, a Lipót-központ székhelyét; a Lágymányos-telefonközpont is új épülethez jut, az ide közel lévő Budafokon pedig új automataközpontot emeltek.

A Máv. a Podmaniczky-utcában, Lehel-utcában és a Gyáli-úton építtetett alkalmazottai számára nagy lakótelepeket, nem szólva sok vidéki házáról.

A Magyar Nemzeti Bank pénzjegynyomdájának emeltetett új épületet a Markó-utcában. Vidéken új palotái vannak Szombathelyen és Cegléden.

Az állam tulajdonában, de jórészben az amerikai Rockefeller-alapítvány költségén készült a Gyáli-út elején lévő Országos Közegészségügyi Intézet. Ha most még felemlítjük a vallás- és közoktatásügyi miniszterium által a Margitszigeten építtetett fedett Versenyuszodát, a nevezetes új állami középületek sorával elkészültünk.

A felsorolásból látnivaló, hogy inkább az állam üzemei és az állami jellegű intézmények építkeztek a fővárosban, a szorosabb értelemben vett állam lakóházak emeltetésére fordította pénzét új, monumentális városdíszítés helyett. Igy eshetik meg, hogy a főváros második legforgalmasabb helyén még mindig szörnyű foghíjasság tátong a szemlélőre: a lebontott régi Nemzeti Színház telke.

Hangsúlyoznunk kell, hogy az állam budapesti lakásépítkezései már kezdetben sem indultak meg a németekéhez hasonló lendülettel és az igazi nagy bajon nem segítettek; a kisember maig sem tud lakáshoz jutni. Az állami lakásépítés szükségessége változatlanul fennáll, hiszen az új magánbérházakban a legtöbb ember egész évi jövedelmének felét, sőt háromnegyedét elfizethetné lakbérnek. Az állami lakásépítés útját ezek az adatok mutatják:

1919—1920: A Mária Valéria, Ehmann-, Auguszta-, Gubacsi-úti, Lenke-úti, Újpesti vonatszertári barakktelepek szükséglakásokká való átalakítása: 2000 lakás;

1921—1922: A pestszentlőrinci Lipták-lőszertelep átalakítása lakásokká: 500 lakás;

1923—1924: Juranics-utcai és Pongrác-úti kislakásos új telepek, 13 kétemeletes ház: 320 lakás; e telepeknek 32 földszintes házzal való kibővítése: 215 lakás; az Auguszta-telep kibővítése: 220 lakás; a pestszentlőrinci telep kibővítése: 140 lakás.

Az évtized első felében ilymódon az állam elég szép számú lakást teremtett részben való építőmunkával a város külső területein. Emlé-

felüli távolságokra való szállítást van hivatva lebonyolítani, a gépkocsi nem jelent konkurrenciát. Sőt ellenkezőleg a gépkocsi igen jó tápláló eszköze a vízi útnak, mert lehetővé teszi tömegáruknak a vízhez való szállítását olyan helyekről is, amelyeknek vasúti kapcsolata nincs és amelyek a vízi úttól olyan távolságban feküsznek, hogy azoknak a régi lófogatú járművekkel való elérése és kiszolgálása már nem bizonyult gazdaságosnak.

A gépkocsi mondhatjuk kiterjeszti annak a folyómenti sávnak a szélességét, amelynek terményei a vízi út forgalmát táplálják.

A hosszú századok folyamán a gazdasági élet átalakult, intenzívebbé, gyorsabban lüktetővé vált. Uj és új közlekedő eszközök jöttek létre, a régiek átalakultak, tökéletesültek, de a vízi út mindezek versenyében megőrzi helyét, fontosságát és jelentőségét.

MAURER GYULA

Magyar Szemle
1931. XI. k. 1-7.

Az állam az elmult évtized alatt az építő ország és nemcsak az építő Budapest érdekét szolgálta. A túlméretezett fővárossal szemben ezt az építőpolitikát csak helyeselni lehet; a „Budapesten kívül nincsen itt semmi" és e „vidéken nem érdemes élni" balhitet az erőteljes vidéki építkezés, városodás talán letöri egyszer. Az állam budapesti építkezései így nem valami nagyarányúak; a lakásinség leküzdésére szolgáló bérházait nem tekinthetjük jelenleg a szegény ember igazi segítésének, az állami bérházak száma kevés és az odvas pincék helyébe emberhez illő otthont teremteni a lakásépítőakció nem tudott.

Legjelentősebb állami építkezésünk a fővárosban az Országos Társadalombiztosító Intézet fiumeiúti székházkibővítése 68 m magas tornyával, mely afféle mérsékelt felhőkarcoló jellegével új képet fog adni a város eddig ugyancsak elhanyagolt egy részének. Serényen építtetett az ország minden táján a postakincstár, meg rendőrpalotáival és csendőrlaktanyáival a belügy, a főváros egyik leghatalmasabb újabb állami épülete is a postáé: a budai postapalota. Másik nagy fővárosi postaépítkezés az Egressy-úti központi postai járóműtelep, mely hatalmas kocsiszínével és hét 3—3 emeletes lakóházával mintaszerűen modern intézménye új autókocsiszínekben igazán nem bővelkedő fővárosunknak. A Váci-út 17. száma alatt szintén új postapalotát kapunk, a Lipót-központ székhelyét; a Lágymányos-telefonközpont is új épülethez jut, az ide közel lévő Budafokon pedig új automataközpontot emeltek.

A Máv. a Podmaniczky-utcában, Lehel-utcában és a Gyáli-úton építtetett alkalmazottai számára nagy lakótelepeket, nem szólva sok vidéki házáról.

A Magyar Nemzeti Bank pénzjegynyomdájának emeltetett új épületet a Markó-utcában. Vidéken új palotái vannak Szombathelyen és Cegléden.

Az állam tulajdonában, de jórészben az amerikai Rockefeller-alapítvány költségén készült a Gyáli-út elején lévő Országos Közegészségügyi Intézet. Ha most még felemlítjük a vallás- és közoktatásügyi miniszterium által a Margitszigeten építtetett fedett Versenyuszodát, a nevezetes új állami középületek sorával elkészültünk.

A felsorolásból látnivaló, hogy inkább az állam üzemei és az állami jellegű intézmények építkeztek a fővárosban, a szorosabb értelemben vett állam lakóházak emeltetésére fordította pénzét új, monumentális városdíszítés helyett. Igy eshetik meg, hogy a főváros második legforgalmasabb helyén még mindig szörnyű foghíjasság tátong a szemlélőre: a lebontott régi Nemzeti Színház telke.

Hangsúlyoznunk kell, hogy az állam budapesti lakásépítkezései már kezdetben sem indultak meg a németekéhez hasonló lendülettel és az igazi nagy bajon nem segítettek; a kisember maig sem tud lakáshoz jutni. Az állami lakásépítés szükségessége változatlanul fennáll, hiszen az új magánbérházakban a legtöbb ember egész évi jövedelmének felét, sőt háromnegyedét elfizethetné lakbérnek. Az állami lakásépítés útját ezek az adatok mutatják:

1919—1920: A Mária Valéria, Ehmann-, Auguszta-, Gubacsi-úti, Lenke-úti, Újpesti vonatszertári barakktelepek szükséglakásokká való átalakítása: 2000 lakás;

1921—1922: A pestszentlőrinci Lipták-lőszertelep átalakítása lakásokká: 500 lakás;

1923—1924: Juranics-utcai és Pongrác-úti kislakásos új telepek, 13 kétemeletes ház: 320 lakás; e telepeknek 32 földszintes házzal való kibővítése: 215 lakás; az Auguszta-telep kibővítése: 220 lakás; a pestszentlőrinci telep kibővítése: 140 lakás.

Az évtized első felében ilymódon az állam elég szép számú lakást teremtett részben való építőmunkával a város külső területein. Emlé-

kezhetünk rá, hogy ez építőmunkát úgy a központoktól való távolság, mint a közművek hiánya miatt elégedetlenség kísérte; át kellett térni a belsőterületi sorházépítésre.

Az állami sorházak első csoportját 1924-ben vette meg az állam a Bankárok Egyesületétől. A Márvány-utcai félbenmaradt bérház volt az, melyet 1925-ben adták át 51 lakással a bérlőknek.

1925-ben készült el a 98 lakásos Bethlen-udvar, mely egyike Buda leghatalmasabb épületeinek és a máig is álló tabáni viskók között végre az új Tabán komolyabb eljövetelét mutatta. Csakhamar nyomon követte a belügyi tisztviselők Rakovszky Iván-háza. Ugyancsak ebben az évben készült el a Munkácsy-utcai állami bérház kétemeletes ráépítése: 100 lakás; a teljesen új Hunyadi-utcai bérház: 20 lakás; ekkor vette meg a népjóléti minisztérium az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés Ráday-utcai bérházát, mely a megelőző esztendőben készült el, ez 46 új lakást jelentett; ekkor vette bérbe az állam a fővárostól a Zita-barakktelepet: 381 lakás;

1926: Visegrádi-utca 32. sz. állami bérház: 19 lakás; Sziget- és Tátra-utcák sarkán emelt új bérház: 20 lakás; Pannónia- és Sziget-utca sarkán épített új ház: 21 lakás; Pestszentlőrinci-telep bővítése: 300 lakás;

1928: Kinizsi-utcai bérpalota: 46 lakás.

Hogy az állam lakásépítkezése nemcsupán a budapesti, könnyen észrevehetőbb, kirakatibb lakásszükséglettel igyekezett törődni, annak bizonyítéka az az 1600 lakás, melyet 36 vidéki városban építtetett, úgyszintén a kispesti Wekerle-telep nagy kibővítése.

Változott-e a főváros képe a lefolyt évtized építkezéseivel? A német városképváltozásokhoz mérten nem valami nagyon. Néhány emelettel megmagasodott a háztömkeleg. Budapest fiatal és modern város, hol nem értek meg még a házak erdei a csákányozásra. Az átépítés lelki szükségletei sem mutatkoztak még nálunk úgy, mint a külföld bizonyos helyein. Legjobban Buda eddig legkevésbé beépített, de a város belső részeihez aránylag kedvező közelségben fekvő vidékeit építették be, így a Krisztinaváros külső részét, a Németvölgyet, ezek a tájékok rövid idő alatt egészen elpestiesedtek. Sűrűn kezd beépülni a Lágymányosnak a Gellérthegy alatt vonuló része, a Lenke-út környéke. Itt a század eleji nagy városfejlődési lendület kapott szép folytatást. Sajátságos, hogy a nyugati városokban annyira kedvelt nagyáruház nálunk nem tud meggyökeresedni e város arányaihoz illő számban és méretekben. A Corvin-áruház most befejeződő újabb építkezése a nagyáruház sikerét jelenti, bár még az így megnagyobbodott méretekben sem oly kiemelkedő és erősen szembetűnő intézménye a városnak, mint például egy-egy németországi Karstadt-áruház. Viszont nehezen tudunk szabadulni még mindig attól a nagy bajunktól, hogy szabadabb területen valóban mutatósan szép épületeinket sorházak közé szorítjuk. Erre a Beszkárt Akácfa-utcai új székházát hozhatom fel példának, mely valamely téren igazán hatna mindenkire, így azonban alig van távlata. Ellenkező példa a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. palotája a Kossuth Lajos-téren, szép háttere ez a Kossuth-szobornak. Közismert hiba, hogy a város belsejében parkok nem szaporodnak; sőt, mint az Erzsébet-tér példája bizonyítja, még a meglévőkből is elcsípnek. Ha már a parkoknál tartunk, illő megdicsérnünk a főváros kertépítő és gondozó tevékenységét, melynek még arra is volt gondja a Gellérthegy szép rendbehozásán kívül, hogy a Népliget sokáig teljesen gondozatlan nagy területeit igen szépen parkoztassa. E hatalmas és kellemes nép-

ligeti parkról a főváros népének igen nagy része nem is tud, legfeljebb a kitünő és csendes utakért autózók vetődnek oda. Építőmunkánk mutatós és áldozatos büszkesége az új lóversenytér. Arányaival és modernségével érdekes a Székesfővárosi Autóbuszüzem Szabó József-utcai kocsiszíne. Levegős, modern értelemben kellemes lakóházak a Böszörményi-úti banktisztviselő-házak, úgyszintén a Ganz-Danubius Rt. tisztviselőházai.

Budapest székesfőváros közönsége a lefolyt évtized alatt monumentális épületet a Maglódi-úti Horthy Miklós szeretetotthon kivételével nem emelt. Ez a szeretetotthon központi módon, zárt rendszerrel helyez el 1600 szegénysorsú fővárosi férfit és nőt. Az állam kiadós hozzájárulása (480.000 P) mellett épül, a főváros 3 millió pengőt szánt rá eddig. Egyik hatalmas megvalósítása ez a Horthy-jubileum alkotási terveinek. Egyebekben azonban a főváros középítkezéseit ugyanaz a tünet jellemzi a lefolyt évtized alatt, ami a magánépítkezések javarészét: a ráépítés, a hozzátoldás. Tagadhatatlan, hogy jelentős dolgok teremtődtek így; például a Széchenyi-strand- és népfürdő, mindkettő valóban a dolgozó emberek érdekét szolgálja és így megéri azt a 4,400.000 pengőt, amibe került. Nehezebben állítható ez az ugyancsak toldással készült, igen szép Gellért-hullámfürdőről, mely az idegenek és a gazdag vagy szabadjegyes fővárosiak tetszését joggal megnyerhette, az átlagos dolgozók azonban magas árai miatt csak kívülről, a kerítés mögül méltathatják a ráfordított 760.000 pengő értékes befektetését. Annál feltünőbb ez, mivel a háború utáni Budapest más építkezésein szociális érzék is mutatkozik. Igy felemlíthetjük a Dandár-utcai népfürdőt, mely első a kerületi népfürdők sorában; a Madarász-utcai csecsemő- és gyermekkórházat, melyet még a háború utolsó évében kezdett a főváros építeni, majd a népjóléti minisztérium folytattatott, hogy 1926-tól ismét a főváros vigye tovább 1929-ig. A szociális gondozás jegyében születtek a tüdőbeteggondozók is. A fővárosi bakteriológiai intézet szép új épületet kapott a Gyáli-úton. A jóléti gondozás jegyében épült bővebbre a gázművek óbudai lakótelepe, a villamosművek pedig a lágymányosi Hengermalom-úton építették meg mammutlakótelepüket. Sajátságos, hogy a főváros 1928-ig csak barakkokkal és ráépítésekkel gondoskodhatott új iskolahelyiségekről, míg ugyanakkor az állam az iskolák tömegeit építette országszerte. (Sváb Gyula állami tanyai iskolái!) Ezen a hiányon nagy igyekezettel igyekeztek segíteni az 1928-ban megindult iskolaépítések; kilenc új iskolaépületről van szó, melyek közül legnagyobb az égetően szükséges Németvölgyi-úti. Sok pénze megy rá a fővárosnak a ferencvárosi helyi kikötőre; mint említettük már, ide kerül le az élelmiszernagyvásár, melynek tervei méltók Budapesthez. Ugyancsak jelentékeny épületbővítések és új építések lesznek a marhavágóhídon és vásáron, meg a sertésvágóhídon és vásáron. Ezek elhatározott tervek, azonban még nem valóságok és így a tíz év mérlegébe nem illenek bele. Lássuk inkább, mit tett a főváros a lakótelepek létesítése, a külföldön annyira büszkén mutogatott „Siedlung"-ok vagy „settlement"-ek terén?

Azt mondja Liber Endre székesfővárosi tanácsnok a nemzetközi építőkongresszus alkalmából kiadott „Középítkezések Budapesten 1920—1930" című

füzetében, hogy sok új fővárosi ház és telep népjóléti felszerelése dicsekvés nélkül mintaszerűnek mondható. Ilyenek például a Lenke-úti, Bécsi-úti, Váci-úti 159—161. számú, Palotai-úti, Haller-utcai, Ceglédi- és Kolozsvári-úti kislakásos bérházak és telepek. A tanácsnok e megállapítása figyelmen kívül hagyja az új fővárosi bérházak ellen szóló állandó panaszokat: drágák bennük a lakások és kényelmetlenek, sok helyen nem építettek fürdőszobát. Közös fürdőszobával ma már az egyszerűbbnek tartott emberek sem elégednek meg. A legnagyobb bérháztelepen (Bécsi-út) 451 lakás van, a legkisebb házban 36. Összesen 84 bérháza van ma Budapestnek, tehát a főváros a legnagyobb házi úr. A 84 házból 57 épült az utóbbi évtizedben. A Markó- és Honvéd-utca sarkán most készül az 58-ik.

A magánépületek közül érdemes felemlíteni a Corvin-színházat és az Ingatlan Banknak köréje épített Corvin-házát, a Majláth-féle bérházakat a Kelety Károly-, Bimbó- és Mész-utca sarkán; a Magyar Telefonhírmondó és Rádió Rt. Sándor-utcai új székházát, csepeli és lakihegyi adóállomásait, az Ingatlan Bank bérházait. A Horthy-jubileum budapesti terveit is felsorolhatjuk: Horthy Miklós-híd (Boráros-téri); a rákkutató-intézet, a közalkalmazottak nagy gyógyintézete a Fűvészkert helyén, a hadirokkantotthon és végül a kőbányai Óhegyen épülő 1000 házas családiház-telep. A fővárossal szomszédos Albertfalva lakótelepe tarka házaival sok embernek ad már lakást.

A lakástalan lakosságú Budapest a lefolyt évtized második felében sem ébredt rá önmaga iránt való legfőbb kötelességére: polgárainak megfizethető és egészséges lakásokkal való ellátására.

Vidéken az új, számos helyen monumentális középületek vonják magukra az érdeklődők figyelmét. Az utóbbi évtized alatt a vidék kilépett az örökös hamupipőke sorsból; a lakásépítést a városok és községek előbb megkezdték, mint a főváros. A városiasodás két főjele, az aszfalt és a villany mindenütt megjelent.

Szeged fejlődése egyik legértékesebb jelensége csonkaországunk utóbbi tíz esztendejének. Az örökbérletek rendszere temérdek kisembert juttatott itt lakóházhoz. A Gedón túl lévő Fodor-telep, úgyszintén a körtöltés külső oldalán levő Régi- és Uj-Somogyi-telep jelzi legjobban ezt az építkezést. Az Uj-Somogyi-telep már Tápéig ér, az összeépítés teljesnek mondható. Hatalmas építkezési lendületet látunk a Tisza túlsó partján, Ujszegeden is. Mindjárt a hídnál ott épül a sportuszoda, odább pedig számos új magánház. A Tisza-partja üde képet ad a hatalmas viziélettel, szebbnél szebb csónakházak sora örvendezteti meg a sport barátait, nem is szólva a strandfürdőkről. A tanyavilágot az új, mintegy 70 kilométer hosszúságú kisvasút immár teljesen közel hozta a városhoz. A kisvasút Rudolf-téri végállomása kényelmes beérkezést biztosít a tanyák ügyes-bajos népének. A nagy árvíz után felépült Szegeden régebben is volt nézni való az idegenek számára, ezentúl azonban Szeged az ország legmutogatnivalóbb helyei közé fog tartozni. A Fogadalmi-templom, meg az egyetemi tudományos intézeteket, valamint a püspökségi rezidenciát magába foglaló árkádos palotasor szépsége még az egyébként folytonosan gáncsoskodó embereket is lenyügözi. Ezt a teret minden tekintetben joggal nevezhetjük az ország egyik legszebb terének, és a külföld számos világhíres tere mellé oda sorakoztathatjuk. Aki fájlalta eddig Magyarországon a városok egyéni szépségeinek, jelentős építészeti értékeinek hiányát, megnyugszik Szegeden, itt valóban nagyot alkottak. Az egyetemi klinikák épületei inkább célszerűségükkel és levegőségükkel tünnek fel, semmint külső díszeikkel. Az egész klinikai telep hatalmas mérete és rendezettsége teljesen újjá tette a Tisza-partnak a két híd közé eső részét. Az egyetemi építkezéseken kívül hatalmas arányú iskolaépítések vonják magukra a figyelmet,

az iparostanonciskola, meg a gyakorló-polgáriiskola óriási palotái még tízszer akkora városban is feltűnést keltenének. A város számos bérházat építtetett elszórtan a legkülönbözőbb helyeken, így többek között a Kálvária-téren, a Kossuth Lajos sugárúton. A Máv. háromemeletes lakóházat emelt, a Társadalombiztosító Intézet pedig székházát a Gizella-tér és Tisza Lajos-tér sarkán. A Horthy-jubileum alkotási tervei között ott van a tényleges szolgálatban megrokkant katonai egyének rokkantotthonának felépítése. Sokan vannak, akik e hazánkra elsősorban jellemző háború utáni szegedi építkezésekben a vidék szinte erőszakos emelésének jelképét látják. A németekkel ellentétben nálunk valóban erős decentralizáció mutatkozik meg nemcsak az építkezésekben, hanem az élet egyéb területein is. Míg a németek ma Berlinbe igyekeznek összezsúfolni mindent, addig nálunk budapesti intézmények kerülnek vidékre. Ez azonban jól van így. Szegedet az új építkezések valóban az ország második városává teszik, csökkentik a közte és Budapest között lévő nagy különbséget és ha ma talán panaszok hangzanak is el az erős építkezési ütem miatt, bizonyos, hogy a jövendő idők Szeged építtetőit meg fogják csodálni. A pompás épületekhez most hathatós idegenforgalmi propagandának kell csatlakoznia; az idén már elég jól megindult belső idegenforgalmat Szeged felé is kell irányítani. A Máv, amely szintén hozzájárul Szeged külső képének még szebbé tételéhez, kiadhatna hétvégi jegyeket Szegedre is. Érdemes a magyar turisztikát Szegedre irányítani, a hegy helyett síkságot kapunk itt, de pompás, érdekes síkságot. Ha Budapest világszerte sikert aratott a „Jöjjön három napra Budapestre" című idegenforgalmi akciójával, Szeged is csinálhatna egy vagy kétnapos ilyen akciót, legalább az országon belül. Nem járna vele rosszul; aki egyszer járt Szegeden, csak híveket szerezne neki.

Debrecen legjelentősebb építkezései szintén az egyetemi épületek. Öt részben épülnek ezek már 1912 óta. Az öt rész a következő: 1. Orvositelep. 2. Központi egyetemi épület a természettudományi intézetekkel és könyvtárral. 3. Fűvészkert. 4. Tanári villalakások. 5. Ifjúsági sporttelep. Debrecennek nagy szerencséje az egyetemi épületeknél, hogy a nagyszerű terveket még jóval a világháború előtt készítették el és kivitelükbe még békeidőben belefogtak. A háború alatt is folytatták az építkezéseket szünet nélkül, bár csak igen lassan. Háború után pedig, bármekkora volt is a takarékosság szükségessége, csökkenteni már nem lehetett a meglevőket. 1923-ban készült el a belgyógyászat, sebészet, röntgenintézet, központi klinikai főző- és mosóintézet, gyógyház. 1924-ben a gyermekklinika, 1925-ben a bonctani csoport az összes orvosi elméleti intézményekkel. 1926-ban a szemészet, bőr- és bujakórtani intézet, elme- és idegklinika és a nőgyógyászat. 1926-ban az ifjúsági sporttelep. Mindezek az egyetemi épületek a szegediekkel ellentétben csak egyemeletesek, kivéve a bonctanit és a nőgyógyászatot. Az egyemeletes szép paloták összhangzatosan beleilleszkednek a Nagyerdő tölgyeibe. Uj életet nyert ez a Nagyerdő is, mely régebben sokat emlegetett, de ritkán látogatott helye volt Debrecennek. Ma már csak az egyetem miatt is állandó élet van benne. Az egyetemi központi épület 1931-ben készül el, a természettudományi intézetekkel és könyv-

tárral együtt. Másik igen nevezetes építészeti eredménye Debrecennek a májusban megnyílt Déri-Múzeum, mely az országszerte fejlődő múzeumok között vezetőhelyet foglal el és még magasfejlettségű igényekkel is mindenképpen méltó a megtekintésre. A múzeum épülete az öreg kollégium stílusához igazodik. Igen fontos egész Debrecen szemében a mélyfúrás eredménye, mely a szoboszlói példán felbuzdulva, gyógyvízért történik, de ha ezt nem is, legalább forró vizet bizonnyal fog kapni általa a vízben szűkölködő Debrecen és ekkor a város nagy fürdőtelepet csináltat. Aki a háború előtt járt Debrecenben, bizony nem ismer rá a „maradandóság" városára: amit az átlagos magyar Debrecenről tud vagy elképzel, eltűnt. Uj városrészek emelkednek mindenfelé, parkokkal, a modern nagyvárosi élet számos kellékével. Gondja van Debrecennek tanyavilágára is; míg régebben csupán 16 tanterem szolgálta itt az oktatásügyet, az utóbbi öt év építéseivel ma 60 tanterem áll a tanyaiak rendelkezésére. A külső területeken olcsó kislakásos-bérpalotákat emeltek. A város belső területén igen szép barokkbérpalota épült a Szent Anna-utcában. Fel kell említenünk az új iparostanonciskola palotáját is. Az új postapalota dísze a városnak. A közeljövő legjelentősebb építkezése a debreceni új városháza lesz, melyet 3,000.000 pengő költséggel terveznek. A Horthy-jubileum új kórházat ad Debrecennek, melyet a kormányzóról neveznek el.

Pécs egyetemi építkezései nem oly nagyarányúak, mint a debreceniek vagy a szegediek. Itt az egyetem központi épületének a régi reáliskolát foglalták le; az orvosi klinikához is elegendő számban kaptak alkalmas régi épületeket. Igy a szülészeti klinika a régi bábaképzőben nyert otthont és az átalakítás után egyike lett az ország legjobb klinikáinak. Az új klinikák már elég korán elkészültek és ha külső dolgában nem is valami meglepők, belső berendezésük a legmodernebb. 1927-ben tették le a jezsuitatemplom alapkövét; ez a templom a Piuszintézettel nagyban emeli a mecsekalji város amúgy is előnyös külső megjelenését. A cisztercitarend Maurinum tanárképző intézete és kollégiuma a második újabb nevezetes épület Pécsett. Mióta a volt Zrínyi Miklós nevelőintézet előlépett közrendészeti akadémiává, újabb főiskolával gyarapodott Pécs. Ez a Közrendészeti Akadémia szintén építtet. Az újabb építkezéseknél országos irányelv az, hogy minden várost a maga eddig jellegzetes stílusában hagyjanak meg. Pécs a román stílusnak lesz jellegzetes városa hazánkban, Székesfehérvárnak a barokk jutott, Szombathely reneszánszstílű várossá fejlődik, a nagy alföldi városok pedig a Lechner kezdeményezte magyar stílust igyekeznek lehetőleg megtartani. Ez az általános elv ugyan nem vihető feltétlenül keresztül mindenütt, de Pécs román-stílusa még legjobban megóvható. A városnak különben a legutóbbi évtizedben is legfőbb gondja-baja a csatornázás kérdése. A Horthy-jubileum alkotási terveiből Pécsnek szintén jutott egy: a mecseki tüdőszanatórium. A Máv. kétemeletes lakóházat emelt. A lakásinséget, mely Pécsett elnéptelenedés miatt nem volt olyan nagy, mint sok helyen másutt, új városi bérházak enyhítették. Az egyetemi tanárok lakóháza még az évtized közepén elkészült.

Az új vidéki építkezések javarésze határszéli városokra esik. Kétségtelen ebben az a derék szándékosság, hogy a forgalmukban bénult

nevezetesebb. Legnagyobb nevezetesség azonban Miskolc környékén a lillafüredi Palota-szálló felépítése és a környék rendezése.

Szolnokon találjuk a háború utáni Magyarország egyik legszebb szállóját, a Tisza-szállót, mely az egri új szállóval együtt örvendetes előfutárja a vidéki szállodák modern korszakának. Vasutasházak, pénzügyőri laktanya épült.

Az egyes épületfajták közül elég szép számmal épülnek kórházak különböző helyeken (Nyiregyháza: Erzsébet közkórház műtője; Szekszárd: új vármegyei kórház; Balassagyarmat: a Mária Valéria-kórház kibővítése; Szolnok: új kórház; Gödöllő: egészségház; Magyaróvár: a Karolina-kórház tüdőbeteg osztálya; Hódmezővásárhely: gümőkóros-kórház; Gyöngyös: a mátrai Horthy Miklós tüdőbeteg szanatórium 710 méter magasságban; Törökbálint: tüdőszanatórium; Halas: közkórház; Kiskunfélegyháza: közkórház, stb.).

Mint említettük, igen sok épületet emeltetett országszerte a posta (Makó, Eger, Kecskemét, Gyöngyös, Keszthely, Szombathely, Vác, Cegléd, Szolnok, stb.) és az államosított rendőrség kapitányságai számára a belügyi kormány (Nyiregyháza, Makó, Székesfehérvár, Gyöngyös, Vác, Balassagyarmat, stb.).

A vidéki iskolaépületek közül szólnunk kell a sárospataki kétemeletes internátusról, meg a gödöllői premontrei gimnáziumról, mely csak részben készült el, a kecskeméti ref. tanítóképzőről, a kecskeméti piaristák tornyos iskolapalotájáról, a dombovári Esterházy Miklós reálgimnáziumról, az egri siketnéma-intézetről.

Gyöngyösön, az országnak talán legrendetlenebbül épített városában, mely a tűzvészektől oly sokat szenvedett, hatalmas modern tűzoltólaktanyát építettek. Ugyancsak itt emelnek szép izraelita templomot is. Baján folyamőrlaktanya készült és kibővítették a ciszterci-rendházat. Karcagon szép kultúrházat építettek. Ózdon 140 munkásház, munkáskaszinó és színház jelenti a szociális gondoskodást. A városokon és ipartelepeken kívül sokat építettek falvakban is, melyeknek nincs semmi iparuk, vagy fürdővonatkozásuk. Itt elsősorban a F. A. K. Sz. lakásépítő mozgalmára kell utalni, mely 1927 tavaszán kezdődött 3200 községben körülbelül 247.000 ház építésével. A F. A. K. Sz. kizárólag az állam pénzével dolgozott, a megállapított kereteket nem léphette túl. 240.000 ember közül, kik a falusi kislakásépítésnél számbajöttek, csak 40.000-nek volt némi tőkéje, 200.000 viszont teljesen vagyontalanul állott. A házakat téglából, vagy kőből építették. A tűzbiztosítás kötelező volt. Egy-egy szoba egy család részére, legkevesebb 22 négyzetméter alapterületnek kellett a szobának lenni. A szobához még konyhát és kamrát építettek. A szoba magasságát 2.60 méterben állapították meg. A ház felépítéséhez a legnagyobb kölcsön 1500 pengő volt, 20 évi félévi utólagos 54.20 pengő részlettörlesztéssel. A mozgalom nyomán számos új ház épült. A vallás- és közoktatásügyi miniszter nagyszámú népiskolát épített, úgy falvakban, mint tanyákon művelődési politikánknak ez a sok iskola a legszebb tette. Sok új községházat is emeltek, s az országszerte erősen szorgalmazott útépítéssel ugyancsak sokat nyert a falvak lakossága.

KILIÁN ZOLTÁN

MDK

Kiliánné iparm.

Ács Lipót: Iparm. kiáll. a Technológián. Képző-
művészet 1933. 63-64.sz. 182-3. l.

MOK

Kiliánné

Ács L.: Iparművészeti kiáll. a Technológián.
Képzőművészet 1933. 183.l.

Kiliáni

fotó

Fővárosi Lapok 1896. máj. 22., 6. dd.
(Ujdonságok. Elevén képek.)

Kalmár

Killár István.

Szobrász,

Párizsban élő művész, Csaportos kiállítá-
son vett részt.

Említve.

Új Írás, 1965. 7. n. 102. l.

Killender József

Jestő

1881. Budapest

Ami és Cakyeppek Franklin

M.D.K.

Killer

Karikatura dr. Bródy Miklósról a pécsi Nemzeti Szinház karmesteréről.

Repr.

Szinház, Bp. 1904. márc. 13-20. II. évf. 11. sz. 179. lap

MDK

Killer Ede bútorkénito (Debrecen)

1909. Uri dolgozónabát kénit (5. l.)

Ennst állami érmet nyer (3. lap)

A debreceni iparmův. kiállításról, D, 1909.

MDK

Killer Ede

uri dolgoszoba butor

Rácz L: Debreceni iparm.kiáll. Magy.Iparmüv. 1909. 117 l.

Killer Frigges

l. Gereczerajztár
239. h. 242. h.

...kreis und in der Auffassung
... in großer Zahl erhaltenen Fresken
...rliebe für die nationalen Heiligen, in
..., Ladislaus-Legende, dessen heldische
...ünstler und des ganzen ungarischen
...gen der Ladislauslegende begegnen
...elence (14. Jahrhundert), in den 1414
... von Derzs und in den aus der Zeit
...ronenden König selbst darstellenden
...erhalmer Schlacht des hl. Ladislaus
...alters zugezählt werden kann. Diese
...wie dem ungarischen, nicht eben über-
...achenbezwinger Skt. Georg zu einem
... mittelalterlichen Malerei geworden;
...en sich in Ják und Mártonhely, aus

... Wandgemälde, für die legendarischen
...eristisch die nicht selten volkstümliche
... unplastische, eher nur konturierende
...itunter fast völlig raumlose Szenerie,
...eten oder völlig einfarbiger Hinter-
...nen und eine angenehme, leicht
... ungarische Wandbild wirkt nicht im
... perspektivische Kompositionsformen,
...llte flächenhafte Darstellung gelten,
...ischen beiden Auffassungen. Die ein-
... Ausmaß und verraten sowohl durch
...eit und durch einzelne vereinfachte,
... usw.) ihre stilistische Herkunft von
...Tat wie vergrößerte Bildillustrationen.
... italienischen Malerei, Miniatur und
...uß haben einige zur Zeit der Anjouet

Killer István, kerttervező

a Hadtörténeti Intézet és Múzeum rekonstrukciója, Bpest, Építész:

Cságoly Ferenc.

Parkosítás: Killer István,

Organizáció: Antal Gyula

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 41-oldal.

Killer Antal

az alábbi pályázaton megvételt nyert egyik terv egyik szerzője.

dr.Reischl Antal: A budapesti Népliget rendezésének tervpályázata,1970. - Magyar Ép.műv. 1971.4.sz.2-4.l.

Killer István

Hotel "Füred", Balatonfüred. /P.Mueller Éva épitész, Bősze György belsőépitész, Killer István kertterv./ - Magyr Építőipar, 1968. 3.sz. 162-164. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l. 153. l.

Küller István építész

– Zalavári Lajos – Szőke Mátyás –
Csontos Csaba – Dobozi Miklós

60 ezer forinttal jutalmazták
pályaművüket az esztergomi Várhegy és
Vármúzeum építészeti rekonstrukciójára kiírt
pályázaton

Magyar Nemzet 1972 október 4
6. old.

Killer István

terveit ismerteti példaként

Sz.Busás Ildikó: Mintalakótelepek létesítése.

Magy.épip. 1972. 2-3. sz. 97-102.l.

Killer István, építén

L: Farkasdy Z

– követségi hírek

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

6

83/3

Killer István, építész

a Belváros déli részének rendezése. Tervpályázat, 1985.

a pályaművek díjazása:

a Bizottság 100–100.000 Ft-os IV. díjban részesítette – rangsorolás nélkül – a 3. birálati sorszámú pályaművet; szerzői: Csontos Gaba, Locsmándi Gábor, Mezey András, Herczeg Lajos, Turi Judit, Detre Villő, Bodoky Péter, Egyházi Ferenc, Láng Tivadar és Killer István.

1. IV. díjas terv. |repr.|

Magyar Építőművészet, 1986. 3. 16–18-old.

Killer István, kertterező

Irodaház a Gellérthegyen, Budapest. Építész: V. Pázmándi Margit (ÉTV).

Statikus: Kovács János,
Belsőépítész: Németh Tibor, Snopper Zsuzsa.
Kertépítés: Killer István.

Magyar építőművészet, 1986. 2, 40-old.

Killer István, kertterverő

Óbudai piac, Bpest. Építészek: Tihanyi Judit és Halmos György/ÁÉTV.

Statikus: Nagy András.

Mélyépítési, kertépítési és közmütervezők: Nagy András, Nagy Edit, Killer István, Bálint Lajosné, G. Láng Ilona.

Magyar Építőművészet, 1986. 1., 27-old.

Killer István, kertterverő

Intézménykörpont, Kaposvár, építész: V. Pázmándi Margit

Parkosítás: Killer István.

Magyar Építőművészet, 1984. 3. 34-old.

4

Killer István, kerttervező

Kiemelt beruházás volt 1977-78-ban a budapesti Városliget rekonstrukciója. Ennek során ideális természeti környezetbe, hatalmas fák árnyékába, egész sor új játszóteret telepítettek. Az óvodások-iskolások játszókertjét és a kaland-játszóteret Killer István kerttervező tervezte. Nádas László egy ötletes ugynevezett szöges, gömbös mászóplasztikát készített, melyen remekül lehet mászkálni, kicsúszni is. A Városliget-i játszóterek a természet és a mesterséges környezet remek példái. – Ma a rongálók szabad, prédáti. Vasciövekből készült gerendavázas mászókának a vasciövet kitépték a keretből és megcsavarták, elképzelni is nehéz, hogy hogyan és miért.

Izlések és pofonok.

1984. VII. 19. Televízió 18.35 (Sz. Sné).

közönséget idegessé és türelmetlenné minden olyan modern törekvéssel szemben, amely nem elég frappánsan érzékelteti a „művészi célszerüség“ fogalmát.
Ma már nem kell érveket felsorakoztatni az „új-célszerü“ modern izlésü jelenségek igazolására, de ma is vannak bőven a nagy közönség soraiban, akik tájékozatlanok. Nagyrészt innen ered némelyeknek az elzárkózottsága és akadékoskodása az új ízléssel szemben. A hibát nemcsak ezekben kell keresnünk, hanem az irányitásra hivatott tervező művészek helytelen célkitüzésében, valamint az esztétikusaink ügybuzgalom hiányában is.
Célszerüség... Egy jelszó, amelynek az iparmüvészetben mindig jelentősége volt, de a jövő perspektivájában még kimondhatatlan bő feladatot ró tervező művészre és műiparosra egyaránt.

Nádor Lajos iparművész.

SZENDE LÁSZLÓ (Szombathely): ZALAEGERSZEGI BÉRHÁZ

OBLATH GYÖRGY ÉS HAJDU MIKLÓS: BUDAPESTI BÉRHÁZ

Foto Bánó

KÉPZŐMŰVÉSZETI SZEMINÁRIUM

EURÓPA NAGY MUZEUMAI

Hasznos szolgálatot vélünk teljesíteni, amikor sorra vesszük az európai nagy muzeumokat és beszámolunk azok örök értékeiről. Azok számára, akiknek nem állott módjukban e muzeumok tanulmányozása, ez a cikksorozat rendkivüli haszonnal fog járni. Azok részére pedig, akik ismerik valamennyit, ugyancsak hasznos szórakozás lesz, ha most egy rendszeres összefoglalás keretében újból elvonultatják lelki szemeik előtt az emberiség legnagyobbb szellemi kincseit.

I. A Glyptothek

A Glyptothék Münchenben a Königsplatzon áll. *Van Klenze* alapította 1816-ban. Az épület tiszta görög stilus, négyszögbe fut össze és díszítése teljesen megfelel az antik modornak. A homlokzatot ioni oszlopcsarnok díszíti, melynek frontja *Wagner* rajzai után készült és szobrászati kiképzését *Schwanthalernek* köszönheti. Az oszlopcsarnokból egy zöld és fekete márvánnyal fedett hallba jutunk, melynek falait szines stukkók díszítik és kupoláját fehér gipsz szoborművek ékesitik. A termeknek belső udvari világítása van, ez a megoldás tette lehetővé, hogy a hatalmas épület homlokzatára nem kellet ablakokról gondoskodni. Ez a muzeum rendkivül gazdag annak ellenére, hogy gyüjteményei alig idősebbek egy század évnél, versenyre kelhetnek Európa legszebb gyüjteményeivel. Leghiresebb márványai az a csoport, melyet 1811-ben Lajos herceg vásárolt és melyek az évek folyamán az Olaszországból, Egyptomból és Görögországból szerzett darabokkal a muzeum alapját képezik. Az egyiptomi teremben az egyiptomi művészetnek igen fontos vállfajait találjuk. A falak stukkói a sárga márványt utánozzák és a boltozatokat

FÜREDI OSZKÁR (Sopron): A R. KATH. TEMPLOM BRENNBERGBEN

lönböztetné. Vajjon magyar érzéssel nem lehet modernet alkotni? Föltétlenül a szomszédba kell mennünk azért, hogy valami újszerűt alkossunk? Hát a mi kimeríthetetlen kincsesbányánk: gyönyörű népművészetünk tanúlmányozása nem inspirálhatná iparművészeinket olyan alkotásokra, amelyek modernek és egyben magyarízűek is? A külföldön való értékesítés lehetőségei is sok tekintetben attól függnek, hogy mennyi speciális nemzeti ízt tudunk ezen alkotásoknak adni, mert csak így tudunk az idegennek mást nyujtani, mint amit otthon vagy más országban kaphat. Ez a nemzeti íz ebben az esetben óriási értékű versenykellék s így végtelenül fontos gazdasági tényező.

A kiállított iparművészeti anyagból kiemeljük a Zilzer, Endrő M., Molnár Kálmán, Varga Béla, Rahmer Mária, Kandó-Neogrády-Csikász, Borbás István, Szabolcsmegyei Benczur-Kör, Hamvas Magda, Baán Imre kerámiáit, Komáromy István üvegjeit, Pader Emma, Bece Annie, Vozáry Emmy, Varga Ilona, Kiss Erzsi, Tötössy Ella, Schönteil nővérek bőrmunkáit, Kiliánné, Vladár, Holló M. famunkáit, Kubicsek Rózsi, Remetéiné, Husztek S., Dr. Sükösdyné babáit és Misák, Gombássy, Szabó ötvösmunkáit. Mindent egybevetve: a Társulat nagyon helyesen járt el, amikor a nyári kiállítás megszervezésével lehetővé tette az ilyenkor itt járó külföldieknek, hogy vásárlásaikat egy művészi szempontok szerint összeállított kiállításon bonyolitsák le és ne legyenek kiszolgáltatva az „idegenforgalmi boltoknak".

CÉLSZERŰSÉG AZ IPARMŰVÉSZETBEN

A mai ízléstörekvéseknek legfőbb létjogosultságát az adja meg, hogy a célszerűségi kérdések szervesen kapcsolódnak a művészi megjelenés feladataiba. Egy áttekintés a régi iparművészet termékei felett meggyőz bennünket arról, hogy igen jelentékeny része az ilyen készítményeknek téves szempontból indult ki. Nagyon sok olyan elhibázott eszme született, melyet a multban komolynak, sőt értékesnek tartottak, de ha mai szemmel nézzük, a legkomolytalanabb benyomást teszi reánk. Sokszor az eredetieskedés áldozata lett a célszerüség, máskor; az éppen hibás felfogása egy-egy praktikumnak, tette a műipari készítményeket nivótlanná és megbélyegzetté.

A művészi ideák és a való szükséglet szerves kapcsolata kell ahhoz, hogy az iparművészet nagy határai között egy fejlettebb s magasabbrendü új ízlés keletkezzen.

Az ember életviszonyai folytonosan átalakulóban vannak, ez a folytonossági irány szabja meg a műipari termékek megjelenési formáit is, pontosan beleilleszkedve a technika fejlődése által nyujtott újabb lehetőségekbe. A lakás, a körülöttünk levő minden műipari tárgy ugyanúgy hozzánk tartozik, mint öltözetünk és mint szokásaink, mégis oly sok iparművészeti cikk van forgalomba, amely ilyen követelményeknek távolról sem felel meg. Az elhibázott intenciókból eredő iparművészet teszi a

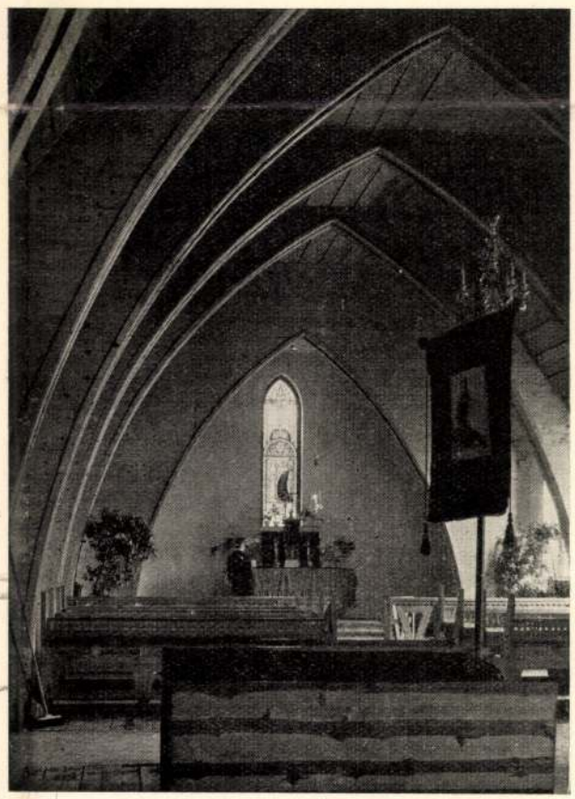

FÜREDI OSZKÁR (Sopron): A BRENNBERGI KATH. TEMPLOM BELSEJE

izlésével és egyéniségével. Ennek a mérsékletnek köszönheti mind a két épület, hogy az új stilushoz való közeledés nem ölte ki belőlük a csint, az ízlést, ami nélkülözhetetlen kelléke lesz a lakóházaknak mindaddig, míg az emberek lelkében az egyéniség tisztelete és a poézis szeretete ki nem hal.

IPARMŰVÉSZET

IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS A TECHNOLÓGIÁN

Irta: ÁCS LIPÓT

Az Orsz. Iparművészeti Társulat mostani kiállítását a magyar népművészet és háziipar jegyében rendezte. Már a lépcsőház tetszetős kiképzése és Reitzer Jenő magyaros jellegü, artisztikus díszítményei meleg érzést váltanak ki. A kiállítási helyiség felosztása, egész szerkezete a kiállítási anyagnak kitűnő keretet adnak és Urbányi Vilmos hozzáértését dícsérik.

Az előcsarnok és az első terem anyagainak elrendezésében a nemzeti jelleg kidomborítására való törekvés látszik. Itt helyeztek el a társulat birtokában lévő gyüjteményből igen értékes régi himzéseket és nagyrészt a magyar népművészet utánérzésével készülő háziipari termékeket. Meg kell itt említenünk azt, hogy a Társulat állami megbizatás folytán a sokhelyen már teljesen leromló háziiparunk reorganizálása érdekében most gyökeres munkát végez. Fölvette programmjába a magyar háziipar technikai, müvészi és kereskedelmi megszervezését. Hisszük és reméljük, hogy a mostani vezetőség céltudatos és szakavatott irányításával nemzeti kultúránk ezen gyönyörű hajtása egészséges és terebélyes törzzsé fog növekedni.

Az első terem anyagában ezúttal a magyar csipke mutatja a legszembetűnőbb haladást. Ennek a gyönyörű háziipari munkának itt több változatát látjuk. Igy a már több évtized óta elismert *halasi* csipkét; a *Pannonia*

SZENDE LÁSZLÓ (Szombathely): CSALÁDIHÁZ SZOMBATHELYEN

csipke, a *Hunnia* csipke, a *rákoshegyi* csipke, a nemrég óta készülő *ceglédi* vert csipke, a Bazaláné által igen elmésen konstruált és jórajzú *Turul* nevü varrott csipkéje mind oly törekvéseket mutatnak, amelyek a legkomolyabb elismerést megérdemlik. Kitűnőek az Our Shop, Ábrahámné ~~Dietrich Adolfné~~ hímzései. ~~*Barbetty*~~ Ágostonné nagyon szép sárközi kendőt állított ki.

A második terem magában foglalja az újabb iparművészeti törekvéseket. Ezen kiállítási anyagban túlnyomórészt a régebbi kiállítások kvalitásait látjuk. Úgy látszik, hogy a súlyos gazdasági válság bénítólag hat a haladás, az előretörés menetére. De ezenkivül úgy érezzük, hogy a mai magyar iparművészet nagy részéből hiányzik az az összefogó szellem, amely a magyar lelkekből fakadó zamatot adna termékeinek. Hiányzik az a fluidum, amely ezen alkotásokat a külföld termékeitől megkü-

tárgyak rendkivül kedvezményes áron kerüljenek árverésre. Ennek a kiállításnak ugyanis kettős célja van: egyik az, hogy a művészi munkák kiállításával a közönséget megkiméljük a hamisitvány és giccs áradattól, másrészt pedig a művészek részére nagy arányú vásárt biztositsunk. Ez a kettős cél csak egy kettős zsüri által oldható meg. Az egyik zsüri megállapítja a műtárgyak színvonalát, a másik zsüri pedig megállapítja a műtárgyak árát. Ebbe a második zsüribe helyet foglalnak majd a Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának megbizottai, akik az árveréseken kialakult tapasztalataik szerint tájékoztatni fogják a művészeket már a műtárgy beszállításakor arról, hogy képeiket, illetve szobraikat milyen áron limitálják. Ez a zsüri az érdekelt művész bevonásával megállapitja a kiállítandó mű becsértékét, és azt a legvégső árat, melyen a műtárgy az árverésen eladható. A kiállításra tehát csak azok a műtárgyak kerülnek, melyek úgy az ármegállapító zsüri, mint a művészi értéket megállapító zsüri szürőjén keresztül mentek. Egy művésztől legfeljebb három műtárgy állítható ki. Ezúttal is nyomatékosan felhivjuk művészeink figyelmét arra, hogy a beküldendő képeket és szobrokat a művészi érték szempontjából rendkivül gondosan válasszák meg és a műtárgyak árait a közönség felvevőképességéhez arányitsák. A kiállításra szánt művek beszállításának pontos időpontját, az Árverési Csarnok aukciójának szabályzatát, valamint egyéb tudnivalókat október elsején megjelenő számunkban közöljük.

Nem mulasztjuk el az alkalmat, hogy ez uton is hangoztassuk, a művészeknek és közönségnek egyaránt milyen életbevágó érdekeit szolgálja a Postatakarékpénztár igazgatósága ennek az újításnak bevezetésével és a magunk részéről tisztelteljes köszönetünket tolmácsoljuk ezért a megértő és művészi közérdeket szolgáló intézkedésért *Tormay* Béla államtitkár, vezérigazgató úrnak, *Mezőffy* Ágoston h. vezérigazgató úrnak és *Lator* Géza dr. igazgató úrnak, az Árverési Csarnok főnökének.

ÉPÍTŐMŰVÉSZETÜNK A VIDÉKEN

Úgy hangzik, mintha egy ismeretlen nyelv eddig soha nem hallott szavait ejtenénk ki. Hát van építőművészet a vidéken? Bizony csoda, hogy van. Festő- és szobrászművészeink is rendkivül nehéz helyzetben vannak a vidéken, elképzelhető tehát, hogy az építőművészet, mely jobb időkben is inkább a világvárosi gócpontokon kapta meg a kellő ösztönzést alkotómunkájára, milyen hihetetlenül nehéz viszonyok között alkot ma a magyar kisebb centrumokban. Ennek ellenére mégis van majd minden nagyobb vidéki városban építőművész, akiben ég a tehetség és hit, sőt a tehetségen és hiten felül még ambiciója is van ahhoz, hogy figyelő szemekkel tekintsen a nagyvilágba és igyekezzen lépést tartani a kor alakuló szellemével és újítást hozó törekvéseivel.

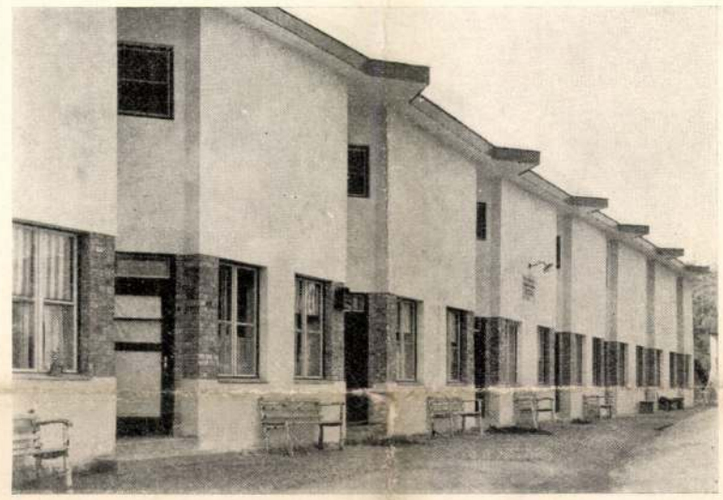

FÜREDI OSZKÁR (Sopron): NYUGDÍJAS OTTHON BRENNBERGBEN

Ezuttal két ilyen tervező építőművészt mutatunk be olvasóinknak. Az egyik a soproni ~~Füredi~~ Oszkár, a másik a szombathelyi *Szende* László. Füredi Oszkár zágrábi épületcsoportja és a Brennbergben kivitelezett nyugdíjasotthon éppen azt a tételünket igazolja, hogy tehetségen és ötletességen felül, mennyi gondot fordit a művész arra, hogy tervezését, annak szellemét beállítsa a mai kor igényei és követelményei számára. Ott is, ahol a történelmi stilus szemelőtt tartásával kell feladatát megoldania, mint pl. a Brennbergben kivitelezett r. kath. templomnál, látjuk, mennyi eredetiséget és ötletességet, de ezenfelül mennyi újszerű zamatot is tud belevinni a templom belső kiképzésébe. Szende Lászlótól egy családi házat és egy bérházat mutatunk be. Mindkettőnek homlokzata igazolja építőjének elfogúlatlan ízlését és a korral haladó tájékozottságát. Amit különösen ki kell emelnünk Szende László terveiben, ez éppen az, hogy tehetsége megóvja a szertelenségektől. Nem tette magáévá kritika nélkül a legújabb törekvések stilusát, hanem leszűrve az azokból levonni kivánt tanulságokat, összeegyeztette azok újító szellemét a maga

Ars L: Ipm Lexikon a Technologiában
181/183
Képzőművészet
1933. 63-64. Sz.

...que il suo nome da una di quelle
...mentali di Roma antica.
...alse modestie, il padre spirituale
...i sento in dovere di interloquire

...sse: « Il piano regolatore che
...», risponderei immediatamente
...erfezione non è attingibile dagli
...perfezione gli uomini potessero
...natura. Poi esso è stato fatto da
... avvertiva che un generale me-
...ia, ma che cinque generali su-
...erla. Terza ragione e forse non
...zza estrema del problema.

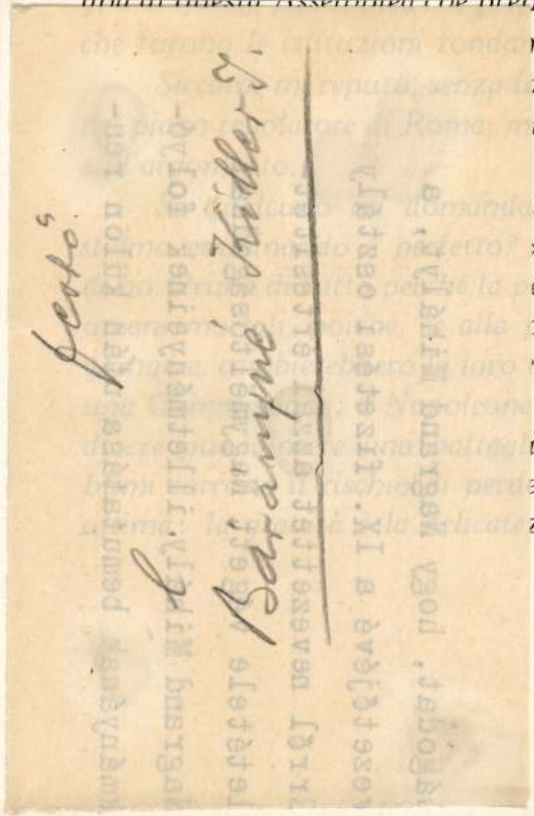

Killer Iolan

perso

Bárányné Killer I.

Da Piazza Madama al Corso Vittorio dopo le demolizioni (1932).

quartieri, concluderemo che la proporzione degli abitanti diverrà di circa 250 per ettaro, cifra indicata da tutti gli urbanisti come la perfetta per le grandi città.

« La esecuzione di tutti i lavori che dovranno dare alla Roma di due milioni di abitanti il suo nuovo magnifico assetto e imprimerle l'orma indelebile della nuova Civiltà Fascista, esigerà un periodo di tempo di almeno 15 anni.

« Questo, Duce, è il disegno che noi Vi consegniamo.

« Il Vostro genio e la Vostra alta sapienza, che anche in

MD K

Killer Jolán, rajztanár

oklevelét 1909-ben nyerte.

Rajztanárok nyilvántartása. "Ki tud róla?"
Rajsoktatás. Fel. szerk.:Bán Tibor. 1941 jan.16.
II./XLIII./ évf. 1. sz.

MDK

Killer Jolán

Tanulmány, vf.

N.Szal. 1913. tav. 13. 1.

Killer Marcella, grafikus

MDH

Érdekes művészet népszerűsítő plakáttal szerepel a IV. Magy. Plakátkiállításon a Műcsarnokban.

Péter Imre: Mai plakátművészetünk a mérlegen

7.l.

NÉPSZABADSÁG, Bn. 1962. jan. 7.

05

Sajtógrafika

Killer Marcella:
opera mélpem pős
lírém,

1963

MDK

Killer Marcella

Magyar plakát 66. 5. magyar plakát kiáll.
Miles. 1966. dec.

Killer Marcella, grafikus

L: Mátis Jk.

Goór J: Műcsértelep ... 75-89.

Tomás, Kecskemét, 1980. márc. XII/3.

Killer Zsigmond

mérnök és épitész
Aradon

Készitette az aradi
evangelikus templom
tervrajzat
De ezt a templom soha
sem épült fel.
Ő készitette meg az
aradi sétatér és a
maros vizgat tervét
s végre tudjuk, hogy mily
müveket készitett mint ma-
gán vállalkozó és mint cs. k.
mérnök, részint a szegedi
vasuti hidépitésnél a Ti-
szán, részint Oravicán, a fran-
cia harcsaságnál való
nolgálati ideje alatt.

Csorba Ákos Az aradi evangeli
kus templom Hazánk sa kultöld
1865. 500–501. Leppel

Killing Balthasar

Jarob-ún
XVIII w

irod

Kap Ung Jakob
48 l

~~Bayer Ágoston, ifj., pénzügyigazgatósága~~

~~VIII. 60.~~

Killinger Hugo

Hut. 1881. Esti tanf.
muut äras.

Értimisk 1903/4
46-l.

Killinger Hugó

Nul. 1881. Esti tanf.
Eritmenyes festés
Killinger József arany-
zónál.

Értimusk 1901/2. 45. l.

1905. július 20.

Fh. Kovách Aladár Szegszárdi múz. titkárnak a tavalyi államsegély elszámolásának eredeti okiratai visszaküldetnek. (71/1905.)

Killinger Hugó

aranyozó segéd

szül. 1881.

Esti tanf.;
mintarajz

Esti isk.

1902/3. 68 f

ÁLLAMI EZÜSTÉREMMEL
TÖBB OKMÁNNYAL KI-
TÜNTETVE

ALAPÍTTATOTT
1895

KILLINGER HUGÓ

IPARMŰVÉSZ

ARANYOZÓ MESTER

KÉPKERETKÉSZÍTŐ
KERETEZŐ

BÚTOR, CSILLÁR, TEMPLOMI MUNKÁK STB ARANYOZÁSA

TELEFON:
JÓZSEF 25-76

TELEFON:
JÓZSEF 25-76

BUDAPEST, VIII., KOSZORÚ-UTCA 19—21. SZ.

ORMÁNSÁGI „SZÖKRÉNY"
ÉS KÖDMÖN.

Háromszínű klisé:
ifj. Weinwurm Antal és Társa (Ó-utca 6.)
műintézetéből.

KILLINGER J. JÓZSEF
= ARANYOZÓ ÉS MINTÁZÓ =
BUDAPEST, VI., RÓZSA-U. 78.

Készit mindennemü épitési aranyozásokat és oltárdiszitéseket rajzok és saját tervezet szerint.

Magyar Építőművészet

1908. 5. sz.

Hochmann József
épület- és műlakatos
Budapest, VII.,
Szegényház-tér 4. szám.
Telefon 60—34.

Alapittatott 1845.
VANDRÁK LÁSZLÓ
bronzműves, műöntő,
ciseleur és galvanizáló
BUDAPEST, VIII., MÁRIA-UTCA 16.

Ifj. STERN SÁNDOR ▽ BUDAPEST
Nagyvárad, Bémer-tér 2. ♥ Telefon: 556. sz. ♥
VILLAMOS VÁLLALATA
V., LIPÓT-KÖRUT 20. ♥ Telefon: 165. sz. ♥
Világítás, Telefonok,
Erőátvitel, Villámhárítók
Csengők, berendezése.
Saját villamos világítási telepek létesítése
Csillárok.
Fütési berendezések. MEIDINGER-KALYHÁK
Szab. „Rapid"-kályhák
☞ KÖLTSÉGVETÉSEK DIJTALANUL. ☜

LYONS EDE
mindenféle ablakredőnyök,
fagörredőnyök és Jalousia-
redőnyök gyára
Budapest, Izabella-u. 43.

Passepartout-műintézet.
Villamos erőre berendezve
CZIERER LAJOS
BUDAPEST, VII., DOB-UTCA 10.
Építészeti tervek passepartourozását és cachirozását elvállalja.
Az épitőművészek hivatalos szállitója.

Egyesült Parketgyárak R.-T.
Budapest, V., Báró-Atzél-utca 3. sz.
(Vigszinház mellett). Telefon 46—28.
Legjobb minőségű padolati munka vállalata.

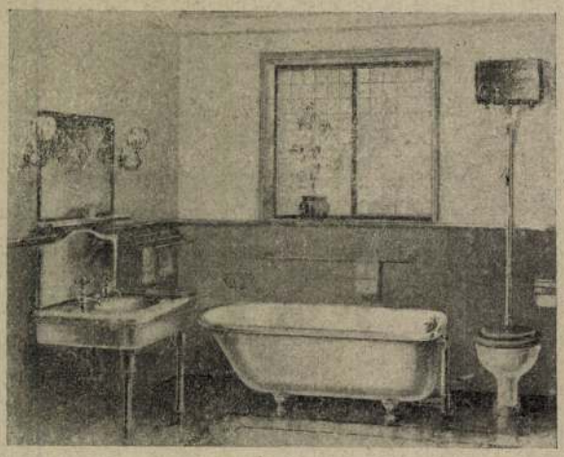

THOLT ISTVÁN

MÉRNÖK

EGÉSZSÉGÜGYI MŰSZAKI BERENDEZÉSEK VÁLLALATA, központi fűtés-, szellőztetés-, légszesz-, vízvezeték-, csatornázás-, fürdő- és szivattyuberendezésekre.

BUDAPEST, III., Zsigmond-tér 11.

TELEFON: 96—66

MŰ IPARI KERESKEDELMI TUDOMÁNYOS TECHNIKAI RAJZOK TERVEK ÉS KIÁLLITÁSI MUNKÁK.

CZIMKÉK ÉS FELIRAT TÁBLAK ELPUSZTITHATATLAN ÜVEG FA RÉZ ÉS ALUMINIUMRA GYÁR ÉS ÜZLETI TÁVLATOK

MŰVÉSZI REPRODUCTIÓK RECLÁM CZÉLOKRA.

ELKÉSZIT ÉS SOKSZOROSIT

KITUNTETVE 1896 1900 **STÓHANZEL EDE JÓZSEF · BUDAPEST VI.**

TERKÉPÉSZ ES MÜSZAKI RAJZOLÓ — LEHELUTCZA 7A · II 21.

KILLINGER J. JÓZSEF

= ARANYOZÓ ÉS MINTÁZÓ =

BUDAPEST, VI., RÓZSA-U. 78.

Készit mindennemű épitési aranyozásokat és oltárdiszitéseket rajzok és saját tervezet szerint.

FAMEGMUNKÁLÓ

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST, LIPÓT-KÖRÚT 13.

Ajánljuk mindennemű kemény- és puhafapadló gyártmányainkat és diszes betétes parkétákat. Mintalapokkal, árjegyzékekkel és költségvetéssel dijmentesen szolgálunk.

EHRLICH J. ÉS H.

BUDAPEST,

IX. KER., LÓNYAY-UTCA 15.

MEIDINGER töltő-, szabályozó- és szellőzőkályhák. MEIDINGER kizárólag fafűtésre alkalmas kályhák. MEIDINGER betétek cserép-burkolatban minden kivitelben. VULKÁN fa- és szénfütésre berendezett kályhák. IDEAL szabályozó-, öltöző- és főzőkályhák. Központi fütések és szellőzők.

Magyar Építőművészet
1908. 3. szám.

MDK

Killinger J. József aranyozó és mintazó

Epitési aranyozásokat és oltárdiszitéseket
készit saját tervei szerint.

Magyar Epitőművészet, 1908. 3.sz. Hirdetés.

Killinger Kálmán, ip.müv. MDK

az első Magyar Orsz. Iparművészeti tárlaton az állami vásárlások kitüntetettjei közé tartozik.

Állami vásárlás az iparművészeti tárlaton.
Magyarság. 1939.jan.19.

Killinger Lajos

szül. Budapesten 1866
dec. 19. Rk. 4 polg.
1883/84 II. Vendeglat

Hermann, H. J. IV. 236

Killinger Lajos

Szut. Budapesten 1866 dec.
19. Rk. 4 polg.;
művésznövendek
1883/84 I. előkészi-
tő osztály

Halikarnassusi Mausoleum

II. 94.

1903. VI. 7.

A M. Nemz. Múzeum Igazgatóságának.

Stripszky Hiadornak az E. K. E. ~~ból~~ szolgalatából tortent ~~kilépése~~ megválása tudomásul vétetik. (47/903.)

Klillinger Lajos

1283/84

Ferképzomfoiskèvk

100. l.

Bonagolás

Kincs Leo:
Repülő,

1963

Kiló Károly, [ ]

L: Kass János

—: Hír

Nép szabadság, Bp. 1980 aug 1. 8.

Kiltsch Péter

antalos

1657. Nagyszeben

Albrich Herm

288. l

Killmann Franz

1.

Haberlandt

42. 1

dija: 2 korony 06 Filler.

Przytelessel

[illegible]

Kilyéni unit. templom
falhejei
(Háromszék vm.)
Másolta Huszka
József 1886.
l.
Gereczefalhejek
502. h.

BUDAPEST
92-DEC-4.6
LKb

Kilyéni Kőszent-
ségfülke

Keöpeczi Sebestyén József

Régi székely népi
eredetű műemlé-
keink.

Erdélyi Muzeum
1941 44. l.
kappel

Kilyt püspök

az aranybulla szö-
vegiroja

l.

Divald Magyarvenel.

50. l.

Lasz T. 4017.

Rézkara, vonalkrestea, mely

-án tartott török körmenetben, melynek a
sz mérföldnyinek kell lennie, az első (1.)
k közül, kik turbán nélkül mézitláb s tér-
rudra helyezett ládában emberi csontokat,
rossz fegyvereket visznek vállaikon. Utánok
(2) törökök jönnek jajgatva s visítva. Őket köve-
testőket tüskékkel verik, hogy a fakadó vér a
), kik a proféta koporsóját hordozzák s ki-
dal kísérnek, hogy azokat, kik a koporsó-
lni levágják s a kutyáknak martalé-
nden mérföldön a keresztény rabszolgát
(6) hátrakötött egy kézzel s tevefarkkal,
a levágott szamár vérébe kötelesek áz-
guk után vont bottal s e szavakat kia-
tij"; a sánta szamaron ülő vezér (8) ki
hiley, Zuffay"; a pénzszórók (9) s a nép
kik mellőket s arczokat vagdalják és minden
ák a keresztény ekre: „Allah Buffay, alla
ta fölül jobbra: „pag iii."

M. D. K.

KIMEL, Lorenz ásztolos

Vogel S. alkalmazottja 1805.

L. S. Vogel 209

KIMERL LŐRINC, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.- Terézvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 869.-Összeirási szám: 2392.- 47.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old.

Az Iparműv.Múz.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

Kungler Sándor

7

Kungler láthatóan – különösen ujabb képein – nem törekszik a részletező naturalizmusra, képei az élményt nyujtó táj, vagy városkép lényegét igyekeznek megragadni és visszarezonálni a szemlélőben „ökrök" ci-mü képe dinamikus erejével tünik ki, az ökrök pusztai vonulása a mozgási mü-veszi rögzítése, ugyanakkor dinamikája-nak megörzése.

Sass Erwin: Kungler Sándor intarzia-képei Békéscsabán.

Alföld 1972/6 64 old.

Kungler Sándor 8

„Ifjúság" című kompoziciója szimbolikus ereju, a fa erezete pontosan az alakok mozgásirányába hat, és ettől nyer ez a kép is lendületet, éleukséget erőt. Petszett a „Szenarakók" tömegritmusa, a „Hortobágy" pusztát idéző hangulata, és az „Ibolya" rajzos technikát alkalmazó finom vonalvezetése, bár nem hiszem, hogy ez, a műfaj-ellenére-játszás szélesíthető út lenne a továbbfejlődéshez.

Sass Erwin: Kungler Sándor intarzia képei Békéscsabán.

Alföld 1972/6 64 old.

Kungler Sándor 9

Egy-két régebbi művén viszont az apró lékos kidolgozás zavar, ilyen például az „Öregasszony házzal" című kép, ezek csak ~~csak~~ a már felsoroltak, a legjobbak értékét emelik mintegy ellenpolust alkotva.

Sass Ervin: Kungler Sándor intarzia képei Békéscsabán

Alföld 1972/6 64 old.

Ybl Ybl Sándor

Ybl Sándor

Ybl Sándor

Kringler Sándor 3

Megragadta az uj kifejezési lehetőség, az uj forma, az uj technika, minden, ami ezzel jár, és neki látott. Két éve ennek is. És az eredményt elhozta Békéscsabára, az Ifjúsági Házba, hogy kiállítsa azokat, hogy bemutassa azokat a fiataloknak. Nem csalodott. Nagy érdeklődéssel várták a müveit és figyelemmel.

Sass Ervin: Kringler Sándor intarzia-képei Békéscsabán

Alföld 1972/6 63old

Kungler Sándor 4

„Táblakép-igényű intarziáknak" nevezi
műveit, s bár a meghatározás kissé nehéz-
kes (ki lehetne találni rá jobbat és tömö-
rebbet is), valahol igaz. Táblaképeket kiszik
a faanyag magasfokú ismeretének bir-
tokában, kihasználva az erezést, a termé-
szetes tonusokat képei megalkotásakor.

Sass Ervin: Kungler Sándor intarzia-
képei Békéscsabán

Alföld 1972/6 63 old.

5

Kungler Sándor.

Emlitette, hogy „fából dolgozni öröm, hogy a fa szerkezete megmozgatja képzeletét, az ~~árnyalata~~ árnyalatok gazdagsága, szine természetesen kinálkozik az elképzelések megvalositásához..." Békéscsabán bemutatott tizenöt intarzia-képe is ezt bizonyitja. A legjobbakon az anyagszerüség megragadása és a kifejezés szolgálatába állitása szembetünö.

Sass Ervin: Kungler Sándor intarzia-képei Békéscsabán

Alföld 1972/6 63-64old.

Kungler Sándor 6

Debrecent és a Hortobágyot idézik képei. Az általános szinvonal lehet ugyan kissé egyenetlen, de a tizenötből nem is néhány az, ami a továbblépés meglalált utját mutatja már, gondolati-formai vonatkozásban egyaránt. „Debrecen" cimü - a müfay hagyományaihoz viszonyitva is - monumentális intarzia-képen a szép, egységes kompozició párosul a megvalósítás tomusgazdagságával és lezárt egyszerüségével.

Sass Erwin: Kungler Sándor intarzia-képei

~~Debr~~ Békéscsaban

Alföld 1972/6 64 old

1

Kümleg Sándor

Részt vett a februári békéscsabai kiállitáson, melyet az ottani Ifjúsági és Uttörőház Tizek Klubjában nyitottak meg. Tizenöt táblaképet hozott el Debrecenből Békéscsabára, és képeivel osztatlan sikert aratott. Debrecen a szülővárosa. Asztalos. Munkás.

Sass Ervin: Kümgler Sándor intazia-képei Békéscsabán.

Alföld 1972/6 63old.

Kinninger Vince G. grafikus 1767-1851

Bécsben működöt, szines metszeteket készitett Slovák népviseletekről és a nép életből vett jelenetekről.

Anna Petrová - Plesková: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia.
Bratislava, 1966 27. old.

KIMISCH, Karl, pozsonyi asztalosvegéd

K. Kimigh, Tischlergesell, 10 hónapos fia meghalt. (1844, 524 l)

—

K. Kimisch, Tischlergesell, +27 éves korában, Pozsony, 1845 március 24. (1845, 355 l)

Pressburger Zeitung
(Gentkon)

KIMISCH, Karl, pozsonyi asztalossegéd

K.Kimigh, Tischlergesell,
10 hónapos fia megh. [1844, 524 l.]

K.Kimisch, Tischlergesell,
+ 27 évesen, Pozsony 1845 márc.24.
[1845, 355 l.]

Pr.Z.

Kimle Ede, iparművész 7 Oh

A belső építési tanszakon Kimle Ede főiskolai docens irányításával tervezik a növendékek a 0 kilométerkő új formáját.

–: Az Iparművészeti Főiskolán 1. l.

Népszabadság, Bp. 1960. nov. 24.

MDK

Kimle Ede, V.é.belsőép.

Ifjusági képzőm és iparm. kiáll. N.Szel. 1950.jun.

Zimle Ede iparművész nőv.

Meyer Menuet.

1947. VI. 3.; III. ésf. 123. a.

3. old.

(: Hír. :)

Kimla Ede belső építész

Szabad Művészet, 1947

I. évf. 6-7. sz. 126.o. kiállítások.
Sfjulági képzőművészeti és
iparművészeti kiállítás.

Kimle Ede
Kulturház,nagyterem, tervr.

Ernst Múzeum. I. iparművészeti kiállítás. 1952.
4 l.

Salgótarján /Baranyainé/ 2

szakaszból álló keskenyebb
rokk térségbe megy át, sok
homlokzattorony egy-egy ki
hajó hat-hat ablakkal, a s
lett egységes cseréptető,
fedve. Főbejárat a nyugati
egy-egy pszloppal. Mellékb
~~beépitett~~ sekrestyébe veze
Belseje: Az e edetileg egy
a nyugati első két boltsza
torony alatt, a régi barok
erősitett pilaszter, tiszt
diadalivet tartották. Kele
szentély lerombolása után
festményei ugyanugy mint b
telenek.

+ Emeh

E. Kimle

Docens a Magyar Iparművészeti Főiskolán.
(Belépéskor.)

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966. I. /Ed. H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1004 l., ill., 522 l.

Kimle Ede, [ ] MDK

Az Iparművészeti Főiskola IV-éves belső építész-hallgatójának, Sági Józsefnek tanára. Nyilatkozik tehetséges tanítványáról.

Gerenczér Miklós: Kiváncsiak, rajzmappával 7.

NÉPSZABADSÁG, Dp. 1963. júl. 17.

KIMKOVICS Béla festő

1854

28. febr. 21. Bizonyítvány Kimkovics Béla festész úrnak

Művtört.Ért. 1990 1-2 131.

77o.
Kessner: Die Bedeutung des We
konstrukteur. Berlin, 1926, V

295.
Kézikönyv az ujitásokról és t
Közgazdasági és Jogi K.

~~86a~~. 465.
Kéziszerszámok ismertetője. B

855.
Kherndl Antal: A tartók grafo

589.
A kihágási büntető törvénykön
Angyal Pál, Isaák Gyula. Bp,

Kimm

1807

l.

Eperjessy 1929

50 l.

Kimm Frigyes

K

DÍJNYERTES MŰVÉSZ. Társulatunk igazgatósága március hó 12-én Jendrassik Jenő h.-igazgató elnöklésével tartott ülésén, az 500 koronás a Nadányiné-féle ösztöndíjat egyhangulag Kimm Frigyesnek, a Képzőművészeti főiskola ötödéves növendékének ítélte oda. A díjnyertes fiatal művész brassói születésű és eleinte Miess Frigyes festőművésznek, majd Balló Ede festőművésztanárnak volt a tanítványa.

Művészet 1914. 187. l.

Kimm Frigyes

Műcsarnok
1914. tav. kiáll. 763, 769
1918–19. téli kiáll.

Szentilona h. n. VI. 10.

Kimm Friggs

Umvänd - 1914. 184. 187

Izabella főhercegnő VIII. 164

Kimm Frigyes

festő

szül. 1890 in Brassó.

szül
=
Krück II. 7. l.

Svajcz IV. 114.

Kimm Frigyes

szül. Brassóban 1890 jan. 12

1911/12. I. harmadosztálybeli

mű vesznőv. Balló Edénél.

1911/12. II. harmadosztálybeli u. o.

1912/13. I. negyedosztálybeli

Balló E, Olgyai V.

1912/13. II. negyedosz. u. o.

1913/14. I. ötödosz. u. o.

1913/14 II. " " " "

Librarius VI. 211. 212.

Kimm Fritz

nász festő

szül. 1890 jan 12. Brassó

lásd

Osvát Kálmán dr

Erdélyi Lexikon

Nagyvárad, 1928. 144. l.

1912.

-én.

szlenek és négy különféle fajt
a legelső oltott tövön kilencz,
alról lévő [illegible] a mögötte láthaton
en tizenegy kinyilt virág pompázik.
földszintes ház van egy ablakkal,
ület tünik szemünkbe. A kerthez
olt felhőzött. Jelzése alól jobb-

,-- Lelt. sz. 4159.-- Vétetett az
leirat szerint 600 K-án (1167-912)
junius 7-én (1234-912),-- Elszá-
1445-912),-- Az elszámolásra nézve
mányt.

n. 541-912
lelt. 8282.
7-912-1

47

Kimm, Fritz

l.

Művészeti lapok

Kolozsvár 1942

39. l.

Kimm Frigyes

Kettős arckép c.
képe repr.
Művészet 1914. 184. l.

Kimm Frigyes

1909/10 – 1913/14

Ferképzomfoiskèvk

100 l.

[illegible] lesz a renaissance [illegible]szet-nek Franciaországban; itten [illegible] munkái közül a párizsi Pont de N[illegible]e Dame emelendő ki. Ezután a Bre[illegible] és Piave szabályozása, majd Tre[illegible] megerősítése (1509) foglalkoztatja, [illegible]j vártípust alkot, melyet Páduában képez tovább. Bramanti halála után (1513) Raffaellel és Gial. da Sangalloval átveszi a vatikáni Péter-templom építkezési munkálatait; erre a célra került rajzai sok tekintetben rokonok a páduai S. Giartina alaprajza formáival, úgy hogy a cinquecento eme első klasszikus emlékét Felső-Olaszországban joggal lehet G.-nak tulajdonítani. Újabb irod.: *Biadego* (Venezia, 1917).

GIOLFINO (ejtsd: *dzsol-*), *Niccolo*, olasz festő, * Verona 1476, † 1555. Liberale da Verona tanítványa, aki mesterének a veronai székesegyházban levő Királyok imádásához az oldalszárnyakat festette. Legjobb műveinek egyike a berlini múzeumban levő Madonna glóriában, szentek közt.

GION NANKAI, japán festő. (Működött a XVII—XVIII. sz.-ban.) Sakaki Hyakusen és ő az első japániak, akik a „bunjingwa"-stílust (l. wenjen-hua) tanulmányozták. Kezdetben költő volt.

GIORDANO (ejtsd: *dzsordáno*), *Luca*, másképp Fa Presto (a. m. siess), nápolyi festő, * Nápoly 1632, † u. o. 1705. Előbb Ribera tanítványa Nápolyban, majd Rómában megismerkedik Pietro da Cortona nagystílű barokk dekorációival, azután Veronese művészete hatott rá Velencében. Működött főleg Nápolyban, egy ideig (1679 és 1682 körül) Firenzében és II. Károly meghívására Madridban és Tcledóban (1692—1702). Rendkívül termékeny és gyorsan dolgozó művész, innen mellékneve. Korai képei inkább Ribera (Szt. Sebestyén ápolása, Drezda), a későbbiek Cortona hatása alatt

KIMM *Frigyes*, festő, * Brassó 1890 jan. 12. Itt. Miess Frigyestől és a budapesti képzőmv. főiskolán Balló Edénél tanult. Egy kettős férfi arcképére a Nadányi-féle ösztöndíjat kapta. A bpesti Műcsarnokban 1914. állított ki először.

E. g. I. 5531.

jobbrafordult és sima kari-
an ábrázolva. Jobb kezében
edig keresztes gömböt tart.
hosszú. Zárt koronát, nagy
st és prémgallérú palástot
t perem mentén haladó vo-
NGAR. REX. MORT. MLXXIV.
8 cm. — Lelt. sz. 1082. — Ér-
nil ajándéka 1907 április 30-án
november 24-iki 5395 (1950–

(351–910) és a 3211–910 eln. sz.
ir 10-iki (2095–909) és az 1910
egyzékek alapján. — Bejelente-
).

Kun János építőmester MDK

1803 ban a miskolci új ref. templom boltozatának építésére Klir Vencellel együtt kapott megbízatást. 74 old.

Marjalaki Kiss Lajos: Miskolci épitkezési adatok a 18.századból. 74.o.

A Miskolci Herman Ottó Múz.Közleményei.1956.jún. Borsodmegyei Nyomdaipari Váll.Miskolc.

Müvészek, XX.sz.

K i m m F r i g y e s
festőmüvész
1890-
/:Harkányi dij, 1914:/
M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
232.
"A Tavaszi Kiallitás palyabirósaga"

K i m m Frigyes festő

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
187.
"Dinnyertesz müvész"
Illusztráció: 184.

Müvészeeti oktatas

B a lló Ede
/Kimm Frigyes mestere/

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
187.
"Dijnyertes müvész"

Önálló táblakép - Arckép

K i m m Frigyes:
Kettős arckép

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
187.
"Dijnyertes müvész"
Illusztráció: 184.

1900-1919.

Festészet, XX.sz.- Önallo tablakép

K i m m F r i g y e s :
Kettős arckép

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
232.
"A Tavaszi Kiallitas palyabirosága"

Kiállitasok, XX.sz. 1900-1919.

Mücsarnok, Tavaszi Kiállitás, 1914.

Kimm Frigyes: Kettős arckép.

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
232.
"A Tavaszi Kiallitas pályabiroság a"

Kimm Frigyes

szül. Brassóban 1890
január 12. év.
1909/10 I. első osztály-
beli rendes művészno-
vendék a Képz. főiskolán
Gimn. esetsegi
Tanárai Balló Ede és
Bosznay István
1909/10. II. félév. 1-ső osztály
Balló Edénél.
1910/11. I. második osztálybeli
rendes művésznövendék. Balló E.
1910/11. II. második osztály-
beli. Balló Ede

Izbéghy Mihály pesti

18. sz.

VI. 418. –

VI. 208.

MDK

Kimm Frigyes

Kettős arckép-éért 45o Kr. dij

Tav.kiáll. ~~kixák~~ pályabirósága. Müvészet 1914,
232 l.

Kimm Frigyes MDK

Peschák a 2.gy.ezr.főhadnagya Skrobowánál
gisszaveri a támadó oroszokat. olf.

Mücsarnok 1918-19. Téli kiállitás

MDK

Kimm Frigyes V.é.növendék

Az 500 koronás Nadányiné-féle ösztöndijat Kimm Frigyes a Képzőm.Főisk.V.é.növendéke kapta.
A dijnyertes művész brassói születésű.Miess Frigyes, majd Balló Ede tanitványa volt.

Művészet, 1914. 187.l.

Kimm Frigyes MDK

Kettős arckép, olf.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Klimm Frigyes MDK

Parasztasszony, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Kimm Frigyes

A. Képzőm. Társ. 1918-19. évi téli kiállitása.
Müvészet 1918. 50.l.

Kimm Frigyes MDK

Peschák a 2.gy.ezr.főhadnagya Skrobowánál visszaveri a támadó oroszokat, olf.

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

MDK

Kimm Frigyes

Miess Frigyes, Kimm Frigyes mestere

Dijnyertes müvész. Müvészet XIII.évf. 1914.187.

Kimm, festő

Pásztortűz, 1930. 25 sz.
608. l.
Kós Károly: Erdélyi Képzőművészek
Kiállitása.

Kimm Frigyes

Ligeti Miklós, Beszédes J. László, Reményi József, Kozma Lajos, Lechner Ödön, Klammer Mariska, Bánsághy Vince, Dobrovic Péter, Páldy István, Burghardt Rezső, Jakab Zoltán, Várady Gyula, Vesztróczy Manó, Barkász Lajos, Moldován Béla, Kimm Frigyes, Zombory Lajos, Mednyánszky László, Barta Ernő, Gulácsy Lajos, Szlányi Lajos, Kandó László, Körmendi-Frim Jenő, Leidenfrost Sándor, Hende Vince, Gulyás János, Germány Elemér, Benczur Gyula, Bosznay István, Ferenczy Károly, Katona Nándor, Szmrecsányi Pajtás Ödön, Kléh János, Karlovszky Bertalan, Vidovszky Béla, Baróthy Major Jenő, Zádor István, Vastagh Géza, Nádler Róbert, Berkes Antal, Pentelei Molnár János, Glatter Gyula, ifj. Kampis János, Rottmann Mozart, Stetka Gyula, Marton Ferenc mutatták be alkotásaikat a Műcsarnok Tavaszi tárlatán. ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI. év 15. sz. 469, 474, 475. lap.

Kimm Frigyes

Csodálatosan szépek-Mednyánszky László- régi erényeivel és uj formákkal jelentkező alkotásai, Dicséretre méltóak Zombory Lajos művei megszokott rokonszenves vonásaikkal,

Valóságos meglepetést vált ki Kimm Frigyes kettős arcképével,

Meginditóan érdekes Moldován Béla: "Munka" c. nagy képe, mint a kritika méltatja fenti művészeknek a "Tavaszi tárlat"-on bemutatott műveit "Cyrano" sign.-val jelölt közleményben.

A kiállitáson szereplő többi művésznév felsorolását lsd: Zádor István nevénél az alant következő jelzet mellett:

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI. évf. 15. sz. 469, 474, 375. lap.

KIMM, Fritz festő (189o-1979)

MYSS, Walter: Kunst in Siebenbürgen.
Innsbruck : Wort und Welt Verl., 1991
27o.p. életrajz

Kimmerl dotto" M.D.K.

özvegye Éva 1790-ben halt meg Pozsonyban 78 éves korában.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 175-185- között
Művészettörténeti Értesitő, bp. 1963. XII.évf.
1. sz. 22. old.

KIMMERLING (Kümmerling) Johann Michael
fertő

Porsoy 1737 - 1745, 1773

Ars 1996/1-3. 228.

liensis 160. 27

ban vert művű
baluszter alakú
urgi bélyeg M.

alakú gombbal,

opakosarán vert
n m.

Kimmerling Mihály, festő,

† 1777. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1777, 72. sz.

Pozsony. Kimmerling Mihály, festő,
† 1777.

Pressburger Zeitung
1777, 72. sz.

KIMMERLING Michael pozsonyi jezsuita

M. K. Mahler + 39 éves korában, Pozsony, 7777 sept. 7 (7777, 76. szám, 81)

Preßburger Zeitung
(Gentkan)

M.D.K

KIMMERLING Miklós festő

1745 - 1777

Garas XVIII. 47. 141. 226. 1.

Kimnach Lajos Vilmos

épitész

Az 1682-ben épült
korsonyi ev. templom
Építészeti rajz Honz-
metszet
fenti jelzésével és
1717 ?? évszám
mal?

Repr.

Payr Sándor: A soproni
evangelikus egyházkörség
tört. I. k. Sopron, 1917

471. l.

Tamás galéria

V, Akadémia ucca 8 — Tel.: 125-423

MODERN KÉPKIÁLLÍTÁSOK
MODERN KERETEZÉS
MODERN RÉZKARCOK

Restaurálás

Kimnach Lajos Vilmos

Kömmes mesterré lett

1782 ben XVIII. sz

lásd

Weyde, Dr. G.

Die evang. Kirche

und ihr Erbauer

M. Walch

Pressburg, 1924.

1. l. – 3. l.

9 l. 14. l. 15. l.

Kimnach Ludwig

königlicher Pozsony-
ban

1782-ben lett mesterré,
mintán előzően honrabb
ideig volt pallér Walch
Máté pozsonyi épitőmesternél

Weyde Dr. G. Die evang.
Kirche und ihr Erbauer
M. Walch. Pressburg 1924.
15. l.

MDK

Kimnach Lajos Vilmos, templom-
épitö kümüves mester.
Pozsony.

1782-83-ban az ö ellenörzése mellett épitették
Neumaier Lörinc es Ringer József sopr.köm.mest.-k
az ág.ev.templomot.

Ziemermann ,Ludwig: Von Kirche zu Kirche, von Predigt
stätte zu Predigtstätte ... in unser Gotteshaus. Sop
ron. 1934. 21.l.

Kimnach Lajos

épitész Pozsonyban.
Mint épitészeti tanácsos
szerepel 1782/8. a sopro-
ni ev. templom épité-
sénél.

Csatkról

n in Amsterdam.

n Erneſtine Friedrichſen.

II

Kimnach Ludwig Wilhelm

épitér, Walch Máte

pallérja a pozsonyi ev.
templomépitkezésénél

Lásd Walch

Csomagjában -

KIMMERMANN János egri kőmüves. 1775-95 között irják össze az adózók között.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Kimmerszmann János, kőműves

neve 1775-85 között szerepel az egri adóösszeírásokban.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 349. old.

id. KIMNACH LAJOS VILMOS
pozsonyi ep. másk.
1750? - 1790

KIMNACH, Ludwig Wilhelm, pozsonyi építőmester

L.W.K, Maurermeister, † 40 éves korában, Pozsony, 1790 április 17. (1790, 337 l)

Preßburger Zeitung
(Zeitung)

Kimnach Lajos Vilmos

pozsonyi könnüves mester

A pozsonyi ev. hitköz-
ség régifatemplomá-
nak hosszmetszete
fenti műszaki rajza
1777 bél.

Repr.

Ziermann, Ludwig:

Von Kirche zu Kirche,
von Predigtstätte zu
Predigtstätte ... in unser
Gotteshaus. Sopron, 1934.
15. l. (kerpel)
22. l.

~~Bártfa fürdő IX 172~~

Kimnach Lajos
építész
XVIII. sz
l.
Csatkai Endre dr
Három klasszicista
építész.
Soproni Szemle
1942. 116. l.
Könyvtáramban

Kimnach Lajos

Neumaier Lörnic

Ringer József

tovább

építeszek

Soproni evangelikus

templom 1782-4.

l. Heimler Károly dr.

Sopron műemlékei.

I. Belváros. Sopron,

1939. 170. l

84-85 tabla

Béla király és ... madik felesegével, az Olasz Beatrix ... leségo síremlékével. 14. ... Ferenc József és Erzsébet királyné. 1916-ban pedig

igy egyesülten, csakhamar Európa egyik legszebb városává fejlődjék.

A millenium utáni években, 1901—1902-ben épült föl teljesen Budavár dísze, magyarok büszkesége, idegen látogatók bámulatának tárgya, a királyi palota; Schulek Frigyes örökbecsü alkotása a Halászbástya, végül számos köz- és magánpalotán, pompás körútakon kivül 1935-ben fejeződött be a Mátyás templom legújabbkori restaurálása. 1936. szept. 2-án országos ünnepség keretében ülte meg a török uralom alatt 145. évig raboskodott Budavár fölszabadításának 250 éves fordulóját.

*

Mielőtt tovább haladnánk, foglalkozzunk még röviden az ősi Buda ma már sajnos, legnagyobbrészt elpusztult és csak régi, időrágta följegyzésekben, történelmi tanulmányokban élő építészeti, művészeti emlékeivel.

Hogy milyen terjedelmű és beosztású volt a IV. Béla által a »Pesti új hegy«-en építtetett vár és város, arra nézve sem a fennmaradt rajzok, sem a leírások nem adnak teljesen hű képet. Csak azt tudjuk, hogy Béla uralkodásának végén, a királyi palotán kivül már számos templom, kolostor, főúri palota épült a hegyen.

A templomok közül kivált a hagyomány szerint még Szt. István által 1015-ben alapított szentegyház helyén az u. n. német városrészben IV. Béla által építtetett Nagyboldogasszony templom, mely 1255

Kimnach János Vilmos

épitéz

l.

Tölgyesy Pozsony

61. l.

Numantia, spanyolországi, topographiai

térképe V. 54.

Kimnach Lajos

tervei szerint /?/ 1835-ben épitették az I. Kapisztrán tér 1. sz. Állami nyomda épületét.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest, 1973 1335 l

ifj. Zimmach Lajos

1826-ban építette a II. Iparostanuló u. 2. sz. a. épületet; Hikisch Kristóf borokk épületének felhasználásával (1787).

Bezza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

4731

Kimnach Lajos, Buda, Országút

Az 1821 évi országos összeírás alkalmával a Pest-Budán lévő épületnek közölt neve.

Budapest, 1941. aug. (?)

Kismarch / Lajos

ejtőernyős

1864. Buda

VBp 42.l

~~Beszterczebányai múzeum~~

~~(berendezés) III. 168.~~

Kim nach Lajos

épitomester

meghalt Budán

1866 81 éves

szept 9-én

Korunban

az agost. hitv. kötség

gondnoka volt.

Vas Vp

1866. 449

Kimnach Lajos

Kőnüves

1828. választott polgár

Budán

Schmall L.; Adalékok

Bpe 1899. II. 271

Allatcsontok IV. 132.

Kimnach Lajos

Könnyes

1828-tól választott

polgár Budán

Schmall

II. 271. l

Budapest, 1929. február hava

a

Dr. Oroszlán Zoltán s k
másod titkár

Tagdijhátralék

19..26..évről
~~19..27.....~~"
19..28.....".
19..29....."

Kimnach Sajós
könnvesm.
1818-ban restaurálta
az alábbi templomot

wód

Rédey Rezső:

Tabán és a 900 éves
tabáni plébánia
Bp. 1909. 25. l.

A Magya

a tekintetes Elnöksé

„Magyarország műcsel

művet alulírott a

tartott választmány

A választ

ajándékért a tekinte

mondjak és egyszersz

munka könyvtára

Kiváló

Kimnach Lajos

Könnivesmester

1812. Budán

Ibudaikö 189. l

1910.

Hajitó-Kelevéz I. 53.

Érkezett 1905 okt. 26.

944/1905 sz. (Pozsony, 1905 okt. 24.)

Albrecht János, pozs. városi mütz. ő bizalmas jelentése Gruh Ignácz stromfai esperes gyűjtéménye ügyében. (Válasz XII. 11.)

Kimnach Lajos

Építész

l.

1926

Sokolay nyilak

124. l.

N é v j e g y z é k
nál szolgálatot tel
és

74.413/1942.zsám.II

88

Sorszám	N é v	Állás	Születési év	Nyug pont szám szol kezd idő
1.	Dr.Szentiványi Gyula	főtitkár	1881	19
2.	Dr.Lux Kálmán	müszaki tanácsos	188o	19
3.	Dr.vitéz Nagy Zoltán	I.o.muze-umi segéd őr	19o8	19
4.	Dr.Dercsényi Dezső	müemléki segédőr	191o	19

Kimnach Lajos

építőmester

1846-tan kezdett a luterá-
nusok budai várbeli első templo-
(mely a jelenlegi honvé delmi minisztérium helyén
mának építéséhez állottra amelyet.
mely ez év őszén befejezett.
Mellette épült az iskola és paplak
is ugyanebben az időben.
A templomot valószínűleg
fenti serverte empire sti-
lusban.

Sztehló: A budai ág. hitv.
ev. egyház története. 22. l.

György Aranka dr.: Evan-
gélikus templomművészet
Budapesten. Bpest, 1935.
25. l. 31. l. 32. l.

n-

28/,

tt,s

61

'ké-

net-

ogy

-

n.

sten,

stette. /*/ * Kariuczy: Pestre...

Budapest, 1929. 62. l.–

r

n

ü-

z

MDK

Kimnach Ludwig

Schoen A: A budai Szt.Anna-tpl. Bp.1936.

211 ~~112~~ 1.

Kimnach Lajos 211

Schoen Anna templ. 1936

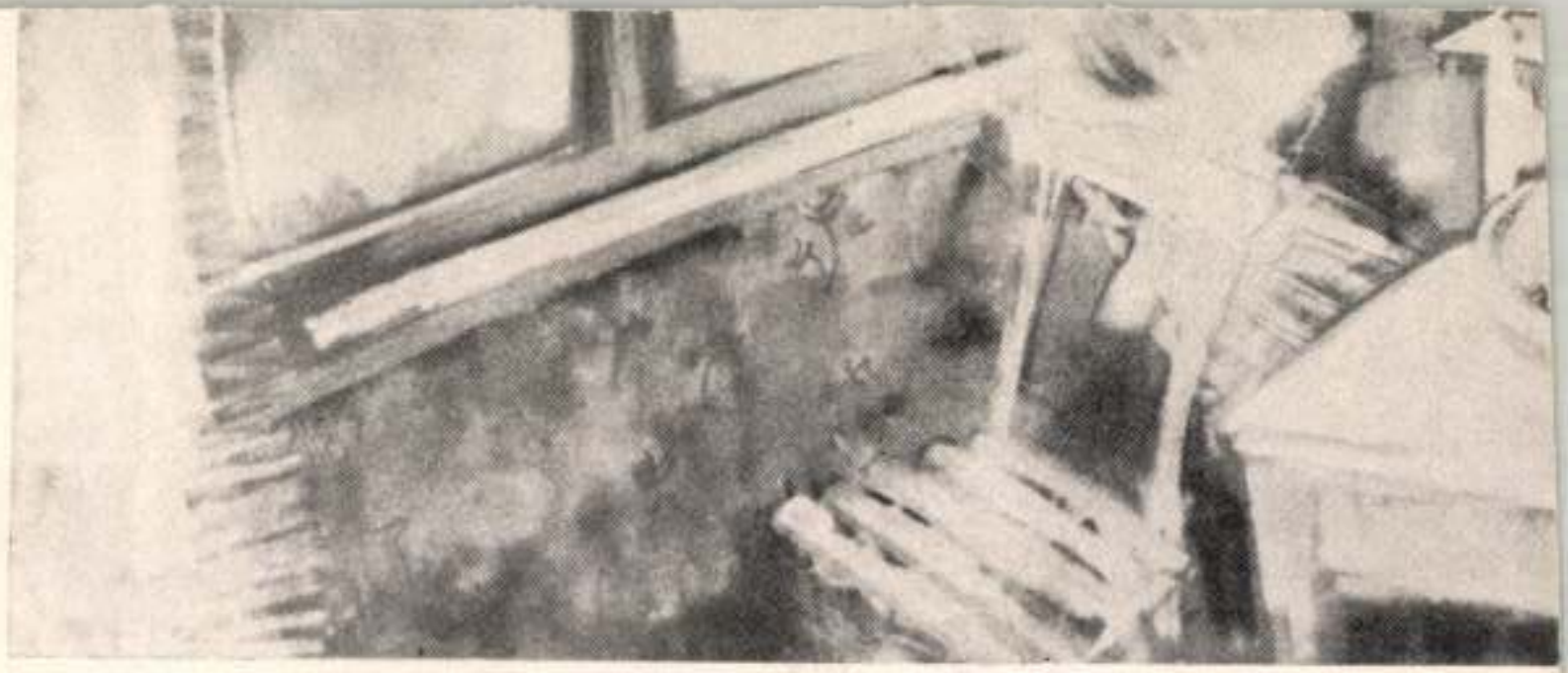

33 KÉPPEL

IRTA:

GENTHON ISTVÁN

B U D A P E S T ,

Zimnach Lajos

könnüvesmester

l.

1937

Schoenkrisztinavaros

8. l.

Erdélyi nyelvművelő társaság

IV. 175.

Kimnach Lajos

épitômester

l.

1937

Schoenkrüztnuvarosi

13. l.

~~Orsz. M. Iskola-Egyetem~~

VII. 283.

Kimnach Lajos

épitôm.

l.

Schoentabani ów.

4. l.

Budapest IV. 85.

Kimnach Lajos

könnüvesmester

Buda 1848

l.

Tanulmányok Bp.

multjából. X. 252. l.

Kimnach Lajós

épitéz

l -

Schoen 1948

26. l -

tó,

lll, kissé balra néz. Simára fésült haját,
-hord. Nyakravalója alól ingének gallérja ki-
s elejű, vállain pereczek vannak, derekát
rata a kép alatt:

enhauser"

tan:

Aigner 1848 in Stahlgestochen
Original Ausgabe. Mit vorbehalt
gegen Nachdruck u. Vervielfeltigung".

alak nagysága 2.8 cm.

8763. (köz. nyom.)

107/95 № 158.

Kimnach Lajos

épitér

Gentmüeml 951

27.35,244.l.

ESZTERGOM ÉS VIDÉKE.

A Müemlékek Országos Biz

Az Esztergom és vidéke tá
sége az 1938. évi Szent István ü
minden igényt kielégitő prospektu
ban méltó helyét kivánunk adni a
az ásatásoknak -- és azért azzal a
a Müemlékek Országos Bizottságáho
zésre méltóztassék bocsátani az á
vészi felvételeit.

M.D.K.

KIMNACH Ludovicus

muraviorum magister

Buda, Országút

40 sodal

1952)

Művért. Kaposy János: Epitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarország on 1828-ban 136.l.

Kimnach Lajos

l.

Flor Bp 1955

56, 86, l.

108. t.

KIMNACH Lajos építész XIX. szd. közepe MDK,

Ybl Ervin: A budai várpalota helyreállítása a XIX. szd. derekán.
Tanulmányok Bp. multjából. 1956. XI. köt. ~~307 331 (313. l.)~~
313, 318, 320, (~~[illegible]~~)

M. D. K

KIMNACH Lajos

II. Buday László u. 11. Walter

Antal acsszegéd fszt. háza terve

(1811.) A ház átalakítva áll.

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda

építkezetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bu. multjából XII.

Bu. 1957. 291. l

M. D. K

KIMNACH Lajos építőmester

II. Csalogány u. 37. Kollmann István

kádár pálinkapőzője terve (1815)

Lebontva

Zarariás G. Sándor: Adatok Buda

építészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 289. l.

K-505

M. D. K.

KIMNACH Lajos

T. Iskola u. 8. Hess (Heesz) János

lakatos egyem. ráépítésének terve

(1813.)

A ház áll átalakítva

Zarariás G. Sándor: Adatok Buda épi-

tészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bu. multjából XII.

Bu. 1957. 287. l.

— 2. — M. D. K.

KIHNACH Lajos építőmester

Iskola Téri gimn. átalakítása

Fortuna szálló épületében a vagi-

iskola részére kis átalakítás

a várbeli régi ev. templom (1846-47.)

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda épi-

tészéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 284. l.

M. D. K

KIMNACH Lajos építőmester

II. Fő u. 66. telyén. Engelhardt József
építőmester egyem. háza boldoléza és
átalakítási terve

Lehet, hogy Engelhardt saját terve
ő azonban, mint obudai mester
Budán nem építhetett, ezért írta alá
Kimnach

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda építe
[illegible] a XIX. sz. első felében
Tanulmányok Bp. multjából XII.
Bp. 1957 289. l.

M. P. K

KIMNACH Lajos

Évi n. 32 – Tóth Árpád sétány 24.

Sterbetzky Mihály zamarai tanulmánya egyem. Kaza Bástya sétányi vis zenér levve (1819) Elfusztult.

Zaraviás G. Sándor: Adatok Buda ipe tésére a XIX. sz. első felében Tanulmányok Bp. multjából XII. Bp. 1957. 284. l.

K. D. K

KIMNACH Lajos építész

országház u. 22. Petrolta (Petroty)

József kémény-eprő belső átalakítási

terve (1822.)

Ma is áll.

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda

építéséhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. múltjából XII. Bp. 1957

283. l ~~279.~~ l.

M.D.K.

Kimnach Lajos, kőműves

1790-ben halt meg Pozsonyban 40 éves korában. A soproni ev. templom építésénél 1781-82-ben mint mesterfő szerepelt.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között.

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf. 1. sz. 26. old.

M. D. K

KIMNACH Lajos

II. Buday László u. 13. Ilebentanz András fék fszt. sarokháza terve (1812.) Elpusztult 1944-1945-ben

Zakariás Gy. Sándor: Adatok Buda építkezéséhez a XIX. sz. első felében Tanulmányok Bp. multjából XII. Bp. 1957. 291. l.

M. D. K.

KIMNACH Lajos építőmester

II. Horvát u. 17. Májer Gáspár Ist.

Naza terve (1812.)

Elpusztult 1944-1945-ben

Lakoriás G. Sándor. Adatok Buda

építésrétéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 289. l

M. D. K.

KIMNACH Lajos építőmester

II. Fő u. 61. Günther Henrik pék

sarokhása egyem. ráépítési terve

(1820.) Lebontva.

Zarovjás G. Pandor: Adatok Buda

épitészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957 289. l.

M. D. K.

KIMNACH Lajos

II. Kút u. 1/b. Walter Mátyás

ácssegid fszt. háza terve (1811)

Lebontva

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda

építésztetihez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII

Bp. 1957. 291. l.

L. D. K.

KIMNACH Lajos építőmester

1811-ben a budai cél tagja

Zakariás Gy. Sándor: Adatok Buda építészetéhez a XIX. sz. első felében
Tanulmányok Bp. múltjából XII.
Bp. 1957. 300, 301. l.

M. D. K.

KIMNACH Lajos

T. mária tér 3. helyén Hohlfeld

Antal szappanfőző fszt. háza terve

(1813) Lebontva

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda

építészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 288. l.

M. D. K.

KIMNACH Lajos

II. Csalogány u. 11. – Medve u. 1. helyén

özv. Nagy Mihályné Erzsébet Pszt.

Pilhás Terve (1816)

Lebontva

Zaranás G. Sándor: Adatok Buda

építéséhez a XIX. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 288–289. l.

M. D. K.

KIMNACH Lajos

T. Pala u. 8. Tóth Ferenc kapitány

háza pszt. udvari toldalik terve

(1815.) A ház áll.

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda

építészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 288. l.

—1.— M. D. V.

KIMNACH Lajos építőmester

1827–1834 között 2 részletben vette meg a Festung 147/140, Kapisztrán tér 1. országház u. 34. sz. alatti tel-reket. Amikor 1855-ben elvolják már áll rajta a mai Ill. nyomda épülete. Elképzelhetetlen, hogy ne ő maga epitette volna magának

Tanulmányok Bh. multjából XII. /.

284. l.

M. D. 12

KIMNACH Lajos

T. Sánchid u. 8. helyén Grissbacher
Józsefné Erzsébet ácsmester özvegye
átmenő-háza terve (1811)
Lebontva

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda
építésztetéhez a XIX. sz. első felében
Tanulmányok Bp. multjából XII.
Bp. 1957. 287. l

M. D. K

KIMNACH Lajos építőmester

II. Gyorskocsi u. 44. Baronkovics József városi irodatiszt préstház és toldaréka terve (1819)

Lebontva

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda építészetéhez a XIX. sz. első felében Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 289. l.

M. D. K.

KIMNACH Lajos

II. Zivotar u. 12. Radimoy

József Teresredő fszt. hára terve

(1812.) Lebontva.

Zakariás G. Sándor. Adatok Budo-

épitéstetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bu. multjából XII.

Bu. 1957. 292. l.

M. D. K

KIMNACH Lajos

Rudas-fürdő kiépítésének terve
(1826)

(Ifi. Dankó József tiszteletére)

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda-
építésetéhez a XIX. sz. első felében
Tanulmányok Bp. multjából XII
Bp. 1957. 297. l.

M. D. K

KIMNACH Lajos

T. Dökrentei sér M. Vitzig Márton

T. em. sarokháza terve (1821)

Repr. 22. rép. Lehontva

Zaroviás G. Sándor: Adatok Buda-
epítészetéhez a XVI. sz. első felében
Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 204. l

M. D. K.

KIMNACH Lajos

T. Iv u. 8. M. Tekus Vilneos fszt

háza terve (1813)

Lehontva

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda

építészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 296. l.

M. D. K

KIMNACH Lajos

T. Attila u. 1-3. helyén. Braun Jakab
gszt. háza terve (1814.)

Lebontva.

Zarariás G. Sándor: Adatok Buda
építészetihez XIX. sz. első felében
Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 297. l

M. D. K.

KIMNACH Lajos

T. Aranyréz u. 4. (később Szarvas Gábor u. 4.) M. Conrad János György tszt. háza és kapuja Terve (1818)

Lebontva.

Zakarias G. Sándor: Adatok Buda építészetéhez a XIX. sz. első felében Tanulmányok Bp. multiából XII. Bp. 1957. 292. l.

K. B. K.

KIMNACH Lajos

Tabóni r. k. templom átalakítása
(1819.)
Lebontva.

Zoltán Gy. Pál: Adatok Buda
építészetéhez a XIX. sz. első felében
Tanulmányok Bp. múltjából XII.
Bp. 1957. 207. l.

M. D. K.

KIMNACH Lajos

T. Taldy Ferenc 74. Reischl István
mészáros pszt. pélháza Terve (1815)
Sebortva

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda
építkezéséhez a XIX. sz. első felében
Tanulmányok Bp. multjából XII.
Bp. 1957. 288. l.

M. D. K.

KIMNACH Lajos építőmester

Terv a vízivárosi magyar iskolához

Wajtha Ferenc és ifi Danko József

is részitetter tervet, utóbbi megvalósult.

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda

építészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multiából XII.

Bp. 1957. 303. l

M. D. K

KIMNACH Lajos

A Szt. Anna templomon végzett javításokat 1840-ben

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda-építésrelétez a XIX. sz. első felében Tanulmányok Bu. multjából XII. Bu. 1957. 290. l.

M. D. K

— 6. —

KIMNACH Lajos, építőmester

Legutolsó, általunk ismert műve
1846-ban a Hess András tér 2. sz.
alatti volt gimnáziumi épület át-
építése.

Meghalt Budán 81 éves korában
1866. szept. 8-án

Zolnai Gy. Sándor: Adatok Buda épí-
tészetéhez a XIX. sz. első felében
Tanulmányok Bp. múltjából XII.
Bp. 1954. 305-306. l.

 M. D. K

KIHNACH Lajos, ifj épitőmester

Átalakítja a tabáni saplakot, a Fortuna-szállót

Minden valószínűség szerint saját, Kapisztrán tér 1. sz. házának is ő a mestere

Legkiemelkedőbb alkotása a várbeli régi ev. templom volt. /-

Tanulmányok Bp. mucsjából XII. Bp. 1957 305-306. b

Ne. D. K

— 4. —

KIMNACH Lajos, ifj építőmester

1826. Tervet kiszitett a vízivárosi magyar iskolára

1826. Terv a Rudas fürdő kiépítésére

Ezeket a munkákat azonban nem ő kapja.

1840. az ujlaki iskola építése ./.

Tanulmányok Bp. multjából XII. Bp. 1957

305. l.

 M. D. K.

KIKNACH Lajos, ifj. építőmester

1811-től 1827-ig 28 építési tervvel szere-
pel, amelyek közül 7 az emlékes ház
1832. földszintes ház tervé
Magánépítkezésein kívül sok a hivata-
los megbízása is.
1813-ban ő állítja helyre a budai város-
háza főpórhányót (újra) ediss. Walter Ács /.
Tanulmányok Bp. Múltjából XII. Bp. 1957
305. l.

-2.-, M.D.K

KIMNACH Lajos, ifi építész

1812. meskergőpot kop.

Házasságot köt Bullant tujzával

(Bullant építőmester leánya)

megalapítja azt a budai művészcsalá-

dot, melyből több építész is egy

festő is származott. -/.

Tanulmányok Bp. multjából XII. Bp. 1957

305. l.

-1- M. D. K.

KIMNACH Lajos, ifi építőmester

Porsonyból származott

1785 körül született.

Atyja ver. ia. Kimnach Lajos

porsonyi építőmester volt

Mig nőtlenként kapja polgár-

jogát 1812. márc. 24. én.

Tanulmányok Bp. multjából XII

Bp. 1957. 305. l.

de. D. K

KIMNACH Lajos, id. építőmester

Vesz. ifj. Kimnach Lajos építő-
mester atyja

pozsonyi mester

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda-
építésrelétez XIX. sz. első felében
Tanulmányok Bp. múltjából XII
Bp. 1957. 305. l

M. D. K

KIMNACH Lajos

T. Aranykakas u. M. Männer János birtokos Fszt. háza. terve (1812)

Lebontva.

Zakariás G. Sándor: Adatok Budo-építészetéhez a XVI. sz. első felében Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 293. l.

M. D. K

KIMNACH Lajos

„Lövőház" 1827.

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda
építészetéhez a XIX. sz. első felében
Tanulmányok Bp. multjából XII.
Bp. 1957. 290. l.

M. D. K

KIMNACH Lajos

11. Kisrókus u. 43. Marzipan (Marczibányi) - né szénacsűrje terve (1814) Lebontva

Zakariás Gy. Sándor: Adatok Buda építeszetéhez a XIX. sz. első felében Tanulmányok Bp. multiából XII. Bp. 1957. 291. l

ridegségig tárgyilagos képek, nem a sterilitás bélyegét hordozzák magukon, hiszen a tárgyilagosságot, szeme lencséjének objektivitását expresszív festőiséggel egyesíti. Élesdy öröme, ujjongása csendül ki képeiből, az az öröm, melyet a budai vár látványa okoz neki. De bennünket is ennek az élményének részesévé tesz, mert a kép hangulata, harsogó vagy pasztell színvilága magával ragadja nézőjét. Színkezelésével derűt és kiegyensúlyozottságot teremt, és így kerüli vagy feloldja a témából vagy technikából adódó komor hangulatot.

Élesdy bensőségesen kapcsolódik a várhoz, annak nemcsak formai változását jeleníti meg, hanem saját emócionális elemeit is, így a képek rokonszenvesen mutatják be a budavári valóságot, az utcákat, a házakat, az itt élő vagy felránduló embereket. Megkapóan szólaltatja meg az ember és a környezet harmóniáját, az emberi léptékű környezet humanizált derűs világát. Poszt-impresszionista felfogásban festett képei, – a frissen reagáló és virtuóz akvarellek – egyben pontos tudósítások is a budavári lakónegyed életéről. Orientáló szándékúak tehát, és baráti invitálás is szűkebb környezetének megtekintésére.

A Fortuna utca

Élesdy festői magatartása tetszetős, akvarelljeivel jó egy lakásban lakni. A plain-air festészetből, az impresszionizmusból, a feloldottabb naturalizmusból mérsékelt, tradíciókat tiszteletben tartó, a látványfestészet közelében maradó piktúrát művel. Képei ezért közérthetőek, azok a máról szólnak, a ma emberének festette, de a jövő számára is értékek, hiszen ezek a képek dokumentálják majd unokáinknak a háború után újjászületett budai várat. Igazak ezek a képek, és Élesdy alkotásainak legfőbb erénye éppen ebben rejlik.

Pereházy Károly

EGY ELFELEJTETT

BUDAVÁRI ÉPÍTÉSZ

Néhány hete levél érkezett a Népfront I. ker. Bizottságához. Dr. Pethes Béláné ny. tanár írta dédapjáról, aki a várban élt, itt működött, több vári és kerületi ház terve és kivitele fűződik nevéhez. A levelet teljes terjedelmében azért közlöm, mert miként abból kiderül, nemcsak dédapja kötődött a várhoz, hanem kései leszármazottja is figyelemmel kíséri annak épülését-szépülését, és levelében néhány olyan adattal szolgál, ami építészettörténeti kutatóink munkáját viheti előbbre. Íme a levél:

„Kimnach Lajos Kristóf (dédnagyapám), édesanyám, Kimnach Katalin fővárosi tanítónő nagyapja Pozsonyban született 1785. nov. 2-án, és Budán halt meg 1866. szept. 7-én. Eltemették a Vízivárosi temetőben.

Dédnagyapám Pozsonyból Budára költözött és itt telepedett le. Ezzel Budának polgárává vált. Foglalkozása, külföldi tanulmányutak után az építészmesterség lett. Polgártársai nagyon kedvelték és kitüntetésekben is részesítették. Lelkiismeretessége által, amellyel a rábízott építkezéseket lebonyolítani igyekezett, jó hírnévre tett szert. Buda város tanácsa a céhbeli építőmesterek jegyzékébe iktatta. Mint ilyen tette le ezután 1812. márc. 24-én polgári esküjét Buda szab. kir. főváros képviselője előtt. Ebben a számára kedvezőbb helyzetben, melyben már nemcsak bizalommal fordulatak feléje polgártársai, hanem polgári kitüntetésekre is méltatták. Kérésére felvétetett a budai polgári lövészegylet tagjai sorába és nemsokára Budának egyik legtekintélyesebb polgára és polgártársainak kedvence lett. Feleségül vette Boullant József egykori céhbeli vizsgálóbiztos nevelt leányát; apósa Boullant J. építette a Gellérthegyen állott csillagvizsgáló intézetet.

Dédnagyapám Kimnach Lajos Kristóf megbízhatóságánál fogva sok úri kastélyt (gr. Győrynek, gr. Móritz Sándornak) épített az ország különböző vidékein. Buda városának pedig évek hosszú során át városi építő és becslő mestere lett.

Nagy kitüntetés érte, amikor protestáns vallását nem tekintve az esztergomi érseki nagykáptalan, Rudnay József elnöklete alatt őt bízta meg a székesegyház közelében a 24 db 2 emeletes kanonoki házak terveinek elkészítésével és kivitelezésével. Az építkezés a legrövidebb idő alatt, közmegelégedéssel el is készült. Ezért részére 10 000 commenciós forintot utaltak ki. Ez a tekintélyes összeg tette lehetővé, hogy a budai Várban telepedhessen le.

Az I. ker. Úri u. 18. sz. (Bástyasétány 18.) ingatlant özv. Galbrum Ferencnéről 1824. okt. 28-án dédapámra és feleségére írják, 25 000 b.é. forint és 100 váltószerint kulcspénzért. Ez az ingatlan 1869-ben a Kimnach családról Waschatkó Alajosra szállt adás-vétel útján.

1827. jan. 12-én megveszik a várban levő ún. Cavalier-féle üres teleknek 596 n.ölnyi részét 2980 forintért. Itt épült fel a család részére egy óriási bérház. Ez az ingatlan 65 000 Ft vételár fejében a katonai kincstárra szállt. Majd 1921-ben a magy. kir. kincstárra és az épületben az Állami Nyomda lett elhelyezve.

Kimnach Lajos Kristóf nevéhez fűződik a budai evangélikus hitközség megalapítása és első budavári templomának felépítése is. A templomot – mely a későbbi honvédelmi minisztérium palotájának helyén állhatott, azóta lebontották.

Összegezve: Dédapám várbeli lakos építési tevékenységéről a következő hiteles adatok állnak rendelkezésemre:

1. *Az esztergomi kanonoki épületek*
2. *Az Állami Nyomda várbeli épülete*
3. *Az első várbeli evangélikus templom*

Tisztelettel:

Dr. Pethes Béláné ny. tanár
Budapest 1135 Mauthner S. u. 74/a

Úri u. 18. Kimnach Lajos egykori háza

A családi krónikában azonban további adatok is szerepelnek. Kimnach Lajos Vilmos (szül.: Trabenban 1749. júl. 21. †Pozsonyban?) a Rajna vidékéről vándorolt Pozsonyba, és mint kőművesmester kapott polgárjogot. Itt feleségül vette Baldauf Annát, és e házasságból született Kimnach Lajos Kristóf, aki 4 latin osztály (feltehetően 2 gramatista és 2 humanista) elvégzése után a pozsonyi Schelinger kőművesmesternél inaskodott, és 1803. jan. 27-én szabadult fel. A kor szokásának megfelelően három évi vándorútra indult Bécsbe, ennek leteltével Pozsonyba ment, majd tovább vándorolva Erdélyben dolgozott, és csak 1809 körül kerülhetett Budára.

A családi krónika sok becses, eddig ismeretlen adatot rögzít, némelyike azonban korrigálásra szorul: 1. A letelepedéssel még nem válhatott Buda város polgárává, ahhoz céhes mesternek vagy házbirtokosnak kellett lennie és annak alapján kérelmezhette a polgárjogot, amit meg is tett. 2. A kanonoki házakat Packh János tervezte, a kivitelezést nyerte el Kimnach Lajos. 3. A kastély nem gr. Móritz Sándornak, hanem Sándor Móric részére épült. 4. Boulandt (Bullant) József, Tallherr József tervei alapján építette a csillagvizsgálót, de csak a kőműves munkát készítette Ő.

A családi krónika tevékenységének teljes körét nem ismeri, pótlása azért szükséges, hogy teljesebb képet nyerhessünk Kimnach Lajos eddig ismert munkásságáról:

A Várban az Úri u. 32. sz. ház bástyasétányi részére új egyemeletes épületet emelt 1819-ben, 1822-ben az Országház u. 22. sz. házon végzett nagyobb átalakítást, a Fortuna u. 4. sz. Fortuna vendégfogadóban pedig 1850 körül néhány helyiséget rajziskola céljára alakított át. A várnegyeden kívüli, de kerületünkhöz tartozó részen folytatott építési tevékenységéhez tartozik a tabáni plébániatemplom 1818. évi restaurálása. 1813-ban az Iskola u. 8. sz. XVIII. századi földszintes épületét egyemeletesre építette át, 1815-ben a Pala u. 8. sz. házhoz emelt udvari szárnyat. A Krisztina téri plébániatemplomban a Szent Anna és a Fájdalmas Mária oltárok tervei (1811) fűződnek nevéhez. Tabánban az Árok köz 4. sz. már lebontott ház tervezője és kivitelezője volt és a ház nagyszerű copf kapuját e városrész egyik egyedülálló ilyen jellegű alkotásaként tartottuk számon. (Milyen kár, hogy e pompás faragott kőkaput a tabáni templom mellett emelt új házba nem építették be. Végképp elveszett annak lehetősége, hogy az amúgyis annyira megfogyatkozott plasztikai remeklésű kapuk egyikével egykori helyén [környékén] a városképet gazdagítsuk; így örökre múzeumi tárggyá ítéltük.)

Kerületen kívüli, de budai munkái közül mesterünk a régi budai lövölde (II. Iparostanuló u. 2.) nem nagy igényű, de igen formás alkotását 1826-ban a régi barokk épülethez építette. A barokk épületet 1930-ban lebontották, de a Kimnach tervezte és építette klasszicista részt meghagyták és műemlékként védjük ma is. 1835–36-ban a Mártírok úti ferences templomhoz új konventet tervezett és épített.

Mint budai céhes mester vidéken is dolgozott, miként az esztergomi kanonoki házak esete is igazolja. Munkásságának java a klasszicizmus időszakára esik és a korszak építészeti vonulata alkotásaira is jellemző. Az itt felsorolt épületek munkásságának kisebb részét teszik ki, ennél nyilván nagyobb építési tevékenységet folytatott, hiszen vagyont másként nem szerezhetett volna. A Tabánban és a Víziországban lebontott házak közül feltehetően több épület terve és kivitele fűződik nevéhez, így tehát az itt felsorolt lista ugyancsak hiányos. Építészettörténészeinkre vár a feladat, hogy Kimnach Lajos munkásságát részletekbe menően feldolgozzák.

Ismert munkáinak javát műemléki törvényünk védi. Fontosak ezek, mert építészeti kultúránk szerves részét képezik. Minden nemzedék a megelőző nemzedékek által felhalmozott anyagi és szellemi javak felhasználásával építi a maga életét és alapozza meg a következő nemzedékekét; ebben rejlik a történelem alapvető folyamatossága.

A levélhez fűzött kiegészítéseimmel nem kívánom őt a klasszicizmus építészeinek élvonalába helyezni. Eddigi munkásságát ismerve a középmezőnybe tartozik, de ez sem lebecsülendő, mert érdemes munkássága a magyar építéstörténet egy – nem is csekély –, és sajátos fejezetéhez tartozik.

Pereházy Károly

Úri u. 18. Barokk kapukilincs

Kultúra a világpiacon

Magyarország külföldi propagandája szempontjából fontos szerepük van azoknak a vállalatoknak, amelyek az államközi egyezményeken túl kereskedelmi úton bonyolítják le a magyar kultúra exportját. Ezek a vállalatok kettős feladatot végeznek: a kereskedelmi forgalom mellett biztosítják rendszeres jelenlétünket a világban.

Igen eltérő feltételek mellett végzik ezt a munkát, a szocialista országokban ugyanis a partnerek szándékát a miénkhez hasonló kultúrpolitikai elvek is befolyásolják, a tőkés államok magánkereskedelmét viszont kizárólag üzleti szempontok vezetik.

Az utóbbi években sokszor felmerült a kérdés: remélhetjük-e a magyar szellemi termékek, értékek méltó áttörését a nemzetközi piacon. Az áttörés helyett reálisabb, ha azt mondjuk, hogy a világnyelveken születő művek mellett a magyar alkotásoknak is állandóan jelen kell lenniök a világ szellemi életében, s ezért sokat kell tenni. Az állandó kapcsolatban álló partnereket rendszeresen kell tájékoztatni, de ugyanakkor a partnerek helyzetét és érdeklődési körét is jól kell ismerni. Kitartó munkának az eredménye, hogy ma már nyelvi elszigeteltségünk sem olyan komoly probléma, hiszen a világban tudnak tudományos, műszaki és irodalmi értékeinkről.

A Kultúra Külkereskedelmi Vállalatot 29 évvel ezelőtt alapították és napjainkban a világ több, mint 90 országának sokszáz cégével tart fenn kapcsolatot. A vállalat tevékenységét meghatározza, hogy könyv, zenemű, hanglemez, folyóirat, oktatási eszközök és nyomdaipari munkák tekintetében export – import joggal rendelkezik Magyarországon. Az egyre bővülő és szélesedő kulturális kapcsolatok eredményeképp a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat működésének térképét is évről évre át kell rajzolni.

A vállalat kulturális árucikk forgalmának legjelentősebb részét a könyvek exportja

Kimnach Lajos

építőmester

Kimnach Lajos Pozsonyból származott, még nőtlenként kapja polgárjogát 1812. március 24.-én, mikor már több épületet épitett Budán. Rövidsen házasságot köt Bullant Lujzával s igy családi kapcsolatba kerül a már ismertetett épitőmesterrel és megalapitja azt a budai müvészcsaládot, melyből több épitész és egy festő is származott. 1824-ben megvásárolja az I.Uri-u.18. 1827-ben és 1834-ben két részletben az I. Kapisztrán tér 1.sz. házát,átmenetileg az övé a II.Frankel Leo-u.8.sz. alatti ház is. 1811-től 1827-ig 28 épitési tervvel szerepel, amelyek közül hét az I.emeletes ház. 1832-ben, pótjegyzékünkben szerepel egy földszintes háztervvel. Magánépitkezésein kivül sok a hivatalos megbizása is. Már 1813-ban ő állitja helyre a budai városháza főpárkányát az ujra fedéskor. Tervet készit a vizivárosi magyar iskolára és 1820-ban a Rudas fürdő kiépitésére is, ezeket a munkákat azonban nem ő kapja. Átalakitja a tabáni paplakot, a Fortuna-szállót. Minden valószinüség szerint saját, Kapisztrán téri házának is ő a mestere. Legutolsó, általunk ismert műve 1846-ban a Hess András tér 2.sz. alatti volt gimnáziumépület átépitése.

Kimnach Lajos nem nagyigényü, de jól iskolázott müvész. Nyugodt, egyszerü, klasszicizáló épületeinek szép arányai mellett valószinüleg mesterségbeli tudása is tette oly keresetté.

Irod
Zakariás G. Sándor: Adatok Buda XIX. század eleji épitészetéhez. 1954. sajtó alatt.

Kimmach

MDK

A Rác-fürdő /Volt Szt Imre / belsejét átalakitotta 1864-65-ben.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
27.1.

Kimmach Lajos ifj.

MDK

1813-ban épitette egyemeletes re Hess János lakatos részére az Iskola utca. 8. sz. házat.

ZAKARIÁS G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

30. 1.

Kimmach Lajos ifj.

Kapisztrán tér 1. sz. kétemeletes háza valószínüleg az ő tervei szerint épült 1830 körül.

Repr.: 49. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. B. 1961.

32.1.

Kimmach Lajos ifj. MDK

Országház u. 22. ház.

1822-ben ifj. Kimmach Lajos nagyobb átalakításokat végzett rajta Petrotta Józsel kéményseprőmester részére.

Repr. 70. kép.
60.

Zakariás G.Sándor: Budapest. Bp. 1961.
38- 39. l.

Kimmach Lajos

Uri utca 32. sz.

Az itt állott egyemeletes épületet Kimmach /igy!/ Lajos épitette 1819-ben..
A megmaradt XIV. századi kapualj 1950-ben Meczner Lajos tervei alapján kiképezve.

1959-ben Farkasdy Zoltán modern kétemeletes házat épitett a telekre belefoglalva és helyreállitva a középkori kapualjat és az udvari barokk árkádsort.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
59.1.

Repr: Kapualj és árkádsor. 117. kép.

Kimmach Lajos

Uri utca 18. sz. ház.

1824-től Kimmach /így! talán Kimmach/ Lajos építőmester háza.

Helyreállitotta 1959-ben Dragonits/ Tamás.

Repr. 100. kép.

Zakariás S. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

57.1.

MDK

Kimnach Lajos ifj.

Iparostanuló utca 2. /az egykori budai polgári lövölde megmaradt része/.

Épült 1826-ban, ifj. Kimnach Lajos müve, részben a középkori városfalon, részben a Hickisch Kristóftól 1787-ben épitett barokk épület felhasználásával.

Jelenleg szociális otthon.

Repr. 137. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

71. l.

Kimnach Lajos ifj. MDK

Pala u. 8. sz. egyemeletes ház /Három Korona ház/

1815-ben Ifj. Kimnach Lajos udvari toldalékot épitett a házhoz Tóth István kapitány részére.

1954-ben Hell Géza állitotta helyre.

Repr. 67. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

40.1.

...ach Lajos ifj.

MDK

1830 körül a Fortuna u. 4. számu háznak több helységét rajziskola számára alakitotta át.

ZAKARIÁS G.SÁNDOR: BUDAPEST. Bp. 1961.

21.1.

M.D.K.

KIMNACH Lajos, építész
ifi

Buda, városi evangelikus templom

Hess András tér 2. sz. alatti gim-
názium (leromboltva)

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 262.

i. h. Kimnach Lajos
építén

Buda város ev. templomát és a
lerombolt Hess Andrés tér 2. sz.
gimnáziumot építette.

~~1961~~

Radós: Magyar építészettőrt. 274.
Műszaki kiadó

Kimnach Lajos

A jezsuita Zolostoron 1846-ban jelentős átépítéseket végeztek a tervei alapján.

Lócsy Erzsébet: A budavári Hess András tér. Képzőm. Alap Bp, 1961 20. old.

Kimnach Lajos

Az iskolaépület terve 1846-
-ból - Fotókopia

Lócsy Erzsébet: A budavári Hess András tér
Képzőm. Alap. Bp. 1961 21. old

M. D. K.

KIHNACH Lajos építőmester

Iparosbarakló u. 2. A. régi budai lövölde

Budapest műemlékei I. Bp. 1962. 144. l.

le. D. U.

KIMNACH
KIMNACH Lajos építőmester

Régi budai lövölde kibővítése
(1827)

Pest műemlékei II. Bp. 1962. 226. l.

M.D.K.

KIMNACH Lajos építőmester

A budai ferences-kolostor (bárbírok u. 23.) kibővítésének terve (1835-36)

kivitelezők: baeker A ács
Hofhauser A kőfaragó
Szoldatics F kőmüves

Budapest műemlékei II. Sp. 1962. 234. e.

Kimnach Lajos

vezette 1852-ben a budai palota „E" épületének újjáépítését, mint építési vállalkozó.
A nyári lovarda kőművesmunkáit ő fejezte be.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 214 kép.

39. l.

Kimnach Lajos

építészi munkákat végzett 1851-52 között a volt Sándor palotában Albrecht főherceg, Magyarország helytartója részére.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műsz. ki k., 194 l., 212 kép

159. l.

Dimnach Lajos

végez 1864-65 között átalakítási munkálatokat az I. Hadnagy u. 8. sz. alatti „Rác fürdő" épületén.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2521

Kimnach Lajos

építőmester tervei alapján épült fel a budai céllövölde 1827-ben.
(II. Iparostanuló n. 2 n.)

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1611

M. D. K.

KIMNACH Lajos építész

Buda, lövőház 1827.

Rudas fürdő kibővítése 1826-1831.

Preisich Gábor: Bp. városépítésének
története.... Bp. 1960. 70. l.

Kimnach Lajos

nevét az 1828-as országos összeírásban szereplő pest-budai építőmesterek és kőművesek felsorolásában említi

s.l.: Mozaik a főváros múltjából.
Budapest, 1971.8.sz.48.l.

Kimnach Lajos ifj

Kőfaragómester –
a budai városi tanács
által kinevezve
a ich tagjává

1858 – 1866

Budán

Sbudaikö

1910

190. l.

Hadhár h. n. III. 26.

HIRDETÉSEK.

A katulyák az itt látható és hivatalosan letett védjegyekel vannak ellátva.

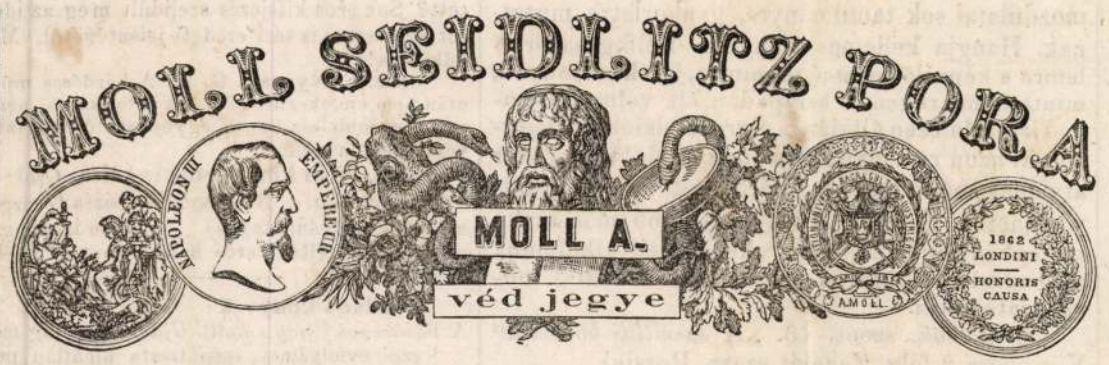

Kitüntetve jutalom-emlékpénzzel a párisi világkiállitásban 1855-ik évről.

Központi szállitási rakhely a „gólyához“ czimzett gyógyszertár Bécsben.

ÓVÁS. Azt tapasztalván, miszerint a **Seidlitz-porok** oly használati utasitványokkal adatnak el, melyek saját utasitványaimmal szóról szóra azonosok és saját nevem aláirásával vannak hamisitva, s igy külalakra nézve gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők, — minélfogva azon észrevétellel óvok mindenkit ezen hamisitványok megvételétől: **hogy az általam készitett Seidlitzporok minden egyes skatulái, valamint az adagok papirjai hivatalosan letéteményezett védmárkkal vannak ellátva.**

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. 25 kr. — Használati utasitás minden nyelven.

E porok, rendkivüli s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert **házi-szerek** között **tagadhatatlanul** az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részeiből került s kezeinknél levő hálairatok a legrészletesebben tanusitják, hogy e porok **rögzött szorulásoknál, emésztéshiány és gyomorhévnél**; továbbá: **görcsök, vese- és idcges bajokban, szivdobogásnál, idegesség** okozta **főfájasnál, vértodulásnál, csüzos fogfájdalomnál**, végül **hysteriára, búkórra és huzamos hányásra hajlamnál** stb. a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legtartósb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelembeni igen is kiterjedt levelezés számos bizonyitványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nálok minden, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerittetett, ez egyszerü házi-szerhez folyamodtak, és ebben rongált egészségöknek helyreállitására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszert meglelék. — Ez elismerőiratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanitók, kereskedők, iparosok, müvészek, mezei gazdák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselvék, kiknek ezelőtt még a leghirhedtebb gyógyforrások sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségök csupán csak a Seidlitzporoknak rendes használata által állittatott helyre.

A főraktár létezik:

PESTEN { **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7-ik szám alatt.
UHL JÓZSEF ur kereskedésében, gránátos-utczában.

Ezen czégek alatt szintén megrendelhető:

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsirolaj is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.

Az üvegcsék el vannak látva védmárkommal és kimeritő használati utasitással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosbb májhalzsir-faj a Dorsch-halaknak leggondosabb egybegyüjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyátalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a **bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyujtatott.** — E valódi Dorsch-májhalzsirolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelesb gyógyszer **a mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, köszvény és csúz, idült bőrkiütés, szemgyuladás, ideg-** és több más **bajokban** alkalmaztatik.

1597 (11—50)

MOLL A., gyógyszerész Bécsben, „zum Storch“, Tuchlauben.

A szülők tisztelt közönségéhez.

Magán finöveldémre vonatkozólag, a többfelől hozzám érkezett szülei tudakozódásokra, szerencsém van nyilvánosan és egyetemesen felelni következőleg.

Felveszek intézetembe az **elemi gymnasiumi növendékeken** kivül olyanokat is, kik **gazdászati akademiára**, vagy az **ipar** valamely **oly ágára** készülnek, melyre nem mulhatlan szükség, hogy a gymnasium vagy a reáltanoda rendszerében előirt minden egyes tudományt végezzenek; hanem csak a jövőjökre szorosan tartozó szakokban s rövidebb idő alatt kivánnak kiképeztetni. Ezeket **szaktanulóknak** nevezem.

Beléphet minden növendék, ki élte 6-ik évét már betöltötte s 15 évesnél még nem idősebb.

A **tanévet** október elejétől kezdve julius utolsó hetéig számitom.

Egy ily **tanévre kérek**:

a 6, 7 és 8 éves növendékért	460
a 9, 10 és 11 évesért	500
a 12, 13 és 14 évesért	550
az idősbért, bármely korban	600

forintot osztrák értékben.

Mely összeg **két egyenlő részletben**, október és márczius elsőbb napjain, előlegesen fizettetik le Pesten.

Két **testvérért** 50, háromért 100, s négyért 150 forinttal kérek **kevesebbet**, mint összesen fizetnének, ha testvérek nem volnának.

Adok pedig az igy kivánt tanévi dijért:

a) Egészséges **szállást**, melynek fekvése és levegője fővárosunkban csaknem páratlan.

b) **Testi táplálékul**: reggel kávét vagy tejet zsemlével, az egyéniség és évszak szerint; délelőtti 11 órakor és ozsonára kenyeret; ebédre 4, vacsorára pedig 2 tál ételt.

c) **Mosást, fütést, világitást, szolgálatot, a posztó** és **fehérruhak** aprólékos **kijavitását.**

d) **Oktatást** minden illető **iskolai tudományban**; továbbá, a növendék előképessége szerint, a **rajzban** és **élő idegen nyelvekben, tancz, uszás**, s az elemi növendékeknek a **szépirás** és **házi testgyakorlatban** is; **a német** és **franczia nyelvben** pedig házi társalgás utján is **gyakoroltatást.**

e) Gondos és szives **szülei ápolást** nőm részéről s tőlem.

Külön fizetés csupán a **zene, kézikönyvek, irószerek**, s betegség esetére: az **orvos, gyógyszertár** és **ápolónő**; végre, a ritkán s csak jutalmul élvezendő **szinházi** és más **hasonló mulatságokért** kivántatik.

Államérvényes bizonyitványt nyernek katholikus **növendékeim** is a nálam tanult tanulmányokból. Mert saját hitfeleik nyilvános iskolájában tesznek le vizsgát, felelőségem mellett, akár az egyes tanévek végén, akár midőn az intézetből kilépnek. A vizsgának felsőbb helyen meghatározott költségeit a tisztelt szülék viselik.

A növendékekre **felügyelést** osztják velem, az azokkal együtt lakó segédnevelők, kiknek száma minden 8—10 növendék után egygyel szaporittatik. — Az intézetből **magokban soha nem**, hanem csak felügyelet alatt, **mennek ki a növendékek. Járkálni** mennek pedig, **egészség tekintetéből**, mindennap, téli félévben déli 12—1 óra közt; a nyáriban pedig a délutáni oktatás bevégeztével.

Hasonló okból s illetőleg **természetrajzi kirándulás** végett, a budai hegyek közt töltünk junius és julius hónapokban minden szombat napot, a mennyiben ezt az idők és körülmények engedik.

Az oktatási nyelv magyar.

A legnépesebb osztályban 15—20 növendék van reedesen.

Elfogadok oly növendékeket is, kik nem laknak az intézetben, hanem csak tanulás végett járnak be.

A **bejáró növendékek** fizetnek a rendes iskolai tanulmányokért, előlegesen, egy hónapra, tehát 80—100 órai tanitásért

a) Az 1-ső és 2-ik elemi osztályban	8 frtot,
b) A 3-ik és 4-ik elemiben	12 frtot,
c) Minden magasabb osztálybeliek és szaktanulók	16 frtot.

A tancz-, uszás-, rajz- és franczia nyelvben oktatást a bejárók külön fizetik.

Ha a bejáró növendék körülményei kivánnák, hogy reggeltől estig az intézetben maradjon: az ily **félkosztos** növendék részéről kérek, a déli étkezés és egész napi felügyelésért, egy hóra 8 frtot osztr. ért.

Részletesb értesitésemmel, kivánatra, bárkinek kész szivvel szolgálok.

A belépendő növendék bejelentését minden nap tisztelettel fogadom. A rendszeres **beirás** pedig **történik** f. évi szeptember 28-ik napjától kezdve október 7-ik napjáig czukor-utczában 6-ik szám alatti saját házamban. Mely alkalommal minden növendék fizet, az intézet közös könyvtára gyarapitására, 2 forint beirási dijt.

Kelt Pesten, 1866. augusztus 12-ik napján.

1762 (4—4)

Szönyi Pál m. k.

Szülőknek igen fontos!

A gyermekeket a görvélytől megmentendő, ajánlom az általam feltalált

„Giliszta-csokoládét“

minden 3 hónapban rendesen beadatni, akár gyanitani gilisztát, akár nem, és miért? azt a feliratokon és a könyvecskében, — mely több mint 59 bizonyitványt foglal — láthatni. — Ára egy darabnak 20 kr., nálam helyben 6 darab 1 ft. — A megrendelések azonnal a birodalom minden részébe a legbiztosabban posta-utánvétellel teljesittetnek alulirt által.

Kapható Pesten, **Török József** gyógyszerész és **Thallmaier és társa** uraknál, meg a könyvecskémben jegyzett bizományosaimnál. 1730 (6—12)

Kröczer Ágoston s. k.
gyógyszerész Tokajban.

Házassági ajánlat.

Egy jó külsejü, 40-ik éves, 8000 o. é. ft. felett szabadon rendelkező, nőtlen férfiu óhajt magának házastársul egy legalább 6000 o. é. ft. felett szabadon rendelkező akár leányt, akár fiatal özvegyet. — Az e tárgyban váltandó levelet **H. I.** czim alatt teljes tisztelettel fogadja az ajánlkozó Pécsváradon (poste restante) **H. I.**
1790 (1—3)

Haszonbér.

Pestmegyei Nagy-Megyer és Szőröshalom pusztai mintegy 3000 holdnyi tagositott birtok, közel a vasuthoz, repcze és tisztabuzavetéssel együtt f. évi nov. 1-től kezdve haszonbérbe adandó. — Bővebb szóbeli felvilágositás kapható Pesten, 2 sas-utczai 24. sz. a. **Huley Károly** ügyvéd urnál
1784 (2—2)

Régi pénzeket

és mindennemü **régiséget, dragakövet, gyöngyöt, szineskövet, aranyat, ezüstöt, ásványokat** vesz és cserél a legmagasb áron. 1788 (1—4)

Régiségek és természetiek irodája,

Pesten, Dorottya-utcza a Lloyd épületben, 14. sz. a.,

hol egy nagy választéku raktár mindennemü **régiségek, régi pénzek, gombok, övek** és **mentekőtőkből** *a legolcsóbb áron,* ugyzin tén egy nagy raktár **ásványok, lepkék, bogarak, madárbőrök, tojások,** s **szemüvegek** is találhatók.

Széplakon (Biharmegyében)

egy 45 köblös (hold) szántóföld, rétekből álló nemesi birtok, szép fekvésü belső telek, lakház, magtár, pincze, szőlővel együtt eladó.

Bővebben értesülhetni ott helyben, Herczeg Mihály gazdánál. 1787 (1—2)

Társ kerestetik

mintegy 3- vagy legfeljebb 5000 forint tőkével Pesten, egy a legnevezetesebb utczasarkán, közel 20 év óta fenálló folyóárukkal ellátott üzletbe; bővebb értesitést nyerhetni **„N. B.“** urnak czimezve Pesten, váczi-utcza Karczag József ur kalapraktárában. 1782 (2—4)

Pályázat.

Kisdedóvói állomásra Biharmegyében fekvő Álmosd helységben 440 a. é. ft. érdeméhez, s magaviseletéhez képest javitandó évi fizetés, diszes lak, kert s külön dijazott ápoló mellett — egy terem fütőfávali ellátása terhével — pályázók képességöket tanusitó bizonyitványaikat érmellékjárási főszolgabiró s bizottmányi elnök tek. **Nagy Lajos** urhoz Álmosdra szept. 25-ig bérmentve küldjék el. 1781 (2—2)

Melléklet a Vasárnapi Ujság 37-dik számához 1866.

** *(Ház-kiásás.)* Szegedről irják, hogy a tanyák között a ház-kiásás ismét lábra kap. E napokban egy Kistelek melletti tanyaházat ástak ki s abból 3 köböl rozst, husnemüt s egyéb czikkeket elidegenitettek. A rozs jó darab földről, a megkárosultak egész idei termését képezé.

— *(Gál Sándor)*, volt honvédezredes, ki több hadászati munkát is irt, Nápolyban meghalt.

— *(Halálozások.)* Nehány nap óta egymást éri a sok gyászhir, s hosszu sorozatot kell közölnünk azokról, kiket a halál szeretteik köréből elragadott. *Balássy Antal* budai ügyvéd s 1861-ki országgyülési képviselő neje, szül. *Diszlinger Aranka*, élte 31-dik évében szept. 9-kén pusztazámori birtokán Fehérmegyében elhunyt. — Egyházas-Maróthon e hó 12-dikén temették el *Ivánka Zsigmond* képviselő nejét, szül. *Rudnay Etelka* asszonyt, ki 35 éves korában májsorvadás folytán halt meg. — Ráczkevén *Hirkó Lászlóné*, szül. *Halász Izabella* asszony mult ki élte 25-dik évében tüdőbaj következtében. — Esztergommegyében Karván *Somogyi Mária* asszony, *Palkovits Károlynak*, a hg. Eszterházy-javak zárgondnokának s 61-diki első alispánnak neje e hó 5-kén a kolera-járvány áldozata lett. — Pesten Kodolányi Antal, az orsz. magyar gazd. egylet segédtitkára édesatyját, a 69 éves *Kodolányi Márton*, nyug. gazdatisztet veszté el; temetése f. hó 12-én történt a Köztelekről. — *Simig István* 68 éves pesti polgárt szept. 11-én kisérték ki a kerepes-uti sirkertbe. — Budán *Tillman László* tehetséges ifju zeneszerzőt az uralkodó járvány ragadta el. — A debreczeni dalárda karvezetője, *Gáspár Ignácz*, ki a budai dalárda zászlószentelési ünnepélyére a debreczeni dalárda küldöttségének élén jött városunkba, szept. 9-kén 3 óra alatt a kolera áldozata lett. — Ugyanott a 81 éves *Kimnach Lajos* épitőmester s az ágost. hitv. község gondnoka, f. hó 9-én rövid betegség után elhunyt. — Az „István főherczeg"-hez czimzett pesti szálloda tulajdonosa, az öreg *Emmerling Károly* Bécsben halt meg, de itt temették el szept. 9-én. — *Mayerhold Antal* olvasó-kanonok és poroszlói tiszt. apát f. hó 5-én 84 éves korában jobblétre szenderült.

Nemzeti szinház.

Péntek, szept. 7. „*A szigetvári vértanuk*". Eredeti szomorujáték 4 felv. Irta Jókai Mór. A nemzeti szinház ez előadással Zrinyi Miklós hős halála 300-os évnapjának előestéjét ünnepelte meg. A nézőtér fényesen ki volt világitva, s a teljes zenekar három nagyobb zenemüvet adott elő: egy „Magyar nyitányt" Böhmtől, Mosonyi „Gyászhangjait", és Berlioz „Rákóczy-indulóját."

Szombat, szept. 8. Az ünnep miatt a szinház zárva volt.

Vasárnap, szept. 9. „*Huszárcsiny.*" Népszinmü 3 felv. Irta Vahot Imre.

Hétfő, szept. 10. „*Fox és Pitt.*" Vigjáték 5 felv.

Kedd, szept. 11. „*Az álarczos bál.*" Opera 5 felv. Zenejét szerz. Verdi.

Szerdán, szept. 12. „*Hamlet.*" Dráma 5 felv. Irta *Shakespeare*. Egressy Gábor kisebbik fia, Egressy Ákos a szini képezde volt növendéke, lépett fel ezuttal először Hamlet nagy és nehéz szerepében, még pedig meglepő sikerrel. Fölléptét különböző hirek és aggodalmak előzték meg. Mi csak helyeselni tudjuk, ha az igazgató jól kipróbált s megbizható ifju erőket olykor föllépteti. A közönség teljes élvezetben részesült s az ifju szinészt zajos tapsokkal fogadta. Egressy Ákos szép sympathikus alak; szemei élénk tüzesek, termete arányos (atyjánál magasabb), taglejtése finom, mozdulatai sok tanulmányra, gyakorlatra mutatnak. Hangja kellemes csengésü. Fölfogása értelemre s képzelő tehetségre mutat, játéka könnyed, mintha már régen a szinpadon élt volna. Örömmel irjuk le ezen általános észrevételeinket s fejezzük ki azon reményünket, hogy a fiuban egykor atyjának méltó müvészeti örökösét is fogjuk üdvözölhetni. Egressy Ákos még több más szaku szerepben fog fellépni, s akkor lesz alkalmunk még részletesebben is hozzászólani a fiatal művész játékához.

Csütörtök, szept. 13. „*A szevillai borbély.*" Vig opera 2 felv. Zenéjét szerz. Rossini.

SAKKJÁTÉK.

350-dik sz. f. — Kohtz és Kockelkorntól (Kölnben).

Sötét.

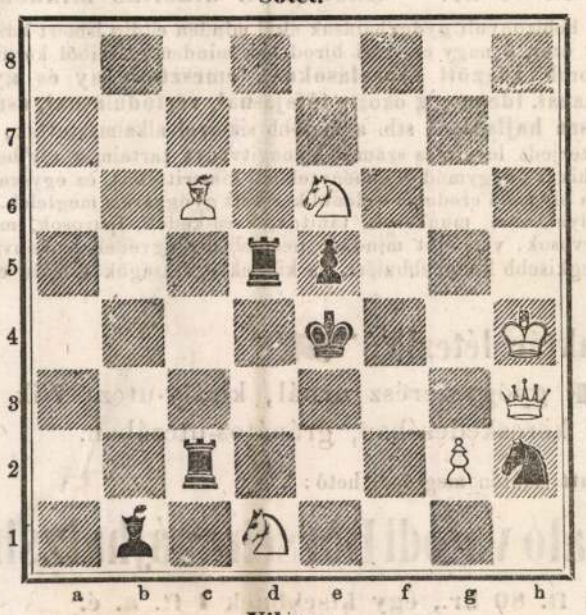

Világos.

Világos indul, s 5-ik lépésre matot mond

A 345-dik számu feladvány megfejtése.

(Bayer Konrádtól, Olmützben.)

Világos.	Sötét.	Világos. A)	Sötét.
1. Fd2—c3	d4—c3: A)	1.	d6—d5
2. Hb4—c2	Ke4—d3:	2. Fc3—d4	f6—f5
3. Fe6—f5†mat.		3. Fe6—d5:†mat.	

Helyesen fejtették meg. *Veszprémben:* Fülöp József. — *Miskolczon:* Czenthe J. — *H.-M.-Vásárhelyen:* H. Nagy Lajos. — *Átányon:* Farkas Bertalan. — *Zámolyon:* Werner Ferencz. — *Jászkiséren:* Galambos István. — *Vizesréthen:* Terray Pál. — *Debreczenben:* Z. I. és Z. L.

Szerkesztői mondanivaló.

8416. **E—n F—nek.** Emlékezünk, hogy a küldött czikk és rajz annak idejében megérkezett. Nem is volt ellene semmi kifogásunk, csak azt sugtuk neki, hogy: sorba megy a bíróválasztás.

8417. **Tekeháza.** B. A. Sajnáljuk a postai rendetlenséget. Az ügyet áttettük kiadóhivatalunkhoz, mely, a mennyire csak tőle telik, segiteni fog a bajon.

8418. **Pozsony.** Sz. J. Tökéletesen méltányoljuk az ellenvetéseket s nincs is egyéb vágyunk, mint megfelelni a jogos igényeknek. Mi csak a physikai lehetlenségtől tartunk — időt és tért nem csinálhatunk. De ezért mégis remélünk.

8419. **Orosháza.** Ut figura docet. Minden egyébre is kiterjed vendégszeretetünk — a mi ily szerény vendég irányában nem is nagy mesterség.

8420. **Mako.** A terminust nem is érthettük másképmint ön, sőt talán még odáig sem. Kérjük az eddigi pontosságot, a többi a *küzdelem* erejétől függ. — Van-e ott is kolera? Itt ugyan már fele se tréfa s „beatus ille, qui procul".

8421. **Buda.** H. J. Azért, hogy Cicero oly ártatlan kebellel irta leveleibe: „si vales, bene est, ego valeo": miért ne lehetett volna ama „valeo" igének eredeti jelentése az, a melyet lapunkban a multkor Sz. S. ur fejtegetett? Sok erős kifejezés szelidült meg az idők folyamán; sőt egészen el is tért eredeti jelentésétől. Miért hát az a felkiáltás!

8422. **F. Nyárád.** G. K. A kérdéses müre annyi idő után nem emlékezhetünk. A kit ön keres, nem tudjuk, hol van. Legjobb lesz önnek, egyenesen őt megtalálni. A „művész" nem müvészet.

8423. **Nem közölhetők:** Adieu. Csak szeress. Boldog pénzek stb. — Bús hegedű. Dózsa György. — Királyasszony (tárgyánál fogva). — Hazám ifjaihoz. Dal. — Csapások idején (Régi erős hang, de nem jó helyen alkalmazva).

— Eladó könyvek:

A *Vasárnapi Ujság s Polit. Ujdonság* eddig megjelent összes évfolyamai, szép tiszta hibátlan példány, 19½ kötetben. 12 kötött, 7½ kötetlen; ára összesen 50 ft.

Uj magyar muzeum 1850—1859-ig 18 díszkötetben kötve. Tiszta uj példányok ára 50 ft.

Felsö-magyarországi Minerva. Szerkesztők gróf Dessewffy Józs. s Kazinczy Ferencz, 1825-től egészen 1836-ig. Teljes uj tiszta példány, 16 igen csinos dupla kötetben, kötve, ára 40 forint.

Budai Fer. Magyarországi polgári lexikonja. 3 kötet, 1804. Díszkötésben tiszta szép példány 25 ft.

Kaphatók *Miskolczon* Fraenkel Bernat könyvárusnál.

Nyilt tér.*)

— (Leánynövelde Debreczenben.) Debreczenből e sorok fölvételére kérettünk: Jul. 24-én ismét alkalmunk volt *Zengey Jánosné* asszony több év óta fenálló jeles leánynöveldéjének évi vizsgáján, mint szülék, a leánykák dicseretes előmeneteléről meggyőződni. A vizsga az idén nem a nevelő lakásában, hanem az átalános tiszteletben álló Farkas Ferenczné assz. házában tartatott, ki tág és fényes termeit ez alkalomra készséggel átengedé, és szellemdus leányával együtt az elrendezésben segédkezet nyujtott. A vizsga számos szülé és hallgató jelenlétében reggel 9 órakor vette kezdetét és tartott fél egyig, délután pedig 4—8-ig és még sem végeztetett be valamennyi tantárgy, miután a növendékek a tudásnak önérzetében kis kérdésekkel meg sem elégedtek, még kevésbbé viselték volna el, hogy egytül egyig fel ne szólittassanak minden tantárgyból. Ugy látszik, a nevelőnő az erkölcsiség, gyöngéd anyai ápolás és finom társalgási módon kivül fősulyt fektet a franczia és német nyelvekre, de nem kevésbbé tünt ki a leánynövendékek értelmisége az anyai nyelv, vallástan, világtörténelem, magyarok története, természettan, természetrajz, földrajz, számtan, fogalmazás, szavalás, szépirás, rajz, női munkák és zongorára nézve, mely utóbbi — a nevelőnő férje által tanittatva — a többi tantárgy bevégezte után késő estig élvezetet nyujtott a hallgatóságnak. A szülék, az összes hallgatóság, ugy szintén a vizsgálandó főtisztelendő urak teljes megelégedésök nyilvánitása mellett hagyták el a termet, buzditván még a serdülő leánykákat a további szorgalomra és honleányi kötelességökre. Szivünkből óhajtjuk, hogy emlitett intézet virágozzék és érdeme necsak helyben, hanem a vidéken is elismertessék. A jövő tanév kezdete szeptember hó 11-én leend ugyan, de valamennyi tantárgyakra nézve — melyek az érdemes nevelőnőn kivül több elismert tanárok által tanittatnak csak október 11-én nyittatik meg a tanév. — *Darvas* Imréné. *Csiffy* Lászlóné. *Patay* Istvánné. *Kállay* Lászlóné. *Szepesi* Lászlóné. *Csorba* Sándorné. *Fráter* Imréné. *Kulcsár* Dánielné.

*) E rovatban közlött czikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a szerk.

☞ **Melléklet: Előfizetési fölhivás a „Képes Ujság" 1866—1867-ik évi folyamára, azok számára, kik csupán a Vasárnapi Ujságra vannak előfizetve.**

HETI-NAPTÁR.

Hónapi- és hetinap	Katholikus és Protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	Nap hossza	Nap kél	Nap nyug.	Hold hossza	Hold kél	Hold nyug.
Szeptember		Szept. (ó)	Tisri	f. p.	ó. p.	ó. p.	f. p.	ó. p.	ó. p.
16	**Vasár**	**G 17** Ludmilla	**G 16** Euph.	**4 B 16** Babilás	7 Böjt ar. br.	173 19	5 39	6 10	255 40	este	10 13
17	Hétfő	Lambert	Lambert	5 Zakariás	8 [im. m.	174 18	5 40	6 8	267 38	1 37	11 0
18	Kedd	Irene vért.	Irén	6 **Mihály**	9	175 16	5 42	6 5	279 46	2 23	11 53
19	Szerd.	Jan. v. **Kant.** †	Szidi, Konst.	7 Szoszemes	**10 Enges. n.**	176 15	5 44	6 3	292 9	3 6	regg.
20	Csöt.	Eustách hitv.	Fauszta	**8 Kis asszony**	11 Abadiás	177 14	5 45	6 1	304 51	3 45	0 51
21	Pént.	Máté ev. †	Máté ev.	9 Joachim	12	178 12	5 46	5 59	317 54	4 19	1 54
22	Szomb.	Móricz vért. †	Móricz	10 Menodora	**13 2. Sabb.**	179 11	5 47	5 58	331 20	4 52	3 2

Hold változásai. ☾ Holdtölte hétfőn, 24-kén, 3 óra 22 perczkor délután.

TARTALOM.

Czuczor Gergely (arczkép). — Az ősi ház. — A châlonsi állandó tábor. — A lissai tengeri csata (képpel). — Képek a pesti állatkertből (két képpel). — Barbay István falusi jegyző följegyzései (folyt.) — A tüdősorvadás elterjedése. — Csokonai mint jövendőmondó. — **Tárház**: Irodalom és müvészet. — Egyház és iskola. — Közlekedés. — Mi ujság? — Nemzeti szinház. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Nyilt tér. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő **Pákh Albert.** (Lak. magyar-utcza 1. sz.)

KIMNACH Lajos emlék

Brétfű utcai lakóház
– 1-1 keresztmetszet

MU-1998/4.

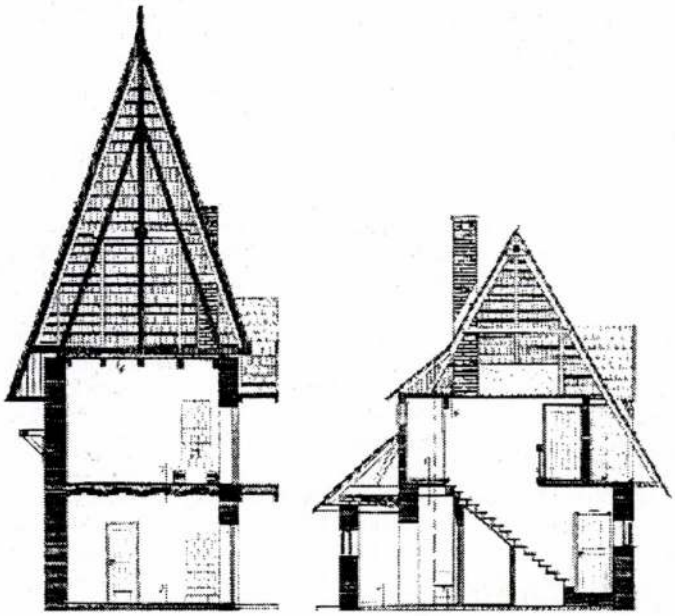

nyi római katolikus templom kivitelezésén dolgozik, ahol hasonló koporsóidom mennyezetű a templom főhajója. Analógiaként akár a Saarinen, Lindgren, Gesellius tervezőiroda műterem kialakításának koporsóidom mennyezete is szolgálhatott. A tervezetthez képest a külső homlokzatokon nemcsak az ablakok változtak, de az egykori zsindelyfedést is a tornyon hódfarkú cserépre, a nyaktagon és a házrészen préselt cserépre cserélték ki, a déli homlokzat egykori előteteje pedig nem is létezik. A főhomlokzat emeleti ablaksorai alatt induló félnyereg előtető nemcsak a három tömeg – torony-nyaktag-ház – homlokzati összefogásában játszik jelentős szerepet, hanem a bejárati pitvart is árnyékolta.

A Brétfű utcai ház Kós első megépült házaként kultúrtörténetileg és építészettörténetileg a város e részének legjelentősebb háza, erdélyi viszonylatban pedig a ruskini-morrisi elvek szerint elsőként megépült háznak tekinthetjük.

„A 100 legveszélyeztetettebb műemlék 2000-2001" pályázat

A World Monuments Watch, a New York-i székhelyű World Monuments Fund programja meghirdette pályázatát a világ 100 leginkább veszélyeztetett műemléke 2000-2001. évi jegyzékébe való felvételre.

A pályázaton bárki (magánszemély, civil szervezet stb.) indulhat olyan történeti épülettel, együttessel, kultúrtájjal stb., amelyet valamilyen szempontból veszélyben lévőnek, s ezért nemzetközi figyelemre, segítségre érdemesnek tart.

A jegyzékbe felvett műemlékek külön pályázhatnak majd a program anyagi támogatásáért. A program és a jegyzék független a világörökségtől.

A kitöltött űrlapok és mellékleteik beküldési határideje a New York-i központba: *1998. december 1.*

A pályázattal kapcsolatban további felvilágosítást ad *Muszikné Faltin Vera*, ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, 1027 Budapest, Csalogány u. 27-29. Telefon: 457-6935, fax: 375-0763.

KRITIKA

POLGÁRMESTERI HIVATAL A KAPISZTRÁN TÉREN

Kimnach Lajos építette 1835 körül azt az egyszerű klasszicista lakóházat, amit már a múlt században nyomdaépületté alakítottak át. Egészen a legutóbbi évekig itt működött az Állami Nyomda, s ez nagyon rosszat tett a háznak és a közvetlen környezetnek is. Nemcsak számtalan átépítés történt, de a mindinkább terjeszkedő üzem fokozatosan elfoglalta a szomszédos házakat is, sőt a forgalom elől lezárva üzemudvarrá degradálta az Országház utca legészakibb szakaszát. Nagy örömöt váltott ezért ki, amikor híre kelt annak, hogy a nyomda máshova költözik, és az épületet az I. Kerületi Önkormányzat veheti birtokába polgármesteri hivatalként. A Mérték Építészeti Stúdió tervei szerint (*Komjáthyné Kremnicsán Ilona*) az átalakítás és helyreállítás egy év alatt, gyorsan elkészült, s ez év tavaszától már ide járnak ügyes-bajos dolgaikat intézni az I. kerület polgárai.

Jónak tartom a munkát. Példájául annak, hogy mennyi lehet az átalakítás, a hozzátét egy ilyen, viszonylag szerény értékű műemlék esetén, mennyire szabad azt felöltöztetni, hogy ne hasson sivárnak, hanem otthonos legyen. S példájául annak is, az új rendeltetés mennyit igényel mindebből. Így nemhogy megengedhetőnek, hanem éppen szükségesnek tartom az udvar megvalósított lefedését. Jó arányú, kellemes aula jött így létre, padlófűtött igényes terével, ami kiváló színhelye lehet hangversenyeknek, rendezvényeknek is. Nem keseregni való, hogy megszűnt udvarnak lenni, hiszen már rég nem az volt: a nyomda befödémezve többszintes üzemi térnek használta. Nem tetszik viszont az új főpárkány: vaskos, aránytalan. Szépen rendezik azonban a teret a sajátos módon rovátkolás nélküli dór oszlopok, amelyek korábban be voltak falazva. Most díszei az aulának.

Amelynek azonban vannak más díszei is: képek, szobrok, domborművek. Restaurálva ide hozták a századfordulón lebontott régi pesti városháza eddig kőtárban szomorkodó négy homlokzati szobrát, *Vágó László* és *Iványi Grünwald Béla* egy-egy nagyméretű képét. Remek példák arra, amit az imént felöltöztetésnek mertem nevezni. Igen: a hely-

A budavári polgármesteri hivatal a Kapisztrán téren

Az udvarból lett aula

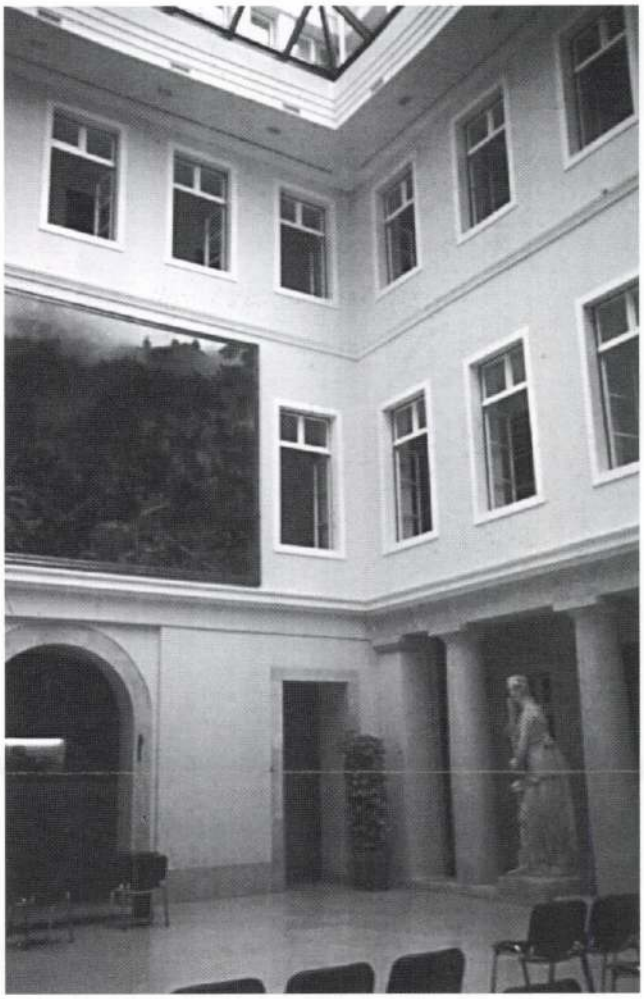

reállítás akkor kész, ha a mobil berendezés is a helyén van. Ha az jó, az épület látványának azonnal szerves részévé válik. Akár a templomban. Így látszanak szinte eredeti épülettartozéknak az itt-ott, csupa jó helyen elhelyezett domborművek, fragmentumok, teszem azt a Szentháromság téri pestisoszlop eredeti reliefjei.

Ez a koncepció végigvonul az épület díszesebb terein. Roppant elegáns és ízléses a polgármesteri iroda *Madarász Viktor* festményével és azzal a nagyon szép berendezéssel, ami *Sőtér István* hagyatékából származik. Tetszik az új táblás parketta (mindenütt!), nem tetszett viszont az irodát koronázó párkány túl erős plasztikája, és el nem tudom képzelni, hogyan képes dolgozni a polgármester csöppnyi asztalán.

Érdekesnek tartom a testületi ülésterem képét az 1876-os nyomdai kiépítés korából meghagyott acélszerkezetekkel, az e kort idéző *Benczúr-festményekkel* és a modern bútorokkal. Kevésbé tetszett a házasságkötő terem az össze nem hangolt eredeti és új boltozati festett ornamentikával, a műmárvány lábazatokkal. A Benczúr-mozaik kérdésessé teszi, egyházi vagy világi házasságok köttetnek itt? Jobban sikerült a népjóléti iroda boltozati falkép-restaurálása. Kár, hogy nem az egész készült el. Talán majd egyszer.

Sok részlete van a háznak, ami teljesen új. Főképpen a tetőtér beépítése, ami sehon-

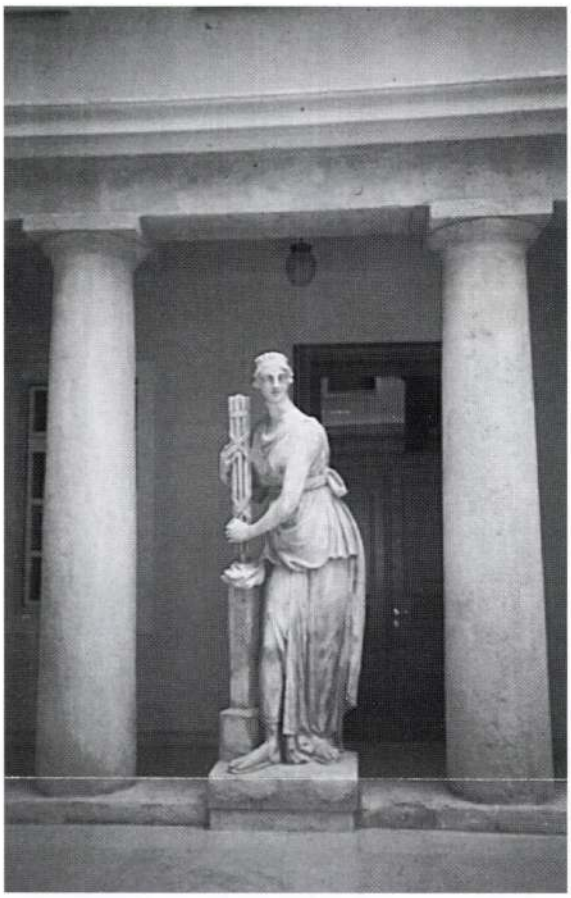

Díszek az aulából
(A szerző felvételei)

nan se jelentkezik zavarólag. Nagyon jónak tartom, hogy a részleteiben az eredetiekre utaló, de új nyílászárókat zöldre festették, még a homlokzaton is. Nem a klasszicizmusban gyakori levélzöldre, hanem olyanra, ami ma divatos. Igényesek, szépek az új üvegcsillárok (spanyol import), szeretem a konstruktivista liftet is. Ezek a modern elemek biztosítják azt, hogy a historizáló díszek nem uralkodnak el a hangulatban. Így jó.

Igen, az egyensúly így teljes. Éppen ezért igazat adok a műemléki hatóságnak, amelyik nem engedélyezte, hogy erkély díszítse a Kapisztrán tér felé a homlokzatot. Ami axist adna az épületnek, hangsúlyt, ahonnan a polgármester szólhat a néphez. Ezen a házon erkély soha nem volt. S egy erkély architektonikus szerepe nem azonos egy liftével. Szabad egy műemlékhez hozzátenni valamit, főleg azt, amire szükség van. Szabad ízléses bizsukkal csinosítani. Parókát azonban ne adjunk műemlékre.

Úgyhogy a Budavári Önkormányzat új otthonát úgy szerettem meg, ahogy az megszületett. Csak vigyázzanak rá! Ne engedjék elszlömösödni az épületet, irodákká degradálódni a jelenleg csak reprezentatív, üres terekként használt belső traktusú szobákat. Legyenek mindenben olyan gondosak továbbra is, mint abban, hogy a homlokzatokon még a galambok elleni védelemre is gondoltak.

És még valami. A polgármesteri hivatal nem tölti ki teljesen azt az épületkomplexumot, amit a nyomda elhagyott. Üresen ásítoznak épületek a tér meg a bástya felé is. Az Országház utca még mindig lezárva, csak most már indok sincsen rá. Tenni kéne valamit, hogy a várnegyed ezen sebhelye végre végleg begyógyuljon.

Román András

Kimnach József

épitőmester Budán

Mesterré lett 1838 -

Meghalt 1864 máj. 12 -

Mesterkönyv -

Szekesfőv. Múzeum

1088 lett sz -

Hadijelvény, szenttamási VII. 64-65.

Kimnach, József

építőmester

1838 – 1864.

Budán

Sbudaikö 1891.

~~Hajdúböszörmény I. 25~~

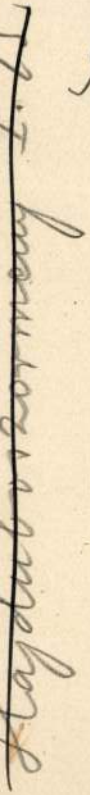

1905. VII. 10

A váczi múzeum-egylet elnökségének: Csávolszky József cz. püspöknek a múzeum részére tett hagyományozásáról beküldött jelentés tudomásúl vétetik és a gyüjtemények czélszerübb elhelyezésére utasítás küldetik.

(459/1905.)

Kimnach József
épitőmester

+ 1865 máj 11én
50 éves Erdőban

Jegyzék a vízivárosi
temető fenntartani
javaselt sírjairól
és sírcsoportjairól
Bp (1931?)
56. l.

a gyorsabb lett; ecsetvonásai szé-
zebb és sürübb." [14]. Ugyanaz a mé-
Éjjeli őrjárat"-án. Ugyanannak a
szatükröződése. Itt a mozgalmasság-
galom, tökéletes harmóniával megkom-
ekintélytiszteletet parancsoló min-
egy komoly egyéniség hordozója, amint
s szükségessé teszi. Teljes egyszerü-
vesebbet nem mond, mint amennyi a té-
es. Világitásában, mintha valóban ér-
l megfosztott művész, mondjuk inkább
ásokat igénylő ember- szürkés, szál-
z azonban csak inkább régebbi művei-
Tiszen ezen a képen nincs semmi meta-
hétköznapokat élő polgárok egy tekin-
van szó.

sterek. 230.o.

Kimnach József

építőmester

† 11. V. 1865

50 J.

Jegyzék a vízivárosi temető fenntartani javasolt sírjairól és síremlékeiről

[Bp. 1931] 56 l.

A DUNÁNTÚLI SZEMLE KÖNYVEI

(1—152. számig: Vasi Szemle Könyvei)

kiadványsorozatában megjelentek és még kaphatók:

1. *Fábián Gyula:* A jáki gerencsérek ___ ___ ___ ___ ___ —.90 P
2. *Vecsey Lajos dr.:* A szombathelyi kir. liceum alapítása és első évei 1793—1808. ___ ___ ___ ___ ___ ___ ___ ___ 2.40 P
10. *Tóth János:* Szombathely városesztétikai problémái ___ ___ —.60 P
38. *Bencze József dr.:* Szelestey László pályafutása ___ ___ ___ —.60 P
47. *Hein Tádé dr.:* Székely László ___ ___ ___ ___ ___ ___ —.60 P
48. *Réthly Antal dr.:* Adtok Szombathely—Herény éghajlatához —.30 P
60., 61., 62., 91. *Kallós Zsigmond dr.:* Regösdalaink rejtélye: I—IV. 2.40 P
63. *Fábián Mária:* Dorffmaister István művészi munkássága a szombathelyi egyházmegyében ___ ___ ___ ___ ___ ___ —.90 P
67., 116. *Polány I.:* Nyugatmagyarország néprajzi története I—II. 1.60 P
74. *Pavel Ágoston dr.:* Őrségi képek ___ ___ ___ ___ ___ —.60 P
88. *Marék Antal dr.:* Négy dunántúli lírikus ___ ___ ___ ___ —.60 P
92. *Stripsky Hiador dr.:* Kőszegi könyvnyomtató a 17. századból —.40 P
100. *Pavel Ágoston dr.:* Magyar szenzáció 1937-ben ___ ___ ___ —.30 P
115. *Balassa József dr.:* A nép nyelvének tanulmányozása ___ ___ —.30 P
118. *Tóth János:* Így épít a vasi nép. 3.50 P; műnyomó papíron ___ 5.50 P
122. *Vapkai-Wagenhuber Aurél dr.:* Adatok a Bakony gyüjtögető és vadfogó életmódjához ___ ___ ___ ___ ___ ___ —.50 P

Kimnach József
építőmester
+ 1865 máj 11.
50 éves korában

Jegyzék a vízivarosi
temető fenntartemi
javasolt sírjairól
és sírem lékeiről.
Bp (1931?)
56. l.

Műemléki Bizottság!

kath. templom tornyának
vonatkozólag, az 1. sz.
z tartozó összes iratokat,
felhasználás után további

Kimnach József

pestvidéki építőmester

l.

Tanulmányok, Bpest I.

83. l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 148 l.

Név: Kimnach Josef

Foglalkozás: Kömüves

Szárm. hely: Buda

Hitfelekezet: ág. ev. Csal. állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1838 VI 15

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

M. P. K

KIMNACH József építési

Budán. ablgozott a 40-es évér-

ben.

Zakariás G. Sándor: Adatok Buda

építészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. multjából XII.

Bp. 1957. 300. l.

M. D. K.

KIMNACH László festő

Mellszobra Tóth István tól

A M. N. Galéria ánagyegyére T./B. rész

Pst. 1959. 261. l.

mDK

Kimnach László,

ő is aláirta az ivet, melyet a miniszternek küldött Ujváry, tiltakozásul Mock avatatlan reformkodásáért.

Ujváry Ignác: válasz az "Okiratos válaszra"ó Mücsarnok c.hiv.lap. 1898 nov. 27. I.évf. 17.sz. 155.l.

Kimnach László

MNK

Csak nevét említi a XIX. sz. festészete végén a"legkiválóbbak" között.

Mirowi Lyskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

80.l.

MDK

Kimmach László festőm. elnöke halálára a választmányi ülés fájdalmasan emlékezett meg.

Választmányi ülés 1906. dec. hó 14.-én.

"Műcsarnok" A Művészet melléklete. 1907. febr. 15. 2.l.

MDK

Kimnach László, festöm.

a KMTárs magára véve a kockázatot megvette YYYYYYYY
a Kelenhegyi-uti telket s megépittette Kann Gyula
tervei szerint a kontinensen ezidötájt tán egyedülálló
müteremházat. 1903.aug.1.-én adatott át rendeltetésének.
K.L. elsö lakói közé tartozik.

Hazai Krónika.
Müvészet. 1903. 424.l.

Kimnach József

Pesten is dolgozó budai
építőmester – nave emlitve

Budapest története III.Akad.Kiadó 1975 Bp. 519.old.

KIMNACH Lajos építőmester

Buda

KOREN Eil: Budavári két templomunk. Bp. : Budavári Evangélikus Gyülekezet, 1990. 11 p. :ill.

Kézirata naplói

[illegible]ági épületei álltak, a hozzátar
[illegible] gyümölcsöt termelt. Ezt az egy
s [illegible] az utca felől kapu biztositott
[illegible]bbi része, elsősorban a szántó
[illegible] volt található, de ugyanott helye
nem mindig elhatárolt - esetleg nem i
szonvételek, pl. az erdőhasználat vag
[illegible]ket ismét csak teleknek /sessio/
sio jobagionalis/ hivták, magyarul va
A [illegible]ban található mindegyik jobbágy
tehát elméletileg minden jobbágy azon
[illegible]tóval, stb. és azonos haszonvétel
nos [illegible]értékü járadékkal tartozott a f

KIMNACH Lajos

TÓTH Antal: A Pesti Vármegyeháza. 2.bőv.kiad. bev.
Zádor Anna. Bp. : Pest M.Tcs., 1990
32.p.

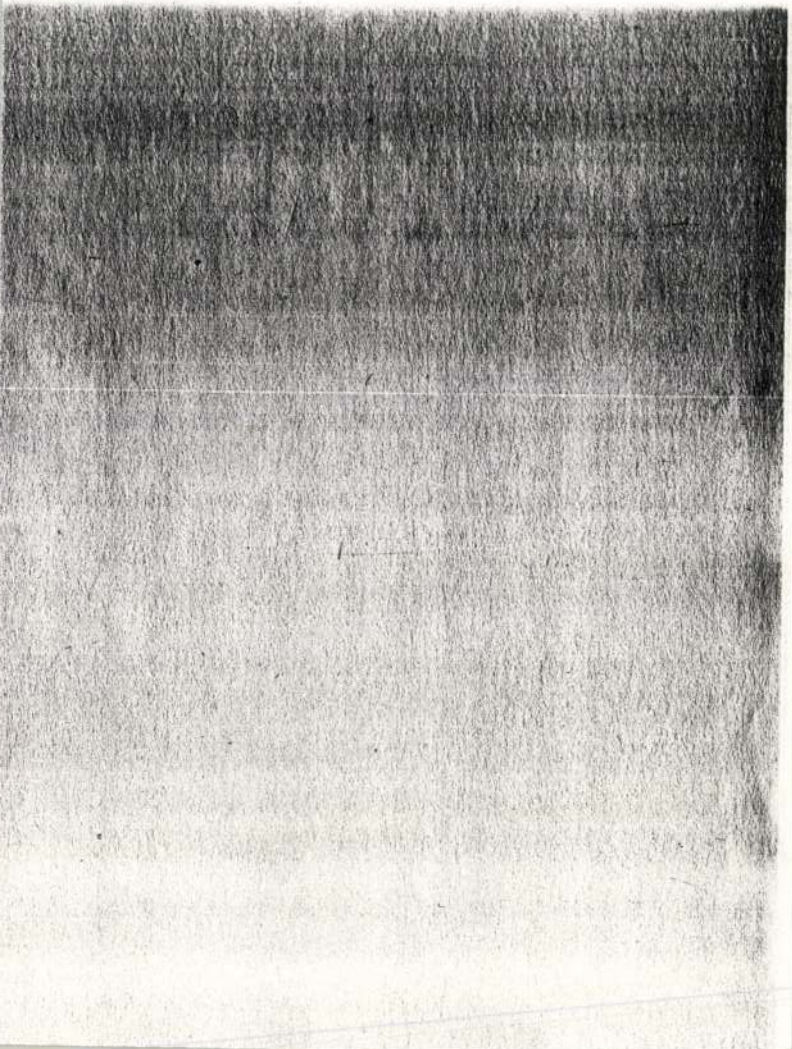

Kúnnach László K

Névery György amatőr-fényképe DELELŐ CSORDA CSEPEL ALATT

Miss Blount: Neeem tudom . . . Bálról nincs szó, egyelőre . . . (kis grimaszt vágva) egy másik dinner-párti van a jövő héten, nem olyan nagy szerencse! Ne mondja senkinek, de gyűlölöm az ebédeket.

Mr. Duff: De édes hölgyem, az ön korában . . .! Hiszen ön még el sem kezdett ebédelni. Sejtem, hogy ma rossz szomszédja volt. Vagy tévedek?

rosszabb is. S bár
volna.
Bocsánat, nem egé-

nert nem tudja, mi-
nem árul el, meg-
át így áll a dolog:
találtunk ki, hogy
rgődjünk. A játék
at, hogy emlegesse
lőre megegyeztünk;
arább beugrik, az

n. Igazán gratulá-

este teljesen letör-
ivel kitaláltuk a já-
lával volt előnyben.
. . .
n számítunk. Már,
s, kenyérmorzsa is
megállapított szót,
ink, ahol másikunk

hogy ma melyik

z egyik volt „pa-
ik, — mi is volt a
S képzelje! Miss
az ebéd feléig ju-
háromról előadást

látom, miss Pure-
gy.

Miss Blount: Oh, igen. Newnhamban kitüntetéssel végezte a gimnáziumot. Hanem azt hiszem, hogy mai szomszédja is nagy szamár lehetett. Nem láthattam, mert közöttünk volt a virág. Nem tudná megmutatni nekem . . .?

Mr. Duff (szárazon): Sajnálom, nem szolgálhatok vele.

(Amilyen gyorsan csak lehet, búcsút vesz, anélkül, hogy vágynék további tapasztalatokra miss Imogen Purefoy szellemi tehetségei felől.)

Angolból fordította: *Szász Zsomborné*

ANYUSKÁM ÉDES . . .

Anyuskám édes, fent a csillagok közt
Sokszor keresem szép, szelíd szemét!
Látja-e szívem néma vívódását,
Rajongó lelkem száz titkolt sebét? . . .
Látja-e, hogy még éjjel sincs nyugalmam?
Gyötrelmes kínnal zaklat, űz a gond . . .
S hogy a párnám fagyos, hideg, bár rajta
Szemem sok titkos, forró könnyet ont?

Anyuskám édes, mind magamra hagytak
A küzdelemben . . . S fogy, fogy az erőm.
Még nem roskodtam le, csak meg-megállok
Reménytelen, tétován, csüggedőn . . .
Egy szív ha volna szívem közelében,
Könnyet-mosolyt megfelező hiven:
Megbékítő, izgalmas szeretettel
Tán fölemelné összetört hitem.

Anyuskám édes . . . félek a magánytól —
S az embervásárt irtózva futom!
. . . Egy csókja, halkan, enyhén rámlehelve,
Megváltana még . . . úgy érzem, tudom . . .
Egy csókra, édes, lágy, anyai csókra,
Sóvárgó lázban égve szomjazom! . . .
— És azt a szívet, azt a csókot többé
Senkitől, soha meg nem kaphatom . . .

Nil

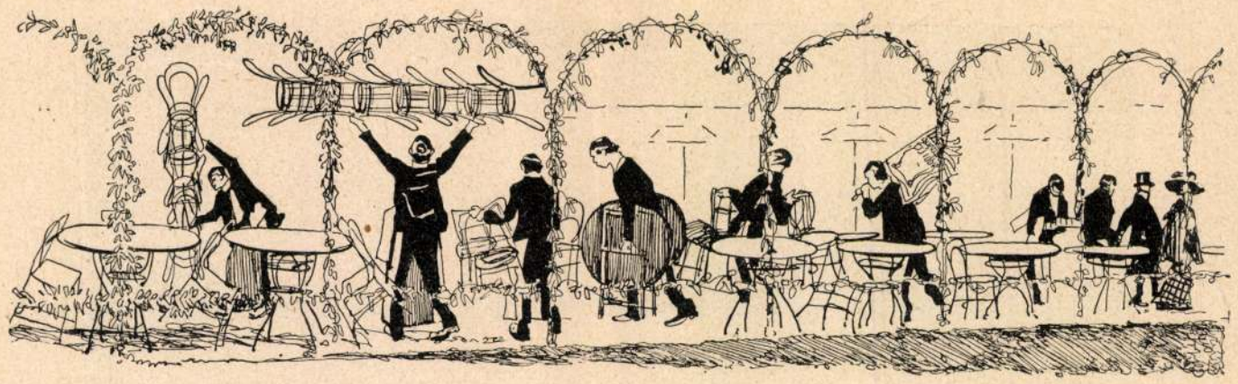

Este van, este van, kiki nyugalomba...

Mühlbeck Károly rajza.

Premier a Népszínház-Vígoperában. Kedden, a premier napján, amikor az újra kefélt, sikált, aranyozott és fölszerelt Népszínház teljes fényben fogadta az érkezett polgárokat, amikor a garderobosnők kissé lázasan, hogy ne mondjam: határozott fejvesztettséggel kapkodták az őszi felöltők legióját, amikor helyet foglaltunk az igen kényelmes földszinti zsöllyén, szétnyílt a függöny, elhangzottak az első színészmondatok, halk és ártikulátlan mormolások, amelyek a föltétlen tetszés szimptomái: nem ok nélkül, találomra és véletlenül jutott eszünkbe az a bölcs, habár régi mottó, hogy „mégis fordul az idő kereke", vagy népies köznyelven: „nem onnan fuj ma, ahonnét tegnap fujdogált." Mialatt fönt a színpadon Szemere György „Bolond Istók" darabját játszották, mialatt megjelentek a népélet úgynevezett külső dekorumai, a szűr, csibuk, tornác, a deres nevezetü kellemetlen pad, az „édesanyám, meg az édesapám": arra gondoltunk, hogy volt kor (közeli kor), amely ezekben a külső dekorumokban kereste a népről irt drámák savát, s amikor rájött, hogy végre is itt becsapás történik a magyarosság címén, kijelenté kerek állító mondatban, hogy a népről írt drámáknak vége van, a műfaj, mint olyan, meghalt, fölös valami, mert a század, amelyet élünk, immár a huszadik. Hátunk mögött, szinte könyöklésnyire van, amidőn a magyar embert a színpadon ümmögetés, vállvonogatás, bajuszpödrés, hármat rikkantás jelentette. Pár ily állandó gesztussal, nyaktekeréssel, ej-haj-csuhaj-kiáltással egy egész darabot végig lehetett játszani. Untuk, nagyon untuk, mindazonáltal beletörődtünk, hogy hát: ez a magyar. Éppen ezen a színpadon, amelynek kedden újraavató ünnepe volt, jutott üres barokkizmusba az a színészi játék, amit népjátszásnak neveznek, s amire Blahánét ma már több mint jellemző példa: külön és gyönyörü nevezetesség. Éppen ezen a színpadon láttunk pörgekalapos szalondandyket, menyecskéket Elektra tragikus kézlegyintéseivel, s darabokat, nótázó, furulyás darabokat, amelyek a népről irattak, hisz' megvolt bennük a muskátli, de a kis gyöngéd virághoz hiányoztak a sokkal fontosabb benső igazságok. Hiányzott az, ami minden drámában hajtóerő, lényeg, sőt maga a dráma: pszihológiai folyamatok éreztetése, amire Tóth Ede néhány dolgán kívül eddig csak „A bor" volt világító példa. Most azonban ide kell számítanunk Szemere Györgyöt is, aki a „Siralomház" cimü egyfelvonásos után (amit annak idején két színház is játszott: a Thália és a Nemzeti), a „Bolond Istók"-kal, hogy őszinték legyünk: nem lepett meg, mert el voltunk készülve rá, viszont annál inkább megerősített hitünkben, hogy tudja, mit tesz ez: népről drámát irni, tudja, hogy hol és mit keressen, mit nézzen meg. A „Bolond Istók" par excellenc színészi játékot kivánó momentumokra van épitve. Amiben mindjárt kibujik a drámaíró vagy nem drámaíró: a dialógja friss, közvetlen, igazán dialóg s nem fölváltva mondott elmeséléseK, novellai diskurzusok egybefüzése. Ezt a dialógot nem szónoklati hevületben, az ú. n klasszikus stil dur- és moll-változatain mondották az új színház emberei (fiatalemberei). Egész csomó, jórészt ismeretlen színészt hallottunk, akik majdnem kivétel nélkül bírják a beszéd természetességét, tehát egy oly tulajdonságot, ami nem is oly rég, a közelmultban rebellis valami volt. Ma már ez modern akadémia volna, ami eltanulható, amire mindenki nevelhető, ha csak nem kuka vagy hőstenor. A szavak, a természetesen mondott szavak mögött azonban mást is keresünk: színészi lelket, azt, ami egész alakot formál, benső evolucíókat éreztet, s ami már nem modern akadémia, mert akkor Horváth, Kürti József és Csortos nem lennének komolyan veendő művészurak, s Mészáros Gizellában nem ismertük volna föl egy intelligens talentum képességeit. (*d.*—)

Kis kiállítások

Műcsarnok. Mikor a szegény Kimnach László, rajztanár, illusztrátor és festő, meghalt, az a hir járta, hogy a Műcsarnok zsürije ölte meg őt valamely igazságtalan visszautasitással. Nos, Kimnach Lászlóban sokkalta több erély lakott, semhogy a világ bármely zsürije leverhette volna a lábáról. Hisz megszokta régen a szürke hétköznapot s férfiasan beletörődött abba, hogy babér számára nem terem a művészetek terén. Volt azért akkora tehetség, mint igen sok nálánál nevesebb festő. De nevét nem adminisztrálta úgy, mint azok. Igazságosan mért neki a közvélemény, ő pedig nem kunyorált magának elismerést. Azért élete nem volt céltévesztett. Mert aki nem nagy művész, még mindig lehet igen jó rajztanár. Sőt talán a legkiválóbb rajzpedagógusok gyenge festők. Kimnach is évek során át adta munkája legjavát a serdülő ifjúságnak s akik ösmerték ezt a működését, azt mondják, hogy derék munkát végzett. Hagyatéka most látható a Műcsarnokban. Nem nagy igényü munkák s látszik rajtuk, hogy szerzőjük nem fejleszthette magát teljes erővel. Sok köztük az illusztráció s az illusztrációkhoz készült tanulmány. Képes hetilapok közölték azokat egykor s e célnak derekasan megfeleltek, mert hű dokumentumok s lelkiismeretes pontosságuak. A múzsa csókja hiányzik róluk. Kimnach férfias gondolkozásmódjára mutat, hogy nem hamisította rájuk ezt az, ah, oly nehezen kapható csókot. Hány más festőről mondhatjuk ennek éppen ellenkezőjét! A kiállítás tiszta jövedelmét a boldogult siremlékére fordítják.

Uj Idők 1907–8. XIV. 2.

— Tudom, — mondotta a főszolgabiró, — hogy ön így vélekedik.

A tiszttartó pödörgetni kezdte vékony, szőke bajuszát.

— Igen, könyörgöm, így vélekedem. Én ezt a véleményt a természetből, az életből merítettem. És ezért nem is kell messze menni. Az imént láttam, hogy a főszolgabiró az udvarra hajtatott. Két pej volt a kocsi elé fogva, ugy-e? A parádés kocsis kezében meg ostor volt. No látja, kérem. Ön is ostort ad a kocsis kezébe, hogy a lovakat hajtsa. Ostor nélkül valamirevaló kocsis el se indul . . . Nohát nekünk is botot kell a hajdu kezébe adni, ha nem akarjuk, hogy a szekerünk elakadjon . . . Tetszik érteni, az uradalom szekere . . . Ezt nekünk kell hajtani. Igen, könyörgöm, ez így van.

A főszolgabiró unott, kelletlen arczczal hallgatta a bőbeszédű embert.

— Hagyjuk az elmélkedést, — mondotta, — ha ön az embert a baromhoz hasonlítja, akkor mi soha se fogjuk egymást megérteni.

— Én pedig azt hiszem és vallom, hogy ez a hasonlítás egészen jogos.

A főbiró ideges mozdulatot tett.

— Legyen, de akkor mi, az uralmon lévők, azok az erős fenevadak vagyunk, kik a gyengébbeket felfalják.

— Hát igen, könyörgöm, körülbelül. A főszolgabiró vállalja?

— Ha ön vállalja, az az ön dolga. Egyelőre csak a konkrét esetről akarok szólani.

— A Marákról? Tessék elhinni, nem érdemes. Biztosíthatom, hogy ő nem csinál nagy kázust abból a tizenkét pálczaütésből. Sokkal keservesebben esnék neki, ha tizennégy napra a kóterbe csukatnám, azonfelül pedig az uradalomnak az az érdeke, hogy olcsó büntetést szabjunk. A rabot élelmezni kell. Aztán a rabság által munkaerőt is veszítünk. Hja, könyörgöm, nekünk itt az úri széken erre is kell gondolnunk. Egész más a megye, mely közköltséggel dolgozik . . . Egész más, könyörgöm.

— Jó, — mondotta a főszolgabiró, — hát csak tessék védeni az uradalom érdekét, de Maráknak engedje el azt a tizenkét botot.

— Ez bajos, könyörgöm, nagyon bajos . . . Szivesen megtenném az ön kedveért, de nekem ügyelnem kell az úri szék tekintélyére. Ez mindennél fontosabb. Én nagyon tisztelem az ön humanizmusát . . . de könyörgöm . . .

A főszolgabiró szavába vágott.

— Értse meg, tiszttartó uram, hogy mért exponálom magamat. Annak az embernek, Maráknak fia van a szemináriumban. Derék, művelt fiú, kit a boldogult püspök neveltetett, s a kit maholnap felkenhetnek. Kegyetlen, lealázó érzés lenne annak a fiatal papnak, ha megtudná, hogy az apját testileg megfenyítették . . .

A tiszttartó alázatos mozdulatot tett.

— Ez nagyon sajnálatos dolog . . . Ha tudtam volna, akkor talán enyhébb szentenciát hoztam volna . . . Hiszen tetszik tudni, könyörgöm, hogy engem csak két hónap előtt helyeztek ide a csépai uradalomból. Főleg azért, hogy ránczba szedjem a renitens jobbágyokat . . . Na már most könyörgöm, ha én . . .

A főszolgabiró komor arczczal kérdezte:

— Tehát ön makacsul ragaszkodik ahoz, hogy azt az embert megbotozzák?

— A legnagyobb sajnálattal, igen.

— Jó, — mondotta a főszolgabiró szikrázó szemmel, — az ellen én nem tehetek semmit. Ön itt erősebb mindenkinél, ön itt korlátlanul uralkodik. De ha ön amiatt azt az embert igaztalanul megbotoztatja, akkor én önt igazságosan fogom megkorbácsolni és pedig a menyasszonya jelenlétében.

A puffadt képű tiszttartó holtsápadt lett.

— Ohó, — mondotta, — ez drága mulatság lesz.

— A mi jó, az sohasem drága, — válaszolta a főszolgabiró.

Azzal távozott és indulatosan becsapta maga után az ajtót.

Még az nap elmondta az esetet az alispánnak, ki erősen csóválta a fejét.

— Édes öcsém, — mondotta az alispán, — ilyen fenyegetést nem szabad a szájon kieresztени. Ez violenczia, melynek legkisebb büntetése börtön és hivatalvesztés. Ilyet kár volt mon-

Balló Ede: Női arczképtanulmány.

Innocent Ferencz: Brigitta.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT NEMZETKÖZI TÁRLATÁRÓL.

Strelisky fényképe

FAYER LÁSZLÓ.

dani . . . De ha már kimondtad, akkor meg is kell tenned . . . Az ördögbe, ez súlyos kázus . . . Ha megteszed, akkor nyakadon a baj, ha nem teszed, akkor meg gyáva kérkedő vagy.

— Igen, — hangzott a kurta válasz.

A tiszttartó késő estig tépelődött . . . Aztán előhivatta a hajdukat és megparancsolta, hogy húzzák deresre Marákot s húzzanak rá tizenkettőt. Úgy határozta, hogy mikor deresen lesz, akkor elengedi neki kegyelmesen a büntetést.

A hajdu káplár feszesen állt a tiszttartó előtt.

— Még tizenkettőt? — kérdezte.

— Micsoda még? — rivallt rá a tiszttartó.

— Hát instálom alássan, tizenkettőt már ráhuztunk.

— Mikor?

— Déli harangozáskor. Oda jött hozzám, azután mondta, hogy szeretne rajta minél előbb túlesni. Hát megtettük a kedvét.

— Hol van az az ember? — ordította a tiszttartó.

— Ott láttam a zöldséges kertben.

— Hivjátok ide azonnal.

Marák megjelent. A tiszttartó hátratett kezekkel állott elébe:

— Micsoda vakmerő ember kegyelmed? Hogy merte magát megbotoztatni az én hirem és tudtom nélkül.

Marák nyugodtan válaszolt.

— Hát úgy gondoltam . . .

— Hogy mer kigyelmed gondolni? Micsoda-micsoda kigyelmed? Kedvem lenne újabb huszonötöt rá csapatni.

— Arra nem szolgáltam rá.

— De igenis rászolgált . . . Jobban mint erre a tizenkettőre . . . Nézze meg az ember . . . Mi itt a főszolgabiró úrral szépen, barátságosan elhatározzuk, hogy nem bántjuk, már csak azért sem, mert olyan derék fia van . . . És most itt állok mint szószegő . . . Még találkozni is restellek a főszolgabiró úrral . . . Még azt fogja hinni, hogy komisz alattomos ember vagyok . . . Szép dolgot csinált kigyelmed.

— Majd helyre igazítom.

— Helyre igazítja? Hogy igazítja helyre?

— Hát úgy, hogy elmegyek a főszolgabiró úrhoz és megköszönöm a grácziáját, a mért mellettem szólt.

— És a tizenkét bot?

— Az nem számos, minthogy elengedték . . . Akkor se fájt túlságosan, mikor ütöttek, most meg, hogy tudom az urak jó szándékát, már el is felejtettem. Olyan, mintha nem is lett volna . . .

A tiszttartó meredten nézett erre az emberre. Mintha valami derengett volna előtte. Valami új, a miben sohasem hitt. Hát csakugyan nem barom az az ember, a kit ő botoztat? Hát csakugyan nem a fizikai fájdalmat érezi jobban?

FAYER LÁSZLÓ.

1842—1906.

A magyar közélet, fájdalom, ritkán termel oly szellemi értékeket, melyek a napi áramlatoktól eltekintve, önmagukban hordják az érdem nemes valutáját; a kik a tudományt a tudományért — *l'art pour l'art* — művelik és értékelik. E kevesek közé tartozott tudományegyetemünk most elhalt jeles tanára, dr. Fayer László.

A 65-iki országgyűlés nagy szabadelvű és alkotmányvédő harczai közt bontakoztak ki Fayer Lászlónak is szárnyai. Már a kecskeméti ref. gimnáziumban magánszorgalom útján elsajátítva az akkor még kevesek által ismert gyorsirást, s érintkezésbe lépve a bécsi Theresianumban működő Markovicscsal, kivel folytatott levelezése sokban hozzájárult annak rendszere reformálásához, mint kész gyorsiró vett részt Fayer azon az emlékezetes programmbeszéden is, melyet Deák Ferencz mint a Belváros jelöltje tartott a Vigadóban, s jegyzetei, melyekben Deák beszédét tette papirra, fölkeltették a «Pester Correspondenz» akkori szerkesztője, a pár év előtt elhalt Lichtenstein Lajos figyelmét, a ki tüsténti alkalmazta őt lapjánál. Az ő révén jutott összeköttetésbe Fayer az országgyűlési gyorsiroda kiszemelt vezetőivel, Fenyvessy Adolffal s Kónyi Manóval is, a kiknek oldalán működött aztán mindaddig, míg a 70-es évek elején megszerezte az egyetemi magántanári habilitácziót a bűnvádi eljárásból, mely tárgyból ő tartotta nálunk az első kollegiumot. Majdnem ugyanazon időben indította meg dr. Siegmund Vilmossal együtt a «Magyar Themis» czimű folyóiratot, mely azután 1880-ban egybeolvadt a Dárday Sándor által 1866-ban alapított s ma is virágzó «Jogtudományi Közlöny»-nyel.

A közigazgatási és birói funkczióknak az 1869 : IV. t.-cz folytán történt különválasztása alkalmúl szolgált 1872-ben az úgynevezett «Sárga könyv» kibocsátására a bűnvádi eljárás szabályozása tárgyában, melyben rendeletileg hagyatott meg a bíróságoknak, hogy a régi eljárás helyett a vád elvén alapuló új eljárást kövessék. A bűnvádi perrendtartás új szelleme tört ezzel rést jogszolgáltatásunkban, s Fayer a legelsők egyike volt, a kik annak az életbe való átültetése körül fáradságot nem ismerő buzgalmat fejtettek ki.

Ezirányú tevékenységének még nagyobb tért nyitott a 70-es évek második felében a Csemegi-féle javaslat megjelenése, melynek egész büntető rendszerét alapos és mélyreható birálat tárgyává tette, életbeléptetése után pedig nem szűnt meg kinövéseit nyesegetni, fogyatékosságait feltárni s élénk agitácziót indított meg különösen a törvényalkalmazás helyesbítése, a gyakorlatban jelentkező birói formaliszmus félszegségei ostorozása érdekében, mely kezdetben tagadhatatlanúl sok igazságtalan itéletnek volt kútforrása.

Csak gondoljuk meg például, hogy a Csemegi-féle kodexnek a betöréses vagy bemászásos lopásra vonatkozó intézkedései mily végzetes eredményekre vezettek a birói gyakorlatban hosszú éveken át. A törvényhozói elme egyoldalúan dogmatizáló iránya nem vette figyelembe a lopott tárgy csekély értékét az elkövetés azon minősített módjával szemben, mely a keritett hely, vagy a zárt tartály felnyitása körülményében talált tipikus megjelölést. Így volt lehetséges, hogy egy szem éretlen szilváért, egy szál rózsáért, vagy egy fölfeszített dobozból elcsent szivarért hat hónapi börtön minimális büntetéssel sujtottak bíróságaink. A Fayer szerkesztésében megjelenő «Jogtudományi Közlöny»-nek alig volt száma, mely éles és megérdemlett kritikában ne részesítette volna ezt a jogi abszurdumot, úgy hogy mikor Plósz lett a igazságügyminiszter, ő körrendeletben utasította az ügyészségeket, hogy a büntető törvénykönyv e famózus szakasza alapján hozott itéleteket ne hajtsák végre, hanem azokról jelentést tegyenek, s évenként száz és száz esetben eszközölt ki az igazságügyminiszterium legfelsőbb kegyelmet a kodifikátori tévedés hasonló áldozatai számára.

Ha ma már az egész magyar büntető judikatura azon az úton van, hogy mindinkább lerázva magáról a merev formalizmus nyügeit, mind több és több engedményt tegyen az anyagi igazságnak, ebben Fayer Lászlóé az érdem oroszlánrésze. Az ő humánus lelke látta meg először a törvény-konstruálás hézagait, s döbbent vissza azoktól a következményektől, melyek a pedáns és gépies törvényalkalmazás szigora és a birói lelkiismeret közötti ellenmondás demoralizáló hatásából terjedtek ki egész jogéletünkre. Ő visszakövetelte az élet igazságát a birói talár és a kathedra elvont világába ragadt emberi lélek számára s a paragrafus betüi mellé őrül állította oda az eleven lelkiismeret el nem némítható szavát. Halálos betegen, Abbáziából jövet, a vonaton értesült az igazságügyminiszteri programm ama kijelentéséről, mely a büntető törvénykönyv azon egyetlen szakaszának novelláris úton leendő módosítását helyezte kilátásba, melynek drákói kegyetlensége ellen annyi nemes és lankadatlan harczot folytatott s elröppenő életének utolsó nagy vigasztalása az a megnyugvás lehetett, hogy nem élt hiába, ezer és ezer megtévedt embertársának szerezte vissza a tévedéseiben rettenetes törvény kérlelhetetlenségével szemben mindennél nagyobb kincsét: szabadságát.

De még nagyobb eredményeket ért el Fayer a birói igazságszolgáltatás ártatlanúl elitéltjei rehabilitálása körül, a hirhedt Köteles- és Drakulics-ügyben, a Pribil Ferenczné esetében, a Korhammer-féle lopási ügyben, Szentpétery Sára, Ebenschweller József és legújabban Joveszk Luka esetében. Mihelyt igazságszomjas lelke meggyőződött arról, hogy valamely esetben «Justizmord» követtetett el, nem nyugodott meg addig, míg agitáczióinak nem sikerült az ügy újrafelvételét kieszközölni s a téves itéletet hatályon kívül helyeztetni.

Minden ízében erős reformeri szellem, törhetlen kitartás az eszmék igazsága mellett s rajongó hit a jónak győzelmében, — e három jellemezte Fayer László tudományos és szakirodalmi működését. Tanuja ennek az a harcz, melyben a 80-as években fölmerült bűnvádi eljárás kodifikácziójával kapcsolatban az esküdtszékek mellett tört lándzsát Fayer Csemegivel szemben, a ki a nemzetiségekre való tekintettel ellenezte az esküdtszéki biráskodást, s mely harczban az események Fayer Lászlónak adtak igazat. Legutóbb a feltételes elitélés érdekében fejtett ki nagyjelentőségű akcziót, de nem doktrinair szempontból s a külföldi példák üres utánzásából, hanem a magyar jogélet régi intézményeiből mutatva ki, hogy nálunk a feltételes elitélés mindig letezett s a magyar jogszokásból sarjadzott ki. Tankönyvein kívül monumentális emlékét hagyta hátra szellemének Fayer László a 43-iki büntető törvénykönyvtervezet tárgyalásai anyagának közzétételével is, melylyel a külföldet is meggyőzte arról, hogy kodifikácziónk akkori szelleme Európában a legelőrehaladottabb irányt képviselte. *V. S.*

Hollenzer és Okos fényképe.

KIMNACH LÁSZLÓ.

KIMNACH LÁSZLÓ.

1857—1906.

Egy hét előtt görögve hullt a hant egyik jobb sorsra érdemes, kiváló festőművészünk koporsójára.

Kimnach Lászlót vesztettük el váratlanul, hirtelen. Java férfikorában, alkotó erejének teljében hullt ki kezéből a teremtő ecset. Tervek-

Kimnach László K

ron. — Id. Kimnach Károly, régi főhadnagy, nyug. fővárosi pénztári ellenőr, Kimnach László festőművész atyja, Dörre Tivadar festőművész apósa, 80 éves korában Budapesten s nagy kiterjedésű család gyászolja. — Schrott Lénárd 1848/49-es [illegible] Budapesten 1848-ban a bécsi

Vas. Ujs. 1901. 634. l.

MDK

Kimnach Lázló futó

1888-ban - 3 évre - meghagyja

a Haynald Lajos-féle ösztöndíjat (350.-Ft évente)

1888.

MDK-A-I-1/2282.

MDK

Kimnach László

dicsérő okleveletkapott

Kitüntetett magyar ifjak. Vasárnapi Ujság, 1880.
520.l.

Kimnach László

a budai II-ker. polgári leányiskola rendes tanárát az alábbi iskoláinál való működésével ideiglenesen megbízták.

Ipariskola 1890. 4. l. 29. l.

---

az 1890-91. tanévben vonatott a leányiskolához m. o. 1891. 3. l.

ADAM ELSHEIMER

Kimnach László

festette 1890-ben a
szabadi plébánia temp-
lom kupolájának
falképét, mely Szent
Katalin életéből vett
jeleneket ábrázolt.
A kép másfél év-
tized multán tönkre-
ment és helyét be-
festették.

Alkotmány
1913. aug. 8 (El-
pusztult freskók.)

780. sz.

a fővárosi költségen

Varga György dr. VI. 182

Kimnach László

nékestonárosi rajztanár
festőművész

1873/4-ben végezte az
alábbi iskolát

Jánosi II. ker. reálisk.
112. l.

Tartalma:

194 ..... hóról.

Magyar Nemzet köznapi	—
" " vasárnapi	—
Film, Szinház, Irodalom	—
Független Magyarország	—
Képes Sport	8
Magyar Rejtvény Ujság	8

makulatura

..... kgr.

..... drb csomag

T.

EUROPA

film, könyv, lapterjesztő és könyvki
raktára

BUDAPES
VI., Eötvös-utc

Kimnach László

1879/80. félévig mint tanársegéd tanított az alábbi iskolákban. Utább a VII. ker. polg. leányisk. rendes rajztanára volt.

Jánosi F. k. reáliskola

98. l.

A Müemlékek Országos Bizottsága

nagytekintetü

T a n á c s á n a k

B u d a p e s t.

IV.Högyes Endre-utca 1

Kimnach László

növendék a münchení
akadémián

vrod

Jelképrakad

19. l.

Europa

Film-, Könyv-, Lapterjesztő és Könyvkiadó

Budapest

V., Rothermere u. 12. III.

Kimnach László
1857–1906.

kel, reményekkel gazdagon költözött el, mielőtt teljesen érvényesülhetett s beválthatta volna mindazt, mit tehetsége révén tőle még várni lehetett.

Kimnach László 1857-ben született Budán, mint tehetős, tekintélyes polgári család sarja. A hetvenes évek elején lépett a mintarajztanoda növendékei sorába, hol csakhamar feltünt. Élénk felfogású s temperamentumos ifjú volt, ki tehetségével s szorgalmával Székely Bertalan iskolájában a legjobbak közé tartozott.

Szülei kivánságára a rajztanári évfolyamokat is elvégezte s az oklevél megszerzése után, telve tűzzel és vágygyal, újat látni és tanulni, sietett Münchenbe.

Münchenben akkortájt nagy hirben állott Lindeschmidt tanár iskolája. Szigorú, de kitünő mester volt, ki nemcsak tanítani, de lelkesíteni is tudta az ifjakat. Kimnach itt is csakhamar a legjobbak közé küzdötte fel magát.

Majd hazatérve s a kormány egy nagyobb ösztöndíját megnyerve, egy állami megrendelés kivitele czéljából Velenczébe költözött. Itt a lagúnáknak a regevilágra emlékeztető városában nemcsak dolgozott, de lelkesedve, örömmel tanulmányozta a régi nagy mesterek alkotásait. Fogékony lelkületére nagy benyomást tett minden, a mi körötte volt. A márványpaloták szingazdag sora, a műkincsekkel bővelkedő templomok s gyűjtemények; a Bella Arti (képtár) s a Dogepalota hatalmas vásznai, újabb és újabb s gazdagnál gazdagabb forrását nyitották meg a művek élvezetének s tanulmányozásának.

Az Adria fölött derengő büvős-bájos alkony, a lagúnák csodás szinhatása hajnalkor, a Salute holdfényben csillogó kupolája, a Canale granden tova sikló gondolákkal, kitörölhetlen nyomokat hagytak a fogékony lelkületü lelkes ifjuban.

A regevilágból azonban csakhamar vissza kellett térnie a szürke mindennapi világba. Az élet rideg prózája elébe állt s a mindennapi kenyér megszerzése a tanári pályára kényszerítette. A főváros adott néki állást mint rajztanárnak s az odakünn gyűjtött tudást az ifjabb nemzedéknek művészi nevelésére gyümölcsöztette.

S ha ridegen mérlegeljük élete sorát és czéljait életének, majdnem azt mondhatjuk: ez volt végzete. A kötelesség mint oktató mesternek olykor súlyos terheket rakott vállaira. A művész alkotni s tovább küzdeni óhajtott a szellemi világban, megvalósítani a terveket s szolgálni ez ideálokat, melyek lelkében éltek; mig a mindennapi élet s az iskola szigorú rendje léptennyomon korlátokat emeltek a repülni óhajtó lélek elé s ólomsúlylyal rakták meg szárnyait. Innen a diszsonanczia is, mely lényében olykor megnyilatkozott.

Szerette a társaságot, kedélyét ennek körében üdítette fel s táplálta lelke rugékonyságának erejét.

Az ecsetet s a rajzónt egyforma biztonsággal forgatta. A «Vasárnapi Ujság» s az «Osztrák Magyar Monarchia irásban és képben» egyik legkitünőbb illusztrátorát tisztelte benne. Nagy vonzalommal viseltetett a katonai élet iránt s kitünő hadgyakorlati és csataképei mindnyájunk élénk emlékezetében vannak. A millenium évében nagyobb szabású kompoziczióval: «Szent László megszabadítja az elrabolt leányt» lépett a nyilvánosság elé. Élénk, mozgalmas kép volt, széles, erőteljes kezeléssel. Iránya realisztikus volt s a festőiség mellett a nagy forma kultiválását sem tévesztette szem elől. A Műcsarnok s a Nemzeti Szalon tárlatain évente megjelent alkotásaival, melyek rendszerint hálás közönségre találtak. Néhány képe a budai királyi palota termeinek szolgál ékességeül.

Az ember, az egyén eltünt szemeink elől, de emléke mindnyájunk lelkében s a magyar művészet történetében élni fog.

K—ny Ö—n.

Johansen Viggo: Feleségem és gyermekeim.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT NEMZETKÖZI TÁRLATÁRÓL.

SÉTÁK EGY KIS ORSZÁGBAN.

Brandes György, a hires dán esztétikus egy barátomnak következőket mondta: «A legszebb, a mivel mi itt Dániában birunk, a mi bükkfaerdőink.» Tehát nem a Thorwaldsen-muzeum, nem a Lange Linie, Kopenhága világhirű tengerparti sétahelye, nem az új Glyptothéka, a hol egy csomó legújabb franczia szobrász-mester csodái láthatók, nem a Frederikszbergi kastély, Dánia legszebb kastélya, s nem a Fredensbergi park, Dánia legszebb parkja, sőt még a helzingöri vár se, a hol Hamletnek atyja szelleme jelent meg s a honnan át lehet látni Svédországba, hanem a természetnek ezek a néma, évszázados, változatlanúl egyforma, ősi termékei: a bükkfa-erdők. Nos, hát miért nem? Az ég egy kincset ád minden hazának, báró Eötvös József szerint, miért ne volna Dániának ez az egyetlen, vagy legalább is legfőbb kincse a smaragd-zöld bükkfa-erdőség? Különben is Brandes mondja, a ki először is Dániának, másodszor pedig a szépnek, mint olyannak foglalkozásánál fogva ismerője, hogyne értene tehát ahhoz, mi a legszebb Dániában?

Széles és sima országúton üget a kocsi. Derűs, vidám tájék, learatott vetések, rétek, tavak és apró erdők. Ezek egész Szjellandnak, a dán szigetek legfőbbikének tájképi alkatelemei. Mindenütt az úton és az út mentén biciklisták és tehenek!

E két, egyáltalában nem gúnyolódó szándékkal egymás mellé állított jelenség jellemzően dán. Ezek a biciklisták egy-két órával ezelőtt még Kopenhága kocsitömkelegében sikamlottak tova s most a hillerődi országúton karikáznak. S a gépen bejárhatják az egész szigetet, sőt egész hazájukat. Nincs itt hegység, a mi megszakítná, nehézzé tenné a karikázásukat. Az egész ország egy sikság s épen akkora, hogy kisebb-nagyobb biczikli-kirándulásokkal bejárható. Talán ezek a körülmények tették ezt a járművet Dánia jellemző közlekedési eszközévé s főleg a nők kedvenczévé, a kik rendes ruhájukban s fátyollal lekötött szélű, a hajzatot a gyors légáramlás ellen megóvó szalmakalappal a fejükön ülnek a kis bőr-ülőkén. S a tehenek! Ezek gyönyörű, erős, barna állatok, melyek boldogan kérődzve, bután bámúlnak a tovarobogó kocsi vagy kerékpár után. Pedig volna okuk némi boszúságra. Ezek a derék állatok, a melyek Dániának a szó mindenféle értelmében fejőstehenei, a mennyiben tejük-vajuk a kis ország egyik legjelentősebb kiviteli czikke s így egyik legfőbb gazdagságforrása, nem legelnek oly szabadon, mint például magyar testvéreik. Czölöphöz kötve, kis területen való mozgásra korlátozva töltik el napjukat. Persze Dánia nem

Hollenzer és Okos fényképe.

KIMNACH LÁSZLÓ.

az erdőzugas, alkalmas arra, hogy a hazaiságtól elfogult lélek benne temérdek titokzatos sajátságot, rejtett, egyedülálló szépséget fedezzen fel.

*

Egy faluhoz közeledünk, egy gyönyörű, költői idillhez. A dán falu talán legszebb az összes európai falvak közt. Tiszta, szép házacskák, jól felszerelt gazdasági udvarok és majorságok. S bennök és körülöttük emberek. Magas, erő-

Ancher Anna: Missió-gyülekezet.

teljes, szőke alakok, a kiknek büszke, önérzetes fellépése az embernek akaratlanúl eszébe juttatja, hogy innen, e szigetekről indultak világgá hódító germán törzsek, származtak uralkodócsaládok s szálltak a tengerre hires tengeri rablók. A dán köznép határozottan jobb benyomást tesz, mint az éjszak-német paraszt, a kihez pedig egyáltalában nagyon hasonlít. A mint hogy itt Dániában járva s hallva a platt-deutschhoz annyira hasonló dán nyelvet s tapasztalva, hogy minden művelt dán beszél németül, méltán elmerenghet az ember e kis nemzet sorsán. Ha a germánságnak ez a töredéke, mely teljesen, szárazföldileg is összefügg a nagy németséggel, nem válik tőle teljesen különné, nem fejlődik ki egészen önálló állammá, hanem csak oly mérvű önállósághoz jut, mint például Mecklenburg vagy Oldenburg, akkor ma sokkal nagyobb szerepe volna Németország alkatrészeként, mint a milyennel önálló államként bir. A németség jövője tudvalevőleg, legalább a császárja szerint, a tengeren van. A mai Németországnak azonban nincs elég tengerpartja, elég kikötője, elég hajósnépe. Mily óriási szerep jutna tehát német uralom alatt a mai Dániának, kikötő-gazdag szigeteinek s főleg Kopenhágának, a Keleti-tenger kulcsának! Igaz, a politikai dicsőség, a nagyhatalmi állás nem szükséges a népnek boldogságához. Ezek a jómódú dán parasztok talán sokkal jobban érzik magukat így, egy békés vajtermelő államocska polgáraiul, mint akkor, ha vállaikon nyugodnék egy ujonnan alakuló világbirodalom egész súlya és egész dicsősége.

*

Nemcsak a szárazföld egyes részeinek, de a tengereknek is meg van a maguk egyéni sajátsága Alig lehet például két ellentétesebb tenger-egyéniséget elképzelni, mint az egymás mellett levő, csupán Jüt-land félsziget által elválasztott Éjszaki- és Keleti-tengert. Az Éjszaki-tenger viharos, mély, zord, félig-meddig már oczeánszerű. A Keleti-tenger szelid, sekély, kedélyes, némileg tó-szerű. Különösen illik ez arra a részére, a mely a dán partok tájékán, az Őre-sund, a nagy és kis Belt körűl hullámzik. A tengert rendesen a végtelenség birodalmának, egy vizsivatagnak képzeljük el, a melyen a szem alig tud megpihenni. S a világtengerek, az Indiai- vagy a Csendes-oczeán ilyenek is. A Keleti-tengernek ez a nyugati része ellenben nemhogy a végtelenség sivatagszerű birodalma volna, hanem inkább a végesség, a határoltság kertszerű világa. A hova a szem tekint, talál nyugvópontot: nappal a gőzhajók és halászbárkák, vitorláshajók és gőzcsónakok, este pedig a minden világtáj felől kigyúló, különböző szín-

Stenersen Gudmund: Szent János éjszakája Norvégiában.

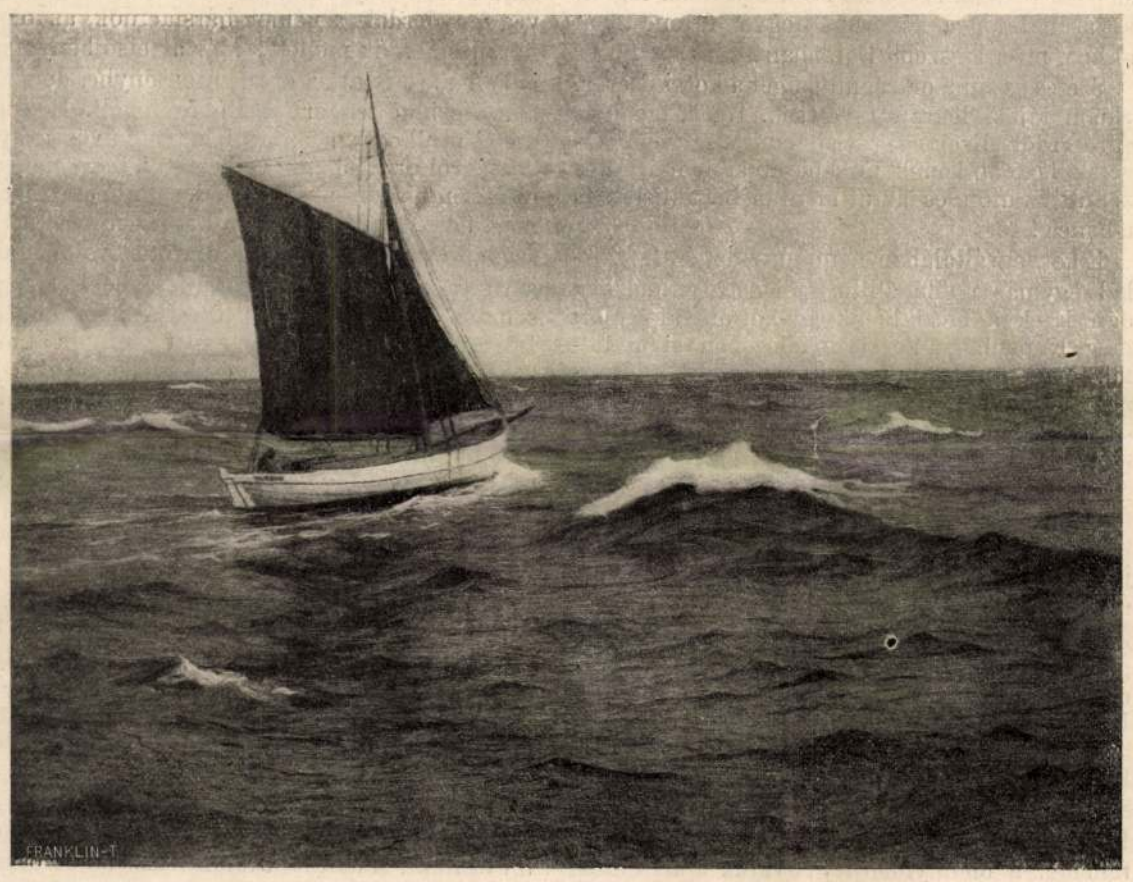

Hullgren Oszkár: A tengeren.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT NEMZETKÖZI TARLATÁRÓL.

ben és időben felvillanó, folyton égő vagy többször kigyúló és megint kihúnyó világítótornyok szolgálnak a szemnek ilyen nyugalmi és tájékozódási pontokúl. S a partok, a melyek a legtöbbször, különösen Szjelland keleti partján, Kopenhágától Helsingőr zöld, nevető erdősövénnyel díszelegnek, valóban azt a képzetet ébresztik az utazóban, hogy egy óriási kert népes taván hajókázik. Igaz, olykor a komoly való, a Keleti-tenger tenger volta reácsap e szelid vidékekre is: olykor éjszak-kelet felől, az orosz partokról jön a viharhozó szél s ilyenkor kiderül, hogy ez a tenger is tud viharzani, tombolni, tudja a hajót hemperegtetni és bukdácsoltatni s — a mi a tengereknek emberszempontból vett fő-ismertetője. mintegy a tengeri nagykorúság jele — elő tudja idézni a tengeri betegséget. Ilyenkor a világhirű svéd reggeli, vagy a nem kevésbbé jó dán ételek, s a kétségtelenül gyönge német főzési termékek ép úgy ott tánczolnak a habok tetején, akárcsak az Éjszaki-tengeren vagy a Fekete-tengeren a más nemzetiségű gyomortartalmak. A Keleti-tenger ezzel megmutatja, hogy ő is komoly tenger. Igaz, hogy ezzel aztán vége is a tenger költészetének. Az utazó el is felejti a vihar alatt e kedves vizek minden jó tulajdonságát s boldogan látja feltűnni a német szárazföldet, a mely ugyan minden tekintetben a megtestesült próza, azonban azzal a nagy előnynyel bir, hogy hagyja az emberrel bevégezni létfentartásának egyik legfontosabb feltételét: az emésztést.

Hamburg, szeptember. *Szász Zoltán.*

Kimnach László

K

Kitüntetett magyar ifjak. A müncheni művészakadémián julius 26-án osztották szét a kitüntetéseket. A festői iskolán az idén husz magyar ifju tanult, de néhányan még év közben eljöttek, mások pedig nem vettek részt a kiállitásban, melyben tanulmányaikat kellett feltüntetniök, mégis öten részesültek kitüntetésben, a mi az érmek csekély számát tekintve, igen kedvező. ~~Benczur Gyula~~ iskolájában *Langsfeld* Rezső bronzérmet, *Kimnach* László pedig dicsérő levelet kapott. Wagner Sándor iskolájában *Vágó* Pál, a ki tiz studiummal vett részt a kiállitásban, ezüst érmet nyert; hasonló érdemdijban részesült *Manheimer* Gusztáv is. A Gabel iskolájában a fiatal ~~*Hollósy* József~~nek nehány bensőséggel átérzet tanulmányát bronzéremmel jutalmazták.

P

Vas. Lap 1880. 520. l.
nincs cód.

ÜNNEPÉLYES

MEGELŐZŐLEG AZ EGYETEMI TE
ÜNNEPÉLYES

TÁRGYS

1. Dr. Kenéz Béla Rector Magnificus megnyi
2. Pályázati és szorgalmi díjak kiosztása.

Budapest, 1938. évi május hó.

28197 — K

Kimnach Lajos

Ujpesten lakott
az 1890(?) -es években

Ugro 462.l

Kimnach László

Kimnach László, néhai, festőművész, székesfővárosi tanár hagyatékának gyűjteményes kiállítása az O. M. Képzőművészeti Társulat helyiségeiben.

Bpest, 1907. szept. 28 – okt. 19.
8-r, 48 l, furve.

H. 3. p. e.

— .40

Kimnach László, festő; szül. 1857 július 1-én Budán
megh. 1906 november 10-én

Kinnach 2

Az ő közbenjárására engedte meg Kossuth, hogy lakásának egyes részleteit a Vas. Nyság számára lemajzolhassa. Hét napon keresztül volt e célból vendége, s az idő alatt elég alkalma nyílt a nagyfiu archéjét is több nyugalommal s gondosabban kidolgozni. Ezután felvételeit írja le.

Kinnach László: Turini tartozkodásom idejéből. Julius 9-10. Vas. Nys. 1883. 626-629 l. (képekkel)

---

irod.

Sz-Z-1: Kossuth Lajos archéje. Vas. Nys 1883 625. l.

Kimnach László

1882. Tél kiállítás: Tátszó gyermekek. Megvette a királyné.

Vas. Ujs 1882 - 799. l

Kimnach László-nak i Nepomuki sz. János c. szinvázlatát 200 frtal jutalmazták, s egyszersmind alkalmasnak itélték arra, hogy a bars-megyei Gálma községi templom részére nagyban is kivitessék.

A műcsarnokból. Vas. Ujs 1882 - 816. l.

Kimnach László szintén Lindenschmidt tanítványa volt Münchenben, ezután Velenczében folytatta tanulmányait, beutazva egész Olaszországot. «Nepomuki Szt. János égbemenetele» czímű vázlatával elnyert egy oltárkép-pályázatot, ő felsége Erzsébet királyné tetszését pedig az «Ürgefogók»-kal, melyet a felséges asszony meg is vásárolt. Feltünést keltett egy szép «Tanulmányfő» és a «Szederszedés». A mostani tárlaton «A san marcoi csodatevő szűz előtt» czímű festményével vonja magára a figyelmet.

Virág Béla. A mesteriskoláról. Ország. Világ 1886. 795. l.

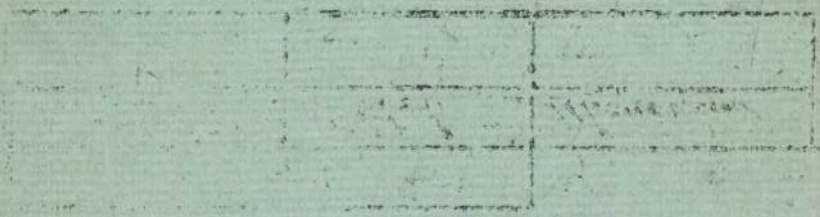

Kunnack László

festő.

Szept. 18 án ujjelt meg K. L. hagyatékának kiállítása a műcsarnokban.

Kiállítások. Művészet. 1907. 339. l

Kimnach László

Münchenben a művészeti akadémián Benczúr iskolájában dicséró levelet kapott 1880. jul. 26án 1) Részt vett a nőven dekek kiállításán sar ott kiállitott műveigt kapta

1) Kitüntetett magyar ifjak – Vas. Ujs 1880. 520-l.

Kimmach László

1887 Bpest. tud. Akad.

(83). Neponuki szent János apotheosisa. Oltárkép a jálnai templom részére.

Tavaszi Kiállítás 1887 II. sor

Kimnach László

1882. Uj Pest.

(150) Nepom. szt. Zainos. Szinvar lat.

Őszi kiállítás 1882. I. sor. II sor

(189) Zátszó gyerek. Olaff.

Őszi kiállítás 1882. II sor.

Kimnach László festő,

Szül. 1857 VII. 1. Budai, megh.
1906 XI. 9. Budapesten – Ugyanott
és Münchenben tanult. Élet-
és tájképeket festett s illusztrálás-
zal is foglalkozott

1424. Domenico Magiotto:

A pásztorfiú.

A hegyes vidék előterében
tunk, ki jobbra halad, de a hátté
Bal hóna alatt hordócskát visz. I
felhőzött.

507

Vászon, méretei 65: 56 cm
A Nemzeti Muzeumból.

1868: II. 124

Kimnach László

Strepova. Madách Imre lak-
hely. Kimnach László rajzai
val. Vas. Ujs. 1883. 6. szám

Kossuth Lajos arcképe (saját vázlata és) fénkép
után. Vas. Ujs. 1883. 39 szám
rajzolta Kimnach.

1883-ban az magyarörök és
nincsenek társaságáltal rendezett
európai kirándulásban ő is részt
vett, s Turinban, Kossuthnál
szerzett tapasztalatait Tu-
rin. tartózkodásom idejéből
július 9-10. cím alatt leírta
a Vas. Ujs. 1883. 39. szá-
mában. Ez alkalomal
Ruttkayné közbejárása
folytán vázlatot is készített
Kossuth arcáról, aki ekkor
mégy sajátj bevallása
szerint 15 év óta nem
ült képírónak. Ugyancsak

Kimnach László

+ 1906. nov. 9-ei Bpest

wód

Incze: Magy. Müvészeti
Almanach 1907. 149. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Kimnach László

rk. szul. 1857. Bpest
+ 1906.

1883/4 – 1887/8
a Benczúr mesterskola
tagja

Műcsarnok
1925-26. akt kiáll. 312

MÁRCIUS

18

Kimnach László

1877/8. I. III. szakosztály

szül. 1857 jul. 1. Budán

bréal. Östöndijas rajztanárje-

lölt

1877/8. II. III. szakosztály

Maros folyó VI. 182

Kimnach László

szül. Budán 1857 jul.

1: 6 reált végzett.

1876/7 I. öszt. díjas

rajztanárjelölt volt.

3-ik féléve volt.

1876/7 II. dtto.

Kimnach László

1875/76 – 1877/78 és 1883/84 – 1887/88 a Benczur féle festő iskola növendéke

Ferkèpzomfoiskèvk

100. l.

Kimnach Sándó. /budai./ F. M. 19. 2.

Magy. nőverő. – 1875 Mintarajzi-Tola. Majd München, Velence. 1883-88 Bencsi mastarész. – Ekkor Münchenben – gyermek és tolva tépet. Illustrázt: Vas. Ujs. – Ombr. Magy. mon.
1890 tabáni plébt. tyl. Zugola, Mátyás i.

(Lg. III. 129.)

Ecsed vára ritheságai 1669.

Báthori ház. Leltár

Öreg jó óntál 39. Középszerű jó óntál 170. Köze,
viseltes, mindazáltal még jó óntál 6 - nro
Régi, Töredezett, horpadozott óntál, óntányér,
kanna, ónpalack etc., mely csak új munkába
ugyan feles, cent. libr. nro. 140. N. B. Ez Pra
uram (Id Szalay Pál, a hésóbbi ismert nevű
dosó vezeréh egyike.) parancsolatjábul most Pa
vitetett.
Asztalra való ónsótartó 9. Kezehdud óntányér 15
, negű 8 = 27

M.D.K.

Kuminach László
festő

Az 1884-ben megnyílt első festészeti mesteriskola tagjai között szerepel.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 20l.

Kimnach László

A zsüri részéről történő visszautasitás azt jelentette,„az idénre elmaradt a konvenció fele: az uj kabát, meg a meleg vacsora. Tragédiája elsősorban exisztenciális, gyomorra és a zsebre menő." Komoly értéke volt az, hog megbecsülte, szerette a müvészetet, átérezte nagy szabályát, az igazmondást.
Fájdalommal tölti el a müvész korai halála, akit "korai és helytelenül meginditott harcban golyó ért."

A HÉT, Bp. 1906. nov. 18. XVII. évf.
46. sz. 765. lap.

Kimnach László

hagyatéki kiáll-
katalogusa
1907. Műcsarnok

lásd

Könyvtáramban

XIII.
V.
Folyosó
II.
X.
XII.
I.
XI.
Előcsarnok
Ruhatár
Ruhatár
Mütárnok
Irkárnok
Bemenet

(*) **Kimnach kiállitás.** A nemrégiben elhunyt [illegible] művésznek: Kimnach Lászlónak művészkollegái, akik vele egy fedél alatt dolgoztak a gellérthegyi müteremházban, elhatározták, hogy az elhunyt művész családja javára, hagyatékából kiállitást rendeznek. A kiállitás szervezését is maguk vették a kezeikbe s annak előmunkálatain Löschinger Hugó és Dörre Tivadar dolgoznak. Kimnach után rendkivül nagy és érdekes kollekció maradt hátra, amelyben müvészi életének legjava korából igen sok nagyarányu olajfestmény is van, van azután benne több kisebb olajvászon, pasztel- és vizfestmény és mintegy két-háromszáz tanulmány és rajz. Igy a hagyatéki kiállitás hü képét fogja nyujtani egy talentumos és szorgalmas müvész hosszu munkásságának, akinek nemcsak a nevét ismeri jól a nagyközönség, hanem a munkáit is szereti. Az érdekes kiállitást a Mücsarnokban rendezik s az a rendes téli kiállitást megelőzőleg lesz látható.

(*) Duse Amerikában [illegible]

Pesti Napló 1907. (58) évf. 181. szám

Kimnach László

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képző-művészeti akadémián. Művészet. 1912. 183. l.

Kimnach László

Művészet 1907 évf.

HAZAI KRÓNIKA

KIMNACH LÁSZLÓ. Szeptember végén poszthumusz-kiállítást rendeztek néhai Kimnach László tisztelői a Műcsarnok termeiben. A kiállításon hátrahagyott művek kerültek sorra. Csupa olyanok, amelyek évek folyamán lettek műterem-bútorokká, szép csöndben meghúzódtak s hogy mennyien voltak, talán maga a művész sem tudta. Valószínű, hogy nem igen tartotta számon őket, mert ambiciózus, más irányú elfoglaltsága, tanári állása mellett is sokat dolgozó ember volt, akit inkább az izgatott, az kötött le, amit csinálni fog s nem pedig, amit már befejezett, maga mögött hagyott, kiállításra és eladásra készen.

Most e különböző éveknek különböző témára és festési materiára való képei együvé gyűltek a Műcsarnokban. Akvarellek, egészen és félig kész olajképek, tanulmányok, egyszerű, éppen csak gyakorlatnak csinált modellrajzok, kompoziciók. A müncheni iskola nyolcvanas esztendői jelentkeznek itt, főleg az olajfestményeken: csupa lokális szín, precizen hangsúlyozott körvonalak, nagyon kevés, sokszor majdnem semmi tónus. Portraitok az ú. n. Dunkelmalerei modorában. Képek, ahol a szín nem alárendelt szerepet játszik, nem egyedül arra szolgál, hogy éppen csak födje a keményen rajzolt, de biztosan szerkesztett formákat: levegős képek, amelyek nem atelier-árnyékokat, hagyományos szürkéket, barnákat és vöröseket hordoznak, csak ritkán, elvétve bukkannak elő Kimnach e dolgaiból. Amit ily célzattal festett, az bizonyára a legutolsó esztendők szülötte.

Az, ami leginkább kezeügyébe esett: a ceruzarajz. Itt, a rajz terén, hogy úgy mondjuk: jobban van otthon, ehhez különösen vonzódott. Egy teremrevalót hordtak össze rajzaiból, amelyek közt nem egy több, mint pusztán tanulmányi jegyzet: elmerülést is mutat. Munkásságának nagy része idetartozik. Ez a rajzkészség hajtotta az illusztráció felé, amelyből sokat csinált képes lapok és könyvek számára. (Pl. az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben c. vállalathoz.)

Kimnach László 1857-ben, Budán született. Iskoláinak — reáliskolát tanult —, majd a műegyetem végeztével a mintarajziskola és rajztanárképző növendéke lett. Szülői ugyanis azt akarták, hogy az építész-pályára menjen. Kimnach azonban erősebb szeretettel adta magát a festésnek. Hogy a művészetnek élhessen, s emellett ne kelljen törődnie apró exisztenciális gondokkal, a rajztanárságot választotta. Ösztöndíjas növendéke volt a rajztanárképző intézetnek, s ugyancsak állandó ösztöndíjjal utazott Münchenbe, ahol előbb Benczur Gyulánál, s aztán Lindenschmiednél tanult. Müncheni tartózkodása, studiuma másfél évre terjedt s hazatérve, hosszabb ideig dolgozott Pállik Béla műtermében. Ez a segédkezés anyagi haszonnal is járt, úgy hogy némi pénzt gyűjthetett, újabb külföldi útra. Nemsokára zsánerképet vesznek tőle a királyné számára, az egyházfestészeti pályázaton első díjat nyer s a kultuszminiszteriumtól megbízást is kap a vázlatnak nagybani kivitelére. Ez erősen lendített helyzetén: most már gond nélkül folytathatta studiumait. Velence a legközelebbi állomás, ahol letelepszik. Egy évig tanulmányozza itt az olasz renaissance mestereit, másolgatva múzeumokban s olykor hazaküldve egy-egy kész dolgot. Amikor ismét Budapestre jön, a Benczur-mester-

iskola tagja lesz, majd egy polgári iskolában foglal állást. Egész halála napjáig megmarad rajztanárnak s emellett sűrűn vesz részt a Képzőművészeti Társulat és a Nemzeti Szalon tárlatain. Meghalt 1906 november 9-én.

A BÉRHÁZ. A szépen, nyugodtan, egyformán perdülő „szürke hétköznapok“ eseményeiből ki kell hogy emeljük azt a pályázatot, amelyet Mocsonyi Antal hirdetett, s amelynek első díjat nyert terve közelebb már felépül az Erzsébet-tér és Sas-utca sarkán. Bérházról szólt, tehát olyasvalamiről, amit az architektura alaposan kompromittált, sőt lenézett, jobban, semmint érdemelte volna. Erre városok a tanuk, egész kerületek és utcák élénken, szemléltetően, s ami sajnos: egyelőre maradandóan. Nemcsak Budapest, az ő különböző időben, különböző forma, divat, stílus szerint kiépült kerületeivel, házaival, merészen térnek adoptált kertecskéivel, hanem azok a városok is, amelyek tőlünk nyugatra esnek, „nagyobbak, műveltebbek és boldogabbak“, amelyekre ennélfogva büszkén és kritika nélkül hivatkozunk, amig közelebbről nem tapasztaljuk őket, s amelyekben az építészetnek noha bár tradiciója van, elhalt pápai vannak, múltja és régi dicsősége: az emberek ép úgy laknak négyszögletű rekeszekben egymás tetején, ép úgy, mint nálunk, súlyos pénzeket fizetnek ezért az élvezetért, s a bérház — legalább nagy részük — arra jó, hogy író urak ú. n. röppentyüiket, sziporkáikat, humoros ötleteiket próbálják ki rajta, s novellát írjanak à la Gorkij-nyomor. Nézd meg, tisztelt olvasó, azokat a bérházakat, amelyek a hatvanas évekből valók, s látni fogod a művészethistoriának azt a fejezetét, amely jóllehet, pallérstílus címen ösmeretes, — nem pallérokon múlt, hogy lett és virágzott, hanem az egyetemes architekturán. Ha véletlenül e házak közelében épületet találsz, amely velük egykorúan, ámde monumentális célzattal készült, bizonyos, hogy a következőket fogod konstatálni: amikor az emberek egy templomot, muzeumot, szóval középületet művészi módon gondolnak el, érthetetlen, hogy ahol laknak és dolgoznak, ennyire sivár. Például a lipótvárosi bazilika egyszerűen kizokog a maga miliőjéből. Úgy tetszik, hogy nagyon sok évvel vagy előtte vagy utána, de semmi körülmények közt nem egyidőben született ezzel a miliővel. A bérház életében ez a korszak a kaszárnya-korszak, amikor az architektura a monumentális építés kivételével leklasszifikált mindent pallér-színvonalra, ami a forgó, változó, ideges élethez tartozott, nagyvárosi talajból nőtt ki, burzsoá és proletár tömegeket szolgált. Ami ezután következik, már tetszetősebb s némi fantáziára mutat. A bérház kacérkodni kezd finom és előkelő palazzokkal; különböző stílusok ruhájába öltözik, a követ mimeli, pedig hát malter és tégla. Egész stíluskiállítás, ahogy felvonul a nagyváros útvonalain. Homlokzata hol harcias jellegü, tornyocskákkal, gót oromzatokkal, hol meg barok kastélyokra emlékeztet széles, nyilt erkélyeivel, amelyeket nimfák és fintor arcu szatirok támasztanak alá. Ez a második etape, amikor a bérház szép, szép, szép, csak az a baj, hogy nem kelti azt az illuziót: ebben a házban modern emberek találhatók, a villany és Marx korának gyermekei, s nem pedig őrgrófok, mint ahogy ezt a homlokzatról következtetni méltóztatnék. Máskép fejezve ki magunkat: cél, anyag és forma még kellemetlenül ellentmondanak, de már jönnek új törekvések, eleinte igaz, hogy oly mutatványokkal, amelyek a köz szemében roppant mulatságosak, ez azonban tudnivaló a művészetek sorsából, hogy sokszor vagy rendszerint így van. Mellékes most, hogy amit ezen a vonalon az új architektura produkált, sűríthető-e stílussá. Ezt kivánni elvégre is korán van, — az ellenben fontos és bizonyos, hogy a bérház ma rehabilitálódott, amikor egész csomó építésznek művészi feladat, pályázni lehet rá minden restelkedés nélkül, s több kell hozzá, mint különböző tabellák, szabványok és mintakönyvek ismerete. (d.—)

MŰSZAKI KAMARA. Egész lapvihar támadta mostanában a diplomát és az ő embereit, abból az ötletből kifolyólag, hogy legyen-e műszaki kamara, avagy ne legyen műszaki kamara. A lapviharnak teljességgel igaza van, amikor ez a m. k. középkori jogokat vindikál magának, olyformán, hogy csak azokat engedi levegőhöz, világosabban szólva: azok számára ád építési engedélyt, akiket diploma alapján fölkent és lovaggá ütött, mint ahogy ez spanyol grandok idejében volt finom és előkelő szokás. Az érem ez oldalát a m. k. apjai, szervezői és fűtői persze úgy magyarázzák, hogy először is: nincs szó arról, mintha itt ekszisztencia-kérdés állna a kockán. A m. k. senkit sem akadályoz abban, hogy dolgozhassék. Épen csak arról van szó, hogy „rendeződnének a viszonyok“. Hogy a tervező munka jusson a diplomásoknak s az ezenkívül levő minden egyéb munka, ami az építészeti irodákban adódik bőven és sokfélekép, — az a diplomátlanoké. Ez a magyarázat, amelyet egy intéző szakembertől kaptunk, némileg enyhébben hangzik, de világos, mint a tükör, hogy jelentménye azzal egyértelmű, ugyanazt mondja, amit fennt más szavakkal mondtunk. A lényeg az, hogy ily értelemben az „építészeti dicsőség“ mégis a kamarától jön, tőle függ és belőle következik. Mert lehet valaki zseni, élhetnek benne gyönyörű ideák, ha nem kamarai tag, ha tervein nincs a kamara ellenjegyzése, hát mehet kopirozni, léniázni és szépeket álmodni, mint Schlemil Péter. Hogy mi ez a kisajátitás, kinek árt, másképen: hogy mi forog itt veszélyben, — könnyü látni. Min-

M.D.K.

Kimnach László festőművész

Negyvenötéves korában elhunyt, -irja a lap Hónapról-hónapra c. rovata.
1857-ben született, müegyetemet végzett. Utána elvégezte a rajztanári kurzust és Münchenbe utazott, ahol Lindenschmiedt tanitványa lett. Hazatérte után első dijat nyert az egyháztörténeti pályázaton. Később Velencébe ment tanulmányutra. Az utóbbi években inkább katonai tárgyu képeket állitott ki. Illusztrációkat is készitett. Fényképét hozza a lap.

Magyar Salon, Bp. 1906. ~~nov~~ dec.: hó. külön kötet ~~114~~, 188. lap
144

MDK

Kimnach László festőművész, rajztanár

1907. szept. 28.-tól okt. 20-ig a Műcsarnok első nagy termét és négy kis fülkéjét a Képzőm. Társ. átengedte a művész özvegyének, aki a művész hátrahagyott festményeiből és rajzaiból kiállítást rendezett.

Cikk: Kimnach László hagyatéki kiáll.

Műcsarnok, 1907. 3. sz. 16. l.

MDK

Kimnach László (1857-1906)

Hadgyakorlati és csataképeket festett. A millenium évében "Szent László megszabaditja az elrabolt leányt" c. kompoziciójával lépett a nyilvánosság elé.
A Műcsarnok s a Nemzeti Szalon tárlatain szerepeltek művei, néhány képe a budai királyi palotába került.
A művészről fénykép a lap 746.oldalán.

K-ny Ö-n.: Kimnach László.
Vas.Ujs.1906. 46.sz. 746-747.l.

MDK

Kimnach László (1857-1906)

Hadgyakorlati és csataképeket festett. A millenium évében "Szent László megszabaditja az elrabolt leányt" c. kompozicióval lépett a nyilvánosság elé.

A Műcsarnok s a Nemzeti Szalon tárlatain szerepel tek művei, néhány képe a budai királyi palotaba került.

A művészről fénykép a lap 746.oldalán.

K-ny Ö-n.: Kimnach László.

Vas.Ujs.1906. 46.sz. 746-747.l.

MDK

Kimnach László (1857-1906)

A mintarajztanoda növendéke volt. A rajtanári évfolyamokat is elvégezte, azután Münchenbe ment tanulni, Lindeschmidt tanár iskolájába. Hazatérve a kormány egy nagyobb ösztöndíját megnyerve, egy állami megrendelés céljából Velencébe költözött. A "Vasárnapi Ujság" s az "Osztrák Magyar Monarchia irásban és képben" egyik illusztrátora volt.

K-ny Ö-n.: Kimnach László

Vas.Ujs.1906. 46.sz. 746-747.l.

Klimesch Sándor (1857-1906)

A mintaképtanoda növendéke volt. A képtanoda ösztöndíjasokat is elvégezte, annak München mellett tanult. Különösképpen tanár lakodalmas.Használva a fotográfiát egy megyeb összeállítást megrajzolva, egy el nem megrendelés történő Valencse kőlőszött. A "Vasárnapi Újság" a az "Osztrák Magyar monarchia írásban és képben" egyik illusztrátora volt.

K-ny Gy.: Klimesch Sándor

Vas.Újs.1906. 46.sz. 746-747.t.

MDK

Kimnach László rajztanár,illusztrátor és festő

Hagyatéka a Műcsarnokban kiállitva. A kiállitás jövedelméből siremléket állitanak a művésznek.

Cikk: Kis kiállitások.

Uj Idők, 1907-8. XIV. 2.sz. 46.l.

MDK

Kimnach László (1857-1906)

Budán született. Székely Bertalan iskolájában a legjobbak közé tartozott. Münchenben Lindeschmidt tanár iskolájába került. Hazatérve a kormány ösztöndíját megnyerve, egy állami megrendelés kivitele céljából Velencébe költözött.

K-ny Ö-n. : Kimnach László

Vas.Ujs.1906. 46.sz. 746-747.l.

MDK

Kimnach László (1857-1906)

A millenium évében készült kompozíciója: "Szent László megszabaditja az elrabolt leányt".
A Műcsarnok s a Nemzeti Szalon tárlatain évente megjelent alkotásaival.
Néhány képe van a budai királyi palotában.

K-ny Ö-n.: Kimnach László.

Vas.Ujs. 1906. 46.sz. 746-747.l.

MDK

Kimnach László festőművész

Atyja id.Kimnach Károly 80 éves korában hunyt el.

Vas.Ujs. 1901. 634.l.

MDK

Kimnach László (1857-1906)

A művész fényképét közli a lap.

Vas.Ujs. 1906. 53.évf. 746.l.

MDK

Kimnach László (1857-1906)

Velencéből hazatérve, itthon rajztanárként működött. A "Vasárnapi Ujság" s az "Osztrák Magy. Monarchia irásban és képben" legkitünöbb illusztrátora volt.

K-ny Ö-n. : Kimnach László.

Vas.Ujs. 1906. 46.sz. 746-747.l.

ORSZ. MAGY. SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

AZ ÚJ MAGYAR SZERZEMÉNYEK KIÁLLÍTÁSA (1920–21)

ÁRA 5 KORONA

BUDAPEST, 1921 JÚNIUS HÓ

Magyar művészeknek egy sorozat képét és néhány szobrát mutatjuk be ezúttal új szerzeményeinkből. Azóta, hogy az új szerzeményeket utoljára bemutattuk, vagyis 1918 ősze óta sok más művet is szereztünk mind a régi, mind a modern művészet köréből, de időközben a modern képtár egészen, a régi képtár pedig részben átrendeztetett, s így az új szerzéseket a rendezéssel kapcsolatban mindjárt beiktattuk a képtárba. Ezért azt, aki át akarja tekinteni mindazt, amit 1918 iki kiállításunk óta szereztünk, arra kell kérnünk, hogy a most kiállított magyar sorozaton kívül vegye számba azokat a műveket is, amelyek a régi és a modern képtárba már be vannak iktatva, s melyek között olyan művek vannak, mint J. Jordaens „Ádám és Évá"-ja, G. van den Eeckhout „A Sunamiti nő Elizeus prófétánál" című képe, R. Savery tájképei stb. a régiek közül, C. Pissarro „St. Hilaire de la Varenne" című képe, F. Waldmüllernek legközelebb kiállítandó két műve, továbbá Madarász Viktornak „Thierry-arckép"-e, Mészöly Gézának „Sík vidék szénaboglyákkal" című képe, Deák Ébner Lajosnak „Szolnoki parasztszobája", Gyárfás Jenőnek „Női arckép"-e, Fényes Adolfnak „Nyár a tanyákon" című képe stb. a modernek közül.

Régi szoborgyűjteményünk és rajzgyűjteményünk is becses darabokkal szaporodott azóta. A szobrokat egész eredeti plasztikánknak a legközelebbi jövőben végbemenő megnyitásával kapcsolatban, a rajzokat pedig

az eddigi szokás szerint a grafikai kiállítási teremben fogjuk külön bemutatni.

Amit most bemutatunk, az kivétel nélkül magyar munka és — néhány darab kivételével — a modern képtár átrendezése óta lefolyt egy évnek szerzeménye. Az anyag gyűjtésénél ugyanaz a szempont volt irányadó, amely az utóbbi évek gyűjtésénél is érvényesült: a magyar művészet fejlődésének jó példákon való bemutatása, magyar gyűjteményünknek muzeális értelemben való kiépítése. Ez magyarázza, hogy a bemutatott művek jókora része már történet számba menő korábbi időkre esik, s arra van hivatva, hogy modern képtárunk művészettörténeti anyagát kiegészítse.

A kiállított darabok legtöbbjének megszerzését intézetünk barátai tették lehetővé, akik részint ajándékba adtak reánk nézve kívánatos darabokat, részint egy-egy fontosabb vásárlást pénzadományaikkal megkönnyítettek. Fogadják szíves támogatásukért ezúttal is hálás köszönetünket.

Budapest, 1921 június hó 22.

PETROVICS ELEK.

I. TEREM.

1. **Rombauer János** (1782—1849).
   Férfiarckép. A vászon hátán: Joh: Rombauer pinxit St: Petersbourg 1813. Ernst Lajos adományának felhasználásával (1921).
2. **Donát János** (1744—1830).
   Barkfrieder arcképe. (A művész pesti idejéből.) Jelzése alul jobbra: Donat p. 1815.—1918. évi vétel.
3. **Schwindt Károly** (1797—1867).
   Schwindt Mária arcképe. Wolfner Gyula ajándéka (1920).
4. **Szále István János** (1811—1865?).
   Kies vidék. Jelzése alul a jobbsarokban: Szale 1847. Rácz Sándor ajándéka (1920).
5. **Girsik József** (a XIX. század közepén Aradon működött).
   Női arckép. Jelzése alul jobbra: Jos. Girsik 1857. 1921. évi vétel.
6. **Id. Markó Károly** (1791—1860).
   Faun és nimfák. Jelzése alul a vászon közepétől balra: C. Markó S. p. Ap. 1859. Zólyomi Wagner Géza hagyománya (1920)
7. **Györgyi (Giergl) Alajos** (1821—1863).
   Női arckép (Simonyi Antal festőművész felesége). Jelzése alul a jobbsarokban: Györgyi 862. Báró Born Frigyes ajándéka (1921).
8. **Székely Bertalan** (1835—1910).
   Vázlat a Dobozi és hitvese című képhez. 1920. évi szerzemény.
9. **Szontagh Géza Dřego** (1851—?).
   Női arckép. Jelzése fent jobbra: Szontagh 1872. Vétetett b. Hatvany Ferenc adományából (1920).
10. **Telepy Károly** (1828—1906).
    Galinara falu belsejéből. Jelzése alul a jobbsarokban: Telepy K. Fränkel Ernő ajándéka (1920).
11. **Barabás Miklós** (1810—1898).
    Idősebb hölgy arcképe. Jelzése alul jobbra: Barabás 856.—1920. évi vétel.
12. **Molnár József** (1821—1899).
    A karaván. Vétetett Silbermann E. A. adományának felhasználásával (1921).

13. **Györgyi (Giergl) Alajos** (1821—1863).
Női arckép. Jelzése alul jobbra: Giergl 856. A „Magyar Studio" r.-t. ajándéka (1921).

14. **Stetka Gyula** (sz. 1855).
Bajor parasztasszony. Jelzése alul balra: Stetka Gyula München 1883. Wolfner Gyula ajándéka (1920).

15. **Liezen-Mayer Sándor** (1839—1898).
Gyermekarckép. Vétetett az Artes r.-t. adományából (1920).

16. **Lotz Károly** (1833—1904).
Teherfogat. Jelzése alul a balsarokban: Lotz K. Hopp Ferenc hagyománya. (1919).

17. **Tornai Gyula** (sz. 1861).
Női arckép. Jelzése alul a jobbsarokban: Tornai Gyula 1888. Roheim Samuné úrnő ajándéka (1921).

18. **Munkácsy Mihály** (1844—1900).
Bretagnei tengerpart. Jelzése alul jobbra: Munkácsy 1880. Hopp Ferenc hagyománya (1919).

19. **Kimnach László** (1857—1906).
Női arckép. Jelzése alul a jobbsarokban: Kimnach. Ernst Lajos ajándéka (1920).

20. **Hollósy Simon** (1857—1918).
Mulató társaság. Jelzése alul jobbra: Hollósy S. 1888 München. Vétetett Mauthner Zoltán adományának felhasználásával (1920).

21. **Hollósy Simon** (1857—1918).
Férfiarckép. Jelzése fent balra: Hollósy 1886. Vétetett több műbarát adományának felhasználásával (1921).

22. **Munkácsy Mihály** (1844—1900).
Erdei tájkép. Jelzése alul a balsarokban: M. Munkácsy. Hopp Ferenc hagyománya (1919).

23. **Spányik Kornél** (sz. 1858).
Női arckép. Jelzése fennt a balsarokban: Spányik C. M. Ernst Lajos ajándéka (1920).

24. **Pataky László** (1857—1912).
Nevető leány. Jelzése alul a balsarokban: Pataky 83. Basch Gyula ajándéka (1921).

25. **Deák-Ébner Lajos** (sz. 1850).
Korcsmai mulatság. Vétetett 13 műbarát adományából (1920).

26. **Deák-Ébner Lajos** (sz. 1850).
Falurészlet. Jelzése alul a balsarokban: Ebner L. Hopp Ferenc hagyománya (1919).

A TEREM KÖZEPÉN:

27. **Huszár Adolf** (1843—1885).
Húzd rá cigány. Fehér márvány. 1921. évi vétel.

II. TEREM.

28. **Spitzer Emanuel** (1844—1919).
Kézimunka közben. Jelzése alul balra: Em. Sp. Jánoshalmi Nemes Marcell kir. tan. ajándéka (1921).
29. **Spitzer Emánuel** (1844—1919).
Dajka és gyermekek. I. Jelzése alul jobbra: Em Sp. Jánoshalmi Nemes Marcell kir. tan. ajándéka (1921).
30. **Spitzer Emánuel** (1844—1919).
A kapuban. Jelzése alul a balsarokban: Em. Sp. Jánoshalmi Nemes Marcell kir. tan. ajándéka (1921).
31. **Spitzer Emánuel** (1844—1919).
Olvasgatás közben. Jelzése alul a jobbsarokban: Em. Sp. Jánoshalmi Nemes Marcell kir. tan. ajándéka (1921).
32. **Aggházy Gyula** (1850—1918).
Táj parasztnővel. (Paks környékéről.) Jelzése alul a jobbsarokban: Aggházy Gy. 1921. évi vétel.
33. **Paczka Ferenc** (sz. 1856).
Öreg férfi. Jelzése alul a balsarokban: Paczka F. Dr. Gohl Ödön ajándéka. (1919).
34. **Aggházy Gyula** (1850—1918).
Vízparton. Jelzése alul a jobbsarokban: Aggházy Gy. Wolfner Gyula ajándéka (1921).
35. **Basch Gyula** (sz. 1851).
Női arckép. Jelzése alul a jobbsarokban: Basch Gy. 1889. A művész ajándéka (1921).
36. **Zemplényi Tivadar** (1864—1917).
Az ezermester. Jelzése alul a jobbsarokban: Zemplényi Tivadar. Jernye 1894—1920. évi vétel.
37. **Strobentz Frigyes** (sz. 1856).
Asztalnál. Jelzése alul a balsarokban: Strobentz 1892.—1921. évi vétel.

38. **Szinyei Merse Pál** (1845—1920).
Bacchanalia. (Készült 1869-ben Münchenben.) Vétetett b. Kohner Adolf és b. Hatvany Ferenc adományának felhasználásával (1921.)

39. **Strobentz Frigyes** (sz. 1856).
Női tanulmányfej. Jelzése alul a középen: 30/3 82 Strobentz. 1921. évi vétel.

40. **Strobentz Frigyes** (sz. 1856).
Árnyékban. Jelzése alul a jobbsarokban: Strobentz F. 1900. 1921. évi vétel.

41. **~~Gyárfás Jenő~~** (sz. 1857).
Tanulmány a „Tetemrehívás"-hoz. Jelzése alul jobbra: Gyárfás Jenő. 1916 évi vétel.

42. **Mesterházy Kálmán.** (1854—1898).
Műteremsarok. Jelzése alul a balsarokban: M. Kálmán. 1921. évi vétel.

43. **Spitzer Emánuel** (1844—1919).
Nevető férfi. Alul a jobbsarokban: Mészöly kedves barátjának Spitzer Manó. München 1873. Wertheimer Adolf ajándéka (1917).

44. **Spitzer Emánuel** (1844—1919).
Sétáló leányok. Jelzése alul balra: Em. Spitzer. 1917. Jánoshalmi Nemes Marcell kir. tan. ajánd. (1921)

45. **Szentgyörgyi István** (sz. 1881).
Gunst Klárika képmása. Fehér márv 1919. é. v.

46. **Strobl Alajos** (sz. 1856).
Géniusz. Rózsaszínű márvány. 1919. évi vétel.

47. **Zala György** (sz. 1858).
Tanulmányfej. Fehér márvány. 1916. évi vétel.

48. **Nádler Róbert** (sz. 1858).
Tromsői este. Jelzése alul a balsarokban: Nádler Róbert. Az „Artes" r.-t. ajándéka (1921).

49. **Zombory Lajos** (sz. 1867).
Jéghordás. Jelzése alul a balsarokban: Zombory L. 1920. évi szerzemény.

50. **Olgyay Ferenc** (sz. 1872).
Fűzek alatt. Jelzése alul a balsarokban: Olgyay F. 889. Ernst Lajos ajándéka (1920).

51. **Kukán Géza** (sz. 1890).
A beomlott bánya. (Tanulmány a hasonló című festményhez) Jelzése fent a balsarokban: Kukán Géza 921. — 1921. évi szerzemény.

52. **Vaszary János** (sz. 1867).
Temetés a fronton. Jelzése fent a balsarokban: Vaszary J. 916. Az „Artes" r.-t. ajándéka (1921).

53. **Basch Andor** (sz. 1885).
Fayence és fafaragás. Jelzése alul a jobbsarokban: Basch Andor 1920 febr. 1920. évi vétel.

54. **Mattyasovszky-Zsolnay László.**
Virágok és madarak. Jelzése alul jobbra: M. Zs. L. 1921. évi vétel.

55. **Mattyasovszky-Zsolnay László.**
A művész anyja. Jelzése fent a balsarokban: M. Zs. L. A művész ajándéka (1921).

56. **Nagy-Balogh János.**
Munkában. A művész hagyománya (1919).

57. **Tatz László** (sz. 1888).
Csolnakban. Jelzése alul a balsarokban: Tatz L. 1920. évi vétel.

58. **B. Hatvany Ferenc** (sz. 1881).
Tavaszi hangulat. Jelzése alul jobbra: Hatvany 16. — 1918. évi szerzemény.

59. **Spitzer Emánuel** (1844—1919).
Szundikáló anyóka. Jánoshalmi Nemes Marcell kir. tan. ajándéka (1921).

60. **Spitzer Emánuel** (1844—1919).
Dajka és gyermekek. II. Jánoshalmi Nemes Marcell kir. tan. ajándéka (1921).

61. **Spitzer Emánuel** (1844—1919).
Pályaudvaron. (Vázlat ugyanilyen tárgyú festményhez.) Jelzése alul a balsarokban: Em. Spitzer 1883. Jánoshalmi Nemes Marcell kir. tan. ajándéka (1921).

62. **Spitzer Emánuel** (1840—1919).
A kerti padon. Jánoshalmi Nemes Marcell kir. tan. ajándéka (1921).

A TEREM KÖZEPÉN:

63. **Lux Elek** (sz. 1884).
Női fej. Bronz. 1919. évi vétel.

Hornyánszky V., Budapest.

Kimnach László

festő.

1857 – 1906.

lásd

Krick. II. 7. l.

Serpenyő, bronzból IV. 114.

Kimnach László

lásd

Bmk 59

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi min'a

Kimnach Lavitó

laid

Bruk 64 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi min

Kimnach László

l. dr.

U. 1935.

1936

~~Aurora, bronzérem IX. 51.~~

Kimnach Lanto

l. U. 1845.

byam

9

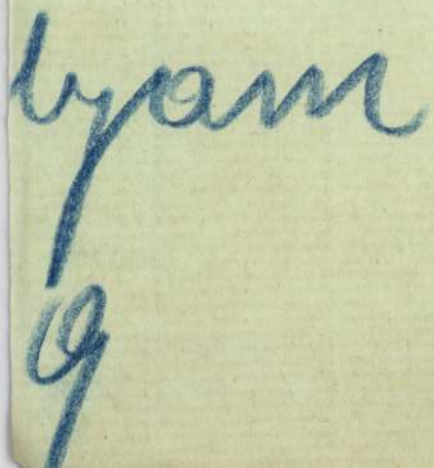

Galatia V. 262.

Zimmach László

U. 1871.

Kelták II. 142

Kimnach Lasili

~~Lind~~ wood

Loson 1893

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

..... vagy helyettesének
láírása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Kimmach Lanló

~~laid~~ rod

Feeef

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta. -

Kimnach László

U. 780
781
782

Kimnach László

n. 1845.

házi költségek
nlaja

gjelölés	Követel K	f.
ntir plast. gyújt. feliratairá	75	75
dai kellékeiért	405	.
jért	324	97
	805.72	

Kimnach László

bert, *Benczúr* Gyula, *Forster* Gyula báró és *Kammerer* Ernő.

Végül az igazgatóság amaz előterjesztését, amely szerint a Társulat módosított alapszabályainak a jóváhagyása a belügyminisztériumtól leérkezett, a választmány tudomásul vette, s több tárgy nem lévén, az elnök az ülést feloszlatta.

Pályázati hirdetések az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1908. évi Tavaszi kiállítására.

I.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat pályázatot hirdet az általa 1908. évre kitüzött 4000 koronából álló Társulati-dijra. A föltételek a következők:

1. Ezen dijra csakis hazai művészek pályázhatnak, bármily faju festészeti, szobrászati vagy metszet-műveikkel, amelyeket az utolsó három év alatt fejeztek be és amelyek az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat tárlatán még kiállítva nem voltak.

2. A pályázat szempontjából csakis a Tavaszi Kiállításon a megnyitástól a bezárásig kiállított művek vehetők figyelembe.

3. Minden a föntebbi föltételeknek megfelelő festészeti, szobrászati vagy metszetmű a pályázatra küldöttnek tekintetik, kivéve, ha a beküldő a kiállítás megnyitásától számított két hét alatt, tehát 1908. évi április 14-ikéig irásban kijelenti, hogy a pályázatban részt venni nem kíván. Ezen kijelentés az illető művön „nem versenyez" fölirattal fog feltüntettetni.

4. A pályabiróság tagjai e pályázatban részt nem vehetnek.

5. A pályadij összege meg nem osztható.

6. A dijazott mű a szerző tulajdona marad.

7. Ezen díj fölött kilenctagu pályabiróság dönt, amely azon magyar művészek által választandó, kik: *a)* a Társulat kiállításain megelőzőleg kitüntetésben részesültek, s akik *b)* az 1908. évi tavaszi kiállításon legalább egy művel részt vesznek. A pályabirósághoz a Társulatnak a választmány által már megelőzőleg elfogadott tagjai köréből hat művész és három műbarát (nem művész) választandó.

8. A díj a Tavaszi kiállítás megnyitásától számított négy hét alatt itéltetik oda és adatik ki. A pályabiróságnak jogában áll, hogy a dijnak ki nem adását is elhatározhassa, amely esetben a díj — a föltételek változatlan megtartása mellett — a következő Téli kiállításon lesz pályázatri bocsátandó.

Kelt Budapesten, az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat igazgatóságának 1907 november hó 21-én tartott üléséből.

II.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat a Forster Gyula báró ő méltósága, a Magyar Földhitelintézet igazgatója és a Társulat alelnöke által 1895-ben nagylelkűen alapított „Vaszary-alapítvány" esedékessé vált kamataiból 3200 koronás „Vaszary-dijra" pályázatot hirdet az alapító által megszabott következő föltételek mellett:

1. Erre a dijra csakis magyar állampolgár művész pályázhat.

2. Minden, az 1908. évi Tavaszi tárlaton a megnyitástól a bezárásig kiállított, a magyar történelem dicső eseményeire, ezek között elsősorban a magyar szentek életére is vonatkozó teljesen befejezett olajkép s esetleg vázlat a pályázatra küldöttnek tekintetik, kivéve, ha a mű szerzője irásban kijelenti, hogy a pályázaton résztvenni nem kíván. E kijelentés az illető művön „nem versenyez" fölirattal fog föltüntettetni.

3. Az alapító rendelkezése szerint a pályázat körébe tartozó és az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1908. évi Tavaszi kiállítására elfogadott művek közül csak az részesülhet a dijban, amely tárgyánál és művészi becsénél fogva arra föltétlenül érdemes.

4. A pályabiróság tagjai e pályázatban részt nem vehetnek.

5. A pályadij összege meg nem osztható.

6. A dijazott mű a szerző tulajdona marad.

7. Ezen díj fölött ugyanaz a pályabiróság itélkezik, mely a Társulati-díj odaitélésére hivatva van.

8. A díj a Tavaszi kiállítás megnyitásától számított négy hét alatt itéltetik oda és adatik ki.

9. Ha a jutalmazásra érdemes művek hiánya miatt a díj kiadható nem volna, úgy arra a következő évben azonos föltételek mellett ujabb pályázat hirdetendő. Az e közbeeső évre esedékes kamat, valamint a 3200 korona díj kiadása után megmaradó évi kamatfölösleg is az alapítvány tőkéjéhez csatolandó.

Kelt Budapesten, az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat igazgatóságának 1907 november hó 21-ikén tartott üléséből.

III.

A Országos Magyar Képzőművészeti Társulat a Harkányi Frigyes báró őméltósága, Társulatunk volt alelnöke által 1898-ban nagylelkűen alapított „Báró Harkányi Frigyes alapítványa" kamataiból, 450 koronás „Báró Harkányi Frigyes-díj"-ra pályázatot hirdet az alapító által megszabott következő föltételek mellett:

1. A dijra csakis magyar állampolgár művész pályázhat.

2. Minden, a Társulat 1908. évi Tavaszi kiállításán résztvevő és a társulati kiállításokon ezúttal először szereplő művész a megnyitástól a bezárásig kiállított műve a pályázatra küldöttnek tekintetik, kivéve, ha a mű szerzője külön irásban kijelenti, hogy a pályázatban résztvenni nem kíván.

3. A pályadíjösszeg meg nem osztható.

4. A dijazott mű a szerző tulajdona marad.

5. A díj fölött ugyanaz a pályabiróság dönt, amely az 1908. évi Tavaszi tárlaton a 4000 koronás társulati díj kiadása fölött dönteni hivatva lesz.

6. Ha első izben kiállító művészek hiánya miatt a díj kiadható nem volna, úgy arra az 1908—1909. évi Téli Kiállításon azonos föltételek mellett ujabb pályázat hirdetendő. Ha ekkor sem jelentkeznék első izben kiállító művész, a ki nem adott díj a jövő évi díjhoz csatolandó és azzal együtt adandó ki. Ez az eljárás követendő mindaddig, amíg a díjra a körülírt minősítéssel biró művész nem pályázik.

Kelt Budapesten, az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat igazgatóságának 1907 november 21-én tartott üléséből.

IV.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat néhai Wahrmann Mór alapítványának esedékessé vált kamataiból pályázatot hirdet a 600 koronából álló Wahrmann Mór-díjra.

A föltételek a következők:

1. Ezen díjra csakis hazai művészek pályázhatnak bármily faju festészeti, szobrászati vagy metszetműveikkel, melyeket az utolsó három év alatt fejeztek be és melyek az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat tárlatán még kiállítva nem voltak.

2. A pályázat szempontjából csakis az 1908. évi Tavaszi Kiállításon a megnyitástól a bezárásig kiállított művek vehetők figyelembe.

3. Minden a föntebbi föltételeknek megfelelő festészeti, szobrászati vagy metszetmű a pályázatra küldöttnek tekintetik, kivéve, ha a beküldő a kiállítás megnyitásától számított két hét alatt, tehát 1908 április 14-ikéig irásban kijelenti, hogy a pályázatban résztvenni nem kíván. Ezen kijelentés az illető művön „nem versenyez" fölirattal fog föltüntettetni.

4. A pályabiróság tagjai e pályázatban részt nem vehetnek.

5. A pályadíj összege meg nem osztható.

6. A díjazott mű a szerző tulajdona marad.

7. Ezen díj felett ugyanaz a pályabiróság ítél, mely a társulati díj fölött ítélni hivatva van.

8. A díj az 1908. évi Tavaszi kiállítás megnyitásától számított négy hét alatt föltétlenül kiadandó.

Kelt Budapesten, az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat igazgatóságának 1907 november 21-ikén tartott üléséből.

Társulati hirek.

— **A Társulat vásárlása a Szépművészeti Múzeum számára.** Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat művásárló-bizottsága 1907 november 14-én tartott ülésén, melyen *Kammerer* Ernő min. tanácsos, a Szépművészeti Múzeum igazgatója és *K. Lippich* Elek min. tanácsos, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium művészeti osztályának a vezetője is jelen volt, a Nemzeti Képcsarnok Egylettől annak idején átvett és több évről esedékes kamatai fejében a Téli kiállításból *Nyilasy* Sándor: „Vasárnap" és *Boráth* Andor: „Férfi kutyával" című művét vásárolta meg a Szépművészeti Múzeum képtára számára.

— **Ujítás a Társulati rendes kiállítások körül.** Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat választmánya 1907 október 17-ikén tartott ülésén kimondotta, hogy a Társulat Téli kiállításán ezentúl csak olyan művek állíthatók ki, amelyek Budapesten még kiállítva nem voltak. Kivételt képeznek a kollekciók, vagyis az *egy* művész által kizárólag a maga műveiből valamely nyilvános kiállítási helyiségben belépődíj mellett vagy anélkül rendezett kiállítások, amelyeknek az anyagából az illető művész legfeljebb *három művet* a Téli kiállításokon is kiállíthat. A Tavaszi kiállításokon való részvételt a választmány nem kívánta korlátozni. Ez az ujítás, mely a Téli kiállítások érdekességét van hivatva emelni, az 1908/9. évi Téli kiállításon lép életbe.

— **Pályázati föltételek módosítása.** Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállításain kiirt pályázatokban eddig csak a szabályszerűen elfogadott — vagyis a beküldési határidőre pontosan beérkezett — és a megnyitástól a bezárásig kiállított művek vehettek részt. Az 1906/7. évi Téli kiállításon pályázatra bocsátott állami aranyérmek pályabiróságának a kérésére most a Társulat választmánya október hó 17-én tartott ülésén kimondotta, hogy ezt a föltételt oda módosítja, hogy a pályázatokban minden az illető kiállításon a megnyitástól a bezárásig kiállított mű részt vehet, tekintet nélkül beérkezésének az időpontjára.

— **A Munkácsy-szoborra** harmadizben kiirt pályázatot is meddőnek mondotta ki a Társulat választmánya által kiküldött pályabiróság, mely a pályázati föltételek értelmében kötelességszerüleg kijelölte a viszonylag legjobb három mű szerzőjét: *Pásztor* János, *Horvai* János és *Tóth* István személyében. A három művész közt a Társulat választmánya most szűkebb pályázatot hirdet.

— **Kimnach László hagyatéki kiállítása.** Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat ezévi szeptember 28-ikától október 20-ikáig a Műcsarnok első nagy termét és négy kis fülkéjét átengedte volt néhai *Kimnach* László székesfővárosi rajztanár és festőművész özvegyének, aki a nevezett termekben a művész hátrahagyott festményeiből és rajzaiból kiállítást rendezett. A tárlatot, mely elég szép anyagi eredménynyel járt, *Bárczy* István, a székesfőváros polgármestere nyitotta meg.

— **A néhai özvegy Nemes Nándorné-féle ösztöndijat** az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat igazgatósága egyhangulag *Kalivoda* Kata festőművésznőnek ítélte oda.

Szerkeszti AMBROZOVICS DEZSŐ titkár.
Kiadóhivatal:
Singer és Wolfner, Budapest, VI., Andrássy-út 10.

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

Műcsarnok. 1907. I. n. 16. l.

Kimnach László

Uj Művészek Egyesülete

UME

lásd

Szépm. Mu[illegible] graf. o.

45. kiáll. (1922)

127, 128. sz.

CIGARETTAPAPIR

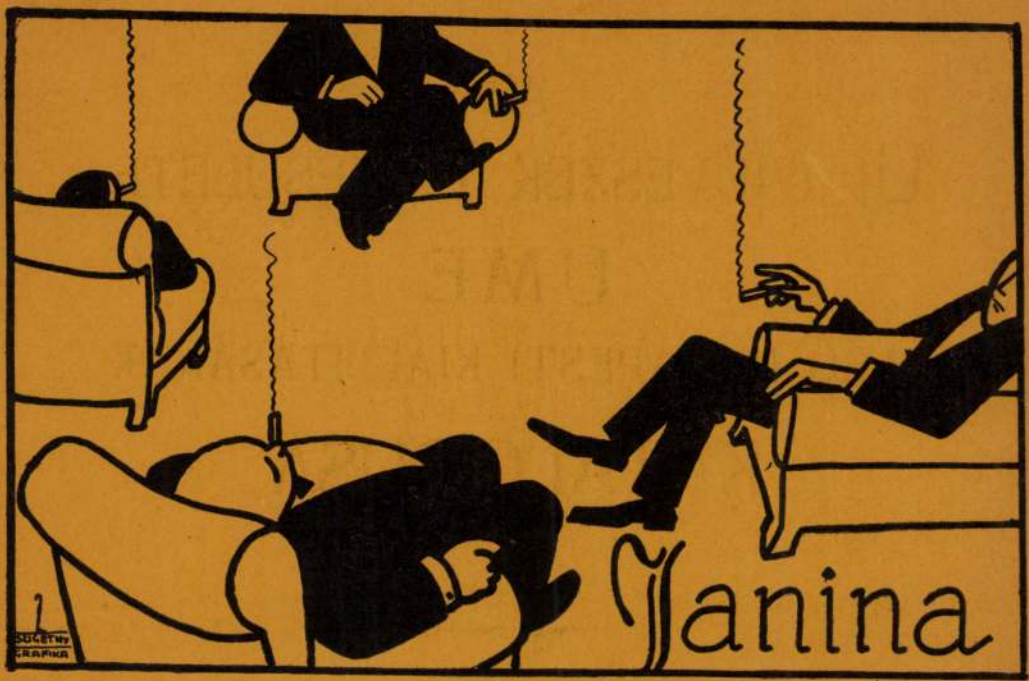

CIGARETTAHÜVELY

Kimnach Lanló

Lásd
z

Szejm. Mur.
Uj szerem. 1920–21.
19. sz.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

KIMNACH LÁSZLÓ,festő

A Népr.Muz.Adatárában a közel mult idő magyar müvészgárdájából Kimnach müvei is szerepelnek a rajztár leltárában. 291.old

CS.SEBESTYÉN KÁROLY: A Néprajzi Muzeum rajzgyüjteménye 287.old

NÉPRAJZI ÉRTESITŐ,Nemzeti Muzeum,Néprajzi Muzeum Évkönyve. XXXVI. 1954. Bpest. 1954

Kimnach László

A Krónika c. rovatban Syrion sign.-val, "A Kimnach-eset" cimmel emlékezik a müvészre. Négy képet küldött a tárlatra és ebből kettőt a zsüri visszautasitott. A cikkiró elkeseredett hangon ir a zsüri ténykedéséről, aminek következtében ez "a becsületes őszinte müvész", aki bár nem volt kimagasló talentum, de nem is támasztottak nagyobb igényeket festményei, meglátszott rajtuk, hogy "csak egy jó télikabát, egy pár kettőstalpu cugoscipő, fütött kályha és a meleg vacsora ellenértékei..."
A HÉT, Bp. 1906. nov. 18. XVII. évf.
46. sz. 765. lap.

Kimnach László

"Kiállitások" cimmel a Müvészet c. rovat ismerteti a Mücsarnokban rendezett kiállitást a müvész hagyatékából. Müveit a kritika méltatja: képei szépek, s még a legszigorubb szemlélő sem talál rajtuk kivetni valót, jó, emberséges müvek, csak az a kár, hogy nem festhette meg sok szép gondolatát, szándékát, melyeket elképzelt.

A HÉT, Bp. 1907. október 26. XVIII. évf.
40. sz. 673. lap.

Kimnach László

A tragikus körülmények között elhunyt müvész hagyatékából egészen szép kis gyüjteményt mutattak be a Nemzeti Szalon kiállitásán. Gerő Ödön: "Nemzeti Szalon - Andorko" cimmel ir a téli kiállitásról, s a müvész munkájáról, mely „kegyeletesen emlékeztet a halott müvészre."

A HÉT, Bp. 1910. dec. 11.
XXI. évf. 50. sz. 806-807. lap.

Kimnach László

Csuzy Károly, Mihalik Dániel és Pap Henrik a másik négy halott, akik nem szorulnak ujabb értékelésre,- mondja Jean Preux: "Holtak és elevenek" c. megemlékezésében./Az első halott, akire ebben a cikkében emlékezik, Bruck Lajos,/
Kimnach Lászlóról azt mondja, hogy a festészet hivatásos müvelője volt.

A HÉT, Bp. 1911. okt. 16. XXII. évf.
42. sz. 678-679. lap.

Kimnach László

Muzeumnak berendezett, három szobás házát Rippl Rónai Ödön városára, Kaposvárra hagyta. Kun Imre: "Rónai gyüjtemény" cimmel felsorolja azokat a müvészeket, akiknek alkotásai szerepelnek a Rónai ház kiállitásán: Strobentz Frigyes, Karlovszky Bertalan, Koroknyai Ott, Kimnach László, Tardos-Krenner Viktor, Kosztolányi Kann Gyula, Frecskay Endre, Réti István, Vaszary János, Kádár Béla, Csók István. br. Hatvany Ferenc, Feiks Jenő és Feiks Alfréd.
A Kiállitás többi szereplője Rippl Rónai József és Munkácsy Mihály nevénél található.

A HÉT, Bp. 1921. febr. lo.
XXXII. évf. 5. sz. 77-78. lap.

KIMNACH LÁSZLÓ, festő

Nemes Marcell ajándékából a Milleneum idején újra fel virágzó és továbbélő történeti festészetünkből ad ízelítőt Kimnach László és Hegedüs László egy-egy munkája Ők inkább a programmszerü, de erőtlenséggel et és kifullá dást mutató ágat képviselnk. 285.old

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a mügyüjtő Adalékok a magyar mügyüjtés történetéhez 275.old

CUMANIA, III. HISTORIA, Bács-Kiskun Megye Múzeumainak Közleményei, Kecskemét, 1975

MDK

Kimnach László, 1857-1906

A müvész első felesége

A müvész második felesége

Ernst Muz. 23.aukc. 1923.

27. 1.

MDK

Kimnach László

Lyka: Téli tárl. 1900-1. 42.1. kép

MDK

Kimnach László

Művével szerepelt a Nemzeti Szalon 1897.nov. 8-iki kiállitásán.

Cikk: A Nemzeti Szalon új kiállitása.

Vasárnapi Ujság, 1897. 44.évf. 50.sz. 851.l.

MDK

Kimnach László

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 541-542.l.

MDK

Kimnach László

Kiállitás a mücsarnokban. Vasárnapi Ujság 1893. 15. sz. 256.l.

MDK

Kimnach László

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub.kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs.1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Kimnach László, 1857-1906.

Kimnach Sárika képmása

Leányka babával

Ernst Muz. aukc. XVII. 1921. 21 l.

MDK

Kimnach László, 1857-1906.

Női arckép

Ernst Muz. aukc. 43. 1929. 49 l.

MDK

Kimnach László, 1857-1906.

Leány képmása

A müvész második neje

Ernst Muz. 29. aukc. 1924. **25 l.**

MDK

Kimnach László, 1857-1906.

Férfi tanulmányfej, cer.

Női akttanulmány, vör.kr.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

23 l.

23 L.

KIMNACH LÁSZLÓ / 1857 - 1906 / :

81. Bekötöttfejü asszony. - Szin.tollrajz,p. méret 13.2 x 16.8 cm.Jelz.l.j."Kimnach László".

82. Fatanulmány. - C.rajz,p.méret 9.8 x 13.8 cm. Jelz.l.j."Kimnach László"/bélyegző/.

83. Fürdő nők. - Olajf.,v.méret 21.5 x 32.5 cm. Jelz.l.j."Kimnach László".

84. Guggoló. - Olajf.,fa,méret 18.5 x 18.7 cm. Jelz.l.j."Kimnach László".

85. Huszár. - C.rajz,p.méret 6 x 11 cm. Jelz.l.b."Kimnach László" /bélyegző".

86. Mély ut. - Olajf.,lem.p. méret 24.6 x 16.3 cm. Jelz.l.j."Kimnach László".

87. Napernyővel sétáló nő. - Olajf., fa, méret 12.8 x 22 cm.Jelz.l.j. "Kimnach László".

88. Nők a szabadban. - Olajf.,lem.p.méret 25 x 16 cm.Jelz.l.b."Kimnach László".

89. Önarckép. - Olajf.,v.méret 55.5 x 68.5 cm. Jelz.nélk.

90. Szakállas férfifej. - Tollrajz,p.méret 11.2 x 12.3 cm.Jelz.l.j."Kimnach László" /bélyegző/.

Kimnach László

Magyar Vízfestők és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnokban szerepelt.

PH. 929. X. 6.

Kimnach László Budapest

Műcsarnok

1893/94. téli kiáll.
1897. tav. kiáll.
1900 - 1. téli kiáll.
1901 - 2. téli kiáll. 485, 491
1903. tav. kiáll -
1903 - 4. téli kiáll. 403.
1906. tav. kiáll 526, 548.
1906 - 7. téli kiáll. 385, 429

Alessio, Firenzei úparos TV. 210.

M.D.K.

Kimnach

"Az Országos Kiállitásról" cimmel közölt kritikájában dr. Berényi Pál a müvészt a jeles alkotásokkal szereplő müvészek közé sorolja.

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. juli. 26.
7. évf. 44. sz. 699-700. lap

M.D.K.

Kimnach László

A most megnyitott karácsonyi képkiállitáson szerepel a müvész genreképeivel, -közli a Képzőművészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. dec. 27.
VIII. évf. 14. sz. 223. lap

Kimnach László

M.: "A Mücsarnok téli kiállitása" cimmel közölt kritikájában kiemeli a müvész alkotásait.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. dec. 18.
XIV. évf. 51. sz. 812. lap

Kimnach Lóyle

Művei szerepeltek a Műcsarnok 1906-os

Tavaszi ~~tárlat~~ kiállitásán - emlitve

Fülep Lajos:A művészet forradalmától a nagy forradalomig

Bp.Magvető 1974 175.old.

Kimmach

Szerepel a „Magyar tájés népélet" c. kiállításon a műcsarnokban

Magyarság, 1926, XI. 14.

KIMNACH, festő

1899 nov.11-én nyilt meg a kiállitás Miskolcon. Ekkor a Közmüvelődési Egyesület megvette Kimnachnak "Tél"c. képét a múzeum részére. 54.old. 8.jegyz

ZSADÁNYI GUIDO Az első képzőmüvészeti kiállitás Miskolcon 63.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI 6. 1964. jul. 1864

Kimnach László MDK

a tabáni r.k. plébániatemplom 1928-as renoválása
hozta felszinre Kimnach szentélykupola freskóját/1790/

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

10.1.

MDK

Kimnach László, festöm.

Hegyvidék. Olf. 105x80. J.l.b.

Árv.Közl. 1930. 4.rk.sz.55.szám. Kat. 26.1.

MDK

Kimnach László, festöm.
1857-1906

Egy bajor festömüvész. Jel.l.j.: bélyegzövel.
Vászon. 36.5x28

Ernst Muzeum, gyüjteménye. XXVIII. Kat. 26.1.

1924.

Kimnach László MDK

Tanulmány, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Kimnach László MDK

Nepom.Szt. János, szinvázlat

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Kimnach László NDK

Játszó gyerekek, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Kimnach László MDK

Két testvér, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Kimnach László MDK

Két testvér, repr.

Műcsarnok 1987. őszi kiáll.
II. sorozat

MDK

Kimnach László, festőm.
1857-1906

484. Álló női akt. Kréta. 36x25. J.l.b.
485. Álló női akt. Vörös kréta. 38x24 J.l.j.

Árv. Közl. 1933. dec. hó. 4.rk.sz. 68.aukció. 25.l.

MD K

Kimnach László, festö
1857-1906

Az 1885-i kiállitás csarnoka. Jel. Tollrajz.

A müvész fiatalkori önarcképe./?/ Olt.
Régeben Ernst Lajos gyüjt.-ben
53x42 cm.

Almásy-Teleki. XI. 1943. Kat. 16.1.

Kimnach László MDK

Szent László küzdelme a leányrabló kunnal, olf

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

Kimnach László MDK

Állj!, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Kimnach László MDK

A san marcoi csodatevő szüz előtt, olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

Kimnach László MDK

Tikosban, olf.

Mücsarnok 1889/90. téli kiáll.

Kimnach László MDK

Órszem, olf.

Tanulmány felső Ausztriából, olf.

Műcsarnok 1881. tavaszi kiáll.
második sorozat

Kimnach László MDK

Tanulmány, olf.

Részlet a váci kir. államfogház kertjéből,olf.

Esthangulat, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

. MDK

Kimnach László

A tabáni plebániatemplomban Szent Katalinról festett freskóját bemeszelték.

L.G.: Savonarola a Tabánban.

Pesti Napló 1913.aug.8. 187.sz. 9.o.

MDK

Kimnach László festőművész

A tabáni plebánia-templom freskóinak alkotoja. A Szent Katalin c.festm.-t és a négy apostolt 1890-ben festette Kimnach László. A freskókat később bemeszelték, mondván, a kép nagyon meztelen. A müvész özvegye levélben fordult az Esti Ujság szerkesztőségéhez, amelyben felhivja afőv. tanács figyelmét erre a vándalizmusra és annak orvoslását kéri.

Cikk: Az elpusztitott freskókép.

Esti Ujság 1913.aug.9.sz.

MDK

Kimnach László

"Bosnyák reminiszczenczia"c.kép repr. 816.o.

Cikk: A Képzőművészeti Társulat téli kiállitásából.

Vasárnapi Ujság 1903. 49.sz. 815.l.

MNK

Kimnach László, festőm.

392. Tanulmány. Olf.
394. Részlet a váci kir.államfogház kertjéből. Olf.
395. Esthangulat. Olf.

Műcsarnok. 1900/1. téli kiáll. Kat. 45.l.

MDK

Kimnach László, festőm.

336. A békató. Olf.

Műcsarnok. 1900/1 téli kiáll. Kat. 43.1.

MDK

Kimnach László, festőm.
1857_1906

558. Feketeruhás nő. Jelz. Olf.

559. Huszárjárőrő Jelz. Szépia és tus.

Árverési Közlöny. 1936. 2.sz. 41.l.

MDK

Kimnach László,festőm.
1857-1906

295. Feketeruhás nő. Jelzett. Olf.

Arverési közlöny. 1937. okt.hó.sz. 27.l.

MDK

Kimnach László

Fürdő libák

A N. Szalon karácsonyi tárlata. Vasárnapi Ujság 1896. 50. sz. 842.l.

MDK

Kimnach László, festöm.

Patakra. /Libák/. Repr.

A Nemzeti
Szalon kiállításából.
Vas.Ujs. 41.évf.46.sz. 1894. 768.l.

MDK

Kimnach László, festöm.

Fürdö libák. /ism./

Mücs.-1897-98 téli kiáll. -A kormány vásárlása.
Mücsarnok. 1898. 53.l.

MDK

Kimnach László

De furákat beszél! Of.

KMTárs. 1906. tav. kiáll. kat. 48.l.

MDK

Kimnach László

Rossz Mikulás, of.

KMTárs. 1906. tav. kiáll. kat. 47.l.

MDK

Kimnach László

Haragszom rád

K-n Ö-n.: A Nemzeti Szalon első kiáll. Vasárnapi Ujság 1894. 751-752.l.

MDK

Kimnach László

Tanulmány. Olajfm.
Részlet a vaci kir.államfoghaz kertjéből.Olajfm.
Esthangulat. Olajfm.

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. 45.l.

MDK

Kimnach László, festöm.
1857-1906

Feketeruhás nö. Olf. Jelz.

Huszárjárör. Szépia és tus. Jelz.

Árv.Közl.1936.márc.76.sz.2.rk.sz. 41.1.

MDK

Kimnach László, festőm.
1857-1906

Feketeruhás nő. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1937.4.rk.sz. 27.1.

Kimnach László MDK

A békató, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

KIMNACH LÁSZLÓ

87. Gyermek-arckép. Olajf.
lo4. Gyermekcsoport az erdőben. Olajf.

1885.orsz.kiáll.ka t. 45.oldal

MDK

Kimnach László, festöm.
1857-1906

Feketeruhás nö. Olf. Jelz.

Árv. Csam.1937.okt.83.sz./Árv.Közl.fk.sz./ 27.1.

Kimnach László MDK

Női arckép, Szépm. Muze tul.

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Kimnach László festőművész

Női arckép

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Miskarnok 1934.

MDK

Kimnach László, festöm.
1857-1906

Sárika képmása /festetett 1880-ban. Fa
21x14

Ernst Muz. XVI. aukc. 1921. Kat. 32.1.

MDK

Kimnach László, 1857-1906

Női arckép, festm.

Szépm.Muz. uj m.szerzemények kiáll. 1921. jun. 5. 1.

Kimnach László MDK

Gyerekcsoport az erdőben, off.

Műcsarnok 1985. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Kimnach László MDK

Gyermek arckép, olf.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Kimnach László

MDK

A konyhában, tanulmány, vizf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Kimnach László

MDK

Fürdő libanyáj, olf.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

Kimnach László NDK

A kis későn járó, olf.

Miccarnok 1890/91. téli kiáll.

Kimnach László MDK

Garcon-konyha, olf.

Műcsarnok 1890/91. téli kiáll.

Kimnach László

MDK

Szapuló asszonyok, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Kimnach László MDK

Honvédség a tüzvonalban, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

MDK

Kimnach László festő

A Képzőm.Tanács felhivására Ő festette meg Torontál m.számára Szent Laszlónak a Kun vezérrel vivott csatáját.

Vas.Ujs.1895.43.sz. 714.l.

MDK

Kimnach László

Mosó asszonyok, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgym.
Mücsarnok 1921. 1o.l.

MDK

Kimnach László

A Weiz-Klamm. Of.

A Weiz patak, of.

Képzőm. Társ. 1901/2. téli kiáll. kat. 49.1.

Kimnach László MDK

A kesergő veressipkás, olf.

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

MDK

Kimnach László

A Műcsarnok 1892 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta Honvédek a tűzvonalban, c. olajfm.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ.kiáll.-ból.

Szm KT. 50-133. 1.

IX. tábla

41

84

125 Fürdő előtt

45 Pieta

Kimnach László

hagyatéka

l.

Szent György Cén
VIII. dukciója.
1911. 9 és kv. ll.

a megvásárolt:

a) ékszer és műbecsű tárgy hamis, bár az árverésen valódinak kiáltották ki és azt a katalógus is valódinak tüntette fel, vagy ha az ékszernek, műtárgynak olyan *lényeges* rejtett hibája van, amit az árverésvezető az árverésen nem közölt;

b) ha a megvásárolt egyéb ingótárgyak meghatározásánál az Árverési Csarnok szakértője lényegesen tévedett.

A felszólamlást azonnal, de legkésőbb az aznapi árverés befejezése előtt kell megtenni.

Fegyverek árverése.

Fegyvereket csakis fegyvervásárlási engedéllyel bíró egyének vásárolhatnak.

Büntető rendelkezések.

Aki összebeszélés vagy nyereségben való osztozás vagy más jutalom vagy előny ígérete által a nyilvános árverés eredményének meghiúsítására, vagy csökkentésére működik, úgyszintén, aki ily célból nyereségrészt, jutalmat, vagy előnyt elfogad: két hónapig terjedhető elzárással és 400 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. (1879. évi XL. t.-c. 128. §-a.)

ivéd-utca 10. — Felelős: Győry Aladár igazgató.

Kimnach László 17. l.
Knopp Imre 17. l.
Körösfői Kriesch A. 17. l.
Koszkol Jenő 17. l.
Kováts Károly 18. l.
Krajna János 18. l.
Krusnyák Károly 18. l.
Kubinyi Sándor 18. l.
Kümmerle Pál 18. l.
Liezen Mayer S. 18. l.
Ligeti Antal 18. l. 19. l.
Löschinger Hugó 19. l.
Lotz Károly 19. l.
Magyar Mannheimer 20. l.

Kovács

l.
Nemzeti Szalon II. aukc.

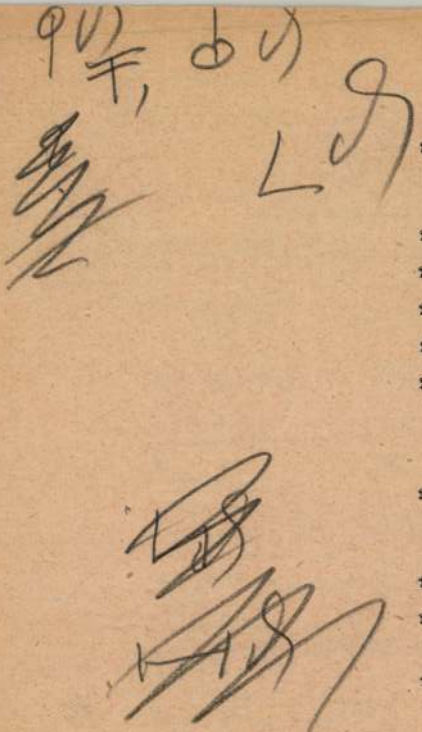

— V. ö.: HORVATH ...
Weiterleben der pannonisch
in der spätromanischen Baup
garns. (Klny. *Ungarische Ja*
1936. Bd. XVI. Heft. 2.). 1

219 HEKLER, id. m. 25. l. — A
Cher-i domborművek stílusa
lényegesen különbözik a pécsi

220 V. ö.: DERCSÉNYI, id. m. 33.

221 DERCSÉNYI, id. m. 31. l.

222 BUNYITAY, id. m. 352. l., raj

223 Lásd: 93—94. l. és a 136. je

224 A tatai piarista rendház és
(A tatai Öregdiákok Szövet
ványai. I. sz.) Budapest, 19
és X. tábla.

225 ÉBER LÁSZLÓ: Magyarország Á
művészete, id. m. 133. l. —
id. m. 26. l.

226 HEKLER, id. h.

227 ÉBER LÁSZLÓ: Magyarország Á
művészete, id. m. 133. l.

228 HAMANN, id. m. 161— l.

378. **Budapest látképe.** Mednyánszky 1898. Tollrajz; 27×34 cm. A budai királyi palota a budai és pesti Dunaparttal. Képmelléklet a XXX. táblán.

379. **Budapesti részletek.** Nádler Róbert 1899. Tollrajz; 48×37·5 cm. Az Operaház, a Vigadó, lépcsőfeljáró a budai királyi palotához, a lipótvárosi Szent István templom, a Tabán, Budapest észak felől a Lánchíddal; német szövegű ceruza címfeliratokkal, illusztrációnak készült rajzvázlatok.

380. **A budai királyi palota és Tabán a pesti Dunapart felől.** Ceruzarajz; 19·5×28·5 cm. Kimnach László vázlata 1900 körül.

381. **Budapest északról.** Aquatinta próbanyomat; 14×18 cm. Jobbalsó sarokban mesterjegy: Zádor. Dunai látkép az Országházzal, a Lánchíddal, a budai királyi palotával 1910 körül.

369. **Szent István király 860-dik évi budai ünnepének emléklapja** Nyom. Haske és Társa Pest. 1860. Szinezett kőnyomat; 40×65·5 cm. Az esztergomi hercegprimás fölvonulása hatos fogatán a királyi palota mellett a várba.

370. **Gróf Széchenyi István.** Nyomt. Rohn Pesten 1860. Kőnyomat; 29×22 cm. Melléklet az Iparosok lapjához 1860.

371. **Gróf Széchenyi István és fia.** fest Sterio K. Kőnyomd. Reiffenstein és Rösch Bécsben. Szinezett kőnyomat; 14·5×21 cm. Széchenyi fiával és evezőssel csónakázik a Dunán, háttérben a Lánchíd és a Gellérthegy. Megjelent Vachott Sándorné: Remény. Pest, 1861. c. könyvben.

372. **Erkel Ferenc.** ~~Canzi Ágost~~ 1861. Nyomt. Engel és Mandello, Pesten 1861. Kőnyomat; 33×26 cm. Margóval 48×35 cm. Erkel sajátkezű ajánlása: „T. C: Pompéry János Úrnak tisztelet jeléül szives Emlékül Erkel Fer Pest $\frac{21}{4}$ 1861."

373. **Magyar Nemzeti Muzeum Pesten. — Ungar. National Museum in Pest.** Természet után rajzolta Slowikowski Ádám Leitner M. L. nyomása Pesten. Lauffer Vilmos tulajdona Pesten. Szinezett kőnyomat; 32·5×43 cm. (1870 körül)

374. **Das Raitzenbad in Ofen.** ~~H. Büttemeyer~~ gest. Allgem. Bauzeitung 1873. R. v. Waldheim art. Anst. Wien Bl. 21. Rézmetszet; 28·5×43 cm. A Ráczfürdő képe folyóirat illusztrációja.

375. **Budapest látképe.** Heisler J. nyomása és kiadása Budapest. Szines olajnyomat; 47×83·5 cm. Budapest képe 1885-ből fölvéve a Gellérthegy szikláiról; előtérben látcsövező úr hölgy társaságában, mellette kutya.

376. **Országház.** Steindl 1888. 21./4. Vízfestmény; 41×61 cm. Az Országház Duna felőli homlokzata. Képmelléklet a XXIX. táblán.

377. **A Margitsziget Budapesten.** Acélmetszet; 16·5×21·5 cm. Vendéglő, szökőkút, lovas vonat, őrház, fürdő, gőzhajóállomás, gépház, forrás magyar és német nyelvű címekkel 1890 körül.

Pesth. J. M. Kolb sculpt. A pesti Dunapart a görög templomtól a Lánchídig, előtérben vásári jelenetekkel, háttérben a Lánchiddal és a budai hegyekkel.

360. **Városháza Pesten. — Stadthaus in Pesth.** Joh. Poppel sculpt. A városháza főhomlokzata, előtte vásár piaccal, kétoldalt a Váczi-utca, a belvárosi templom és a piarista-ház képével.

361. **Nemzeti Muzeum Pesten. — National Museum in Pesth.** G. M. Kurz sculpt. A Nemzeti Múzeum a Szénatér (mai Kálvin-tér) felől nézve, előtérben utcai genre jelenetekkel.

362. **Részlet a Király utczából Pesten. — Ein Theil der Königsgasse in Pesth.** Ad. Fesca sculpt. A Király-utca és Csányi-utca sarkán álló neogotikus stilusú, Pekáryféle ház képe északkelet felől, a terézvárosi templom felől nézve.

363. **Városliget Pesten. — Das Stadtwäldchen in Pesth.** F. Hablitschek sculpt. A Városliget a tóval, háttérben a budai hegyekkel.

364. **A Váczi temető Pesten. — Der Friedhof in Pesth.** G. M. Kurz sculpt. A Váczi-úti temető egy részlete vadregényes háttérrel. Ez a kép is bizonyítja, hogy Rohbock mennyire Rudolf Alt pest-budai képeinek a hatása alatt rajzolta e sorozatot.

365. **Feldunasor Pesten. — Obere Donauzeile in Pesth.** F. Hablitschek scultp. A Lánchid előtti pesti Dunapart a Wieser-, Európa-szálló, a Nákó-, Libasinszky-, a Pfeffer Diana-fürdő, a Lloyd-palota épületeivel, a Lánchíd pesti hídfőjével, háttérben a Gellértheggyel, előtérben városi s vidéki genre jelenetekkel.

366. **Budapest. Ferenc-József kőpart és Lánchíd. — Franz Josefsquai und Kettenbrücke.** J. Riegl sculpt. A Lánchid a pesti Dunaparttal a budai kapucinus zárda felől nézve.

367. **Ofen und Pesth.** Mit Vorbehalt gegen Nachdruck. Színezett könyomat; 42·5×48·5 cm. Pest és Buda képe a Gellérthegyről nézve 1860 körül.

368. **Pest és Buda a Lánchiddal északról nézve.** Rézmetszet; 12×17·5 cm. Levélpapiros fejléce 1860 körül.

351. **Szentháromság tere és Nagyboldogasszony egyháza Budán. — Dreifaltigkeitsplatz und Marien Himmelfahrtskirche in Ofen.** G. Hess sculpt. Háttérben a budavári Nagyboldogasszony-templom, középtérben a Szentháromság-szoboremlék, előtérben a Szentháromság-utca épületeivel.

352. **Hentzi emléke Budán. — Hentzi Denkmal in Ofen.** L. Oeder sculpt. A Hentzi-emlék hátulról tekintve, körülötte a Szent György-tér nevezetesebb épületei: a Sándor-palota, a szertár, az udvari istálló, a gróf Teleki-palota.

353. **Császármalmok és Császárfürdő Budán. — Kaisermühlen und Kaiserbad in Ofen.** J. Richter sculpt. A mai Szent Lukács-fürdő helyén állott malmok, továbbá a Császárfürdő, háttérben a Rózsadombbal, illetőleg a József- (ma Szemlő-) heggyel. A négy saroktornyú épület állítólag a Johanniták Szentháromság telepének volt vára, illetőleg romtöredéke.

354. **Rudas fördő Budán. — Das Bruckbad in Ofen.** K. Gunkel et J. M. Kolb sculpt. A Rudas-fürdőnek a törökök idejéből fennmaradt nyolc oszlopos kupolás belseje fürdőzőkkel.

355. **Ó-budai hajógyár. — Schiffswerfte zu Alt Ofen.** F. Hablitschek sculpt. A hajógyár az óbudai parttal és csónakázókkal.

356. **Ó Buda s a hajómalmak. — Alt-Ofen und die Schiffmühlen.** J. Umbach sculpt. Buda-Újlak és Margit-sziget közötti Duna tája hajómalmokkal, illetőleg csónakokon álló vízimalmokkal, Újlak és Óbuda parti képével.

357. **Aldunasor Pesten. — Untere Donauzeile in Pesth.** J. M. Kolb sculpt. Dunaparti kép a Vigadótól a görög templomig, háttérben a Gellértheggyel, előtérben uszályokkal, csónakokkal és gőzhajókkal.

358. **Haltér s a városi egyház Pesten. — Fischplatz und Stadtpfarrkirche in Pesth.** J. Riegel sculpt. A belvárosi templom az előtte levő térrel, körülötte álló házakkal és Hal-térrel, amelynek helyén ma az Erzsébet-híd pesti hídfője áll, délről nézve.

359. **A görög egyház az Aldunasoron Pesten. — Die griechische Kirche a. d. unteren Donauzeile in**

acélmetszetű illusztrációja, amelyeket mind rajzolta Rohbock, különböző művész metszette, akiket az egyes lapoknál külön megnevezünk, nyomta pedig Lange Darmstadtban, amint ez minden lapon látható. (342-366. szám:)

342. **Pest és a Gellérthegye.** — L. Rohbock delt. — G. M. Kurz sculpt. Acélmetszet; 8·9×13·3 cm. A Gellérthegy a Lánchiddal a vizivárosi partról nézve.

343. **Kilátás a várkapuból Budán. — Blick durchs Burgthor in Ofen.** J. M. Kolb sculpt. A déli várkapu belsejéből kilátás a Tabánra, Gellérthegyre s a csillagvizsgáló intézetre.

344. **Pest és Buda. — Pesth und Ofen.** A. Fesca sculpt. Kilátás a két városra a Rózsa-dombról a Veronika-kápolna mellől.

345. **Buda és Pest a Gellérthegyről. — Ofen und Pesth vom Blocksberge.** G. M. Kurz sculpt. Kilátás a Gellérthegyről főleg Budára és hegyvidékére, továbbá Pest egy részére.

346. **Pest és Ráczváros. — Pesth und Raitzenstadt.** G. M. Kurz sculpt. Kilátás a Gellérthegy északi útjáról a ráczvárosi szerb templomra és Pestre; előtérben szüretelők.

347. **Az új híd Pest és Buda között. — Die neue Brücke zwischen Pesth und Ofen.** G. M. Kurz sculpt. A Lánchid a mai Akadémia előtti partról nézve, háttérben a királyi palota, a szertár, a Sándor-palota s a volt kármelita templom és rendház.

348. **A hídon Pest és Buda között. — Auf der Brücke zwischen Pesth und Ofen.** J. M. Kolb sculpt. A Lánchíd budai oldali oroszlánja holdvilágnál katonai őrséggel; hangulatkép, háttérben Pest városával, a Gellértheggyel és Tabánnal.

349. **A budai alagút kapuzata. — Portal des Tunels zu Ofen.** G. Hess sculpt. Az alagút bejárata a Duna felől; háttérben a Gellérthegy, a királyi palota s a szertárépület.

350. **Budavár és Krisztinaváros. — Festung Ofen und Christinenstadt.** Joh. Poppel sculpt. A budai vár, a Tabán és Krisztinaváros képe a környező hegyekkel a Gellérthegy északi lejtőjéről nézve.

szállította. V. ö. Veress Endre: Czélkuti-Züllich Rudolf szobrász élete és munkái. Kolozsvár, 1911. 44—47. old. Veress nem említi ezt a kőlenyomatot.

334. **Budán 1857 a városmajorban.** Barabás. Ceruzarajz; 22×27·5 cm. Képmelléklet a XXVIII. táblán.

335. **Gellérthegyi barlang épületekkel.** Jelezve: Barabás. Ceruzavázlat; 11×18·5 cm.

336. **Feldmann's Wegweiser durch Pesth und Ofen und deren Umgebungen...** Dritte Auflage von Dr. Johann Christian Seiz. Pest 1859, Heckenast. 16°. 205 old. Winkles öt acélmetszetű képével: Pest a lánchíddal, városháza, megyeháza, múzeum, vigadó 1849 előtt. Buda-Pest kőnyomatú térképével Lith. v. Giessendorf. Steindr. v. M. Troch, Ofen 1854.

337. **Pest. Pesth.** Winkles sculp. Acélmetszet; 11·5×16 cm. Pest a lánchíddal. Megjelent Feldmann's Wegweiser... 1859. c. műben.

338. **Megyeház. Commitathaus.** Winkles sculp. Acélmetszet; 11·5×17 cm. A megyeház főhomlokzata. Feldmann's Wegweiser... 1859. c. műben.

339. **Muzeum. Museum.** Winkles sculp. Acélmetszet; 11×16·5 cm. A Magyar Nemzeti Múzeum homlokzata és Sándor-utcai sarka. Megjelent Feldmann's Wegweiser... 1859. c. műben.

340. **Redoute-épület 1849 előtt. Redoutengebäude vor 1849.** Winkles sculp. Acélmetszet; 11×17 cm. A Hentzi ágyúinak áldozatául esett Vigadó főhomlokzata. Megjelent Feldmann's Wegweiser... 1859. c. műben.

341. **Buda. Ofen.** Winkles sculp. Acélmetszet; 11×16·5 cm. Buda a királyi palotával. Megjelent Feldmann's Wegweiser... 1859. c. műben.

Budapest és környéke. Eredeti képekben, rajzolta Rohbock Lajos. Acélba metszették korunk legjelesebb művészei. A történelmi és helyirati szöveget írta Hunfalvy János... Pest, 1859. Lauffer és Stolp tulajdona. Nyomatott Darmstadtban Lange Gusztáv Györgynél.
A 243 oldalra terjedő könyvnek 25 darab (16×24·2 cm)

Kimnach László

Árverési Csarnok aukció kat.

31. sz. 1926. febr.
32. sz. 1926. ápr.
33. sz. 1926. jun.
34. sz. 1926. okt.
36. sz. 1927 febr.

Krétagyöngy VII. 245.

MDK

Kimnach László

A Műcsarnok 1903 évi tárlatán a királyi várpalota számara megvásároltak Bosnyák reminiscentia, c, olajf.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm.tars. kiáll.-ból.

Szm KT 50-136. 1.

MDK

Kimnach László

A békató, of.

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 43.l.

Kimnach László MDK

Hüvös fészek, olf.

Kedvenceid, olf.

Röpke napsugár, olf.

Műcsarnok 1903. tavaszi nemzetközi kiáll.

Kimnach László

MDK

Bosnyák reminiscenzia, olf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Kimnach László (1857-1906)

Női képmás. Vászon. 74x58. (A művész hagyatékából.)

Ernst Muzeum aukció XV. 1921. 24.1.

MDK

Kimnach László

Falusi udvar c.műve. Repr.

Nemzeti Szalon III.aukc. 1924. VIII.tábla.

MDK

Kimnach László

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ. 1903/4.évi téli kiállitásán a királyi palota számára megvásárolták Bosnyák reminiscencia c.olajfestményét.

Művészet, 1904. 213.l.

MDK

Kimnach László

Bosnyák reminiscenzia, of.

KMT. 1903/4. téli kiáll. kat. 47.l.

Kimnahc László MDK

Férfiakt

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

Kimmaic Lásztó

Példiakt

Miscellaneous 1925-26 Art-Kiállítás

Kimnach László MDK

Vásár

Műcsarnok 1929 őszi kiállitás

MDK

Kimnach László

Állj! c. munkáját a képzőm. társ. megvásárolta

A művész-díjak a műcsarnokban. Vas. Ujs. 1887. 839.l.

Kimnach László

MDK

A tabáni plébániatemplomot1728-36 között Obergruber karinthiai kőművesmester épitette. Tornyát padid Nepauer Máté /1750-53/. Kupolafreskóit Kimnach László 1890-ben festette.

220.o.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1959.

DMK

Kimnach László, festö.
/szül. 187o./

Tanulmányfej. Jelezve. Karton.

Ernst Muzeum aukciói. 52.sz. II.rész.
1935 nov.-Képek. Kat. 11.1.

MDK.

Kimnach László Jutó

„Rajvonalban" c. képét a KT tovvalára

megvení 1887.

MDK-A-1-1/2086

MDK

Kimnach Tárló festő

„Fátuó szemvehek" c képe (a király tulajdona) a bécsi tárlaton 1888.

MDK A-I - 1/2206.

MDK

Kimnach Lánló fertő

„Pilosban" c. képét Révén Adolf vette meg.

1889.

MDK-A-I- 1/2623.

MDK

Kimnach László fotó

„A jó pajtáskák"

„Tanulmány"

„Vást meglepetés" c képei KT-tárlatra 1885.
(Karácsony)

MDK-A-I-1/1565.

MDK
~~1848~~

Klimnach Lánló

„A S. Mercei cvdatevő Szűr előtt" c képe

KT-tárlatan 1886.

MDK-A-I-1/1848.

MDK

Kimnach László, festő.

318. Rossz Mikulás. Of.

A Szegedi Képzőmův. Egy. műkiáll. - Szeged. 1907/VI.

Kat. 17. l.

Kimnach László festő MDK

1882 „Játszó gyerekek" c. képét a Királynő megvette.

MDK-A-1-1/1051

MDK

Kimnach László, 1857-1906

Férfi alak

M.grafika 1oo éve. Fővr.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.

9 1.

MDK

Kimnach László, 1857-1906

Zsombék

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
6 l.

MDK

Kimnach László, 1857-1906

Női arckép

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
6 l.

MDK

Kimnach László, 1857-1906.

Bekötöttfejü asszony

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
7 l.

MDK

Kimnach László

Aradi N: A m.tört.festészet az 1880-as évektől az 1919-es Tanácsközt.ig. Művtört Dok.Közp. 1954-55. Bp.1957.

304 l.

MDK

Kimnach László, festö

Szapuló asszonyok. Olf.

MK.Seg.Biz.Mův. KIÁLL. 1914.Nov.-dec. Kat.3.1.
Szépm.Muz.

MDK

Kimnach László, 1857-1906

Gyermekek a zöldben, of.

M.Studio 2. sukc. 1921. 15 l.

MDK

Kimnach László, 1857-1906

Haragszom rád

Almásy-Teleki 4. aukc. nov. 20 l.

1940

MDK

Kimnach László, 1857-1906.

Önarckép, festm.

Ernst Muz. 22. aukc. 21 l.

MDK

Kimnach László

Itatás, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883. 4 l.

MDK

Kimnach László, festö.
1857-1906

Nöi ttanulmnyfej Olf.fa. jelz.f.j.

"Kimnach"

Szegény boldogok. Kréta r.p. Jelz.l.j.
"Kimnach László"

Nemz.Szs.l.Müv.Egy.-Székfv.Kpt.és Tört.Ruz. uj szerzeményei 1937/38. 1939. máj.-jun. Kat.

MDK

Kimnach László

Részlet a fiumei kikötőből

Lussin grande

Hajórészlet

N.Szal. Rendkivüli kiáll. 1897. dec.
5.l.

MDK

Kimnach László, festö

A kis vezetö. Illusztr.11.l. Olf.

Csendélet a váci állami fogházban. Olf.

A "Visszautasítottak Szalonja" 1906 körül. Kat. 5.l.

MDK

Kimnach László, 1857-1906

Női arckép

Ernst Múz. 43. aukc. 1929. dec. 49. l.

MDK

Kimnach László

Férfi akt

Akt kiáll. OMET. Mücs. 1925. dec. 25. 1.

Kimnach László MDK

Nógrád vára, vizf.

Szépm. Muz. Grafikai Osztálya XLVI kiáll. 1922.
Magyar Tájak

Kimnach László MDK

Bosnyák reminiscenzia, olf

Mücsarnok 1903/4 téli kiállitás-

MDK

Kimnach László, 1857-1906

Tiroli táj

Lido

Sz.Márkustéri galambok

Ernst Muz. 23.aukc. 1923.

27. 1.

KIMNACH LÁSZLÓ / 1857 - 1906 / :

126. Haragszom rád. - Olajf., fa, 26 x 35 cm.
Jelz.nélkül.

Kimnach László

Kopp 1939/40. szezon - II

Minden előfizetőnek
egyforma esélye van
a villa elnyerésére

Az Uj Idők előfizetési díja:
Negyedévre 6.40 pengő.

Díjtalan mutatványpéldánnyal és részletes feltételekkel készséggel szolgál az

UJ IDŐK KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, VI. KER., ANDRÁSSY-ÚT 16. SZ.

KIMNACH LÁSZLÓ (1857—1906)

Velencei gyermekek

Karton, olaj, 20×25 cm.

Jelezve lent balra: Kimnach L. Venezia. A budapesti Műcsarnok 1884. évi sorsolásán nyert tárgy.

Maszlaghy: II., 443. szám. — Gerevich: Az Újság 1916. júl. 20, 4. l. — Gerevich: PA, 253. l.

(685-től 835-ig.)

Magyar Nemzeti Galéria

szárazföldi vizi, vasuti és postai áruküldeményekre, tengerentúli küldeményekre, pénzeslevelekre és egyéb postai küldeményekre.

Automobilok

tűz-, lopás-, törés- és robbanási károkra szavatossági biztosítását, bennülők balesetbiztosítását.

Baleset- és szavatossági biztosításokat

egyénenkénti balesetbiztosításokat, gyárak és gazdaságok szavatossági biztosításait.

Géptörésbiztosításokat

ipari üzemekben és gazdaságokban, közüzemi iparteleppeken.

Állatbiztosításokat

igás- és tenyészállatokra.

Ajánlatokkal szolgálnak és mindennemű felvilágosítást nyujtanak:

AZ ELSŐ MAGYAR ÁLT. BIZTOSITÓ TÁRSASÁG KÉPVISELETEI

az ország minden városában és községeiben

Kimnach László

KIMNACH LÁSZLÓ / 1857 - 1906 / :

171. Tanulmány. - Vöröskr.r., p. 13 x 19 cm. Lent j.: Hagyatéki bélyegző.

172. Bekötöttfejü asszony. - Szin.tollr., p. 13,2 x 16.8 cm. Lent j.:Hagyatéki bélyegző.

173. Szakállas férfifej. - Tollr.,p. 11,2 x 12.3 cm. Lent j.:Hagyatéki bélyegző.

174. Szegény-boldogok. - Kr.rajz,p. 26x17 cm. Lent a középtől j.:Hagyatéki bélyegző.

~~1457.~~ 1455. ~~1461~~

Koppmagyar 150 éve

1082. 1078.

K i m n a c h L á s z l ó

festő

Uj Nemzedék
1921. dec. 4.

(A főváros megvásárolja Kimnach László hátrahagyott festményeit.)

Kimnach László

93. KIMNACH LÁSZLÓ: MŰVÉSZNŐ KÉPMÁSA.

Szent György Céh
VIII. művészeti aukciója
1911. okt.

rcz Lipót és Társa autotypiája.

Kirnnach László

223

Női képmás

Ernst Muzeum aukcioik XII

Kimnach László

Huszárroham c.
vizf. repr.

Jánosi II. ker. reálisk.

58. l.

Szent László küzdelme
a leányrabló kúnnal,
olajf. repr.

u. o. 66. l.

Rendkívül gyatra
munka!

CKSACHE!

mlékek 1(/
rszágos Birottsága,
ideskommission zur
ltg.d.Kunstdenkmäler/
~~VI Arena-ut.41~~
u d a p e s t /Ungar/

856/D

A MŰGYÜJTŐ KRÓNIKÁJA

Tanács szószerint és helyesen »Országos Idegenforgalmi Tanács« tehát már van a kormány jóvoltából idegenforgalmi érdekeink előmozdítására. Ez a tanács is úgy mint a többi 684 eddig megalakult tanács, szabályszerűen egyesíti magában mindazokat a miniszteriális, póstai, vasúti, állami, városi, közintézeti s egyéb méltóságos urakat, akik az akták erdejével és a szónoklatok tömegével eddig is elősegítették azt, hogy idegenek forogjanak felénk. Haladást és az idők szellemével való kacérkodást jelent, hogy helyet kapott ebben a tanácsban a testnevelés, a si-sport, sőt a repülőjáratok képviselője is, épen csak az idegenforgalom legfontosabb érdekeltjei, a kereskedők maradtak ki teljesen. Azok, akik egy-egy praktikus tanácsot is tudtak volna adni a Tanácsnak. Azok, akik nem föltétlenül hisznek az akták szentségében, a kegyelmes urak minden tudásában és az ujságközlemények hangos számadataiban. Azok, akik a hiányzó idegenforgalom minden hátrányát nyögik. És — ez egyszer — a kereskedők számkivetettségében osztoznak a múzeumok vezetői is, holott igazán érthetetlen, miként lehet idegent egy nagyvárosba vonzani a múzeumigazgatók s intézményeik közreműködése nélkül. Ki gondolna például egy berlini idegenforgalmi tanácsra Bode vagy Waetzoldt nélkül? Nálunk azonban hovatovább lábrakap a kereskedelmi testületek ilyfajta mellőzése, kivált a szellemi közintézmények vezetőinek csendes kifelejtése és a si-sport képviselőinek és a vidéki polgármestereknek előtérbehelyezése fontos kulturkérdésekben.

Művelődéstörténeti jelentősége van a német régiségkereskedelemnek, mondta ki az igaz szót egy előadó a szövetségi közgyűlésen, amelyet a német régiség- és műkereskedők a minap Münchenben tartottak. Ez a szövetség, mely lassan kiterjeszkedik az egész német birodalom régiségkereskedelmére, máris olyan fontos kérdésekről tárgyalt Drey titkos tanácsos elnöklete alatt, hogy szerepe és jelentősége elvitathatatlan. Beszámoltak a közgyűlésen arról, hogy mit tett a szövetség az aukciók rendjének új szabályozása érdekében. Megállapodtak az amerikai régiségkereskedelemmel a szorosabb együttműködés dolgában. Állást foglaltak az értéktelen műtárgyakkal folytatott házaló-kereskedés ellen s ebben a festők gazdasági szövetkezete is közreműködött a hatóságok előtt. De tanácskozások folynak olyan művészi szakértőkből álló testület megalkotásáról is, mely a német régiségkereskedők szövetségének minden tagjánál történt vásárlásokat tekintélyével garantálná. A külkereskedelem, és a múzeumgazdagítás, a műgyüjtés és a kereskedelmi etika fokozása csupa olyan kérdés, melyek előtérbe nyomulásával igazán kulturhistóriai lendületet kap a tisztességes német műkereskedelem.

Szőnyegért még soha és sehol sem fizettek akkora árat, mint az idei nyáron Londonban Christienél. Az alig 7.5×3.2 méteres csomózott szőnyegért 578.000 frankot fizetett ki a vevője. Ezt csak megközelítette pár héttel előbb egy 548.000 frankos Newyorkban elkelt Ispahan-szőnyeg, de ez bizony korántsem volt oly hires, mint a londoni. Ez utóbbit tudniillik úgy adták el, mint ama bizonyos »császárszőnyeget«, a Habsburg-gyüjtemény legnagyszerűbb darabját, mely Nagy Péter ajándéka gyanánt került 1689-ben Wienbe. A szőnyeg a safida uralkodók udvari szövőműhelyében: 1524—76. közt készült és a müncheni mohamedán-kiállításnak 1909-ben egyik fénypontja volt. Az összeomlás után az osztrák kormány nehezen bár, de megvált tőle s 1925-ben már horribilis árat fizettek érte. Eddig tart a szőnyeg legendás része. A hiteles valóság pedig a következő: A bécsi császári múzeumban két egyező tárgyú szőnyeg volt. Ezek egyike gyapjúszőnyeg, különféle hibákkal, melyet a schönbrunni kastélyban őriztek. Ez sohasem volt Münchenben, hanem az igazi »császárszőnyeg« volt ott, amelyik selyemből készült, teljesen hibátlan és amely még ma is megvan a bécsi iparművészeti múzeumban. Eladásra tehát a kevésbé értékes másodpéldány került. Végezetül pedig szőnyegkereskedelmi körökben ezt az árat még így sem tartják túlmagasnak s meg vannak arról győződve, hogyha történetesen Löwenstein belga bankár katasztrófája meg nem rendíti az európai pénzpiacot, többet is kaptak volna érte.

A TABÁNI TEMPLOM FRESKÓI.

A most restaurálás alatt álló tabáni templom falain, a felső festékrétegek lekaparása után érdekes freskókra bukkantak. Kiderült, hogy a freskók a mult század végén kerültek oda s Kimnach László festette őket. A fővárosi műemlékekre felügyelő bizottság mindent megtett, hogy a szép freskókat kellő módon restaurálják.

MAGÁNGYÜJTEMÉNYEK LÁTOGATÁSA.

A Magyar Gyüjtők és Művészetkedvelők Egyesülete azt a tevékenységet, melyet az elmult csonkaévben megkezdett, most nagyobb arányban készül folytatni. Pár hét mulva visszaérkeznek a kormányhoz felterjesztett alapszabályok s ezzel az alkalommal új szervező, taggyüjtő és továbbépítő munka fog megkezdődni. Az egyesület vezetősége a mostani őszi és téli évad programmjának összeállításáról már tárgyalásokat folytat. A közeljövőben tervbe van véve néhány nagyobb fővárosi magángyüjtemény megtekintése, köztük Wolfner Gyuláé, báró Schoen német követé stb. Vidéki kirándulásaik során az egyesület tagjai megtekintik a Herenden levő porcellángyüjteményt s ez alkalommal a veszprémi múzeumot, esetleg Székesfehérvár történeti emlékeit is megszemlélik. De természetesen folytatni fogják a Pannoniában a szokásos havi összejöveteleket s megbeszéléseket is. Ezek a multban pompásan bevált eszmecserék ezúttal is főleg a tagok által bemutatandó műtárgyakra s aktuális művészi emlékekre vonatkoznak. Igy a legközelebbi összejövetelek egyikén Csányi Károly igazgató bemutatja az esztergomi bazilika egyik XV. századi gobelinjét. De minden ilyen összejövetelen a műgyüjtők által hozott újabb szerzemények is megbeszélés tárgyai lehetnek. Az első ilyen összejövetel időpontját, valamint a tervezett herendi utazás idejét külön meghívón fogja a [illegible] a tagokkal közölni.

MODERN FRANCIA KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS BUDAPESTEN

Az egyre élénkülő nemzetközi művészeti kapcsolatok ujrafelvétele dolgában ismét igen jelentős kezdeményezésről folynak tárgyalások. Értesülésünk szerint jövő évi április havában az »Association Francaise d'Expansion et d'Échanges Artistiques«, amely a külföldi kiállításokat rendező hivatalos francia szervezet, nagyszabású kiállítást rendez a Nemzeti Szalon helyiségeiben a francia progressziv művészet legjavából. Közönségünknek és művészeinknek több mint két évtizede nem volt alkalmuk gyönyörködni és okulni a modern francia művészet termékeiben, leszámítva azokat a kiváltságosokat, akiknek módjukban áll a helyszinére, Párisba kiutazni. Azóta nagyot fordult a világ : posztimpresszionizmus, kubizmus, expresszionizmus váltogatták egymást. A franciák fölismerték azt a nagy gazdasági előnyt, amelyet az új művészet propagálása számukra jelent, e megfontolás eredményeként az új művészet hatalmasan megerősödött, gyüjtőinek tábora megszaporodott, az akadémikus irányzatnak föléje került. Amit az új művészet külföldön produkált, az kevés kivétellel halvány másolata a franciának. Különösen áll ez a németekre nézve. Közönségünk és művészeink szempontjából a francia bemutatkozás nagy kulturális eseménynek készül, mert a mértékadó egyéniségek legkitünőbb műveiből rendezik a kiállítást. A posztimpresszionisták közül : Signac, Bonnard, Vuillard, Maurice Denis, az ú. n. *avant garde* képviselőinek sorából : Picasso, Matisse, Modigliani, Rouault, Derain, Friesz, Laprade, Guerin, Dunoyer de Segonzac, Lhote Vlaminck, Utrillo, Dufy lesznek [illegible] műveikkel képviselve [illegible] a kiállítás bu[illegible] munk[illegible]

Kimnach László

1890-ben az alábbi
templom szentelyenek tönkrement
falképe helyett ujat
festett

Rédey Rezső

Tabán és a 900
éves tabáni plébá-
nia. Bp. 1939.
26. l.

szönetet mondani.

ember hó 11én.

tisztelettel

tv. év. főgimn.

ága

schaft Lajos,

igazgató.

Kimnach László.

*** A tabáni templom Kimnach freskóinak restaurálása.** A főváros most restauráltatja a tabáni templomot, amelynek során ujjá akarták festetni a templom belsejét is. A munkálatok megkezdésekor legnagyobb meglepetésre, *a fal mészrétege alól* két gyönyörü freskóra bukkantak a munkások. Kiderült, hogy a freskók *Kimnach* László alkotásai, a menyezetben lévő kép, Szent Katalin apotézisét ábrázolja, mig az oldalfalon lévő freskó, Krisztus sirbatételét eleveniti meg. *Liber* Endre tanácsnok ma délelőttre összehivatta a müemékekre felügyelő bizottságot, hogy a feltárt freskók sorsáról határozzanak. A helyszini szemlén *Liner* tanácsnok vezetésével megjelent *Kertész* K. Róbert államtitkár, *Szőnyi* Ottó, a müemlékek országos bizottságának előadója, *Cserhely* Jenő, *Pacher* Béla és *Bánóczy* László dr A bizottság rövid szemlélés után megállapitotta, hogy a Kimnach-fresók nagy mübecsüek és müemlék szempontjából is értékesek. Épp ezért elhatározta a bizottság, hogy a freskókat restauráltatja.

Magyarság, 1928. Jul. 21.

Kimnach László

Arcképpel szerepel .....

a magyar képzőművészek egyesületének jubiláris kiállitásán.

M.934.XII.8.

Kimnach László.

10 1928 július 18. M.H.

— **Értékes freskókat találtak a restaurálás alatt lévő tabáni templom falán.** *Liber* Endre tanácsnok a hét végére összehívta a műemlékekre felügyelő bizottságot. A tárgysorozaton három érdekes helyszíni szemle szerepel. Megtekinti a bizottság a restaurálás alatt álló tabáni templomot, ahol most a festők a fal rétegének lekaparása után *Kimnach* László értékes freskóira bukkantak. A helyszíni szemle során döntenek a *Petz Samu-emlékkút* felállításáról, amelynek helyét tudvalévően eredetileg a Vámház térre jelölték ki, de később a budai Batthyányi téren jelöltek ki számára újabb helyet. A műemlékekre felügyelő bizottság megtekinti az I. kerületi elöljáróság épületét is, ahol a városvédő Athéne szobrát akarják elhelyezni.

Magyarság, 1928. júl. 18.

1

a jó szolgálatból s beköltözött a városba, hogy kikúráltassa magát. Míg ott a felcserek kenegették, tapogatták, elúszott összekuporgatott vagyonkája, keze-lába munkabirósága azonban vissza nem került.

Ekkor nehéz napok jöttek rá s háza népére. Előbb eladta minden készségét, hogy élhessen, s végre nagy szükség ereszkedvén reá, a városi gazdája (egy módos csizmadia) műhelye ajtajában addig lesegette a legényeket, mint csirizelik s szegzik a nagy oláh csizmákat, míg maga is kezébe vette a szerszámokat s rákuporodva egy háromlábú székre, addig-addig próbálgatta a mesterséget, míg valami olyasfélét össze nem tákolt, a mit némi fantáziával csizmának lehetett nevezni; ennyi tudománynyal kihúzódott hozzánk és kitette a táblát a lakása fölé, ajánlva magát: úgy férfi, mint asszonyi lábtokok elkészítésére, hogy valamit keressen.

Rongyos keresetre tett szert. A parasztok az igazi csizmákért mégis csak a városba mentek; foltot maga a szegény is vet, ha rászorúl, minek okán a vén csizmadia igen lerongyosodott s a gyerekei mezítláb tekeregtek, holott már nagyocska korban valának.

Miki, a fia, lármás, verekedő kamasz volt; a kis leánya Nina, már piperézte magát mindenféle szines rongygyal, mint egy veresbegy, de segíteni az apjuknak nem tudtak. A legnagyobb: Eszti, főzött, varrt, — magában küzködött a szegénységgel, de nem birt vele. Így ment el. Többen nem voltak. A csizmadia felesége elhullott

csizmadiához s a vállával a kerítés felé mutatva, ezt jegyezte meg:

— Szép a malacz. Drága?

— Nem drága, — morogta lustán az öreg és oszt leültek a ház elé a padra s mások is jöttek szóbeszédre, pipáltak mint máskor, de több szót nem vesztegettek a mangaliczáról.

A lakása csak egy szoba volt s a konyhás pitvar fele. A műhelyet az ablak mellett egy kis asztal s háromlábú szék képezte, melyen az öreg nemsokára egy új szép tajtékpipával kuporgott, kikönyökölve az ablakon. A tanító mentében beszólt:

— Árpával tartja, vagy törökbúza darával?

— Nem hizlalom még, — szólt, — a maradéktól nő.

— Küldök tököt, — mondta a tanító s tovább ment. Mind a ketten a messze városban szolgáló Esztire gondoltak, de a nevét nem említették.

A faluban igen. Elitélték. A szökését gyanusnak találták a parasztok. A ki az igazában utazik el, arról mindent tud a falu, de Eszti megszökött, mint a bűnös. Senkivel se közölte a szándékát. És mindjárt pénzt küldözgetett. Honnan? A pénz nehezen terem a becsület mezején.

A fiúcska még ősz végére prémes bekecset kapott a nénjétől s fűzős topánkát a mezítlábára; a leányka babos köntöst, tollas kalapot, s a mint hunczutságból kontyot tűzött rózsás fejére, a vén csizmadia ellágyult: «Oh, te sem-

szöben. Nemes izlése van. Az a fajtával jár. Látja: ő küld pénzt nekünk, ő vált meg engemet s a testvéreit a szükségből.

A gunyái nem illettek rajta. A leánya készen vette a szép, sinóros bekecseket, de az öreg kifogyott belőlük a jobb életben. Megöregedett s összement. Valami belső emésztődés okán a ránczai mélyebbek lettek az ábrázatán, az ajaka ellágyult, a szeme alatt táska lottyant s a lábait mintha vonszolta volna.

— Az Úr későre adta nekem e gyerekeket, — szólt panaszosan a kurátorhoz. — Nem volt módom, hogy megházasodjam, s aztán beh sietve megsujtott. A kezem reszket, látja, most is, s mi lehetne belőlem, ha az én tisza, igaz leányom nem lenne. Az Isten segíti őtet . . .

A kis Nina beállott a munkába a télre. A kémény örökké füstölt a konyhában, mintha lakodalomra készülnének, nyakig érő kötényt kötött s sütötte a pénzen vett sülteket. A fiú tekergett, mert Miki szégyenelte, hogy mesterinas légyen, vagy a mezőn legeltesse a burjános tarlót. Legfölebb, ha gyors kis székely lovacskán kilovagolt a parasztgyerekekkel éjjeli etetésre bolond galoppban, s eltekergett a nagy tüzek mellett, a szénaboglyák mellett. Nem sokáig, mert a havasos patakok garázda, zakatoló vizét is hamar megkötötte a tél s halotti szűz fehér takarót vetett oldalra, aljra, sziklahátra. A karácsonyra (jól emlékezem) mind a templomban reszkettünk, dicsérve a Véghetetlent... Estére a rongyosabb gyerekeket mind berendelték a vén

Kimmach László: «De furákat beszél».

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

mit Eszti ir az ó apjának. Hát nem kérdezősködtök? Hát nincs már szive senkinek? . . .

Ki akart támolyogni a csípős szélbe, mely hópelyheket űzött a szürke ég alatt, hogy megkeresse a levelet. A levegő vizes, álmos volt. Mind elejébe álltak, hogy megfogják, de az szükséges is volt, mert leszédült az erőlködésben, mint a lámpabél, mely utolsókat lobban az olaj hián . . . A doktort ismét elhozták a szomszéd faluból; egy hét telt el, míg a kurátor szekere nem hozott a vasútról egy nagy ládát (jól lekötve, lepecsételve), mely a csizmadia czimére van küldve egy nagy városból.

Az erős szomszéd emberek lekapták iziben a ládát s a tanító, bárha futva, lihegve igyekezett a szekér után, hogy átvegye a szép pakkot, mégis már megelőzték benn a szobában a ládával.

— Ide tegyétek a leányom ládáját elém, az ágyam elé, — mondta az öreg, — hogy én tapogassam meg legelőször . . . Oh, szép fehér virágom . . . tán te magad jöttél meg az apád beteg-ágya mellé? . . . tán künn van ő? Tanító, nézz ki . . . nézz elejébe . . . és oly harsányon kezdett beszélni az öreg csizmadia, mint egy ifjú legény . . .

A tanító azonban egy hosszúra összehajtott papirossal a kezében, kisimúlt a szobából s hozzászorította a fejét az ajtófélfához.

— Mi az? — kiáltotta az öreg csizmadia s felemelkedett derékban. — Az . . . az . . . odakünn, a tanító tud valamit. Hozzátok be. Ő megszö-

A TABÁNI TEMPLOM FRESKÓI.

A most restaurálás alatt álló tabáni templom falain, a felső festékrétegek lekaparása után érdekes freskókra bukkantak. Kiderült, hogy a freskók a mult század végén kerültek oda s Kimnach László festette őket. A fővárosi műemlékekre felügyelő bizottság mindent megtett, hogy a szép freskókat kellő módon restaurálják.

MAGÁNGYÜJTEMÉNYEK LÁTOGATÁSA.

A Magyar Gyüjtők és Művészetkedvelők Egyesülete azt a tevékenységet, melyet az elmult csonkaévben megkezdett, most nagyobb arányban készül folytatni. Pár hét mulva visszaérkeznek a kormányhoz felterjesztett alapszabályok s ezzel az alkalommal új szervező, taggyüjtő és továbbépítő munka fog megkezdődni. Az egyesület vezetősége a mostani őszi és téli évad programmjának összeállításáról már tárgyalásokat folytat. A közeljövőben tervbe van véve néhány nagyobb fővárosi magángyüjtemény megtekintése, köztük Wolfner Gyuláé, báró Schoen német követé stb. Vidéki kirándulásaik során az egyesület tagjai megtekintik a Herenden levő porcellángyüjteményt s ez alkalommal a veszprémi múzeumot, esetleg Székesfehérvár történeti emlékeit is megszemlélik. De természetesen folytatni fogják a Pannoniában a szokásos havi összejöveteleket s megbeszéléseket is. Ezek a multban pompásan bevált eszmecserék ezúttal is főleg a tagok által bemutatandó műtárgyakra s aktuális művészi emlékekre vonatkoznak. Igy a legközelebbi összejövetelek egyikén Csányi Károly igazgató bemutatja az esztergomi bazilika egyik XV. századi gobelinjét. De minden ilyen összejövetelen a műgyüjtők által hozott újabb szerzemények is megbeszélés tárgyai lehetnek. Az első ilyen összejövetel időpontját, valamint a tervezett herendi utazás idejét külön meghívón fogja a vezetőség a tagokkal közölni.

MODERN FRANCIA KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS BUDAPESTEN

Az egyre élénkülő nemzetközi művészeti kapcsolatok ujrafelvétele dolgában ismét igen jelentős kezdeményezésről folynak tárgyalások. Értesülésünk szerint jövő évi április havában az »Association Francaise d'Expansion et d'Échanges Artistiques«, amely a külföldi kiállításokat rendező hivatalos francia szervezet, nagyszabású kiállítást rendez a Nemzeti Szalon helyiségeiben a francia progressziv művészet legjavából. Közönségünknek és művészeinknek több mint két évtizede nem volt alkalmuk gyönyörködni és okulni a modern francia művészet termékeiben, leszámítva azokat a kiváltságosokat, akiknek módjukban áll a helyszinére, Párisba kiutazni. Azóta nagyot fordult a világ: posztimpresszionizmus, kubizmus, expresszionizmus váltogatták egymást. A franciák fölismerték azt a nagy gazdasági előnyt, amelyet az új művészet propagálása számukra jelent, e megfontolás eredményeként az új művészet hatalmasan megerősödött, gyüjtőinek tábora megszaporodott, az akadémikus irányzatnak föléje került. Amit az új művészet külföldön produkált, az kevés kivétellel halvány másolata a franciának. Különösen áll ez a németekre nézve. Közönségünk és művészeink szempontjából a francia bemutatkozás nagy kulturális eseménynek készül, mert a mértékadó egyéniségek legkitünőbb műveiből rendezik a kiállítást. A posztimpresszionisták közül: Signac, Bonnard, Vuillard, Maurice Denis, az ú. n. *avant garde* képviselőinek sorából: Picasso, Matisse, Modigliani, Rouault, Derain, Friesz, Laprade, Guerin, Dunoyer de Segonzac, Lhote, Vlaminck, Utrillo, Dufy lesznek jellemző műveikkel képviselve. Francia részről a kiállítás budapesti megszervezésének munkálataira dr. Rózsaffy Dezsőt kérték föl, aki esztendők óta sikerrel fáradozik a magyar-francia művészeti kapcsolatok szorosabbá tételén.

A Műgyűjtő 1928. 8-9 sz

A MŰGYÜJTŐ KRÓNIKÁJA

Tanács szószerint és helyesen »Országos Idegenforgalmi Tanács« tehát már van a kormány jóvoltából idegenforgalmi érdekeink előmozdítására. Ez a tanács is úgy mint a többi 684 eddig megalakult tanács, szabályszerűen egyesíti magában mindazokat a miniszteriális, póstai, vasúti, állami, városi, közintézeti s egyéb méltóságos urakat, akik az akták erdejével és a szónoklatok tömegével eddig is elősegítették azt, hogy idegenek forogjanak felénk. Haladást és az idők szellemével való kacérkodást jelent, hogy helyet kapott ebben a tanácsban a testnevelés, a sisport, sőt a repülőjáratok képviselője is, épen csak az idegenforgalom legfontosabb érdekeltjei, a kereskedők maradtak ki teljesen. Azok, akik egy-egy praktikus tanácsot is tudtak volna adni a Tanácsnak. Azok, akik nem föltétlenül hisznek az akták szentségében, a kegyelmes urak minden tudásában és az ujságközlemények hangos számadataiban. Azok, akik a hiányzó idegenforgalom minden hátrányát nyögik. És — ez egyszer — a kereskedők számkivetettségében osztoznak a múzeumok vezetői is, holott igazán érthetetlen, miként lehet idegent egy nagyvárosba vonzani a múzeumigazgatók s intézményeik közreműködése nélkül. Ki gondolna például egy berlini idegenforgalmi tanácsra Bode vagy Waetzoldt nélkül? Nálunk azonban hovatovább lábrakap a kereskedelmi testületek ilyfajta mellőzése, kivált a szellemi közintézmények vezetőinek csendes kifelejtése és a si-sport képviselőinek és a vidéki polgármestereknek előtérbehelyezése fontos kulturkérdésekben.

Művelődéstörténeti jelentősége van a német régiségkereskedelemnek, mondta ki az igaz szót egy előadó a szövetségi közgyűlésen, amelyet a német régiség- és műkereskedők a minap Münchenben tartottak. Ez a szövetség, mely lassan kiterjeszkedik az egész német birodalom régiségkereskedelmére, máris olyan fontos kérdésekről tárgyalt Drey titkos tanácsos elnöklete alatt, hogy szerepe és jelentősége elvitathatatlan. Beszámoltak a közgyűlésen arról, hogy mit tett a szövetség az aukciók rendjének új szabályozása érdekében. Megállapodtak az amerikai régiségkereskedelemmel a szorosabb együttműködés dolgában. Állást foglaltak az értéktelen műtárgyakkal folytatott házaló-kereskedés ellen s ebben a festők gazdasági szövetkezete is közreműködött a hatóságok előtt. De tanácskozások folynak olyan művészi szakértőkből álló testület megalkotásáról is, mely a német régiségkereskedők szövetségének minden tagjánál történt vásárlásokat tekintélyével garantálná. A külkereskedelem, és a múzeumgazdagítás, a műgyüjtés és a kereskedelmi etika fokozása csupa olyan kérdés, melyek előtérbe nyomulásával igazán kulturhistóriai lendületet kap a tisztességes német műkereskedelem.

Szőnyegért még soha és sehol sem fizettek akkora árat, mint az idei nyáron Londonban Christienél. Az alig 7.5×3.2 méteres csomózott szőnyegért 578.000 frankot fizetett ki a vevője. Ezt csak megközelítette pár héttel előbb egy 548.000 frankos Newyorkban elkelt Ispahan-szőnyeg, de ez bizony korántsem volt oly hires, mint a londoni. Ez utóbbit tudniillik úgy adták el, mint ama bizonyos »császárszőnyeget«, a Habsburg-gyüjtemény legnagyszerűbb darabját, mely Nagy Péter ajándéka gyanánt került 1689-ben Wienbe. A szőnyeg a safida uralkodók udvari szövőműhelyében: 1524—76. közt készült és a müncheni mohamedán-kiállításnak 1909-ben egyik fénypontja volt. Az összeomlás után az osztrák kormány nehezen bár, de megvált tőle s 1925-ben már horribilis árat fizettek érte. Eddig tart a szőnyeg legendás része. A hiteles valóság pedig a következő: A bécsi császári múzeumban két egyező tárgyú szőnyeg volt. Ezek egyike gyapjúszőnyeg, különféle hibákkal, melyet a schönbrunni kastélyban őriztek. Ez sohasem volt Münchenben, hanem az igazi »császárszőnyeg« volt ott, amelyik selyemből készült, teljesen hibátlan és amely még ma is megvan a bécsi iparművészeti múzeumban. Eladásra tehát a kevésbé értékes másodpéldány került. Végezetül pedig szőnyegkereskedelmi körökben ezt az árat még így sem tartják túlmagasnak s meg vannak arról győződve, hogyha történetesen Löwenstein belga bankár katasztrófája meg nem rendíti az európai pénzpiacot, többet is kaptak volna érte.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZABAD FÖLD

Kimnach László

1021

1968. FEBRUAR 25.

A Kossuth-szobrok krónikája

A dolgozószobában, ahol a házigazdával, doktor *Adámfy József*, nyugdíjas szegedi orvossal beszélgetünk, az asztaltól nem messze egy állólámpa hajlik a heverő fölé: *Jászai Mari* híres lila olvasólámpája. Vele szemben nemesvonalú barokk szekrény, felette egy olajfestmény: *Kimnach László* festette a képet, a javakorabeli, ötvenéves Kossuthot mutatja.

A szegedi szobortérkép

Rajtuk kívül *Kossuth Lajos* mása még 116-szor fordul elő Adámfy doktor tágas dolgozószobájában. A házigazda három éve kutatja a Kossuth- szobrokat —, könyvet akar írni róluk — keresi, hogy melyik mellszobrot, szoborcsoportot, állószobrot, kis portrét ki, hol és mikor készítette —, és mikor leplezték le a szobrot. A jegyzetlapokon példás rendben összegyűlnek az alkotók életrajzi adatai, a szoborlelepzések dátumai. Három esztendő alatt 117 szobor „került útjába" — minden szobor kapott egy dossziét.

— És lehetőleg egy-látogatást is — mondja Adámfy doktor — mert a szobrok 95 százalékát személyesen is láttam. Fényképem is van valamennyiről, némelyikről több is: összesen négyszáz felvétel. A három esztendő alatt 1500 levelet és 500 stenciles körlevelet írtam magánosoknak, gyűjtőknek, múzeumoknak, hivatalnak, tanácsoknak, hogy segítsék munkámat, értesítsenek, ha tulajdonukban eddig ismeretlen Kossuth-szobor van. Nem hiába írtam, sok mindenre fény derült a levelekből.

Térképek, nyilvántartások egészítik ki a dossziékat. Az egyik borítékban például ott lapul egy, a maga nemében páratlan mapparitkaság: az ország Kossuth-szorainak térképe. A pontok és a kis háromszögek az ország legkülönbözőbb városaiban, falvaiban levő Kossuth-szobrokat jelölik. A legtöbb szobrot *Csongrád megyében* kapta a forradalmi Magyarország kormányzója — legtartózkodóbbnak pedig a dunántúli megyék bizonyultak.

Köztereken, múzeumokban, magyar magán és közgyűjteményekben talán egyik hazánkfiának sincs annyi szobra, mint Kossuth Lajosnak.

Első állóalakos szobrát *Miskolcon* leplezték le, 1898. május harmincadikán. Május 30 — szokatlan dátum, mert vagy a születésnapján — szeptember 19-én — vagy halálának évfordulóján — március huszadikán —, de még inkább a negyvennyolcas forradalom kirobbanásának emlékére, március 15-én, vagy pedig az aradi vértanúk mártíromsága napján, október hatodikán „szokták" avatni a Kossuth-szobrokat.

Az első mellszobrot a ma már a térképen sem szereplő — azóta *Balatonszabadihoz* csatolt — *Siómaroson* állították fel, négy esztendővel a miskolci avatás előtt.

Kacsóh Pongrác kaszával

A debreceni Kossuth-szobor jobb oldalán egy pap áll: *Könyves Tóth Kálmán*, aki a város polgárai nevében üdvözölte Kossuthot, amikor az — a Budára bevonuló Windischgrätz herceg csapata elől — Debrecenbe menekült kormányával. Könyves Tóthot a Haynau-önkény idején halálra ítélték, ezt a büntetést várfogságra változtatták és a fogoly az olmützi várbörtönben találkozott a szabadságharc eltiprójával, Ferenc Józseffel. A császári látogatás idejére a rabokról levették a béklyókat —, ő megtartotta a magáét, azt mondta a császárnak: „Engem éppen úgy ékesítenek láncaim, mint Fenségedet a koronája."

Még egy nevezetes és a maga nemében egyedülálló Kossuth-szobor mellékalakról tud Adámfy József. Megállapította, hogy ki áll az 1906-ban felavatott kecskeméti Kossuth-emlékmű jobb oldalán. A kiegyenesített kaszát tartó férfi nem más, mint Kacsóh Pongrác, a János vitéz című daljáték híres zeneszerzője! Hogy kerül Kacsóh Kossuth mellé? A népszerű zeneszerző — aki Kecskeméten tankerületi főigazgató volt — szoros barátságot tartott *Telcs Edével*, az emlékmű szobrászával — ilyen protekcióval került Kossuth mellé.

És kik készítették a többi Kossuth-szobrot? A legtöbb — 17 darab — *Horvay János* műhelyéből került ki: Horvay a ceglédi, a perkátai, a szeghalmi és a körmendi szobor mestere *Kisfaludi Stróbl Zsigmond* a többi között az Országház előtti emlékművet és a monoki szobrot formálta meg. Kallós szobrai *Makón* és *Hódmezővásárhelyen állnak. Monoron, Mezőkeresztesen Gerendai Antal* az egyik legismertebb „Kossuth-szobrász", a már említett siómarosi emlékmű mestere emelt szobrot.

★

A szegedi dolgozószobában gyűlnek az adatok, évekig tartó levelezés után pontosan tisztázódik egy-egy szobor leleplezésének dátuma, a szobrász neve és készül a fura, szokatlan témájú könyv, a Kossuth-szobrok „leltára".

— Mit vár tőle a szerző?

— Úgyszólván semmit. Legfeljebb azt, hogy a könyve, a Kossuth-szobrok krónikájának megjelenése után minden egyes szoborra rá lehet majd vésni, ki és mikor készítette.

Krajczár Imre

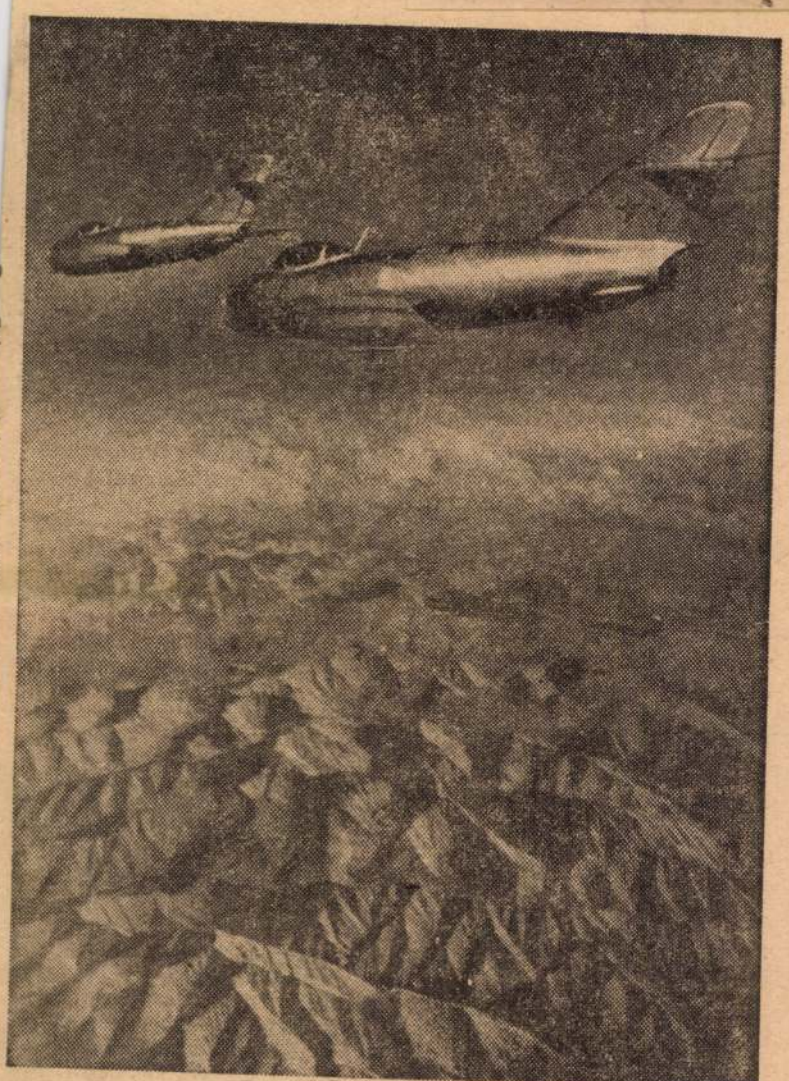

— Igen — nevet Markov ezredes. — A levegőben és a földön.

— Hová járnak a gyerekek iskolába?

— Saját tízosztályos iskolánk van, megfelelő tanerőkkel. A felsőbb oktatásban részt vevő fiatalok valamelyik nagyvárosi kollégiumba mennek.

— És az asszonyok? Nincs hol velük?

az út és az izgalom. Korán pihenni térünk.

— Mindig csodáltam a repülőket — jegyzem meg az ágyban elalvás előtt. — És ezek a nagyszerű gépek...

— Pedig ezek nem is a legújabb típusok — élénkül fel Szpirkov. — Néhány hete magam is ültem egy olyanon, amely a hangsebesség többszörösével repül és olyan *„levegő-levegő"* típusú rakétával rendelkezik, amellyel az ellenség nagy magasságban közelgő rakétafegyverei is megsemmisíthetők.

Az álom tüstént kiröppen a szememéből.

Szpirkov szavai nyomán magam is úgy éreztem, hogy ott ülök a helyből, nekifutás nélkül felemelkedő, majd saját hangját többszörösen elhagyó csodálatos gépen. Lőgyakorlat. Szinte látom, miként válnak le a gépről a félelmetes rakéták, s hogyan rohannak néhány pillanat múlva odafenn a sztratoszférában, pontosan a kijelölt célba. Narancssárga láng borítja az égboltot, s a motorok zúgását elnyomja az iszonyú dörej. A föld felé tűznyelvek szökellnek, mintha valaki izzó fémet loccsantott volna ki egy gigászi üstből. A forgácsokra foszlott ellenséges repülőgép vagy rakéta égő darabjai a mélybe zuhannak.

— Ez csak gyakorlat volt — mondja Szpirkov. — De valódi izgalom is előfordul. Nemrégiben egy titokzatos csempészhajó bukkant fel az északi vizeken, s minduntalan kisiklott a parti határőrnaszádok gyűrűjéből. Hiába, arrafelé sok a kisebb-nagyobb öböl és a parti szirt. A határőrök hozzánk fordultak segítségért. Két gépet emeltünk. Az egyik éppen Sapalov volt, aki ma este utoljára szállt le. Persze, egykettőre felkutatták a csempészhajót és rádión a helyszínre irányították a határőrnaszádokat. A csempészek hurokra kerültek.

Bár nagyon fáradt vagyok, még jó ideig nem tudok elaludni. A hangnál többszörös sebességgel suhanó gépek, „levegő-levegő" rakéták, hajsza a titokzatos csempészhajó után... Úgy látszik, a szovjet hadsereg e nagyon távoli repülőegységének élete sem szűkölködik izgalmas feladatokban. Kár, hogy holnap utaznom kell. De hiába, reggel indul a gépem, nem maradhatok.

Bertalan István

KIMNACH LÁSZLÓ. KÉT TESTVÉR.

Kimnach László
Vas. Győ. 1887. 793. l

XVI. Olvasmányaink.

A magyar és német irodalom után az angol szolgáltatott aránylag legbővebben az angolul olvasóknak szellemi táplálékot, eszmecserének tárgyakat, fordítási gyakorlatokra anyagot, s angolul tanulni vágyóknak segédeszközt.

Az angolul olvasók ismerik a lipcsei Tauchnitz-czég Collection of British Authors czimű gyüjteményét. E fölöttébb érdekes gyüjteményből bejutott hozzánk egész sora a különféle irányú köteteknek. Bulwer, Thackeray, Currer Bell, Warrens, James, Disraeli, Marryat regényeikkel, Macaulay Anglia történetével II. Ja-

ismerős hevre bu
kedtünk, ha vala
ott kellene lennie
mit azonnal arra r
baj érte, különbe
dult a lehető ba
hették.

Szilágyi Sándo
vetkező években s
különféle czimek
ből» czimű hat
és a «Hadnagy
hamar közkeletü
hetett leginkább

Nagyborzsány

92–93

MOK

Kimnach László

Férfi akt

Akt-kiáll. 1925. dec. MHos.

Vas. Ujs. 1899. 744. l.

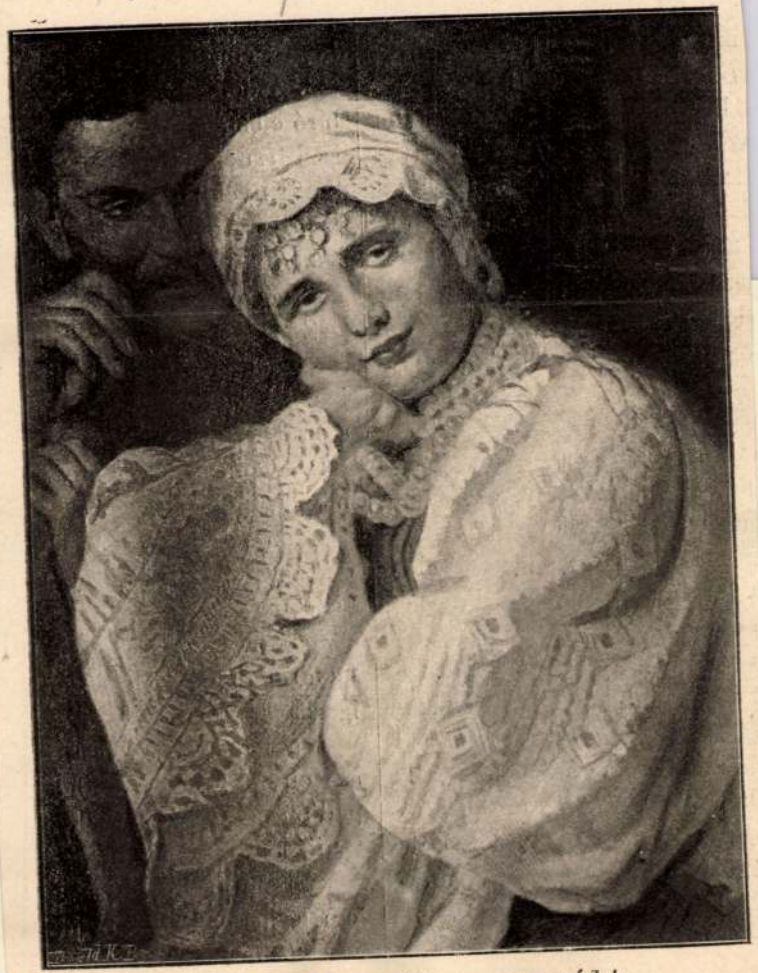

Kimnach László: «*Haragszom rád!*»

Kimnach László

lt, mert az igazság fényessége
ett az ő elméjére.
apostolból a kenetteljes beszéd
mit a világ valamennyi hittu-
volna elérni: Bacsóné hallgatott,
helyeslőleg is bólintott volna
edig Király uram sok áldáskivá-
lszamaragolt, leült a ház elébe s
káig szótlanul. A pap épen arra
mindig szívesen köszönt neki

A dolog így esett: tejet ár
czon s a mint ott üldögélne fa
pap szakácsnéja arra talált v
hogy nem? az egyik fazekat fel
val. A dologból szörnyü csete-
biró elébe került a dolog, a ki
szakácsnénak adta az igazsá
Sárát nyelveskedéséért jól me
szakácsné roppant diadallal vo
házból s meg nem állhatta, ho

Kimnach László
fordítás

Kimnach László: *Patakra.*

(A NEMZETI SZALON KÉPKIÁLLITÁSÁBÓL.)

Vas. Ujs. 1894. 768. l.

Kimnach László képén is jól visszaadott vonás a falusi életből, a mint egy paraszt asszony, karján kis gyermekével a patakra tereli ki a libákat, saját nevelését és talán összes vagyonát. A szárnyasokat épen abban az élénkségben látjuk, a mint a patakhoz érve, örvendezve gágoknak, szárnyokat csattogtatják a viz előtt, mások pedig már épen készülnek belevetni magokat.

Vas. Ujs. 1894
768. 1.

Kimnach László f.

1881. tavaszi kiállitáson:
Hauszmann Alajos megvette
Kimnach László „Bakák" c.
festményét.
Képzőművészeti szemle 1881. 80 l.

Az állandó képárucsarnokban
(műcsarnok) nehány képet állitok
ki 1881-ben.

Kimnach László

1885/6, 1886/7 és 1887/8 tanévekre
ösztöndíj fejében évi 350 frtot kapott a
dr. Hajnald Lajos-féle egyházi festészeti
és szobrászati ösztöndíj alapból.

Az I-ső szlakönyv 329 lap.

Kimnach László

Szent László kürdelme a leányrabló kunnal, fenti festménye, repr.

Vas. Ujs. 1897. 264 265. l. (A Műcsarnok-ból.)

hiketesleniil gyatra miázolás.

A Magyar Salon eredeti lametszete.

Festette Kimnach László.

JÁTSZÓ GYERMEKEK.

(Erzsébet királyné birtokában.)

Magyar Salon 1886-ból

MUSSET EGY MAGYAR TÁRGYÚ DARABJA.

Irta

KORODA PÁL.

ROKONSZENVÜNK a franczia iránt, mely a közelmultban, nyári látogatásuk alkalmával is, zajos lelkesedésben tört ki, örömmel ragad meg minden alkalmat, hogy nyilvánulhasson. E rokonszenv hatása alatt sietett a nemzeti szinház számára annak tapintatos igazgatója «Zilah herczeget», a magyar tárgyú franczia színművet megszerezni.

Ez alkalomból megemlékezünk egy színműről, mely szintén Magyarországban játszik s melynek szerzője nem csekélyebb egyéniség, mint a franczia-knak ez idő szerint legkedvesebb költője, kit most bármely életében győztes vetélytársa fölé helyeznek . . . . Musset Alfréd.

Czíme: «Barberine».

Hogy miért választotta Musset e darabja szinteréül a mi hazánkat, ennek oka nem épen hízelgő reánk nézve. Barberine ellenlábasa egy phantasticus szinműnek, Cymbelinenek. Ugyanazon alapproblémának ellentétes megoldása. Költőnknek oly ország kellett hozzá, melyről az ő közönsége lehetőleg kevés valóságot tud, melyben bármit is feltüntethet a nélkül, hogy szinezésének hűtlen voltát észre vegyék, oly világ, mely lehetőleg kevéssé korlátolja képzelmét.

Ilyennek vette ő Magyarországot és pedig, mint kifejezi, a «bon roi Mathias Corvin» korában.

Musset Alfréd, a korszinezés egyik legnagyobb mestere, ő, ki a Medicziek korát a művészi érzékkel üzött gonoszságok, túlcsigázott gyönyörök, kérkedő bűnök, finom cselszövények és az ellenük fellázadt jobb érzések küzdelmének ez időszakát oly színezéssel elevenítette meg, melynek nehéz párját találnunk a világirodalomban, a «Lorenzaccio» költője: Mátyás király korában nem látott egyebet, mint mondaszerű, jellegnélküli félhomályt, melyet kitölthet akármivel.

Különben történelmünk fényalakja, népünk bálványa, mondáink hőse a mi dicső Mátyás királyunk nem szerepel «Barberine»-ben. Ő, mint királyi neje, «aragoni (!) Beatrix» elbeszéli, «Távol az udvartól meglehetős hosszu és meglehetős kegyetlen (bien longue et bien cruel) háboruban van, mely immár sok előkelő ifju vérbe került». Megnevezni a «bon roi» háborúi valamelyikét, melyek közt nemcsak meglehetős hosszuk és meglehetős kegyetlenek, hanem világtörténelmi szempontból is meglehetős nevezetesek voltak, a költő nem tartotta érdemesnek.

Távollétében a királyné, «Beatrix d'Aragon, reine de Hongrie» viszi az uralkodást a kanczellár segélyével, ki azonban nem lép szinre, meg sem nevezik, csak hivatalát emlegetik. Az iránt azonban nem lehet panaszunk, hogy Musset hazánk területi épségét bántotta volna, mint külföldi iróktól már megszoktuk, ellenkezőleg hazánk határait a darab igen tágassá teszi. Csehország nem mint az akkori hatalmak Eris-almája, de mint Magyarország békés tartománya szerepel. A cseh és magyar legelső családok sarjai a legszebb egyetértésben veszik körül a

Kimnach László

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő művekkel vett részt:

1881. tavaszi kiáll. II. sor.: Tanulmány Felső-Ausztriából, olajf., 50 frt. — Őrszem, olajf., 30 frt.

1882. őszi kiáll.: Nep. szent János, szürkület. — Játszó gyerekek, olajf.

1885. orsz. ált. kiáll.: Gyermekarckép, olajf., báró Nyáry Béla tulajd. — Gyermekcsoport az erdőben, olajf. — Tanulmány, olajf., 200 frt.

1886. őszi kiáll. II. sor.: A sanmarcoi csodatevő szűz előtt, olajf.

1887. őszi kiáll. II. sor.: „Állj!", olajf., 400 frt. — Két testvér, olajf., 800 frt.

Kimnach László

vod

Benczúr kiák 21. l.

1921, Benczúr kiák –

Mosó asszonyok, olajf.

a Képzőmüvészeti Társulat tulajd.

Római edények, fekete - vörösre lak-
kozott s fehér engobbal díszi-
tett X. 52.

Kimnach Lantó

Képén a Képzőművészeti
Múzeumban.

Lelet, lesenczetomaji VI. 131.

Kunnach László

festő

1885. Budapest

1. Gyermekarckép. Olaff. Br. Nyáry ~~[illegible]~~ Béla tulajdona.
2. Gyerekcsoport az erdőben. Olaf.
3. Tanulmány ~~[illegible]~~. Olaff. Zoofst.

Budapesti orsz. ált. kiáll. A képzőművészeti csoport képes tárgymutatója. Budapest. 1885.

Kimnach László

1889. Bpest.

1. Tilosban. Olaff. 300 ft

Téli kiállítás 1889/90

1891. Budapest.

(57) Garçon-Kompa. Olaff.

(198) A kis késön járó. Olaff

Téli kiállítás 1891/92

1892. Budapest.

(291) Szapuló asszonyok. Olaff 400 f

(297) Honvédsége Tarvonalban. Olaff. 400 f.

(473) A komphában. Tamalmány. Vert 200 ft

Téli kiállítás 1892/93

Giesel Frigyes

építész

Kimnach László festő

A Képz. társ. áll. nagy juryje az 1878. karácsonyi kiállításból megvette: Csatározás és Parasztudvar c. képeit.
Képzőm. szemle. 1879. 30. l.

lazák, hogy vezérczikkekben kell még éveken át erről érvelgetni, a mi másutt már annyira világos, mint a kétszer kettő négy.

Most egy angol lap azzal biztatja magát, hogy a kholera Európában nem tehet nagy kárt, mert itt az egészségügyi szigoru intézkedések határt szabnak neki. És abban igaza is van, hogy az utóbbi kholera-járványok már nem is igen hatottak el a mintaszerüen kormányzott és berendezett államokba. De bezzeg hazánkban a legutóbbi kholera-járvány is háromszázezer ember életét oltotta ki. Tehát körülbelül ötször többet, mint az 1848—49-ki egész függetlenségi hadjárat!

Hát nem elég intő jel ez, hogy a kholera ellen csak *a megelőzőleg* létesitett, állandósitott rendszabályok biztosithatnak?!

VÖRÖS KERESZT.

«Az éjjel *igen szép* tüzünk volt» — szokta volt mondani a kedves emlékü gr. *Széchenyi* Ödön, a tüzoltás intézményének nálunk megalapitója, a ki jelenleg is e nemes szenvedélyének él ama városban, a hol erre legnagyobb szükség van, Konstantinápolyban. Tűz, háboru, járvány a legrettenetesebb csapások, melyektől irtózni illik, sőt kell minden becsületes okos embernek; kivevén a tüzoltót, a katonát, a doktort, a kiknek szintén nem szabad ugyan e veszedelmeket megkivánniok, de mivel e csapások emberi igyekezettel teljesen s végkép talán soha ki nem irthatók, s bizonyos időközökben be kell következniök, mint a mennyköütésnek, jégesőnek: hát ennélfogva biz az ugy van, hogy e három rendbeli ember akkor érezi magát igazán elemében, mikor megjelennek e veszedelmek, melyektől minden más ember irtózik. Mert valóban csak azok felelnek meg e szakbeli hivatásuknak legjobban, a kiknek e hivatás teljesitése valósággal szenvedélyük.

Hát az ég ne adja, hogy a legrettenetesebb csapás, a kholera hozzánk ellátogasson. De ha ez megtörténik, akkor majd alkalma nyilik a «vörös kereszt» czim alatt csak imént alakult legifjabb intézménynek megmutatni, hogy kit és mit tiszteljen benne az emberiség?

Lenne nagy alkalma népszerüvé tenni magát, a mely szerencsével eddigelő nem dicsekedhetik. És ez nem is csoda, mert ha csupán csak a háboruban sebesültek ápolására szoritkoznék tevékenységük, tehát csupán és kizárólag azokat védenék, segitenék, a kiknek föladata, mestersége az öldöklés, — ellenben közönyösen, tétlenül néznék a hasznos munkával foglalkozók sokkal nagyobb halálveszedelmét — ez nemcsak hogy igen kétes szinben tüntetné föl czéljuk jótékonyságát, de valósággal koczkáztatná is ezen sajátlagos czéljuk kivitelének sikerét.

Mert honnan veszik ők a katona-betegápolás czéljának elérésére a kellő eszközöket, a pénzt és hivatalnoki személyanyagot, ha nem a polgári osztályból? És bizony ha ez a «czibil» adakozó látná, hogy ez a nagy számu és hatalmas szövetkezet csupán az öldöklés embereinek sebei iránt kegyes, de kisebb gondja is nagyobb annál, hogy az egyetemes emberiség legnagyobb veszedelme idején segitsen, hát biz akkor aztán mikor a pörsölylyel nála járnának a méltóságos, excellenczias emberbarátok harangozói, majd ők is azt találnák mondani, hogy szükségét látják egy *polgári* ilyetén vöröskeresztegylet alakitásának, a mely aztán egy netalán kitörendő járvány alkalmával velük szemben teljesitse kötelességét. De nem is vagyunk képesek föltenni, hogy eshetőleg a fényes előkelőség, a vallásosságnak «elvben» oly határozott védője, meg ne ragadná az alkalmat, gyakorlatilag bizonyitani be a hitetlenek előtt a vallásos áhitat nagy jótékonyságát az összes emberiségre nézve.

—jd—

AZ IRÓK ÉS MŰVÉSZEK TÁRSASÁGÁNAK KIRÁNDULÁSA.

E hó 7-én másfél száz tagból álló társaság indult el a fővárosból, a nyári időszak szokássá váló egyik utazását rendezvén. Az irók és művészek társasköre rendezte a kirándulást Párisba. Egy társaskör kedvtelése, semmi más; de azért érdekkel bir az itthon maradtakra is, mert a tourista társaságot, mint magyarokat, annyi megkülönböztető figyelemben és rokonszenvben részesitették olasz és franczia földön, hogy annak jóleső hatásában osztozunk mindnyájan. Az a körülmény pedig, hogy az utasok a tisztelet mély kifejezésével járultak századunk két nagy szelleme, *Kossuth* és *Hugo Viktor* elé, olyan kiemelkedő epizód, mely magában érdekessé tette a kirándulást.

Összesen száznegyvenketten ültek föl e hó 7-én délután 6 órakor a budai indóházban, külön vonatra. Nagy élénkség uralkodott az indulás előtt. A kirándulásnak számos női tagja van, a kik nagy podgyásszsal utaztak.

Pulszky Ferencz jött-ment, s az indulás pillanatában felszólalt: «Figyelmeztetem kedves utitársaimat, a szivarral és az antiszemitizmussal ugy gazdálkodjunk, hogy a határig kifogyjunk belőlük, mert azontul nem használhatjuk!»

A társaság jókedvü volt. Az idő meg kedvezett. A tikkasztó forróság alább hagyott. A vonatot sok állomásnál nagy csoportok várták, éljenezték, s bekiáltottak az utasoknak: «Üdvözöljük Kossuth Lajost.»

Az olasz határon túl meglepő szivességgel fogadták. *Velencze*, hol az utóbbi időben annyi volt az ingerültség Ausztria ellen, ünnepélyeket rendezett a magyar vendégeknek. A lapok nagy melegséggel irt czikkben fejezték ki a rokonszenvet a magyarok iránt. A velenczei pályaudvarban (e hó 8-án) maga a polgármester, *Catanei* jelent meg, üdvözletet mondani, több szerkesztővel együtt. Ott volt *Alegri*, a szépművészetek akadémiájának titkára, továbbá a művészek klubjának elnöke és igen számos közönség. A megérkezés után a vendégek a Canale granden hajóztak a város által e czélra rendelkezésökre bocsátott két gőzösön. A Bauer-Grünwald fogadóban rendezett diszlakomán a magyar vendégeken kivül az olasz fogadó-bizottság tagjai is részt vettek.

Az első áldomást *Pulszky* mondta, kifejezve, hogy mint egyszerü touristák érkeztek, mégis fényes fogadtatásban részesülnek. Fölemlitette, hogy már a régi időben szoros viszony uralkodott Olaszország és Magyarország közt. Anjoui királyaink hozták Magyarországba az európai czivilizácziót; az európai czivilizáczió pedig olasz volt, mert Olaszország az európai czivilizáczió anyja. Azóta az olasz államok csaknem folytonos barátságban éltek Magyarországgal. Magyar sereg vett részt az otrantói csata dicsőségében Mátyás alatt. A mostani Olaszország menhelyet adott a magyar számüzötteknek, s büszkék vagyunk, hogy mi is részt vettünk a nagy hős Garibaldi diadalaiban. Velencze városát és a jelen levő szindikust élteti.

Pillanatokig tartó taps után *Cattanei* szindikus szólt. Kiemelte, hogy az olasz szabadságért magyar vér is folyt és az olasz-magyar barátságot éltette. *Galli*, a «Tempo» szerkesztője, áldomásában azt mondta, hogy volt idő, mikor Velencze és Magyarország együtt védelmezték a czivilizácziót. A legujabb időkben is együtt küzdöttek a szabadságért. Megemlitette Petőfit és Kossuthot, mint a kikkel a magyar geniusz ajándékozta meg az emberiséget. Olaszország szerencsés, hogy Kossuthot a maga földjén ünnepelheti.

Volt még számos áldomás, melyek nagy lelkesedést idéztek elő, s csak ugy zúgott az «evviva» és «éljen».

Lakoma után a város a tengeren tűzjátékot rendeztetett. A zenekarok magyar indulókat játszottak; a több ezer főre menő közönség Magyarországot és Olaszországot éltette. Felejthetetlen nagyszerü este volt ez, telve költészettel, lelkesedéssel. A társaság a hotel de villában a város vendége volt.

E hó 9 én utaztak el Turin felé.

Látogatás Kossuthnál.

Az utazó társaság e hó 10-én tisztelgett Turinban Kossuthnál. A látogatásról ezeket irják:

Nagy hazánkfia, ki a legjobb szinben van, csoportonként fogadta lakásán a társaság tagjait. Az első csoportot Pulszky Ferencz mutatta be, kinek szemeiben könyek jelentek meg és elfojtott hangon csak ennyit tudott mondani: «Kormányzó ur! Mi magyarok nemcsak hogy rólad meg nem feledkeztünk, de sőt már ki van jelölve a hely, hol szobrod majd emelkedni fog, a budapesti városház-téren, mely akkorra az 1848 iki szabadság-tér nevét ujra megkapja.» Keserü mosolylyal jegyzé meg *Kossuth*: «A mi az ugynevezett «halhatatlanságot» illeti, sokaknak rettenetes sok rosszat kellett elkövetni, hogy biztositsák nevük fenmaradását, mig azoknak emléke, kik csak valami jót is akarnak tenni, nagyobbára elmosódik.»

A beszélgetés tárgyát ezután Budapest rohamos emelkedése képezte, miközben Kossuth a társaság valamennyi tagjával, kik egyenként mutatták be magokat, a legbarátságosabban szoritott kezet. *Kossuth* mindenekelőtt örömét fejezte ki, hogy magánál ily nagyszámu magyart láthat. «Nem is hittem, — mondá, — hogy Magyarországon reám még ennyien emlékeznek.» *Pulszky* igy válaszolt: «Légy meggyőződve, hogy Magyarországon mindenki tisztel és szeret, még ellenfeled is» Erre Kossuth azt válaszolta, hogy noha neki a mai Budapestről fogalma sincs, akár idegenekkel, akár földijeivel beszélt is, ő vagy fia, azok egyértelmü magasztalással szóltak Bupest szépségéről.

E közben *Kimnach* fiatal festő papirra vette Kossuth arczvonásait. Ezt *Kossuth* észrevevén, azt a megjegyzést tette, hogy nem igen szereti, ha arczképet készitenek róla. «Miért is ragaszkodik az ember mulandó dologhoz. Én ugy voltam mindig meggyőződve — folytatá Kossuth — hogy az eszmét kell megtestesiteni. Hiszen ha Deák szobra eszményités jeléül készülne, ugy az a mozdulatlanság jelképe lenne.» *Pulszky* megjegyzé: «Hiába, mi az eszmét megtestesités nélkül nem tudjuk felfogni, azért benned a hazafiságnak legszebb és legdicsőbb megtestesülését tiszteljük és ezért akarjuk birni arczképedet.»

Némi elmerengés után *Kossuth* igy szólt: «Legyen hát, ha akarjátok; sőt arczképemet a társaság minden tagjának el fogom küldeni.» A beszélgetés végén Kossuth ismételve kifejezést adott a feletti örömének, hogy élte alkonyán Pulszky arra a korra figyelmezteté, melyben együtt müködtek, és hogy egy katholikus és egy protestáns lelkész egymás mellett állanak. Erre *Pulszky* megjegyzé: «Lásd, minálunk a különböző vallások képviselői még mindig barátságban élnek egymással és egyetértenek az irántad való tiszteletünkben. «A vallási türelem — felelt *Kossuth* — ma is büszkeségét képezi a magyar fajnak.»

Midőn egy látogató közbe szólt, hogy otthon az izgalom most sem nagy, — *Kossuth* azt mondta, hogy bármikép végződjék is az eszlári pör, az izgalomnak nem igen lesz vége, és kérdezé, hogy «mily praktikus czélja van hát ezen egész agitácziónak?» — mire a társaság egyik tagja megjegyzé, hogy semmi, csak agitálnak; erre Kossuth helyeslőleg intett.

A következő csoport fogadtatásakor Kossuth többek közt fölemlité: «Jelenleg kiválóan természettudományokkal foglalkozom, mely különbözik a politikai foglalkozástól, mert megóv a csalódástól.» Ez alkalommal *Kürthy* hevesi birtokos Kossuthnak *Kiss* György által készitett kis faragványt nyujtott, mely *Kossuth* által tinnyei birtokán ültetett körtefából való és 48-as zászlón elterült haldokló honvédet ábrázol. A csinos faragványhoz Székely József által irt költemény is volt mellékelve. Végül Kossuth estére az egész társaságot meghivta theára. Az estély Kossuthnál 9-től ½11-ig tartott, mely idő alatt ő folyvást társalgott élénken, s még marasztalta a társaságot, de féltek kifáradásától.

Jelen volt Kossuth nővére Ruttkainé is.

*

Párisba e hó 11-én reggel érkeztek meg; a lyoni indóháznál számosan várták. A franczia vaspályákon sok előzékenységben részesültek az utasok. A határon a podgyászt sem vizsgálták meg, s az egyes állomások főnökei udvariasan köszönték az érkezőket. Párisban a «Lyon d'or» szállodában helyezkedtek el. Munkácsy táviratban mentette ki magát, hogy épen most nem lehet Párisban.

Hugo Viktornál.

Első látogatását a század nagy költőjénél, Hugo Viktornál tette a társaság, hol *Ulbach* Lajos (ki Jókaitól forditott regényeket franczia nyelvre) mutatta be a tisztelgőket. *Pulszky* Ferencz pedig következőleg üdvözölte az agg költőt:

«Csak századoknak nagy időközeiben jelennek meg az emberi czivilizáczió történetében nagy költők. Mindegyikük elégséges arra, hogy sok nemzedékbe öntsön hitet és lelkesedést. Ők jelzik a müvelődés fokozatait. Tudta ezt Dante, és midőn a Divina Comediában elmondja, hogy az ó kor költőivel, Homerral és Virgiliussal, Horáczczal, Ovidiussal és Lucanussal találkozott, büszkén teszi hozzá: «Ed io il sesto.» («Én vagyok a hatodik.») — Ön is dicső költő, Hermiogennel és Firduzival, Verival és Danteval, Shakespearerel és Goethével mondhatja: «Én vagyok a hetedik.» — Mi a czivilizáczió határairól ide zarándokoltunk, hogy elbeszélhessük gyermekeinknek és unokáinknak, hogy a század nagy költőjét láttuk. Fogadja szivesen csodálatunknak hódolatát.» (Lelkes éljenzés.)

A nagy költő mélyen meg volt hatva; és midőn felhangzott a háromszoros éljen, elfödte szemeit kezével. A megindulástól néhány pillanatig nem tudott szóhoz jutni. A társaság meghatva állotta

san hadar, hogy a gyorsirók nem győzik irni utána.

Matej Petro, a rusznyák tutajosok egyike. Öreges, borotvált és bárgyu arcz, ugyanolyan öltözetben, mint többi társai. Vallomása jelentéktelen s meglehetősen kimerithető annyival, hogy nem tud semmit, mert utközben sokat voltak részegek. A holttestet csak akkor látta, mikor már ott Csepkanics figyelmeztette őket, hogy itt egy holttest uszik, mikor aztán kihuzták a partra és elföldelték. Mint jellemzetes alakot azonban mégis bemutatjuk.

*

Scheuthauer budapesti egyetemi tanárra vonatkozólag álljanak itt még a következő életrajzi adatok:

Groszberg Leo.

Scheuthauer Töke-Terebesen (Zemplénmegyében) született német családból, s most 50-es éveiben van. Előbb papi pályára készült, s Szent-Mártonban benczés volt. Majd Bécsbe ment, s az orvosi egyetemet ott végezve, tiz évig segédje volt a hires Rokitanszkynak. A budapesti egyetemre 1870-ben neveztetett ki rendkivüli tanárrá a kórszövettanból, 1871-ben Rókus-kórházi boncznok-főorvos lett, 1874-ben az egyetemen rendes tanár a kórboncztanból. Foglalkozott az anthropologiával és sok czikket irt az «Orvosi Hetilap»-ba. Ezenkivül kedvencz tanulmány tárgya a műtörténelem és régészet, a

Matej Petro.

melyek kedveért utazásokat tett Olaszországban, Hollandban, stb.

*

Trajtler Soma nyiregyházai orvos, ki a dadai holttest boncolását vezette s arról az orvosi látleletet fölvette, szintén a szakértők között van beidézve. Eszes, tanult orvos a fiatalabb nemzedékből. Tanuló korában Scheuthauer előtt tett rigorozumot jó eredménynyel, most a holttest megitélése körül egykori tanárával homlokegyenest ellenkező álláspontot foglal el.

Trajtler rimaszombati születésü, 31 éves, iskolába Rimaszombatban járt és Budapesten

Dr. Trajtler Soma.

innen származott át Nyiregyházára, hova kivált gömöri családok nagy előszeretettel költözködnek. Trajtler polgári osztályból származik, ép ugy mint Bary; de ép ugy az egyik, mint a másik szivesen vannak a gentryk között, a hol kedvelt egyének.

Trajtler — mint mondják — nem nagy sulyt fektet maga sem a fölvett boncziegyzőkönyvre. Mikor Mikszáth Kálmán jeles tárczairó (egykori iskolatársa) interpellálta, miért olyan hiányos a jegyzőkönyv, igy felelt:

Dr. Scheuthauer Gusztáv.

— Nem tehetek róla. Az anya azt mondá, nem az ő lánya. Hát én bizony felületesen bántam el a tetemmel. Mit tudtam én, hogy mi lesz ebből a dologból. Ha ezt tudom, ma máskép állunk, mert szentül meg vagyok győződve, hogy a hulla nem a Solymosi Esztere.

Trajtler az egész tárgyalás iránt lázasan érdeklődött; mint érdekelt fél nem mehetvén be a terembe, kezdettől fogva mindig a folyosón járt s a kijövőktől kérdezgette türelmetlenül az eredményt.

CHOLERA NOSTRAS.

Semmit sem kapunk ingyen. Nincs abszolut jó semmi e világon. A napfénynek megvan árnyéka, a nyárnak vihara; minden előny a maga értékének megfelelő hátránynyal jár.

A közlekedés ugyszólván tündéries könnyüsége, gyorsasága, kényelme az ujkor legnagyobb reális vivmánya. Ma már minden életrevalóbb boltos-legény egy Odysseus. Az utazás a legnagyobb kéjélvezet, mit a szegény leginkább irigyelhet a módosabbtól.

De meg kell fizetnünk e magas gyönyört nagy áron. India elrabolt gyöngyeiért boszut áll; oda csempészi boszuból rettenetes járványai magvát. A messze kalandozó angol méh szárnyain arany mézzel; leheletében mételylyel tér vissza Európába. Sőt ugy látszik, nem is annyira haza, saját otthonába, mint épen csakis Európa szárazföldjére hordja és itt ejtegeti el a kór anyagát, mire ő haza ér, már ő maga megtisztult attól.

Az afrikai partokon hamar átröpül a halál öldöklő angyala. És ilyenkor aztán nekünk is eszünkbe jut, hogy vitassuk, vizsgáljuk, vajjon hogy is állunk voltaképen egészségügy dolgában?

Mert a barbároknál az egeszség csak *magán*, — polgárosultaknál azonban már *közügy* ez is. Még pedig nemcsak országos, de egy földrészre szóló értelemben.

Mikor valahol Európában kiüt a járvány, földrészünk nem elégszik meg azon ország elővigyázati rendszabályaival, hanem közös akarattal, együttesen, mint egy köztársaság lép föl, egyetemes orvosi koziliummal állja körül a beteg részt és teszi vele, a mit jónak lát.

Igy cselekedett pár éve Oroszországban, midőn ott a pestis jelentkezett. És a következés megmutatta, hogy jól cselekedett. Oroszország engedte önmagán a legszigorubb műtétet végrehajtani; valósággal mint a skorpiót tüzzel körülrakva, ugy öltük meg a fenyegető veszedelmet.

Azonban Oroszország beljével nem nagy a közlekedés; itt a munka könnyebben mehetett. Fenyegetőbb jelenség, ha a járvány a nagy országuton indul el, mely Ázsiából a Szuezcsatornán és a Közép-tengeren át vezet szárfelé az európai partok irányában. Egyiptomot már a bibliából ugy ismerjük, mint az istencsapások országát. Most már pedig ott dühöng egyszerre oly vadul, hogy rémülettel tölti el a lakosságot, kiváltkép az európait, mely hanyatt-homlok menekül is a hazatérő hajókra.

Ha már most e szárfelé irányuló utakon egyszerre majd csak egész Európa meg lesz mételyezve, akkor aztán kiki gondoskodjék magáról, s az lesz legszerencsésebb, a kinek egészségügyét rendezni nem akkor jut eszébe, mikor már Hannibal nem is az ajtónál, de benn van a szobában.

Mert a kor szinvonalán álló egészségügynek egy bizonyos részét lehet ugyan hevenyészni, de némely intézkedések kivitele éveket, sőt egész évtizedeket is igényel.

Például, a mi a lakásviszonyokat illeti. Ha egészen emberileg tökéletes módon akarnánk az egészségügyet berendezni, hát voltakép egy kissé mélyebben kellene bele mélyednünk az állam-szocziálizmus tanulmányába, és aligha elégedhetnénk meg Bismarck herczeg takarékos, hogy ne mondjuk fukar, szük marokbul eregetett olajcseppjeivel. Már egy hires angol miniszter is megmondta egy ily egészségügyi küldöttségnek, hogy a «tisztaság a legjobb óvszer». Csakhogy ugyane bölcs miniszterek az ilyen okos mondás elméleti nagy bankóját nem igen igyekeznek a gyakorlat aprópénzére fölváltani. Mig vannak emberek, a kik oly palotákban laknak, melynek annyi ablaka van, a hány napja van az évnek, másfelől az emberiség legnagyobb, legjámborabb, legmunkásabb része földalatti üregekben, a vadállaténál is szükebb helyen, mint raktáráru-anyag összehalmozottan szoronkodik, s a mellett többször éhezik, mint nem, s a mit enni kap, az többnyire olyan, hogy bizonyos urak ólainak négylábu lakói megvetésteljes orrfintoritással utasitanák vissza, ha elejükbe adnák. Talán e szegény emberek lustaságból nem váltanak minden nap inget? No, de hisz ez nem is az egészségügyhöz tartozik. A szegénység örök kérdése ez, mely talán egyátalán megoldhatlan. A lehetetlenségre senki sem köteleztetik. De hát megteszszük-e legalább a lehetőt?

A nagyvárosi kézműi és gyármunkás sorsa másutt talán még rosszabb, mint nálunk. Egyébként is hazánk lakosságának ez egy igen csekély kontingense. A nemzet nagy zömének legszámosabb és épen legbecsesebb eleme, a magyar földmüvesség lakásviszonyai a lehető legrosszabbak. Nem ártana ezek javitására hatni, akár az iskola, akár hatóságok utján. Nemcsak a vagyonosabb németség, de még a szegényebb fölvidéki tótság is, az egészség föntartására nézve, sokkal czélszerübben épitkezik. Persze, hogy a helyi viszonyok erre kedvezőbbek. Van köve bőven, a mellett, hogy a dombokon, hegyek oldalain a levegő is sokkal tisztább, üdébb, mint az alföld vizöntött lapályain, a hol még módosabb gazdáink is a képzelhető legkezdetlegesebb szerkezetü viskókban szoronkodnak, melyek ablakai tenyérnyiek és kinyithatlanok, tehát szellőzhetlenek.

Ezek mind oly bajok, melyek kholera nélkül is elég ártalmasok arra, hogy eszünkbe juttassák a javitás szükségét, de már keletiségünk egyik sajátsága, hogy nehezen tudunk megijedni, s valami nagy veszedelemnek kell ránk szakadni, hogy körültekintőkké tegyen bennünket.

Az *élelmiszerek* árufölügyelete szintén oly dolog, melynek szigora még kholera nélküli időben is kivánatos. De a fogalmak közönségünk nagy részénél erre vonatkozólag még oly

**

Kimnach László festőművész
A Sebes-Kőrös partja
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
1907 február

Kimnach László /1857-1906/

Női képmás

Ernst Muzeum aukciói. XII. 19 1.

hagymásisakos tornya volt.

Jellege. Teljesen átépített. Jelentéktelen barokk épület, romantikus (újromán) díszekkel a külsején.

Berendezés. A 20. századból. Főoltárkép Szt. Erzsébet. Régi másolat Murillo után. Széchenyi Béla hozta Szevillából. Kép: Szentháromság. Id. Storno Ferenctől. Állítólag korábbi oltárkép másolata. Szobor. Szentháromság. Kő. Az 1714-es évszámmal. A templom homlokzatán fülkében áll. Valószínűleg útmenti keresztről.

Sírkő. A templom fala mellett. Rokokó, díszes. Rossz karban. Csiszár Mihály † 1770.

Útmenti szobrok. (Mind rossz karban és átmázolva, vagy meszelve.) 1. Ecce homo a hidegségi uton. Toszkán oszlopon ülő Krisztus. A 18. század második feléből. 2. Szt. Apollónia. A nagycenki úton. Talapzatán meanderes szalagkeretelés és címer. 1800 körül.

Gloriett. (Kilátó.)

Története. A hegytetőn gyönyörű kilátással József nádor 1800—1-es itt tartózkodásának emlékére létesítette Széchényi Ferenc, állítólag mellszoborral (Csaplovits: Topographisch-statistisches Archiv des Königreichs Ungarn. 1821. I. 149.).

Külső. Kerek építmény három ajtónyílással, kettő jón oszlopok között. Félköríves, lunettás rokokó zárókővel, a negyedik oldalon félköríves ablak. Tagolt, koronázópárkány, lapos kupolás süveg rézgolyóval. Hajdani felíratának: *Josepho Austriaco Palatino Hungariae*, nincs nyoma. 1943-ban ezt a felíratot vésték kőbe a belső térben

Kimnach László, 1857-1906.
Falusi udvar, olaj
Lenygel vitézek, "

N. Szal. III. aukc. 1924. 8 l.

Kimnach László
Rossz Mikulás, olaj

Szegedi Képzőműv. Egyesület kiáll. 1907. márc.
17 l.

Kimnach László
Szapuló asszonyok, olaj

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 3 l.

Csehsüvegboltoza
nos, majd egy-egy kettős
zetes, kazettált pillér t
zettások.

Lépcsőfeljárat a

Lapitott ellipsz
fakorlátu csigalépcső vez
előtérre.

A földszinti hel

Rákóczi fejedelem-utja lo

U.n. Schiedl, ré
ken magánosan álló, földs
első fele. Klasszicista.

Négy ablakát maga
összekötött, egyenes feje
tagozott koronázópárkány

A Jókai-utcai hor
nagyobb ablaka van.

MDK

Kimnach László

Bosnyák reminiscentia, of.

Királyi vásárlások a Mics. tárlatain. SzmKT 50 - 136.l.

MDK

Kimnach László

Klapka György temetése, toll

Egyób köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

MDK

Kimnach László

Honvédek a tüzvonalban, of.

Királyi vásárlások a Mücs. tárlatain. SzmKT 5o - 133.l.

Kimnach László

M.D.K.

116.) Az ó-budai sziget. Vízfestmény.
120.) A józsefvárosi templom. "

Budapest végen és most, Bp. 1923

10 l.

M.T.N.

MDK

Kimnach László

Négy ceruzarajz

Szt.György Céh XVII. auk. 1914. márc.

7o 1.

Kimnach László

Bosnyák reminiscenzia, olaj

KUT 1903-4. téli kiáll.

MDK

Kimnach László, 1857-1906.

Három tanulmányrajz

Szent György Céh 14. auk. 1913.

4 1.

Kimnach László
festő

M.D.K.

Bácsalmási libák
Mária in der Wüste

Bizaukció 1957. Budapest.

20 l.

M. D. K.

KIMNACH László festő

Tanulmány.

Bvóle. Tárgymut. Bp. 1885. 58. l.

M. D. K.

KIMNACH László festő

Gyermek-arckép.

Boók. Tárgymut. Szp. 1885. 45. l.

M. D. K.

KIMNACH László festő

Gyerekcsoport az erdőben.

Book. Tárgymut. Bp. 1885. 46. l.

MDK

Kimnach László, 1857-1896.

Fekvő kos, cer.
Fekvő nő, vörös kréta
Ülő fiu, cer.

Nagy.Nemz.Nemzánsz Társ. V.suk. Bp. 1923.
11-12 l.

MDK

Kimnach László. é 1857-1906.

Huszárok a lövészárokban, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

23 l.

Kimnach László

festő

M.D.K.

593/ Klapka György temetése.
Parlamenti Mur.

Egyéb köztulajdonból elvesztett műtárgyak jegyzéke. 40 l.
Budapest 1952.

MDK

Klimnach László, festő; 1857-1906

Táj folyóval. Vászon.
Jelz. l. j.: Klimnach.

Tiroli táj. Vászon.
Jelz. l. j.: Klimnach László.

Ernst Múz. aukciói, XXV-XXV. -28. l.

MDK

Kimnach László, festő (1857-1906)

Velencei gyermekek. (Kart. olaj)
(Jel. K. - Venezia)

Maszlaghy II. 443 sz. - Gerevich: Az Ujs. 1916 jul. 20
4. l.
Gerevich, PA, 253 l.

Magy. Képek, XIX - XX sz. 43. l.

MDK

Kimnach László

"Állj!", of.

Képzőműv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

[illegible] 71.

MDK

Kimnach László

Templom belseje, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

11 l.

MDK

MDK

Kimnach László

Mosó asszonyok, olaj

Felvinczi Takács Zs: Benczur és iskolája. OMKT. B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921. 66 l.

MDK

Kimnach László festőmüv.

Benczur-isk. tagja

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT.
B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921.
21 l.

MDK

Klimsch Léonid festőművész.

Nemzeti-tér. tanya

Polytechnikai Tanács Z: Bencsur és társai. OMKT.
F.Oy. és tanítványai Kiáll. Képes Katal. 1951.
21 l.

MDK

Kimnach László

Fekete J: M. képirók. PK. 1893/315.sz.

MDK

Kimnach László

Fiatal bachansnő, olaj

A Gyűjtő. 43. mk. 1921. márc. 9 l.

MDK

Kimnach László, 1857-1906.

Fiuarckép, festm.

Ernst Muz. 51. auk. 1935. márc.

11 1.

Kimnach László festő M.D.K.

1857 – 1906

Önarckép vászon 68.5 × 55.5 cm

Enyedy Lukács és neje hagyatéka. Hr Ernst
Lucz. Aukc. XXII. Bp 1923 21

Kimnach László

"Budakeszi udvar" c. festményét bemutatja a lap.
"Képeinkhez" c. rovatban közölt megemlékezés arról számol be, hogy a művész hátrahagyott müveit a Nemzeti Szalonban mutatják be elárverezés céljából, hogy siremlékét a bevételből fedezhessék.

ÉLET, Bp. 1911. okt. 15. III. évf.
42. sz. 1273. 1278. lap.

M.D.K.

Kimnach László

"Huszárjá"-t kiemeli a lap Képzőművészet c. rovata a Karácsonyi Képkiállitásról, melyet a Képzőművészeti Társulat rendezett a Műcsarnokban.

Képes Családi Lapok, Bp. 1884. dec. 28.
14. sz. 223. lap

M.D.K.

Kimnach László

"Nepomuki Szent János" c. képpel elnyerte a kétszáz forintos dijat az egyházfestészetre kitüzött pályázaton.
Müvét nagy méretben is elkésziti a Bars-megyei gálnai templom és a Kegyesrendi lévai templom számára.
Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. dec. 1o.
13. sz. 2o8. lap

Kimnach László (1857-1906)

Katolikus nagygyűlés (1894, rajz, repró)

Kiss Sándor: Magyarországi történetének képeskönyve 1849-1945 (Bp. 1969)

77 old.

Kimmach László (1857 - 1906)

Vasárnapi mulatság a Népligetben (1893, rajz, repró)

Kiss Sándor: Magyarország történetének kéjes könyve 1849 - 1945 (Bp. 1969)

154 old.

KIMNACH LÁSZLÓ, festő

Nemes Marcell 1911-ben 80 képet ajándékozott a Kecskeméti Múzeumnak.-E gyüjtemény jegyzéke:
34.-KIMNACH LÁSZLÓ: Rákóczi hivei között.-Vászon,olaj 84+ 124 cm.-Jelezve balra lent:Vázlat Rákóczi hivei Eperjesen Solari fogságából ki akarják menteni.Dr.Bugsch Gusztav úrnak hálája és tisztelete jeléül Budapest.1904.juli.14.Kimnach László.-Katona József Múzeum.Ltsz:56.42.-23.kép.Fekete repr. 298.old

SÜMEGI GYÖRGY:Nemes Marcell a mügyüjtő Adalékok a magyar mügyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA,III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975

KIMNACH LASZLÓ, festő

Nemes Marcell 1911-ben 80 képet ajándékozott a Kecske
méti Múzeumnak.-E gyujtemény jegyzéke:
84.-KIMNACH LASZLO: Rákóczi hivei között.-Vászon,olaj.
84+ 124 cm.-Jelezve balra lent:Vazlat Rákóczi hi
vei Eperjesen Solari fogságából ki akarják mente
ni.Dr.Bugsch Gusztáv úrnak halála és tisztelete
jelésül Budapest,1904.juli.14.Kimnach László.-Kato
na József Múzeum.-Ltsz:56.42.- 23.kép. 298.old

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a műgyűjtő Adalékok a ma-
gyar műgyűjtés századeleji történetéhez 275.old

DUMANIA,III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megyei Múzeumok
Közleményei, Kecskemét, 1975

Kimnach László

Karikaturát rajzolt önmagáról a Fészek bálon a klub falaira, több müvésztársával együtt. A lap külön mellékleten mutatja be a rajzokat.
Repr.

A HÉT, Bp. 1905. ápr. 23. XVI. évf.
17. ~~lap.~~ szám.

Kimnach László

Jókai Mór: Csataképek c. müvét illusztrálta a müvész. Egyik csatáról készitett müvét bemutatja a lap. Repr.
Többi képei "elevenen, mély dármaisággal interpretálják a nagy költőt."
X.:"Illusztrált diszmü" cimmel ir a Franklin kiadásában megjelent kötetről.

A HÉT, Bp. 1899. dec. 24. X. évf.
52. sz. 882. lap.

Kimnach László

Az Irodalom c. rovatban S.E.: Baksay Sándor: "Egy legenda vége" c. könyvéről ir, melyet a müvész eredeteti rajzaival adtak a Franklin Társulatnál.

A HÉT, Bp. 1899. nov. 19. X. évf.
47. sz. 777. lap.

Kinnach L

Szentlaszló Kürdel-
me a leagyábló
Kiunal. repr.
Vas Vys 1897. 264 l

MDK

Kimnach Jestön.

egy brocky-s női fejet mutat be.

Rónay Kázmér: A Székesfv.Képt.1937/38 évi uj szerzemnyei.
Képes Krónika.1939. 24.sz. 63-64.l.

MDK

Kimnach festöm.
1857

női fejével kiemlkedö alkotást láttat.

Kemle Béla: A Föv.Képtár uj szerzeményeinek kiáll.-a
Müvészet.1939.IV.évf. 27.sz. 69-70.l.

Kimnach László (1857-1906)

Huszárok a markotányosnő körül.
Olj f. 20x14 fa Ltsz:811. Sign.

Guggoló.
Olj f. 16.5x18.7 fa Ltsz:5003. Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Kimnach László M.D.K.

Bp. 1891.

Vasárnapi mulatság a népligetben. 13X19 cm. illusztráció Jókai Mór: Budapesti élet c. cikkéhez. id.mü 119-168.p.

Szign. Bálint B. sc. 91. $\frac{9.}{20.}$ - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.137.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893 körül.

Az ürömi mauzoleum. Szövegközti illusztráció Thirring Gusztáv: A budai hegyvidék c.cikkéhez. id.mü 535-551.p.

Szign. MK sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után M;K/?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.547.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1891.

Szent István-napi köremmenet. 13X19 cm. illusztráció Jókai Mór: Budapesti élet c. cikkéhez.id.mü 119-168.p.

Szign. Bálint B.sc. 91. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

o.m.9.k.Magyarország.III.1893.155.p.

MDK

Kimnach László, Bp.1857-u.o.1906.

Fürdő libák, olaj

Arad város nyilv. képtárában elhelyezett festmények és rajzok jegyzéke. 2o l. 1.

MDK

Kimnach László 200 frtos dij

Nepomuki sz. János, szinvázlat

A Műcsarnokból

VU 1882. XXIX.évf. 51.sz. 816-817 l.

Kimnach László
festő

M.D.K.

Frizdő lebák

Aradjegye. II. terem 46 sz. 20 l

Kimnach László festőművész
Szapuló asszonyok.Olajf.
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása
1900 szeptember 16

148. kép. *Német festő, 1520 körül: Kálvária.*

NÉMET FESTŐ, XVIII. század
Eszter Ahasverus előtt
Vászon, olaj, 80×100 cm.
Maszlaghy II., 298. szám.

NÉMET (BAJOR) FESTŐ, XVIII. század
Hadvezér arcképe
Vászon, olaj, 85·5×65 cm.

NÉMET FESTŐ, XVIII. század
Tájkép mitológiai alakokkal
Fa, olaj, 50×62 cm.

NÉMET FESTŐ, XVIII. század
Balthazar lakomája
Vászon, olaj, 90×110 cm.

NÉMET FESTŐ, XVIII. század
Női arckép
Vászon, olaj, 55×43 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

NÉMET FESTŐ, XVIII. század
Férfiarckép
Vászon, olaj, 60×53 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

NÉMET FESTŐ, 1790 körül
Férfiarckép
Vászon, olaj, 92×75 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

A TABÁNI TEMPLOM FRESKÓI.

A most restaurálás alatt álló tabáni templom falain, a felső festékrétegek lekaparása után érdekes freskókra bukkantak. Kiderült, hogy a freskók a mult század végén kerültek oda s Kimnach László festette őket. A fővárosi műemlékekre felügyelő bizottság mindent megtett, hogy a szép freskókat kellő módon restaurálják.

MAGÁNGYŰJTEMÉNYEK LÁTOGATÁSA.

A Magyar Gyüjtők és Művészetkedvelők Egyesülete azt a tevékenységet, melyet az elmult csonkaévben megkezdett, most nagyobb arányban készül folytatni. Pár hét mulva visszaérkeznek a kormányhoz felterjesztett alapszabályok s ezzel az alkalommal új szervező, taggyüjtő és továbbépítő munka fog megkezdődni. Az egyesület vezetősége a mostani őszi és téli évad programmjának összeállításáról már tárgyalásokat folytat. A közeljövőben tervbe van véve néhány nagyobb fővárosi magángyüjtemény megtekintése, köztük Wolfner Gyuláé, báró Schoen német követé stb. Vidéki kirándulásaik során az egyesület tagjai megtekintik a Herenden levő porcellángyüjteményt s ez alkalommal a veszprémi múzeumot, esetleg Székesfehérvár történeti emlékeit is megszemlélik. De természetesen folytatni fogják a Pannoniában a szokásos havi összejöveteleket s megbeszéléseket is. Ezek a multban pompásan bevált eszmecserék ezúttal is főleg a tagok által bemutatandó műtárgyakra s aktuális művészi emlékekre vonatkoznak. Igy a legközelebbi összejövetelek egyikén Csányi Károly igazgató bemutatja az esztergomi bazilika egyik XV. századi gobelinjét. De minden ilyen összejövetelen a műgyüjtők által hozott újabb szerzemények is megbeszélés tárgyai lehetnek. Az első ilyen összejövetel időpontját, valamint a tervezett herendi utazás idejét külön meghívón fogja a vezetőség a tagokkal közölni.

MODERN FRANCIA KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS BUDAPESTEN

Az egyre élénkülő nemzetközi művészeti kapcsolatok ujrafelvétele dolgában ismét igen jelentős kezdeményezésről folynak tárgyalások. Értesülésünk szerint jövő évi április havában az »Association Francaise d'Expansion et d'Échanges Artistiques«, amely a külföldi kiállításokat rendező hivatalos francia szervezet, nagyszabású kiállítást rendez a Nemzeti Szalon helyiségeiben a francia progressziv művészet legjavából. Közönségünknek és művészeinknek több mint két évtizede nem volt alkalmuk gyönyörködni és okulni a modern francia művészet termékeiben, leszámítva azokat a kiváltságosokat, akiknek módjukban áll a helyszinére, Párisba kiutazni. Azóta nagyot fordult a világ : posztimpresszionizmus, kubizmus, expresszionizmus váltogatták egymást. A franciák fölismerték azt a nagy gazdasági előnyt, amelyet az új művészet propagálása számukra jelent, e megfontolás eredményeként az új művészet hatalmasan megerősödött, gyüjtőinek tábora megszaporodott, az akadémikus irányzatnak föléje került. Amit az új művészet külföldön produkált, az kevés kivétellel halvány másolata a franciának. Különösen áll ez a németekre nézve. Közönségünk és művészeink szempontjából a francia bemutatkozás nagy kulturális eseménynek készül, mert a mértékadó egyéniségek legkitünőbb műveiből rendezik a kiállítást. A posztimpresszionisták közül : Signac, Bonnard, Vuillard, Maurice Denis, az ú. n. *avant garde* képviselőinek sorából : Picasso, Matisse, Modigliani, Rouault, Derain, Friesz, Laprade, Guerin, Dunoyer de Segonzac, Lhote, Vlaminck, Utrillo, Dufy lesznek jellemző műveikkel képviselve. Francia részről a kiállítás budapesti megszervezésének munkálataira dr. Rózsaffy Dezsőt kérték föl, aki esztendők óta sikerrel fáradozik a magyar-francia művészeti kapcsolatok szorosabbá tételén.

A Műgyűjtő 1928. 8-9 79.

A MŰGYÜJTŐ KRÓNIKÁJA

Tanács szószerint és helyesen »Országos Idegenforgalmi Tanács« tehát már van a kormány jóvoltából idegenforgalmi érdekeink előmozdítására. Ez a tanács is úgy mint a többi 684 eddig megalakult tanács, szabályszerűen egyesíti magában mindazokat a miniszteriális, póstai, vasúti, állami, városi, közintézeti s egyéb méltóságos urakat, akik az akták erdejével és a szónoklatok tömegével eddig is elősegítették azt, hogy idegenek forogjanak felénk. Haladást és az idők szellemével való kacérkodást jelent, hogy helyet kapott ebben a tanácsban a testnevelés, a sisport, sőt a repülőjáratok képviselője is, épen csak az idegenforgalom legfontosabb érdekeltjei, a kereskedők maradtak ki teljesen. Azok, akik egy-egy praktikus tanácsot is tudtak volna adni a Tanácsnak. Azok, akik nem föltétlenül hisznek az akták szentségében, a kegyelmes urak minden tudásában és az ujságközlemények hangos számadataiban. Azok, akik a hiányzó idegenforgalom minden hátrányát nyögik. És — ez egyszer — a kereskedők számkivetettségében osztoznak a múzeumok vezetői is, holott igazán érthetetlen, miként lehet idegent egy nagyvárosba vonzani a múzeumigazgatók s intézményeik közreműködése nélkül. Ki gondolna például egy berlini idegenforgalmi tanácsra Bode vagy Waetzoldt nélkül? Nálunk azonban hovatovább lábrakap a kereskedelmi testületek ilyfajta mellőzése, kivált a szellemi közintézmények vezetőinek csendes kifelejtése és a si-sport képviselőinek és a vidéki polgármestereknek előtérbehelyezése fontos kulturkérdésekben.

Művelődéstörténeti jelentősége van a német régiségkereskedelemnek, mondta ki az igaz szót egy előadó a szövetségi közgyűlésen, amelyet a német régiség- és műkereskedők a minap Münchenben tartottak. Ez a szövetség, mely lassan kiterjeszkedik az egész német birodalom régiségkereskedelmére, máris olyan fontos kérdésekről tárgyalt Drey titkos tanácsos elnöklete alatt, hogy szerepe és jelentősége elvitathatatlan. Beszámoltak a közgyűlésen arról, hogy mit tett a szövetség az aukciók rendjének új szabályozása érdekében. Megállapodtak az amerikai régiségkereskedelemmel a szorosabb együttműködés dolgában. Állást foglaltak az értéktelen műtárgyakkal folytatott házaló-kereskedés ellen s ebben a festők gazdasági szövetkezete is közreműködött a hatóságok előtt. De tanácskozások folynak olyan művészi szakértőkből álló testület megalkotásáról is, mely a német régiségkereskedők szövetségének minden tagjánál történt vásárlásokat tekintélyével garantálná. A külkereskedelem, és a múzeumgazdagítás, a műgyüjtés és a kereskedelmi etika fokozása csupa olyan kérdés, melyek előtérbe nyomulásával igazán kulturhistóriai lendületet kap a tisztességes német műkereskedelem.

Szőnyegért még soha és sehol sem fizettek akkora árat, mint az idei nyáron Londonban Christienél. Az alig 7.5×3.2 méteres csomózott szőnyegért 578.000 frankot fizetett ki a vevője. Ezt csak megközelítette pár héttel előbb egy 548.000 frankos Newyorkban elkelt Ispahan-szőnyeg, de ez bizony korántsem volt oly híres, mint a londoni. Ez utóbbit tudniillik úgy adták el, mint ama bizonyos »császárszőnyeget«, a Habsburg-gyüjtemény legnagyszerűbb darabját, mely Nagy Péter ajándéka gyanánt került 1689-ben Wienbe. A szőnyeg a safida uralkodók udvari szövőműhelyében: 1524—76. közt készült és a müncheni mohamedán-kiállításnak 1909-ben egyik fénypontja volt. Az összeomlás után az osztrák kormány nehezen bár, de megvált tőle s 1925-ben már horribilis árat fizettek érte. Eddig tart a szőnyeg legendás része. A hiteles valóság pedig a következő: A bécsi császári múzeumban két egyező tárgyú szőnyeg volt. Ezek egyike gyapjúszőnyeg, különféle hibákkal, melyet a schönbrunni kastélyban őriztek. Ez sohasem volt Münchenben, hanem az igazi »császárszőnyeg« volt ott, amelyik selyemből készült, teljesen hibátlan és amely még ma is megvan a bécsi iparművészeti múzeumban. Eladásra tehát a kevésbé értékes másodpéldány került. Végezetül pedig szőnyegkereskedelmi körökben ezt az árat még így sem tartják túlmagasnak s meg vannak arról győződve, hogyha történetesen Löwenstein belga bankár katasztrófája meg nem rendíti az európai pénzpiacot, többet is kaptak volna érte.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 SEP 27

Nógrád

Kimnach László

Gondok nyomában

Huzavonák a szécsényi volt Forgách-kastély helyreállítása körül

1021

A Magyarország műemléki topográfiája sorozat harmadik köteteként 1954-ben napvilágot látott Nógrád megye műemlékei című kötetben Kimnach László jelzetlen rajza látszik. Megjelent a Vasárnapi Újság 1894. évi 37. számában. A szécsényi kastély a park felől. A volt Forgách-kastélyt a várfalak felhasználásával a XVII. század második felében a Forgách család építtette, s a XVIII. században átépítették. Később a Pulszky, Grosz és a Lipthay család. A XIX. században a kocsifelhajtós árkádos teraszt beépítették. A csodálatosan szép barokk kastély északi oldalán a terep meredeken esik, itt egykor szép fákkal díszített park volt. És ma is park van, friss új, fiatal fákkal, gondozott sétautakkal, szeptemberi párával.

A kastélyt felújítják, hogy ismét régi pompájában ragyogjon, s vonzza szép, a szellem kincsei iránt érdeklődőket. S vonzza az idegent. (Nógrád egyik legjelentősebb műemléki együttese éppen Szécsényben van.) A kastélyban a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és a Nógrád megyei Múzeumi Szervezet kiállításai kapnak majd helyet. Továbbá itt lesznek a megyei múzeumok központi raktárai (régészet, megyetörténet, természettudomány, munkásmozgalom, képzőművészet), s a központi restaurátorműhely, amely a múzeumi szervezet tíz egységét szolgálja ki.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum az épület külön szárnyában a vadászati világkiállítás magyar anyagából vadászati és vadgazdálkodási állandó kiállítást rendez. A megyei múzeumi szervezet pedig Nógrád történetét 1867-ig feldolgozó kiállítást, időszakos képzőművészeti tárlatot, idős Szabó István Kossuth-díjas szobrászművész kiállítását nyitja meg itt. S ide kerül a szécsényi gimnáziumból a megyei iskolatörténeti tárlat is. Természetesen, nem egyik napról a másikra. Még akkor sem, ha a felújítási munkálatokkal ez év december 31-ig elkészülnének. S a kiállítások megnyitása után néhány évvel — terv szerint — múzeummá válna a kastély, amely addigra már eleget tenne az intézmény hármas követelményének (gyűjtés, feldolgozás, kiállítás).

De mikor fejeződnek be a felújítás munkálatai?

A kiviteli szerződést 1970. szeptember 4-én kötötték meg a szécsényi TÖVÁLL-lal, bár már ezelőtt is folytak a kastélyban karbantartási munkák. A befejezési határidő azóta szinte folyamatosan módosul. Most: 1972. december 31.

Vizler Istváné, a TÖVÁLL főmérnökéé a szó.

— Jelenleg a belső fűtésszerelést és szakipari munkát végzünk. „Féloldalasan" dolgozunk, az épület egyik szárnyában. A másik földszintjén még Lipthay Béla lakik, elköltözéséig nem tudjuk e szárnyon megkezdeni a munkát. Egyébként általános szerződés alapján végezzük a kivitelezést, az épület dokumentációja csaknem teljes. A megyei beruházási vállalat készíti a terveket, néhány kérdésre még tőlük is várunk választ. A határidőre most már nemigen tudunk végezni, különösen a lakó elköltözésének további húzódása miatt. Télen téliesíthetünk, s dolgozhatunk. Így tavaszra befejezhetjük a munkálatokat.

Mi dr. Földi Lászlóné, nagyközségi tanácstitkár véleménye?

— A kiköltözés lebonyolítása nem megy könnyen. Eddig három lakót már elköltöztettünk. Most cserékkel egy három szobás, komfort nélküli lakást ajánlunk fel, de a lakó beteg. A lebonyolítást megkezdtük, talán október közepére megoldjuk az elköltöztetést.

Tehát: október közepére. Talán. Kissé hosszúnak tartjuk ezt a határidőt. A Földiné által említett bútorok elhelyezésének dolga — részben védett tárgyakról van szó — nem lehet gond. Dr. Molnár Pál megyei múzeumigazgató szerint elhelyezéséről a kastélyban gondoskodnak. A felújítás már hosszú ideje húzódik, ideje lenne az érdekeltek figyelmét ismételten felhívni erre. Még egy gond is van. A kastélyhoz csatlakozó melléképület ugyancsak műemlék, az Országos Műemléki Felügyelőség ragaszkodik felújításához. Azonban állaga rendkívül rossz, falai dőlnek, szinte újjá kellene építeni, ez roppant nagy összegbe, több mint egymillióba kerülne, laikus becslés szerint is. A kastély felújítása mintegy 10—12 millió lesz, újabb pénz előteremtésére magyei erőből nincs lehetőség. Az Országos Műemléki Felügyelőség lehetőségeit nem ismerjük, azonban ismételten szükségesnek látnánk, ha az épületrész sorsáról döntés születne. Ezen túl még egy — s már nem műemléki — gazdasági épület is akadályt jelenthet, amelynek lebontását a községnek kellene ugyancsak mielőbb megoldani, már csak a fűtés miatt is. Helyére kerülhetne a főépület központi fűtését szolgáló kazán.

Korábban a községben a kastély épületébe házasságkötő termet, vagy különböző szervek klubjainak berendezését is tervezték. Erre nincs mód, a környezet, a műtárgyak védelme ezt nem teszi lehetővé. Ezt mi is így tartjuk helyesnek.

Folyik a felújítás. Akinek dolga akad körülötte, jó lenne, ha kissé gyorsabban elvégezné. Ki-ki a ráháruló teendőt. A felújítás vontatottan folyik.

Tóth Elemér

Tamás, Juhász — Andó, Putnok — Ferencz (Oláh), Molnár K., Jenei, Filkor, Takács (Váradi). **Edző:** Benke János. A kemény, sportszerű mérkőzés I. félidejében a széllel is támogatott hazaiak játszottak meddő mezőnyfölényben. A vendégek sikeresen védekeztek, s a 18. percben közvetlen szabadrúgásból vezetést szereztek. A 73. percben a hazaiak egy formás támadásból származó kapáslövéssel egyenlítettek. A kazáriak vezettek átgondoltabb, erőteljesebb támadásokat. A 80. percben a kifutó Szegedit is kicselezve esett a sorsdöntő gól. A hazai csatársor gyenge teljesítményt nyújtott. **Góllövő:** Tőzsér, Géczi, ill.: Oláh. **Jó:** Gecse, Tőzsér, Balogh, Kovács B., ill.: Tamás, Oláh.

Egyházasgerge—St. Volán 4:2 (2:1)

Egyházasgerge, 200 néző v.: Horváth II. **E.-gerge:** László Z. — Gordos Z., László A., Gordos I. — Pilisi, Gordos L. — Gecse A., Gecse Á., Gordos A. (Gordos V.), Simon, Gordos O. **Edző:** László László. **St. Volán:** Visnyovszki — Pozsonyi, Muflár (Bencsik), Kővári — Pusnyik, Iványi J. Hoffmann, Sándor, Kissimon, Pénzes, pár.

Somoskőújfalu—R 3:1 (2:0)

Somoskőújfalu, 300 néző, v.: Benkő: **Somos:** Balázs Z. — Szabó A., Eisler, Berta — Czikora, Rozgondi — Séber, Kakuk (Gabora), Jusztin (Szentiványi), Balázs E., Szabó O. **Edző:** Tóth István. **Romhány:** Varga J. — Varga I., Kaliczka I., Pásztor — Gyurcsó, Terman — Zagyvai (Tanhauser), Turi, Leszák, Balázs, Meló. **Edző:** Vasas István. A változatos, színvonalas mérkőzés 20. percében Séber jó cselekkel az alapvonalig jutott, onnan visszagurított Jusztin elé, s a középcsatár a bal sarokba helyezte a labdát. 1:0. Negyedóra múlva Szabó O. vitte fel a labdát, s a kapus kezét érintve jutott a hálóba 16 méterről meglőtt lövése. 2:0. Szünet után is mindkét kapu sokat forgott veszélyben. A 60. percben Rozgondi cselezgetett a somosi térfél közepén, Túri elvette tőle a labdát, s a kapujából kinn álló Balázs Z. felett a hálóba ívelte. 2:1. Tíz

di, Török, Hulitka, Bábel.

Karancskeszi—Bgy. Volán 1:0 (0:0)

Karancskeszi, 300 néző, v.: Simkó. **K.-keszi:** Gombkötő — Bakos, Básti, Lőrincz — Vanya, Kazareczki, Sztrémi — Zsidai, Tarjáni, Szecskó. Romhányi. Cs.: Nagy S. **Edző:** Kollár Gyula. **Bgy. Volán:** Naszály — Deme, Halas, dr. Halász — Bernáth, Loksa — Berki (Hugyecz), Szilágyi, Szalai, Fedor, Gajdos. **Edző:** Vidomusz János. Változatos, nagy küzdelmet vívott a két csapat. A támadósorok nem találtak ellenszert a nagyszerű védőjátékhoz. A 84. percben Tarjáni gólja döntötte el a hazaiak javára a mérkőzést. **Jó:** Gombkötő, Básti, Lőrincz, Romhányi, ill.: Deme, dr. Halász, Szilágyi.

A BAJNOKSÁG ÁLLÁSA

1. St. ZIM	6	6	-	-	26- 6	12
2. Somos	6	4	1	1	19- 8	9
3. K.-keszi	6	4	1	1	12- 8	9
4. Hugyag	6	3	1	2	18-10	7
5. Romhány	6	3	1	2	6- 6	7
6. M.-verebély	6	3	1	2	12- 3	7
7. Mohora	6	3	1	2	9-10	7
8. K.-lapujtő	6	3	1	2	5- 8	7
9. KM Egyetért.	6	3	-	3	12- 9	6
10. E.-gerge	6	2	1	3	10-18	5
11. Bgy. Volán	6	1	2	3	6- 7	4
12. St. Bányagép	6	2	-	4	9-14	4
13. St. Volán	6	1	2	3	10-17	4
14. Vörös Csill.	6	1	1	4	10-18	3
15. Ötvözet MTE	6	1	1	4	9-14	3
16. Dejtár	6	1	-	5	4-11	2

Összeállította:
Andó Miklós

APRÓHIRDETÉSEK

OKKERSÁRGA legújabb Fiat Cupé 903-as igényesnek eladó. Telefon: 22-95.

KŐMŰVES kisiparos, sürgős munkát határidős átadásra vállal. Cím: a 22-94 telefonon.

HELYHIÁNY miatt sürgősen eladó, nagylevelű Philodendra hét levéllel. Újakna, 23/a. alatt.

MAGÁNJÁRÓ szalagfűrész eladó. Sóshartyán, Kossuth u. 23. Simon Gyula.

FÉRFI RAKTÁRI dolgozókat felvesz a PIÉRT Vállalat, Salgóbánya. Erkölcsi bizonyítvány szükséges.

VOLKSWAGEN 1300-as kifogástalan állapotban, két és fél éves, kék színben eladó. Salgótarján, Dimitrov u. 22. Telefon: 20-32.

Kimnach László M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Bakonszegi usztató. 13X19 cm. illusztráció Ballagi Aladár: A Bihari sikság c. cikkéhez.id.mü 397-428.p.

Szign. Bálint B.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.413.p.

Kimnach László M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

A herpályi csonkatorony. Kezdőkép Ballagi Aladár: A Bihari sikság c. cikkéhez. id. mü 397-428.p.

Szign. Bálint sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891. 397.p.

M.D.K.

Kimnach László

Budapest, 1891 körül.

Halászok a cirkói réten. Szövegközti kép Ballagi Aladár: A Bihari sikság c. cikkéhez.id.mü 397-428.p.

Szign. nélk. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.419.p.

Kimnach László M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

A Sebes-Kőrös partja. Szövegközti illusztráció Ballagi Aladár: A Bihari síkság c. cikkéhez.id. mü 397-428.p.

Szign. Kimnach - E.J.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után E.J./?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.417.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1894.

Az oroszvári kastély. Szövegközti illusztráció Rodiczky Jenő: Mosonmegye c. cikkéhez.id.mü 439-464.p.

Szign. Bálint B.sc. 94 - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.13.köt.Bp.1896.Magyarország.IV.453.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1896 körül.

Mohács mezeje a Csele-pataki emlékoszloppal. Szövegközti illusztráció Baksay Sándor: Baranyamegye c. cikkéhez. id.mü 322-360.p.

Szign. nélk. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.13.köt.Bp.1896.Magyarország.IV.351.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1896 körül.

A lengyeli Apponyi Sándor-féle könyvtár a kastélyban. Szövegközti illusztráció Baksay Sándor: Tolnamegye c. cikkéhez.id.mü 267-291.p.

Szign.nélk. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.13.köt.Bp.1896.Magyarország.IV.289.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1896 körül.

A lengyeli Apponyi Sándor-kastély.Szövégközti illusztráció Baksay Sándor: Tolnamegye c. cikkéhez. id.mü 267-291.p.

Szign. nélk. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.13.köt.Bp.1896. Magyarország.IV.289.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1896 körül.

Tolnai németek. Szövegközti illusztráció Baksay Sándor: Tolnamegye c. cikkéhez.id.mü 267-291.p.

Szign. K.H.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után K.H./?/ egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny. (13.köt./ O.m.Bp.1896.Magyarország.IV.283.p.

Tol

Kimnach László M.D.K.

Bp.1892.

Sárközségi lányok a játszón. 13X19 cm. Illusztráció Baksay Sándor: Tolnamegye c. cikkéhez. id. mü 267-291.p.

Szign. Bálint B.met.92.XII. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

U.m.13.köt.Bp.1896.Magyarország.IV.277.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1894.

A szegszárdi megyeháza. Illusztráció Baksay Sándor: Tolnamegye c. cikkéhez.id.mü 267-291.p.

Szign. Bálint B.sc.94. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.13.köt.Bp.1896.Magyarország.IV.275.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1894.

Selyemhernyótenyésztők. Illusztráció Baksay Sándor: Tolnamegye c. cikkéhez.id. mü 267-291.p.

Szign. Bálint sc. 94 - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.13.köt. Bp.1896.. Magyarország.IV.275.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1894.

Szegszárd. Illusztráció Baksay Sándor: Tolnamegye c. cikkéhez. id. mü 267-291.p.

Szign. Bálint sc. 94 - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.13.köt.Bp.1896.Magyarország.IV. 275.p.

M.D.K.

Kimnach László

Bp.1894 körül.

Dunaföldvár. Szövegközti kép Baksy Sándor: Tolnamegye c. cikkéhez.id.mü 267-291.p.

Szign. Bálint sc.94 - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.13.köt.Bp.1896.Magyarország.IV. 271.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1894.

Az egykori dunaföldvári apátság tornya. Szövegközti fametszet Baksay Sándor: Tolnamegye c. cikkéhez. id.mü 267-291.p.

Szign. Bálint sc.94 - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.13.köt.Bp.1896.Magyarország.IV.271.p.

MDK

Kimnach László, festö
1857-1906

Feketeruhás nö. Jelzett. Olf.
Az udinei pályaudvar. Ceruzarajz.

Árverési Közlöny. Festm., rajzok. 1936 okt. 4. rk. sz.
34.1.

MDK

Kimnach László,festö

Ház a domboldalon. Jel.a hátlapon. Olf. Vászon.
Mithológiai jelenet. Jel. Vizfestm.

v.Ernst Muzeum VI.művészeti XIXXXX aukció. Kiáll. 1947
Kat. 17.1. XXXX 1947 okt.12-19.

M.D.K.

Kimnach László /1857-1906/

404. Huszárok a markotányosnő körül. Olajf. 20x14 fa.
405. Guggoló. Olajf. 18.5x18.7 fa.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet,
MUMOK. Bp. 1952. 28. l.

Kimnach László MDK.

Bp.1900.

Szécsény környéki palóc népviselet. 13 x 19 cm. illusztráció Istvánffy Gyula: A palócok c.cikkéhez. id.mü 181-194.p.

Szign. Kimnach L. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 187.p.

Kimnach László MDK.

Bp.1900.

A barátok klastroma Szécsényben. Illusztráció Nagy Iván: Nógrádmegye c.cikkéhez. id.mü 107-137. p.

Szign. Bálint B.sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint B[enedek] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 127.p.

Kimnach László MDK.

Bp.19oo.

A szécsényi kastély. Illusztráció Nagy Iván: Nógrádmegye c.cikkéhez. id.mü 1o7-137.p.

Szign. Bálint B.sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint B[enedek] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 127.p.

Kimnach László MDK.

Bp.1900.

Mezőkövesdi matyóház. Zárókép Istvánffy Gyula: A palócok c.cikkéhez. id.mü 181-194.p.

Szign. nincs felt. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 194.p.

Kimnach László MDK.

Bp.1900.

Palóc ház és élete. 13 x 19 cm. illusztráció Istvánffy Gyula: A palócok c.cikkéhez. id.mü 181-194.p.

Szign. nincs felt. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 191.p.

Kimnach László MDK.

Bp.19oo.

Somoskő és Salgó vára a bazaltsziklákkal. 13 x 19 cm. illusztráció Nagy Iván: Nógrádmegye c.cikkéhez. id.mü 1o7-137.p.

Szign. Rauchbauer sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Rauchbauer [K.] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 131.p.

Kimnach László MDK.

Bp.1900.

Salgótarjáni bányaélet. Szövegközti illusztráció Nagy Iván: Nógrádmegye c.cikkéhez. id.mü 107-137.p

Szign. nincs felt. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 133.p.

Kimnach László MDK.

Bp.1900.

Kékkő vára. Szövegközti illusztráció Nagy Iván: Nógrádmegye c.cikkéhez. id.mü 107-137.p.

Szign. Bálint sc. 89. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint [Benedek] egyszinü fametszete. 1889. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 117.p.

Kimnach László MDK.

Bp.19oo.

A hodrusbányai zuzótelep. Szövegközti illusztráció Farbaky István: Bányászat és kohászat c.cikkéhez. id.mü 91-1o7.p.

Szign. nincs felt. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 1o5.p.

Kimnach László MDK.

Bp.19oo.

Bányatelep Hodrusbányán. Szövegközti illusztráció Farbaky István: Bányászat és kohászat c.cikkéhez. id.mü 91-1o7.p.

Szign. RK. sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után R[auchbauer] K. egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. lol.p.

Kimnach László MDK.

Bp.19oo.

Bányavasut a hodrusbányai bányában. Szövegközti illusztráció Farbaky István: Bányászat és kohászat c.cikkéhez. id.mü 91-1o7.p.

Szign. B.B.sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után B[álint] B[enedek] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M. Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 1o3.p.

Kimnach László MDK.

Bp.19oo.

Bányamunka. Szövegközti illusztráció Farbaky István: Bányászat és kohászat c.cikkéhez. id.mü 91-1o7.p.

Szign. nincs felt. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 93.p.

Kimnach László MDK.

Bp.19oo.

A márianosztrai fegyház és a fegyencek. Szövegközti illusztráció Sajó Sándor: Hontmegye c.cikkéhez. id.mü 61-91.p.

Szign. K.H.sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után K.H. egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország. VI.köt. 89.p.

Kimnach László MDK.

Bp.19oo.

A drégelyi Szondy-kápolna. Szövegközti illusztráció Sajó Sándor: Hontmegye c.cikkéhez. id.mü 61-91.p.

Szign. nincs felt. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 71.p.

Kimnach László MDK.

Bp.1900.

A drégelyi várrom. Szövegközti illusztráció Sajó Sándor: Hontmegye c.cikkéhez. id.mü 61-91.p.

Szign. nincs felt. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 71.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1890 körül.

Simontornya. Szövegközti illusztráció Pasteiner Gyula: Épitészeti emlékek a Dunántul c. cikkéhez. id.mü 107-168.p.

Szign. Bálint sc. 91 - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir. Állny.

O.m.13.k.Magyarország.IV.1896.153.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893 körül.

A M.Nemzeti Muzeum képtárából: németalföldi képek. 19X13 cm. illusztráció Pulszky Ferenc: A Magyar Nemzeti Muzeum c. cikkéhez.id.mü 209-228.p.

Szign. K. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.225.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893. körül.

Bpi rendőrök. Szövegközti illusztráció Jókai Mór: Budapesti élet c. cikkéhez. id. mü 119-168.p.

Szign. KH sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után KH/?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.161.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893 körül.

Szigligeti Ede. Szövegközti illusztráció Váczy János: A magyar irodalom c. cikkéhez.id.mü 245-338.p.

Szign. nélk. - Morelli G.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fmaetszete Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir. Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.309.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893 körül.

Katona József. Szövegközti illusztráció Váczy János: A magyar irodalom c. cikkéhez. id.mü 245-338.p.

Szign.nélk. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.MagyarországIII.1893.303.p.

Kimnach László M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

XVI.és XVII.századbeli magyar fegyverek. 20X14cm. illusztráció Pauler Gyula: A Habsburg-házbeli királyok kora c. cikkéhez.id.mü 145-262.p.

Szign. Rauchbauer K.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Rauchbauer K/?/ egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.155.p.

Kimnach László M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

II.Ulászló. Szövegközti illusztráció Szabó Károly: A vegyes házakbeli királyok kora c. cikkéhez. id.mü 91-138.p.

Szign. Bálint sc.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete.M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt. 135.p.

A portré előképe a gráci Johanneumban őrzött "Dietrichsteini eljegyzés" cc. festmény.

Kimnach László M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Anna hercegnő, II.Ulászló leánya. Szövegközti illusztráció Szabó Károly: A vegyes házakbeli királyok kora c. cikkéhez. id.mü 91-138.p.

Szign. Bálint B.sc.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt. 137.p.

A portré előképe a gráci Johanneumban őrzött "Dietrichsteini eljegyzés" c. festmény.

Kimnach László M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Vadászjelenet, Falfestmény a vajda-hunyadi vár loggiájában. Szövegközti illusztráció Szabó Károly: A vegyes házakbeli királyok kora c. cikkéhez. id. mü 91-138.p.

Szign. Mesés sc.

- - rajza után Mesés /?/ egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.lll. l.

M.D.K.

Kimnach László

Budapest, 1888 körül.

A pozsonyi városház kapuboltozatának zárókövei. Illusztráció Szabó Károly: A vegyes házakbeli királyok kora c. cikkéhez. id.mü 91-138.p.

Szign. R.K. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Rauchbauer K/?/ egyszinü fametszete, készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt. 101.p.

M.D.K.

Kimnach László

Budapest, 1888 körül.

Falfestményes ablak a vajda-hunyadi vár loggiájában. 18X14 cm. illusztráció Szabó Károly: A vegyes házakbeli királyok kora c. cikkéhez. id. mü 91-138.p.

Szign. Mesés sc.

- - rajza után Mesés /?/ egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt. 107.p.

M.D.K.

Kimnach László

Budapest, 1888 körül.

Falfestmények a vajda-hunyadi vár loggiájában. 21X13cm. illusztráció Szabó Károly: A vegyes házakbeli királyok kora c. cikkéhez. id,mü 91-138.p.

Szign.Bálint B. sc.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.109.p.

M.D.K.

Kimnach László

Budapest, 1888 körül.

Szent László legendája. Freskórészlet a fülei templomból. Szövegközti illusztráció Szabó Károly: Az Árpád-királyok kora c. cikkéhez. id.mü 55-90.p.

Szign. Mesés K. sc.

- - rajza után Mesés K/?/ egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.66.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893 körül.

Jósika Miklós. Szövegközti illusztráció Váczy János: A magyar irodalom. c. cikkéhez.id.mü 245-338.p.

Szign. nélk. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893. 323.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893 körül.

Révai Miklós. Szövegközti illusztráció Váczy János: A magyar irodalom c. cikkéhez.id.mü 245-338.p.

Szign. nélk. - Morelli G.F.i.

- -nak Donát János festménye után készült rajza nyomán fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.279.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893 körül.

A Ferenc József intézet egyik tanuló terme. Szövegközti kép Berzeviczy Albert: Budapest iskolái c. cikkéhez.id.mü 193-209.p.

Szign. nélk. Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.2o7.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1899.

Nagyszombatvidéki népviselet. 13 x 19 cm. illusztráció Ortvay Tivadar: Pozsony és Pozsonymegye c.cikkéhez. id.mü 177-228.p.

Szign. K - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 15.köt. Magyarország V. 189.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1896.

A nagyszombati városháztorony és a főtér. Szövegközti illusztráció Ortvay Tivadar: Pozsony és Pozsonymegye c.cikkéhez. id.mü 177-228.p.

Szign. Bálint.sc.96. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint [Benedek] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m. 15.köt. Magyarország V. 223.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1901.

Vajdahunyad vár egyik lépcsőfeljárata. Szövegközti illusztráció Pasteiner Gyula: Építészeti emlékek a magyar királyság megalakulása óta c.cikkéhez. id.mü 37-98.p.

Szign. Rauchbauer sc. - M.G.

-- rajza után Rauchbauer [K.] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 2o.köt. Magyarország VII. 61.p.

MDK

Kimnach László, 1857-1906

Tanulmány, cer.

" "

Ülő férfi, "

Árv.Közl. 1929. jun. 4.rk.sz.

24 l.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1894.

A mátraverebélyi templom. Szövegközti illusztráció Pasteiner Gyula: Épitészeti emlékek Felső-Magyarországon c.cikkéhez. id.mü 45-176.p.

Szign. Kimnach - Bálint B.sc.94. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint B[enedek] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m. 15.köt. Magyarország V. 95.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp. 1896.

A nagyszombati társaskáptalan templomának belseje. 19 x 13 cm. illusztráció Pasteiner Gyula: Építészeti emlékek Felső-Magyarországon c.cikkéhez. id. mü 45-176.p.

Szign. Bálint.sc.96. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint [Benedek] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m. 15.köt. Magyarország V. 73.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1899.

Erdődy Anna siremléke. (A pozsonyi koronázó templomban.) 19 x 13 cm. illusztráció Pasteiner Gyula: Építészeti emlékek Felső-Magyarországon c.cikkéhez. id.mü 45-176.p.

Szign. nélk. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 15.köt. Magyarország V. 159.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1899.

A gombos-bogojevói gőzkomp. 13X19 cm. illusztráció Hirc Károly: Eszék c. cikkéhez.id. mü 509-524.p.

Szign. Kimnach - Bálint B.sc.89 - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.21.Magyarország.VIII.köt.523.p.

M.D.K.

Kimnach László

Budapest, 1888.

Bivaly-fogat a Sárközön. Illusztráció Hoitsy Pál: A pesti sikság c. cikkéhez.id.mü 169-192.p.

Szign. Kimn - Bálint B.sc.88 - Morelli F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.183.p.

M.D.K.

Kimnach László

Budapest, 1891 körül.

Mocsaras táj a Sárközön. Illusztráció Hoitsy Pál: A pesti sikság c. cikkéhez.id.mü 169-192.p.

Szign. Kimnach - Pásztor J. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Pásztor József egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.181.p.

M.D.K.

Kimnach László

Budapest, 1888 körül.

Vasuti hid a Száván. 13X19 cm. illusztráció Lukács Béla: Közlekedésügyi intézmények c. cikkéhez. Id. mü 512-526.p.

Szign. Kimnach - Pásztor - Morelli G.F.i.

- - rajza után Pásztor József egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.1888.521.p.

Kimnach László M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

A Mohi puszta. Kezdő kép Kandra Kabos: A mátraalji síkság c. cikkéhez. id.mü 257-270.p.

Szign. N.K.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után N.K./?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.257.p.

Kimnach László M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Kalocsai népviselet. 19X13 cm. illusztráció Hoitsy Pál: Jellemvonások a népről c. cikkéhez.id.mü 220-230. p.

Szign. Kimnach - Buccarich sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Buccarich Emil egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny. O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.227.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893 körül.

Faragott kövek Mátyás király palotájából. Szövegközti illusztráció Salamon Ferenc: Budapest története c. cikkéhez. id. mü 7-72.p.

Szign. Kimn. - R.K.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után R.K./?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.-

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.33.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893 körül.

Pesti és budai polgárőrség. 19X13 cm. illusztráció Salamon Ferenc: Budapest története. c. cikkéhez. id.mü 7-72.p.

Szign. MK sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után MK /?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.57.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1893 körül.

A pesti Városház-tér az 1838-i árvizkor. Szövegközti illusztráció Salamon Ferenc: Budapest története c. cikkéhez. id.mü 7-72.p.

Szign. nélk. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.61.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1887 körül.

Régi magyar csataképek. A Rozgony melletti ütközet. Andrian-Werburg Frigyes és Hunfalvy Pál: Néprajzi bevezetés c. cikkéhez. id.mü 339-373.p.

Szign. Pásztor J.sc.

- - rajza után Pásztor János egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.I.k.Magyarország. Bev.köt.1887.367.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1887 körül.

Szerb harcosok a rigómezei ütközetben. Szövegközti illusztráció Werburg Frigyes és Hunfalvy Pál: Néprajzi bevezetés c. cikkéhez. id. mü 339-373.p.

Szign. nélk.= Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.I.k.Magyarország.Bev.köt.1887. 371.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp.1887 körül.

Attila csatája. Szövegközti illusztráció Andrian-Werburg Frigyes és Hunfalvy Pál: Néprajzi bevezetés c. cikkéhez. id.mü 339-373.p.

Szign. Pásztor J.sc.

- - rajza után Pásztor János egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.I.k. Magyarország. Bev.köt. 1887.367.p.

Kimnach László M.D.K.

Bp. 1887 körül.

Szent László csatája a kunokkal. Szövegközti illusztráció Werburg Frigyes és Hunfalvy Pál: Néprajzi bevezetés c. cikkéhez. id. mü 339-373.p.

Szign. Endlich sc.

- - rajza után Endlich /?/ egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.I.k. Magyarország. Bev.köt.1887. 369.p.

TANFOLYAMOK **Kreativitásfejlesztő önismereti tanfolyam** kedd 17.30—19.00-ig. Vezeti Takács Bernadett iparművész, (06 30) 357-0235. Részvételi díj: 1500 ft/alkalom, 6000 ft/hó. E-mail: indivizual@axelero.hu. (Klebelsberg Központ)

NYUGDÍJASOKNAK **BIMBÓ ÚTI NYUGDÍJASKLUB: OKTÓBER 3-án: Autóbuszos kirándulás Albertirsára, Ceglédre és Tápiószentmártonba. 10-én: Mindenszentek hava, októberi jeles napok.** Összejöveteleinket minden kedden 15 órától tartjuk. Sok szeretettel várunk minden kerületünkben élő nyugdíjas polgárt a hagyományőrző nyugdíjas klubba. Minden szerdán 15–20 óra között **bridzskört** tartunk kerületi irodánkban. Kávé, üdítő, sütemény! (1022 Bimbó út 63., tel.: 326-7273)

- **BUDAI NAPSUGÁR NYUGDÍJASKLUB:** (Közéleti Mozgalom helyisége, 1024 Keleti K. u. 22., információ az októberi programokról: 275-0169, rögzítő is.)
- **HIDEGKÚTI NYUGDÍJASKLUB:** Az októberi **idősek hónapja** alkalmából a tagok életkoruk örömeiről és problémáiról beszélgetnek majd, hogy okuljanak és örüljenek a számukra fontos dolgoknak. Megemlékeznek az ötven évvel ezelőtti forradalomról, fejet hajtanak a hősök és harcosok előtt. A klubnapok októbertől 15 órakor kezdődnek. (1028 Máriaremetei út 37., tel.: 376-8678)
- **ORSZÁGOS NYUGDÍJAS POLGÁRI EGYESÜLET II. KERÜLETI SZERVEZETE: OKTÓBER 4.,** 17.00.: **Évadnyitó klubdélután** és a további programok megbeszélése. (1024 Keleti K. u. 13/b, tel.: 212-5030). **OKTÓBER 21.,** 14.00.: **A nagyváradi Kiss Stúdió 56-os emlékműsora** (dokumentumok és versek). Helyszín: Tamás Alajos Közösségi Ház (1024 Rómer Flóris u. 4.).
- **RÓZSADOMBI NYUGDÍJASKLUB:** minden csütörtökön 9–12.30-ig. A nyári élmények megbeszélése után lehetőség van jelentkezni az őszi kirándulásokra: az **OKTÓBER 3-i Idősek világnapja** (Sopron, Balf, Nagycenk) és a **NOVEMBER 29-i Advent Bécsben kirándulásra. Jogi tanácsadás** minden hónap első csütörtökén 16 órakor: **dr. Kovács Ilona jogtanácsos** várja az érdeklődőket. A karácsonyi és szilveszteri programokról a klubirodán adunk részletes információt. (1024 Margit krt. 48., tel.: (06 20) 921-6588, (06 20) 242-2697)
- **MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT NYUGDÍJASKLUB:** Kéthetenként pénteken 15–17 óráig várja új és régi klubtagjait. A következő **klubnap: OKTÓBER 6.** (1022 Marczibányi tér 5/a)

KLUBOK **Kisgyermekesek klubja** keddenként 10.00–13.00-ig a Tamás Alajos Közösségi Házban, a II. kerületi Családsegítő Csoport irányításával. Előtte **jóga** minden korosztálynak 9.00–10.00-ig. A belépés díjtalan. (1024 Rómer Flóris u. 4., tel.: 225-7956)

- Minden szerdán 15–20 óra között **bridzskör.** Kávé, üdítő, sütemény! (MDF II. kerületi irodája, 1022 Bimbó út 63.)
- **Ami a zárójelentésből kimaradt... klub krónikus betegségben szenvedőknek és hozzátartozóiknak** minden hónap utolsó szerdáján 14.30–16 óráig. (Családsegítő Szolgálat, 1022 Fillér u. 50/b, tel.: 225-7956)
- **Mentális problémával élők klubja** minden hónap első hétfőjén 16–18 óráig. Hozzátartozók részére problémaelemző beszélgetés minden hónap utolsó hétfőjén 15–17 óráig. Filmvetítés minden hónap második csütörtökén 15.45-től a II. sz. Gondozási Központban. (1022 Fillér u. 50/b)
- **Bridzsklub** minden pénteken 18–22 óráig bridzselni tudóknak. A részvétel ingyenes. Jelentkezés Mátyus Dezsőnél, tel.: 397-3026, (06 30) 393-6948 vagy a helyszínen. (Klebelsberg központ)
- **MICVE KLUB** (1027 Frankel Leó út 49., tel.: 326-1445)
- **FÉNY KLUB: OKTÓBER 2.,** 18 .00: **Thai chi-erőgyűjtő és csakra gyakorlatok.** Vezeti: dr. Czeke András. (1024 Moszkva tér 3., I. em. Tel. du. 315-0432 és (06 30) 984-4002)

Tudományról másként

A Jövő Iskolája a jövő tudományát a legmodernebb pedagógiai eszközök, személyre szabott, egyéni készségeket fejlesztő nevelési gyakorlat szeretteti meg a 6–18 éves diákokkal. Korosztályi bontásban, kis csoportokban az alkalmazható tudást, a kritikai szemléletet, az önálló gondolkodást kifejlődését segítik elő a foglalkozások. A Jövő Háza kiállításon felhalmozódott ismeretanyagot, például a legmodernebb genetikai kutatásokat vagy csillagászati ismereteket alternatív pedagógiai módszerekkel sajátíthatják el az ide látogató iskolai csoportok. Képzeletbeli bolygóközi utazáson, a földönkívüliek felkutatásában vehetnek részt a gyerekek, és eddig ismeretlen, távoli bolygók felszínét vizsgálhatják a legmodernebb technika segítségével. A biológia végtelen lehetőségeit és emberi határait vethetik össze a kritikus fiatal résztvevők.

Regisztrációs és információs telefonszám: 336-4090, e-mail: oktatasszervezes@jovohaza.hu. Bővebb információ a foglalkozásokról és a programokról a www.jovohaza.hu honlapon olvasható.

A Kájoni János Ferences Ház állandó foglalkozásai

- **Gyerekeknek: Mazsi-torna apróságoknak:** kedd, csütörtök 16.30–17.30-ig (földszinti nagyterem). **Néptáncoktatás** a 6–8 éves korosztálynak: kedd 16.30–17.30-ig (emeleti cserkészterem). **Kézműves foglalkozás** nagycsoportos óvodás és általános iskolás korosztálynak szombat 9.00–12.00-ig (emeleti zeneterem). **Baba-mama-klub** minden szerdán 10.00–12.00-ig (emeleti cserkészterem).
- **Fiataloknak: rajzoktatás** csütörtök 16.00–18.00-ig (földszint kisterem).
- **Női alakformáló torna** (korosztálytól függetlenül): kedden és csütörtökön 8.00–9.00 óráig, 19.00–20.00-ig, illetve 20.00–21.00-ig (földszint nagyterem).
- **Nyugdíjas hölgyeknek: életmód-tanácsadás és csontritkulás-megelőző torna:** kedden és csütörtökön 12.00–13.30-ig (földszint nagyterem).
- **Stretching** (nyújtó és lazító gyakorlatok hölgyeknek angol és magyar nyelven): csütörtök 14.00–15.00-ig (földszint nagyterem).
- **Operaénekesi mesterkurzus** az Opera Viva Egyesület szervezésében (változó helyszíneken): hétfő, szerda és péntek délután és szombat délelőtt (érdeklődni lehet: pfa@pfa.hu).
- **Cserkészet:** hétfő és péntek délután, valamint szombat délelőtt (emeleti cserkészterem), bővebb információ: treemail@freemail.hu.
- **Zenetanítás és zenekari próba** a Parafónia együttes tagjainak A Zene Mindenkié Egyesület szervezésében (fogyatékkal élő fiatalok zenetanítása): hétköznap délután (emeleti zeneterem), bővebb információ: parafonia@dpg.hu.

(1025 Szilfa utca 4., tel.: 392- 5464, fax: 392-5463, e-mail: pfa@pfa.hu)

A Mindentudás Egyeteme

MINDENTUDÁS EGYETEME

Október 2-án 19.30 órakor Szabó Miklós Katonai repüléstechnika és hadtudomány címmel tart előadást. Az előadásra a (06 30) 303-0310-es telefonszámon, illetve a *www.mindentudas.hu* oldalon lehet jelentkezni. Előtte 18 órától a Zrínyi Kiadó Honvédelmi témájú könyveinek bemutatója, repülőmakettek és repülős ereklyék kiállítása lesz látható a Magyar Roncskutatók és más gyűjteményekből. (Jövő Háza, Teátrum).

JÖVŐháza

Új célok az első budai lövöldében

A dicső múlt

A Széna téri Mammutokkal szemben igazi őskövületek vannak. Az egyik a buszvégállomás: egy darabka nemtörődöm 70-es, 80-as évek, örökre szóló ideiglenes bódékkal, dülöngélő talponállóval, kültelki hangulatú parkkal. Hagyjuk is ezt, bizakodjunk, hogy hamar megválunk ettől a lelettől. Sokkal izgalmasabb a tér másik régisége, az egykori első budai céllövölde és a hozzá kapcsolódó budai városfalszakasz együttese.

Lefogadom, tíz budai polgárból kilenc nem tudja, milyen épület mellett megy el vagy leginkább álldogál a Margit körúti kocsisorban, amikor elhagyja a Széna teret és a Bakfark Bálint utca magasságát. Igénytelen kőfal és egy földszintes kis ház mellett fordulnak be a távolsági buszok, hogy azután a Varsányi Irén utcai végállomásukra beálljanak. Pedig itt egy darabka budai történelem látható, főleg, ha belülről, az udvar felől is szemügyre vesszük az épületet.

Az L alakú, szinte falusias külső homlokzat túloldalán a Varsányi Irén utca felől belépve az itteni sörkertbe (télen jégpálya) szigorú klasszicista belsőt találunk: a Margit körút oldalán két szinten, a Bakfark utca felől földszintes, dór oszlopos loggia látható. Ebben a házban működött az első budai lövölde, azaz a városi polgárság önvédelmi katonai klubja, s ezt fejezi ki a hagyományosan a férfiassághoz, harciassághoz és a katonai erényekhez kapcsolt dór oszloprend. A jón oszloprend kötődött a nőiesség képzetköréhez.

A XVIII. században, amelynek elején még tényleges városvédelmi szerepe volt a lövöldéknek és az itt gyakorlatozó polgároknak, ezen a telken egy emeletes, oromzatával a mai Varsányi Irén, akkor Szegényház utca felé néző ház állt a helyi polgárok rendelkezésére. Erre az oromzatra büszkén ráfestették a hadi zászlókkal körülfogott budai városi cimert. A középkori városfal tövében elhelyezett lövöldéhez épült hozzá 1826–27-ben a Kimnach Lajos építőmester által tervezett klasszicista, L alakú sarokház. Ekkor a céllövölde már vidám mulatságokat rendező, a társadalmi életnek helyet adó úri klubbá alakult.

Tévedések elkerülése végett, a mai Lövőház utca nem erről az épületről kapta a nevét, hanem az utódintézményről, amely 1883-ban épült a Marczibányi tér fölött, mivel a régi Széna téri házat a mellette álló Szent János kórház vette igénybe.

1930-ban lebontották a barokk lövöldét, majd a II. világháború pusztításának áldozatul esett a régi Szent János kórház szintén XVIII. századi épülete, amelynek romjait végül 1950-ben hordták el.

A városfal maradványának kegyeletes megőrzése jellemző huszadik századi történet. Először 1936-ban helyeztek el táblát a megmaradt falszakaszba építve, amely, csakúgy mint a Bécsi kapu téri heroikus női szoboralak, Buda 1686-os hősies felszabadításának állított emléket. A tábla és a vá-

A dicső jelen

Csak állunk és csodálkozunk a 18. századi lantművésznek emléket állító tábla alatt. Szemben velünk étterem hirdeti magát, s bár unottan erre villamosozunk a hét szinte minden napján, szégyenszemre hírét sem hallottuk mindeddig a szemközti kisvendéglőnek. Első tévedésünket ezennel ki is pipálhatjuk, hiszen a Városfal távolról sem tipikus kisvendéglő, bár a gyanútlan járókelő könnyen annak gondolhatná. Ennél azonban összetettebb a kép, egyszerre érvényesülő otthonossága és eleganciája révén a Városfal vendéglő inkább egyfajta köztes állapotot képvisel a családias hangulatú kockásabroszosok és az elegáns, üzleti ebédek lebonyolítására is alkalmas dísztermek között. A falakon sorakozó fotográfiák — egy ősrégi masinával dolgozó vándorfotográfus képei — és a zölden világító abszintos üvegnek támasztott illemtankönyv ugyanúgy részei a hagyományosnak nem mondható dekorációnak, mint az étterem hátsó traktusában árválkodó pianínó és az elkerített gyereksarok, amelyek természetesen nem csak díszítő funkciókat töltenek be. Az effajta leleményekkel persze nem árt az óvatosság (ki ne látott volna már karácsonyfamód túldíszített étterembelsőt?!), a Városfal eklektikája azonban működik. Legnagyobb örömünkre hasonlóképpen jól működik az étlap kínálta eklektika is, noha sült és rántott eklektika helyett inkább örmény ételkülönlegességeket kóstolgatunk. Először is töltikével ismerkedünk, amely nem a szomszédban lakó dundi kislány gúnyneve, hanem egy belül hús (a bárányhúsból készült töltelléket bazsalikommal, kakukkfűvel és szerecsendióval ízesítik), kívül szőlőlevél étvágygerjesztő, melyhez tejfölös-kapros mártás is dukál. Az „Eszik mama túrós csuszás csirkebecsináltjának" összetevőivel már korántsem voltunk ilyen szerencsések, igaz, a tulajdonosoknak is nehéz dolguk akadt, hisz a receptet még velük is csak hosszas unszolásra

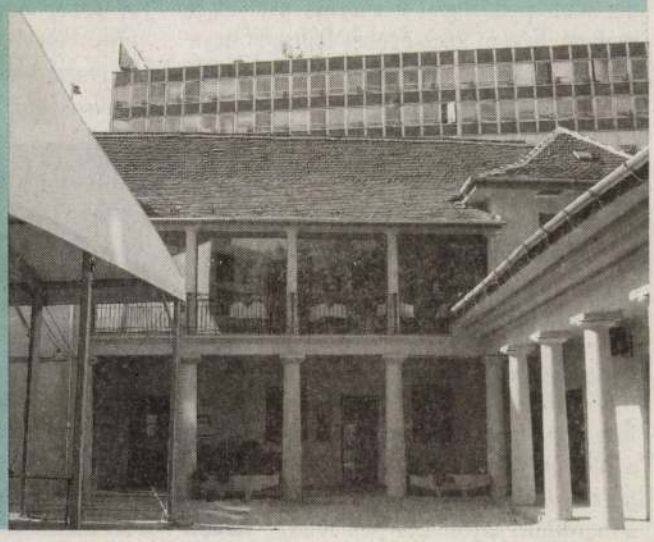

A kép 1930-ban készült, amikor a barokk szárnyat elbontották.

rosfal bemutatása egybeesett a Vérmező sarkától a mai Bem térig húzódó budai városfal bizonyos szakaszainak feltárásával és egyúttal Buda visszafoglalásának hőstettére emlékeztetve a nemzeti önbecsülés duzzasztására is szolgált. 1957-ben a megsérült tábla helyett az eredeti szöveget pótló új táblát állítottak; nyilván a jól hangzó *felszabadítás* szó tetszhetett meg a fővárosi tanácsban, hiszen a múlt értékeinek védelméről a megsérült, de helyreállítható pompás barokk régi Szent János kórház esetében hamar megfeledkeztek. P. VENDELIN

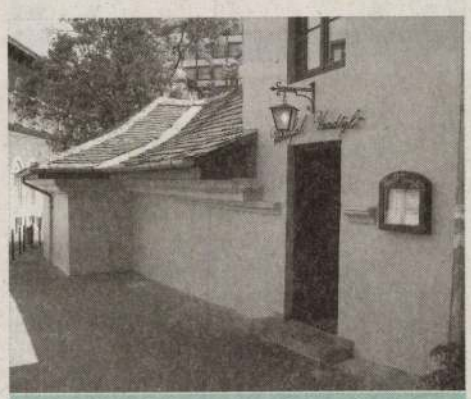

volt hajlandó megosztani az ötletgazda, akit az étlap rejtelmesen csak „neves vidéki séfként" említ. A titoktartás kötelez, s mi sem nagyon kérdezősködünk tovább, annyit azonban még sikerül kiszednünk pincérünkből, hogy az ételek elsősorban az étterem tulajdonosainak kedvencei, otthoni ízei, illetve a rokonok és barátok bombabiztos receptjei közül kerültek ki.

A fokhagymás natúr bordát, amely jó szomszédjaival, a sült szalonnával (sliced baconnal) és a kolbásszal szerepel együtt a tányéron, nemcsak krumplipüré, de Zoli nagymamájának bölcselete is kíséri. Ha minden hozzávaló finom, az ételt sem lehet elrontani — vallotta az étlapon is megidézett asszonyság, s bölcs szavaival nyilván Eszter nagymamája is egyetérthetett, aki ezen a szép napon egy nem mindennapi édességgel, a verbászi megygyespitével kedveskedett nekünk.

G. VENDELIN

Még egyszer a Margit körúti Lottó-házról

A Margit körúti 27. szám alatti első Lottó-ház történetével ez év elején már foglalkoztunk. Most azért nyúlok vissza ehhez a témához, mert egy nemrég felbukkant adat egészen átrajzolta e házról és történetéről kialakított képemet.

Ezt a körút házsorába harmonikusan illeszkedő épületet 1958 szeptemberében adták át, s egyike volt a Margit körút foghíjtelkeire 1956 után felépített rendkívül igényes házaknak. A magyar építészettörténet és e sorok írója is úgy tekintett ezekre a modernista alkotásokra, mint az 1957 után liberalizálódó építészgondolkodás dokumentumaira, amelyekkel a Kádár-rendszer kirakatépítészete egy pár éven keresztül igényesen járult hozzá Budapest arculatának formálásához. A tervezők elkezdhettek a szocreálon túlra tekintgetni, sőt, a két világháború közti lakóházak stílusát vették alapul, az akkori lakások alaprajzát és szerelvényeit másolták. Maga a korabeli szaksajtó is felfigyelt ezekre a sajátosságokra: óvott az *egyénieskedéstől*, és bizonyos *építésetikai normák* betartását követelve végül is hozzájárult ahhoz, hogy ez a nagyon pozitív intermezzo a város építészetében hamar, már a 60-as évek elején lezáruljon.

Az általánosan elterjedt nézet szerint az 1951-es építészkongresszus befagyasztott minden olyan, a 40-es évekből megörökölt tendenciát, amely még a korszak nyugati építészetével haladt párhuzamosan, majd következett a szocialista realizmus, a szovjet típusú klasszicizáló birodalmi építészet, amelynek vasszigora Sztálin 1953-ban bekövetkezett halála után enyhült ugyan, de az ekkor készült kevésbé vonalas épületek megvalósítására is a forradalom után kerülhetett sor. Azután jött a Kádár-rendszer, amelyik ön-legitimálási szándékkal is engedte a nyugati fejlemények beszüremlését ezen a fronton, és következett az a pár esztendő, amelyről fentebb írtunk.

Nos, az 50-es évek építészettörténete nem olyan sablonos, mint gondoltuk. A most előbányászott tervek és adatok, melyekért hálával tartozom *Csáki Tamás* barátomnak, azt bizonyítják, hogy az első Lottó-ház megépült modernista terve pontosan akkor készült, amikor a ház meg nem valósított szocreál tervváltozata: 1952 végén, 1953 elején. Azaz, nem az OTP Lottóigazgatósága építtette a házat és nem az építészetben a Kádár-éra hajnalán lengedező enyhébb szelek hozták vissza a harmincas évekből ismert építészetet. Az építészeti tudás és a 40-es években megtanult formák a tervezőasztalokon tovább éltek; noha Rákosi alatt nem valósulhattak meg a tervek, de amikor lehetőség nyílott a kivitelezésre, akkor 5–6 év elteltével ezeket vették elő. Tehát nem újjászületésről, hanem túlélésről van itt szó: nem 10–15 éve elfelejtett lakásformák, szerelvények (kilincsek, zsanérok, levélbedobó-nyílások stb.) retrója valósult meg, hanem az egész szocializmus egyik jellemző vonásával van itt is dolgunk: a tervezés és a kivitelezés befejezése közti nem ritkán évtizedes eltolódásról, amelynek politikai-anyagi okai voltak, vagy egyszerűen az állami bürokrácia szerencsétlenkedése, tehetetlenkedése.

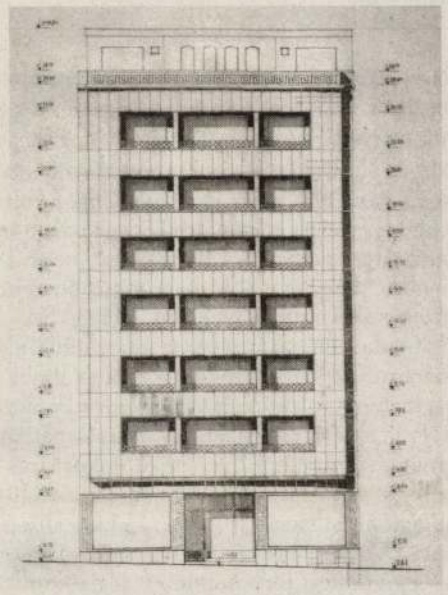

A most előkerült, 1953-ban készített „általános műleírás"-ból megtudható, hogy az épületben 12 kétszoba-hallos, 2 kétszobás és 6 garzonlakást terveztek eredetileg is, mégpedig úgy, hogy a 2 kétszobás lakás a lapostető fölött létesített szinten egy középre helyezett szárítóhelyiséget „ölelt" át. Az egyes emeleteken lévő két kétszoba-hallos lakást a véglegesnek megfelelően 64,5 m²-esre, az emeletenként egy-egy garzont 30 m²-esre tervezték. Az is az 1956 előtti tervezést mutatja, hogy még — a hivatalos előírásoknak megfelelően — óvóhellyel látták el a házat a pince szintjén.

E műleírásból tudjuk meg azt is, hogy azt a két üzlethelyiséget, amelyet később az OTP bankfióknak és Lottó-kirendeltségnek használt, eredetileg mérték utáni szabóságnak és mérték utáni cipészetnek szánták. Érdekes egybeesés: a Szabad Nép 1948. március 23-án a kisiparosok körében készített interjúkat az államosítás rémhíreiről. A cikk egy pékmester szájába adja a pártvezetés álláspontját a kisipar államosítását illetően: *„Az államnak nincs szüksége a szabó tűjére vagy a cipész dikicsére"*. És valóban: bizonyos iparágakban továbbra is működhettek maszekok. A mérték utáni szabóságokra és cipészetekre pedig kifejezetten szükség volt, hiszen a konfekción kívüli öltözködés utáni igény, ahogyan a hallos lakások iránti sem, nem veszett ki az államosítással.

ROSTÁS PÉTER

A győri Váczy Péter-gyűjtemény

Örömmel fedeztük fel és mutattuk be a kerületünkben élt Radnai Béla gyorsíró, majd Borsos Miklós szobrászművész győri állandó kiállításait, most szóljunk harmadikként Váczy Péter gyűjteményéről, amely Győr központi negyedében, a Széchenyi tér szomszédságában, a Nefelejcs közben található.

Váczy Péter (1904–1994) történészprofesszor a Felvidéken született. Egyetemi tanulmányait Párizsban, Londonban, Rómában és Zürichben végezte. 1937-től a budapesti Pázmány Péter egyetem tanára volt. Ahhoz a neves történettudós társasághoz tartozott, amelynek a harmincas, negyvenes években az újabb magyar történelem professzora a tudós és kitűnő előadó Szekfű Gyula volt; a középkori történelmünk forrásainak kritikai feldolgozója és gazdaságtörténetünk kutatója Domanovszky Sándor; az oklevéltan és a magyar diplomatika tanára Szentpétery Imre; a középkori írásbeliség összehasonlító történetének előadója Hajnal István volt. Váczy a kora középkor, a humanizmus és a reneszánsz magyar és egyetemes történelmével foglalkozott. Én abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy Váczy Péternek és tudós társainak néhány előadását hallgathattam. Sokan voltunk abban az időben olyanok, akik a számunkra kötelező nyelvészeti stúdiumok mellett érdeklődéssel benyithattunk más tudományágak professzorainak előadásaira és tanulhattunk tőlük.

Tabernákulum a Felvidékről, XVII. század

Kínai sírfigura a X. századból

Váczy Péter tudományos munkája mellett művészettörténeti érdeklődésének kielégítésére értékes, szép tárgyakat gyűjtött, amelyeket Győr városának adományozott, és így hozzájárult ahhoz, hogy ezek a nagyközönség számára is hozzáférhetők és élvezhetők legyenek. A gyűjtemény nagy része XV–XVIII. századi bútorokból, iparművészeti és képzőművészeti alkotásokból áll. Ezeket egy rövid cikk keretében felsorolni nem lehet, egy-két tárgyat azonban — az európai reneszánsz kiváló alkotásai — említsünk meg. Ilyen a dús faragású olasz tálalószekrény, a felvidéki tabernákulum, a spanyol csontberakásos íróasztal vagy egy szép kabinetszekrény. Igazi ritkaság a VII. századból fennmaradt kínai háromszínmázas sírőrző katona szobra. A kiállítást teljessé teszik az üveg-, ezüst- és bronztárgyak gyűjteménye, a művészi festmények és a keleti szőnyegek.

A gyűjtemény egy értékes műemléképületben nyert elhelyezést. Széchenyi György győri püspök 1666-ban az elaggott rászorultak részére alapítványt létesített, és házat vásárolt számukra, amelyet a következő évszázadban emeletesre bővítettek, és hozzáépítettek egy templomot is. A szép épület két önálló reneszánsz ház együttese, amelynek különösen szépek a földszinti dongaboltozatos helyiségei és az oszlopos belső udvara.

SZÉKELY IMRE

EMLÉKTÁBLÁINK

Járjunk nyitott szemmel!

A Margit körút 58. számú házon egy nagyméretű fehér márványtáblán a magyar és a lengyel címer alatt a következők olvashatók:

E házban élt 1937–1966 között
vitéz Baló Zoltán honvéd ezredes
posztumusz vezérőrnagy,
a II. világháború alatt
hazánkba menekült
lengyel és francia katonák
befogadásának megszervezője

Állította a
HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum
2002-ben

Az emléktábla magyar szövege után lengyelül is olvasható a megemlékezés.

A mindig baráti magyar-lengyel kapcsolatok közel ezeréves hagyománya a XX. században is tovább élt. A II. világháborúban 1939. szeptember 1-jén Németország megtámadta Lengyelországot. A német diplomácia erőteljesen követelte, hogy a Wehrmacht csapatait engedjük átvonulni hazánk területén. Teleki Pál kormánya azonban szembeszállt Hitler akaratával, nem engedték át a német hadigépezetet, sőt, több mint százezer lengyel menekültet befogadtunk. Az ő számukra menekülttáborok, iskolák, baráti társaságok létesültek az állandó német tiltakozások ellenére. Hazánk területén a lengyel intézmények 1944. március 19-ig, a német megszállásig fennmaradtak. A lengyel és más nemzetiségű menekültekért ezekben az években id. Antall József és O'sváth László mellett sokat tett Baló Zoltán honvédezredes is.

SZÉKELY IMRE

9302.

Nógrád.

A vár bástyája.

Jobbról van a bástyafok tetején őrházzal, tövében pedig apró házakkal. Balról a háttérben falusi épületek kötik le figyelmünket. Jelzése alól balra bélyegzővel: Kimnach László.

Aquarell, méretei a papirosnak 16:24.8 cm.

Szn. 84-911
Át. lelt. 5916
1464-911-1.

9305

Nógrád vára.

Az előtérben középütt látjuk a vár romjait, a melyek közül a torony emelkedik ki. Közelében balról a temető van, mig a hegy tövében a községet a templom uralja. Jelzése alól jobbra bélyegzővel: Kimnach László.

Czeruzarajz, méretei 10.5:18.3 cm.

Szn. 94-911
1464-911-11
Át. lelt. 5926.

Füle. T.8326.

Szent László küzdelme a kunokkal

A jobbra haladó paripán ülő király, ki dárdájávalront a részben menekülő kunokra, az őt követő seregeket diadalra vezeti. Az előtérben a földön elesett kunok hevernek, a háttérben pedig balra erőd látszik.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 9: 18.3 cm.

Sz.n. 1336-902
379-902-V.

L a leányt rablóval együtt

Viselet. T. 8045.

Insurgensek.

A franczia háború idejéből ábrázolt insurgensek közül az előtérben két lovas és két gyalogos látható, kik mögött őrszem áll, míg balra a háttérben a csapatok bontakoznak ki. Jelzése alól jobbra: 887. K.

Czeruzarajz Kimnach I-től, már. 24: 32.3 cm.
Osztr. Magy. Monarchia III. 259 l.

Sz. n. 1031-902
379-902-166.

Vajda-Hunyad. T. 8044.

A vár részlete.

A Mátyás loggia ezen részén fölül vadkan vadászatot szemlélünk, mig jobbra a pillér felsö részén férfi mellképe látható mondatszalaggal.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 25: 24.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia III. 111 l.

Sz.n. 1027-902
379-902-67.

227 — + tünik szemünkbe. Ez utóbbinak, a ki

1557. Kimnach László:
Sz. Pesten 1857. julius 1-jén + Budapesten 1906. november 9-én.
Fürdő libák.

Az előtérbeli tó partján, megszámlálhatatlan mennyiségü liba van, a melyek közül néhány a vizbe megy, néhány pedig fürdik és a melyeknek egy része a dombon vezető uton innen álló leány felé siet, ki jobbra fordul, piros szoknyáját összefogta és hivogatja a jószágot. A leány fejét sárga kendővel kötötte be, jopkája kék. Mögötte hasra feküdt meztelen fiú és jobbra néző kis leány ~~tünik szemünkbe~~ jobb kezére támaszkodik, térdeit felhuzta és bal lábát a jobbra tette, hajfonata vállaira omlik, keresztbe kötött kendőcskéje zöld és szoknyája kék. Az égbolt felhős. Jelzése alól jobbra: „Kimnach. 893.“.

Vászon, méretei 108: 178 cm.
Vétetett 1898: I. 12-én a 82406/97 sz. rend. alapján 500 frton. (33/98).
Elszámoltatott 1898: III. 6-án (99/98).
Az elszámolást elfogadta 1898: III. 13-án a 2469 sz. vsz. leirat. (114/98.)
Az 1899: IV. 28-án a 30480 sz. leirattal (213/99) 1899: V. 11-én kiadatott az aradi Muzeumnak (223/99), (267/99) és az erről tett jelentést 1899: VI 30-án tudomásul veszi a 36384 sz. min. leirat. (461/99).

Vid Mus.

Katona József. T. 10554.

A kecskeméti Katona-kör birtokában lévő szines krétarajz után készült ezen mellkép a költőt kissé balra fordulva, atillában és vállra vetett prémes mentével ábrázolja.

Czeruzarajz Kimnach I.-tól, mér. 20.7: 15.7 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 303 l.

Sz.n. 1043-902
379-902-640.

11544

A Madáchok sirboltja.

Az előtérben középütt látjuk az egyszerü sirboltot, a melyet fák vesznek körül és a melytől balra egy kőkereszt köti le figyelmünket. Felirata alól balra: Madách-ok családi sirboltja, mig jelzése jobbról bélyegzővel: Kimnach László.

Czeruzarajz, méretei 19.3:26.1 cm.

Szn. 95-911
1464-911-12
Át. lelt. 5927.

Kossuth Lajos hazaszállitása.

Az előtért a casarsai indóház foglalja el, a hol balról a tetemet hozó vonat áll, mig jobbról a lobogó alatt megjelent közönség képez csoportot. Felirata fölül jobbra: Casarsa, jelzése pedig alól jobbra bélyegzővel: Kimnach László.

Czeruzarajz, méretei a papirosnak 17.4:26.1 cm.

Szn. 93-911
1464-911-10
Át. lelt. 5925.

42
115~~39~~

Kossuth Lajos hazaszállitása.

de tüntető"

Az előtérbeli trevisói indóházban látjuk a balról álló vonatot, a melynek egyik kupéja ajtajában egy férifi áll, a ki a gyászlobogók alatt megjelent közönség felé fordultan beszél. Jelzése alól jobbra bélyegzővel: Kimnach László, felirata pedig fönt jobbról: Trevisói tűntetés.

Czeruzarajz, méretei 18:36.5 cm.

Jegyzet: E lap hátán a Coneglianoi pályaház és a tetemet váró közönség van ábrázolva.

Szn. 92-911
1464-911-9
Át. lelt. 5924.

41
1153

Kossuth Lajos hazaszállitása.

Balról látjuk a vasut egyik kupéját, a melynek ajtajában egy férfi áll, a ki a lobogók alatt megjelent férfiak és hölgyek felé fordultan beszél. A háttérben jobbról épület bontakozik ki, mely a siófoki állomáshoz tartozik. Jelzése alól jobbra: Kimnach László, míg felirata fölül jobbra a másfélsor irás fölött: Siófok.

Czeruzarajz, méretei 24.2:31.9 cm.

Szn. 91-911
1464-911-8
Át. lelt. 5923.

Belgrád. T. 8046.

Vasuti híd.

A Száván átvezető hidon vasuti vonat közeledik, az előtérben pásztor őrzi szarvasmarháit, a háttérben pedig Belgrád bontakozik ki. Az égbolt felhőzött. Jelzése
alól jobbra: Kimnach.

Tusrajz, mér. 23.6: 34.7 cm.
Osztr. Magy. Monarchia III. 521 l.

Sz.n. 1032-902
379-902-250.

40
1153

Kossuth Lajos hazaszállitása.

Az előtért a gyászlobogók alatt megjelent férfiak és nőkfoglalják el, kiknek egy része a balról látható vonatot kalaplengetéssel üdvözli. A háttérben jobbról vasuti raktár bontakozik ki. Jelzése alól jobbra bélyegzővel: Kimnach László.

Czerwza

fajz, méretei 17.3:25.8 cm.

Szn. 90-911
1464-911-7
Át. lelt. 5922.

11539

Kossuth Lajos hazaszállitása.

A háttérben látjuk Boglár házait, a melyeken innen gyászoló közönség várja a tetem megérkeztét. A pozná-kon gyászlobogók lengenek. Felirata fölül jobbra: Boglár, jelzése pedig alól bélyegzővel: Kimnach László.

Czeruzarajz, méretei 31.1:33.7 cm.

Szn. 89-911
1464-911-6
Át. lelt. 5921.

11538

Kossuth Lajos dolgozó szobája.

Szemközt két szekrény köti le figyelmünket, a melyek mellett balról és jobbról függönyös ablakok láthatók. Jelzése alól jobbra bélyegzővel: Kimnach László és ez alatt: Részlet Kossuth dolgozó szobájából Turinban.

Czeruzarajz, méretei 18.3:28.2 cm.

Szn. 88-911
1464-911-5
Át. lelt. 5920.

11537.
~~11534~~

Kossuth Lajos dolgozó szobája.

A diszes menyezetű szobában, a hol csillár lóg, balról iróasztal, a kandallo felett tükör és a szekrényen messzeláto, jobbról pedig a könyves szekrényen innen letakart asztal, szék és divány köti le figyelmünket. Jelzése alól jobbra bélyegzővel: Kimnach László.

Czeruzarajz, méretei 19.5:27.3 cm.

Szn. 87-911
Át. lelt. 5919
1464-911-4

Tököly Száva. 10558.

Egész alak, kissé jobbra fordul, áll és teljes diszben van ábrázolva. Jobbkezével az asztalra támaszkodik, a hol iratok, könyvek és glóbus köti le figyelmünket és a melynek teritőjén czimer képez diszt. Jobbra a háttérben a budapesti Zöldfa-utczai Thököliánum épülete látható.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 25.6: 17.1 cm.

Sz.n. 1081-902
379-902-1397.

9304

Budapest.

A Szent István napi körmenet.

Balról van a Nagyboldogasszonyhoz czimzett várbeli goticus templom, honnan egyházi körmenettel viszik Szent István jobbját azon helyre, a hol azt állandóan őrzik. Felirata: Szt. István körmenet. Procession à la Ste Étienne à Budapest KL, jelzése pedig alól jobbra: Kimnach.

Aquarell, méretei a papirosnak 27.9:39.1 cm.

Szn. 86-911
Át. lelt. 5918
1464-911-3

Kinnach

9303.

Zászlószentelés.

A dombos vidék előterében jobbról látjuk a fellobogozott sátort, a mely előtt a zászlószentelés ünnepélye folyik le, midőn a király jobbján álló Erzsébet királyné az előtte meghajtott zászlóra a szalagot köti. Balról hátrább látjuk a gyalog ezredet, a melynek az uj zászló tulajdonát fogja képezni. Jelzése alól jobbra: K.

Tusrajz, méretei 25.6:36.9 cm.

Szn. 85-911
Át. lelt. 5917
1464-911-2

Kinnach

Vajda-Hunyad. T. 8043.

A vár részletei.

A Mátyás loggia ezen részletének fölső sarkaiban koszorús hölgy és gyürüt mutató lovag képei szemlélhetők, mig a pilléreket különféle ábrázolások diszitik és az ablakok közepén czimer nyert elhelyezést.

Tusrajz Kinnach L-tól, mér. 31: 26 cm.
Osztr. Magy. Monarchia III. 107 l.

Sz.n. 1026-902
379-902-66.

Vajda-Hunyad. T. 8042.

A vár falfestményei.

E lapon a várbeli Mátyás loggia hat fülkéjében lévő falfestmény szemlélhető. Közülök a balra lévőkben női, a jobbra lévőkben pedig férfi alakok láthatók.

Tusrajz Kimnach L-tól, már. 24.8: 12.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia III. 109 l.

Sz. n. 1025-902
379-902-65.

Füle. T. 8041.

Szent László legendája.

A Huszka József által a székelyföldi fülei templomban felfedezett falfestményt feltüntető lapon Szent László életének egyes jeleneteit szemléljük egészen haláláig.

Tusrajz Kimnach L-től, mér. 12: 39.6 cm.
Osztr. Magy. Monarchia III. 66 l.

Sz. n. 1024-902
379-902-40.

Révai Miklós. 10532.

Derékig, balra fordul és köpenyegét vállon átvetetten viseli.

Czeruzarajz Donáth festménye után Kimnach Lászlótól, mér. a vk. 22.5: 16.9 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX:279.

Sz. n. 284-902
379-902-628.

Jósika Miklós. T. 10556.

A Kisfaludy társaság birtokában lévő festmény után készült e mellkép az írót jobbra fordulva, atillában és vállra vetett prémes mentében ábrázolja.

Tusrajz Kimnach I. tól, mag. 17.7 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 323 l.

Sz. n. 1045-902
379-902-647.

II. Lajos. T. 10553.

A kissé balra néző és jobbjával oly mozdulatot tevő király, mintha beszélne, teritett asztalnál ül. Haja hosszú, bajusza és szakálla nincs, prémgalléru brokát köntösének ujja szük. Felirata a koronás czimer fölött: Prinz: Ludwig des König Ladislaus Sochn.

Tusrajz Kimnach I-tól, mér. 34.2: 15.3 cm.
Osztr. Magy. Monarchia III. 139 l.

Sz. n. 1030-902
379-902-86.

Anna herczegnő. T.10552.

A teritett asztalnál ülő herczegnő fejét rózsakoszorú disziti és kezeit a felforditott tányéron egymásratéve nyugtatja. Szembe néz és nyakéke gyöngyfüzér. Kibontott haja vállaira omlik és ruhája kivágott. Felirata fölül a koronás czimer felett: Anna Des Kenig Ladislaus Dochter.

Tusrajz Kinnach L-tól, mér. 33.7: 13.5 cm.
Osztr. Magy. Monarchia III. 137 l.

Sz.n. 1029-902
379-902-85.

Bátori István 10559.

Hordszéke.

A faragványokkal diszitett kerekes hordszéket [illegible] oldalán nyilt koronáju czimer ékesiti és mennyezete rácsos.

Czeruzarajz Kimnach I-tól, mér. 29.8: 33 cm.

Sz.n. 1083-902
379-902-1790.

Szigligeti Ede. 10555.

Derékon alól, ül és kissé balra néz. Mindkét kezével támaszkodik, baljában kesztyűt tart.

Tusrajz Kimnach L-tól, mag. 18.3 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 309 l.

Sz.n. 1044-902
379-902-642.

Atilla. 10560.

Életének egyik jelenete.

Alól Atilla megválasztatása utáni események egyikét és seregeinek győzelmét látjuk, mig fölül a két Omodei testvér [illegible] van ábrázolva, a csapatokon túl látható hegy tetején várral.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 11.1: 6.7 és 9.2:15 cm.

Marci Chronica: Chronicon Viennense Pictum. pag. 5 és 69.

Sz.n. 1084-902
379-902-1791.

Kenéz Lázár lakomája. 10561.

A fejedelmi sátor előtt felállitott asztalnál vezéreitől körülvéve látjuk a koronás királyt, kinek jelenlétében vejét Obilitset felségárulással vádolják. A háttérben tábori sátrak bontakoznak ki.

Tollrajz Kimnach I-től, már. 30.5: 21.5 cm.

Sz. n. 1086-902
379-902-1793.

II. Ulászló. 10551.

A teritett asztalnál ülő és jobbra fordulva ábrázolt király olyan mozdulatot tesz, mintha beszélne. Balján egy hölgy ül, mig az asztalon innen egy férfi áll. Felirata a koronás czimer fölött: Ladislaus: Kenig in Hugern.

Tusrajz, mér. Kimnach I-ből, mér. 33.6: 16.6 cm.
Osztr. Magy. Monarchia III. 135 l.

Sz.n. 1028-902
379-902-84.

Brankovics György. 10557.

Csaknem térdig, kissé jobbra fordul, balkezével támaszkodik jobbját pedig csipőjére tette. Haja bajusza és szakálla hosszú. Köntöse hermelinprémes. Jelzése alól jobbra: K.

Tusrajz Kimnach L-tól, már. 17.5: 14.3 cm.

Sz.n. 1080-902
379-902-1396.

Fehérváry László. 10562.

Térdig látható, kissé jobbra fordul és a szerb naszádosok fővajdájának egyenruháját viseli. Jobbkezében távcsövet tart. Fölül jobbról cziner képez diszt. Jelzése alól jobbra: Kimnach.

Tusrajz, mér. 24.2: 16 cm.

Sz.n. 1083-902
379-902-1795.

Knéz Lázár. 10563.

Budára vonulása.

A balra haladó lovon és fején koronával ábrázolt király palástot visel és jobbjában kardot tart. Körülötte hivei csoportosulnak zászlók alatt, kiket a rigómezei ütközet után Budára vezet.

Tollrajz Kimnach L-tól, mér. 16.8: 24 cm.

Eredetije a krusedoli zárdában található.

Sz.n. 1085-902
379-902-1792.

Nagyszombat. T. 8071.

A városház.

Szemközt látjuk a városház erkélyes tornyát, a melynek oldalán napóra van, a főtéren pedig szobor köti le figyelmünket, a mely körül járókelők nyüzsögnek és kofák állványai vannak. Legelől a talyigán innen két földmives beszélget.

Tusrajz Kimnach I.-től, mér. 23.7: 18.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XV. 223 l.

Sz. n. 1060-902
379-902-1031.

Nagy-Szombat. T. 8070.

A vidéki népviselet.

Az előtérben ábrázolt legények és leányok és a kissé hátrább álló asszonyok és férfiak, a kik harmonium mellett mulatnak, ünneplőt viselnek. A háttérben a házak mellett balra kazal bontakozik ki. Jelzése alól jobbra: K.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 19.7: 25.5 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XV. 189 l.

Sz.n. 1059-902
379-902-1019.

Nagy-Szombat. T. 8069.

A káptalani templom.

A társas káptalan templomában lévő ezen feliratos és szobrokkal diszitett siremlék fülkéjében Drugeth Györgyöt látjuk egész alakban, vértbe öltözve, jobbkezében réteges buzogánynyal és oldalán karddal. Felül czimer képez diszt.

Tusrajz, mér. Kimnach I.-tól, mér. 24.8: 10.4 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XV. 171 l.

Sz. n. 1058-902
379-902-1014.

Nagy-Szombat. T. 3068.

A rokkantak temploma.

Az egyik oldalkápolna ezen mennyezetén dombormüvekben kivitt angyalok, angyalfejek és egyéb diszitmények alkotják az ékességet.

Czeruzarajz Kimnach I-tól, már. 24.3: 20.6 cm.
Osztr. Nagy. Monarchia XV. 169 l.

Sz. n. 1057-902
379-902-1013.

Nagy-Szombat. T. 8067.

A rokkantak temploma.

Az invalidus templom egyik mellékkápolnájának ezen koronázatán balról egy szakállas püspök jobbról pedig áldást osztó pápa szobra képez diszt.

Czeruzarajz Kinnach I.-tól, mér. 8.7: 17.9 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XV. 167 l.

Sz. n. 1056-902
379-902-1012.

Pozsony. T. 8066.

Az Erdődi siremlék.

⊥ Illésházy István

A koronázó templom ezen domborműve hegyes vidéket ábrázol előterében feszülettel a melynek tövében ⊥ gróf [redacted] és neje ⊥ imádkoznak összetett kezekkel. Köztük czimereket látunk S. I és A. E jelzéssel. Fölöttük a felhők közt két angyal lebeg táblát tartva, a melyeken IESV CHRISTE FILI DEI MISERERE MEI és III EHEV QVAM VANITAS OMNIS HOMO szöveg olvasható. ⊥ Erdődy Anna

Tusrajz Kimnach L-től, már. 24.1: 16.3 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XV. 159 l.

Sz.n. 1055-902
379-902-1008.

Pozsony. T. 8065.

A Szent Márton templom vasrácsos ajtaja.

A szentségház e vasrácsos ajtaját Sigmund Fischer schlosser zu Wien készitette és diszét lángoló ostya monogrammal meg négy czimer és két czimerpaizs képezi.

Tollrajz Kimnach I-től, mér. 25.1: 10.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XV. 125 l.

Sz.n. 1054-902
379-902-993.

Mátra-Verebély. T. 8064.

A templom.

Az előtérbeli dombon van a csucsives kápolna, a melynek szentélyében lévő két oldalfülke alól jobbra van ábrázolva. Jelzése alól balra: Kimnach.

Czeruzarajz, mér. 19: 32.7 és 17.8: 10.3 cm.
Osztr. Magy. Monacrchia XV. 95 l.

Sz.n. 1053-902
379-902-984.

Oroszvár. T. 8062.

A kastély.

A Windsori kastély mintájára épült uri lak homlokzatát czimerek diszitik és az elötte lévó uton hölgy által hajtott kettős fogatú hintó halad.

Tusrajz Kimnach I-től, már. 15.6: 22.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XIII. 453 l.

Sz.n. 1051-902
379-902-893.

Nagy-Szombat. T. 8063.

A káptalani templom.

A társas káptalan csucsives templomában szemközt a főoltár van, balra a szószéket látjuk, a padok közt pedig egy férfi ájtatoskodik állva. Alól az alaprajzot nyerjük a hozzávaló méretegységgel.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 27: 18.6 és 11: 16.2 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XV. 73 l.

Sz.n. 1052-902
379-902-976.

Mohács. T. 8061.

A csatamező és az emlékoszlop.

Alól jobbra a mohácsi ütközet táját látjuk az áthidalt Csele patakkal, fölül balra pedig a körülkeritett emlékoszlop van, a melyet egy földmives mutat fiának és leányának.

Tusrajz Kimnach L.-tól, mér. 18.2: 20 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XIII. 351 l.

Sz. n. 1050-902
379-902-863.

Lengyel. T. 8060.

A kastély.

Alól balra a liget erdő közepén látjuk gróf Apponyi Sándornak emeletes kastélyát, a mely előtt a térségen egy him páva áll. Fölül pedig ugyane kastély könyvtárát szemlélhetjük az ott lévő egyéb műkincsekkel.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 17.5:11.7 és 12.7: 17.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XIII. 289 l.

Sz. n. 1049-902
379-902-847.

Szegszárd. T. 8059.

Leányok a játszón.

A Szegzárdtól délkeletre eső öt alsó község ünneplőbe öltözött leányai virágokkal feldiszitve képeznek a játszón csoportot, a háttérben a legények és katonák sorakoztak, jobbra pedig egy gyermekét tartó asszony adott egy kis leánynak inni. Egész elől középütt hátrafordult kutya áll.

Tusrajz Kimnach L-tól, nér. 25.8: 35.3 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XIII. 277 l.

Sz.n. 1048-902
379-902-843.

Szegszárd. T. 8058.

Részletei.

Fölül a várost szemléljük nyugatról felvéve, középütt Béri Balogh Ádám fája és a selyemgubók válogatása a selyempete tenyésztő intézetben szemlélhető, alól pedig a megyeház van oszlopos előtornáczczal, mely előtt a teret fák diszitik.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 30.3: 22.9 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XIII. 275 l.

Sz.n. 1047-902
379-902-842.

Budapest. T. 8056.

Az Országos Képtár.

A XXI. terem szemben lévő keleti falán az ajtótól balra Anthonie van Dijck Szentháromság czimü képét látjuk négy kisebb képtől körülvéve, mig az ajtón át a XIX. teremben kifüggesztett San Fernando-t szemlélhetjük G. B. Tiepolotól. A közönség három hölgyből, egy kis leánykából és két katalógust olvasó férfiből meg a felügyelőből áll.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 22.5: 17 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 225 l.

Sz.n. 1042-902
379-902-610.

Üröm. T. 8057.

A mauzoleum.

A község déli szélén lévő kert közepén látjuk a diszes görög keleti templomot, a hol József nádor első neje Alexandra Pavlovna főherczegnő nyugszik.

Tusrajz Kimnach Lászlótól, mér. 31.5: 23.7 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 547 l.

Sz.n. 1046-902
379-902-728.

Budapest. T. 8055.

A Ferencz József intézet.

A Francisco Josephinum egyik dolgozó termében nyolcz növendék dolgozik asztala mellett, egy könyvével közeledik, kettő pedig az asztalnál ülő tanárral beszél. Szemközt a falon ő felsége mellképe és jobbra ingaóra lóg.

Tusrajz, Kimnach L.-tól, mér. 15.5: 21.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 207 l.

Sz. n. 1041-902
379-902-606.

⊥ (Gerlóczy)

Budapest. T. 8054.

István-napi körmenet.

A Zsigmond kápolnába menő körmenet a szent jobbot viszi, a melyet a sorfalat képező koronaőrség [illegible], a főpapság a herczeg-primással, a székes főváros polgármesterével és a nagy közönség vesz körül. Az utat virágokkal hintették be, a szomszéd házak ablakaiból pedig a lakók nézik az ünnepélyt.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 20.2: 29.4 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 155 l.

Sz. n. 1040-902
379-902-582.

Budapest. T. 8053.

A Népliget.

A szemben lévő bódé körül különféle rendü és rangú vasárnapi közönség mulat s az előtérben balra két falusi asszony árul dinnyét, míg jobbra két bakával egy ünneplőbe öltözött paraszt leány beszélget, ki arczát kendővel takarja el.

Tusrajz Kimnach L-tól, már. 17.8: 25.2 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 137 l.

Sz.n. 1039-902
379-902-576.

Budapest. T. 8052.

A Városház-tér.

Az 1838-iki árviztol elboritott téren szemközt látjuk a pesti egyemeletes régi városházat, melytől jobbra a belvárosi templom és a kegyesrendiek épülete, balra pedig a városház és kigyó-utcza sarkain állott épületek bontakoznak ki. A lakosokat dereglyéken és tutajokon mentik.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 19.5: 27.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 61 l.

Sz. n. 1038-902
379-902-542.

Budapest. T. 8050.

Faragványos kövek.

A Mátyás király palotájából származó és jelenleg a Nemzeti Muzeumban őrzött faragványos kövek egyike rozettát ábrázol, másika koronás czimert tüntet fel közepén Mátyás czimerével, harmadikán pedig e szöveget olvassuk: VM PRINCEPS... RE POSTES. Jelzése fölül jobbra: K.

Czeruzarajz Kimnach L-től, mér. 22.8: 25.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 33 l.

Sz. n. 1036-902
379-902-532.

Kalocsa. T. 8047.

Népviselet.

A bódé előtt jobbra fordulva álló két leány mosolyogva hallgatja a virginiát szivó legényt, ki balkezét csipőjére támasztotta. Mind a hárman ünneplőbe öltöztek.

Aquarell Kimnach I-től, mér. 35.9: 23.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia VIII. VII. 227 l.

Sz. n. 1033-902
379-902-345.

Budapest. T. 8051.

A polgárőrség.

E lapon a pesti és budai polgár őrség van ábrázolva 1793-ból és 1837-48 évekből. A képek közt babérgaly a disz.

Tusrajz Kinnach I-től, mér. 37.1: 25.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia IX. 57 l.

Sz. n. 1037-902
379-902-540.

Sárrét. T. 8049.

Halászatra indulás.

Az előtérbeli mocsaras nádason haladó dereglyében heten indulnak különféle szerszámokkal halászatra. Közülök négyen pipálnak.

Tusrajz Kimnach L.-tól, mér. 13.4: 25.4 cm.
Osztr. Magy. Monarchia VII. 419 l.

Sz.n. 1035-902
379-902-425.

Herpály. T. 8048.

A csonka torony.

A bihari sikság előterében lévő dombon egy csonka torony mered az ágnek, míg a domb tövében vezető úton bojtár halad kutyájával. Fönt a magasban madarak röpködnek.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 15.4: 33.7 cm.
Osztr. Magy. Monarchia VII. 397 l.
Kezdőkép A bihari sikság cz. czikkhez.

Sz. n. 1034-902
379-902-418.

Budapest. T. 8089.

A Lánczhid alapkövének letétele.

E lap az ünnepély azon részét ábrázolja, midőn Tisdael épitész az állvány felett állóknak a jelt adja az alapkő leeresztésére nézve, a melytől jobbra Mária Dorottya főherczegnő és Károly Lajos főherczeg a megjelent urakkal áll. Jelzése elől balra: Kimnach.

Tollrajz, mér. 30.7: 41 cm.

Sz.n. 1078-902
379-902-172.

Pozsony. T. 8087.

Koronázási menet.

Az 1741. junius 25-iki koronázási menetből az udvari kocsikat és ezek közt a gárdistákat látjuk. Jelzése alól jobbra: Kimnach.

Tollrajz, mér. 25.5: 37 cm.

Sz. n. 1076-902
379-902-152.

Gelencse. T. 8094.

A református templom.

A református egyház ezen töredékes falfestményén egyes alakok csak részben vehetők ki, a melyek közül S. IACOBUS és COLOMANUS határozhatók meg.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 15.6: 29.5 cm.

Sz. n. 1089-902
379-902-II.

Gombos. T. 8091.

A gőzkomp.

A gombos-bogojévai gőzkompot ábrázoló ezen lapon balra halad a vasuti sin, a melynek egyik elágazásáról a vonatot. A folyó tulsó partján egyfogatos szekér halad podgyászszal. Jelzése alól jobbra: Kim.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 24.3: 34 cm.

L a kompra tolják

Sz.n. 1082-902
379-902-1713.

Mező-Kövesd. T. 8085.

Paraszthház belseje.

A palócz ház belsejében balról a kürtös tüzhelynél [illegible] leány szorgoskodik, mig a padkán ülő asszony orsót pörget, mi közben az érkező vendégekkel beszélget, kiket a térdére támaszkodó gyermek megbámul. Jobbra a nyoszolyánál bölcsőben alvó gyermek köti le figyelmünket.

Gouache, Kimnach L-tól, mér. 25: 35.2 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 191 l.

Sz. n. 1074-902
379-902-1196.

Szécsény. T. 8084.

Palócz népviselet.

A háttérbeli házon innen egy palócz férfi meg hat asszony és leány van ünnepi viseletben ábrázolva. Az udvar keritése deszka és az épületnél jobbról hordó van. Jelzése alól jobbra: Kimnach.

Tusrajz mér. 17.7: 24 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 187 l.

Sz.n. 1073-902
379-902-1195.

Salgó-Tarján. T. 8083.

A bánya és vasfinomító.

Fölül jobbra a kőszénbányában dolgozó munkásokat látjuk, balra pedig a bányászok megérkezése van ábrázolva, míg alól jobbra a vasfinomító gyárnak u.n. Thomas-féle fémolvasztója szemlélhető.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 10.9:15.2, 11.8:10.6 és 12.3:16 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 133 l.

Sz.n. 1072-902
379-902-1174.

[redacted] Hodrusbánya. T. 8074.

A Geramb féle bányából felvett ezen munkahelyen két bányászt látunk, kiknek egyike vésőjét veri, másika pedig térdre ereszkedve táskájából vesz ki szerszámot.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 24.4: 19.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 93 l.

Sz. n. 1063-902
379-902-1157.

T. 8076.

Hodrusbánya.

Az előtérbeli bányában a jobbról közeledő vonatot látjuk megrakott kutyákból, balra a lépcsőn bányász halad lefelé, jobbról pedig a háttérben két munkás beszélget.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 12.4: 24.5 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 103 l.

Sz.n. 1065-902
379-902-1162.

Hodrusbánya. T. 8077.

A zúzótelep.

E látképen a Geramb féle bányaegyesület zuzótelepei vannak ábrázolva magasan felnyuló és füstölgő kéménynyel.

Tusrajz Kimnach I-tól, mér. 20.4: 33 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 105 l.

Sz.n. 1066-902
379-902-1163.

Kákkő. T. 8078.

A vár.

A középtérbeli hegyoldalon látjuk a várat, melytől balra két kápolna köti le figyelmünket, mig a hegy tövében házak képeznek csoportot, a melyeken innen magas dobogó van feljáróval.

Czeruzarajz Kimnach I-től, mér. 18.5: 20.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 117 l.

Sz.n. 1067-902
379-902-1167.

Hodrusbánya. T. 8082.

A zuzógép.

A hengerekkel való érczzuzáshoz szükséges gépezetet egy férfi kezeli, a ki szembenéz.

Czeruzarajz Kimnach L-tól, mér. 24.5: 17.4 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 105 l.

Sz.n. 1071-902
379-902-1163.

Hodrusbánya. T. 8081.

A zúzógép.

E lapon a nyilvasakkal való zúzásnál használt gépezetet szemléljük.

Tusrajz Kimnach I-től, mér. 24.8: 18.3 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 105 l.

Sz.n. 1070-902
379-902-1163.

Somoskő és Salgó. T. 8080.

Látképe.

A hegyes vidék fölött Somoskő vára és községe, meg Salgó várának romja uralkodik, alól jobbra pedig a somoskői bazaltsziklák ábrázolvák.

Czeruzarajz Kimnach I-től, már. 23.8: 32.5 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 131 l.

Sz.n. 1069-902
379-902-1173.

Mező-Kövesd. T. 8086.

Üstökös matyóház.

Az előtérbeli szalmafedelű ház tetejének sarkán látjuk a diszt képező üstököt, az udvarban pedig a padkán ülő földmives pipázik. L palóc-

Gouache Kimnach I-től, mér. 16.7: 25.5 cm.
Zárókép A palóczok cz. czikkhez.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 194 l.

Sz.n. 1075-902
379-902-1197.

Hodrusbánya. T. 8075.

A bányatelep.

Az erdőtől boritott sziklás vidék elején a Geramb-féle bányatelepet szemléljük, a melynek udvarán balról lokomobil áll és a melytől jobbra a sin mentén bekeritett kereszt van.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 22.2: 27 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 101. l.

Sz. n. 1064-902
379-902-1161.

Budapest. T. 8088.

A korona hazahozatala.

A Bécsből 1790. február 21-én hazahozott korona kiséretének azt a részét látjuk e lapon, a hol a királyné diszhintóját az egyházi és világi főurak veszik körül.

Tollrajz Kimnach I.-től, mér. 23.6: 34.2 cm.

Sz. n. 1077-902
379-902-160.

Mária-Nosztra. T. 8073.

Látképe.

A hegyes háttérben a községet látjuk a balról kiemelkedő fegyházzal, az előtérben pedig női fegyenczek szedik a burgonyát zsákokba kikre egy fegyőr ügyel.

Tusrajz Kimnach I-től, mér. 15.4: 20.1 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 89. l.

A Sz.n. 1062-902
379-902-1156.

A szerbek bevándorlása. 8093.

E lapon a szerbeknek Budára való menekülését 1690 őszén látjuk, a midőn Belgrád eleste után őket az egyházi díszbe öltözött Csarnojevics Arzén patriarcha több püspökkel és szerzetessel vezeti. A háttérben magas hegyek látszanak, a középtérben pedig a gyalogcsapatok haladnak.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 23: 33.5 cm.

Sz. n. 1087-902
379-902-1794.

Drégely. T. 8072.

A várrom és a kápolna.

A középtérben emelkedő hegy tetejét a várromok koszorúzzák, mig az aljában kanyargó uton egy földmives vezeti a szekér elé fogott lovat. Alól jobbra a Simor-féle fogadalmi templom látképét szemléljük a bibornok czimerével.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 16: 19.8 és 13.4: 10.7 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. [illegible] 71 l.

Sz. n. 1061-902
379-902-1049.

Kimnach László

Szécsény. T. 8079.

A Pulszky kastély.

Az Ipoly völgye felöl felvett kastély emeletes és az előtte elterülő parkban szökőkút és tó köti le figyelmünket. Alól jobbra a Ferenczrendiek kolostora és zárdaépülete van ábrázolva.

Tusrajz Kimnach L-tól, mér. 24: 20.5 és 16: 12.5 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 127 l.

Sz.n. 1068-902
379-902-1171.

Kimnach László festö, grafikus
1857-ben szül.

Művészet. 1907. 337. l. 339. l.

gbt

Kimnach László, festò

Budapesti Hirlap, 1882. IX. 30

269. n. 3. o. (Sz. és Ki)

Festészet, önálló táblakép Ybl

Kimnach László: Ujpesti homokbuckákon

Budapesti Hirlap, IX 30.

269.sz.3.o./Sz.ém M./

Rimnach Ladzki [illegible]

Pesti Hirlap. 1880. dec. 2.

A mi [illegible]

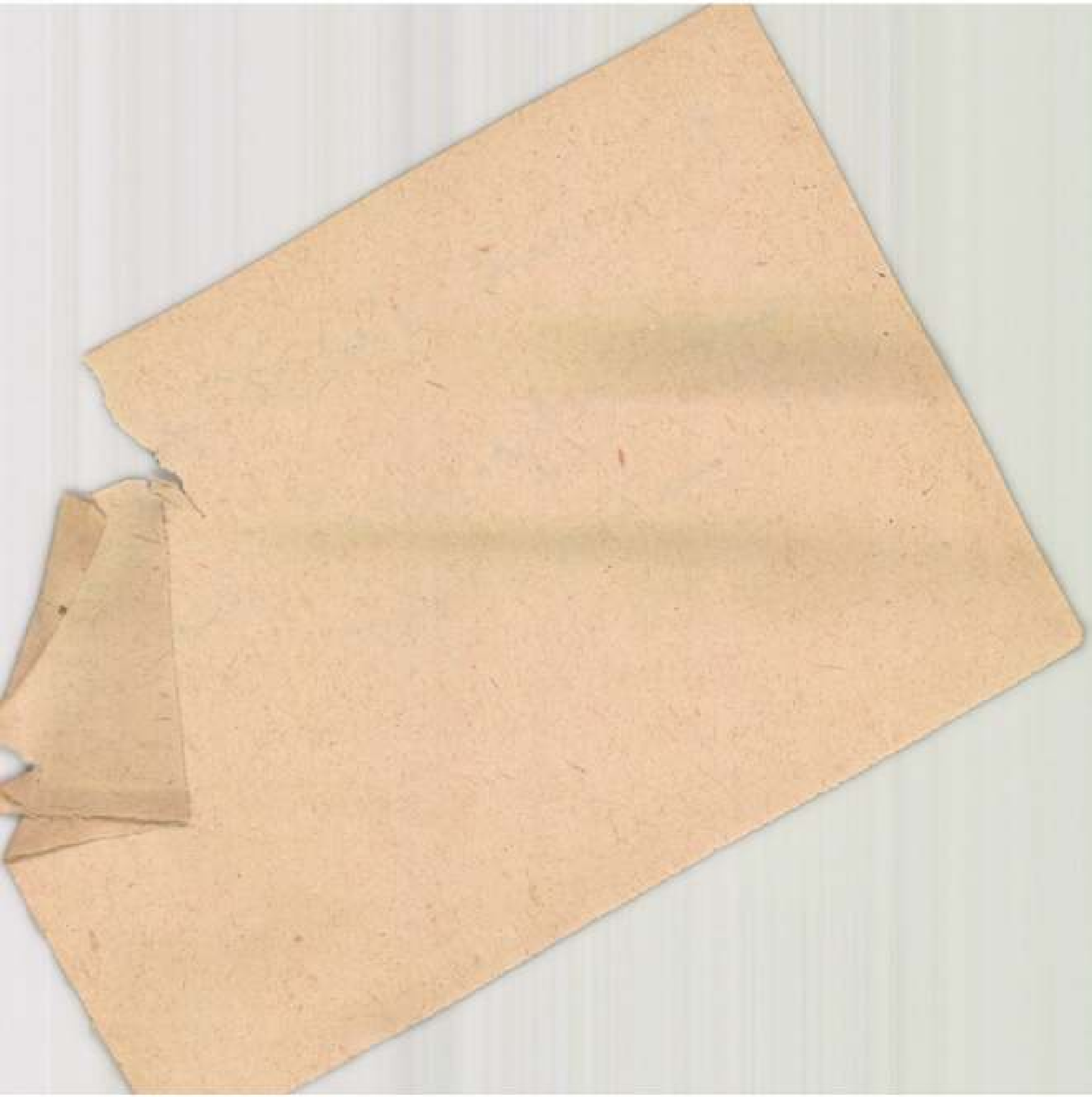

Kimnach László festő

Pesti Hirlap. 1880. márc. 18.5.

Napi hír

A magyar képzőművészet pártolása

érdekében....

Kiállitások.

Népszava XXXV.évf.1907 szept.28.
231 sz. 5 lap.

Kimnach-kiállitás.

Kimnach László, grafikus

Iparműrcsét 1895-ben 104:

Kimnach László festő

Pesti Hirlap. 1880. jún. 24.

A münchen festészeti akadémiát....

Kimnach Leopold festő M

Budapesti Hirlap, 1881, XI. 9.

146. sz. 3. o. (Sz. és M.)

Kinmach László festőművész.

Népszava XXXV.évf.1907 szept.18.
222 sz. 7 lap.

Tárlatok.

Ybl.

Kimnach László festő /1857-1906/

Képzőmüv.Társulat 1882.őszi kiállitásán az 500 forintos egyházfestészeti dijra pályázik.

Budapesti Hirlap 1882.VIII.8.
217.sz. 2.o. /Sz.és M./

Kimnach László festőművész.

Népszava XXXV.évf.1907 szept.28.
231 sz. 5 lap.

Kimnach kiállitás.

Kimnach László festő

Pesti Hirlap, 1882. dec. 7. 14.
A műcsarnokból

Kimnach László pilo

/bl

Budapesti Hirlap. 1882 V. 4

122 r. 2-o. Melléklet

Magyar művészek külföldön

Kiállitás.

Kimnach László kiállitás.

Művészet.1907.337.l. 339.l.

Kunnack László, festő

Müggyűjtő 1928. IX. 259.

Kimnach Láylő festi

Budapesti Hirlap 1882, II. 22

53. n-3. o.

A műcsarnok diszlése

Kimnach László festő

Pesti Hirlap, 1882. okt. 22. 9. Porzsolt Kálmán: A mücsarnok őszi kiállitása

Kimnach

Kimnach László festő

Pesti Hirlap. 1881. ápr. 29. 4.

a tavaszi tárlat II-ik sorozatám...

...

K i m n a c h László festő

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
75-76.
"Müvásár"

Kimnach Ladislo festo

Pesti Hirlap. 1883. jul. 5. 14

A mindenmi nemzetközi
diálektus

Kimnach László festő

Pesti Hirlap, 1882. nov. 6. tárca
Porzsolt Kálmán: Képkiállitás
Székesfehérváron

Kimnadh László festő

Pesti Hirlap, 1882. dec. 11. 12.
Az egyházi festészeti pályázatok

Limnach László festő

Pesti Hirlap. 1887. máj. 10.

Az uj tavaszi tárlat

Rimnach Lasztó festő

Pesti Hirlap. 1881. nov. 9. 5.

osztöndíjak magyar művészek
részére

Kimnach László festő

Pesti Hirlap, 1883. máj. 17. 11

A müncheni kiállitásról

Kimnach festö.

Pesti Hirlap. 1882. aug. 8. 2-mell. 1. l.

Kinnach (Tánló)

festő

Budapesti Szemle, 1883.

XXXIII. 152. - 163. l. Ampelos: Az

őszi műtárlatról.

Kimnach festö.

Pesti Hirlap. 1882. máj. 13. 1-mell. 3. l.

Kimnach László festő.

K. T. 1113/1897.
1897. jul. 6.

Festészet.

„Szt. László harca a lány-
rabló kúnnal" c. kép.
(Kinnach László-tól).

K. V. 1113/1897.
1897. jul. 6.

MDK

Kimnach László, festö

Partrészlet.	Olf.
Ujpesti homokbuckák.	"
Részlet a Quarnerőről.	"
Feistritz-i kazlak.	"
Esthangulat a tanyán.	"

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 9.1.

MDK

Kimnach László, festü

Részlet a Rózsadombról.	Olf.
Erdei részlet.	"
A fövárosi bolgár kertészetekből.	"
Barnai Pál poéta a ravatalon.	"
Visegrádi vizesés.	"
Érdbatta.	"

Szent György Cék VIII. müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 9.1.

MD K

Kimnach László, festö

Nográd várának visszafoglalása.	Olf.
Városligeti hangulat.	"
Botra támaszkodó juhász.	"
Vizpart Battánál.	"
Karinthiai hegy.	"
Kabanák a Lidón.	"

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 9.1.

MDK

Kimnach László, festö

Holdas est Dunaföldváron. Olf.
A rudasfürdöi vendéglö kertje. "
Honvédek a tüzvonalban. "
Döbrentei-téri piacrészlet. "
Quarnero. "
Szent Anna kápolna a Zugligetben. "

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 9,10.1.

MDK

Kimnach László, festö

Kis fiu. Tanulmány.	Olf.
Zugligeti mély ut.	"
Pilinyi pincék.	"
Olasz nö. Tanulmány.	"
Kutyatanulmány.	"
Kiszolgáló rab a váci államfogházban.	"

Szent György Céh VIII. művészeti csoportja.
1911. okt. hat. lo.1.

Kimnach László, festö

Gyermekfej-tanulmány.	Olf.
Kézimunkázó nö.	"
Szalmakazlak.	"
Patakmeder.	"
Vázlat egy menyezetdiszhez.	"

Szent György Céh. VIII.művészeti aukciója.
1911.okt. Kat.lo.l.

MD K

Kimnach László, festö

Dunaföldvári baromfi-udvar.	Olf.
Részlet a visegrádi vizesésröl.	"
Erdei részlet.	"
Lágymányosi partrész.	"
Deszkakerités.	"

Szent György Céh. VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. lo. l.

Kimnach László, festö.

Stiriai falu.	Olf.
Államfogoly a váci fogházban.	"
Remete-fa a budakeszi erdöben.	"
Férfitanulmány.	"
A budai erdökböl.	"

Szent György Céh. VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. lo. 1.

Kimnach László, festö

MD K

Cigányleány. Tanulmány.	Olf.
Parasztfiu.	"
Özvegy asszony.	"
Szent László. Tanulmány.	"

Szent György Céh. VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. lo. l.

MDK

Kimnach László, festö.

Szent Márton a koldussal.	Olf.
A visegrádi vizesés.	"
Páncéltanulmány.	"
A falu bírája.	"
Arcképtanulmány. München.	"

Szent György Céh XXX VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 11.1.

Kimnach László, festö

Honvédbaka.	Olf.
Hegyvidéki esthangulat.	"
Öreg ember. Tanulmány.	"
Felhök.	"
Partrészlet	"

Szent György Céh. VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 11. l.

MDK

Kimnach László, festö

Visegrád: vázlat.	Olf.
Bekunyt szemü férfi.	"
Dolgozó nö.	"
Málnabokrok.	"
Esö után a Városligetben.	"

Szent György Céh MMX VIII.müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 11.1.

MDK

Kimnach László, festö

Államfogházi részlet.	Olf.
Sashegyi sziklák.	"
Pártás parasztmenyecske.	"
Fatörzs. Tanulmány.	"
Ligeti esthangulat.	"

Szent György Céh MNK VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 11.1.

MDK

Kimnach László, festö

A kit vigasza.	Olf.
A velencei Doge-palotából.	"
Virágzó mandulafák.	"
Álarcos bál után.	"
Nep. szent János; oltárkép.	"
Esös idö.	"

Szent György Céh MKE VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 11. l.

MDK

Kimnach László, festö

Tanulmányfej. Olf.
Nöi alak egy oltárképröl .Repr.14.1. "
Mezö. 12. 1.
Nina képmása. 12.1.
Fatörzs mögé buvó nök. 12.1.

Szent György Céh Mür VIII.müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 11.1. és 12.1. ,14.1.

MDK

Kimnach László, festö

Bajor parasztasszony.	Olf.
Budai polgárleány.	"
Sváb leány.	"
Öregember. Tanulmány.	"
Nöi arcképvázlat.	"

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 12.1.

MDK

Kimnach László, festö.

Mikulások.	Olf.
Abbazia.	"
A tabáni templom mennyezetének vázlata.	"
Erdörészlet legelészö jukokkal.	"
Jézus a kisdedek között.	"

Szent György Cék VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 12.1.

MDK

Kimnach László, festö

Akttanulmány.	0lf.
Kurucok a kémszemlén.	"
A rossz Mikulás.	"
Akt.	"
Müvésznö képmása.	"
Mennyezetvázlat.	"

Szent György Cég VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 12. l.

MDK

Kimnach László,festö

Nádas. Tanulmány.	Olf.
Aktvázlat.	"
Gyermekét ringató anya.	"
Budakeszi udvar./1. repr. lo.l.	"
Kastélyvázlat.	"

Szent György Céh VIII. művészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 12.1.

MDK

Kimnach László, festö

Erdei tündér.		Olf.
H.Gy.-né leánykori képe.		"
Libaörzök, vázlat.	13.1.	"
A zürichi SWedenborg-szekta föpásztora.		Olf.

Szent György Céh VIII.művészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 12.l.

MDK

Kimnach László,festö

Fegyverére támaszkodó katona.	Olf.
Férfi arckép.	"
Imádkozó nö.	"
Részlet München környékéröl./27x19/	"
Részlet München környékéröl. 26x2e/	"

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 13.1.

Kimnach László,festö

A neapáli völgy télen.	Akvarell.
A konyhában.	"
Céllövö-tábla terve.	"
A kis Sylvia arcképe.	"
Huszárok a csárdában.	"

Szent György Cég VIII. müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 13.l.

MDK

Kimnach László, festő

Önkéntes.	Olf.
Babérkoszorus fej.	"
Vihar előtt a nádasban.	"
Salzburgi udvarrészlet.	Akvarell
Casa-Rudy Lussin-Grande.	"

Szent György Céh VIII. művészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 13.1.

MDK

Kimnach László, festö

Rajzoló fiu.	Akvarell.
Leány a zöldben.	"
Kis leány.	"
Forgách gróf küzdelme a horvátokkal	"
Mária királynö védelmében.	"
Okmánytervezet.	"

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 13.1.

MDK

Kimnach László, festö

Magyar paraszt.	Akvarell.
Dalmát borszállitó trabaccolo.	"
Bál elött.	"
Bucsusok. 14.l.	"
"A régi tyukketerc." Torzkép a müvészünnepélyröl. 14.l.	"

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója. 1911.okt. Kat. 13. 14.l.

MDK

Kimnach László,festö

Alkonyat a fiatal erdön.	Akvarell
József föherceg.Vázlat.	"
Asztrik püspök a koronával.	"
Kis tájkép.	"
Nagyváradi részlet.	"

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 14.l.

MDK

Kimnach László, festő

Vadrózsák. Akvarell.
Jelmez-est./A mücsarnok megnyitási estélye./ Akvarell.
A tyukászné. "
Négyes fogat. "

Szent György Céh VIII. művészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 14.1.

MDK

Kimnach László, festö

pákásztanya.	Akvarell.
Lovas.	"
Céllövö tábla.	"
Pásztorlányok.	"

Szent György Cég VIII. müvészeti aukciója.
1911.okt. Kat. 14.l.

MDK

Kimnach László, festö

Csikók.	Akvarell.
Tanya.	"
A rezervista .	"

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 14.1.

MDK

Kimnach László, festö

Herma.	Rajz.
Bolgár kertészsátor.	"
Stájer lovak.	"
Piktorpavillon a régi "tyukketrecben".	"
Holdas éj a Gellérthegyen.	Rajz.

Szent György Céh VIII.müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 14.1.

MDK

Kisnach László, festö

Férfi arckép. Tollrajz.
Róbert Károly temetése. Krétavázlat.
Convolutumok K.L. rajzaiból.
Egy-egy csomag tartalmaz öt rajzot.
Müvésznövendék korából nyolc rajz. 16.l.

Szent György Cék VIII. müvészeti akciója.
1911. okt. Kat. 15.l. és 16.l.

Kimnach László, festö

Kastély.	Rajz..
Konda.	"
Arckép.	"
Turini kórház.	"
Katona.	"

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 15.1.

MDK

Kimmach László, festő

Mosolygó nö.	Rajz.
Öreg ur.	"
Kastély.	"
Tájkép kastéllyal.	"
A Staffel -tó.	"

Szent György Céh VIII. művészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 15.l.

MDK

Kimnach László, festö

A Gellért-rakpart.	Rajz.
Tussrajz.	
József fhg. szállása a gyakorlaton.	Rajz.
Verona Szt. Lorenzo felöl.	"
Szines krétarajz.	
Nagyvárad látképe.	Rajz.

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 15.1.

Kmanach László, festö

Két parasztgazda.	Rajz.
Gamba.	"
Parasztfiu.	"
Olasz férfi.	"
Emberek.	"

Szent György Céh VIII. müvészeti atkciója.
1911. okt. Kat. 15.1.

AMVK

Kiinnach László
festő"

is illusztrálta az „Osztrák-magyar monarchia írásban és képben c. művet.

– Lejsáp és könyv-illusztrálás Magyarországon.

Grafikai Szemle 1909 évf. 1 sz. 103 l.

M.D.K.

Kimnach László /1857-1906/

593. Klapka György temetése. Tollrajz. 30x28 papir

Elveszett. /Parlamenti Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
40. l.
MUMOK. Bp. 1952.

mdk.

Kimmel László festőművész

rajzai: Mikszáth Pava a varjuval c. elbeszéléséhez. Vasárnapi Ujság 1894 i ujévi számában

/. Hirek. A Vasárnapi Ujság.
Pesthegyei Hirlap. 1894, 3. sz jan 11. in

MDK

Kimnach László

"Szent-István-napi körmenet Buda varában"
c. rajz.Repr.

Vasárnapi Ujság,1893. 40.évf. 34.sz. 573.1

Kimnach László

Baksay Sándor „Dáma" c. írását illusztrálta a Vasárnapi Újság július 24-i számában.

(említve)

1898

Pesti Hírlap, 31. szám, 10. lap.

MDK

Kimnach László

Vidéky János, rajz.

Vasárnapi Ujság 1891. 28. sz. 457.l.

MDK

Kimnach László festőművész

"észitett rajzokat az osztrak-magyar monarchia
irásban és képben c.vallalat 281 f. "Magyar-
ország" V.kötetének 7.füzetében megjelent
"Pozsony város..." c.dolgozathoz.

Vas.Ujs.1897.44.évf.33.sz. 545.l.

MDK

Kimnach László

Illusztrációi, az "Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben" hon- és népismertető vállalatának Magyarországot illető részéből a III. k. 11.füzetében.

Vas.Ujs. 1892. 36.sz. 620.1.

MDK

Kimnach László

Jókai Mór Csataképeinek jub.diszkiadása. Kimnach Lászlónak, Morelli Gusztáv által fába metszett 68 rajzával.
Egyik rajz reprodukálva.

Vas.Ujs. 1903. 846.l.

MDK

Kimmon László

Jókai Mór összes művei jub. díszkiadása. Kimmon
László, Morelli Gusztáv alkal. több metszett
68 rajzával.
Egyik rajz reprodukálva.

Vas. Újs. 1903. 846. l.

MDK

Kimnach László, festöm.

A mü azt a szakaszát, hol Rákosi J enö "Budapest városrészei" c.-el irja cikkét, illusztrációi díszitik.

"Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben"
151.füzet.
Vas. Ujs. XXXIX.évf. 1o.sz. 1902. 176.l.

MDK

Kimnach László

Kimnach László rajza, az osztrák-magyar monarkhia irásban és képben c.vállalatból megjelent Magyarország IV.k. 9.füzetében.

Vas.Ujs.1894. 41.évf. 697.l.

Kimnach László, graf. MDK

"Menjen, mert a körmire ütök," Rajz.

Repr.

Vas. Ujs. 1894. 20.1.

MDK

Kimmach László Illusztr.

Mannheimer Ágosttal közös munkája. Tóth Sándor:
Kuruc világ. Bp.1886.

Dr.SzemlérLőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
rv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 74.old.

MDK

Kimnach László

A budapesti képviselő-választási mozgalmakból, c. rajza. Repr.

Vas.Ujs. 1887. 25.sz. 420-421.l.

MDK

Kimnach László

Baross Gábor temetése. A gyászmenet elindulása a kereskedelmi minisztériumból. Kimnach László rajza. Repr.

Vas.Ujs. 1892. 21.sz. 356.l.

— Tudom, — mondotta a főszolgabiró, — hogy ön így vélekedik.

A tiszttartó pödörgetni kezdte vékony, szőke bajuszát.

— Igen, könyörgöm, így vélekedem. Én ezt a véleményt a természetből, az életből merítettem. És ezért nem is kell messze menni. Az imént láttam, hogy a főszolgabiró az udvarra hajtatott. Két pej volt a kocsi elé fogva, ugy-e? A parádés kocsis kezében meg ostor volt. No látja, kérem. Ön is ostort ad a kocsis kezébe, hogy a lovakat hajtsa. Ostor nélkül valamirevaló kocsis el se indul . . . Nohát nekünk is botot kell a hajdu kezébe adni, ha nem akarjuk, hogy a szekerünk elakadjon . . . Tetszik érteni, az uradalom szekere . . . Ezt nekünk kell hajtani. Igen, könyörgöm, ez így van.

A főszolgabiró unott, kelletlen arczczal hallgatta a bőbeszédű embert.

— Hagyjuk az elmélkedést, — mondotta, — ha ön az embert a baromhoz hasonlítja, akkor mi soha se fogjuk egymást megérteni.

— Én pedig azt hiszem és vallom, hogy ez a hasonlítás egészen jogos.

A főbiró ideges mozdulatot tett.

— Legyen, de akkor mi, az uralmon lévők, azok az erős fenevadak vagyunk, kik a gyengébbeket felfalják.

— Hát igen, könyörgöm, körülbelül. A főszolgabiró vállalja?

— Ha ön vállalja, az az ön dolga. Egyelőre csak a konkrét esetről akarok szólani.

— A Marákról? Tessék elhinni, nem érdemes. Biztosíthatom, hogy ő nem csinál nagy kázust abból a tizenkét pálczaütésből. Sokkal keservesebben esnék neki, ha tizennégy napra a kóterbe csukatnám, azonfelül pedig az uradalomnak az az érdeke, hogy olcsó büntetést szabjunk. A rabot élelmezni kell. Aztán a rabság által munkaerőt is veszítünk. Hja, könyörgöm, nekünk itt az úri széken erre is kell gondolnunk. Egész más a megye, mely közköltséggel dolgozik . . . Egész más, könyörgöm.

— Jó, — mondotta a főszolgabiró, — hát csak tessék védeni az uradalom érdekét, de Maráknak engedje el azt a tizenkét botot.

— Ez bajos, könyörgöm, nagyon bajos . . . Szivesen megtenném az ön kedveért, de nekem ügyelnem kell az úri szék tekintélyére. Ez mindennél fontosabb. Én nagyon tisztelem az ön humanizmusát . . . de könyörgöm . . .

A főszolgabiró szavába vágott.

— Értse meg, tiszttartó uram, hogy mért exponálom magamat. Annak az embernek, Maráknak fia van a szemináriumban. Derék, művelt fiú, kit a boldogult püspök neveltetett, s a kit maholnap felkenhetnek. Kegyetlen, lealázó érzés lenne annak a fiatal papnak, ha megtudná, hogy az apját testileg megfenyítették . . .

A tiszttartó alázatos mozdulatot tett.

— Ez nagyon sajnálatos dolog . . . Ha tudtam volna, akkor talán enyhébb szentenczíát hoztam volna . . . Hiszen tetszik tudni, könyörgöm, hogy engem csak két hónap előtt helyeztek ide a csépai uradalomból. Főleg azért, hogy ránczba szedjem a renitens jobbágyokat . . . Na már most könyörgöm, ha én . . .

A főszolgabiró komor arczczal kérdezte:

— Tehát ön makacsul ragaszkodik ahoz, hogy azt az embert megbotozzák?

— A legnagyobb sajnálattal, igen.

— Jó, — mondotta a főszolgabiró szikrázó szemmel, — az ellen én nem tehetek semmit. Ön itt erősebb mindenkinél, ön itt korlátlanul uralkodik. De ha ön amiatt azt az embert igaztalanul megbotoztatja, akkor én önt igazságosan fogom megkorbácsolni és pedig a menyasszonya jelenlétében.

A puffadt képű tiszttartó holtsápadt lett.

— Ohó, — mondotta, — ez drága mulatság lesz.

— A mi jó, az sohasem drága, — válaszolta a főszolgabiró.

Azzal távozott és indulatosan becsapta maga után az ajtót.

Még az nap elmondta az esetet az alispánnak, ki erősen csóválta a fejét.

— Édes öcsém, — mondotta az alispán, — ilyen fenyegetést nem szabad a szájon kieresztteni. Ez violenczia, melynek legkisebb büntetése börtön és hivatalvesztés. Ilyet kár volt mon-

Balló Ede: Női arczképtanulmány.

Innocent Ferencz: Brigitta.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT NEMZETKÖZI TÁRLATÁRÓL.

Strelisky fényképe

FAYER LÁSZLÓ.

dani . . . De ha már kimondtad, akkor meg is kell tenned . . . Az ördögbe, ez súlyos kázus . . . Ha megteszed, akkor nyakadon a baj, ha nem teszed, akkor meg gyáva kérkedő vagy.

— Igen, — hangzott a kurta válasz.

A tiszttartó késő estig tépelődött . . . Aztán előhivatta a hajdukat és megparancsolta, hogy húzzák deresre Marákot s húzzanak rá tizenkettőt. Úgy határozta, hogy mikor deresen lesz, akkor elengedi neki kegyelmesen a büntetést.

A hajdu káplár feszesen állt a tiszttartó előtt.

— Még tizenkettőt? — kérdezte.

— Micsoda még? — rivallt rá a tiszttartó.

— Hát instálom alássan, tizenkettőt már ráhuztunk.

— Mikor?

— Déli harangozáskor. Oda jött hozzám, azután mondta, hogy szeretne rajta minél előbb túlesni. Hát megtettük a kedvét.

— Hol van az az ember? — ordította a tiszttartó.

— Ott láttam a zöldséges kertben.

— Hivjátok ide azonnal.

Marák megjelent. A tiszttartó hátratett kezekkel állott elébe:

— Micsoda vakmerő ember kegyelmed? Hogy merte magát megbotoztatni az én hirem és tudtom nélkül.

Marák nyugodtan válaszolt.

— Hát úgy gondoltam . . .

— Hogy mer kigyelmed gondolni? Micsoda-micsoda kigyelmed? Kedvem lenne újabb huszonötöt rá csapatni.

— Arra nem szolgáltam rá.

— De igenis rászolgált . . . Jobban mint erre a tizenkettőre . . . Nézze meg az ember . . . Mi itt a főszolgabiró úrral szépen, barátságosan elhatározzuk, hogy nem bántjuk, már csak azért sem, mert olyan derék fia van . . . És most itt állok mint szószegő . . . Még találkozni is restellek a főszolgabiró úrral . . . Még azt fogja hinni, hogy komisz alattomos ember vagyok . . . Szép dolgot csinált kigyelmed.

— Majd helyre igazítom.

— Helyre igazítja? Hogy igazítja helyre?

— Hát úgy, hogy elmegyek a főszolgabiró úrhoz és megköszönöm a grácziáját, a mért mellettem szólt.

— És a tizenkét bot?

— Az nem számos, minthogy elengedték . . . Akkor se fájt túlságosan, mikor ütöttek, most meg, hogy tudom az urak jó szándékát, már el is felejtettem. Olyan, mintha nem is lett volna . . .

A tiszttartó meredten nézett erre az emberre. Mintha valami derengett volna előtte. Valami új, a miben sohasem hitt. Hát csakugyan nem barom az az ember, a kit ő botoztat? Hát csakugyan nem a fizikai fájdalmat érezi jobban?

FAYER LÁSZLÓ.

1842—1906.

A magyar közélet, fájdalom, ritkán termel oly szellemi értékeket, melyek a napi áramlatoktól eltekintve, önmagukban hordják az érdem nemes valutáját; a kik a tudományt a tudományért — *l'art pour l'art* — művelik és értékelik. E kevesek közé tartozott tudományegyetemünk most elhalt jeles tanára, dr. Fayer László.

A 65-iki országgyűlés nagy szabadelvű és alkotmányvédő harczai közt bontakoztak ki Fayer Lászlónak is szárnyai. Már a kecskeméti ref. gimnáziumban magánszorgalom útján elsajátítva az akkor még kevesek által ismert gyorsirást, s érintkezésbe lépve a bécsi Therezianumban működő Markovicscsal, kivel folytatott levelezése sokban hozzájárult annak rendszere reformálásához, mint kész gyorsiró vett részt Fayer azon az emlékezetes programmbeszéden is, melyet Deák Ferencz mint a Belváros jelöltje tartott a Vigadóban, s jegyzetei, melyekben Deák beszédét tette papirra, fölkeltették a «Pester Correspondenz» akkori szerkesztője, a pár év előtt elhalt Lichtenstein Lajos figyelmét, a ki tüstént alkalmazta őt lapjánál. Az ő révén jutott összeköttetésbe Fayer az országgyűlési gyorsiroda kiszemelt vezetőivel, Fenyvessy Adolffal s Kónyi Manóval is, a kiknek oldalán működött aztán mindaddig, míg a 70-es évek elején megszerezte az egyetemi magántanári habilitációt a bűnvádi eljárásból, mely tárgyból ő tartotta nálunk az első kollegiumot. Majdnem ugyanazon időben indította meg dr. Siegmund Vilmossal együtt a «Magyar Themis» czimű folyóiratot, mely azután 1880-ban egybeolvadt a Dárday Sándor által 1866-ban alapított s ma is virágzó «Jogtudományi Közlöny»-nyel.

A közigazgatási és birói funkcziónak az 1869 : IV. t.-cz folytán történt különválasztása alkalmúl szolgált 1872-ben az úgynevezett «Sárga könyv» kibocsátására a bűnvádi eljárás szabályozása tárgyában, melyben rendeletileg hagyatott meg a bíróságoknak, hogy a régi eljárás helyett a vád elvén alapuló új eljárást kövessék. A bűnvádi perrendtartás új szelleme tört ezzel rést jogszolgáltatásunkban, s Fayer a legelsők egyike volt, a kik annak az életbe való átültetése körül fáradságot nem ismerő buzgalmat fejtettek ki.

Ezirányú tevékenységének még nagyobb tért nyitott a 70-es évek második felében a Csemegiféle javaslat megjelenése, melynek egész büntető rendszerét alapos és mélyreható birálat tárgyává tette, életbeléptetése után pedig nem szűnt meg kinövéseit nyesegetni, fogyatékosságait feltárni s élénk agitácziót indított meg különösen a törvényalkalmazás helyesbítése, a gyakorlatban jelentkező birói formaliszmus félszegségei ostorozása érdekében, mely kezdetben tagadhatatlanúl sok igazságtalan itéletnek volt kútforrása.

Csak gondoljuk meg például, hogy a Csemegiféle kodexnek a betöréses vagy bemászásos lopásra vonatkozó intézkedései mily végzetes eredményekre vezettek a birói gyakorlatban hosszú éveken át. A törvényhozói elme egyoldalúan dogmatizáló iránya nem vette figyelembe a lopott tárgy csekély értékét az elkövetés azon minősített módjával szemben, mely a kerített hely, vagy a zárt tartály felnyitása körülményében talált tipikus megjelölést. Így volt lehetséges, hogy egy szem éretlen szilváért, egy szál rózsáért, vagy egy fölfeszített dobozból elcsent szivarért hat hónapi börtön minimális büntetéssel sujtottak bíróságaink. A Fayer szerkesztésében megjelenő «Jogtudományi Közlöny»-nek alig volt száma, mely éles és megérdemlett kritikában ne részesítette volna ezt a jogi abszurdumot, úgy hogy mikor Plósz lett az igazságügyminiszter, ő körrendeletben utasította az ügyészségeket, hogy a büntető törvénykönyv e famózus szakasza alapján hozott itéleteket ne hajtsák végre, hanem azokról jelentést tegyenek, s évenként száz és száz esetben eszközölt ki az igazságügyminiszterium legfelsőbb kegyelmet a kodifikátori tévedés hasonló áldozatai számára.

Ha ma már az egész magyar büntető judikatura azon az úton van, hogy mindinkább lerázva magáról a merev formalizmus nyügeit, mind több és több engedményt tegyen az anyagi igazságnak, ebben Fayer Lászlóé az érdem oroszlánrésze. Az ő humánus lelke látta meg először a törvény-konstruálás hézagait, s döbbent vissza azoktól a következményektől, melyek a pedáns és gépies törvényalkalmazás szigora és a birói lelkiismeret közötti ellenmondás

Hollenzer és Okos fényképe.

KIMNACH LÁSZLÓ.

demoralizáló hatásából terjedtek ki egész jogéletünkre. Ő visszakövetelte az élet igazságát a birói talár és a kathedra elvont világába ragadt emberi lélek számára s a paragrafus betűi mellé őrül állította oda az eleven lelkiismeret el nem némitható szavát. Halálos betegen, Abbáziából jövet, a vonaton értesült az igazságügyminiszteri programm ama kijelentéséről, mely a büntető törvénykönyv azon egyetlen szakaszának novelláris úton leendő módosítását helyezte kilátásba, melynek drákói kegyetlensége ellen annyi nemes és lankadatlan harczot folytatott s elröppenő életének utolsó nagy vigasztalása az a megnyugvás lehetett, hogy nem élt hiába, ezer és ezer megtévedt embertársának szerezte vissza a tévedéseiben rettenetes törvény kérlelhetetlenségével szemben mindennél nagyobb kincsét: szabadságát.

De még nagyobb eredményeket ért el Fayer a birói igazságszolgáltatás ártatlanúl elitéltjei rehabilitálása körül, a hirhedt Köteles- és Drakulics-ügyben, a Pribil Ferenczné esetében, a Korhammer-féle lopási ügyben, Szentpétery Sára, Ebenschweller József és legújabban Joveszk Luka esetében. Mihelyt igazságszomjas lelke meggyőződött arról, hogy valamely esetben «Justizmord» követtetett el, nem nyugodott meg addig, míg agitácziójának nem sikerült az ügy újrafelvételét kieszközölni s a téves itéletet hatályon kívül helyeztetni.

Minden ízében erős reformeri szellem, törhetlen kitartás az eszmék igazsága mellett s rajongó hit a jónak győzelmében, — e három jellemezte Fayer László tudományos és szakirodalmi működését. Tanuja ennek az a harcz, melyben a 80-as években fölmerült bűnvádi eljárás kodifikáczió jával kapcsolatban az esküdtszékek mellett tört lándzsát Fayer Csemegivel szemben, a ki a nemzetiségekre való tekintettel ellenezte az esküdtszéki biráskodást, s mely harczban az események Fayer Lászlónak adtak igazat. Legutóbb a feltételes elitélés érdekében fejtett ki nagyjelentőségű akcziót, de nem doktrinair szempontból s a külföldi példák üres utánzásából, hanem a magyar jogélet régi intézményeiből mutatva ki, hogy nálunk a feltételes elitélés mindig létezett s a magyar jogszokásból sarjadzott ki. Tankönyvein kívül monumentális emlékét hagyta hátra szellemének Fayer László a 43-iki büntető törvénykönyvtervezet tárgyalásai anyagának közzétételével is, melylyel a külföldet is meggyőzte arról, hogy kodifikáczión k akkori szelleme Európában a legelőrehaladottabb irányt képviselte. *V. S.*

KIMNACH LÁSZLÓ.

1857—1906.

Egy hét előtt görögve hullt a hant egyik jobb sorsra érdemes, kiváló festőművészünk koporsójára.

Kimnach Lászlót vesztettük el váratlanul, hirtelen. Java férfikorában, alkotó erejének teljében hullt ki kezéből a teremtő ecset. Tervek-

kel, reményekkel gazdagon költözött el, mielőtt teljesen érvényesülhetett s beválthatta volna mindazt, mit tehetsége révén tőle még várni lehetett.

Kimnach László 1857-ben született Budán, mint tehetős, tekintélyes polgári család sarja. A hetvenes évek elején lépett a mintarajztanoda növendékei sorába, hol csakhamar feltünt. Élénk felfogású s temperamentumos ifjú volt, ki tehetségével s szorgalmával Székely Bertalan iskolájában a legjobbak közé tartozott.

Szülei kívánságára a rajztanári évfolyamokat is elvégezte s az oklevél megszerzése után, telve tűzzel és vágygyal, újat látni és tanulni, sietett Münchenbe.

Münchenben akkortájt nagy hirben állott Lindeschmidt tanár iskolája. Szigorú, de kitünő mester volt, ki nemcsak tanítani, de lelkesíteni is tudta az ifjakat. Kimnach itt is csakhamar a legjobbak közé küzdötte fel magát.

Majd hazatérve s a kormány egy nagyobb ösztöndíját megnyerve, egy állami megrendelés kivitele czéljából Velenczébe költözött. Itt a lagúnáknak a regevilágra emlékeztető városában nemcsak dolgozott, de lelkesedve, örömmel tanulmányozta a régi nagy mesterek alkotásait. Fogékony lelkületére nagy benyomást tett minden, a mi körötte volt. A márványpaloták szingazdag sora, a műkincsekkel bővelkedő templomok s gyűjtemények; a Bella Arti (képtár) s a Dogepalota hatalmas vásznai, újabb és újabb s gazdagnál gazdagabb forrását nyitották meg a művek élvezetének s tanulmányozásának.

Az Adria fölött derengő büvős-bájos alkony, a lagúnák csodás szinhatása hajnalkor, a Salute holdfényben csillogó kupolája, a Canale grande tova sikló gondolákkal, kitörölhetlen nyomokat hagytak a fogékony lelkületű lelkes ifjuban.

A regevilágból azonban csakhamar vissza kellett térnie a szürke mindennapi világba. Az élet rideg prózája elébe állt s a mindennapi kenyér megszerzése a tanári pályára kényszerítette. A főváros adott néki állást mint rajztanárnak s az odakünn gyűjtött tudást az ifjabb nemzedéknek művészi nevelésére gyümölcsöztette.

S ha ridegen mérlegeljük élete sorát és czéljait életének, majdnem azt mondhatjuk: ez volt végzete. A kötelesség mint oktató mesternek olykor súlyos terheket rakott vállaira. A művész alkotni s tovább küzdeni óhajtott a szellemi világban, megvalósítani a terveket s szolgálni ez ideálokat, melyek lelkében éltek; mig a mindennapi élet s az iskola szigorú rendje léptennyomon korlátokat emeltek a repülni óhajtó lélek elé s ólomsúlylyal rakták meg szárnyait. Innen a diszsonanczia is, mely lényében olykor megnyilatkozott.

Szerette a társaságot, kedélyét ennek körében üdítette fel s táplálta lelke rugékonyságának erejét.

Az ecsetet s a rajzónt egyforma biztonsággal forgatta. A «Vasárnapi Ujság» s az «Osztrák Magyar Monarchia irásban és képben» egyik legkitünőbb illusztrátorát tisztelte benne. Nagy vonzalommal viseltetett a katonai élet iránt s kitünő hadgyakorlati és csataképei mindnyájunk élénk emlékezetében vannak. A millenium évében nagyobb szabású kompoziczióval: «Szent László megszabadítja az elrabolt leányt» lépett a nyilvánosság elé. Élénk, mozgalmas kép volt, széles, erőteljes kezeléssel. Iránya realisztikus volt s a festőiség mellett a nagy forma kultiválását sem tévesztette szem elől. A Műcsarnok s a Nemzeti Szalon tárlatain évente megjelent alkotásaival, melyek rendszerint hálás közönségre találtak. Néhány képe a budai királyi palota termeinek szolgál ékességéül.

Az ember, az egyén eltünt szemeink elől, de emléke mindnyájunk lelkében s a magyar művészet történetében élni fog.

K—ny Ö—n.

Johansen Viggo: Feleségem és gyermekeim.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT NEMZETKÖZI TÁRLATÁRÓL.

SÉTÁK EGY KIS ORSZÁGBAN.

Brandes György, a hires dán esztétikus egy barátomnak következőket mondta: «A legszebb, a mivel mi itt Dániában birunk, a mi bükkfaerdőink.» Tehát nem a Thorwaldsen-muzeum, nem a Lange Linie, Kopenhága világhirű tengerparti sétahelye, nem az új Glyptothéka, a hol egy csomó legújabb franczia szobrász-mester csodái láthatók, nem a Frederikszbergi kastély, Dánia legszebb kastélya, s nem a Fredensbergi park, Dánia legszebb parkja, sőt még a helzingöri vár se, a hol Hamletnek atyja szelleme jelent meg s a honnan át lehet látni Svédországba, hanem a természetnek ezek a néma, évszázados, változatlanúl egyforma, ősi termékei: a bükkfa-erdők. Nos, hát miért nem? Az ég egy kincset ád minden hazának, báró Eötvös József szerint, miért ne volna Dániának ez az egyetlen, vagy legalább is legfőbb kincse a smaragd-zöld bükkfa-erdőség? Különben is Brandes mondja, a ki először is Dániának, másodszor pedig a szépnek, mint olyannak foglalkozásánál fogva ismerője, hogyne értene tehát ahhoz, mi a legszebb Dániában?

Széles és sima országúton üget a kocsi. Derűs, vidám tájék, learatott vetések, rétek, tavak és apró erdők. Ezek egész Szjellandnak, a dán szigetek legfőbbikének tájképi alkatelemei. Mindenütt az úton és az út mentén biciklisták és tehenek!

E két, egyáltalában nem günyolódó szándékkal egymás mellé állított jelenség jellemzően dán. Ezek a biciklisták egy-két órával ezelőtt még Kopenhága kocsitömkelegében sikamlottak tova s most a hillerődi országúton karikáznak. S a gépen bejárhatják az egész szigetet sőt egész hazájukat. Nincs itt hegység, a mi megszakítná, nehézzé tenné a karikázásukat. Az egész ország egy sikság s épen akkora, hogy kisebb-nagyobb biczikli-kirándulásokkal bejárható. Talán ezek a körülmények tették ezt a járművet Dánia jellemző közlekedési eszközévé s főleg a nők kedvenczévé, a kik rendes ruhájukban s fátyollal lekötött szélű, a hajzatot a gyors légáramlás ellen megóvó szalmakalappal a fejükön ülnek a kis bőr-ülőkén. S a tehenek! Ezek gyönyörű, erős, barna állatok, melyek boldogan kérődzve, bután bámúlnak a tovarobogó kocsi vagy kerékpár után. Pedig volna okuk némi boszúságra. Ezek a derék állatok, a melyek Dániának a szó mindenféle értelmében fejőstehenei, a mennyiben tejük-vajuk a kis ország egyik legjelentősebb kiviteli czikke s így egyik legfőbb gazdagságforrása, nem legelnek oly szabadon, mint például magyar testvéreik. Czölöphöz kötve, kis területen való mozgásra korlátozva töltik el napjukat. Persze Dánia nem nagy, legelője aránylag kevés s tehene temérdek; ki kell tehát minden talpalattnyi földet alaposan használni. Nehogy a kényelmes tehén felszinesen legeljen s nagy területet bejárjon, odakötik egy czölöphöz, úgy hogy kénytelen a neki kiutalt kis területet alaposan lelegelni.

Egyszerre azonban vége a teheneknek. Bent vagyunk az erdőben. A híres bükkfaerdők egyikében. Az embert bizonyos ünnepélyes tisztelet fogja el. Végre is egy nemzeti nagyság előtt, Dánia büszkesége előtt állunk. Vajjon megállja-e ez helyét többi erdő-társai, a norvég fenyőerdők, a német hársfaerdők, az olasz narancsfaerdők mellett? Már az első benyomás is kellemes. Kint az országúton enyhe, de azért alig érezhető tengeri szellő fujdogált. Itt szélcsend uralkodik s a meglehetős hűvös árnyékosságról arra lehet következtetni, hogy nagyon meleg napokon a fakoronák alatt egy egész más, üdítőbb éghajlat uralkodik, mint kint a szabad réten vagy országúton. Mert valóban oly sűrű ez a zöld lomb-dóm a fejem felett, hogy sem az esőt, sem a napsütést át nem engedi. Legfeljebb itt ott nehány napsugár lopja át magát a réseken. De ezek is csak szinhatásokat, az aranyzöld különböző árnyalatait képesek előidézni. Olykor aztán valami borzongás fut végig a zöld levél-tengeren, s ezt halk, csodálatos zúgás követi. Az igazi, mélabús, költői erdőzúgás. A dánoknak ilyenkor könnybe lábad a szemük s azt mondják, hogy semmiféle erdő nem zúg úgy, mint az ő bükkfa-erdőik. S ők bizonyára komolyan hiszik is ezt. Végre is az olyan egyszerű, de mégis határozottan és temérdek apró hangból összerakódó inger, mint az erdőzúgás, alkalmas arra, hogy a hazafiságtól elfogult lélek benne temérdek titokzatos sajátságot, rejtett, egyedülálló szépséget fedezzen fel.

*

Egy faluhoz közeledünk, egy gyönyörű, költői idillhez. A dán falu talán legszebb az összes európai falvak közt. Tiszta, szép házacskák, jól felszerelt gazdasági udvarok és majorságok. S bennök és körülöttük emberek. Magas, erő-

Ancher Anna : Missió-gyülekezet.

teljes, szőke alakok, a kiknek büszke, önérzetes fellépése az embernek akaratlanúl eszébe juttatja, hogy innen, e szigetekről indultak világgá hódító germán törzsek, származtak uralkodócsaládok s szálltak a tengerre hires tengeri rablók. A dán köznép határozottan jobb benyomást tesz, mint az éjszak-német paraszt, a kihez pedig egyáltalában nagyon hasonlít. A mint hogy itt Dániában járva s hallva a platt-deutschhoz annyira hasonló dán nyelvet s tapasztalva, hogy minden művelt dán beszél németül, méltán elmerenghet az ember e kis nemzet sorsán. Ha a germánságnak ez a töredéke, mely teljesen, szárazföldileg is összefügg a nagy németséggel, nem válik tőle teljesen különné, nem fejlődik ki egészen önálló állammá, hanem csak oly mérvű önállósághoz jut, mint például Mecklenburg vagy Oldenburg, akkor ma sokkal nagyobb szerepe volna Németország alkatrészeként, mint a milyennel önálló államként bir. A németség jövője tudvalevőleg, legalább a császárja szerint, a tengeren van. A mai Németországnak azonban nincs elég tengerpartja, elég kikötője, elég hajósnépe. Mily óriási szerep jutna tehát német uralom alatt a mai Dániának, kikötő-gazdag szigeteinek s főleg Kopenhágának, a Keleti-tenger kulcsának! Igaz, a

Stenersen Gudmund : Szent János éjszakája Norvégiában.

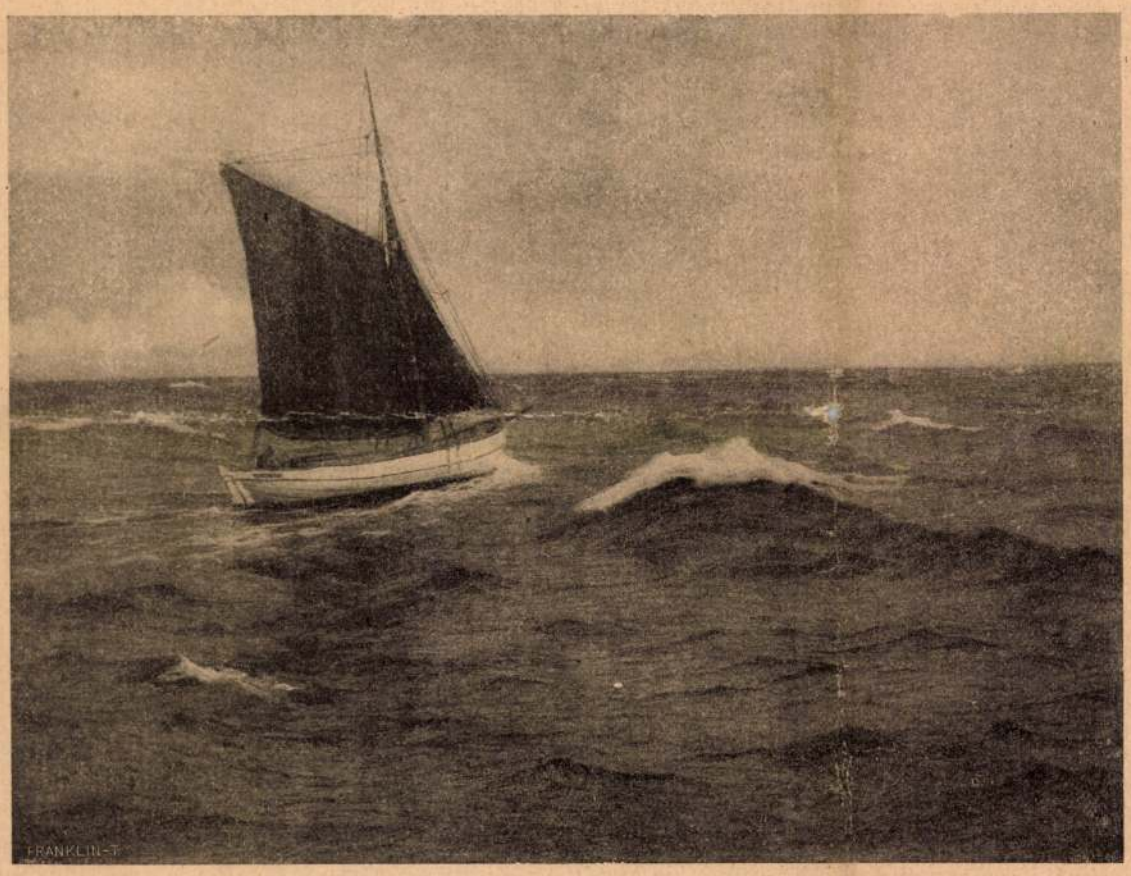

Hullgren Oszkár : A tengeren.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT NEMZETKÖZI TARLATÁRÓL.

politikai dicsőség, a nagyhatalmi állás nem szükséges a népnek boldogságához. Ezek a jómódú dán parasztok talán sokkal jobban érzik magukat így, egy békés vajtermelő államocska polgáraiul, mint akkor, ha vállaikon nyugodnék egy ujonnan alakuló világbirodalom egész súlya és egész dicsősége.

*

Nemcsak a szárazföld egyes részeinek, de a tengereknek is meg van a maguk egyéni sajátsága. Alig lehet például két ellentétesebb tenger-egyéniséget elképzelni, mint az egymás mellett levő, csupán Jüt-land félsziget által elválasztott Éjszaki- és Keleti-tengert. Az Éjszaki-tenger viharos, mély, zord, félig-meddig már oczeánszerű. A Keleti-tenger szelid, sekély, kedélyes, némileg tó-szerű. Különösen illik ez arra a részére, a mely a dán partok tájékán, az Öre-sund, a nagy és kis Belt körül hullámzik. A tengert rendesen a végtelenség birodalmának, egy vizsivatagnak képzeljük el, a melyen a szem alig tud megpihenni. S a világtengerek, az Indiai- vagy a Csendes-oczeán ilyenek is. A Keleti-tengernek ez a nyugati része ellenben nemhogy a végtelenség sivatagszerű birodalma volna, hanem inkább a végesség, a határoltság kertszerű világa. A hova a szem tekint, talál nyugvópontot: nappal a gőzhajók és halászbárkák, vitorláshajók és gőzcsónakok, este pedig a minden világtáj felől kigyúló, különböző szinben és időben felvillanó, folyton égő vagy többször kigyúló és megint kihúnyó világítótornyok szolgálnak a szemnek ilyen nyugalmi és tájékozódási pontokúl. S a partok, a melyek a legtöbbször, különösen Szjelland keleti partján, Kopenhágától Helsingőr zöld, nevető erdősövénnyel díszelegnek, valóban azt a képzetet ébresztik az utazóban, hogy egy óriási kert népes taván hajókázik. Igaz, olykor a komoly való, a Keleti-tenger tenger volta reácsap e szelid vidékekre is: olykor éjszak-kelet felől, az orosz partokról jön a viharhozó szél s ilyenkor kiderül, hogy ez a tenger is tud viharzani, tombolni, tudja a hajót hemperegtetni és bukdácsoltatni s — a mi a tengereknek emberszempontból vett fő-ismertetője, mintegy a tengeri nagykorúság jele — elő tudja idézni a tengeri betegséget. Ilyenkor a világhirű svéd reggeli, vagy a nem kevésbbé jó dán ételek, s a kétségtelenül gyönge német főzési termékek ép úgy ott tánczolnak a habok tetején, akárcsak az Éjszaki-tengeren vagy a Fekete-tengeren a más nemzetiségű gyomortartalmak. A Keleti-tenger ezzel megmutatja, hogy ő is komoly tenger. Igaz, hogy ezzel aztán vége is a tenger költészetének. Az utazó el is felejti a vihar alatt e kedves vizek minden jó tulajdonságát s boldogan látja feltűnni a német szárazföldet, a mely ugyan minden tekintetben a megtestesült próza, azonban azzal a nagy előnyel bir, hogy hagyja az emberrel bevégezni létfentartásának egyik legfontosabb feltételét: az emésztést.

Hamburg, szeptember. *Szász Zoltán.*

Üdvözlünk itthon, Kecskemét vitézi!
Honvédő harczban vérzett bajnokok,
Mely híreteknek fényét felidézi,
Tölgylomb-diszében a kő itt ragyog;
Hű mása annak, mit ereklyeképen
Hálásan őriz számtalan kebel,
Bizonyságául, hogy romlatlan, épen
Él még, miért százezrek hulltak el!

Él, él az eszme, melyért harczolátok,
Halálotokból élet ébredett! —
Melynek világa dicsfényt vet reátok,
Lobogtatjuk a szent szövétneket.
Jelszótok, melytől rettegett az ellen,
Küzdelmeinkben minket is vezet,
Éjszaktól délig terjed, győz a szellem,
Mely egybeforraszt millió szivet!

Hódít alant, fenn a hon drága nyelve,
Hű terjesztői: sajtó, iskola;
A buzgó hívek ezreit növelve
E két apostol nem lankad soha.
Magyar szív, szellem, mint tűz, egyre terjed,
Ármányon, gőgön győznek fegyveri,
Ki győzelmétől gyűlöletre gerjed,
Az áruló is meghódol neki!

Bérczről a völgybe, völgyről bérczletőre
Dübörgve, zúgva száz vonat vezet,
Gőz s villám dörgi a jelszót: előre!
Szomszédhatárrá lett nyugot, kelet,
Mit termőföld szül, mit mélyéből ásnak,
Aranynyal mérik távol nemzetek, —
Nem gyarmat már, nem martaléka másnak
A mit magyar kar véren szerze meg!

Dicsőült árnyak távolban közelben!
Örüljetek, — nem tesped a magyar!
Szabad haz áért lángoló kebelben
Hű szíve fényes kincseket takar.
Duzzadhat kénye apró zsarnokoknak,
Hizlalva gőgjük csúszó szolgaság,
Ezer védője támad büszke jognak,
S dúló haraggal a nyakukra hág!

Oh, térjetek meg áldott sírotokba,
Alhattok békén, drága véreink!
Villám ha csattog, szélvész zúg zokogva
S hullám fölött a hon hajója ing:
A nemzet bizton szembeszáll a vészszel,
Mit épitettünk, nem lesz puszta rom,
Megvédjük híven karral, szívvel, észszel, —
S ha kell vérünkkel, mint ti egykoron!!

LEÁNYSZÖKTETÉS AKADÁLY NÉLKÜL.

Vig elbeszélés. (Vége.)

Irta ZÖLDI MÁRTON.

III.

Cumä városáról azt jegyezték föl a történészek, hogy noha legjobban tudott lelkesedni Homér verseinek olvasásakor, azért még sem akart testi táplálékot nyujtani az oda tévedt vak költőnek. Az alföldi városok egy része szakasztottan igy viselkedik a hazai szinművészettel szemben, él-hal érte, de — szinházba nem jár.

E tekintetben Balmosy társulata igen pogány tapasztalatokra tett szert, s a derék igazgató, hogy saját szavait ismételjük: hiába küzködött a kétségbeesés árjával.

De meg is látszott a társulat tagjain a deficzit viharának pusztitása. Ruházatuk a züllöttség legalsóbb fokát mutatta, a hosszúra nyúlt és hiányosan borotvált ábrázatok szomorú inséget hirdettek.

— Barátom, — kiáltá a komikus, kit humora a koplalások szűk napjaiban sem hagyott cserben, — csizmám sarka szabályos derékszögben görbül, kabátom pedig a folytonossági hiányok oly klasszikus lánczolatát képezi, hogy ma-holnap csak a «Londoni koldusok»-ban léphetek fel. Hej! mikor volt az, mikor ebben a kabátban a «Párisi arszlánok»-at játszottam!

Iván már negyedik éve ette a vándor-szinészet sótalan kenyerét. Egy nap, midőn a próbáról hazafelé baktatott, valaki nevén szólítja és pedig nem az új, hanem a régi Berkovics néven. Kiváncsian hátratekint és egy gömbölyü arczú embert lát bizalmasan mosolyogni.

— Hát nem ösmer az urfi? Én vagyok a Csercser János, a ki huszonöt évig voltam első segéd a Tádé bácsinál? Ugy-e, hogy meghíztam? No, maga nem. Hová tette a bajuszát Iván urfi? Hol jár erre? Ejnye, de meg fog a feleségem örvendeni . . . mert most saját üzletem van itt a piaczon. Jöjjön csak, nézze meg: «Vegyes kereskedés a tengeri rákhoz.» Hiába no, ugy sem eresztem el, mig hozzám nem jön.

Azzal feleletet sem várva, szépen karonfogta a bámuló Ivánt s betuszkolta a boltba, onnan pedig családja körébe.

A jeles örmény kereskedőnek az volt a szokása, hogy folytonos kérdésekkel támadott, de nem várta be a választ. Nem volt kiváncsi a mások beszédére.

— Persze, — mondá, — még nem ebédelt? Annál jobb, nálunk fog maradni. Szereti a töltött káposztát? Ki ne szeretné azt a porczióba kötött disznóhúst? Tőlem egyhamar meg nem szabadul. Asszony, hitestárs! Hamar azzal az ebéddel. Nem látod, hogy éhesek vagyunk? Egy, kettő, be lehet főzni a levest. No, tudom, meg fog Tádé bácsi örülni, ha megirom neki, hogy friss egészségben láttam. Mert ugy-e nincs semmi baja? Az igaz, hogy sovány lett, — no, de nem mindenki olyan mangalicza fajta, mint én meg a feleségem? Mi már ilyenek vagyunk, ugy-e hitestárs? No, most hamar, egy pohár pálinkát, saját kis-üstömön főtt, Tádé bácsi receptje szerint. Mekkora levelet irok neki!

— Ne irjon neki semmit sem, kedves Csercser úr . . .

— Ne irjak? Hm. Mért ne irjak? Hiszen azonnal eldönget, ha találkozom vele a gyulai vásáron. Nagyon sokszor kikaptam tőle huszonöt év alatt, hogy az Isten áldja meg a keze járását. Neki köszönhetek mindent. Hanem hát beszéljen, mi baj van?

Iván elmondott mindent. A beszédes Csercser egészen néma lett, s olyan kinosan érezte magát, hogy alig győzte a verejtékét törölni.

— Hm, hám . . . persze . . . nem irok . . . világos, hogy nem irok . . . minek is irnék? Majd csak azt lesse valaki, hogy én irok. Ejnye, ejnye, de jó, hogy ráakadtam. Tegnap is voltunk a szinházban, de hát persze a sugót csak a jó Isten látja. Olyan az, mint az ürge, ki kell önteni, hogy napvilágra kerüljön. No, hanem, mig itt lesznek, nálunk marad. Este együtt megyünk a szinházba. Még ma abonálok.

Ebéd után Csercser sietve visszavonult s nekiesett egy nagy árkus papirosnak s azt telehintette csodálatos ákombákomokkal. Költői hevüléssel, s mindenek fölötte költői tulzásokkal tudtára adta Berkovics Tádénak, hogy milyen állapotban lelte föl a kedves Iván úrfit, ki három hét óta egy szál héringnél egyebet nem evett. Instrukcziókat kért, hogy mit tegyen?

Mikor a levelet föladta, egyenesen a direktorhoz ment.

— Két zártszék jegyet akarok abonálni valamennyi előadásra.

— Melyik padban?

— A melyik legközelebb van a sugólyukhoz? Igaz a, milyen ember az a sugó?

— Nagyon derék, kedves fiú. A szivem fáj, hogy neki is velünk együtt kell nyomorogni. De hát ilyen furcsa ez a művészi pálya.

— Bizony furcsa, mert az a fiú, a ki a maga teátristáinak sugdos, félmilliomos.

— Micsoda? Az Iván?

— Igen, a Berkovics Iván. Nem engedek abból, a mit mondottam, egy vörös petákot sem.

A szegény direktor egészen megtántorodott erre a hírre. Az ő sugója félmilliomos! Ebbe tisztára meg lehet bolondulni. De mikor olyan derék ember állítja, a ki abonál! Szabad-e az ilyen úrnak a szavában kételkedni?

Még ennel nagyobb meglepetések is vártak reá.

IV.

Berkovics Tádé, a mint Csercser János levelét elolvasta, olyat ugrott örömében, hogy az öreg gazdasszony «Jézus Máriá»-t sikitott.

— Mi lelte a nemzetes urat?

— Megvan az Iván! Na, kölyök most nem szabadulsz ki a körmeimből. Pakkolja be a koffert, tegyen két rúd szalámit bele. Még ma délután utazom. Hozom a kölyköt.

— Biz azt jól teszi.

Másnap este nyolcz órakor a Csercser boltja előtt állott meg a kocsija. Könnyedén leugrott s betoppant a boltba.

— No, te füles, micsoda ostobaságokat irtál nekem össze-vissza? Beszélj, mit tudsz? A leveleden nem tudtam eligazodni, azért jöttem magam.

Csercser majd kiugrott a bőréből örömében, s olyan beszédes lett egyszerre, hogy Berkovics kénytelen volt rárivallni.

— Ne fecsegj annyi hiába valót. Hol van a fiú?

— A szinházban, súg. A feleségem is ott van; én is megyek, csak a bótot zárom be.

— Mész a ménkőbe. Itt maradsz!

— Persze, hogy itt maradok. Jaj, hanem nagy baj van. Furcsa dolgokat tudtam meg: a fiú szerelmes a direktor leányába s azt mondta, hogy el nem hagyja, ha mindjárt egész Füzes-Berényt a nevire telekkönyvezik.

— Milyen perszona az a leány?

— Csupa arany; úgy játszik a szinpadon, mint egy mókus. Aztán, milyen derék, becsületes. Egész csoda.

Az öreg görög nagy léptekkel kezdett fel s alá járni a boltban. Mint afféle praktikus ember, azonnal tervet koholt, s ízibe végre is hajtotta.

— Te, Jani, hivd csak ide azt a direktort. Majd addig én árulok a boltban.

Csercser huszonöt éven át megszokta, hogy vakon engedelmeskedjék volt gazdájának, most is lóhalálában rohant s alig telt el tiz percz, jött vissza a direktorral.

A két érdemes úr visszavonult a szobába, és igen sokáig beszélt egymással.

— Tehát a leány eljön velem haza. Viszem. A Csercser felesége gardirozni fogja, nehogy valami pletyka legyen.

— Nagyon okosan.

— Mi még ma éjjel utazunk.

— Előadás után rögtön.

— Maga aztán holnap hozza a fiút. Az a maga dolga. Holnapután lesz a kézfogó, három hét mulva a lakadalom. Semmi teketória. Ugy lesz, a hogy megállapodtunk. Itt egy százas, gondoskodjék tisztességes gúnyáról.

— Minden úgy fog menni, mint a karikacsapás.

Másnap kora hajnalban Balmosy direktor dúlt ábrázattal állított be a gyanutalanúl szendergő Ivánhoz.

— Baj van! Baj van!

Iván egy pillanat alatt talpon állott.

— Mi történt?

— Megszöktették a Nellit . . .

Az ifjú ijedten a szivéhez kapott.

Erdélyi M. fényképe után rajzolta Cserna Károly.

A GYÁSZMENET AZ ERZSÉBET-TÉREN.

Kimnach László rajza.

A GYÁSZMENET ELINDULÁSA A KERESKEDELMI MINISZTERIUMTÓL.

BAROSS GÁBOR TEMETÉSE.

Kimnach László

Nográd várának képe. Vizfestmény és ceruzarajz. /indkettő Magy. Tört. Képcsarnok/

308;o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Kimnach László MDK

jelzetren rajzai:

Szécsényi részletek: régi vár tornya, kolostor
és török torony.
Szécsény látképe.
Megjelentek: Vasárnapi újság. 1894. 37.sz.
607 és 608. lap.

Genthon :Nógrád. 1954.

371.o.

Kimnach László

MDK

jelzetlen rajza:

A szécsényi kastély képe a park felől.

Szécsényi részletek: Főtér, kastély, tüzőrtorony.

Megjelent mindkettő: Vasárnapi ujság
1894. 37. sz. 605. old.

Gemthon: Nógrád. 1954.

371o.o.

5

Kimnach László

MDK

A mátraverebély -szentkuti kegytemplom képe.

Kimnach László eredeti rajza
Morelli gusztáv fametszetében.

282.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

MDK

Kimnach László

jelzés nélküli vizfestménye:

Szécsényi részletek: Kastély és kolostor.

Magy. Tort. Képcsarnok.

Megjelent Morelli G. fametszetében.

Gerthon: Nógrád. 1954

371-372.o.

részlet repr: T/ø// 380. kép.

Kimnach László

MDK

ceruzarajza tussal ~~XIX~~ lavirozva:

~~DV~~/ Drégely vára és a Szondi emlékkápolna.
Kimnach László rajza. Jelzve nincs.
Megjelent: Morelli Gusztáv fametszetében.

182.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

MDK

Kimnach László
festőművész

részt vett a millenniumi levelezőlapok
tervezésében és festésében

– Kiállítási levelezőlapok
Grafikai Szemle 1895 évf. 7. 12 l.

Kimnach László

illustrácii repr.

kilágyi: magy. nemz

tort. II. k.

III. k.

IV. k.

V. k.

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyuláné

asszonyság

Budapest

Lágymányos u. 16

Kinnach László

reiben illustrálta
az alábbi művek

Szabó Károly

Kun László. 1272–
1290. M. Tört. Életr.
Pp 1886.

ámokon álló rövid oszlopokkal
t szerves kapcsolatot teremteni és
ni. Jákon mind a nyolc oldalra teljes
a főhajó felé esőnek van szerkezeti je-
szerepe. A jáki megoldás a szerkezet
zább, mint a türjei, az építészeti ele-
nt valamennyi közt a leggazdagabb.
erősen cisztercita jellegü. A 13.szá-
rcita kerengőkben találhatunk, főként a
ily gazdagon halmozott oszlopokat /pl.
be ment. Amig a cisztercita kora góti-
ontosan kijelölt szerkezeti szerepe,
~~kkkxxxxxx~~ közt nincs többé szerves
ép csak puszta diszités.
lvtartó féloszlopok - ép ugy, mint Lé-
támaszkodnak a pillért kisérő oszlop
oszloptörzs folytatódna. Ez a forma
oltozott bazilikákban Európaszerte divó
ó boltozatát alátámasztó pillérek, osz-
s nélkül emelkednek a földszinttől a
rativ párkány öleli körül őket. Más

Kimnach Lajló (?)

utána nézni az
értesítőben

Kukoricásban,
rajz

Repr.

Rajztanlehl

1883. IV. ev.

hatósága területén a legszélesebb körben tegye közhirré, a rendőri közegeket és mezőőröket megfelelően oktassa ki és utasítsa s általában ezen ügygyel összefüggő fontos kulturális érdeknél fogva a *maga részéről is igyekezzék a fenti rendelkezéseim érvényesítését pontos és lelkiismeretes eljárása által is biztosítani*».

A verseczi városi múzeum és könyvtár.

A magyar kulturának egyik legdélibb védőbástyája, a verseczi városi múzeum és könyvtár, saját otthont kapott, melyet tulajdonosa 1910. október hó 23-án nyitott meg a közönség számára.

A verseczi városi múzeum és könyvtárnak kezdete igen szerény volt. A könyvtár a népiskolai könyvtárból fejlődött, mely 1885-ben alapíttatott és 1888. január 15-én mint a községi tanintézeteknek nyilvánossági joggal bíró kölcsönkönyvtára 772 könyvvel a közönség számára megnyilt. Csakhamar szép használatnak kezdett örvendeni és a helyben volt 5 magán kölcsönkönyvtárt nem éppen kifogástalan olvasmányaikkal ártalmatlanná kezdte tenni. Az akkori polgármesternek, Seemayer Jánosnak támogatása mellett gyorsan gyarapodó intézetet 1904-ben helyezték

Kimnach László

A Homonnay-cimer
Szines könyomat,
fenti rajza után

Repr.

Acsády Széchy

76. l. után

Wesselényi Ferenc ágya
a radvanyi kastélyban
és részlet az ágy díszeiről
Szines könyomatok
fenti rajza után

Repr.

Acsády Széchy

122. l. után

Ugyanc műben sűbb Tolkrajz
illusztrációja

Kimnach László

XXI. aukció
A Gyüjtő 1915. 56 l.

219. KIMNACH LASZLO: Képviselőválasztás. Ceruzarajz . . 12

XXII. aukció
u. o. 1915. 120.
szám

Szigetujfalu, vom

100 136

Kimnach László

Budapest, 1888 körül.

Magyar insurgensek a francia háboruban
A Habsburg-házbeli királyok kora c. ta

Szign. Kimnach 887. - BBsc.

Bikkessy egykoru rajzai után rajzolta
M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt. 259.p.

M.D.K.

. 20X14 cm. illusztráció Pauler Gyula:
nulmányához. id.mü 145-262.p.

- - Bálint Benedek egyszinü fametszete.

ságnak elismeri s alapszabályait módosítások mellett megerősíti.

E módosítások fölött az iratváltás csaknem 13 évig tartott s csak 1865 őszén hagyattak végkép jóvá az alapszabályok.

Az egyesület története két főkorszakra szakad. Az első, mely a közkereseti társaságokról szóló 1840: XVIII. törvény uralmától kezdődik, az abszolutizmus ideje alatt meg nem szakad és 1875-tel végződik. A második korszak a kereskedelmi törvénynek, az 1875. évi XXXVII. törvényczikknek 1876 elején történt életbelépésével kezdődik. Az első korszakba esik még az alaptőkének először 1 millióra, azután nemsokára 2.400,000 frtra emelése.

Az igazgató s a választmány hatásköre lényegében e második korszakban is változatlan marad. A választmányi tagok száma 45-re emelkedik, minthogy a fiók-pénztárak a választmányi tagok napibiztosi teendőit lényegesen megszaporították.

A hivatali személyzet is fokozatosan szaporodik.

A választmányi tagok először 1869-ben részesülnek jutalékban; addig minden díjazás nélkül működtek. Ezen évben a részvénytőke már 1,000,000, az osztalék, 1200 részvény után, egyenkint 240 frt volt. Jutalékul a tiszta jövedelem 5%-a a választmány tagjainak, és az igazgatónak külön 1% jár. Az igazgató fizetése 200 aranyról 400-ra, azután 2500, majd 3500 és 1868-ban 6000 frtra emelkedett, azonkivül az anyaintézetben szabad lakása volt. A hivatalnokok közt a tiszta jövedelemnek 3%-át osztották szét jutalékul. A szervezet és igazgatás megmaradt így az új kereskedelmi törvény életbelépéseig.

1856 julius 25-dikén meghal *Simontsits János*, az egyesületnek megalakulásától fogva igazgatója. *Fáy András*, ki az 1848-diki viharos napok kezdete óta a választmányban meg nem jelent, az említett napon, mint örökös segédigazgató elnököl a választmányi ülésen. Méltatja Simontsits érdemeit az egyesület körül s kijelenti, hogy ő maga, egészségének s különösen szemevilágának gyengesége miatt, még ideiglenesen sem vállalhat igazgatói feladatot és ideiglenes igazgató választására hivja fel a választmányt. *Hajós József*, a választmánynak több év óta tevékeny, kiváló tagja, ki már *Simontsits* betegeskedése alatt az igazgató teendőit végezte, választatik meg ideiglenes igazgatónak. Az augusztus 27-diki rendkivüli közgyűlésen ismét és utolszor *Fáy András* elnököl; ekkor megválasztják igazgatónak nagy szótöbbséggel *Hajós Józsefet*.

*

Az örvendetes fejlődés mindinkább érezhetőbbé tette, hogy az egyesület házában elfoglalt helyiség nem felel meg czéljának. Megszerezték hát a szomszédos telket és földszintes házat a reáliskola-utczában; s az 1866 őszén tartott közgyülésben elhatározták, hogy mindkét telekre diszes három emeletes házat építtetnek. *Ybl Miklós* műépitész készitette a tervet. Az épület, a belvárosnak mindenesetre disze, elkészült 1868 szeptember havában, és ezen hó 20-dikán *Hajós József* igazgató már az új helyiségben nyitotta meg a választmányi ülést. Az építési költség és a telek ára együttvéve 697,920 forintra ment. Ezen házban az igazgatónak állásához illő szabad lakást rendeztek be.

Ez volt az építkezés terén hosszasan előkészített első lépés, melyre aztán nyomban több következett. Az egyesület üzlete növekedik. Czélszerűnek mutatkozott azt helyileg megosztani, s a közönségnek a pénz betételét megkönnyiteni; 1868 október 1-én a terézvárosi, 1869 junius 15-ikén a józsefvárosi, 1882 junius 1-én a lipótvárosi, s 1887 augusztus 1-én a budai fiók-takarékpénztárt nyitja meg az egyesület.

Mindezek bérelt helyiségben nyiltak meg. Az egyesületnek azonban elve, hogy a mint ingatlant, házat, ne birjon többet, mint a mennyi üzletéhez szükséges: úgy viszont hivatalait lehetőleg saját házaiban tartsa. Azért azon váczi-körúti házat, melyet a terézvárosi fiók számára bérelt, nemsokára megszerezte s diszesen kiépittette. A józsef-ferenczvárosi fiókot a Kálvin-térre kiszögellő egyik házban nyitotta meg; csakhamar megvette a szomszédos Két pisztoly-féle telek nagyobb részét, és *Ybl Miklós* terve szerint pompás négy emeletes házat emelt. A fővárosnak díszére szolgál az a monumentális szökőkut, melyet ugyancsak *Ybl* terve szerint az egyesület 54,000 frt költségen, a Kálvin-tér közepén, állitott és a fővárosnak átadott. A budai fiókpénztár számára a főut és jégverem-utcza sarkán egy diszes ház *Czigler Győző* műépitész terve szerint, most jut befejezéshez. Az egyesület ezen négy háza — nem számitva a nyugdíjalap házait — 901·547 forinttal szerepel aktiv vagyonában.

Az egyesület fennállásának 15-dik évében, mikor anyagi viszonyai megjavultak, hivatalnokainak nyugdij-élvezetéről kivánt gondoskodni. E végre külön alapot alkottak, melyet 1876-ban 500,000 frtra emeltek. A nyugdijra jogosultak fizetésükből semmivel sem járulnak az alaphoz s a nyugdij kiszabását igen méltányos szabályzat majdnem egy évtizeddel előzte meg az 1885. évi XI. törvényczikk hasonló intézkedését.

Fáy András nevén 1862 elején az egyesület oly alapitványt létesitett, mely értékes irodalmi művek alkotására buzditana. A Fáy-alapitványnak több becses munka létrejöttét köszönhetjük.

Fáy András 1864 julius 26-ikán reggel halt meg. A választmány ülést tart és a jegyzőkönyvbe egyebek közt e szavakkal iktatja be a nagy halott érdemeit:

«Ez esetben a halál egy hosszura terjedt, olyan tettdús életet oltott ki, melynek hálás emléke a boldogultnak a közügyek minden ágaiban és az irodalom mezején az utolsó perczig soha meg nem szünt munkássága s hasznos közreműködése által szerzett eredményeinél fog a örökké élni fog.... *Fáy Andrásnak*, mint a takarékpénztárak eszméje legelső megpendítőjének, az utókor által is kegyelettel emlitendő neve a magyar hazában fennálló s még jövőben is felállítandó takarékpénztárakban mind megannyi diszes emlékoszlopokban fenn fog maradni s élni fog a késő századokig.»

Az igazgatósági termet ma *Fáy András* mellszobra *Izsó Miklóstól*, a nagytermet szintén az ő képe *Barabás Miklóstól* — s ugyanezen művésztől *Simontsits* és *Hajós* képe diszíti. Az egyesület anyagi támogatásával alkalmazta Zemplénmegye egyik bizottsága Fáy András kohányi szülőházán, születésének századik évfordulójára, azt az emléktáblát, melyen olvasható:

«E házban született 1786 május 30-ikán *Fáy András* kitünő iró s hazafi s a Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület alapitója. Használni vala élte törekvése, jelszava.»

A hatvanas évekből ered két jótékony alapitvány. 1865-ben 1000 frtnyi ösztöndij alapittatik a Pest városi főreáltanoda részére, mely rövid idő mulva 2100 frtra emeltetik, s ebből két tanuló részesül ösztöndijban. A másik alapitvány: az 1848—49. évi rokkant honvédeknek saját tüzhelyükön való ellátására felajánlott 10,000 forint.

*

Az 1875-ben alkotott kereskedelmi törvény szükségessé tette az egyesület igazgatásának változtatását. Az eddigi 45 tagu választmány helyébe 10 tagu igazgatóság lép. A számadások megvizsgálására a kezelést időszakonként is ellenőrző, 6 tagu felügyelő bizottság lép, mely állandóan ellenőrzi az ügyvitelt és az igazgatósági üléseken egy-két tagja által képviseltetik. A közgyűlés helyett most a 10 igazgatósági tag választja a maga köréből az elnököt, kinek feladata «a társasági ügyek egységes vezetése». Az igazgatóság hivja meg a pénztárakhoz a 16 napi biztost, kiknek dijazása a kezelési költségek sorába tartozik. Az igazgatósági elnöknek megmarad a fizetésen fölül az 1%-os jutalék; a választmánynak járt 5%-os jutalék most ugy oszlik meg, hogy 4% jut az igazgatóság és 1% a felügyelő bizottság tagjainak. Az egyesület hivatalnokai 3% jutalomban részesülnek. Az igazgatóság elnökeül *Hajós Józsefet* választotta.

Az alapszabályok 1880. évi módosítása alkalmával az igazgatósági tagok számát 9-re szállitották le, jutalékukat pedig 6%-ra, a felügyelő bizottsági tagokét $1^1/_2$%-ra emelték. Az elnök, később a vezérigazgató, jutaléka változatlan marad, de 1880-ban a közgyülés az igazgatósági elnök fizetését 6000 frtról 12,000-re emeli. *Hajós Józsefre* nézve érdemeinek elismeréseül kivételkép kimondatott, hogy, bár ő nem hivatalnoka az egyesületnek, mégis ezen fizetése után fog nyugdijban részesülni. 1881-ben az elnökre nézve az a változás történt, hogy nem az igazgatóság, hanem a közgyülés választja s hogy ő e szerint társasági s egyszersmind igazgatósági elnök. 1882-ben újabb változás történik. Hajós egészsége meggyengülvén, maga volt kénytelen megpendíteni, hogy különitsék el az igazgatósági elnök teendőjét és állását a vezérigazgatói teendőktől és állástól; és hogy az igazgatóság bizzon meg valakit a vezérigazgatói teendőkkel.

Az alapszabályokat 1881-ben ily értelemben módositották. *Hajós*, midőn gyengélkedése öregbedni kezdett, 1883 márczius 22-dikén bemutatta az igazgatóságnak a közgyüléshez intézett lemondását. A vezérigazgatói teendőkkel ideiglenesen *Steiger Gyula* igazgatósági tag bizatik meg.

Az április 14-dikén tartott közgyülés elfogadván *Hajós* lemondását, az alapszabályokat akként állitotta helyre — s ezek azóta úgy állanak is fönn — a mint 1876-ban az igazgatóságra nézve lényegileg alakultak.

1883 április 24-dikén az igazgatóság, megbizatásának hátralevő idejére a tanácskozások vezetésére elnöknek *Várady Károlyt*, az egyesület ügyeinek vezetésére pedig vezérigazgatóul *Steiger Gyulát* választja. Várady 1885 deczember végén lemond állásáról és kilép az igazgatóság kötelékéből. Erre az igazgatóság 1886 január 2-diki ülésében *Steiger Gyula* vezérigazgatót elnökének is megválasztja, és azóta személyében ez a két állás ismét egyesitve van. Fizetése, szállása s jutaléka, mint vezérigazgatónak, ugyanaz, a mi Hajósé volt. *Steiger* 1869 óta a választmánynak és igazgatóságnak egyik legtevékenyebb tagja. Nem volt fontosabb jogi, pénzügyi s szervezeti kérdés, melynek megindításában és megoldásában ne jutott volna neki kiváló szerep. *Hajós* hosszas gyengélkedése alatt az egész akcziót lényegileg ő vitte. A mióta pedig mint vezérigazgató az ügyek élén áll, az intézet tevékenysége feltünően fokozódik és üzlete mind nagyobb térre hat ki. Tanusítja ezt a betétek meglepő emelkedése s tanusítják az egyes üzletágakról szóló kimutatások.

*

Magyarország ezen legelső s ma már nemcsak hazánk, hanem az egész monarkhia egyik legtekintélyesebb hitelintézetének keletkezéséről, fejlődéséről a félszázados emlékünnep alkalmára fölötte érdekes monografiát irt *Fenyvessy Adolf* jeles közgazdasági irónk, az intézet levéltárából és üzleti könyveiből vett adatok alapján. A mit az intézet történetéről és szervezéséről a fönnebbiekben elmondtunk, szintén e nagy gonddal és lelkiismeretes megbizhatósággal irott terjedelmes tanulmányból van meritve. A nyujtott képet befejezzük nehány számszerü adattal, mely minden szónál ékesebben hirdeti a kicsi szerény kezdetből keletkezett intézet megnövekedését, mint ezen a téren nálunk páratlanul álló példát.

Mint említettük, az intézet keletkezésekor 20 pengő krajczárra volt megállapítva a legkisebb és 100 pforintra a legnagyobb betét. Ma a betét összege nincsen korlátolva s a pénztárban kiki annyit helyezhet el, a mennyit csak tud és akar.

A betétek összege volt az első év (1840) végén 62,962 pforint. 1844-ben már tulhaladták az egy, 1845-ben a két milliót. Ettől kezdve a betétek összege a viharossá vált idők folytán sokáig ingadozott. De 1861-ben már meghaladta a tiz milliót s ettől kezdve csaknem állandóan növekedett. 1871-ben jóval több lett 30 milliónál s 1876-ban megközelitette a 45 s egy évvel utóbb tulhaladta az 50 milliót. 1886-ban eljutott a 80 millióig s ma, az ötvenedik év végén, 91 millió a betétek összege.

Kezdetben az intézet, váltótörvényünk nem levén, inkább jelzálogra nyujtott kölcsönt. Az első évben kikölcsönzött 60,810 frtnak több mint fele (35,210 frt) jelzálogra volt kiadva. 1888 végén a kötvénykölcsönök, tehát a kibocsátott kamatozó kötvények összege közel 17 milliót, 1889 végén 18,870 ezer frtot tett.

A váltótörvény életbe lépte után első években (1845—47) a váltótárcza állománya 356 ezer frtról 136 ezerre csökkent, sőt 1848-ban 16.790-re, 1849-ben pláne 11,500-ra szállott alá. 1864-ben már 3 és fél milliót meghaladt a váltószámitolás. Ma 14 milliót tesz a váltótárcza állománya, mig az értékpapirokra adott kölcsön 1873-ban, mikor a legmagasabban állott, 1.267,000 frtra emelkedett s 1877-től maig 4—600 ezer között változik.

Értékpapirt kezdetben nem vásárolt az intézet. Papirokba akkor fektetett először tizezer forintot, mikor a 80 milliós «önkéntes» császári kölcsönhöz ő is hozzájárulni kényszerült. Ezen is túl adott, s 1860 óta az intézet nem tart többé osztrák értékpapirt. 1866-ban 850 ezer

A JÓZSEF-FERENCZVÁROSI FIÓKINTÉZET A KÁLVIN-TÉREN A SZÖKŐ-KUTTAL.

Dörre Tivadar rajza.

A KÖZGYÜLÉSI TEREM AZ EGYETEM-UTCZAI KÖZPONTI ÉPÜLETBEN.

Kimnach László rajza.

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR.

Dörre Tivadar rajza.

A KÖZPONTI ÉPÜLET AZ EGYETEM-UTCZÁBAN.

Kimnach László rajza.

A PÉNZTÁRI HELYISÉG AZ EGYETEM-UTCZAI KÖZPONTI ÉPÜLETBEN.

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR.

A szeptember 7-iki közgyülés az «osztalékosság» elvét már elfogadottnak tekintette s kimondotta, hogy az osztalék fizetése csak akkor kezdődik, mikor a tartaléktőke a 100,000 frtot eléri. Kimondatott, hogy a kik a hátralékos kamatokat be nem fizették, azok megszüntek részvényesek lenni. A törlések folytán a részvényeknek 1844. évi 667 számából lett 1847-ben 629, mely létszám 1864-ig változatlanul megmaradt. Az újabb alapszabályok kimondták, hogy mihelyt a tartaléktőke 100,000 frtot elért, a tiszta jövedelemnek egy részét «hazai czélokra» fordítják, a többit pedig a részvényesek között részvényeik számához aránylag osztalékkép kifizetik.»

A Pesti hazai első takarékpénztár-egyesületnek ideiglenes részvényczimletei, miként a törvény rendelé, névre, de nem bizonyos összegre, hanem a takarékpénztár egész vagyonának $^1/_{629}$ részére szólt. E részvényen Pestmegye czímere, s a pecséten is a repülő méh fölött a kétfarku oroszlán látható. Az 1850. márcziusi közgyülés azután a végleges részvények kiadását rendelte el.

*

Az intézet müködésének öregbedésével szük lett a megyeházban neki ingyen átengedett helyiség. Keskeny, egy ablakos, földszinti szobácska volt ez az udvari épületben; jelenleg az iktató hivatal első szobája. Az 1845 januári közgyülésen szóba hozták, hogy a hivatal számára tágabb helyiséget kellene másvalahol szerezni. Ellenezte ezt a közgyülés azon okból, mert az intézet iránti bizalom egyik tényezője az, hogy «a megyével láthatólag egybeforrt». Okvetetlenül szükségessé vált azonban nagyobb helyiséget szerezni. Átengedett tehát a megye két téresebb szobát egy előszobával, ugyanazt, melyet jelenleg a megye főpénztára foglal el. Az egyesület ezentul 100 frt évi bért fizetett. 1847 elején megint szóba került egy nagyobb szállásnak mulhatatlan bérlése.

A közgyülés megbizta a választmányt, hogy szemeljen ki Pesten egy fekvésénél és építésénél fogva «az intézet nemcsak jelen állapotának, hanem nagyszerü jövendőjének is megfelelő» házat, vagy ha ilyent nem találna, igyekezzék telket, egyesületi ház építésére alkalmas tért szerezni. Ugyanezen évben egy kiküldött bizottság a közgyülésnek jelentést tett néhány megtekintett telekről és házról. A gyülés az Almássy Pállal kötött előleges szerződést helybenhagyva, annak az egyetem- és zöldkert- (most reáliskola-) utczában, tehát a takarékpénztár mai központi épületének helyén, 640 négyszög ölnyi területen fekvő egy-emeletes két házat 88,000 p. frton és 400 arany kulcs-pénzen való megvételét határozta el, a mi az átirási költségekkel együtt 92,898 frtra ment, és külön bizottságot utasított, hogy az új intézeti épületre készittessen tervet és költségvetést. Az el is készült, helyben is hagyatott, de a beállott politikai zavarok miatt a házépités tervét el kellett halasztani s a viharos időkre a megye házában meghuzódni.

*

A takarékpénztár-egyesületnek is megnehezültek napjai 1848-ban és még inkább 1849-ben. A párisi forradalom, az olasz tartományokba küldendő haderőre szükséges ezüstpénz beszerzése, a bank jegyeinek hiányos érczfedezete megrendítették a közhitelt.

A Pesti hazai első takarékpénztárnál a kivevők márczius három első napján tömegesen jelennek meg és szedik ki betéteiket. A választmány rögtöni kisegítőképen a pesti kereskedelmi banktól váltóra 20,000 p. forintot vesz fel és egyuttal a helytartótanácshoz 100,000 p. forint kölcsönért folyamodik; a közalapitványi pénztárból ki is fizettették a százezer forintot, de az nem sokáig pótolta a betétek tömeges kiszedését. A választmány márczius 22-ikén szükségesnek látja az e hó 25-ikén lejáró 20,000 forintos váltóhitel megujitásáért és a helytartótanácsnál további százezer forintnyi kölcsönért tenni lépéseket. A mellett kimondja, hogy egyelőre semminemü uj kölcsönt nem ad, a betétek visszafizetésénél pedig a szabályszerü felmondási idő meg lesz tartandó. A betétek mindegyre visszavonatnak, s a választmány márczius 31-ikén küldöttséget meneszt a helytartótanácshoz az igért másik százezer forint kölcsön folyóvá tétele végett. De itt nehézségeket támasztottak; mire a küldöttség *Klauzál Gábor* miniszterhez fordult, a kitől azon megnyugtatást nyerte, hogy a helytartótanács ad 100,000, szükség esetén 200,000 frt kölcsönt azon feltétel alatt, hogy a takarékpénztár egész nap több helyen fizessen a betevőknek. Ezt kivihetetlennek tartotta a választmány, s ennek következtében a pénztár a kimerüléshez jutott. Most a választmányi ülésen jelen volt tagok egy része kölcsönt ajánlott fel, nehogy a betevők kielégítése fennakadjon. Május elsején az országszerte mutatkozó bajok következtében a betétek és törlesztések ismét elakadnak, a betétek visszavétele fokozódik. Julius 9-én a takarékpénztárnak nem volt több, mint 15,000 frt készpénze. Egy küldöttség tehát *Kossuth* pénzügyminiszterhez megy 100,000 forintnyi hitel kieszközlése végett, a ki készséggel megajánlotta a kölcsönt és pedig 5%-kal kamatozó, félévenkint lejáró, 50 és 100 forintos kincstári utalványokban.

A közviszonyok mindinkább elborultak. A nemzeti kormány kénytelen volt a haderőre szükséges költségek s a 61 milliónyi deficzit fedezése végett augusztus végén 5, 10 és 100 forintos pénzjegyek, államjegyek, kibocsátására felhatalmazást kérni. A Pesti hazai első takarékpénztár, miután az országos kincstártól százezer forint erejéig fölvett kamatozó utalványokkal sem győzte a tömeges kivételeket, már julius 21-ikén elhatározta, hogy ismét és pedig 400,000 forintnyi kölcsönért folyamodik. *Kossuth* azonban másnap kijelentette, hogy nem bir kölcsönnel segíteni az egyesületen.

Minthogy a segély megtagadtatott és az intézet pénzereje kimerült, a választmány elhatározta, hogy, mig az ingatlanokra adott kölcsönök visszafizetéséből pénz be nem foly: kénytelen a betétek visszafizetését felfüggeszteni; csak kamatokat fizet ki s kisebb betétekből 10—20 forintos részleteket. Ezen határozatot a hivatal ajtajára azonnal kiszegeztette.

Ezen korlátok közt a takarékpénztár folytatta a betétek kifizetését egész szeptember végeig. Ekkor, *Jellasics* hadaival Buda felé tartván, a fővárost veszélyezettnek hitték. Az intézet értékeit az ellenség elől biztosságba helyezni szükségesnek mutatkozott: a takarékpénztár szeptember 29-én müködését megszüntette. Jellasics megveretése után október közepén az intézet ismét megkezdte működését és a betevők igényei kielégittettek, sőt a közalapitványi 150,000 frtnyi adósságból október és november folyamán 80,000 frtot visszafizettek.

Most azonban egy más természetü veszedelem fenyegette az intézetet. A közönség a sokféle kétes értékü bank- és pénzjegyet a takarékpénztárba viszi. Különösen a 100 frtos pénzjegyek tömegesen adattak be a takarékpénztárba. A választmány márczius 1-én kimondotta, hogy egyelőre 50 frtnál nagyobb betétet egyszerre el nem fogad. Az egy fél év előtt pénzszükével küzködő intézetet a különféle pénzjegyek most elárasztással fenyegették. A bizalmatlanság valamennyi iránt oly általános volt, hogy mindenki igyekezett pénzkészletét a takarékpénztárba rakni, arra számítva, hogy idővel majd jobb értéküt kap vissza. Mikor *Windischgrätz* május 8-iki hirdetésével kijelentette, hogy az 5 és 100 frtos pénzjegyek semmiféle közpénztárnál el nem fogadtatnak, ellenben az érczalappal fedezett magyar bankjegyekről azt igérte, hogy ezek osztrák bankjegyekre fognak felváltatni: mindenki szabadulni kivánt 5 és 100 frtos jegyeitől.

A császári alterego azonban márczius 12-diki rendeletével azt hirdette, hogy a magyar pénzjegyek a forgalomból egyáltalán kitiltvák, az 1 és 2 frtos magyar bankjegyek pedig csak 4 millió frt erejéig váltatnak fel az osztrák nemzeti bank jegyeire: a takarékpénztár választmánya kénytelen volt kihirdetni, hogy magyar pénzjegyeket többé semmi czimen el nem fogad, magyar bankjegyeket pedig záros határnapig.

A magyar bank- és pénzjegyek iránt utóbb, kivált Buda bevétele után, mindamellett, hogy *Windischgrätz* az érczalapot elragadta, megint helyreállott a bizalom és a takarékpénztárhoz bőven gyültek betétek, úgy, hogy a választmány a nemzeti kormánynak a tőle mult évi juliusban fölvett 100,000 forint kölcsönből még fönlevő 70,000 frtot viszafizethette.

Megkezdi újból a hitelezést ingatlanokra; de a pénz elhelyezése nem sikerül. A betevők nem kivántak visszafizetést; ellenben folyton szaporodtak a betétek és pedig azon mértékben, a mint a szabadságharcz rosszra fordultával a magyar bank- és pénzjegyek értéke csökkent. A választmány tehát, minthogy az intézetnél elhelyezett pénzeket semmire sem tudja fordítani, elhatározta, hogy betétet el nem fogad; ellenben folytonosan fizet a kivevőknek, adósság-törlesztést pedig csak lejárat esetén fogad el.

A függetlenségi harcz gyászos kimenetele után a takarékpénztárnak is be kellett szolgáltatni a magyar pénzjegyeket. Julius 18-ikán az igazgató 177,167 forintot adott át a katonai parancsnokságnak.

A magyar jegyek elégetése folytán az intézet csak augusztus 6-dikán birta a pénztárt ismét megnyitni.

A pénz szüke csak október közepén engedett; az igazgató felhivást intézett az adósokhoz, hogy a hátralékos kamatokat fizessék be. A pénztár helyzete ennélfogva olyannyira javult, hogy a kivevőket bővebben lehetett kielégíteni.

1849 folyamán a jelzálogos kölcsönökért járó kamatoknál nagy hátralék gyült fel. Tett ez az év végén 65,435 frtot. Nagy kölcsönt élvezőknél tapasztalta az intézet, hogy 2—3 évi hátralékok támadtak. A tőketörlesztési részletek is elmaradtak. Az 1850 márczius 10-diki közgyülés e két rendbeli hátralékokra nézve, tekintve ezeknek részben az országos zavarokból való eredetét, azt határozta, hogy azok nem egyszerre, de fokozatosan behajtassanak és főleg e végre 500 frtos ügyészi állást szervezett.

Ugyanezen közgyülésen, letelvén ismét három év, az igazgatók választása volt napirenden. Igazgatónak egyhangulag *Simontsits Jánost* választották, segédigazgatóul *Fáy Andras* örökösen volt megválasztva; de ő már 1848 május 23-dika óta sem a közgyülésen jelen nem volt, sem a választmányban és a bizottságokban nem működött.

Az 1850 márczius 10-diki közgyüléstől fogva az egyesület csak egyszer, az év elején tartott közgyülést. Nyilvánosságra tartozó minden irományát német nyelven is föl kellett terjesztenie. Belső ügyvitele azonban ekkor is tiszta magyar volt.

A cs. k. főispán, az országos teljhatalmu biztos meghagyásából, még 1850 április havában felmondotta az egyesületnek a megye házában tiz éven túl birt helyiséget; ennélfogva a választmány az egyesület házában üresen állott öt téres szobát kellően berendezte, a takarékpénztárt átköltöztette s müködését 1850 szeptember 2-ától fogva, saját házában folytatta.

Az üzlet terjedésével a pénztári kezelés egyre több munkaerőt igényelt, azért a soros napibiztosok számát, mert nem igen pontosan jártak el, már az 1848 februári közgyülés 40-ről 100-ra emelte. Egyuttal számukra 3 p. frt napi dijat szabott meg. A kettős könyvvitel 1852 kezdetén életbe lépett. Az üzlet jól fejlődött. De az 1849-ben szenvedett veszteségek ürömpohara csak most telt meg egészen. A közalapitványi főkormányzóság az intézetet a 100,000 forintnyi kölcsön visszafizetésére sürgette, melyet pedig Simontsits kifizetett s azt mint a közalapítvány tulajdonát vette át a katonaság. A jegyek elégetéséből eredt kárnak tehát az alapítványi igazgatóságra kellett volna esni. Ez pert inditott, az intézet elmarasztaltatott, ujra ki kellett fizetnie.

Az intézet most 400,000 forintos kamat nélküli vagy alacsony kamatu kölcsönért folyamodott, hogy ismét megszilárdulhasson és a magyar pénzjegyek elégetéséből eredt kárt lassankint helyrehozhassa. Ő Felsége, méltatva a takarékpénztár emberszerető törekvését, a köznép javára kifejtett tevékenységét és különösen azt, hogy a magyar pénzjegyek elhamvasztásából a betevőkre semmi kár sem háramlott, hanem azt csakis a részvényesek viselik: helyt adott az intézet kérelmének. A szép elismeréssel igért és már biztosnak vett kedvezmény azonban elmaradt. Ugy a kárpótlás az elégett pénzért, valamint a kért kölcsön végkép megtagadtatott. Ennek következtében «beadott magyar pénzjegyek» czimén az intézet vagyonából 177,167 frt végkép elveszett.

*

Az egyesület szervezete s igazgatása ez idő alatt nem változott. De 1853 elején a hivatalos lapban megjelent az a legfelsőbb rendelet, mely kimondja, hogy az ebben foglalt irányszabályok a már fennálló egyletekre is alkalmazandók, és a mely egylet, a nyilt parancs kihirdetésétől számított három hónap alatt engedélyért nem folyamodik, annak működését a hatóság megszünteti.

Hosszas tárgyalgatás után csak 1857 őszén értesíti a helytartótanács az egyesületet, hogy a belügyminiszterium az intézetet részvénytársa-

Kimnach László

Vas. Lap. 1891. 445 l.

Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben czímű vállalatnak most megjelent 123. füzete Magyarország III. kötetéből a 2. füzet, melyet egészen Budapest krónikájának folytatása tölt be. *Salamon* Ferencznek e jeles dolgozata a krónika szerény czímét viseli ugyan, mindazáltal a történetiró mesteri tollával fűzi egymáshoz a haladó idők egymásra következő eseményeit, melyek egészben véve azt a hatást teszik az olvasóra, mint valamely nagyon mély hátterű természeti tájkép a szemlélőre. A messzeség ködös kékje fokozatosan halványodik, s végre az előtér, — e dolgozatban a legújabb kor, — tiszta világosságban tárja föl előttünk még a részleteket is. A krónikás modor különben előadás tekintetében sem zavarja a dolgozat kerekdedségét és egységét. Valóban nem kis nyereség, hogy fővárosunk viszontagságos történetei ily tanulságos, tömör rövidségben s épen oly avatott kézből kerülnek az olvasó közönség elé. A füzetet, mint rendesen, szép rajzok díszítik.

A főváros multjára nézve igen érdekesek ezek az illusztrácziók, több egykoru képet ismertetvén meg. Ilyen Buda a XVII. század elején, Merian «Newe Archontologia Cosmica» czímű Frankfurtban 1636-ban megjelent müvéből; Budavár ostroma 1686, egykoru metszet után; (Lanfranconi Eneának a főváros részére ajándékozott gazdag metszet-gyüjteményéből); A keresztény hadak bevonulása Buda várába. 1686 szept 2-ikán, Herber Károly azon időbeli lotharingiai festő rajza után, az ő felsége bécsi palotájában levő szőnyegképről; Pest és Buda a XVIII. század elején Bél Mátyás 1737-ben megjelent müveiből; Buda és Pest a jelen század elején, az Artoria és társa bécsi műkereskedése által kiadott szines kép után pesti és budai polgárőrség (1793—1750) egy-

magúk falai közt, aktákban és a költségvetés egysoros tételeiben élnek nemzet egyetemével soha össze nem olvadnak.

Még nagyobb mértékben mint az iskolapolitika hatalmas problémaére, áll ez a könyvtárügyre. Az iskolával vagy az egyetemmel az um polgára legalább találkozik, életében talán kétszer is: egyszer ga járja végig osztályait, másodszor gyermekeit kíséri végig stumaikon. A könyvtárak ellenben látszólag kevesekért vannak s e keve: is többé-kevésbbé értetlenül néznek fel ezekre a sajátszerű és mor várakra, — értetlenül és szeretet nélkül.

Ehhez képest könyvtárügyünk a magyar közművelődési politinak mindig is elhanyagoltabb fejezete volt, — ma is az. Nem csoda. imogató közvélemény híjján a kormányok nehezen áldozhatnak van célokra, melyeknek lényegét sem ismeri fel a társadalom. Szélesob körök ritkán, talán sohasem hallják nálunk, hogy a közkönyvtak — egyetem és középiskola után — a nemzeti élitenek az előbekkel azonos jelentőségű és súlyú nevelőintézményei s hogy ezekből hangtalan s a mindennapi élettől izolált raktárakból a nemzet szellemi anyagi élete éppoly fontos táplálékát merítheti, mint a jóval több gyelmetkeltő és mindenesetre sokkal költségesebb tanintézetekből.

Az a szinte teljes érdektelenség, mely könyvtáraink munkáját a özösség életétől elkülöníti, éppen reménytelenségével teszi némiképp

illusztrációk: Faragványos kövek Mátyás palotájából (jelenleg a nemz. muzeumban) Kimnach László; a fehérvári kapu, Török Bálint nevének kezdőbetűivel, Dörre Tivadartól; a budavári jezsuita-lépcső, szintén Dörre Tivadartól; a pesti vármegyeház, Háry Gyulától; a pesti városháztér az 1838-iki árvizkor (egykoru rajzok után) Kimnach Lászlótól; a régi városház Budapesten, Nádler Róberttől. A vállalat Révai testvérek bizományában jelenik meg. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Vas. Úp. 1903. 846. l.

JÓKAI MÓR CSATAKÉPEINEK

JUBILÁRIS DÍSZKIADÁSA.

Kimnach Lászlónak, Morelli Gusztáv által fába metszett 68 rajzával.

Szabadságharczunk ötvenedik évfordulóját méltóan ünnepelte a magyar irodalom. Nagy a száma azoknak az irodalmi termékeknek, a melyek ez alkalomból jelentek meg, hogy szeme elé vezessék az azóta felnőtt új generációnak nemzeti életünk ama dicsőségben és gyászban egyaránt gazdag napjait.

A Franklin-Társulatnak is kötelességévé vált méltó módon hozzájárulni a jubiláris irodalom gyarapításához. Az ő elődeinek, Landerer és Heckenastnak rész jutott ama nagy napok munkáiból; a szabad sajtó első terméke: a «Talpra Magyar» innen vette útját s innen lelkesítette a közvélemény tolmácsa, Kossuth Pesti Hirlapja a nemzet nagy rétegeit. A nemzet lánglelkü irója, a ki ama nagy küzdelem egyik kimagasló alakja volt, 1850-ben itt bocsájtotta közre szabadságharczunkat legszebben dicsőitő könyvét, a **Sajó** álnév alatt kiadott **Csataképek az 1848—49. szabadságharczból** czímű munkáját.

Nincs még egy másik, ehhez fogható munka a magyar szabadságharczról. A magasba törő emlékoszlop az, melyet a koszorús író mély hazaszeretettel emelt a névtelen hősöknek; könyv, a mely az elnyomatás napjaiban vigasztalója volt a nemzetnek, ma is lelkesítője, kegyeletének ébrentartója.

Méltó betetőzése tehát szabadságharczunk emlékét ünneplő irodalmunknak a **Csataképek** azon kiadása, melyet a magyar közönségnek ez alkalomból nyujtunk.

Ára pompás, Kimnach által tervezett díszkötésben 18 korona.

megjelent s alant felsorolt díszművek,
nnak legszebb díszét képezik, s ezért

JÁNDÉKUL

ó díszművek közvetlenül a ***Franklin-***
en könyvkereskedés utján beszerezhetők:

y János balladái

ICHY MIHÁLY RAJZAIVAL.

iadás; az eredeti rajzoknak szigoruan hű hasonmása. A balla-
l sajátkezüleg leírt teljes szövege, körrajzokkal, inicziálékhoz
l és «Cul de lampe»-okkal (záró rajzokkal) van ellátva. Több
álló nagy compozicziók, albumlapok is illusztrálják.

ét fényes amateur félbőrkötésben _____ K 170.—
tka gazdag vászón díszkötésben _____ K 150.—

őbb lap birálatából.

lái Zichy Mihály rajzaival. A pompás kiállítás a művész által sajatkezüleg leírt szöveg, körrajzokkal, inicziálékkal és «Cul de lampe»-okkal ékesitve, oly felséges könyvvé teszik k ezt az amateur-publikáczióját, a minővel eddig nem dicsekedett még irodalmunk s nagy csesebb könyvvel valaha dicsekedni. A legnagyobb elragadtatás érzetével ajánljuk a gyö-ggünk figyelmébe. *(Budapesti Hirlap.)*

umra meggyőz arról, hogy Zichy Mihály derék munkát végzett; de hosszas és beható tanul-a, hogy a művész bámulatos erejét és tehetségét méltányolhassuk. Nem tudjuk, mit csodáljunk pozicziő egységességét, vagy a részletek finom, de korántsem kicsinyes kidolgozását, a toll-itását, vagy a tónusok gyöngéd harmóniáját. Zichy Mihály maga is költő volt, midőn a ma-e gyöngyeit interpretálta, lelkében bizonynyal átérezte, átélte ugyanazon hangulatokat, mint remekeit megalkotá. Ezek a képek beszélnek, elmondják a költeményt maguk is; a nyelvünket n végig nézve őket, ismerni fogja magukat a költeményeket. Melyiket említsük meg a képek , gyönyörűek mind. Zichy a távol idegenben is testtel-lélekkel magyar maradt. Mindez erős bravuros technikával megrajzolva oly di adalát jelentik Zichy művészetének, a minővel semmi-kor illusztrátorai nem dicsekedhetnek. Az *Iparmüvészet* 1895-ben.

(Kiadja a Magyar Iparművészeti Társulat.)

ű album a legszebb terméke a magyar nemzeti geniusznak. *(Néptanitók Lapja.)*

Kimnach László

tette.

«**Az Osztrák Magyar Monarchia irásban és képben**» czimű nép- és országismertető nagy irodalmi vállalatnak most került ki a sajtó alól a 91-ik

füzete, mely egyuttal a Magyarországot ismertető II. kötetnek 8-ik füzete. Befejezését nyeri ebben a *Pesti sikság* ismertetése, Hoitsy Pálnak a' nép jellemzését tárgyaló érdekes czikkének végével, melyet Roskovics Ignácznak a kecskeméti tanyai és városi lakosok életét feltüntető képe diszít. Ehhez csatlakozik Kimnach Lászlónak a népviseletet tárgyazó illusztrácziója, Dörre Tivadarnak egy tájrészlete a nagy-kőrösi temetőből és Vágó Pálnak a cserháti mátkapárt ábrázoló vignetteje. — A Pesti sikság után *Baksay* Sándor ismerteti a *Jász-Kunságot*, oly monografiát nyujtván e vidékről s népéről, minőhöz hasonló, akár tartalmát, akár alakját tekintsük, irodalmunkban még alig létezett. Baksay klaszszikus tolla élénk szinekben varázsolja elénk a Dunától a Hajduságig, Hatvantól Szegedig terjedő országrészt, a rónaság költészetével s tősgyökeres magyar népével, ennek életével, szokásaival oly képet nyujtva, mely a magyarságot csak fonák s nagy részt ferdített adatokból ismerő külföld előtt kétségkivül nagy érdekkel birand s nagy része lesz abban, ha népünket végre a maga valóságában ismerendi az idegen világ. E czikk is számos sikerült illusztráczióval van élénkítve. A bekezdő kép Jász-Berény főterét tünteti fel; oldalt a város és a Jászkunság czimerét s a hires jászkürtöt mutatja Dörre művészi összeállitásában; utána Vágó Pálnak egy jászberény-

temetését feltüntető képe következik, ez utóbbi történelmi adatok fölhasználásával, a mint azok e század első feléből ránk maradtak. Biczó Géza a kun embert és a kun leányt mutatja be élő alakok után felvett rajzokban, Pataky László a karczagi toronyőrt, a mint kürtjével az órát jelenti. Mednyánszky László az alföld egyik speczialitását, a szélmalmok félegyházi csoportját, Ligeti Antal a halasi sóstavat állítja elénk s az egészet Dörrének egy költői hangulatu záróképe rekeszti be nádassal s az alföldi róna fölött repülő gólyával. A gazdagon illusztrált füzet ára 30 kr.

Kimnach László, festőművész (1857–1906).

„Szent István napi körmenet 1893-ban.
A menet az Uri utcában halad."
rajz. (repr.)

Budapest folyóirat, 1988., 8., 12-old.,

Kimnach László

Budapest, 1888 körül.

II.Lajos. Szövegközti illusztráció Sz
kora. id. mü 91-138.p.

Szign. Bálint B.sc.

- - rajza után Bálint Benedek egyszin

O.m.III.Magyarország.I.köt.139.p.

A potré előképe a gráci Johanneumban
festmény.

M.D.K.

abó Károly: A vegyes házakbeli királyok

ü fametszete. M.Kir.Állny.

őrzött "Dietrichsteini eljegyzés" c.

Kimnach László

Budapest, 1888 körül.

XVII. századbeli magyar harci öltöz
ció Pauler Gyula: A Habsburg-házbel
262.p.

Szign. Rauchbauer K.sc.

- - rajza után Rauchbauer K/?/ egys

O.m.III.Magyarország.I.köt.163.p.

M.D.K.

et és fegyverek. Szövegközti illusztrá-
i királyok kora c. cikkéhez. id.mü 145-

zinü fametszete. M.Kir.Állny.

Kimnach László

Budapest, 1888 körül.

A magyar szent korona hazahozatala B
illusztráció Pauler Gyula: A Habsbur
id, mü 145-262.p.

Szign. Kimnach László.

- - rajza után egyszinü fametszet. M

O.m.III.Magyarország.I.köt. 250.p.

M.D.K.

écsből Budára.1790.febr.21-én. 14X22 cm.
g-házbeli királyok kora c. tanulmányához.

.Kir.Állny.

M.D.K.

Kimnach László

Kenedi Géza: "A hüsölő Budapest" c. irását illusztrálta három rajzzal. Az egyik kép a "József-tér" cimmel szerepel.
Repr.-ók.

Magyar Salon. Bp. 1884. aug. 1. I. kötet. 346-349. lap

M.D.K.

Kimnach László

/M./: "Párbajcodex" c. cikkét nyolc képpel illusztrálta a különféle fegyvernemekkel vivott párbaj-jelenetekkel.
Repr.-ók.

Magyar Salon, Bp. 1897.
27. kötet. 130-142. lap

M.D.K.

Kimnach László

Dr. Körössy László: "Bezerédi Gyula"-ról szóló beszámolójának illusztrációjaként lerajzolta Bezerédi Gyula négy szobrát: "Gazdaság","Kereskedelem", "Ipar", "Bányászat" című eket.

Repr.-ók

Magyar Salon, Bp. 1885. junius 1. III. kötet 265-267. lap

M.D.K.

Kimnach László

rajza alapján körli a lap
az ~~Erzedeves~~ Ernácos kiállitáson félepült
horvát-pavillon távlati képét

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp. 1885.

12-13 .sz. 103.old.

Kimnach László

Kossuth lakása

Turinban

fenti rajza

repr.

Jó Br Rá

456. l.

2.55

266.02

nt 02 fillér

Teljes tisztelettel

önettel felvettem

Kimnach Lajtó

Az erredeti orsz. Eiallitás megnyitása c. rajza repr.

Vas. Ujs. 1896. 320, 321. l.

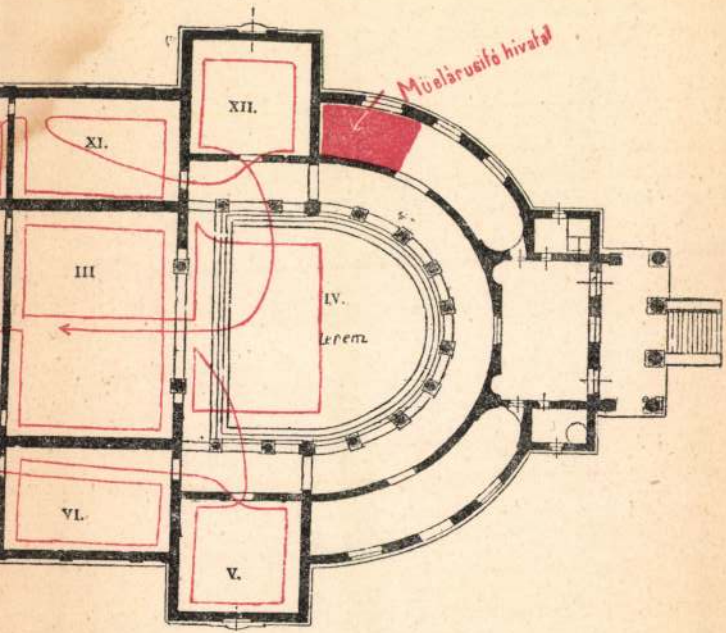

zélszerűbb
követni.

Klimrach László

A Királyi palota
alapkőletételi ünne-
pélye c. rajza rep-
Vas. Lap. 1896.
392, 393. l.

TÁRGYMUTATÓ

MINDEN JOG FÖNTARTVA.

A kiállított *magyar* művek nagy része részletfizetésre kapható. Felvilágosítást a társulat ügyvivője ad.

A KORONÁZÁSI EMLÉKNAPOKBÓL.

A koronázás emlékünnepének öt napjára sokáig fog szivesen visszaemlékezni, a ki változatos, fényes jeleneteinek szemtanuja volt. Megragadó képeit, ragyogó csoportozatait nem könnyen felejti el, a ki látta. Irásban, képben bőven meg is örökítik, hogy közvetlen hatás adja át a későbbi időknek, melyek az eseményt már a történelem lapján fogják találni.

A király bevonulásának festőiségét tagadhatatlanúl a főuri bandérium és a díszhintók emelték oly nagyra, oly színgazdaggá, ezek adtak a látványnak lovagi és nagyuri pompát.

A bandérium vezetője gr. *Károlyi* István volt, ő lovagolt a levente had élén, kezében buzogánynyal. Fekete lovát aranynyal himzett selyem takaró födte; nyerge aranykörmű párduczbőrrel letakarva. A prémes mente sötét; hasonlón sötét az atilla, a nadrág meggyszín; a kucsmán sastoll tündöklő boglárral odatüzve. Lassú lépésben vezette a menetet, melyben annyi volt a délczeg alak.

Aztán jöttek a *díszfogatok*, a szebbnél szebb hintók. Pompás mének, ragyogó fölszereléssel. A hintók elborítva ezüsttel. Fulajtár, kocsis, csatlós, apród, huszár tarka változatban, régi magyar képek szerint üstökbe, gyöngybe fonott hajjal, marczona, vastag bajuszszal, vagy franczián, paróka alá bujva, sima arczczal, strimfliben. Egyházfejedelmek, nagy urak szoktak így járni igazi parádékor. De ennyi csak ritkán gyülhetett össze a mult századokban is. Most a fejedelmi hintók egész sora követte a királyt.

Az udvari fogatok után közvetlenül következtek a főpapok gyönyörü díszfogatai. A sorozatot *Vaszary* Kolos herczegprimás magyar négyes fogata nyitotta meg, melyet lobogós ingujju magyar kocsis hajtott. A négy szép fekete lónak ezüstös szerszámain a primás ezüst czimerpajzsai voltak. Az első pár lovat két délczeg csatlós vezette, égszin-kék magyar huszárruhában, ezüstrojtos magas szárú csizmákban. A primás díszhintaját gazdag ezüst guirlandok diszíték, kristályüveg ajtaján a primási, nagy, szines czimerpajzs látható. A hintó belseje fehér selyemszövettel van bevonva. A hátulsó bakon állott a két huszár, a kik czinóber-vörös nadrágot és atillát viseltek, gazdag arany paszománttal és zsinórzattal diszítve, vállukon buzavirágszinű ezüstzsinórzatu mente, oldalukon széles magyar kard és a primási czimerrel átszőtt tarsoly csüggött alá; ruházatuk kiegészítését képezte a hamuszinű kucsma, a melynek elején az ezüst czimerpajzs fölé nagy kócsagtoll volt tüzve.

A primás fogata után következett *Császka* György kalocsai érsek gyönyörü négyes fogata, melynek összes felszerelése minden izében stilszerü, magyaros. A fekete fényezett díszhintó ezüst czimerekkel, guirlandokkal volt diszítve, kristályüveges ajtajára pedig nagyobb szines érseki czimer festve. Az üveges hintó belseje sötétkék selyem damaszttal volt bevonva. A hintó elé fogott négy fekete ló magyar szerszámainak diszítménye vert ezüst; terítője kék selyem, ezüst rojtokkal; a kantára a királyné bajor nemzeti szineit feltüntető fehér-kék selyem szalagcsokrokkal volt felékesítve. A lovakat gazdag, ezüsttel átszőtt szalagon négy fiatal csatlós vezette, a kiknek ruházata Zrinyi Miklós apródjai öltözékének utánzása. A csatlósok ezüstrojtos fekete bakancsot, vörös nadrágot és buzavirágszínű Zrinyi-kabátot viseltek, színarany széles paszománnyal, sürű ezüstzsinórzattal és ezüst gombokkal diszítve. A csatlósok öltözékét kerek selyem kalpag egészíté ki, gazdag ezüst diszítménynyel s oldalt ferde kócsagtollal. A magas bakon, a melyet kétoldalt arany és selyemszálakkal kivarrt szines érseki czimer diszített, ült a magyar alföldi tipikus kocsis, ki gazdag ezüst zsinórzatu buzavirág szinű atillát, vörös nadrágot és sárga szattyán csizmát, fején magas, fehér bárányból kucsmát viselt. Ugyanily öltözéke volt a hintó hátulsó bakján álló két délczeg huszárnak is. A huszárok és a kocsis kucsmáján elől az érseki czimer nagy, vert ezüst pajzsa volt látható.

A kalocsai érsek fogatát követte a sorban dr. Dulánszky Nándor pécsi püspök fogata, mely Schulek Frigyes tanár és Székely Bertalan festőművész utasításai nyomán, magyar stilben volt összeállítva. Az első pár lovat két Árpád-kori magyar öltözetű csatlós vezette, egyik kezükben tartván a vezetéket, a másikban a XIII. századbeli ízlésben készült lándzsát; e csatlósok templomi misemondó ruhákhoz hasonló öltözetet viseltek. A bakon magyar kocsis ült, a hátsó bakon pedig két magyar huszár állott. A lovak szerszámai is régi magyar stilben készültek.

Ezután következett *Dessewffy Sándor* csanádi püspök díszes fogata, csatlósok nélkül, a bakon két magyar huszárral.

A főpapi fogatok közül kitűnt *Fehér Ipoly* pannonhalmi főapát remek fogata, melynek régi magyar apród-ruhába öltöztetett, hosszú, szőke hajzatot viselő fiatal csatlósai általános feltünést keltettek. De a négy pompás fekete ló is méltó bámulatot keltett.

A díszkocsi-kiséretben résztvevőnek jelentkezett Samassa József egri érsek is, ki azonban időközben Vörishofenbe utazott Kneipp gyógyintézetébe, miért is nem vehetett részt a koronázási jubileumi díszmenetben.

Az ünnepélyek sorozatában gondoskodtak a nép számára való mulatságokról a Városligetben és a budai részen a Vérmezőn s a Városmajorban. Hangzott a katonai zenekar és esett az eső egész délután. De a jubileumi ünnepek alatt a nép már hozzá szokott az esőhöz, s nem engedte magát zavartatni. Mindenütt annyi tömeg gyült össze, mintha a legszebb nap lett volna. Volt zsemle- és virsli-osztás, ingyen-czirkusz, pózna-mászás, szamár-verseny. A hagyományos ökör-sütés sem maradhatott el. Három szép hizott ökröt vágtak le s ott sütötték a Vérmezőn, ölfákból rakott máglyák mellett. Persze hogy csak kívül sül meg az akkora nagy darab pecsenye. A fehérbe öltözött mészáros legények szeldelték föl s a véres darabokat a tömeg közé szórták. Így is dulakodva kapdosták, egyik rész csak juxból, a másik rész azonban vitte haza a konyhára. A vérmezőn ütöttek csapra hat hordó bort is. Magas emelvényre helyezték, a hová csak egyenkint, korlátok közt lehetett feljutni. A kinek edénye nem volt, kalapját tartotta; a baka csákóját csorgatta tele. Soknak jutott

A NÉPÜNNEP A BUDAI VÉRMEZŐN. Kimnach László rajza.

olyan bőven, hogy el sem birta a lába. Mentők és tűzoltók szedték össze az elázottakat. A katona-zene mellett pedig a sáros gyepen folyt a táncz egész estig.

BISMARCK BÉCSBEN.

Európai hirű esemény számba ment a közélettől visszavonúlt Bismarck herczegnek Bécsben, a múlt héten (junius 19—22), fiának lakodalma alkalmával tett látogatása. Az újabb német történelemnek ez a kiváló alakja harmadfél év óta, midőn kegyvesztetten friedrichsruhei magányába vonult, elég gyakran beszéltetett ugyan magáról s szokatlanul zajos duzzogásával méltán keltett föltünést, de személyesen távol maradt a nagy világtól s csak most jelent meg először előkelő körökben, melyek nem csekély zavarba jöttek, hogyan egyeztessék ki az udvariasság és vendégszeretet szabályait azzal a köteles figyelemmel, melyet a Bismarck által duzzogásaiban nem egyszer megsértett német császárral szemben nem mellőzhetnek. Végre is a lehető hideg udvariassági látogatásoknál maradtak s a helyzetet az öreg Bismarck tapintata is megkönnyítette az által, hogy Berlinben nem szállt ki, politikai beszédeket sehol sem mondott s Drezdában és Bécsben kisérletet sem tett az uralkodóknak s azok családtagjainak meglátogatására.

Bismarck utazásának alkalmi oka, mint említettük elsőszülött fiának, Bismarck, Herbert grófnak házassága volt. A hires államférfiunak összesen három élő gyermeke van, kik mind jelenleg is élő nejével, Puttkamer Johannával kötött házasságából származnak. Legidősebb, 1848-ban született gyermeke, *Mária*, jelenleg Rantzau Kunó gróf neje, ki egykor a hollandi udvarnál volt német követ. Utána következik az 1849 decz. 28-án született *Herbert* gróf, ki tehát már teljesen férfi korában van s igen előkelő állásokat foglalt el, (a miért a mi parlamentünkben is divatossá lett szereplő nagy emberek fiairól, mint «Herbertek»-ről beszélni,) de mindeddig nőtlen maradt. A harmadik az 1852-ben született *Vilmos* gróf, ki hannoveri tartományi elnök volt, kinek neje Arnim Kröchlendorf Sibylla, Bismarck szeretett nővérének leánya. Máriának három fia s Vilmos grófnak két leánya van, de ezek természetesen nem tartják fenn a büszke Bismarck nevet.

Maguk a szülők már régen ohajtották, hogy Bismarck herczeg legkedveltebb gyermeke, Herbert gróf, mielőbb megnősüljön, már csak azért is, mert reá, mint elsőszülött fiura, jut egykor a primogeniturával a fejedelmi «Fürst» czim és rang, de Herbert makacsul agglegénynek akart maradni, bár a lapok több izben hiresztelték eljegyzését, különösen egyes előkelő angol családok női tagjaival. E hirek azonban inkább az öreg szülők ohajtását fejezték ki, mint fiuk házasulási szándokát. S most, szinte meglepő, hogy mégis reá szánta magát a házasságra, melyet széles körökben fogadtak érdeklődéssel.

E nevezetes házasságról mi reánk magyarokra nézve nem érdektelen, hogy a vőlegényénél teljes 22 évvel fiatalabb menyasszony magyarországi születésű, *Hoyos Margit Malvin* grófnő ugyanis, ki feltünő sötétszőke szépség, 1871 szept. 20-án Fiumében született, hol atyja, Hoyos György gróf, mint szolgálaton kívüli sorhajó hadnagy települt meg, miután neje, Whitehead Alice, a világhirű fiumei torpedó-gyár angol tulajdonosának és alapítójának Whitehead Róbertnek a leánya. A menyasszony anyja kieszközölte azt is, hogy a Hoyos-család leánygyermekei (négyen vannak) a protestáns vallásban nevekedjenek, habár a Hoyos-család, mely 1820-ban vándorolt be Spanyolországból, erősen katholikus felekezetű, Ausztriában jelenleg igen sok Hoyos gróf él (a grófi czimet 1628-ban nyerték), a legtöbben tekintélyes állást foglalnak el s többszörös rokonságban állanak a magyar arisztokrácziával is. Magának az örömapának Hoyos Györgynek anyja is magyar nő volt, Erdődy Kamilla grófnő.

Herbert gróf a mult évben látta legelőször jelenlegi nejét Zichy Ágoston grófnál, a fiumei kormányzónál s ismeretségük a Fiume szomszédságában levő abbaziai fürdőben lett bensőbb. Itt ment végbe május 4-én az eljegyzés is, melyhez Vilmos német császár még az nap táviratilag gratulált. A fiatal jegyesek május 16-án bemutatták magukat Gráczban a rokonoknak, de az esküvőt Fiumében akarták tartani s valószinüleg igy is lett volna, ha a menyasszony rokona, gróf Pálffy János, fel nem ajánlja a lakodalomra bécsi palotáját. Igy lőn Bécs az esküvő szinhelye.

Bismarck herczeg nejével junius 17-én indult el fia menyegzőjére Friedrichsruhéból. Útja valóságos diadalmenet volt. A népek ezrei vonultak ki mindenütt a vasuti állomásokra, hogy a nagyhirű államférfiut megláthassák. Bismarck azonban tartózkodólag viselte magát s még Berlinben is, hol a pályaudvaron egybegyültek hangosan követelték tőle a beszédet, néma maradt. Drezdában, hol megháltak, nagyszerű fáklyásmenettel és kivilágítással üdvözölték a nagy államférfit s azután is több állomáson volt része zajos üdvözletekben. Bécsbe vasárnap késő este érkezett meg a vonat, de azért sok ezer főre menő tömeg várt rá s hangosan éljenezték és oly nagy tolongás fogta körül, hogy perczekbe került, mig bérkocsihoz juthattak. Még ezután is nagyon nehezen haladhattak előre s az ünneplésnek nem egy érdekes részlete nyilatkozott. Igy egyszer Bismarck kocsijába beugrott egy fiatal deák, bokrétát adott neki s kezet csókolt, valamint egy másik fiu is, ki utána ugrott. Herbert gróf, ki egy pillanatra új rokonai után nézett, megfordulva, abban a hitben, hogy merényletet akarnak atyja ellen elkövetni, mindkét idegent erőszakkal dobta ki a kocsiból s azután fölemelve esernyőjét, fenyegetve rázta a közeledők felé. Legsajátságosabb volt azonban, hogy Bismarck tisztelői közé nagyon sok oly egyén is jutott, kik ezt az alkalmat is felakarták használni nagy-német és antiszemita érzelmeik kitüntetésére és ezért Bismarck neve mellett sürüen éltették Schönerert. Még nagyobb lett ez a sajnálatraméltó tüntetés azután, a hogy Bismarck kocsija a Pálffy-palotába ért, a hol Pálffy gróf és nővére, Andrássy Gabriella fogadták a herczeget. Az utczai csőcselék kiabált, rakonczátlankodott, a rendőrökkel verekedést kezdett, úgy, hogy valóságos utczai harcz keletkezett, melyben többen megsérültek s nehány száz embert letartóztattak.

Hétfőn Bismarck herczeg, bár mint 77 éves aggot az utazás s a lázas fogadások kissé megviselték, több látogatást tett; igy Reuss herczeg német nagykövetnél, Hoyos grófnál, Zichy Ágost grófnál, Hohenlohe herczeg főudvarmesternél, Kálnoky külügyminiszternél s Galimberti pápai követnél s este a Pálffy-palotában több előkelőséget fogadott, köztük Kálnoky külügyminisztert is. A herczeg szállása körül, sőt az utczákon is, hol megfordult, folyvást tüntetések voltak. Este az egyetemi daloskör adott szerenádot.

BISMARCK HERBERT GRÓF ÉS NEJE, HOYOS MARGIT GRÓFNŐ.

A menyegző e hó 21-ikén ment végbe az evangelikus templomban. A Pálffy-palota előtt, hol a Bismarck-család volt szállva, a rendőrség elzárta az utczát. A közönség tolongott; az ablakok megteltek. A férfiak buzavirágot — az öreg Vilmos császár kedvelt virága — tűztek a gombluykba. Még nagyobb tolongás volt a Hoyos-család szállása, a «Károly főherczeg» fogadó körül. Mikor Bismarck oda kocsizott, a tömeg folytonos «hoch» és «üdv Bismarcknak» kiáltása közt, egy ember, Lorenz Ferdinánd, nagy csomagot dobott a herczeg kocsijába, melyre ez volt irva: «Bismarck herczegnek és a nyilvánosságnak». Pörös iratok voltak benne, melyek Bismarck egyik jószágának valami bérlet-ügyére vonatkoznak. A csomag mellen találta a herczeget. Herbert gróf az összekötözött irást kidobta a kocsiból. Lorenzet pedig letartóztatta a rendőrség.

A lakodalmas menet a sokaságon keresztül alig tudott eljutni a Dorottya-utczai templomig, melyet előkelő közönség, többnyire magyar mágnások (a Hoyos- és Pálffy-család rokonsága) foglalt el. Ott volt gr. Kálnoky külügyminiszter is, de az udvartól és a diplomáczia részéről senki. Féltiz tájban érkezett meg a menyasszony a nyoszolyóleányok, vőfélyek kiséretében. Nyoszolyóleányok voltak: Breuer Hilda grófnő, Hoyos Liliána grófnő, Károlyi Nandine grófnő, Breuner Ella grófnő és Hoyos Gabriella grófnő. Vőfélyek: Hoyos Aladár gróf, Bülow, Hohenlohe herczeg, Széchenyi Géza gróf és Hoyos Alik gróf. Násznagyok a menyasszony részéről: Pálffy János gróf, Zichy Ágost gróf és Plessen báró; a vőlegény részéről: Bismarck Vilmos gróf, Rantzau gróf és Suvalov gróf, a berlini orosz nagykövet, a Bismarck-család bizalmas barátja. Schack superintendens végezte az egyházi szertartást.

A nászlakoma a Pálffy-palotában ismét fényes közönséget egyesitett. A magyar arisztokrácziából a nászlakomában résztvettek: herczeg Esterházy Miklós, Széchenyi Mari grófnő, Károlyi Nandine grófnő, Odescalchi Valéria és Etelka herczegnők, Zichy Hedy grófnő, Andrássy Géza gróf, Széchenyi Natália grófné, Széchenyi Géza gróf, Károlyi Fanny grófnő, Zichy Ágost gróf, Karácsonyi Karola grófnő, Széchenyi Aladár gróf, Pálffy János gróf, Esterházy Irma herczegnő, Karácsonyi Jenő gróf, Pálffy Emil gróf.

A lakodalmi ebéd előtt Bismarck herczegnő menyének ajándékozta azt a gyűrűt, melyet férje 70-ik születés napján kapott az öreg Vilmos császártól. Az asztalok, melyeknél a vendégek foglaltak helyet, nagy értéket képviseltek. A felköszöntők nem nélkülözték a politikai czélzásokat. *Hoyos* gróf, a vőlegény apósa, a Bismarck herczegi párt éltette, mire felállott *Andrássy* Tivadar gróf s az új párt köszöntvén fel, poharát emeli egyszersmind az osztrák-magyar-német egyesülésre. *Bismarck* válaszolt erre, megköszönve, hogy kedves barátjának, gróf Andrássy Gyulának fia megemlékezett a két nagy birodalom politikai egyesüléséről, melyhez ő hű fog maradni mindörökre. Gróf *Bismarck* Vilmos a házigazdát, gróf Pálffy Jánost éltette, mint olyan nemzetnek fiát, mely rászületett a vendégszeretetre, s ki Herbertnek és Margitnak vicze-apja lett. Majd gróf Pálffy nővérét éltette, Andrássy Gabriellát, ki oly nevet visel, «mely fényével már sokszor emelte nevünk fényét. Gróf Andrássy — mondá a fiatal Bismarck — igaz, meleg és hű barátja volt atyámnak.» Gróf *Pálffy* János sietett válaszolni, hogy a mit tett, kedves unokahuga és szülei iránt érzett szeretetből tette. Bismarck Herbert az apósát köszöntötte föl. Az ő apját «vasembernek» szokás nevezni, de az apósa torpedó-ember. Hanem voltaképen mindkettő pamut-ember, olyan lágy, jószivű.

A lakoma végén *Bismarck* rágyujtott hosszúszárú pipájára. Délután 3 óra tájban a társaság

Kimnach László rajza.

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET TERÉZVÁROSI FIÓKINTÉZETE A VÁCZI-KÖRUTON.

Dante «Purtagorium»-a fordítja Szász Károly; «A német klasszikus irodalom története». irta *Heinrich* Gusztáv; «Histoire de la Science politique dans ses raports avec la morale» három kötetben, Paul Janet műve: «Histoire de la Russie», Dambaud Alfrédtől, «Die Geschichte der römischen Dichtung» két kötetben, Ribbeck Ottó könyve. Az akadémia azonban fentartja magának a jogot, hogy a felsorolt munkák egyikét vagy másikát, ha időközben elháríthatatlan akadályok merülnének föl, mással cserélhesse föl. Az aláírás három évre kötelező. s egy-egy évfolyam ára vagy a főtitkári hivatalhoz küldendő, vagy utánvétellel fizethető. A csinos kötésért kötetenkint még 40 krt számitanak.

Az Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képben czimű ország- és népismertető irodalmi vállalatnak hazánkat tárgyaló részéből most jelent meg a XI. füzet (az egész vállalatnak 101. füzete). E füzet még mindig a nagy magyar Alföld ismertetésével foglalkozik, két nagy vidékét: a Hajdusá got és Nyirséget mutatva be, amazt Szívos Béla, ezt Szívos Géza eleven tollából, kik mint e vidékek szülöttei a közvetlenség meleg szineivel irják le szülőföldüket s annak tősgyökeres magyar sajátosságait. A tartalmas czikkek érdekességét még emelik a hozzájok csatolt szép rajzok.

Roskovics Ignácz hat nagyon csinos képben mutatja be a hajdusági nagyobb és kisebb gazda s az angyalházi gulyás tipikus alakjait, továbbá az angyalházi pusztát, a vajai kastélyt s egy ügyes záróképen a hajduk czimereit. Dörre Tivadar Nagy-Kállót mutatja egy bekezdő képen, továbbá a nyirbátori ref. templom régi szép faragványú, műbecsű templomszékeit, gróf Andrássy Gyulának tiszadobi szép tornyos kastélyát s a nyiregyházi taligás fogatot. Mednyánszky László báró egy nyirségi nyirest s Nyiregyháza főterét, Pataky László a mezőre menő hat-lovas parasztszekeret, mig Tölgyessy Arthur egy nyirségi táj tómelléki halmos képét mutatja be. A füzet a Révai testvérek bizományában kapható s ára 30 kr.

Előfizetés. Kézdi-Vásárhelyről Székely Jánosné szül. Incze Sarolta előfizetést hirdet «*Harcz önmagunk ellen*» czimű történelmi regényre 1 forintjával. — *Csongor költeményeire* (1 frt) pedig Budapestről (Sándor utcza 36. sz. a.) Govorkovich János adott ki előfizetési fölhivást.

A természettudományi társulat könyvkiadó vállalatában ismét két derék munka jelent meg, melyek a vállalat 37—38-ik kötetét teszik.

Az egyik *A csillagászat történelmi jellemvonásai*, J. C. Houzeau, a brüsszeli kir. obszervatorium volt igazgatójának munkája, melyet Czógler Alajos főreáliskolai tanár fordított magyarra. Kiterjeszkedik a csillagászati tudomány elvei fejlődésének legfontosabb mozzanataira, megvilágítja azok szerves összefüggését, s igy a csillagászat kritikai történetét adja elő. Kilencz fejezetben dolgozta ki a belga tudós a nagy anyagot, az emberi művelődés történetéből is sok érdekest jegyezvén föl, mert a csillagászat fejlődése összefügg az emberi műveltség fejlődésével. Az 552 oldalt elfoglaló kötet csinos vászon kötésben jut a megrendelők kezébe, valamint a másik munka is: A *virág, a termés és a levél*, népszerű növénytani könyv, irta Sir John Lubbock, fordította dr. Mágocsy-Dietz Sándor, 122 képpel. Hat fejezet adja elő világos modorban a mit a tudomány eddig a virág, termés, mag és a levél életére nézve biztosat kiderített. A kiadó vállalat 1887—1889-iki sorozatából még két munka van hátra:

Mivé lett a katholikus Magyarország: vagyis a magyarországi katholiczizmus jelenlegi egyházpolitikai helyzetét ábrázoló napi kérdések. Ily czim alatt adott ki egy kötetet dr. Lauran Ágoston nagyváradi gör. kath. kanonok, az egyházpolitikával foglalkozó lapokban megjelent czikkeiből, melyek az államot azzal vádolják, hogy csonkítja az egyház jogait. A könyv Nagy-Váradon jelent meg s ára 80 krajczár.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémián február 3-ikán az első osztály tartott ülést, *Zichy Antal* elnöklete alatt.

Hunfalvy Pál az aranyos-széki mohácsfalvi nyelvemlékről értekezett, melyet Thallóczy Lajos Bukarestben talált, s lefényképezte. Ez egy magyar Miatyánk, cyril betüvel irva. A kézirat nyelvészeti tekintetben jelentéktelen, de mint oláhosító eszköz hivja föl figyelmünket. Ugyanis az elsőláhosodás a torda-aranyosmegyei székelyeket is pusztította. Mohács község ma egészen oláh. 1580—1620-ig már oláh pópája volt, a ki szlávból vagy bolgárból sok vallásos könyvet fordított oláhra. Gyüjteményében van a magyar Miatyánk is cyril-betükkel. Hunfalvynak az a véleménye, hogy a miatyánkot valaki a nép kiejtése szerint irta cyril-betükkel; a megmaradt példányt pedig egy magyarul nem tudó pópa másolhatta le oláh pópák számára, kik magyarokat kereszteltek és temettek. A magyar Miatyánk tehát oláh pópa ajkáról hangzott, mikor még voltak magyar családok Mohácson. Majd *Heinrich Gusztáv* mutatta be *Kúnos Ignácz* vendég értekezését a «Kis-ázsiai török népregények»-ről. Az anatoliai törökök népköltészete sokat tartott meg a regényes multból. Kis-Ázsia multja a néptörzsek csatája, sahok és padisák küzdelme, bégek hódítása. E kor az anatoliai törökök lovagkora, mely számos népregényben tükröződik. A népregények kezdetei a «rablóregények», melyekben rettenthetetlen hősök hallatlan tetteket végeznek, útját állják a vándornak és harczra hivják az ellenállót. E hősök leghiresebbike Körólú, ki megvakított atyját akarja megboszulni, de boszujának kitöltése után is folytatja rabló életét. A rablóregényeket felváltá k a «szerelmi regények» és ezeket a «lantos regények.» Kúnos ezekből a török nép ajkáról gyüjtött többeket.

A Kisfaludy-társaság február 9-ikén tartja ünnepélyes közgyűlését az akadémia nagytermében. Tárgyai lesznek: elnöki megnyitó *Szász* Károly másodelnöktől; titkári jelentés *Beöthy* Zsolttól, «Kemény Zsigmond sirjánál, költemény *Gyulai* Páltól; «Az utolsó jurátus,» elbeszélés *Degré* Alajostól: «Diadal», költemény *Endrődy* Sándortól; tanulmány gróf Széchenyi Istvánról, *Zichy* Antaltól; a «Monolog ellen» czimü pályanyertes monolog felolvasása, végül a pályázatok eredményének kihirdetése a jeligés levelek felbontásával.

Febr. 5-ikén zárt ülés volt, melyen tagot kellett volna választani egy megüresedett helyre; de a választás elmaradt, mert nem jelentek meg elég számmal. Ajánlva csak Hermann Antal tanár volt. Ugyanez ülésen határoztak a pályázatok fölött. A Lukács Krisztina 500 frtos jutalomra, a mely klasszikus dráma műfordítására volt kitűzve, 9 pályamü érkezett. A jutalmat Euripides «Cyclops» satyrdrámája-fordításának ítélték. A Bulyovszkyné 200 frtos ju-

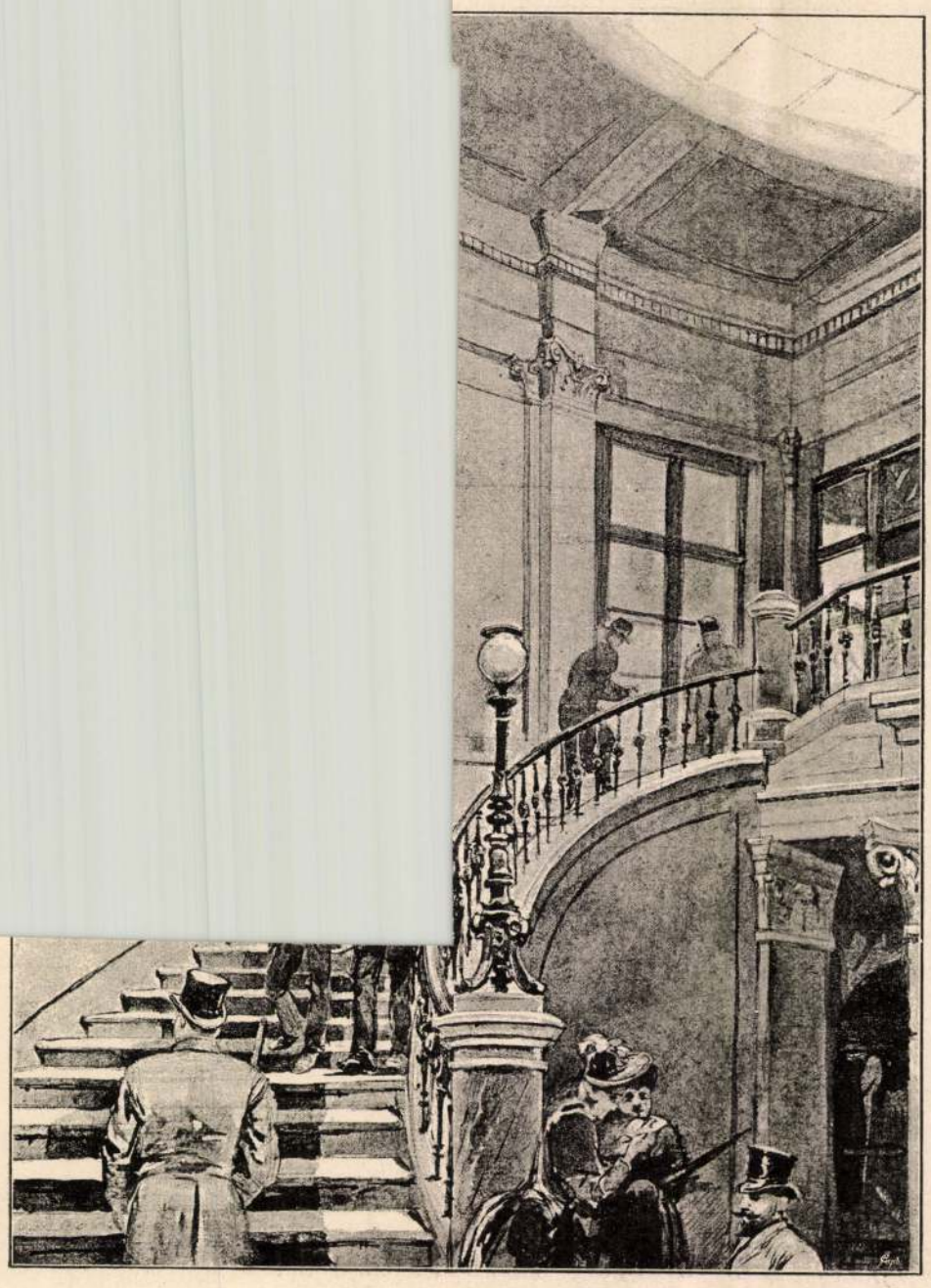

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET KÖZPONTI ÉPÜLETÉNEK LÉPCSŐHÁZA. — *Kimnach László* rajza.

intézet annyira együtt tartott mindig a nemzeti élettel, nyerte meg az életerőt olyan mértékben, melyhez hasonlót pénzintézet alig mutathat föl. Igy a monografia nem is egy pénzintézet története, hanem közgazdasági életünk tükröződik benne.

A műhöz van mellékelve többi közt a «Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első takarékpénztári ideiglenes részvény» másolata. Száz pengő forintról szól, s az aláirónak tiz évig 6 százalékot kellett ebből lefizetni, tehát 60 frtot. Most az 10,320—10.340 frt értékű. A mellékletek közt közli az alapszabályokat, a nyugdijszabályzatot, a Fáy nevére 1863-ban tett 20,000 frtos alapitványról szóló levelet; az akadémián tett Fáy-jutalom alapító levelét, a kitűzött pályakérdéseket, az igazgató és hivatali személyzet névsorát, melyből megtudni, hogy az ügyosztályok és azok személyzetének mostani száma 84. Megtaláljuk 1840 óta a pénztári forgalomra vonatkozó adatokat, a betétek kimutatását; a betétekről és elhelyezésekről egy grafikus táblázatot is; a tőke, a jövedelem, a kiadások, a vagyon felsorolását, a jótékony czélra fordított összegeket évről évre. A könyv nemcsak szép emlék a részvényeseknek, hanem sok tanulságot és okulást nyujthat mindenkinek, ki vissza akar pillantani ötven év gazdasági életére. E könyv értékét és tanulságait a későbbi idők is érdemök szerint fogják méltányolni, mikor fölnyitják, hogy gazdasági és kereskedelmi életünk zsenge korának egyik nagy alkotását tanulmányozzák. A munka nagydiszü és izlés kiállításáról a Franklin-társulat nyomdája gondoskodott.

Uránia, *Flammarion Camille* műve magyarul is megjelent, az eredeti francziához hasonló diszes kiállításban, Bieler, Gambard és Myrbach számos illusztrácziójával, a Légrády testvérek kiadásában. Flammarion nemcsak tudós, ki a csillagászatból, a légi utazásokról sokat tud, hanem tudásának előadásához is birja a leleményes formát, a poétikus hangulatot, s a mérhetlen régiókhoz a fantázia szárnyait. «Uránia» a legsajátságosabb munkák közé tartozik; azt lehet róla mondani, hogy csillagászati regény, mert a csillagok közé, a világegyetembe visz, eseményeket beszél el, de ezenkivül bölcselettel, a tulvilági élettel, a lélek halhatatlanságával is foglalkozik, s van benne, a mi a spiritizmusnak is tetszik.

Flammarion a másvilági utazást mint valami álmot beszéli el, melyet egy fiatal ember lát, ki a párisi csillagvizsgáló intézetben foglalkozik, s egészen elbűvöli Urániának, a csillagászat muzsájának szobra, mely Pradier vésője alól került ki, s ott állt a csillagászati óránál. Egyszer ugy tetszett a fiatal embernek, hogy Uránia megszólal, elvezeti az ürbe, aztán a csillagok közé, egyik csillagtól a másikhoz. Flammarion könyve a tudományos föltevéseket eleveníti meg a csillagokról, azok életéről, a földi lét után megtisztult lelkekről, kik ott hazát találnak. Bemutatja a különböző naprendszerek titkait, dús fantáziával képzelt szellemi élettel. Majd egy szerelmes történetet ir meg, «Georges Spero» czim alatt, a ki kedvesével, Ikleával, egy léghajózás alkalmával elvész. A Mars bolygón kelnek új és eszményibb életre. Könyvének ez a része egy fantasztikus regény érdekességével bir. Végül a távolsági érzés (telepathia) tüneményeit irja le és szellemesen magyarázza. Könyvét naprendszerünk távolsági és egyensuly-viszonyainak könnyed vázolásával fejezi be. A könyv végén mint Spero tudományos hagyatéka, Flammarionnak összefoglalt csillagászati és bölcseleti hitvallása foglaltatik. Alkalmasint nálunk is kapós olvasmány lesz. A 305 lapra terjedő könyv ára 5 frt, diszkötésben pedig 6 frt 20 kr.

A m. tud. akadémia könyvkiadó vállalatára br. Eötvös Loránd és Szily Kálmán bizottsági előadó fölhivást intéznek a közönséghez, kérve a támogatást az 1890—92-iki három évi cziklusra.

E vállalat a tudományos ismeretek terjesztésére, a nemzet szellemi kincses házának gazdagítására törekszik. Oly eredeti és fordított művek jelentek és jelennek meg benne, melyeknek megválasztásában irodalmunk legszembetünőbb hézagainak betöltése és a közönség szükségleteinek kielégitése a fő szempontok. Eddig a történet, irodalom és társadalmi tudományok külön sorozata jelent meg, ezentul az egész felkarolt kört egy sorozatba foglalja össze s az eddigi 200 iv helyett évenként száz-százhusz ivet ad. Két okból teszi azt. Először, mert a tudományok terjesztése csak úgy lehetséges, ha a munkákat lehetőleg olcsón adja és sok példányban terjeszti. Ezentul az aláirási ár 5 frt. A másik ok az, hogy félannyit adva. nagyobb gondot fordíthatnak a munkák megválasztására és különösen a fordítások ellenőrzésére. A jelen cziklusban a következő munkák fognak megjelenni: «Fáy András életrajza», az akadémiától jutalmazott pályamű, irta *Badics* Ferencz»; «La philosophie dans ses rapports avec les Scienses et la religion», irta Barthélemy-Szt-Hilaire;

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET KÖZPONTI ÉPÜLETÉNEK UDVARA. — *Dörre Tivadar* rajza.

Magyar insurgensek a franczia háborúban.

Másutt sem tudott a magyar és osztrák vitézség Napoleon katonai lángeszén diadalmaskodni. Aspernnél (május 21—22), melyre a magyar Gyulai (60-ik számú, sokáig Wasa nevet viselő) ezred intézte az első támadást, s mely helység házai közt az erdélyi Benyovszky (31. számú) ezred küzdött diadalmasan a franczia gárda tirailleurjeivel, a magyar gránátos, bakancsos és huszár vetélkedett ugyan Ferencz császár és király többi csapataival, és Napoleon minden támadása megtört Károly főherczeg seregén, de már hat hét mulva a wagrami nagy csatavesztés (július 5—6) megsemmisíté e taktikai győzedelem minden eredményét.

A schönbrunni béke nagy áldozatokat rótt a monarchiára (1809 okt. 14), s a magyar korona birtokából is elszakította Horvátország Száván túli részeit és Fiumét.

A szerencsétlen békét, mint a hosszas háborúk következménye, az állam pénzügyi bukása követte. A papirpénz értékét $^1/_5$ részére kellett leszállítani (1811 febr. 20), s a pénzügyi bajok még akkor sem szüntek meg mindjárt teljesen, mikor hosszú, nehéz háború után végre Napoleon hatalma is megtört, Ferencz király szövetségeseivel Párisba bevonúlt. Magyar huszárok — a 4. számú hessenhomburgok, a kilenczvenes évek Greven huszárjai — a Rhônet és a Felső-Loiret (1814 márczius 20, ápril 7) átúszták, és Simonyi József obester, a nyers szabolcsi fi, miután Fontainebleauban Napoleon császári trónjába ülve, pipája hamvát annak karfáján kiveregette, Mária Lujza szobájában huszáraival lovagiasan csákót emelt, s e szavakkal: „magyarok voltak itt!“ nem engedé, hogy a kastélyból bármit is elvigyenek.

A háború után a monarchia visszakapta némi kivétellel mindazt, mit 18 év alatt elvesztett, sőt még nagyobbodott is; de a sebek, melyeket a háború ejtett, még sokáig sajogtak. A nemzeti fejlődés azonban e csapások alatt sem szünetelt, mint a török időkben, a zsitvatoroki béke után, lappangva erősödött, keresve alkalmat, módot, a mikor nyiltan is mutatkozzék. Már az 1807-iki országgyülésen Sopronmegye lánglelkű követe, Nagy Pál, az „ős Cato“, ki „villámokat szórt“ a „népek milliói állapotáról“, a „misera contribuens plebs“ érdekeiről beszélt, s bár akkor még hallania kellett ily közbekiáltásokat: „Ne stultiset!“ „Ne bolondozzon az úr!“ — az eszme, a gondolat, mely az ország szabadsága, jólléte alatt már nemcsak a nemesség szabadságát és jóllétét értette, lassan bár, de mindinkább terjedt és erősödött

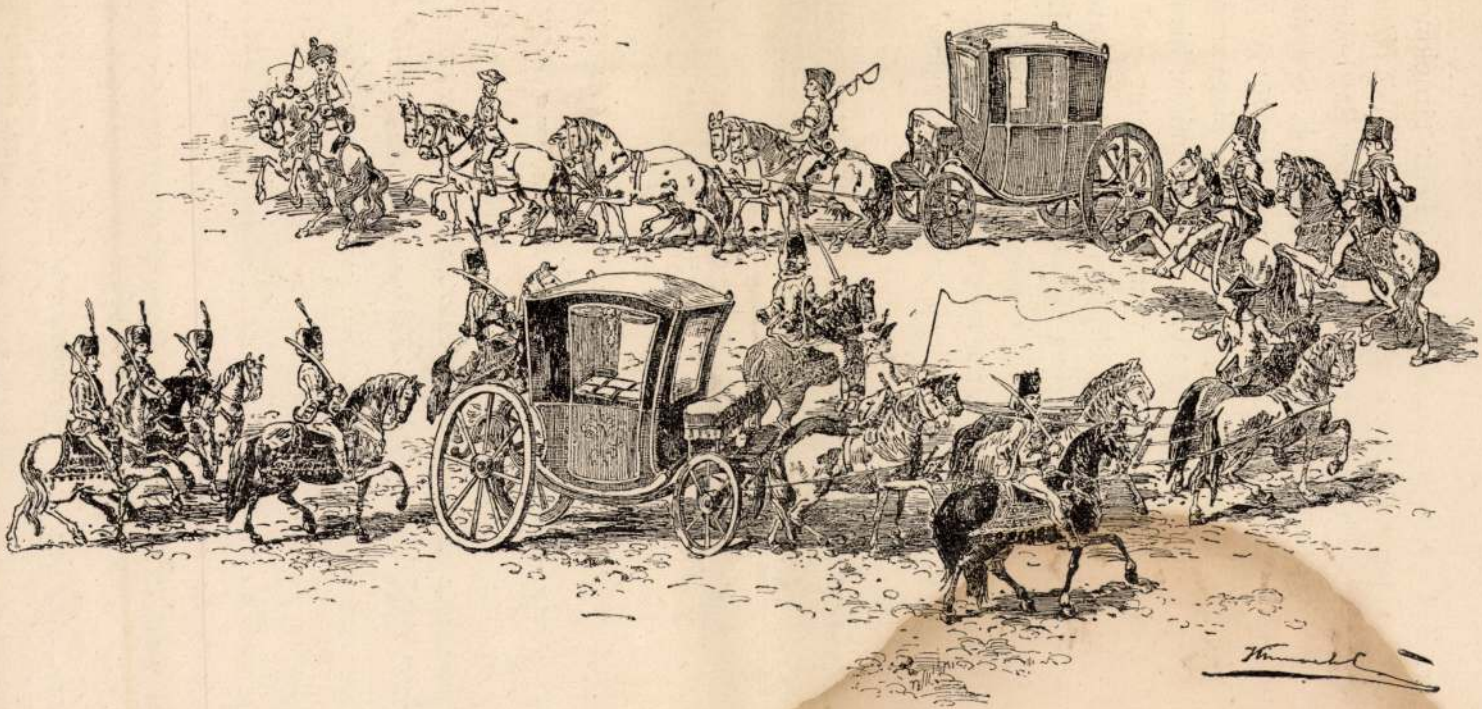

Hummel vörösvári postamester mint kurir.

Egy királyi postakocsi, melyben a gárdisták voltak.

Királyi magyar testőrző gárdisták.

Ő excja Ortzy László a Nemes Uniformis Palatinale Fővezérlő Kapitánya.

Császári udvari kocsi a kir. magyar koronával.

A magyar szent korona haza hozatala Bécsből Budára 1790. febr. 21-én.

mint fele, köztük gr. Zichy Károly országbíró, Végh Péter tárnokmester, gr. Károlyi Antal testőrkapitány, több más zászlós úr, Keglevich és Nádasdy koronaőrök, egy Apponyi, Esterházyak, gr. Széchényi Ferencz, Batthyányak, Erdődyek, Csákyak, gróf Andrássy, báró Sennyei, Forgáchok, Szápáryak, Festetichek nyilvános ülésen megesküdtek, hogy csak oly törvényeket fognak hozni, melyek megfelelnek a szabad és független Magyarország jogainak és méltóságának; s az országgyűlés tudta nélkül semmiféle hivatalt, méltóságot, ajándékot, jutalmat, vagy erre vonatkozó igéretet senkitől, semmi szín alatt el nem fogadnak. A viták élénkek, a kifakadások hevesek voltak. Elvégre is győzött a mérséklet, melyet nagyon támogatott II. Lipót bölcsesége, ki új engedményeket a koronázó hitlevélben ugyan nem tett, de a fennálló magyar alkotmányt teljesen, fenntartás nélkül elismerte. A koronázás — nov. 15-ikén Pozsonyban — megpecsételte a frigyet Magyarország és

De Independentia Regni Hungariæ Partiumqve. Eidem adnexarum

Articulus 10mus

Ergá demissam Statuum, & Ordinum Regni Propositionem sua qvoqve Majestas Sacratissima benignè agnoscere dignata est, qvód licet Successio Sexus Fæminei Augustæ Domus Austriacæ per Articulos 1mus & 2dum 1723. in Regno Hungariæ, Partibusq eidem adnexis stabilita, eundem, quem in reliqvis Regnis, & Ditionibus Hæreditariis, in & extra Germaniam sitis, juxtá stabilitum Successionis Ordinem inseparabiliter, ac indivisibiliter possidendis Principem concernat, Hungaria nihilominus cum Partibus adnexis sit Regnum liberum, & relate ad totam legalem Regiminis Formam /: huc intellectis

quibusvis

Vasúti híd a Száván Zimony és Belgrád között.

nését nem tekintve — általában szintén emelkedőben van. A duna-gőzhajózási társaság például, mely 105.000 forintnyi szerény részvénytőkéből most már 25,200.000 forintnyi részvénytőkével bíró társasággá nőtte ki magát, s ezenkivül még több mint 17 millió forintot fektetett be vállalataiba, s melynek főüzlete a magyar korona területén van, ma egymaga másfél millió útast és 10—15 millió métermázsa árút szállít.

A vasútak létesítésének kérdésével először az 1836-diki országgyülés foglalkozott; eredménye az 1836: XXV. törvényczikk lett, mely az akkori viszonyokhoz, politikai és jogi felfogáshoz képest eléggé szabadelvű s a vasúti építkezésekre nézve jóakaratú volt. Megadta a kisajátítási jogot oly időben, midőn még a nemesi korlátlan tulajdonjog uralkodott; és a kormánynak megadta az engedélyezési jogot akkor, midőn nemcsak bizalma nem volt a kormány iránt, de sőt élénk küzdelemben állott a tényleges hatalommal.

Az 1836: XXV. törvényczikk által kijelölt vasúti vonalok a következők voltak: Budapestről mint az ország fővárosából kiindúlva Bécs felé, a magyar tengerpartig, Zimonyig, Morva és Silézia felé, Gácsország felé, Erdélybe Kolozsvár felé, ugyanoda Nagy-Szeben felé; továbbá Bécsből, illetőleg az osztrák határszéltől egy részről a magyar tengerpartig, más részről Eszéken át Törökország felé; ugyancsak Bécsből Magyarországon át Krakóig, Nagy-Szombattól Kassáig, Kassától Krakóig, Miskolcztól Gácsország, illetőleg Oroszország felé, és végül Sziszektől a magyar tengerpartig. A mint látjuk, nagyjában ugyanazon vonalok, melyek hosszas vajudások után s némi eltérésekkel később csakugyan létrejöttek.

E tervezetből azonban 1848-ig igen kevés valósúlt meg. Kiépült az 59 kilométer hosszú pozsony-nagyszombati lóvonatú vasút, melyre 1839-ben adatott ki az engedély, de melynek kiépítéséhez kilencz év kellett. Kiépültek továbbá a pest-váczi, pest-szolnoki és marchegg-pozsonyi gőzerejű vasúti vonalak, az akkori középponti, illetőleg a mai osztrák-magyar államvasút részei; végül a sopron-katzelsdorfi rövid vonal.

Mily óriási fejlődést vett azóta közlekedési ügyünk és forgalmunk! Századok nem okoztak ezelőtt oly átalakításokat, mint most évtizedek. E század közepén pl. a magyar korona területén forgalomban volt vasútakon 210.000 személy szállíttatott és 630.000 méter-mázsa árú; a körülbelől 500 működésben állott postahivatal 3,422.000 darab magánlevelet, 688.000 darab hivatalos levelet és 180.000 darab magán és hivatalos kocsipostai küldeményt közvetített 40½ millió forint értékben; az állami kezelésbe vett

Kimnach László

A Neuveti Szalon alakuló közgyűlése alkalmával Munkácsy tiszteletére rendezett díszlakoma a Hungária szállodában c. rajza repr.

Vas. Ujs. 1894. 176 l.

Kimnach L

Kossuth Lajos. rajz ter-
mészet után.

Kossuth Lajosné. rajz.

Ruttkainé Kossuth Lina.

Ernst

Kimnach László

Jókai Mór csata-
képeinek pubiláris
diszkiadása. Fenti
68 rajzával Taba
metszette Moretti G.

Vas. Ujs 1900. 844 l

I

TERLA
ZŐGYAPOT

1000 TERLA"

Kimnach László

Vas. Ujs. 1894. 199. l.

A «Vasárnapi Ujság» szerkesztősége részéről *Kimnach László* festőművész munkatársunk utazott Tur.nba, hogy Kossuth ottani temetési szertartásairól lapunk részére rajzokat készítsen. Fényképi fölvételek iránt is intézkedéseket tettünk.

1884-ik folyamára.

A «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» vezetése immár *hussonhat esztendeje van* *szovanazon szerkesztőség kezeiben*, mely tartalmasság, terjedelem, változatosság és művészi kiállítás tekintetében ezrei-evre ezzelni igyek-

Kunnach L.

Honvédez tüzharcz-
ban. A Eiraj tulajd-
Fanatsetben vgr.

Vas Vp 1893. 656 e

Kinnach Lasto

Muostracnok a Vas. Np

1892 . cvfbe

Kimnach L

Megáll! repr. kutor
minell.

Országi Világ,
1892 eff

Kinnach László

Jootst segíf atlani
Vas. Ujs 1880. 712. l.

Kimnach László
festő.

Jókai Mór. Csataképek a magyar szabadságharczból. Kimnach L. rajzaival. 4º fényes dkts (18.—) 9.—

25. SZÁM. 1892. BUDAPEST, JUNIUS 19. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | egész évre **12** frt, fél évre **6** frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre **8** frt, félévre **4** frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK | egész évre **5.—**, félévre **2.50**. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A KORONÁZÁS EMLÉKÜNNEPE.

Lezajlottak az ünnepélyek, melyekkel a magyar nemzet királya megkoronáztatásának huszonöt éves jubileumát megülte. Fényes, ragyogó, káprázatos jelenetek változatos képeivel vala teljes az az öt nap, melyre az ünnepi szertartások rendje kiterjedett. Világi fény és egyházi pompa, főurak pazar fényű, a népnek egyszerűségében is megható s közvetetlenségével elragadó szeretetnyilvánulása párosult arra, hogy e napok emlékezetét feledhetetlenné, maradandóvá tegye s a ki csak egy részének is tanuja volt, nem fogja elfeledni soha, s azzal a benső meggyőződéssel fog gondolni reá, hogy így, a mint most külső jelekben is bebizonyítá, igaz hálával eltölt keblü nemzet szerethet egy olyan királyt, a ki ezt a szeretetet igazán megérdemelte és azt meg is érti. Mert tény, hogy a minek a főváros ez öt nap színhelye, az egybesereglett óriás közönség szemtanuja volt, csak a szeretet, a benső ragaszkodás állíthatja elő, — a pénz, bármely összegekben erre egymagában nem volna elegendő gazdag, a hatalom, bármi korlátlanságában, nem volna eléggé hatalmas.

Mégis mi ez a fény, mi ez a ragyogás annak a *szellemnek* a fényéhez képest, mely ez ünnepélyeken elárad, a *lényeghez* képest, mely a külső formáknak belső tartalmat ad!

Egy, erőhatalmi eszközökkel csak elnyomhatott, de soha meg nem hódíthatott nemzet, önként, szívből, örömmel vitte most a trón elé

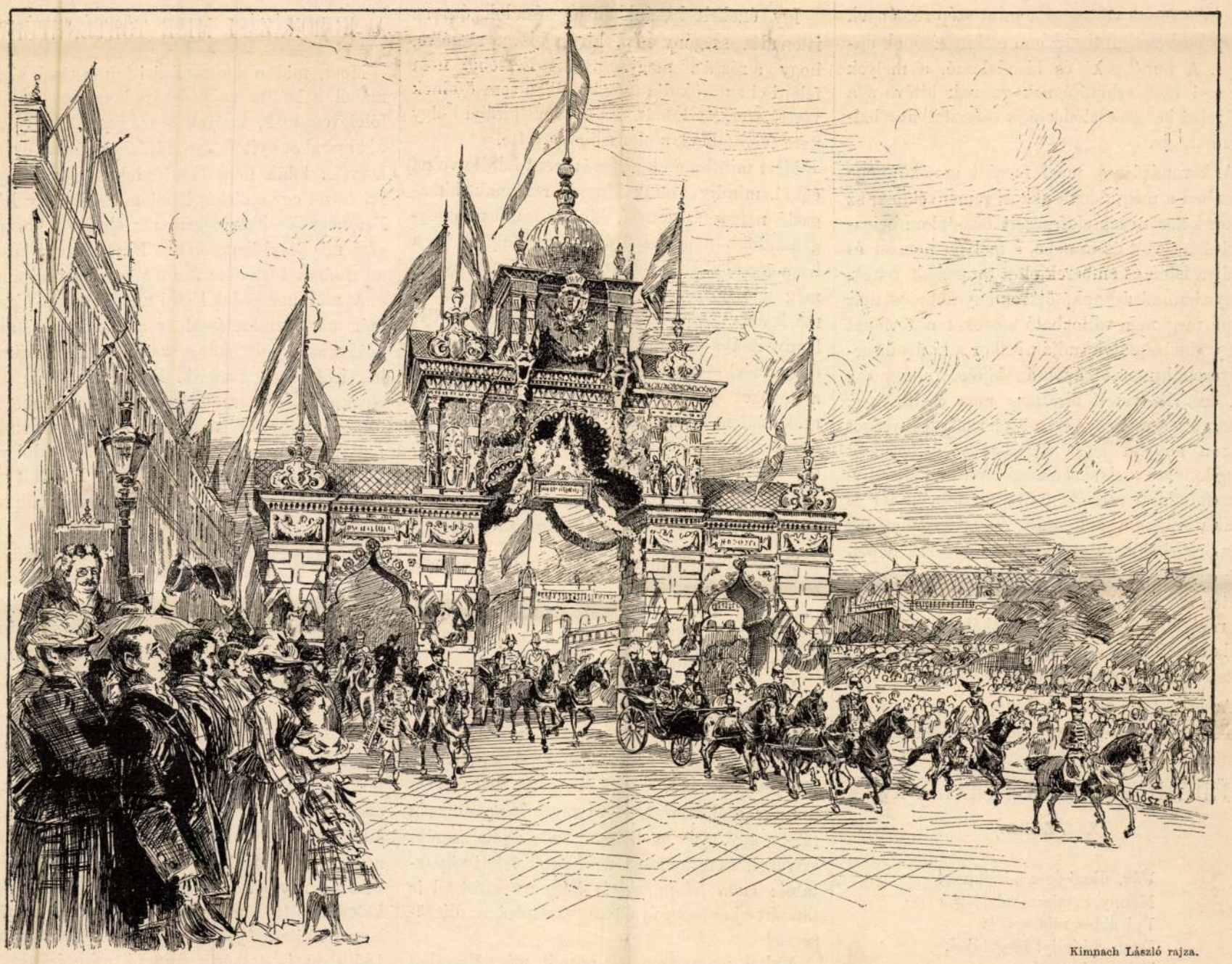

Kimnach László rajza.

A KORONÁZÁS EMLÉKÜNNEPE. — KIRÁLY Ő FELSÉGE FOGATA A TERÉZ-KÖRÚTI DIADALKAPUNÁL.

mindazt, a mit töle erővel kicsikarni soha sem lehetett: az őszinte, a teljes meghódolást. Boldognak érezte magát, tudva, hogy mikor ad, maga nem szegényebb; de gazdagabb lesz általa s a mikor őszintén meghódol, hódít is egyuttal, hódítóját hódítja meg, magába öleli, összeolvad és egygyé lesz vele az egymás iránti kölcsönös szeretetben s a legmagasztosabb földi érzelemben: a hazaszeretetben.

Igen, a mire századokon át hiába történt annyi erőfeszítés, az a lefolyt huszonöt év alatt megtörtént önmagától, végbement mintegy észrevétlenül; végbement azért, mivel meg vala találva és hűségesen meg volt tartva a természetes út, mely e czélhoz biztosan elvezet s mert az, a ki ez útra állíttatott, soha egy pillanatra sem tántorodott meg azon, sőt ő erősíté az ingadozókat.

A huszonöt évvel ezelőtt tett ünnepélyes fogadalomnak hű és becsületes megtartása, az ország alkotmányának szent gyanánt tartása, a törvényeknek igaz tisztelete, a jóindulat és bizodalom a nemzet iránt, a jólléteért való meleg érdeklődés és buzgó törekvés, párosulva magasztos erényekkel, igazságszeretettel, nemeslelkűséggel, lovagiassággal, melyek diszére válnak a magánembernek is, de uralkodóban a népek boldogságának magasztosúlnak biztosítékaivá: ime ezek azok az egyszerű és természetes eszközök, melyek előidézték azt a tüneményes csodát, a mely előtt most álmélkodva állhat meg a világ, a mely előtt a multak s a közelmultak története nem egészen ismeretlen.

A koronázás ünnepe, melynek most csak az emlékezetét ünnepeltük, nagy és nevezetes eseménye volt történetünknek, a legfontosabb az újabb időben. De ha félretekintünk történelmi és közjogi jelentőségétől s önmagában veszszük: valójában nem volt egyéb, mint szép remények s a jobb jövő iránti bizalom előlegezésének ünnepe. A reményeké és bizodalomé, a melyek ezernyi ezer eshetőségnek vannak kitéve s a melyeket keserű csalódássá is változtathat a balsors haragja.

A koronázásnak most megült emlékünnepe ellenben a megvalósult akkori reményeknek, az akkor kölcsönösen előlegezett bizodalom beigazolásának volt az ünnepe, a melyen nemzet és királya isten és emberek előtt tanuságot tettek, hogy a koronázáshoz kötött reményeket most már mint meg nem változható tényeket a történet könyvébe beigtatva tudják. Mikor a király ünnepélyesen huszonöt év után kijelenti, hogy «az ősi erénybe vetett bizalma» nem csalta meg, mikor a nemzet egy szívvel-lélekkel bizonyságot tesz a mellett, hogy mindazokat a fennkölt tulajdonokat, melyeket a megkoronázandó királyban föltalálni remélt, teljes mértékben föl is találta s benne alkotmányának, törvényeinek igaz őrét, boldogitásának hű gondozóját, népeinek szerető atyját nyerte meg: akkor mind a ketten egy oly állapotot igazolnak, mely a népek és uralkodók életében a legritkábbak közé tartozik s melyet örömünnepekkel ülni meg, mind a kettőnek megvan igaz oka.

Az is volt az, az öröm ünnepe.

ÜDV, DICSŐSÉG A KIRÁLYNAK!

(XXI. Zsoltár.)

Üdv, dicsőség a királynak!
Menny hatalma vele járj,
Égi áldás rája szállj!
Isten, a királyt megáldjad,
Töltse vígan éltét,
Lásson üdvöt, békét!

Áldd meg isten, jó királyunk!
A miért ő esdekel,
Szíve vágyát érje el!
Szent fejére áldást várunk,
Koronája gyöngyét:
Istenünk kegyelmét!

Népeidnek hű királyát
Boldogítsad istenünk,
Életét tartsd meg nekünk;
Fussa úgy a földi pályát,
Mint a nap, ragyogva,
Dicsbe, fénybe vonva!

Hintsd az áldást a királyra,
Mert tebenned bízik ő,
Ki a mennyben vagy a Fő,
Add azért, hogy megtalálja
Urad itt e földön
S tartsd meg őt örökkön!

Istenünknek védő jobbja
A királynak ellenét
Verje, űzze szerte szét;
A haragnak átka fogja
Azt, ki bántja népét
S dúlja itt a békét.

Áldd meg isten a hű népet
És hű néppel a királyt,
Érte zeng most hő imánk;
Hála zendűl újra néked,
Ha velünk megáldod
A te bölcs királyod!

Fejes István.

KÉT ERZSÉBET HAZÁNK TÖRTÉNETÉBEN.

Irta B. Büttner Lina.

«Árpád-házi Szent Erzsébet,
Oltalmazd a magyar népet!»

Igy énekelt hazánkban évszázadok óta az istenadta szegény nép, hivön bizva, remélve, hogy a rózsás, magyar Szent Erzsébet nem felejti el az örök dicsőség honában sem őseinek vérrel szerzett honát. És a szent királyi hölgy nem felejtette el, s oltalmába is vette.

Mert mintha csak a rózsás szent küldte volna égből, mindig voltak Magyarországnak kimagasló nemes asszonyai, kik legszomorubb, leggyászosabb napjaiban, áldásosan folytak be a haza sorsába. Egyik dicső királyné férjét nyerte meg a nemzetnek s a nemzetet férjének, — másik a fia szivét vezette jóra, — egy szent királyleány imába borította szüzi életét, a hon boldogságáért, — majd ismét egy nagylelkű asszony a nemzet halottjait temette el, — egy másik erős szellem a tudományokat emelte, majd meg egy érző szív jótékonyságot árasztott a népre, enyhítve a szenvedéseket. És — —

Sokan voltak, de ki tudná
Melyik dicsőbb, melyik nagyobb?

Én csak azt tudom, hogy az a felséges asszony, a ki huszonöt év előtt megjelent Magyarországban, a bűvölőn szép Erzsébet királyné, egymaga mindazt megtette, a mit a kiváló nagy honleányok eddig külön-külön.

Megnyerte férje szeretetét a nemzetnek s a nemzet szeretetét férjének, — fia szívét a magyarokhoz vezette, — imádkozott a hon boldogságáért, — jótékonysággal enyhítette a szerencsétlenségeket, — tevékenységre lelkesítette a nagy szellemeket, — és mert Magyarország akkor egy gyászos temető volt, eljött szerető szívével, nem temetni, de a sírok felett vígasztalni: «*van feltámadás!*» Mire a nemzet fel is támadt új erőben, új életre, szabadságra, dicsőségre!

Melyik magyar nő tett annyit, mint Erzsébet királyné?

Hiszen Árpád-házi Szent Erzsébet egykoron csak egyes szenvedőket, egyes betegeket, sebesülteket vigasztalt, ápolt. De a szép Erzsébet királyné az egész szenvedő, gyászoló nemzetet ápolta, vigasztalta s vérző sebeit gyógyította, gyöngéd asszony-kézzel, érző asszony-szívvel.

S mig rózsás Szent Erzsébetnek csak kis kosarában nyiltak ki a rózsák, — a szép Erzsébet királyné nagy Magyarországon minden honfi szivben az öröm rózsáit fakasztotta.

És ennek csak egy negyedszázada, de azóta hazánk felvirulása egy egész századot haladt előre. Rohamosan virul, fejlődik, hogy mielőbb arra az utra léphessen, melyen a nagy, hatalmas, boldog nemzetek haladnak.

De az, a ki huszonöt év előtt az általános gyászban megjelent s bűbájos lényével ezt a csodás változást előidézte, az a nemes, dicső királyi asszony most távol maradt az örömzajtól. Mert a ki elébe egykor egy ország szíve dobogott boldog szeretettel, mintha akkor azért az örömért, melyet szerzett, magához váltotta volna a nemzet minden gyászát, bánatát, — most egyedül gyászol bánatában, mint egykor az a másik Erzsébet, a rózsás szent.

De Magyarország hű szeretetével felkeresi magányos gyászában és részt kér szent fájdalmából. S miként ő egykor ápolta, gyógyította a nemzet vérző sebeit s vigaszt hozott a hazának, úgy kéri most a nemzet a vigasztaló Istent, hogy vígasztalja meg Erzsébet királyasszonyt és gyógyítsa meg sebzett szívét.

A magyar nép énekében és hű szívében pedig a rózsás Szent Erzsébet mellett, minden időkben élni fog a dicső Erzsébet királyné, kinek szép fejét a korona mellett a szenvedések tövis-koszorúja is megszenteli.

A KORONÁZÁSI MISE TÖRTÉNETÉHEZ.

Most, midőn a koronázási ünnepségek alkalmából a lefolyt negyedszázad számos emlékei fölelevenülnek, melyek a magyar államéletnek új korszakot nyitott koronázási aktusával egybekötvék: talán nem lesz érdektelen a magyar művészet egy emlékét is fölemlíteni, mely *Liszt* Ferencznek akkor legelőször előadott koronázási miséjével kapcsolatos. Mert hát érdekes és tanulságos története van e koronázási misének.

A mai nemzedék közül csak kevesen birnak már arról tudomással, s a kik birnak, azok között is csekély már a száma azoknak, kik azt hegyiről tövéig ismerik. E sorok irója is még egyik életben maradottja ama nyolcz tagból állott — hogy úgy mondjam, — titkos komiténak, melynek (a mint látni fogjuk) egyedül volt tulajdonítható, hogy a nemzettel kibékült magyar király fölszentelt fejére Magyarország herczegprimása nem a bécsi «Hofkapelle» karnagyának német, hanem a nagy magyar művész *magyar* misezenéje mellett kérhette Istentől az első áldást.

A nyolcz közül öten már a boldogok álmát aluszszák, mig rajtam kivül még kettő tanuskodhatik a történetről.

*

Midőn 1865-ben a mai «*nemzeti zenede*» fennállásának negyedszázados ünnepélyét tartotta, annak vezényletére *Lisztet* volt szerencsés megnyerhetni, ki Erzsébet oratoriuma első bemutatásával s tizennyolcz évi hallgatás után, első nyilvános zongora-hangversenyével ez ünnepélynek európai fényt és érdekeltséget kölcsönözött. A mester itt léte alatt sokat érintkezett *Scitovszky* herczegprimással, ki őt már 1850-ben is fölkérte ünnepi mise irására az esztergomi bazilika fölszentelése alkalmából.

tisztikus, *Fayer* László, *Baumgarten* Izidor jogi irók, *Böhm* Károly bölcsészeti író, *Pólya* Jakab közgazdasági író; *Békefi* Remig, *Komáromy* András történetirók, *Szendrei* János régész. A *harmadik osztályban* rendes tagoknak: *Klug* Nándor fiziologus, *Lengyel* Béla vegyész, *Horváth* Géza és *Koch* Antal természettudósok; levelező tagokul *Hankó* Vilmos, *Kossuthányi* Tamás, *Kövesligethy* Radó, *Rados* Gusztáv, *Winkler* Lajos, dr, *Bókai* Árpád, *Schwimmer* Ernő, *Tormay* Béla, *Fekete* Lajos, *Staub* Mór, szakemberek.

Az Otthon irói kör közgyülése április 9-én ment végbe, *Rákosi* Jenő elnöklete alatt, ki szépen emlékezett meg Kossuthról, a kire minden magyar hirlapíró büszke. Felsorolta az egyesület működését, többi közt, hogy 13,000 frtot gyüjtött a tűzvész által sujtottaknak. A titkári és pénztári jelentés a a kör kedvező viszonyairól nyujtott adatokat. *Balogh* Pál indítványára ezután *Wekerle* Sándor miniszterelnököt egyhangulag, lelkes éljenzéssel a kör tiszteletbeli tagjává választották s elhatározták, hogy ezt küldöttségileg közlik vele. Ezután a választások történtek meg. Elnök lett ismét Rákosi Jenő, alelnökök: Kenedi Géza, Gajári Ödön, Horváth Gyula, főtitkár Radó Antal, titkár: Sziklay János, pénztáros: lovag Falk Zsigmond, ellenőr: Lendvai Sándor, gazda: Gelléri Mór, könyvtárnok: Gelléri Miksa, és Kovács Dénes; számvizsgálók: Fái J. Béla, Fekete Ignácz dr. és Kálnoki Henrik.

A néprajzi társaság e hó 4-ikén tartotta közgyülését, melyet gróf Kuun Géza elnök a társaság fontos hivatását és czélját felölelő beszéddel nyitott meg. Különösen kiemelte egy néprajzi muzeum felállításának szükségét, majd József főherczegről emlékezett meg, mint a társulat bőkezü pártfogójáról. Végül arra kérte tagtársait, hogy helyette, a ki nem lakik a fővárosban, más elnökről gondoskodjanak, a közgyülés kérelmére azonban elállott lemondási szándékától.

A közgyülés első tárgya dr. *Herrmann* Antalnak emlékbeszéde volt Hunfalvy Pál, a társaság néhai első elnöke felett, a kit mint az etnográfia előharczosát méltatott. Ezután dr. *Vikár* Béla titkár felolvasta évi jelentését. A társaságnak 400 tagja van, kiadása 1959 frt, bevétele 2046 frt. A társaság könyvtára a nemzeti muzeum néprajzi osztályában nyert elhelyezést.

A «Nemzeti Szalon» czímmel alakult új képzőművészeti egylet választmánya ápr. 6-án tartotta az akadémia kis termében első ülését gróf Zichy Jenő elnöklete alatt.

A választmány, a mely majdnem teljes számmal együtt volt, ez alkalommal még jobbára a szervezkedés első kérdésével foglalkozott, ezek részletes előkészítése czéljából különböző albizottságokat küldött ki. A többi közt elhatározták, hogy ez évi augusztus hótól kezdve az egyesület részére klubhelyiséget bérelnek, mely állandó műkiállítás czéljaira is alkalmas termekkel fog birni; továbbá, hogy az egyesület czéljának és érdekeinek propagálására széleskörű társadalmi akcziót indítanak s végre megállapodtak abban is, hogy az egyesület javára még e tavaszszal nagyobbszabású művészi ünnepélyt rendeznek, melynek részletes programmját a vigalmi bizottság fogja közelebbről megállapítani. A «Nemzeti Szalon»-t illető tudakozások egyelőre az egyesület titkárához, *Palmer* Kálmánhoz intézendők. (Budapest, Vas-utcza 14. sz.)

A nemzeti szinház nyugdijintézetének Wekerle miniszterelnök az állami jótékony sorsjáték jövedelméből *23,000 frtot* juttatott, a mire az intézetnek nagy szüksége is volt. Az intézet meleg köszönetet mondott a miniszterelnöknek.

MI UJSÁG?

* **A «Vasárnapi Ujság» mai száma** két és fél iven jelent meg, s e számunk képei is majd mind Kossuth temetésének, e páratlan gyászünnepélynek egyes részleteit tüntetik föl, kiegészítéseül múlt heti számunk képeinek. A «Vasárnapi Ujság» mai és múlt heti száma összesen 26 nagy képet közöl Kossuth turini és budapesti temetéséről. A turini gyászszertartásról, Turinba kiküldött rajzolónk, Kimnach László — közbejött sulyos betegsége miatt — csak egy rajzot készíthetett el, s így a turini gyászünnepély többi jeleneteit Turinban fölvett fényképek után kellett közölnünk. A Budapesten lefolyt gyászünnepélyről és temetésről Vágó Pál, Háry Gyula, Cserna Károly festőművészeink készítettek rajzokat, s ezeken kivül szak- és amateur-fényképészeink bocsátották rendelkezésünk alá a temetés alkalmával fölvett fényképeiket. Jelesen szakfotografusaink közül *Klösz* György, *Koller* utódai (Forché és Gálfy), *Kalmár P.*, *Weinvurm* Antal és *Erdélyi* M.; amateur fényképészeink közül dr. *Baló* Géza, *Paur* Géza festőművész, *Lord* Albert és még sok mások voltak szivesek fényképi-fölvételeiket lapunk részére átadni, úgy hogy alig 4—5 nap alatt összesen *több mint száz* fénykép fölvételt kaptunk a gyászünnepélyről, melyek közül a közlésre legalkalmasabbakat kiválasztva és művész-munkatársaink által kidolgozva mutattuk be mult heti és mai számunkban olvasóinknak.

A HALOTTAS KOCSI A

KOSSUTH TEMETÉSE BU

A képviselőházban április 12-én volt a szavazás a *polgári házasságról* szóló törvényjavaslat fölött. A képviselők padjai s a karzatok egészen megteltek. Ily nagy tömegben csak ritkán lehet együt látni a képviselőket. A törvényjavaslat általános elfogadására 413 igazolt képviselő közül 281 szavazott, ellene pedig 106, és 25 képviselő volt távol. Az öreg Dániel Pált betegen hozták a képviselőházba, s miután, beadta szavazatát a törvényjavaslat mellett, hazavitték. A szavazás eredményét zajosan megéljenezték.

Kossuth Ferencz vasárnap készül visszautazni Turinba, aztán Nápolyba megy. Még nem határozott hogy haza jön-e, s itthon telepszik-e le? *Ruttkayné* csak ügyei rendezése végett tér vissza rövid időre Olaszországba. *Kossuth* Ferencz e hó 10-ikén vidékre, a pestmegyei Soltra ment, hol két napig gr. Benyovszky Sándor vendége volt. Fülöpszálláson, az utolsó vasuti állomáson, az egész város népe fogadta Kossuthot a fellobogózott pályaudvaron. A vendég az iskolásgyermekek sorfala közt végighaladva, beszállt a gróf négyesfogatába és Soltra hajtatott. Az előljáróság a határig kisérte *Kossuth* Ferencz visszatérvén Budapestre, április 13-án a képviselőházba ment, s az ülés egy részét a karzaton hallgatta végig, majd az étteremben és a folyóson beszélgetett különböző párti képviselő-ismerőseivel.

Kossuth irodalmi hagyatéka. A párisi «Temps» értesülése szerint Kossuth ratai rendkivül becsesek Európa legújabb történetére, mert számos okirat van azok közt ugy az osztrák-magyar monarchia, mint Olasz- és Francziaország történetét illetőleg. Nevezetesen vannak ott sajátkezüleg irt levelek III. Napoleontól, Viktor Emánueltől, valamint a két uralkodó miniszterei től. Az érdekelt államok a párisi lap szerint már lépéseket is tettek, hogy ez okmányok birtokát maguknak biztositsák

Kossuth mellszobra a múzeumban. Kossuth Lajos carrarai márványból készült mellszobrát, melyet közadakozásból készíttettek Aradi Zsigmond szobrászszal, a napokban szállították a nemzeti múzeumba. A szobrot a múzeum lépcsőházában helyezték el, hol többi nagyjaink mellszobrai vannak. Kossuth Lajos szobra Deák és Eötvös Józsefé mellé került.

Most hervadt virágok közt is mosolyg ajkam.
Az elmúlás gondját könnyen viselem,
Csak legyen szivemben kiapadhatatlan,
Isteni forrásod, édes szerelem!

Nemzeti szinház. *Sudermann* Herman a német irodalom egyik olyan alakja, a kit realisztikus irányáért ép úgy dicsérnek, mint kárhoztatnak. A mi nemzeti szinházunk csak e hó 6-án nyílt meg előtte először. A népszinház már két drámáját mutatta be, regényeiből, elbeszéléseiből többet lefordítottak. A nemzeti szinházban «*Az otthon*» (Heimath) drámája került szinre, mely, mint Sudermann többi művei is társadalmi kérdést vet föl, és pedig ebben a darabban azt, hogy a nő, a kinek van szelleme, tehetsége és önállóságot vívott ki magának az életben, mivel tartozik az otthonnak, a szűk családi körnek.

Magda ez a nő, egy alezredes leánya, ki szakított a szülői házzal, világhírű énekesnő lett, de mikor tizenkét esztendő mulva visszatér a szülői házba, összeütközésbe jön családjával. Magda vétkezett életében, van egy gyermeke, s mikor ezt atyja megtudja, kezében pisztolylyal, kényszeríteni akarja Magdát, hogy menjen nőül csábítójához. Magda azonban gyülöli ezt az embert. Apja le akarja lőni, de abban a pillanatban az öreg katonát szélhűdés éri, meghal, s Magda zokogva kiált föl: «Mért is jöttem haza!» Ezzel végződik a dráma, a közönség pedig érzi, hogy akármilyen érdekesen van is fölállítva a kérdés, akármily szép és erőteljes részeket írt is a szerző, ez nem egy befejezett dráma. A szerző igazat ad az apának és leánynak is, de a közönség nem élvezheti a megoldást. Sudermann a legkiválóbb német írók egyike, de a szinpadot nagyon igénybe veszi elmélkedések, irányeszmék, értekezések számára; drámája elveszti szinpadias formáját, nehézkes. *Jászai* Mari asszony kitünően játszotta a társadalmi megszokások ellen fellázadt s anyai szeretetében mélyen sértett Magdát. Hév és szenvedély volt, s az ő játéka fogja fentartani a darabot.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Kisfaludy-társaság az országos gyász következtében mult hó végéről elmaradt havi ülését április 11-ikén tartotta meg.

Gyulai Pál elnök szép beszédben emlékezett meg Kossuth haláláról, igy szólván:

«Tisztelt társaság! A Kossuth Lajos halála okozta gyász miatt mult havi felolvasó ülésünket a mai napra halasztottuk, egyszersmind a társaság nevében koszorut helyeztem a halott ravatalára és felhivtam a társaság tagjait, hogy testületileg jelenjenek meg a temetésen, a mi meg is történt. Bizonyára, tisztelt társaság, — méltán vettünk részt az általános gyászban, mert Kossuth Lajossal azon három férfiú egyike és utolsója szállott a sirba, a kik döntőleg folytak be Magyarország sorsára. E század első évtizedeiben gróf Széchenyi István lelket, hitet lehelt a nemzetbe, kijelölte a fejlődés irányát, felköltötte társadalmunk és alkotmányunk reformjának eszméit. Ez eszmék fejlődését gyorsitotta Kossuth Lajos s az európai mozgalmak hatása alatt, törvényes formák között kivivta alkotmányunk átalakulását, s nemzeti önállásunk erősebb biztositékait, s midőn a megújult alkotmány megtámadtatott, védelmére lelkesítette a nemzetet. A védelem később forradalomba ment át s hősies küzdelem után csak romokat hagyott hátra. E romokon épitette föl Deák Ferencz ujabb alkotmányunkat, a jogfolytonosságból indulva ki, összekötötte a multat a jelennel, erélyt mérséklettel, szilárdságot óvatossággal párosítva. Mind a három férfiu mintegy küldetést teljesített, egymást pótolta, egymást egészítette ki; a mi az egyikben többé-kevésbbé hiányzott, azzal a másik dusan meg volt áldva, s mindenik munkásságában a mi üdvös, maradandó volt, beolvadt alkotmányunkba, nemzetünk életébe. Igy fogva fel újabb történetünket, a Kossuth iránt kifejezett kegyeletünk nem lehet ellenkezésben sem Széchenyi, sem Deák emlékével, s még kevésbbé alkotmányunkkal, mely egyaránt kötelez nemzetet és királyt, s fölötte áll minden egyéni kiválóságnak! De Kossuth politikai pályájának van irodalmi oldala is, különösen szónoklata az, mely közel érinti társaságunk tanulmányai körét. Senki sem volt szónokaink között, a kinek élénkebb képzelme és fogékonyabb kedélye lett volna. Kölcseynek, az ujabb magyar szónoklat művészi kezdeményezőjének szent fájdalma nála lángoló szenvedélylyé változott és búskomolyságu áradó lelkesedéssé. Mester volt valamely tárgy vagy tény fény- és árnyoldalainak kiszinezésében, még mesteribb, ha a nemzeti emlékek, vágyak és remények húrjain játszott s egy fájdalmas felkiáltással, vagy éles gúnynyal a szenvedélyek egész viharát költötte fel. Senki sem beszélte szebben nyelvünket, senkinek sem volt kellemesebb, nagyobb terjedelmű és változatosabb hangja, melyet

Az örök igazság és mindennek nevében, a mi drága és szent az ember előtt, mióta az emberiség történelmet tudják, soha sem volt igazabb ügy, mint Magyarország ügye.

Kossuth Lajos, Magyarország Washingtonja.

KOSSUTH TISZTELETÉRE 1853-BAN VERT AMERIKAI ÉREM KÉT OLDALA.

választékos és mégis természetes hanglejtéssel kisért. Nagy szónok volt, e század legnagyobb szónokainak egyike, s társaságunk koszorujának szalagjain, melyet ravatalára küldöttem, méltán fénylett e mondat; «Kossuth Lajosnak, a nagy szónoknak!» Kérem intézkedéseim helybenhagyását.»

Zichy Antal indítványára az elnöknek intézkedéseiért köszönetet mondottak s elhatározták, hogy szép megemlékezését egész terjedelmében jegyzőkönyvbe igtatják.

Beöthy Zsolt titkár ezután *Paulay* Ede halálát jelentette, s elhatározták, hogy emlékének külön emlékbeszédben is áldozni fognak. Berczik Árpádné 200, a tisztviselők orsz. egyesülete 100 forinttal a társaság alapítói közé léptek, a hazai takarékpénztár, mint minden évben, az idén is 200 frtot küldött Fáy András emlékezetére.

Az első felolvasó *Kozma* Andor volt, ki egy nagyobb regedalt adott elő «Az Ócsay-fi» czim alatt. A könnyü verselésben folyó vig történetet, melynek hőse egy bátorlelkű lány, ki harczba megy, nagy tetszéssel hallgatták. *Heinrich* Gusztáv ezután a Loreley-mondáról értekezett, melyet Heine oly megragadón dolgozott föl. Régi rege ez, melyre irodalmi feldolgozásban Brentano Kelemennél találunk 1801-ben, de ő is nemzeti hagyományok elemeiből merített. Végül *Szász* Bélának néhány szép költeményét olvasta föl *Vargha* Gyula, a közönség élénk tetszése között.

1848/9-ben nők által viselt nyak-ék és férfiak által viselt melltű Kossuth arczképével.

Kálóczy Lajos 1848-iki orsz. képviselő birtokában lévő példányok.

A Petőfi-társaság április 8-iki ülését Kossuth emlékének szentelte, a ki tiszteleti tagja volt az egyesületnek. Az akadémia felolvasó-terme szorongásig megtelt. Az ülés alatt megjelent *Kossuth* Ferencz is, ki az újpesti református és evangelikus templomokban tartott gyászisteni tiszteletről jött és *Szana* Tamás titkár vezette be.

Komócsy József elnökölt. *Palágyi* Menyhért bölcselmi fejtegetést adott elő «Kossuth és a nemzeti eszme» czím alatt, melyet tetszéssel fogadtak, valamint *Jakab* Ödön «Kossuth temetése után» czimű költeményét is. *Ábrányi* Emil hévvel szavalta el «Kossuth sirja» czímű költeményét.

Ekkor az ülést néhány perczre felfüggesztették, mert tűrhetetlenné vált a hőség. E közben érkezett Kossuth fia, s Ábrányi Emil még egyszer felolvasta költeményét. B. *Kaas* Ivor érdekes előadása következett, ki eddig ismeretlen okiratokat és Kossuth több régi levelét és kéziratát mutatta be, valamint ismertette az eredeti iratokból Kossuthnak azt a pörét, melyben el is itélték; bemutatta több levelét édes anyjához, családjához. Ezeket a leveleket és iratokat egy Gravin nevű lengyel, ki Kossuth szüleinél élt, Kossuth édes anyjától kapta megőrzésre; ez később Kaasnak adta át, hogy Kossuth halála után hozza nyilvánosságra. Most pedig átadja az emlékeket annak, a kit legméltóbban megillet, Kossuth fiának. Nagy éljenzés hangzott föl.

Kossuth Ferencz kért ekkor szót s ezeket mondta: «Az önök társasága a nagy magyar költő nevét viseli. Petőfi lelkesülten dalolt, bátran harczolt és hősies halált halt, mielőtt a haza tetszhalálba hanyatlott volna. A haza a tetszhalálból föltámadott; a költő sirba hanyatlott, azt sem tudjuk, hol nyugszik. De nem helyesen mondom; nem halt meg ő, mert minden magyar szivében él. Édes atyám élete is nagy költemény volt. Ő is az ideálnak élt. A nép költészetébe régen be van foglalva az ő élete. Halálával engem és hazáját árván hagyott, de halottaiból föltámadva, mindig hangzani fog hozzánk az Ő szava. Isten éltesse önöket!»

A közönség hosszan éljenzett. Az *elnök* csak több percz mulva juthatott szóhoz, hogy a társulat nevében kifejezést adjon a gyásznak, a fájdalomnak. Emelkedett hangon szólt. «A Petőfi-társaság az Ő helyét nem fogja betölteni soha; Kossuth mindig élő és disztagja marad társaságunknak.» *Kossuth* Ferencz mélyen meg volt hatva, midőn a Petőfi-társaság tagjaitól búcsút vett.

A magyar tud. akadémiában április 9-ikén a nyelv- és széptudományi osztály ülésezett, *Zichy* Antal elnöklete alatt.

Simonyi Zsigmond mint rendes tag tartotta meg székfoglalóját, a «szókombinálás és szóképzés»-ről. A szóképzésnek kivételes, szabálytalan eseteivel foglalkozott s azt törekedett bebizonyitani, hogy ezeket többnyire a rokonértelmü szók egymásra hatása okozza, a minek ismét lelki oka van: a képzettársulás általános törvénye. Előadását számos példával magyarázta. Ezután *Fiók* Károly, mint vendég «Müller Miksa és a Rigvéda» czimű értekezését olvasta föl, a hindu irodalom hires művéről. Müllert párisi tanuló korában világhirü professzora, Burnouf sarkalta folyvást a roppant vállalatra, amihez ő azután a fiatalság hevével fogott. Maga a mű megjelenése 25 évi időközt vett igénybe. A második már javított kiadás roppant költségének fedezését Videajanagara nemeslelkü maharadsája vállalta el. (Egy példány ára 105 frt.) Müller négy ilyen példányt küldött ajándékba hozzánk. Felolvasó részletesen vázolta a hindu irodalom e legbecsesebb művét. Végül bemutatott néhány kiválogatott védadalt saját fordításában.

A felolvasások után *Szily* Kálmán főtitkár fontos jelentést tett az ugynevezett «Königsbergi töredék»-ről, mely a «halotti beszéd» után legrégibb nyelvemlékünk, s először 1863-ban Toldy Ferencz ismertette az akadémiában, eredetét a XII. század végére vagy a XIII. század elejére tévén; ki fedezte föl, hogyan került Königsbergbe, erről eddig nem tudnak. Szily a königsbergi egyetemi könyvtár igazgatójához fordult, s dr. Schwencke tanár előzékenyen megirta, hogy dr. Zacher, a könyvtár igazgatója 1863 elején egy, a könyvtárhoz tartozó theológiai latin kodex táblájához kötött pergamenre irva találta. Német könyvészek szerint a latin kodexet a XIV. században Magyarországon irták és kötötték be, a mit az bizonyít, hogy a könyvkötő különben magyar szövegü pergamen lapot nem alkalmazhatott volna a kötéshez. A pergamen lapnak a táblába becsipett részén is még több magyar szó látszik. Valószinű tehát, hogy a könyvkötő a szétvagdalt pergamen lap többi részét is fölhasználta a bekötéshez. Most tehát a táblát leveszik és szétáztatják. Az is valószinű, hogy a latin kodexben is fordul elő magyar szöveg, mint több kodexben. De ehez gondos vizsgálat volna szükséges. Azért azt javasolta Szily, hogy az akadémia tegye meg a lépéseket a kodex megszerzésére, melyet alkalmas cserével megszerezhetnénk. Ezt a javaslatot el is fogadta az akadémia.

Akadémiai tagajánlások. Márczius utolsó napján járt le az akadémián a tagajánlások határideje. A következő ajánlásokat adták be a főtitkári hivatalban:

Tiszteleti tagságra gr. *Teleki* Samu afrikai utazó. Az *első osztályban* rendes tagul *Wolf* György és dr. *Szinnyei* József; levelező tagokul: *Badics* Ferencz, irodalomtörténet buvár, és a következő filologusok: *Bacher* Vilmos orsz. rabbiképző intézeti tanár, *Balassa* József, *Hegedüs* István, *Pozder* Károly tanárok. A *második osztályban* rendes tagul *Plosz* Sándor; levelező tagokul: *Ráth* Zoltán, sta-

A GRÓFNÉ IS ODANYÚJTOTTA LÓHÁTRÓL AZ Ő KEZECSKÉJÉT. Kimnach László rajza.

A mire Brunszvick gróf, mivelhogy a lovak miatt, ő maga is lovon ülvén, hozzá nem férhetett a kezeikhez, nagy hirtelen kirántotta a kardját, tisztelgett vele hódolatteljesen a grófné felé s aztán a lapjával megfordítva lassan, gyöngéden leereszté a kezeikre:

— «Szent a fogadás!»

A versenytérhez érve, a grófné leszállt a lováról és átadta a lovászának, Beregi Jánosnak, a ki legott sietett róla leszedni a női nyerget; a Waldeck vasderesére Nagy Józsi káplár ült.

Sorba felállottak a lovasok, a Pozsonyból jött huszártisztek és a környékbeliek, tizennégyen szám szerint.

A grófné, kinek számára hadias sátor volt verve a dombon, aranyos kopjára feltüzött smaragd-zöld posztó függönyökből, egy kis sárga-fekete zászlót tartott a kezében. Gyönyörü, nemes alak volt, hosszú kigyózó szoknyában, habos mennyszinü selyemből, gránátpiros bársony ujjaskában. Ilyenképen festik a piktorok fölséges édes hazánkat asszonyi formában.

Pannonia ez! Csakhogy mit keres kezében a sárga-fekete jelvény? Vagy hogy épen ezért Pannonia. Az akkori.

A kürtös megfújta trombitáját, a lovasok egy vonalba igazodtak. Egy nyúl kiugrott a közelfekvő búza-táblából, s a mint szétnézett a szegény tapsifüles, egy nagy ember-gyűrűben találta magát.

— «Hahó, ohó!» riogattak a parasztok.

A szegény állaton erőt vett a rémület. Megállt, hegyezte a füleit, majd ármányos észszel neki rohant a lovasoknak s egyenest a gróf Waldeck lovának lábai alatt menekült el a kölesvetésbe.

— «Átkozott nyúlja, — dörmögött Nagy Józsi. — Talán az ördögök küldték most.»

A grófné mosolyogva fordult Waldeckhez:

— «Rossz jel kegyelmedre nézve, óbester uram!»

Waldeck gróf visszamosolygott boldogan. Ejh, mintha nem volna mindegy, akár az ő lova jön be előbb, akár az asszonyé.

Végig tekintve a huszárok lovain, nem látszott rajtuk valami nagy jóllét; a tavalyi inséges takarmány és zabnélküli esztendő annál inkább. Hiszen ebből az esztendőből maradt fel ránk a siránkozó párbeszéd a ló és gazdája közt:

«Nincsen széna, nincsen abrak,
Édes lovam, agyon csaplak.»

Mire a ló meggondolja magát és enged valamit a kosztból:

«Ne csapj agyon, édes gazdám,
Kitelelek a zab-szalmán.»

Éppen erre a nótára hegyezi már vonóját Cserke Gazsi és bandája, kik oldalvást vannak felállitva a sátornál s olyan feszülten lesik az urnő kezében a zászló mozdulatait, mint a lovasok. Mert erre a jelre megiramodnak a lovak s felharsan a zene.

Ime, megvan a jel!

Az úrnő háromszor egymás után meghajlitotta a zászlócskát. Ideges hullámzás fut át a tömegen. — «Hurráh!» kiáltják a huszárok. A tizennégy ló száguld lovasával mint a fergeteg. Most itt vannak, már ott vannak, hol egy-egy gomolyba, hol kibontakozva egyenként. — Ki van elől, ki van hátul, teljes lehetetlenség felösmerni; a mente-újjak egyformán úsznak a messzeségben, a csákók forgói egyformán lengenek.

De fölösleges is volna leirni az egész versenyt, mikor a mi tárgyunkhoz csak az tartozik, hogy a grófnő vesztett; Nagy Józsi előbb ért be a sátorhoz az inháber lován, mint a grófnő lovásza a Muczin. Ki volt pirulva, fekete szemei ragyogtak a diadalérzettől, s a mint csákóját levette, csupa csapadék volt a haja, de a lóról is csurgott az izzadtság.

— «Derék gyerek vagy, Józsi fiam,» — kiálta eléje kitörő örömmel az ezredes.

(— «Bizony nagy füles bagoly vagy» — dünnyögte magában a szép asszony a vakító fehér fogai közül. Szeretett volna beleharapni Nagy Józsiba. Duzzogott, boszankodott.)

Az óbester, a ki még ha akarta volna se tudná levenni róla a szemeit, méltán megütődék tündöklő arczának nagy beborulásán; mert hiszen olyan mindegy, hogy ki nyert, ki vesztett. Ő is csak azt fogja kérni az asszonytól, a mit az asszony kérne tőle. Vagy talán? . . .

Nem volt ideje tovább szőni a kételyt, mert a szép kis grófné odapattant hozzá, meghajlott a térdében, pajkos engedelmességgel enyelgő alázattal leereszté a fejét s kaczér gyermetegséggel behunyta a szemeit.

— «Itt vagyok, uram, alázatos szolgálója. Várom a három parancsot.»

Waldeck szinte megzavarodott a szerencséjétől a döntő pillanatban. Elvörösödött, erei megduzzadtak a halántékain, a nyelve pedig sehogy se akart inditani.

— «Hamar, hamar, óbester uram. Ne remegtessen annyi ideig! Láthatja, hogy félek.» (S kedvesen utánozta fogaival a vaczogást, leeresztett karjaival a didergést).

(Folytatása következik.)

Kimnach László rajza.

NAGY JÓZSI ELŐBB ÉRT BE A SÁTORHOZ AZ INHÁBER LOVÁN.

zettnek látta az időt, mikor az ifju Kollonics nevelését befejezvén, attól évi 100 arany nyugdíjjal láttatott el. De kitünő pædagogusi hírneve már ekkor annyira magára vonta a figyelmet, hogy herczeg Eszterházy Miklós is őt szólította fel fia, Eszterházy Pál herczeg nevelésének elvállalására. Görög az ajánlatot elfogadta, habár e miatt a «Magyar Hirmondó» szerkesztésétől vissza kellett lépnie, melyet az időtől fogva egészen Kerekes vett át, de csakhamar egyesítette lapját a Pánczél Dániel által szerkesztett «Magyar Merkur»-ral, s az időközben Szacsvay kezéből dr. Decsy Sámuel szerkesztése alá jutott «Magyar Kurir»-ral.

Nevelői gondjai azonban nem terelték el Görög Demeter figyelmét abban az időben merésznek nevezhetett eszméjétől, hogy egy magyar atlaszban az ország 52 vármegyéjét a határőrvidékkel, a hozzávaló repertoriummal együtt a közönség használatára ne bocsássa. És bár a nagylelkü magyar maecenás, gróf Festetich György késznek nyilatkozott minden költséget maga viselni s e pártfogás lehetővé tette, hogy az első mappák már 1795-ben megjelenjenek, a monumentális munka mégis oly nehézségekkel járt, hogy csak 1811-ben, tehát 16 év lefolyása alatt lehetett teljesen kész, miután az áldozatkész grófnak több mint 6 ezer forintjába került. Görög a térképek elkészítésére több jeles mérnököt és rajzolót alkalmazott éveken át 600 frt évi fizetéssel, köztük Wintert és Agnetont, kiknek neveit több térkép alatt láthatni. A felvételeket a Hofkriegsrath tulajdonában levő ugynevezett *Josephina Mappe* 165 táblájával hasonlították össze, majd a vármegyék mérnökeihez küldettek le felülvizsgálás végett. Az így elkészült térképeket Görög nagy áldozattal kiszinezve a «Magyar Hirmondó» olvasóinak egyenként megküldötte.

1802-ben történt, hogy IV. Ferdinánd nápolyi király neje, a nagy Mária Terézia leánya, Karolina, két leányával Bécsben időzvén, a főúri társaságokban gyakran megfordult s gyermekeihez ismételten meghivott nehány főrangú ifjút. Ezeken az összejöveteleken ismerte meg a fiatal Eszterházy Pál herczeget, kinek modora, tanultsága annyira elragadta, hogy érdekkel tudakozódott nevelője után. A mikor Görögöt nevezték meg, maga elé hivatta a magyar paedagogust s vele behatóan értekezett a nevelés és tanitás módszereiről. De nem elégedett meg ezzel, hanem őt a császárnak és a császárnénak is a legmelegebben ajánlotta.

Ferencz császár megfogadta a tanácsot és felhivta Görögöt, hogy dolgozzon ki egy tervet a főherczegek, nevezetesen pedig a trónörökös főherczeg, a későbbi V. Ferdinánd nevelésére. A beterjesztett terv tökéletesen megnyerte tetszését s így a trónörökös nevelése formaszerint Görög Demeterre ruháztatott, ki a hozzá kötött várakozásnak annyira megfelelt, hogy Ferdinánd mellett a korán elhalt József főherczegnek, majd pedig az udvar Budára költözése után az akkor csak hét esztendős Ferencz Károlynak, királyunk néhai atyjának nevelésével is őt bizta meg az udvar kitüntető figyelme, mely utóbbi főherczeg mellett teljes 15 évet töltött s csak a főherczeg nősülésekor, 1824-ben tette le tisztjét, évi 8000 ezüst frt nyugdijjal lépve nyugalomba.

Ime egy egész uralkodói nemzedék, melybe Görög Demeter az uralkodás magasztos erényeit, a népek szeretetét, jogaik tiszteletét s a rendithetlen igazságérzetet igyekezett oltani. És mindezt nem pedáns vaskalapossággal, mely csak a száraz praeceptori morál unalmas szalmacsépléseiben keresi boldogulását, hanem az emberi természet mélyebb vizsgálásával s haladási törvényeinek folytonos szemmel tartásával. Figyelme nem csupán a leczkeórák hivatalos megtartására terjedt ki, hanem növendéke üres idejének hasznos eltöltetésére is; és a budai vár, melynek lakosztályában Ferdinánd trónörökös skárlátban feküdt, Mária Lujza pedig a logika meddő kérdésein törte fejét, vagy olajba festett, gyakran látta Görögöt az ifjabb főherczeg társaságában, a mint annak a természet nagyszerüségeit tárta fel, vagy a nemzetek jóllétének forrásait, a földmivelés és kereskedelem csodáit magyarázta.

Igy irányult figyelme különösen Magyarország gazdaságának egyik nagyfontosságú ágára, a szőlőmüvelésre is. Hogy a szőlőfajok javitása által a magyar borok értékét is emelje, Görög felhatalmazást kért a császártól, hogy Ausztria külföldi képviselői által a külföldhöz forduljon a legnemesebb bortermő szőlőfajok megszerzése végett. Ennek üdvös eredménye az lett, hogy 1812-ben Napoleon császár rendeletéből nagy számu nemes szőlővesző bocsáttatott a monarkhia rendelkezésére, melyek egy részét Görög grinnzingi, Bécs melletti szőlőjében ültette el, más részét pedig hazánkba küldötte.

Mint iró, tudós, gazda és paedagog, mint a magyar hirlapirás egyik legelső úttörője, s a dynastia sarjai szellemének nemzete érdekei felé irányozója, Görög Demeter megérdemli, hogy emlékét kiemeljük a korai feledésből most, mikor 1833 szept. 5-én bekövetkezett halálának 60 éves fordulója előtt állunk. Működése távol állt az olcsó feltünés hajhászásától; még nagy művét, Magyarország térképét is Lipszky tulajdonította el, ki elkérve azokat, pattantyusai által olajos papirra lemásoltatta s aztán kiadta. De alakja úgy, a mint előttünk áll, csendes és hasznos munkásság szerény visszavonultságában, megfelel annak az eszménynek, melyet azokról szoktunk alkotni, kik embertársaik erkölcseinek nemesítését, ismereteik gyarapítását tüzik ki magas hivatásokul. *V. S.*

EGYVELEG.

* **Fehér elefánt.** Siam fővárosában, Bangkokban, hol a fehér elefántot szentként imádják, nem rég egy angol czirkuszában fehér elefántot szerepeltetett, hogy nagy tömeg nézőt csaljon oda. Csakhamar kisült, hogy az elefánt festve van. A siamiak természetesen nagyon ingerültek voltak s az angol követ intézkedéseket volt kénytelen tenni a czirkusztulajdonos személybiztonsága végett. De a siamiak teljesen biztak abban, hogy a vallástalan embert az ég megbünteti. S csakugyan nehány nap múlva az elefánt és gazdája váratlanúl kimúltak.

* **Az esztelen pazarlás** egyik sajátságos jele az amerikai divathölgyeknél, hogy a czipőiket gyémántokkal és drágakövekkel diszítik. Némelyik nő 20,000 korona értékü ékszert rak fel, melyből táncz közben sok elvész.

* **A papirból készült lópatkókat** újabban nagy mennyiségben alkalmazzák a német hadsereg lovaira.

* **A fák korát** tudvalevőleg a fás szövetben képződő évgyűrűk szerint szokták megállapítani. Nálunk ez helyes lehet, de a tropikus éghajlat alatt nem. Igy Közép-Amerikában Chesnay több fát vágatott le Palengre romjainál, fényképi felvétel végett, 28 év mulva ugyanazon helyre visszatérve, a levágott fák helyén már újakat talált, melyeken 230 évgyürü volt.

* **A keletindiaiak** évről-évre nagyobb izgatottsággal harczolnak a mohamedánok ellen, kik a tehenet megeszik. Igaz, hogy a régi indusok szintén megették a tehenet, sőt a Vedákban a tehénhúst nagyon dicsérik. Buddha föllépte óta azonban a tehén nagy tiszteletben részesül. Az angol kormány nem hajlandó az indusok kérésére a szarvasmarhák leöletését megtiltani s ezért az indusok nagyon zúgolódnak, többször már veszekedés is támadt. A «tehénvédő társaság»-nak (Goraksini Sabha) százezernél több tagja van. E társaság számos röpiratot ad ki, melyekben a vallásos parancsokon kivül azok az érvek is szerepelnek, melyeket a mi vegetarianusaink szoktak emlegetni.

* **Oriási világító tornyot** építenek San-Franciscóban a legközelebbi kiállítás alkalmára. A torony 82 méter magas lesz s tetején 8000 villamlámpát helyeznek el váltakozó színű üveggömbökben.

* **A nagy városok szaporodásáról** azt állítja Gruoby amerikai statisztikus, hogy jelenleg már a földgömb másfél milliárdnyi lakosságának egy ötöde oly városokban él, a melyekben 50,000-nél több ember lakik. Mintegy 500 ilyen város van jelenleg, legtöbb (85) az amerikai Egyesült-Államokban és (76) Kelet-Indiában, 10-nek több lakosa van egy milliónál.

* **Papirzacskók irodalma.** A német találmányi irodában egy ember szabadalmat kért oly szatócsoknak való papirzacskókra, melyeken versek avagy regény részletek vannak, s melyek ennélfogva kiválóan alkalmasak arra, hogy a vevőket mindig egyazon szatócsboltba édesgessék vásárolni.

* **A fényképezés veszélyei.** Albert müncheni tanár figyelmezteti a műkedvelő fényképészeket, hogy csupasz kézzel ne nyúljanak a sublimathoz, mert az igen mérges s könnyen okozhat emésztési zavarokat és foghullást. Czélszerü az ilyen folyadékban tartott negativ képet csak többszörös leöntés után venni kézbe. Még veszélyesebb a cyanchlorid, mely a bőr megsérült helyén mérget vihet az emberi testbe. Hasonlókép veszélyes a pyrogallussav is, melyet szintén használnak a fényképezésnél.

* **A legtöbb felesége** a jelenleg élő emberek között — a háremmel biró fejedelmeken kivül — valószinüleg egy khinainak volt Nagoyában. Ez ugyanis most vette el 27-ik feleségét, pár héttel azután, hogy a 26-iktól elvált. A derék khinai állítólag már fiatal korában elhatározta, hogy legalább 30 felesége lesz s mivel jelenleg 65 éves, tervét alkalmasint megvalósíthatja.

PÁVA A VARJUVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

II. Miben fogadtak a grófné és az ezredes?

Ebben az időben kezdte meg Mária Terézia a lóversenyeket, persze csak embrióban. A katonatisztek lovai futottak Laxenburgban. Még akkor az vékony mulatság volt a mai versenyekhez képest, de, mert az udvartól jött, kivált Magyarországon, mindenütt utánozták. Mert a magyar ember lelke két rekesztékből áll, mint ama furfangos kulacsok, a melyekből veres bor folyik, de ha a nyakuknál egy másik rugót nyomunk meg, ugyanaz a kulacs a fehér bort ontja. A királyok szeszélyétől függ csak, hogy a magyarság a loyalitástól áradozzék, vagy hogy a rebellis rekeszték csapját hagyják-e nyitva?

Természetesen Ujfalun sem maradhatott el az előzködés pünkösd napján. Cselejthy grófnő palotahölgy volt, s ha a királynő pelyhesen vette volna fel a szoknyáját, ő is pelyhes szoknyában járt volna.

Még lovat is nevelt a méltóságos asszony, a melyik a tisztekével fog futtatni. Gyönyörű pej kancza volt a pozsonyi Pálffy-méneséből, vékony formás lábu, kisfejű állat, orrlyukainál, hasánál átpiroslott a nyugtalan, tüzes vér. Muczinak nevezte és minden áldott reggel tulajdon kezével adott neki a zab mellé czukrot.

A park végében, túl a malmon, volt az előzködés, mely iránt roppant érdeklődés nyilvánult. Ott volt a környék apraja, nagyja; a főnemesek három vármegyéből, Pozsonyból a huszártisztek lóháton, köztük az inháber: gr. Brunszvick János.

Maga a szép grófné a tánczoló Muczin vonult ki a tisztek társaságában, s kötekedve mondá útközben Waldecknek:

— «Na, mibe fogad velem, ezredes, hogy az én Muczim megelőzi az ön vasderesét?»

— «A mibe parancsolja,» — felelte vigan az ezredes.

— «Meg ne bánja aztán,» — nevetett a szép asszony kigyómosolygással.

— «Hát mibe?» sürgeté az élénken.

— «Lássuk csak! Hadd gondoljam ki... Hát igen; ha az ön lova lesz az első, akkor én tartozom önnek teljesiteni három kérését; ha pedig az enyém győz, akkor én diktálok három parancsot.»

Hát iszen csak épen ez kellett Waldecknek. Megdobbant a szive örömében. Erre a véletlenre várt ő, hogy éretten hulljon ölébe az alma. Ha ő kérhet három dolgot, mit teljesítenie kell a grófnőnek, bizony közte lesz a háromnak az az édes egyik; s ha a grófnő kér hármat, — abban is ott lesz az...

Széles domboru melle kitágult, kéjjel szítta be a tavaszi levegő balzsamát. A karcsú magas topolyfákról, melyek a rétet körülszegték, nyájasan csiripeltek a verebek: «jó reggelt, ezredes ur, jó reggelt!«

— «Itt a kezem, grófné. Áll a fogadás!»

A grófné is odanyujtotta lóhátról az ő kezecskéjét, s a mint a két kéz összefonódék, a finom harmatujjak mint virágindák a karók közé, a grófné odaszólt tréfásan a pozsonyi inháberhez:

— «No, most már üsse szét kegyelmed, ha tudja.»

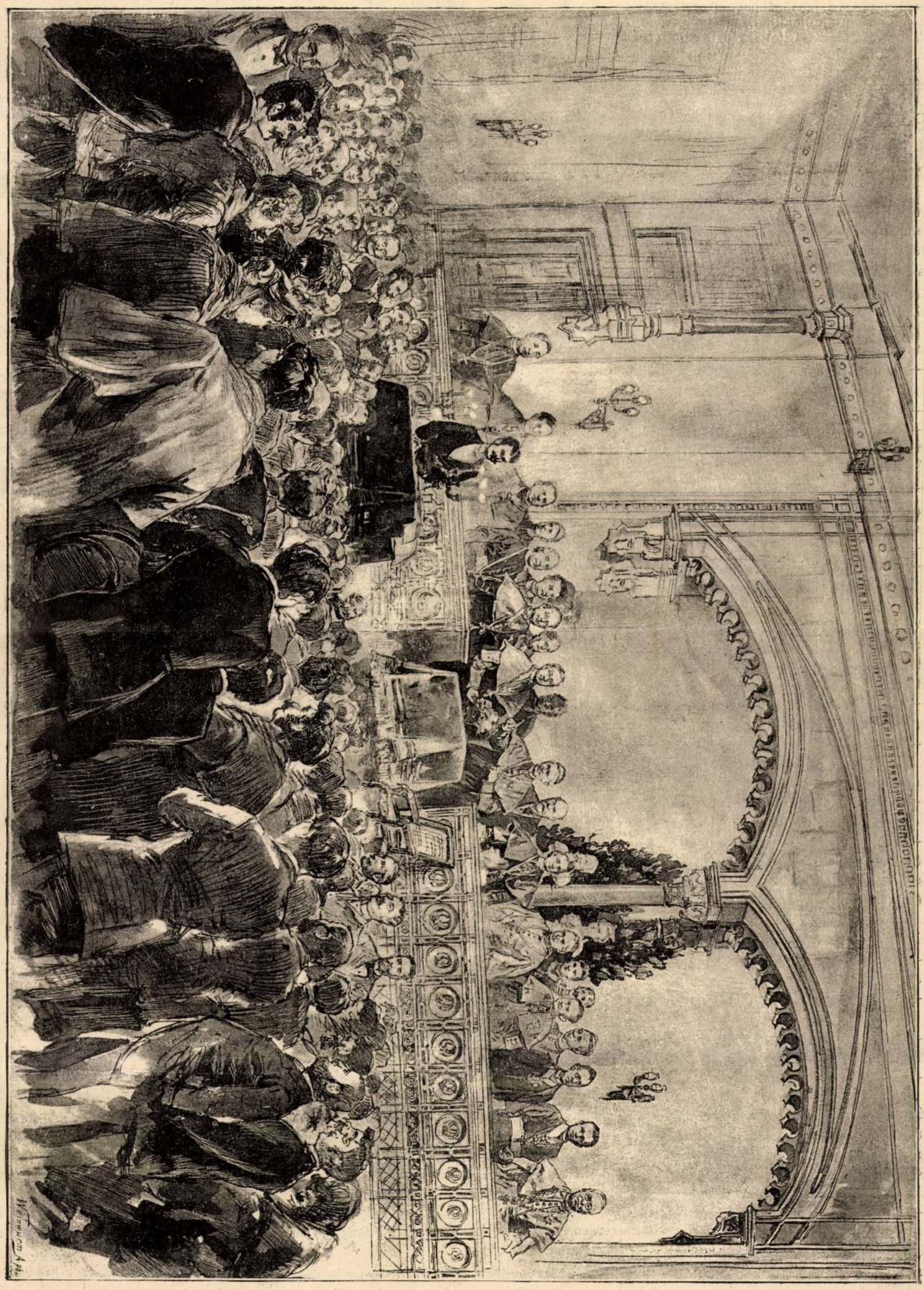

A KATHOLIKUS NAGYGYŰLÉS JANUÁR 16-ÁN A VIGADÓBAN.

Kimnach László rajza.

lekményt adták tudtára mindenkinek, lánczczal egy fa-szamárhoz kössék, hol 10 órától délig maradjon. Onnan feloldatva pedig 12 korbácsütéssel saját ruhájában kikergessék a városból, és megtiltsák, hogy oda valaha visszatérjen. Más alkalommal a drezdai «magyar házban» farsangolókat a drezdai tanács mind befogatta, mintegy 150 nőt és férfit s valamennyit a katonai és polgári börtönökbe csukatta. A köztük volt számos külföldit, nagyrészt *magyarokat*, a városból kiutasították, a báladó gazdát pedig a király 40 arany birsággal sujtotta.

V. S.

PÁVA A VARJUVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Az óbester ajkán ott lebegett már komoly érzelmeinek szóbokrétája: «Én csak egyet kérek öntől, legyen nőm; több óhajtásom nincs a világon», de a grófnő csintalankodásai fölébresztették gyanakodását és félénkségét (mert ezek egy ágyban szoktak aludni) s különben is aranyat érő ötlete támadt; kitérő út, de mégis egyenest a czélnak vágó.

— «Hallgassa meg a grófnő kegyesen első kívánságomat.»

— «Hallgatom, vitéz óbester uram.»

— «Mondja meg nekem a grófnő, hogy mi lett volna az ön három kívánsága, ha ön nyeri meg a fogadást?»

— «Ah! — sziszszent föl Cselejthy Anna meglepetve a fordulattól. — Ez az ön első kívánsága?»

— «Ez.»

— «Ön nem csak kiváncsi, édes gróf, hanem egy kicsit ravasz.» (És megfenyegette a napernyője nyelével.)

Pedig nem a ravaszság, nem a kiváncsiság sugta Waldecknek ezt a gondolatot, de az óvatosság. Csiga-biga nyujtsd ki szarvacskádat! Előbb te, aztán én . . .

— «Megfordult a koczka. Most már én hallgatom, kegyelmes asszonyom.»

— «Bolondság! Én akármit mondhatok három kívánságom gyanánt. Mi biztosítja, hogy az igazit mondom?»

— «A Cselejthey czímer körirata, — felelte az ezredes — «Virtute et veritate».

— «Ejh, az asszonyok erkölcstana és bibliája más, mint a férfiaké. De van nekem egy jó tanácsom, zálog az őszinteségre. Igérje meg, hogy a három agyonütött kívánságomat mégis teljesíti. Ez az egyetlen biztosíték, édes gróf, hogy az igazi fiókok nyilnak meg. Nos, teljesíti?»

— «Lovagi szavamra fogadom, föltéve, hogy hatalmamban áll.»

— «Természetesen. És van még egy föltételem ráadásúl.»

— «Ha már elkezdte a diktálást a legyőzött, hát isten neki, csak diktáljon.»

— «Nekem is három kívánságom van, a grófnak is; ez úgy-e összesen hat kívánság? E zeket én úgy kivánom felosztani, hogy mindennapra jusson egy az ebédhez. Ennélfogva hat napig szivesen látom a tisztikart és az összesereglett vendégeket ebédre.»

A boldogságban úszó Waldeck gróf közbeszólt:

— «Téved, grófné, csak öt kívánság van már hátra.»

Mire azonban rögtön letorkolta tréfásan gróf Brunszvik:

— «Mi hat napot hallottunk, hatszor jövünk, punktum. Az ördög vigye el a fösvénységedet. A kész falatot is kihúznád az ember szájából.»

A grófné mosolygott:

— «Lehetséges, hogy a hatodik ebédre is akadhat még valami mondani valónk.»

Kimnach László rajza.

JÓZSEF, A KI AZ INASOKNAK SEGÉDKEZETT.

S kedves arcza rejtélyes ködbe burkolózék . . .

— «Mennydörgettét! — monda az ősz hajú Brunszvik. — Bár addig tartanának e bohóságok, mint a Seherezade regéi.»

A grófné nagy udvart vitt, tömérdek cselédet tartott. A régi ördögök (a mesék szerint) rábizták a szolgáikra, hogy összekevert mák, lóhere és köles magokból válogassák ki az egyfajtájút, az új ördögök pedig, úgy látszik, megfordították a feladatot, rábízván a magyar urakra, hogy a világ összes fajait keverjék össze. Franczia volt Ujfalún a szakács, angol volt a lovász, hollandus a kertész, cseh a jáger, sőt még magyar cseléd is akadt a háznál. A kastély mögötti melléképületekben különféle mesteremberek laktak. A grófnénak volt saját czipésze, saját ötvöse, saját szíjgyártója, szabója, kerékgyártója, a kik rendes konvencziót húztak, leginkább naturalékban. Az úrnő délelőttjét azzal töltötte, hogy sorba járta valamennyit s nézegette a munkájukat. Mind neki dolgoztak reggeltől estig. A csizmadia czipellőket varrt szattyánból, karmazsinból, selyemből; a kovács ezüst patkót vert a kedvencz paripa lábára; a szíjgyártó korbácsokat font, ha egyéb dolga nem akadt; a szabó a Bécsből érkező drága szövetekből divatos szoknyákat szabott, a melyeket (Viganeau kisasszony, a Bécsben szereplő franczia táncosnő után) *viganóknak* neveztek.

Nagy fény volt a külső megjelenésben. Ha az úrnő kikocsizott, tizenkét lovas kisérte, s két kengyelfutó, kiket gyermekkoruk óta a futásra neveltek, kiszedvén lábszáraikból a vastagabb inakat. Mikor ebédhez ült, hat ágyúlövés hirdette a környéknek; ha a templomba megindult vasárnap, mind a három harang egyszerre kondult meg a toronyban. Egy szóval akkoriban érdemes volt nagy úrnak lenni, sőt még ma se kellemetlen.

De azért egy ilyen kastélyos asszony korántsem volt afféle regényeket olvasó, a divánon heverésző, ideges, mihaszna lény, mint a mai előkelő dámák. A szép Johanna grófné például soha életében *nem vágta a körmeit*, a mi nem azt akarja jelenteni, hogy azok ennélfogva hosszúra nőttek, hanem hogy elkoptak a munkában: gyomlált, hímzett, font, még vasalt is. Persze mind a maga mulatságára, gyönyörűségből. Mikor az aratóit megnézte, utána is vittek egy kis ezüstnyelű sarlót, odaállott egy kicsinyt a sorba és a legszebb legény szedte utána a markot. Hát nem volt ez nagy mulatság? A beföttjeit maga csinálta, mindennap megjelent a konyhában, megkóstolta az ételeket, javított rajtuk, ebben sok eczet van, amabban kevés só. Sarjúgyűjtéskor maga vitte vállán a filigrán gereblyét, a mit remekbe csinált az asztalosa.

Hát még a kender, az *asszonyok füve!* Az aztán az élvezet, a kenderrel pepecselni. Minden esztendőben a keze munkájával előhozni egy oltárterítőt a templomnak s egy abroszt az asztalra; maga nyűtte, beáztatta, szárította, tilolta, héhölte, fonta, szőtte, fehéritette; nem volt szabad másnak hozzá nyúlni.

Nagy vendégségeknél ilyen abrosz került az asztalra, s az ilyen abroszra legalább egy ételt ő főzött; hogy melyiket, azt a vendégeknek illett kitalálni, agyba-főbe dicsérni, kétszer-háromszor megrepetálni.

Ama nevezetes ebédek elsején, melyekre a lóversenyek urait hitta meg, például a rétes szülte a legnagyobb elragadtatást; igaz, hogy jó is volt, ki volt nyujtva finomra, kisülve porhanyósra, de nem annyira ez tette olyan jóvá, mint inkább az udvarmester arczmimikája. Bezzeg, rögtön kitalálták, kinek a kis keze gyúrta.

Hanem ez nevezetes ebéd volt, vétek volna ennél sok szót fecsérelni a fogásokra, sőt a nevezetes rétesre is (hiszen holnap is ebéd lesz); ma mindenki a fogadás eldöltére volt kiváncsi s mihelyt a feketekávét betálalták, egy perczet se akart veszteni gróf Waldeck, oda fordulván a szép asszonyhoz:

— «Halljuk tehát végre, hogy a háromból mi lett volna a grófné első kivánsága?»

Mélységes csönd támadt. — Csak azok a csacska kis kanalak csörögtek egy kicsit. A szép menyecske egykedvüen látszott szürcsölni a kávéját s hanyagul, majdnem szórakozottan felelte:

— «Az első? Oh, az igen egyszerű, kedves ezredes.»

S aztán vontatott hangon folytatá:

— «Arra kértem volna kegyelmedet, hogy ezt a Nagy Józsefet nevezze ki hadnagynak.»

Az inháber könnyedén hajtotta meg magát:

— «Ezennel kinevezem hadnagynak!»

Nagy József, a ki a grófi inasoknak segédkezett, menten kiejtette erre örömében az ezüst nagy tálczát. A csészék, ibrikek szétgurultak, összetörtek.

Johanna nevetve mondá Nagy Józsinak:

— «No, semmi az. A tálcza eltalálta, hogy immár nem a kegyelmed kezébe való.»

S ezzel egy üres széket mutatott neki messze lent az asztalnál:

— «Üljön le közénk most már tiszt uram!»

No, ez bizony, akárki mit mond is, kedves jelenet volt. Nagy Józsi tisztességtudással előbb odajárult az úrnő kezét megcsókolni, csak azután telepedett az urak közé, a kik parolát fogtak, poharat koczczintottak vele, miközben dicsérték a Johanna grófnő jó szívét — a ki így megsegít egy szegény ördögöt.

Magának az ezredesnek is tetszett az ötlet. Előkelő gondolat volt tőle, neki, a legyőzöttnek a győztes paripa lovasát jutalmazni. Ezek azok a finom griffek, a mikhez csak azok értenek, a kik az udvar levegőjét szítták. Egy kicsiséget kérni, de az is formás és kifejező legyen. Akárcsak azt mondá ezzel: «Ime, nem haragszom rád győzelmedért Waldeck, megteszem a legényedet hadnagynak.»

(Folytatása következik.)

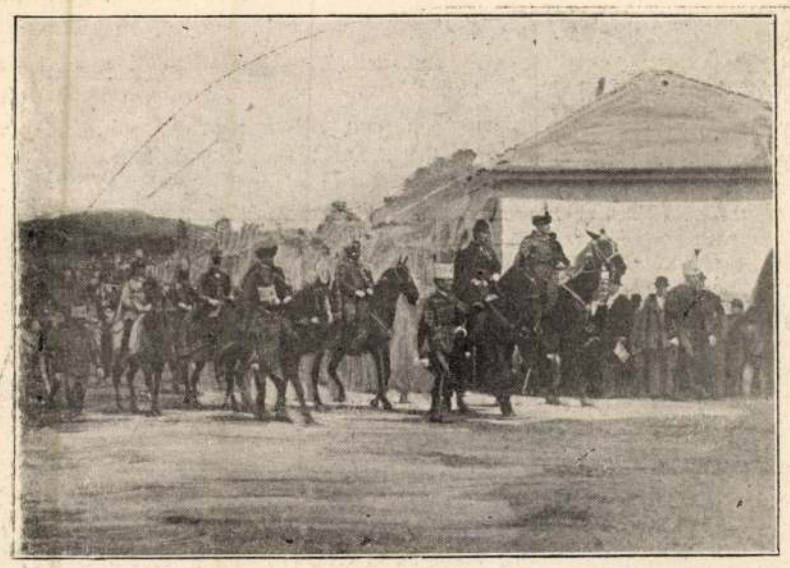

Budapest fő- és székváros.

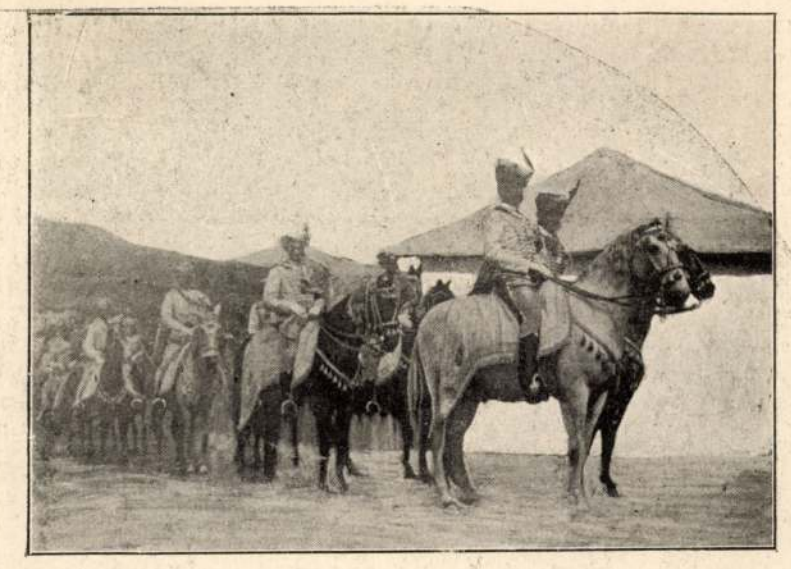

Krassó-Szörénymegye.

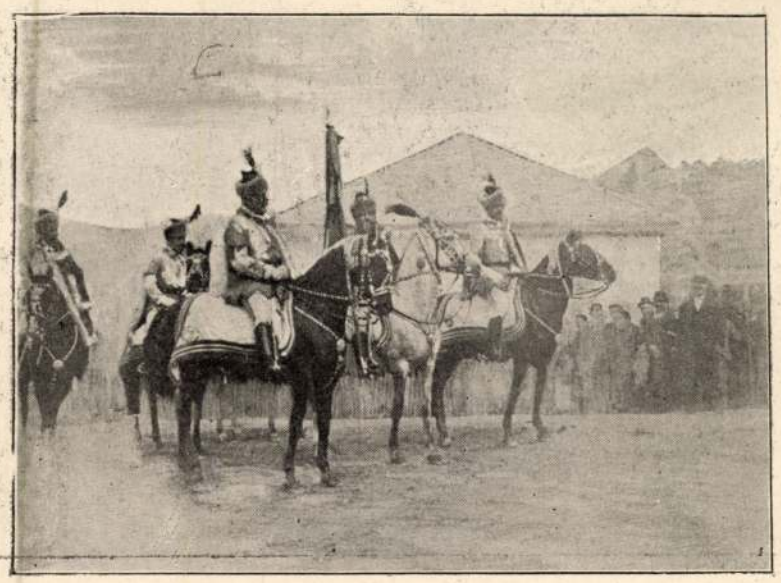

Szeged.

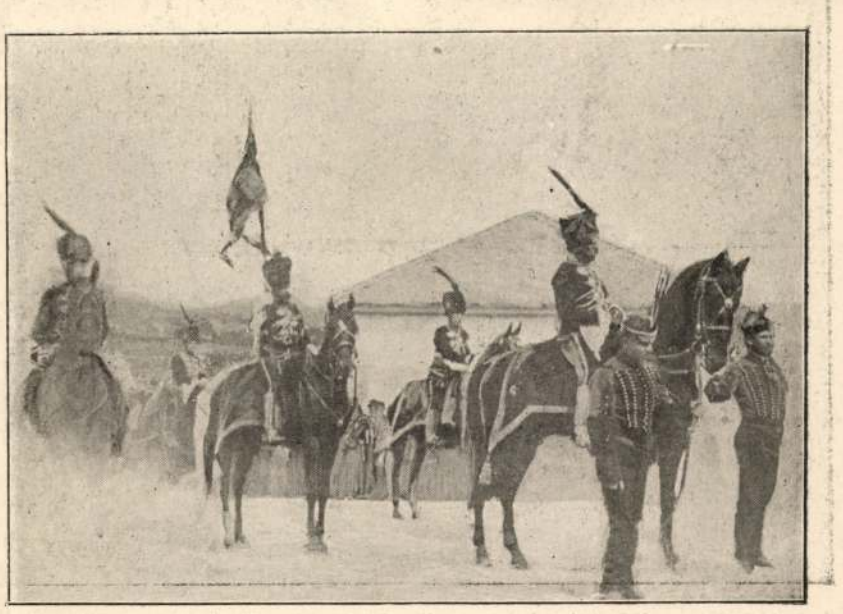

Trencsénmegye.

PILLANATNYI FÉNYKÉPEK A JUNIUS 8-IKI DÍSZMENETRŐL. — Paur Géza fölvételei a Vérmezőn az induláskor.

A MAGYAROK.

1896. junius 8.

Kürtök riadoznak . . . való-e, vagy álom?
Daliás leventék tüzes paripákon!
Fiatalok, vének — mind oly büszke, délczeg . . .
— Ezek a honszerző, párduczos vitézek!

Fényes csatarendben a hogy elém jőnek,
Megesap a fúvalma letünt nagy időnek,
Lelkem elé az a varázsos kép ragyog:
A mikor felzúgott: «*Jőnek a magyarok!..*»

Ragyogó fegyverben, fehér paripáján,
Mintha országszerző nagy Árpádot látnám,
Körül a hét vezér — megannyi zivatar! —
Nyomán a magyar nép, hatalmas, fiatal!

Sugaras közelbe', ködös messzeségbe'
Mintha diadalnak örömtüze égne,
Bérezen, völgyön mintha győzelmi dal zengne:
— Miénk ez a szép föld, Tisza-Duna mente!

Kürtök riadoznak . . . a szivünk feldobog,
Tavaszi szellőben zászlók ezre lobog, —
Nyomában a tábor, kész halálra szállni . . .
— Ezek a szabadság vitéz katonái!

Szilaj harczi kedvvel a hogy elém jőnek,
Megihlet varázsa szép, dicső időnek,
Lelkem elé az a szent, csudás kép ragyog:
A mikor felzúgott: «*Előre magyarok!* . . .»

Mentek is előre és mindig előre,
Drága vérük hullott a csatamezőre . . .
S drága vérük — hála! — nem hullott hiába:
Nyomán kinyilott a szabadság virága!

Kürtök riadoznak . . . való ez, nem álom!
Daliás leventék tüzes paripákon:
– A szivem feldobog, szememben köny ragyog –
Ez az én nemzetem, ezek a magyarok!

Az én nemzetem ez, a hős, lóra termett,
Karra ma is férfi, szívre ma is gyermek,
Ma is, mint hajdanán, szent előtte, drága:
Hazája, királya, ősi szabadsága.

Büszkén tekint vissza ezeréves multra,
Az agyában eszmék . . . a kezében munka!
Alig hegedt sebet hogyan tud feledni,
Hozzá hajló szivet hogyan tud szeretni!

Ez az én nemzetem! . . . felújjong a lelkem,
Nagy dicséretére himnuszt kéne zengnem,
A mi virág, fény van, lába elé hoznom:
— Némán ejtem porba gyönge szavú kobzom' . . .

Lampérth Géza.

AZ EZREDÉVI ÜNNEPÉLYEK.

A királyi palota alapkövének letétele. Az új királyi palota alapkövének e hó 6-iki ünnepélyéről *Kimnach* László, lapunk művész dolgozó-társa, a helyszinén készített rajzot, a látkörébe esett alakokkal. A képet mai számunk közli. A király épen a kalapácsütést teszi az alapkőre; jobbján Hauszmann Alajos tanár, a palota építésének vezetője áll. A mélyedésben levő többi alakok a pallérok, kik a követ helyére bocsátották le. A többi alakok balról kezdve sorba: legszélről Berzeviczy Albert a képviselőház alelnöke, mellette Kamermayer polgármester. A baldachin oszlopa mellett Brankovics szerb patriarkha áll és Schlauch nagyváradi bibornok-püspök. Az alapkő lebocsátására szolgáló gerenda-állvány baloldali lábánál b. Jósika miniszter, mellette b. Fejérváry honvédelmi miniszter, b. Bánffy miniszterelnök, Auguszta és Izabella főherczegnők, Frigyes, József, József Ágost főherczegek, Koburg Fülöp herczeg. A baldachin másik oszlopánál Vaszary herczegprimás, azontúl b. Radvánszky Béla koronaőr, előtte egész alakban Wlassics közoktatásügyi miniszter; háta mögött Perczel belügyminiszter és Gromon államtitkár; a kép jobb oldalán pedig egész a szélen Wekerle és gr. Andrássy Géza képviselők.

A király a kiállításon. Ő felsége hosszabb időt tölt Budapesten s a kiállítás igazgatósága értesítést is kapott, hogy a király többször meglátogatja a kiállítást. E hó 9-ikén délben a tenyészlovak kiállítását tekintette meg és hosszasan időzött ott, sokat kérdezősködve s gyakran átvive a szót a jun. 8-iki nagy ünnepélyre.

Perczel Dezső belügyminiszterhez, ki a törvényhatóságok bandériumát vezette, így szólt a király: «Igazán gyönyörű volt a tegnapi látvány. Hanem elfáradhattak?» — «Nem, felséges uram. Szerencsére nem volt olyan meleg, mint juniusban szokott lenni», szólt a miniszter, a mire a király még egyszer megjegyezte: — «Elragadó látvány volt. Nagyon köszönöm önöknek.» — «Felséges uram, ez elismerés boldoggá tesz bennünket», válaszolt *Perczel* s elmondta a királynak, hogy a menetet minden elő-

A hátsó sorban: gróf Festetics Andor, gr. Zay Miklós, Tisza László, Dessewffy Arisztid háznagyi titkár, Francsics Norbert, Putnoky Mór, — az első sorban: b. Jósika Gábor, Matuska Péter, Szmrecsányi Pál püspök, Simonfay János, Simó Lajos, Bornemissza Ádám, gr. Teleki Sándor, Hegedüs Sándor, Gullner Gyula, Barabás Béla, Várady Károly, Galliuff Lajos (horvát képviselő), Gajzágó Salamon, — a lépcsőn álló csoportban: Földváry Miklós, Terényi Lajos, Latinovics Ernő, Hajós József.

KÉPVISELŐK ÉS FŐRENDIHÁZI TAGOK AZ UJ ORSZÁGHÁZ ELŐTT A DISZMENET ÉRKEZÉSÉRE VÁRAKOZVA.

Divald Károly fényképei.

A DÍSZMENET AZ ÚJ IGAZSÁGÜGYI PALOTA ELŐTT, AZ ORSZÁGHÁZZAL SZEMBEN. ELŐTÉRBEN A KORONÁT ÉS KORONAŐRÖKET VIVŐ DÍSZKOCSIK.)

Kimnach László

Kanis. illusztrációja
a Vas. Ugy. Regenyta-
ban 1898. évf.

Kimnach László

illustrációi a
Vas. Ujs. 1904. évf.-ban

(4)

Ferences tral

146

Kimnach László

Sztregova. Fenti rajzai
és cikke
Vas. Ujs. 1883. 87,
88, 89. l.
A cikket lásd
Sztregova alatt.

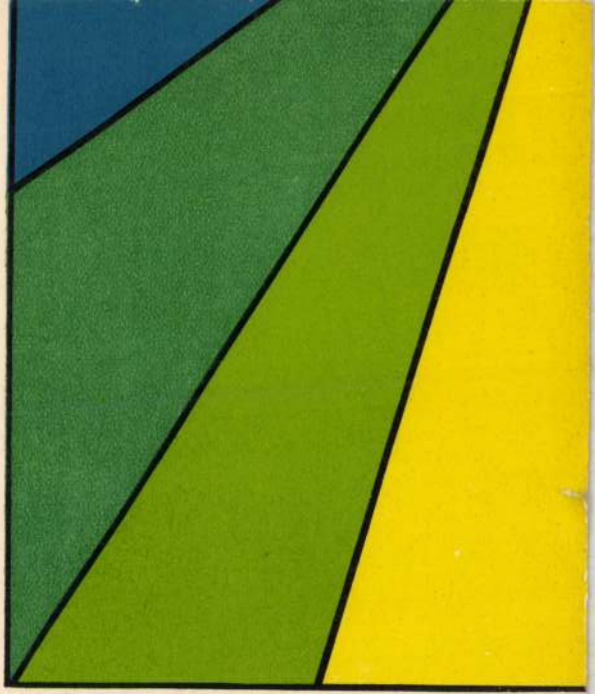

FARBWERK·GM

4260 3140 4023 4010 6

GEDRUCKT MIT UNSE

Képviselő: Wahl István Budapest V

Kimnach László

Vas. Lap. 1886. 440. l.

«**Az osztrák-magyar monarkhia irásban és képben**» népismei munka Magyarországot tárgyaló részéből megjelent a 4-ik füzet, mely hazánk történetéből a Nagy Lajostól Ulászlóig terjedő korszakot tárgyalja *Szabó* Károly jeles történetirónk tömör és világos előadásában. Ez is, mint az előbbi füzetek, gazdagon van történeti tárgyu képekkel illusztrálva, melyek mind az azonkorból fenmaradt emlékeink másai. Igy az *I. Lajos* korából vett rajzok a nagy király pecsétjét, egy oklevelének kezdetét, s a pozsonyi városház kapuboltozatának zárköveit ábrázolják, mely utóbbiakon ott látható az Anjouk sisakczimere és két női fej, melyeket a hagyomány Nagy Lajos neje és egyik leánya domborművű arczképeinek tart. *Zsigmond* idejéből a király függő pecsétjét és igen érdekes czimer-adományozó oklevelének kezdetét találjuk ezüst-mezőben fekete szerecsen fejjel, s ez annál érdekesebb, mert az első czimeres leveleket Zsigmond királytól birjuk. *Hunyadi* János idejéből a nagy hadvezérnek és kormányzónak V. László király által kibővített ősi czimerét az aranygyűrűs hollóval, továbbá a vajda-hunyadi várban a Hunyadiak korából fenmaradt 3 nagyérdekű falfestménynek rajzát veszszük, a melyeket Kimnach László festőművészünk e mű számára a helyszinén másolt. *Mátyás* király idejéből a nagy király pecsétjét, egy oklevelének kezdetét, Mátyás és Beatrix domborművű arczképeinek rajzát és névaláirásaikat, s két Corvina-kodexnek diszes kezdő lapjait, a legszebbek és legérdeke-

sebbek közül, s végül Corvin János és mások névaláirásait tartalmazza e füzet. Ezzel ismét tovább halad Magyarország történetének leirása, melynek kiváló becset adnak az illusztrácziók, nemcsak azért, mert ez lesz hazánk *első illusztrált* teljes története, hanem azért is, mivel ez illusztrácziók kivétel nélkül a történet- és régiség-tudomány által hiteleseknek megállapított tárgyak egykoru rajzai. A füzet a Révai-testvérek bizományában jelent meg s ára 30 krajczár. Előfizetések, illetve megrendelések a nagyszabású műre még mindig elfogadtatnak ugy a kiadóhivatalban, mint bármely hazai könyvkereskedésben.

Kimnach László

illusztrációi az
alábbi umben

Vas. Ujs. 1904. 423. l.
(Mikszáth K.: Az én
kortársaim.)

BUDAPEST
1939 DEC 30-7

Kimnach László

A Képzőművészet c. rovat beszámol a Nemzeti Szalonban rendezett, október 15.-én megnyitott kiállitásról, melyen szerepelnek a müvész állatképei.

Otthon, Bp. 1895. október hó. 1. sz.
9o. lap.

Kimnach László

"A millenniumi történet" cimmel az Irodalom c. rovat tájékoztat az Athenaeum kiadásában megjelenő, tiz kötetes történelmi munkáról, mely a honfoglalás előtti időktől, napjainkig dolgozza fel a magyar történelmet.
A kötetek illusztrálására jeles müvészeinket, -közöttük a müvészt is- felkérték.
Junius: /-irói álnév-/ "A magyar nemzet története" cimmel ir a millennium emlékére készülő nagy müről.

A HÉT, Bp. 1899. jan. 1. X. évf.
1. sz. 14-15. lap.

M.D.K.

Kimnach László

Jakab Ödön: "Falu" c. verses kötetét illusztrálta a müvész, -adja hirül az Irodalom c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1896.jan. 12.
18. évf. 2. sz. 32. lap

KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

KIMNACH Vilmos életrajza

Komáromi

M. Ét. 1994/1-2. 123. és 126.

ingatlan helyett két-
ki készpénzben. összes
ra, Józsefre bízta, az-
gyen jó gondnoka anyjá-
linden jusson felül két-
ló fiára, hogy iskolái-
elő helyet szerezhessen
kedését felesége ellen-
37. december 12-én ek-
ösága három felé osz-
sef, és egy részt fele-
bi pontban leírt akara-

KIMNACH László

falrepínásolatáról

AH 1995 308.

mehrere Wochen in Bad gereist
entstanden - Albert Schickedanz."
ben foglaltak valódiságát Ybl Ervin
t az általa írottak alapján 1874

ervének mondott rajz és két
. É.9., É.12.), amelyek rizalitja
, egyaránt a Sansovino építette
llanak.[59] E rajzokon a Sansovino-
nt az Operaház többi tervein.
le ebben a tényben a Schickedanzot
benyomás jelét vélem felfedezni,
zóleum részletformáinak
rúvá változásában.
formálta az Operaház
ncepcióját, és Ybl ezt akceptálta
lek közé tartozott.

Kemény Mária, Komárik Dénes és
imnak.
et.

9 ltsz. V.ö. Ybl 1956 p. 147. 12.

uo. p. 147. 12. jegyzet.
9.5 ltsz. és uo. 65.46.2. ltsz.

MDK

Kimnach László

A "Segitség" emlék-album. Vas. Ujs. 1887. 34. sz. 568. l.

MDK

Kimnach László festő

Műcsarnok 1900/1901. évi kiáll. 59.l.

MDK

Kimnoch László

Budapest Képszalon a "Müvészház"-ban. Dunántul
1922. márc. 5. 11.l.

MDK

Kimnach László

Magyar kiállító művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Kimnach László

Zala György: Művészek lakomája. Műcsarnok, 1998. nov. 20. 16. sz. 145 l.

Kimnach László

wód
z

Lippich 1901

60. l.

3907. Platzer

Sz. Eppanban 1702-ben. †

Antonius és Cleopatra.

Egy talapzatra helyezet
megvilágított sírbolt lépcsőjé
Antonius, a kihez Cleopatra szé

a tollas sisakot viselő Octavius
noki pálczával közeledik. Mög
és Iras, valamint több, őrsége
Balról pedig hárman törekszen
a sír felé. Az oszlopcsarnokos é
diszítik. Öltözete a sarún kívül,
piros palást, vért és chiton, a
kivágott ruha rövid ujjakka
továbbá lobogó kendő. Az ő
a női kíséretből egy, kétfülű

Vászon, méretei 98 : 127
1500 K. — Bene Georgina ajá
909). — Átvétetett 1909 július
tetett 1910 február 6-án (131-

III : 3

Aj. 1909.
Bene Georgine

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Kimnach László

Eszterni

443.22

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Kimnach László

~~12080/v .1912. szám.~~

vred
2

Mysk Ernő

80. l.

S o m m á

Szentiványi Gyula k

gatónak, mint alperesekneka

1911. évi deczember hó 1. n

alapján meghagyatik, hogy a

czius hó 1. napjától já

1/3 váltódijat és 23.

perköltséget három nap al

di hitelbank részvénytá

[illegible] pedig net

Kimnach László

wód

z

Maszlesztergrépt

443. 4.

Kimnach László

vod.
z
La Rosée
18. I

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Kimnach László

önarcképek, 25, 26. 7.

Petr EM magy művész-
arcképek

4. l.

Transportversicherung G. im
alle Ausgaben auf das Ko
Pünktliche Ausfüh
wir mit

Kimnach László

hagyatéki kiállítása a szent
György céh
IX. aukciójáni.

Bp. 1911.

Könyvkárambon

céd

Budapest X. 198.

Kimnach László

Irod
2

Magyar Géniusz
1901. 247. l.
(Vallomások.)

ti, Giovanni : Kálvária.

Kimnach László

irod -

Szana Szárén

298. l.

Kimnach László
festő

Fővárosi Lapok 1895 máj. 22., 1624. old.
(Művészetek. Millénniumi munkák.)

Kalmár

Kimnach László
festő

Fővárosi Lapok 1895. jan. 24., 271. o.
(Irodalom.)

Kalmár

Kimnach László
festő

Törvényi Lapok 1895. jun. 15., 1888. okt.
(Millennium. Millenniumi kép.)

Kalmár

Kimnach [László]
festő

Fővárosi Lapok 1896. máj. 10., 8. old.
(Hidonságok. A Vágó-féle történelmi felvonulás...)

Kalmár

Kimnách László
festő

Fővárosi Lapok 1896. febr. 16., 2. sz.
(Vidék. Torontálmegye a millenniumra.)

Kimnach László
festő

Fővárosi Lapok 1896. júl. 10., 5. old.
(V.: Nemzeti Szalon.)

Kalmon

Kimnach László

l.

Schoentabaini

5. l. 6. l.

Kimnach László

festő

Lásd

Csáky József önéletrajza

Csákyci szobrászata -

Uj Művészet. Bp.

1926.

7. l.

MOB kut.

2142. sz

K I M U T A

Műemlékek Országo

/ Bpest, IX. Hőgyes

Az alábbi kimutatásban

40/1947 arcképes igazolvány érvé

Sor-szám	Az igényjogosult neve	állása	Ig.Le száma V.
1.	Dr.Gerevich Tibor	egy.ny.r.tanár, elnök	uj
2.	Dr.Szentiványi Gyula	főtitkár	uj
3.	Dr.Szentiványi Gyula	felesége	uj
4.	Dr.Lux Kálmán	műszaki főtanácsos	uj
5.	dr.Lux Kálmánné	felesége	uj
6.	Dr.Dercsényi Dezső	egy.m.tanár, műemlékőri előadó	uj

Kérjük nem kérdőjelezni

Gellért Sándor

A beadvány tartalma

Az elintézés módja

Kimnach László

l.

Kremneplét

212. l.

Alexandra Pawlowna:

Térden alól, négynyolcza
függőt s lánczon férje képéve
lyel a szekrényre támaszkod
jában kendőt tart. Ruhájána
kötve. A félrevont függöny rojtos
a szabadba nyilik kilátás, hol
be van foglalva. Feliratai két

„Alexandre Pa
geb. 9. A

s legalól jobbra:

„Zu finden bei

Rézkarcz, s mérétei a keretet

Kimmach László

Thieme Becker

XX. 311. l.

(Lyka)

1943. február hó.

ató.

kerültek általunk szállításra :

öznapi példány : 19.
asárnapi „ 4.
mok.
mok.
mok.

... —.64
... —.24
... 2.15
... 2.15
ga 1.20

IVALÓK:

ı a remittenda csomagban.
yt az érkezéskor igazoltasson és azt velünk

tendája 25—30%-nál magasabb ne legyen.
nittenda-fedőlap rovatait pontosan töltse ki, a

észrevételeit külön levélben közölje.
yeljen, igy sok felesleges levelezést kerülünk el.
zt és a makulaturát.

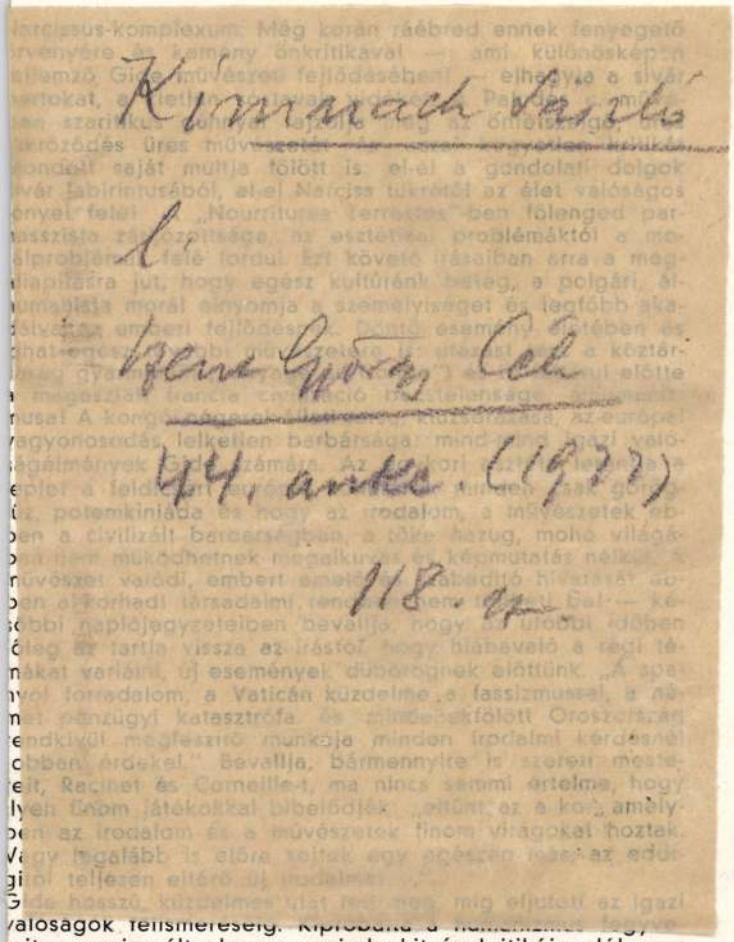

Kimnach László

l.

Szent György Céh

44. antec. (1977)

118. sz.

Narcissus-komplexum: Még korán ráébred ennek fenyegető örvényére és kemény önkritikával — ami különösképen jellemző Gide művészeti fejlődésében! — elhagyja a sivár hertokat, a [illegible] Pandora [illegible] szarikkuszt [illegible] az ömlesztőgő, [illegible] üres [illegible] kondott saját multja fölött is: el-el a gondolati dolgok sivár labirintusából, el-el Narcisz tükrétől az élet valóságos tényei felé! „Nourriture Terrestre"-ben fölenged parnasszista zárkózottsága, az esztétikai problémáktól a morálproblémák felé fordul. Ezt követő írásaiban arra a megállapításra jut, hogy egész kultúránk beteg, a polgári, álhumanista morál elnyomja a személyiséget és legfőbb akadálya az emberi fejlődésnek. Döntő esemény: Gidében és [illegible] a köztárlásag [illegible] elötte [illegible] megaszlott francia civilizáció bizonytalansága, [illegible] musa! A kongó [illegible] az európai vagyonosodás, lelketlen barbársága: mind-mind igazi valóságélmények Gide számára. Az [illegible] a [illegible] a feldolgozó [illegible] mindenki csak gondolúz, potemkiniada és hogy az irodalom, a művészetek ebben a civilizált barbárságban, a tőke hazug, mohó világában nem működhetnek megalkuvás és képmutatás nélkül. A művészet valódi, embert emelő [illegible] hivatását ebben az korhadt társadalmi rendszerben [illegible] — későbbi naplójegyzeteiben bevallja, hogy az utóbbi időben főleg az tartja vissza az írástól, hogy hiábavaló a régi témákat variálni, új események dübörognek előttünk. „A spanyol forradalom, a Vatican küzdelme a fasszizmussal, a német pénzügyi katasztrófa, és mindenekfölött Oroszország rendkívül megfeszítő munkája minden irodalmi kérdésnél jobban érdekel." Bevallja, bármennyire is szerett mestereit, Racinet és Corneille-t, ma nincs semmi értelme, hogy ilyen finom játékokkal bibelődjék: „eltűnt az a kor, amelyben az irodalom és a művészetek finom virágokat hoztak. Vagy legalább is előre sejtek egy egészen más, az eddigitől teljesen eltérő új irodalmat."

Gide hosszú, küzdelmes utat [illegible] meg, míg eljutott az igazi valóságok felismeréséig. Kiprobálta a humanizmus legyvereit, megvizsgált alaposan mindenkit és kritikája alól nem vonta ki magát sem. Ő maga is bevallja, hogy „amíg csak valamennyire is palástolni lehetett a hazug crédókat, meg-

mantikus lírai fordulat lenne. Aki ezt gondolja, az nem ismeri teljes egészében Gide oeuvre-jét. Amiket ma ő a naplójában meggyőző erővel elmond, azok mind fejlődésének szigorú logikájából következnek. Éppen körülményes, nehéz fejlődése, sok-sok útkeresése adja meg fenti vallomásainak erkölcsi értékét, bizonyító erejét. Jellemzően írta egyik kritikusa néhány évvel ezelőtt: keresztül kellett mennie az analizis, a hedonizmus, a morálkritika állomásain, a kor minden ideális és emberi feszültségét hordoznia kellett, hogy megalkothassa azokat a műveket, melyekben a francia ifjúság életkérdéseinek tisztázását találta.
A felismerésekig hosszú volt az út, döntő események vezették ide. „És nem megtérésről, sem pedig átváltozásról van itten szó; „én sohasem változtam irányt: mindig egyenesen mentem magam előtt, ezt folytatom ezentúl is. A különbség az, hogy hosszú időn át eddig nem láttam magam előtt semmi mást, csupán saját rajongásom vetületét. Ma azonban biztos dolog felé haladok, mert tudom, hogy határozatlan óhajaim most a megvalósulás útján vannak." — Kijelenti Gide azt is, hogy nem lesz tagja a Pártnak, őt erre ne is kérjék, mert a napi politika nem az írástudó mestersége; ő átnyujtja a barrikádon túlra, a szovjet írói felé testvéri kezét és az intellektuel sajátos eszközeivel részt vesz az átalakulás nagy forradalmában. Gide, miként Romain Rolland, szövetséget kötött az új világ harcos embereivel. Megvolt hozzá a bátorsága, művészi szabadsága és erkölcsi hite, hogy elfordult a hanyatló társadalom esztétikai ideggyönyörűségeitől. Lezárult egy kor, amelynek szellemisége túlfokozta a forma kultuszát és értéktelenül állott meg a valóságok előtt. Egész emberöltőt áldozott fel ez a nemzedék hiú esztéta-játékokra, szelíd pacifista akciókra. De felelősségteljes őszinteséggel képes is lezárni ezt a meddő

Az uj városépi

Le Corbusier tanulmánysorozata, amely egy új szociális rendszer városépítészetének főbb irányvonalait fejtegeti jelent meg legutóbb a „Plans" folyóiratban.
Vizsgálódásainak kiindulópontja: az ember, a létező egység. Ennek az egységnek szüksége van egy legyőzhetetlen egyesülésre más egységekkel. Az individuumnak és a kollektívumnak eme folytonos szembeállításában végzi a városépítő a maga körültekintő kutatásait. Mert ebben a ké

Kimnach Lászlónak a «Vasárnapi Ujság» részére Turinban készített rajza.

A TURINI GYÁSZÜNNEPÉLY.

VERESS JÓZSEF OROSHÁZI EVANG. LELKÉSZ GYÁSZBESZÉDET TART KOSSUTH KOPORSÓJA FÖLÖTT A VALDENSIEK TEMPLOMÁBAN.

Kossuth Lajos

A TURINI GYÁSZÜNNEPÉLY.

Kossuth Lajos halála a magyar nemzettel együtt mély gyászba borította Turin városát is. Kossuthot igen ismerték és tisztelték Turinban. Kossuth gyakran szeretett sétálni. Többnyire a Valentino-kertbe ment, vagy a Po folyó partjára, hű szolgája kiséretében, s néha, különösen egy pár évvel ezelőtt, ki-kirándult a közeli Superga-hegyre, hol az olasz királyok fejedelmi temetkező-helye is van. Az utczán járó-kelők udvariasan kitértek előle és tisztelettel köszöntek neki. «Itt jön Kossuth, a tábornok,» mondogatták, mert Kossuthot Turinban általánosan «tábornok»-nak nevezték.

Turin városának egyik legfőbb vonzóereje volt Kossuth Lajos. Igen sokan csak azért utaztak Turinba, hogy szinről-szinre láthassák a nagy embert. A magyar zarándokoknak meg valóságos Mekkája volt a Kossuth Lajos háza. Az olaszok hálával viseltettek iránta, mint a kinek része volt az olasz egység megteremtésében és így Olaszország felvirágoztatásában.

Mikor halálának hire elterjedt a városban, a részvétnek és fájdalomnak oly sok jelével találkoztunk, a mely mindnyájunkat meglepett. Turin város tanácsa első volt, mely részvétét kifejezte. A főpolgármester a tanács kiséretében jelent meg a halottas házban és mély érzésű szavakban fejezte ki a város és minden olasz részvétét a nagy magyar hazafi halála fölött. A könyvkereskedésekben és üzleti kirakatokban rögtön megjelentek a Kossuth arczképei, gyászfátyollal bevonva; az egész olasz sajtó a lelkesedés és benső részvét hangján áldozott a nagy halott emlékének; Olaszország minden városából özönlöttek a részvéttáviratok, hatóságoktól, testületektől és magánosoktól egyaránt. Megindító módon fejezték ki fájdalmukat az 1848/49-iki olasz veteránok, az öreg Garibaldisták és a még ma is külföldön lakó, külföldön letelepedett magyar emigránsok, a kik közül személyesen megjelentek a halottas ágynál *Türr* István tábornok, *Csudaffy* szintén olasz tábornok, Róma térparancsnoka, és *Figyelmessy* ezredes.

Kossuthék lakásán a gyász napjaiban feledhetetlen jelenetek mentek végbe. Turin városába megindult a zarándoklás Magyarországból. Egymásután érkeztek testületek, küldöttségek, magánosok, hogy kifejezzék részvétüket.

Mély meghatottság vett rajtam erőt, mikor a nagy szenvedő kimúlása után másnap, *Kossuth* Ferencz bevezett a halottas szobába. A fehér lepedővel leborított vaságyon, melyen nehéz haláltusáját megvívta, ott feküdt hanyatt, élettelenül—Kossuth Lajos. Teste egyszerű, fekete ruhába volt öltöztetve, kezeire fekete selyem keztyü húzva. Arcza fehér volt, mint az alabastrom, mélyen beesett szemei fölé, mint ernyő, borult kidudorodó homlokcsontja. Az arcz beesett; barázdáiba szinte bele volt vésve a két utolsó hét megölő kínja, szenvedése. Nyugodtságot kölcsönzött azonban neki a hófehér haj és szakáll. Egész alakját nyiló virágkoszorú fonta körül az önfeláldozó testvér, Ruttkayné koszorúja. A félig nyitott ablakon tavaszi napsugár hatott be, mely glóriaként övezte a nagy ember homlokát.

A halottas szobába kevés magyar ember jutott be, mert alig tizennégy órára a halál után megkezdték a balzsamozást s ettől fogva azt a szobát, a hol a halott feküdt, bezárták. Harmadnapra koporsóba került a halott. Tetemét hármas koporsóba zárták: ércz, horgany és fa-koporsóba. Lezárás előtt hazai szemfedőt borítottak rája. A fehér selyem szemfedőt hétfalusi csángó nők himezték s a feliráson kivül rajta van a Kossuth-család czimere is. A halál után negyednap átvitték a koporsót a lakásból a turini Waldensiek, protestáns templomába, mely a Via dei Milléhez közel a Viktor Emánuel-téren emelkedik.

A halottas háztól éjjeli egy órakor indult el a szomorú menet. Zordon, hideg éjszaka volt, és sötét, noha az égen fényesen ragyogtak a csillagok. A koporsót egyszerü két fogatú halottas kocsin vitték át a templomba. A család titokban tartotta a szállítás idejét. De az olaszok megtudták, mi hű magyarok megsejtettük és elkisértük ezen az útján is, mely az első lépés Magyarország felé. Soha ennél meghatóbb menetet! A turini városőrség tagjai fogták körül a kocsit, mely után gyalog haladt a család és vagy hatvan főnyi gyászoló közönség. A sötét, hideg éjszakában szinte sietve mentünk a templom felé.

S egyszerre, mint az égő csipkebokor, megnyilt a fényesen kivilágított templom, a hol az ajtóban az egyház lelkésze fogadta a nagy halottat. A koporsót ravatalra tették s három napon át özönlött a turini nép a templomba, hogy búcsút mondjon a nagy magyar hazafinak.

Turinban pedig egyre szaporodott a magyarság. Megjött a főváros, majd a képviselőház küldöttsége s egy pár száz magyar az ország minden részéből, eljött a budapesti diákság és az olaszok tüntető rokonszenve fogadott mindenkit. Magyar szótól volt hangos Turin városa. Rövid pár nap alatt a részvét ezernyi jelével találkoztunk. A «lovagias» magyar nemzetet ünnepelték a sajtóban, a városházán, magánkörökben. De legimpozánsabbul nyilatkozott a részvét a turini temetésen, melynél nagyobbszerüt aligha látott a piemonti főváros. Verőfényes, szép nap virradt Turinra s a temetés napján talpon volt a város apraja-nagyja. Az Andrássy-úthoz hasonló Corso Vittorio Emanuelén roppant sokaság gyülekezett. Tömve voltak nézőkkel erkélyek, ablakok, sőt a háztetők is. A vasuti pályaház előtt elterülő Piazza Carlo Eelice olyan volt, mint egy óriási amfiteátrum, ember ember hátán, fej fej mellett.

Beethoven gyászindulója mellett indult el a szomorú menet. Az indulót a városi zenekar játszotta s a temetésnek katonai jelleget adott a kivonult városi diszőrség. A koporsó után lépdeltek a családtagok, a gyászoló magyarok, a magyar és olasz szabadságharcz veteránjai, az olasz-magyar legió volt tagjai, vörös inges Garibaldisták, különféle egyesületek zászlók alatt s a nagy közönség beláthatatlan sora. Több százezer ember vett részt a temetésen. És mig az ünnepi parentálás tartott a vasútnál rögtönzött ravatalos teremben, künn a nép zugott. Látni akarta a koporsót. A városi őrség kordont alakított, mindhiában. A nép keresztültörte és egy pillantás alatt széttépte a ravatalt környező tuja- és cziprusfákat, melyeknek ágait és leveleit emlékül vitte magával . . .

És bekövetkezett az, a mit minden magyar szive teljességében óhajtott. Hazahoztuk Kossuth Lajost, hogy a nagy hazafi, a ki élete nagyobb felét számkivetésben élte, itthon pihenjen, hazai földben, a melyet olyan nagyon szeretett, a melyért annyit küzdött egy hosszú életen át.

Most, a mikor erre az útra gondolok, szinte legendának tünik föl előttem ez az út, mely Kossuth Lajosnak igazi diadalútja volt. Egyszerű teherkocsiba volt zárva a fakoporsó, a mely mellett ott volt Kossuth Lajos áldott emlékü feleségének és korán elhunyt leányának koporsója. És az egyszerű teherkocsi, benne Kossuth Lajos hült tetemével, két országot hozott mozgásba, végig robogtunk egész felső Itálián, melynek történeti nevezetességü szép városai: Milano, Verona, Brescia, Treviso, Mestre, Udine megható módon adták meg a nagy halottnak a végső tisztességet. Gyászfátyolos zászlókkal, koszorúkkal vonultak ki a városi hatóságok, polgármesterek, agg harczosok, katonák és a nép a pályaházakba, beszédeket tartottak a Kossuth fiaihoz s ünnepelték Kossuth Lajost. A városi zenekarok a Garibaldi harczi indulóját játszották, hiszen az olasz nép szerint nem halt meg Kossuth Lajos, hanem egy második honfoglalásra indult.

Olaszország babért szórt a nagy halott útjára s szivünkbe van vésve az a szép jelenet, mikor Kossuth Ferencz a határon búcsút mondott a vendégszerető, szép Olaszországnak . . .

Milyen ellentét volt azután az olasz és osztrák föld között. Ausztriában szuronyos csendőrök őrizték a pályaházakat, de a nép érzelmeit nem fojthatták el. Tömegekben tódultak ki éjnek idején is a vasuti állomásokra és levett kalappal álltak ott némán intve búcsút a nagy halottnak. Ez a néma tüntetés többet fejezett ki sok szónál.

S ki tudná leirni azokat a csodálatos jeleneteket, a melyek a magyar határ átlépésétől kezdve minden állomáson lejátszódtak. Csáktornyától Budapestig egyre fokozódott a részvét, a gyászpompa, a kegyelet nyilvánulása. Ezeren és ezeren lepték el a vasut mentét s a mozdony kerekeinek robogó zajába a magyar nemzet jajszava vegyült. A hű magyar nép méltón gyászolta rajongásig szeretett nagy fiát.

Dr. Kovács Dénes.

KOSSUTH TEMETÉSE BUDAPESTEN.

Egy egész nemzet szivének mély érzése és lelkének gyásza kisérte Kossuthot sírjához. Ez többé nem halotti kiséret volt, hanem megható diadalmi menet, mely a halhatatlanság kapujához vitte el a földi hamvakat. A nagy költő, ki a múzeum előcsarnokában bucsuzott el a hamvaktól, szépen mondta, hogy egy néptengeren uszott tova az a koporsó. A néptenger fölragadta már Olaszországban, úgy hömpölygött vele, attól átvette az édes szülőföld, Magyarország. Valóságos oczeán, mérhetlen mély fájdalmában és beláthatatlan hódolatában.

A kik tanui voltak ennek a nagy gyásznak és komor, sötét pompának, beszélni fognak róla egész életükön keresztül, gyermekeiknek, unokáiknak. Legenda lesz ebből a nemzeti gyászból a késő idők számára. Hogyan borult feketébe egy nagy város, mint a hogy a mesék irják le a hétországra szóló gyászt; hogyan kerekedett föl a föld népe, s nagy és kis csapatokban megindult, mint a búcsújárásra szokás, arra a helyre, a hol még megpillanthatja legalább a koporsóját annak, a kit 45 évig hiába várt vissza. Hogyan viraszott egy nemzet a koporsónál, és százezrek óriás tömege mily méltóságos bánattal kisérte nagy utjára azt a legendai héroszt, a kitől nem elbúcsúzni jött, mert az ime visszatért a hontalanságból a drága hazába, itt egyesül szeretteivel, a kitől régen elválasztotta a halál, s itt egyesül azokkal, a kiknek visszaadta a halál, nemzetével, mely közt élt a lelke eddig is, mely közt megpihen most már pora is.

Nagy emberét nem gyászolta még így nemzet s nem fejezte ki oly megragadón. A hivatalos pompa a maga fényével, az egyenruhák tarkaságával és ragyogásával tündöklő szokott lenni. Ez itt teljesen hiányzott. De a honfi szív mély érzése árasztott el mindent. Minő látvány mindenfelé, országszerte, a hol gyászolnak, a hol isteni tiszteleteket tartanak, s minő látvány az ország fővárosa, megindító gyászában, palotáinak feketén kárpitozott falaival utczái fölött a fekete zászlók lengő szárnyaival, a külvárosi kis utczák házacskáinak lobogóival, az apró ablakokban napokig égő halotti mécsekkel. Az óriási halotti menetben a vidék népének ezernyi ezer csapatjai; a magyar nők gyászruhás és fátyolos tömege, legalább másfél ezer, mely elől jár a százezrek előtt, és szokatlan jelenségével rögtön megadja az egész felséges gyásznak páratlan jellegét. Ugyan hol van ehhez megközelítő, hasonló példa? A régi honvédek elaggott, megtört alakjai, a szinevesztett, barna egyenruha, a tépett harczi zászlók, csak töredékei egy dicsőséges hadseregnek, de valódi história, nemzeti büszke öntudat, melynek többi része érczbe van öntve, márványba vésve, s mint éposz és dal él a szivekben és ajkakban.

Soká, évtizedekig várta haza a magyar nemzet Kossuth Lajost; de a legfájóbb szivvel az alatt a nyolcz nap alatt, mig utban volt Turinból hazája szive felé.

Márczius 30-ára, mikor meg kellett érkeznie a gyászos vonatnak, Budapesten már együtt volt a vidéki küldöttségek legnagyobb része; a vasutak, gőzhajók az ország minden részéről hozták a gyászkiséretet; a főváros elkészült sötét pompájával. Délben aztán kezdte elborítani egy eleven, sötét embertömeg az utczákat, a múzeumtól ki a nyugati indóházig, ezen a széles vonalon, melynek legszükebb helyén is kényelmesen elmehet egymás mellett száz ember. A fekete tengerben mint fekete sziget emelkedett ki az indóház, sarok-pavillonjaival, nagy széles tetőzetének tömegével, melynek fedele óriási koporsóhoz hasonlitott. Ez üvegből van, hogy az érkező vonatok világos csarnok alá juthassanak. Nagy részét fekete lepellel vonták be. Sok fényes fogadtatás volt itt már, hangos üdvkiáltásokkal. Ma ünnepélyes a hallgatag komorság, mint a templomban. A vonatok szabályszerűleg indulnak a kitűzött időkben, de Budapestről most el nem utazik senki. Az egész indóház egy óriás gyászház. A körülte levő téren zsibong a tömeg, s jönnek egyenként, vagy többesével a városi tanácsosok, képviselők, öreg honvédek, kiknek az indóházban van helyük. Az utczákon pedig végig vonul egy sajátságos gyászmenet, sötétebb a tömegnél s közvetlen fölötte reng a tavaszi szélben valami fekete hullámzás, a széles fátyolok. A gyászoló nők ezek, zárt sorokban, mint egy özvegyi és árva tábor. Tisztelettel nézik és sokat fölismernek közülök. Az Damjanich özvegye. Ez Pázmándyné, az 1848-iki képviselőház elnökének